

ὁ ἄγιος
ὁ πα

ΓΕΓΟΡΙΣ
ΛΗΨ

ΠΑΛΑΜΑΣ
ΕΚΕΙΝΟΣ.

ἦτοι

Βίος ἀξιοθαύματος τῷ ἐν Ἀγίοις Πατρὶς ἡμῶν

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τῷ θαυματουργῷ,
τουπίκλιν.

ΠΑΛΑΜΑΣ.

συγγραφῆς μὲν ὑπὸ τῷ ἁγιοτάτῳ Πατριάρχῃ Κωνσταντι-
νόλει Κυρίῳ Φιλοθέῳ τῷ Θεσσαλονικίῳ.

Μεταφραθεὶς δὲ παρὰ τῷ ἐν ἱερομονάχοις ἐλαχίστῳ
Ἀθανασίῳ τῷ Παρί, τῷ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἀναξίῳ
σχολαρχῆντος.

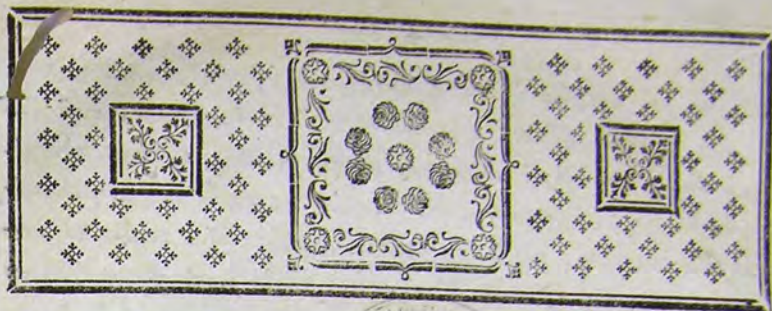
Καὶ δι

ἡ τύποις ἐκδοθεὶς ἀναλώματι ἡ φροντίδι τῷ ευγενεῖ ἡ φι-
λοκάλῳ ἀνδρὶ, ἡ τῷ μέλῳ φιλοπάτριδος Κυρίῳ Γεωργίῳ
Κωνσταντίνῳ τῷ Θεσσαλονικίῳ. Ἀρχιεπισκοπῆς τῷ Παναγιω-
τάτῳ ἡμῶν Δεσπότη Κυρίῳ Κυρίῳ Γεωργίῳ Κωνσταντινπολί-
τῃ, τῷ ἀπὸ Γερίας ἡ ἀγίῳ Ὁρῳ.

Τῷ δὲ βίῳ προτέτακται ἡ ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία τῷ Ἀγίῳ.
συνερανθῆσα ἡ συμπληρωθεῖσα, ἡ εἰς ἣν δεῖται τελειότητα
ἀχθεῖσα ὑπὸ τῷ μεταφραστῇ, μετὰ τῶν ἐπὶ ταύτῃ τριῶν Πα-
ρικλήσεων, δύο μὲν τῷ θεῷ Γρηγορίῳ, τῇ δὲ τρίτῃ, τῷ
ἐν μέτῳ μνησθέντι ἡ λαμπρῷ Δημητρίῳ.

αψπδ. ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ, τῇς ΑΟΥΣΤΡΙΑΣ. 1784.

Εν τῇ Τυπογραφίᾳ τῷ ΓΩΣΗΠΟΥ ΒΑΟΤΜΒΙΣΤΡΟΥ.
τῷ Νομοδιδασκάλῳ.

Τοῖς ἀπανταχοῦ γῆς ὁδοδόξοις Χριστιανοῖς, τὴν μετ-
εὐλαβείας προσκύνῃσιν, καὶ τὸν ἐκ ψυχῆς ἐν Χριστῷ
ἀσπασμόν.

Πολλὰκις, ἀδελφοί, ἐτόλμησα νὰ κατηγορήσω, καὶ δὴ καὶ ἐκατηγό-
ρησα πολλὰκις, ἐκείνους ὅπως μετεγλώττισαν ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ,
καὶ εἰς κοινὴν ἀνάγνωσιν ἐξέδωκαν μὲ τὰς Τύπας, τὰς βίβας τῶν Ἀ-
γίων καὶ τὰ μαρτύρια· μὰ διατί; δὲν ἐκοπίασαν τάχα αὐτοὶ διὰ τὴν
κοινὴν ὠφέλειαν; δὲν ἔκαμαν ἔργον θεάρετον, ὡς ἂν ὁ ἴδιος Θεὸς
ἐπρόσθετε τὸν Μωϋσῆν, διὰ νὰ γράψῃ τῶν παλαιῶν Πατριαρχῶν τὰς
ἀρετάς, καὶ τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, διὰ τῶν μεταγενεστέρων τὴν ὠφέ-
λειαν; ναὶ βεβαίότατα· ὅπως ἔχει ἡ ἀλήθεια· θεῖον, καὶ κοινωφε-
λὲς ἔργον ἔκαμαν οἱ καλοὶ ἐκεῖνοι μεταφρασταί· καὶ χρεώσαι εἰμεσθὲν
ὅλοι, ὅχι μόνον ἰδιῶται, ἀλλὰ καὶ οἱ μετέχοντες παιδείας, νὰ τοὺς
εὐχαριστῶμεν· οἱ ἰδιῶται, διατὶ ἔχουσι ψυχωφελὴ ἀνάγνωσιν, ἀρμο-
δίαν εἰς τὴν ἀδυναμίαν τες· οἱ πεπαιδευμένοι, διατὶ εὐρίσκουσι πρό-
χειρα, ἐκεῖνα, ὅπως ἄλλῳ, ἢ δύσκολον, ἢ καὶ ἀδύνατον εἶναι, εἰς
αὐτὰς νὰ τὰ ἔχωσι· λοιπὸν, διατὶ ἐγὼ, ἀντὶ νὰ τὰς ἐπαῖνω, καὶ
νὰ τὰς εὐχαριστῶ, παρακινῶμαι μάλιστα νὰ τὰς μέμφωμαι; ὅχι βε-

βαϊότατα ἀπὸ καμμίαν ἀγενῆ καὶ κατὰκριτον ἀφορμὴν, ἀλλὰ μάλιστα ἀπὸ ἑνα διὰ πυρον ζήλον, ἀπὸ μίαν μεγάλην εὐλάβειαν, ἀπὸ ἑνα θερμότατον πόθον, ὅπως αἰδοῦμαι εἰς τὴν καρδίαν μου, πρὸς τὸν μέγαν ἐν Ἱεραρχαῖς Γρηγόριον, τὸν θαυμάσιον ποιμένα τῆς μεγαλοπόλεως Θεσσαλονίκης, τὸν λαμπρότατον φωστῆρα, ὅλα κοινῶς τῷ νοητῷ σερωματός τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· ἀλλὰ διατὶ τάχα (θέλει ἀπορήσει πάλιν τινάς) ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν Ἄγιον τῆτον εὐλάβειαν, νὰ μέμφομαι ἐκείνους τὰς μεταφρασάς; Ἰδὲ ἡ ἀπολογία μου· ὅτι ζητῶντας δὲν εὗρηκα μέσα εἰς τὰ κοινὰ ταῦτα Συναξάρια, τὴν ἀγγελολομήτην ζώην, τὰς πυκνὰς καὶ μεγάλας ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀγωνίας, τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας πειρασμὰς καὶ θλίψεις, τὴν ἀποστολὴν καὶ κατὰ Παῦλον ποιμαντορίαν, καὶ τέλος πάντων καὶ αὐτὸ τὸ μέγα ἔργον καὶ θεοδόξασον τέλος, τὰ μεγάλα τέτα Ἱεράρχη καὶ θεοφρονίᾳ πατρός· εὗρηκα εἰς αὐτὰ μέσα τὸν βίον τῷ ἐν τῷ Ὀλύμπῳ ὅτι Διονυσία· τὸν βίον Θεοκτίστης τῆς Λεσβίας· τὸν βίον τῷ ἐν τῷ Ἀΐωνι Διονυσίᾳ, τὴν αἰχμαλωσίαν τῷ Κολυτζίτῃ μοναχῷ, καὶ ἄλλων πολλῶν ὁμοίων· τὸν βίον Γρηγορίου τῷ Παλαμᾷ, τῷ προσάτῃ τῆς Ἐκκλησίας, τῷ λαμπρῷ ὁμολογητῇ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, τῷ μεγάλῃ ἐχθρῷ καὶ καταλύτῃ τῶν σατανικῶν αἱρέσεων, τῷ μιμητῇ καὶ ἰσομέτρῃ τῶν μεγίστων ἐκείνων καὶ πανευφύμων ἱεραρχῶν, Ἀθανασίου, Βασιλείου, Γρηγορίου, καὶ Χρυσόστομου, τέτα μόνα λέγω, τὸν ἀξιοθαύμαστον καὶ κοινωφελέστατον βίον, νὰ εὗρω, δὲν ἐδυνήθηκα· καὶ με ὅλον ἐπὶ αὐτὸς, δὲν ἔκτισεν, ἅτε ἀπέθανεν ἔξω ἀπὸ τὴν κατ' ἡμᾶς οἰκὴν· ἀλλὰ καὶ οἱ δῆμοι τῶν μοναχῶν καὶ ἀσκητῶν, ἀρετῆς καὶ τελειότητος αὐτὸν εἶχον παράδειγμα. καὶ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν Πατριαρχῶν καὶ ἁπλῶς καὶ ἄλλ' ἐπάλληλοι Σύνοδοι αὐτὸν ἐπρόβαλαν προαγωγὴν καὶ πρόμαχον· καὶ οἱ Βασιλεῖς καὶ τὰ Βασίλεια εἰς τὰς ἱεράς αὐτῶν εὐλογίας ἐπεσφίξαν τὰ σκήπτρά τους· καὶ ἡ Κωνσταντινέπολις τῷ ἐκρό-

ἐκρίτησε τὰς λογικὰς ἀγωνίας· καὶ ἡ Θεσσαλονίκη διὰ πολλὰς χρόνας τῷ ἀπήλαυσε τὴν ἀποστολικὴν φροντίδα καὶ προσασίαν· καὶ ἡ Ἀσία με σχῆμα αἰχμαλώτε, αὐτὸν ἐδέχθη κήρυκα τέλειον θεόθεν καὶ Ἀπόστολον· καὶ τῷ τοιάτα λέγω καὶ τηλικούτα τὸν βίον, με ἔλυνε με τὸν πόθον ζητῶντας, δὲν ἐδυνήθηκα νὰ εὗρω· ἀλλὰ διατὶ τάχα διατὶ; ὅτι ἐδὲ μετεφράσθῃ ὁλότελα ἀπὸ τὸ Ἑλληνικόν· ὦ κακὴ τύχη! ὦ δεινὴ σέρησις! καὶ λοιπὸν δὲν τὰς κατηγορῶ, διατὶ ἔβαλαν εἰς ἐκείνας τὰς ὁσὶς τόσῃ ἐπιμέλειαν, ἀλλὰ τὰς μέμφομαι δικαίως, διατὶ ἔδειξαν εἰς τῆτον τόσῃ ἀμέλειαν, καὶ ἐσέρησαν τὸ κοινὸν ἀπὸ τὴν ἐκ τέτα ὠφέλειαν· καὶ ἐκεῖνο ἔδει (εἴπερ καὶ ἔδει) ποιῆται, καὶ τέτο μὴ ἀφίεν· μάλιστα τέτο κατ' ἐξαίρετον ἔπρεπε νὰ κάμνῃ· διατὶ ἐκεῖνοι, ἀνὰ καὶ ἐσάδισαν Ἄγιοι, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία δὲν γνωρίζει πρὸς ἐκείνας· ὅσον χρόνος, ὅσον πρὸς τῆτον· ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, ἢ μόνον τὸν ἑαυτὸν τὰς ὠφέλησαν, ἢ καὶ πολλὰ ὀλίγους κοντὰ εἰς τὸν ἑαυτὸν τὰς· ἀλλ' ὁ θεῖος Γρηγόριος, ἔξω ἀπὸ τὰς ἀσκητικὰς ἀγωνίας, καὶ τὴν ἀγγελοειδῆ πολιτείαν τε, ἐσάδῃ ἀκόμα καὶ ἑνας κοινὸς διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας, ἑνας μέγιστος ὑπέρμαχος τῶν θεῶν δογμάτων, καὶ προστάτης ὀρθοδοξίας θερμότατος.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον, τέτα τὸν ὑπὲρλαμπρον καὶ ἀποστολικὸν βίον, ἔπρεπε νὰ παρρησιάσων εἰς τὸν κόσμον· διατὶ, καθὼς θέλει γένῃ κατωτέρω φανερόν, αὐτὸς εἶναι με συντομίαν ἑνα τεκμήριον, μία πραγματικὴ ἀπόδειξις τῆς ἀμωμίας, καὶ ἀληθοῦς ὀρθοδοξίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· καὶ διὰ ταῦτα οἱ Χριστιανοὶ ἔπρεπε νὰ μὴν ἀγνοῶν τὸν εὐεργέτην τὰς, ἀλλὰ νὰ ἔχωσι τὸν βίον τε, νὰ ἡξεύρωσι τὰ ἡρωϊκά τε κατορθώματα, καὶ τὰς κόπας καὶ ἀγωνίας, ὅπως ἔκαμε διὰ τὴν κοινὴν ὠφέλειαν τῶν ὀρθοδόξων, καὶ ἔτω με ἀλη-

ἀληθινὴν πληροφορίαν νὰ τῷ προσφέρωσι τὴν προσήκουσαν δόξαν καὶ εὐλόγησιν, πρὸς κατασχύνειν τῶν ἐχθρῶν αὐτῷ καὶ τῆς Ἐκκλησίας μας.

Καὶ ὅμως, ὡς τῆς δυσυχίας, ποῖος ἔχει εἰδῆσιν, τί λογῆς ἅγιος ἐσάθη ὁ Παλαμᾶς; αὐτὸ τὸ ἰδιότροπον ποίμνιον, τὰ τέκνα τῆς αὐλῆς τε, ἡ ἰδίως καὶ ἐξαιρέτως ἐδική τε Ἐκκλησία, ἦγεν οἱ Θεσσαλονικεῖς, δὲν ἤξεύρασι τῆτο μέχρι τῆς σήμερον· βλέπασιν μὲν τὸ θεῖον τε λείψανον, καὶ ἐκ μόνης τῆς ὀφθαλμικῆς βεβαιώονται, πῶς χωρὶς ἄλλο ἐκατέρωθεν κάποιος μεγάλης ἀρετῆς, καὶ διὰ τῆτο ἡγήσατο, δὲν ἤξεύρασιν ὅμως ἰδίως καὶ κατὰ μέρος, τί ἔπραξε, πῶς ἐπολιτεύθη, τί λογῆς κατορθώματα ἔκαμεν, ἀπὸ τὰ ὅποια γεννᾶται ὁ θαυμάσιος, ἡ πληροφορία, καὶ ἡ δικαία καὶ μεγάλη ἐκείνη ὑπόληψις, τοῦ χρεωσέσθαι εἰς ἓνα τόσον ὑπερβαύμασον Ἄγιον.

Ἀλλὰ δὲν ἔμελλε τέλος πάντων, ἡ δυσυχία τέτη, δηλαδή ἡ ἐρήσις τοῦ ἀξιοκτῆτε καλῷ τέτῃ, νὰ κατακρατήσῃ διὰ πάντα, καὶ νὰ μένῃ κεκρυμμένος εἰς τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας ὁ μουσικὸς ἄνθρωπος, καὶ ὑπὸ τὸν μόδιον τῆς σιωπῆς τὸ μέγα φῶς τῶν λαμπροτάτων τῶν Ἀγίων κατορθωμάτων· ἐπειδὴ εὐδόκησεν ἡ πρώτη τῶν κελῶν αἰτία ὁ φιλόανθρωπος Κύριος, ὁ δοξάζων τὰς αὐτὸν ἀντιδεδάσκοντας, ὁ κεκλεισμένος ἄνθρωπος κήπος, καὶ ἐσφραγισμένη πηγὴ, νὰ ἀνοιχθῇ διὰ τῶν ἡμῶν τῶν ταπεινῶν, διὰ τῆς μεταφράσεως ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς δεινότητος, εἰς τῆς κοινῆς μας γλώσσης τὸ ἰδίωμα· ἠυδόκησε δὲ διὰ τῆς καλῆς ἐπιμελείας καὶ φροντίδος, τῷ τε Παναγιωτάτῃ καὶ σεβασμιωτάτῃ ἡμῶν Δεσπότη ἁγίῳ Θεσσαλονίκῃ Κυρῷ Γακάβῃ· καὶ τῷ εὐγενεῖ καὶ φιλοπάτρῃδῃ κυρῷ Γεωργίῳ Γάτῃ Κουταντζάλα· οἵτινες προθυμότατα, καὶ ἀνδρῶπων καὶ γραμμάτων εἰς τὴν ἱερὰν Λάουραν ἀποσείλαντες τῷ Ἀδωνος (εἰς τὴν ὁποίαν μόνον, ὡς μονοφυῆς φωνῇ τὸ

Εἰ-

Ἑλληνικὸν εὐρίσκεται) ἤξισαν τὰς ἐκεῖ ἐπιτροπεύοντας, μάλιστα δὲ τὸν ἐπιτροπεύοντα πανοσιώτατον προηγούμενον πατῆρ καὶ Γρηγόριον τὸν Θεσσαλονικέα· τῆτον γὰρ διὰ τῶν ἐαυτῶν γραμμάτων παρεκάλουν νὰ κάμῃ εἰς τὸ κοινὸν τὴν χάριν ταύτην, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Πατρίδα τε, ὅτῃ πρὸ τῶν ἄλλων διὰ τὸ πνευματικὸν τῆτο ὕψος, νὰ μᾶς εἰλήν ἐνταῦθα τὸν βίον τῷ ἁγίῳ διὰ νὰ τὸν μεταφράσωμεν· τὸ ὅποσον καὶ ἔγινεν ἄνω, νεύσαντος ἁνωθεν εἰς τὴν καρδίαν τα βεβαιότατα τῷ θεῷ Πνεύματος· ὅτι καὶ σχεδὸν ἀνέλπιστον τινὲς ἐνόμιζον τὸ νὰ τὸ ἐπιτύχωμεν· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ μετάφρασις, χωρὶς τὰς τύπας, δὲν ἤμπορε νὰ εἶναι εἰς ὅλας κοινῇ, διὰ τῆτο ὁ ῥηθεὶς κυρῷ Γεωργίῳ χαριζόμενος τῇ αὐτῇ Πατρίδι, τὸν κοινολογεῖ με ἐδικήν του δαπάνην, διὰ μέσσω τῶν Τύπων, εἰς ὅλας τὰς ἀδελφὰς τε χριστιανὰς, καὶ ἁγίους· καὶ λέγωντας καὶ αὐτοὺς κατὰ τὸν πρωτόκλητον ἀδελφὸν εὐρέκαμεν τὸν ποδόμενον, ζητῶντας πρὸς ἀνταμοιβὴν τῷ ζήλῳ καὶ τῇ φιλοτίμῃ δαπάνης τε, ὅχι τὸν παρ' ἀνθρώπων ἔπαινον, ἀλλὰ τὴν κραταιὰν ἀντίληψιν καὶ προσησίαν τῷ Ἀγίῳ, ἔντε τῇ παρόσῃ ζωῇ καὶ τῇ μελλούσῃ, καὶ ἁμπατες τὴν ἔχῃ.

Καὶ λοιπὸν ἀδελφοί, τέκνα γνήσια τῆς ἁγίας Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἰδὲ ὅτῃ σήμερον πρῶτον, εὐγαίνει εἰς τὸ φῶς μετὰ τὸ μέσον τῷ Τύπου, ὁ μέχρι τῷ δε ἐν μιᾷ γωνίᾳ τῷ Ἀδωνος ἀναξίως κατακεκρυμμένος ὑπερφωτός βίος, τῷ λαμπροτάτῃ φασηρῷ τῆς Ἐκκλησίας, τῷ θεῷ Παλαμᾷ· ἰδὲ ὁ μέχρι τῷ δε ἀδελφότητος, ἀνέκουροι, καὶ ἀγνώριστοι· δέξατε αὐτόν· δέξατε αὐτόν πρῶτοι, ὑμεῖς οἱ πρῶτοι· ἦγεν οἱ ἐδικόι τε ἐπαρχιώται· οἱ ὑποκείμενοι εἰς τὸν ἱεραρχικόν τε θρόνον· τὸ σύστημα τῆς ἱερᾶς τοῦ ποίμνης· τὰ ἀπομονῆρια τῆς ἀποστολικῆς τε φυτείας, τόσον οἱ Θεσσαλονικεῖς, ὅσον καὶ οἱ κατὰ πᾶσαν τὴν περίχωρον αὐτῆς ὄντες, καὶ ὑπ' αὐτὴν διατελέσαντες Μακ-

(β)

δόντες

δόνες, ἡ Θεσσαλονί· δέξαθε ἡ οἱ λοιποὶ Χριστιανοὶ τῆς ἀπανταχοῦ
ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τὸν κοινὸν εὐεργέτην ἡ καθολικὸν διδάτκαλον·
δέξαθε αὐτὸν, ἡ ἀναγινώσκετέ τον, με ἀγάπην ἡ προσοχὴν, διὰ
να καταλάβητε ἀπὸ τῶ νῦν, τί λογῆς ἁγίας ἐσάθη ἐκεῖνος ὁ Θεσ-
σαλονίκης Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, τῶ ὁποῖς τὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν ἐ-
παραλάβετε νὰ ψάλλετε εἰς τὴν δευτέραν Κυριακὴν τῶν ἁγίων Νη-
ρειῶν· ὅλοι μάθετε τώρα, πόσον μέγας ἐσάθη εἰς τὴν ἀρετὴν· ἡ
πόσον ἡγωνίσθη ὑπὲρ τῶν θείων δογμάτων τῆς ἡμετέρας ἁγίας Ἀνα-
τολικῆς Ἐκκλησίας.

Μάλιστα ἀπὸ τὸν ἀγιώτατον βίον τέτου, μάθετε ἡ βεβαιω-
θῆτε δύο τινά· τὸ πρῶτον, ὅτι ἀδίκως τὸν συκοφαντῶσι ἡ τὸν β-
πλη-
φημῶσι τὰ ἀπύλωτα ζόματα τῶ Ἀδου οἱ δυτικοὶ ἐχθροί τε· εἰ ὁ-
ποῖοι τόσοι λυσσάζουσιν ἐναντίοντε, ὥς ὅτῃ δὲν εἶναι λοιδορία ἡ
ὑβρις, ὅτῃ νὰ μὴν τὴν ἀποσφενδονίσαν πρὸς αὐτὸν οἱ δυσσεβέστατοι
ἡ παρνομώτατοι. ἡ ἂν ἐκεῖνος δὲν δύνασθε νὰ καταπίσετε ἡ νὰ τὸς
ἀφελήσετε με τὴν καλὴν ὁμολογίαν, καθὼς δὲν δυνάμεθα νὰ μετα-
πίσωμεν ἡ τὸ σκληροτράχηλον γένος τῶν Ἑβραίων, νὰ ὁμολογή-
σαν Θεὸν ἀληθινόν, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· ὅδε τὰς παλαιὰς αἵρέσεις τῶν
Ἀρειανῶν, τῶν Νεστοριανῶν, τῶν εἰκονομάχων, ἡ τῶν ὁμοίων, νὰ ὁ-
μολογήσαν ἁγίως τὸν Ἀθανάσιον, τὸν Κύριλλον, τὸν Γερμανόν, τὸν
Μεθόδιον, ἡ τὰς λοιπὰς προμάχους τῆς ὁρθοδόξου πίστεως· ἂν ἐκεῖνος
λέγω δὲν δύνασθε νὰ μεταπίσετε ὁμοίως, ὅμως διὰ λόγους δὲν
εἶναι ὀλίγον, μάλιστα ἡ τὸ ὅλον ἀξίζει, τὸ νὰ ἡξεύρετε καλῶς ἡ
νὰ εἶδε βεβαιωμένοι, πῶς ἄδικα φλυαροῦσιν οἱ ἄδικοι παπολάτραι,
τὰ ὅσα κατ' αὐτῇ λέγουσιν, ἐπειδὴ ἐκ τῶ παρόντος· βίε τὸν βλέπε-
τε, ἔνα ἀπὸ τὰς παλαιὰς μεγάλους φωστῆρας τῆς Ἐκκλησίας.

Δεύ.

Δεύτερον, πρέπει νὰ βεβαιωθῆτε ἐκ τέτου, ἡ ὅτι τὰ δόγ-
ματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἐκήρυττε, ἡ διὰ τὰ ὁποῖα πολλαῖ ἡ-
γραφε, ἡ πολλαῖ ἡγωνίσθη, ὁρᾷ ἦσαν ἡ ἁγία· τὸ ὁποῖον τοῦτο
τρέχωντας συμπεραίνονται ἐκ τῆς ἐκεῖνα ἀγιότητος· ἦγεν, εἶναι μέ-
γας ἁγίος ὁ Παλαμᾶς, λοιπὸν ἁγία ἡ θεία εἶναι ἡ τὰ δόγματα
ὅτῃ ἐκήρυττεν ὁ Παλαμᾶς· τὸ πρῶτον εἶναι βέβαιον, ἀπὸ τὸ ἁγι-
όν τε λείψανον, ὅπου δὲν εἶναι, ἔτε κεκρυμμένον, ἔτε βαλσαμῶτον.
ἔτε κανένα ἄλλον δόλον, ἡ τέχνην δύναται νὰ ὑποπτεύῃ τινάς· εἶ-
ναι βέβαιον ἀπὸ τὰ θαύματά τε, ὅτῃ δὲν λείπεσι μέχρι τῆς σήμε-
ρον εἰς τὰς μετ' εὐλαβείας προσερχόντας· εἶναι βέβαιον, ἀπὸ τὴν ἀ-
πόρασιν τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν θέλετε εὖρη κατα-
στρέψαι ἐνταῦθα, μετὰ τὸ τέλος τῶ παρόντος βίε· καθὼς ἡ ἐπι-
στάσις πανταχῇ εὐτελεῖται ἡ μνήμη τε· εἶναι τέλος πάντων, βέβαιον
βεβαιότατον, ἡ ἀπὸ τὴν παρῶσαν ἱερὰν διήγησιν τῆς θαυμασίας ζωῆς
τε· εἰς τὴν ὁποίαν χρεωσέεται τόση πίστις, ὅση εἶναι ἡ ἡ ἀξία τῶ
ἀνδρός ἐκεῖνος, ὅτῃ τὸν ἔγραψεν· ὅτι ἡ αὐτὸς ἁγίος εἶναι ἡ μέγας
θεολόγος ἡ πατὴρ Ἐκκλησίας, καθὼς ἡ τὸν παρασήναι τὰ ἱερά τε
συγγράμματα· αὐτὸς εἶναι Φιλόθεος ὁ Πατριάρχης, καθὼς τὸν δεί-
χνει ἡ ἐπιγραφὴ τῶ λόγῳ, Θεσσαλονικεὺς τὸ γένος· Ἀθανάσιος
ἀσκητής· τῆς περιφήμου Λαύρας θρέμμα· αὐτὸς ὡς ἄκρος τῶ Γρηγο-
ρίε φίλος, ἡξευρεν ὑπὲρ πάντας τὰ μυτικά ἡ ἀπόρητα, ἡ πάντα
τὰ τῶ ἁγίῳ κατορθώματα· ὅθεν με τὴν ὑπόληψιν ὅτῃ δεχόμεθα τὸν
βίον τῶ μεγάλες Ἀντωνίε, ἐπειδὴ τὸν ἔγραψεν ὁ μέγας Ἀθανά-
σιος· ἡ τὸν βίον τῶ ἁγίῳ Βασιλείῳ, διὰ τὸν ἔγραψεν ὁ θεολόγος
Γρηγόριος· ἡ τὸν βίον τῶ Γρηγορίου Νεοκαισαρίας, ἐπειδὴ τὸν ἔγρα-
ψεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος, ἡ τὸν βίον τῆς ὁσίας Μαρίας, διὰ τὸν
ἔστύψεν ὁ Γεροσολύμων Σωφρόνιος, ἔτω πρέπει με τὴν αὐτὴν ὑ-
πό-
π.

(β) 2

πόληψιν ἔ τὸ σέβας νὰ δεχώμεθα ἔ τῷ θεῷ τέτε πατροὶ του βίον,
 διατὶ τὸν ἐσύνδεσεν ὁ ἐν ἀγίοις σοφώτατος Φιλόθεος.

Λοιπὸν, διὰ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰ ὅσα εἶπαμεν εἰς βεβαίω-
 σιν τῆ πρώτης, ἐπειδὴ τὴν βεβαιότητα ἔχομεν διὰ τὴν ἀγιότητα
 τῆ Παλαμᾶ, ἄρα ἔ τὰ δόγματα αὐτῆ ὀρθὰ εἶναι ἔ ἁγία· ἅγιος ὁ
 δογματιστής, ἅγια ἔ τὰ δόγματα· ἔ ἀνάπαλιν, ἅγια τὰ δόγματα,
 ἅγιος, ὅσον κατὰ τῆτο, ἔ ὁ δογματιστής· ἐπειδὴ ἔ δύναται δένδρον
 σαπρὸν, ποιεῖν καρπὸν καλὸν· νοῶμεν γάρ ὡς δένδρον τὴν πίσιν, ὡς
 δὲ καρπὸς τὸς πιεζύοντας· αὐτὸς ἐφρόνει (μετὰ τῆς καθολικῆς Ἐκ-
 κλησίας δηλονότι) ἔ ὄχι μόνον ἐφρόνει, ἀλλὰ ἔ πολλὰ ἔγραψε ἔ
 με ὅλας τὰς δυνάμεις ἡγωνίσθη νὰ ἀποδείξῃ, ἔ ἀπέδειξεν, ὅτι ἔ-
 σα θεῖα ἐνέργεια, ἔ ἡ θεῖα ἔ θεοποιὸς χάρις, ἔ τὸ φῶς οὗπου
 ἔλαμψεν ὁ Κύριος εἰς τὴν θεῖαν τε Μεταμόρφωσιν, ἦσαν ἔ εἶναι ἁ-
 κτισα, ἔ δυσσεβεῖς ἔ κακόφρονες ἀπέδειχνεν ἐκείνας, ὅπῃ τὰ ἔδογμα-
 τίζαν κτισὰ· ὁμοίως ἔ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τῆ Ἀγίας Πνεύματος
 ἔδογματίζεν, ὅτι ἐκ μόνου τῷ Πατρὶ ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἀ-
 γιον, διδάσκωντας, ὅτι κακῶς φρονῶσι, ἔ παρανόμως ὁμολογῶσιν οἱ
 Δυτικοὶ τὸ Πνεῦμα ἔ ἐκ τῷ Υἱοῦ, ἀποδείχνωντας, ὅτι ἐξ ἀνάγκ-
 ης τῆτο λέγοντες δύο εἰσάγασιν ἀρχὰς τῆς θεότητος, ἔ δύο αἰ-
 τια τῷ Πνεύματος, τὸν Πατέρα ἔ τὸν Υἱόν· τῶρα, ἂν αὐτὰ ἦτον
 κίρητικά δόγματα, αὐτὸς δὲν ἐδύνατο ποτὲ νὰ γένῃ Ἀγίος, ἂν ἔ
 ἦδελε κατορθώσῃ ἔ διπλᾶς ἔ τετραπλᾶς, αὐτὰς τὰς ὑπὲρ ἄνθρω-
 πον ἀρετάς, ὅπῃ διηγέεται ὁ βίος τα· τῆτο γάρ ἦτον τῶν ἀδυνά-
 των, ἀδυνατώτατον· ἐν ἴσῳ γάρ μισητὰ Θεῷ, κατὰ τὸν σοφίαν τῷ
 Σολομῶντος, ἔ ὁ ἀσεβῶν ἔ ἡ ἀσέβεια αὐτῇ· ἀλλὰ μὴν ἡγίασε·
 ἔ ὄχι ἀπλῶς ἡγίασεν, ἀλλὰ ἔ ἕνας ἐσάδη, κατῶς εἶπαμεν, ἀπὸ
 τῶς μεγίστης Ἀγίας Πατέρας· ἄρα τὰ δόγματα τῷ Γρηγορίῳ, ταυ-
 τόν

τὸν εἰπεῖν, τὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀγιώτατα ἔ θεό-
 τατα· ἔ ἐκ τῷ ἐναντία τὰ τῆς δυτικῆς εἶναι μυσαρὰ σατανικά, καὶ
 ἀντίθεα· ἔ ὅποιοι ὀρθόδοξος Ἀνατολικὸς τὰ ἐλέγχει, τὰ πολεμεῖ,
 ἔ τὰ σιηλιτεύει, ἐὰν φυλάξῃ ἔ τὴν λοιπὴν τῷ βίῳ καθαρότητα,
 βεβαιότητα, μέγας ἅγιος γίνεται, κατῶς ἦτος ὁ θεῖος Γρηγόριος,
 ἔ κοτὰ εἰς αὐτὸν, ὁ ἐν ἀγίοις Φιλόθεος, ὁ Θεσσαλονίκης Νεῖλος,
 ὁ Κωνσταντιναπόλεως Νεῖλος· Κάλκισος ἔ Ἰγνάτιος οἱ Ξανδόπολοι·
 Μελέτιος ὁ ὁμολογητής· Κλήμης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας· Νι-
 κόλαος ὁ Καβάσιλας· Μάρκος ὁ Ἐφέσε, ἔ ἄλλοι πάμπολλοι, τῶν
 ὁποίων δὲν εἶναι ἔυκολος ἡ ἐπαρίθμησις· τέτες δὲ ἐπρόδεσα ἐδῶ,
 διὰ νὰ ἀπακρίνεσαι με δάβρος εἰς ἄλλην μίαν τας ἀναισχυντίαν ἔ συ-
 κταντίαν, ὅπῃ τολμᾶσι νὰ φλυαρῶσιν ἀνόητα ἔ ψευδέστατα, ὅτι
 ἔλεψε τὸ χάρισμα τῆς ἀγιότητος ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν,
 διατὶ δὲν ἐδέχθη τὰς καινοτομίας των, δηλαδὴ τὰ μιαιρὰ των δόγμα-
 τα· ὅτι διὰ νὰ ἀφήσωμεν κατὰ τὸ παρὸν, ὅλον ἐκεῖνο τὸ ἄπειρον
 πλῆθος ἔ μαρτύρων, ἔ ὁσίων, ἔ ἱεραρχῶν, ὅπῃ μέχρι τῆδε ἔ ἀ-
 κατὰπαυσα ἀγιάζεσι μακρὰν ἀπὸ τὰς διαφορὰς ἔ τὰς πολέμους τέ-
 της, ἰδὲ ἐκεῖνοι, ὅπῃ κατῶς εἶπομεν καταπολεμᾶσι ἔ σιηλιτεύασι,
 με ἀγῶνας, ἔ πολέμους, ἔ φιλονεικίας τὰ ἐδικὰ τας νεωτερίσματα,
 ἔ σχεδὸν ἀριθμὸν ὑπερβαίνουσι, ἔ ὑπερβαύμασι ἅγιοι γίνονται λάμ-
 ποντες εἰς τὸν Κόσμον με τὰ ὑπερφύη θαύματα πρὸς ἔλεγχον καὶ
 καταισχύνην τῶν δυσσεβῶν ἀθεράπευτον· Ἰδοὺ λοιπὸν Χριστιανοὶ, πό-
 σον ὠφέλιμος εἶναι ὁ βίος τῷ θεῷ τέτε Γρηγορίῳ· ἐπειδὴ γάρ τὸ
 ἅγιόν τε λείψανον, ὅπῃ εἶναι μία ὁρατὴ βεβαίωσις, εἰς ἕνα μέρος μό-
 νον τῆς γῆς, ἔ εἰς μίαν Ἐκκλησίαν μέσα εὐρίσκεται κλεισμένον, ἔ
 τὰς ἰάσεις ὅπῃ ἐπιτελεῖ, ὅλοι δὲν τὰς βλέπουσιν, ἀλλὰ ὅλοι τὰς
 μανθάνουσι, διὰ τῆτο τῶρα ἀπὸ τὸν θαυμάσιον βίον τε, θέλετε μάθῃ
 ἔ βεβαιωθῇ, ὅλα αὐτὰ ὅπῃ εἶπαμεν ἕως τῶρα, πρῶτον δηλαδὴ,

πῶς εἶναι ἅγιος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οἱ μιαιώτατοι παπισκὶ ὑβρίζον καὶ βλασφημοῦν ἄδικα τὸν ἅγιον τῷ ὕψει· δεύτερον, πῶς δὲν εἶναι ἀπλῶς ἅγιος, ἀλλὰ ἓνας ἀπὸ τῶν μεγίστων ἱεράρχων καὶ φωστῆρας τῆς οἰκουμένης· τρίτον, ὅτι καὶ ἐκ τῆς τέτατης ἀγιότητος, ἀναδείκνυται τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἡ ἀλήθεια, καὶ ἐκ τῆς ἐναντίας τοῦ ψεύδους τῆς Δυτικῆς· ὅτι ἐκ τῆς καρποῦ τοῦ δένδρου γινώσκειται· τέταρτον, ὅτι δείχνοντας ἐκ τέτατης τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀγιότητα τῶν δογμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἔυκολα ἡμπορεῖς νὰ συμπεράνῃς ἐκ τῶν καὶ τὴν εὐκλείαν ὅπως ἔχει πρὸς γονιμότητα ἁγίων τέκνων ἐδικῶν· καὶ ὅχι μόνον λογικῶς νὰ συμπεράνῃς, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς, ἐπαρτιμῶντας, ἐὰν δύνασαι, τὰς ὑπὲρ ἁριθμῶν πληθυνομένους ἁγίους, μετὰ τὸ σχίσμα· καὶ ἔτω Θεὸς δίδοντας, νὰ σαλπῇς τὰ νικητήρια· ἀποφράττωντας μὲ τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν τὰ μιαιῶ καὶ ἀπολω-
τα ζώματα.

Θέλει σε γένῃ ἄκομα ὠφέλιμος, ἀγαπητέ, ὁ βίος τῆς Δείας Παλαμᾶ μάλιστα, ἐὰν θελήσῃς νὰ τὸν μιμηθῇς, κατὰ δύναμιν· δια-
τί εἶναι μία ἀρετὴ διδασκαλία, καὶ διὰ νέους, καὶ γέροντας· καὶ διὰ λαϊκούς, καὶ Ἐκκλησιαστικούς· καὶ διὰ μοναχούς, καὶ διὰ ἱερεῖς καὶ ἀρχιε-
ρεῖς· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὠφέλιμος εἶναι διὰ κάθε Χριστιανόν, ὅπως ἔχει πῶς διὰ τὴν αἰώνιον ζωὴν· ἀλλὰ καὶ ἂν τις δὲν ἔχει ταῦτον πό-
σον, εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ προσεκτικὴ καὶ πυκνὴ τέτατη ἀνάγνωσις, θέ-
λει βάλλει τὸ κέντρον τῆτο εἰς τὴν καρδίαν τε· μόνον μὴ βαρύνεσαι ἀγαπητέ, μὴ δὲ νὰ εἴπῃς, πῶς εἶναι διεξοδικός· διὰ τὴν κατὰ ἀλή-
θειαν ἄδικον κάνει εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ εἰς τὰ Δεία, ἐκεῖνος ὅπως μὲ ἀ-
κόρετον ὄρεξιν ἀναγινώσκει τὰς μυθολογίας τῆς Χαλυμᾶς, τὰ αἰθιο-
πικὰ τῆς Ἡλιοδώρε, τὰ παίγνια τῆς φαντασίας, τὰς Τύχας τοῦ

Τη-

Τηλεμάχα, τῆς Λακκιανῆς τὰς αἰσχρολογίας καὶ φλυαρίας, καὶ ἔπειτα εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ ψυχροσώτῃρια βιβλία, νὰ εὐρίσκειται τόσον ἀ-
νόρεκτος, ὥστε ὅπως πολλάκις νὰ τῆς ἀναβαίνει καὶ ἀναγέλλῃ, ἀντὶ νὰ λέγῃ μὲ τὸν Δαβὶδ πρὸς τὸν Θεόν, ὡς γλυκέα τῷ λαρυγγίῳ τὰ λόγια σου· ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου· ἡ μεθοδικὴ καὶ σοφιστικὴ ἀ-
νάγνωσις. δὲν γίνεται ἀνωφελής· ἔτε ἀποβλέπει, πότε νὰ τὸ σώ-
σῃ· ἀλλὰ περὶ ὀλίγον, διὰ νὰ τὸ καρποφορήσῃ μὲ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν σκέψιν· καὶ πάλιν κάνει ἀρχὴν, ἀπὸ τὸ τέλος τῆς προτέρας ἀναγνώσεως· καθὼς κάνασι καὶ εἰς τὰ μοναστήρια· λοιπὸν ἔτω κάνα καὶ σὺ ἀγαπητέ, ἀπὸ ὀλίγον καὶ μὲ προσοχὴν ἀναγινώσκει, καὶ κοντὰ ὅ-
πως δὲν θέλει σὲ φανῇ βαρὺς, θέλεις λάβῃ ἐξ αὐτῆς καὶ πᾶσαν ὡ-
σπύριον.

Τῆτο ὅπως λέγω κοινῶς, ἀρμόζει μάλιστα εἰς ἑσᾶς τὰ γνή-
σια μέλη τῆς ποιμνῆς τε, ὅπως ἔχετε ὡς ἐγκόλπιον Οὐράνιον τὸ τίμιόν τε λείψανον· ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὑπερφυσικῶν καὶ ἐξαισιῶν του θαυμάτων, πρέπει βέβαια νὰ σᾶς κεντήσῃ τὰς ψυχὰς, διὰ νὰ προ-
ερέχετε εἰς αὐτὸν πάντοτε, καὶ ἀπ' αὐτὸν νὰ ζητᾶτε βοήθειαν καὶ ἀν-
τίληψιν εἰς τὰς χρεῖας σας τόσον τὰς κοινὰς, ὅσον καὶ τὰς μερικές· ὅτι ἐκεῖνος ὅπως ἐνήργησεν ἐκεῖνα τότε, ἐκεῖνος εἶναι καὶ τώρα ἔμπροσ-
θέν σας· καὶ ἡ Δεία χάρις ὅπως ἐνεργεῖ τὰ παράδοξα, ποτὲ δὲν ἔλει-
ψεν, ἔτε θέλει λείψει εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἀπὸ τὰ ἁγιάτα λεί-
ψανα· μόνον ἡ πίστις ζητεῖται καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν εὐλάβεια· καὶ ὅταν αὐ-
τὰ ἔχετε μὲ λόγους, μὴ ἀμφιβάλλετε πλέον· ἔχετε προσάτην ἐκ Θεοῦ κραταίον· ἔχετε βοηθὸν ἀκαταίσχυτον· ἔχετε Σησκυρὸν ἀ-
κένωτον· ὅθεν καὶ ἄξιον μάλιστα εἶδε μακαρισμὸς, ἀνάμεσα εἰς τὰ πά-
νη τῆς αἰχμαλωσίας· ὅτι ἡ δόξα, τὸ κλέος, τὸ καύχημα, ὁ ἡ-
ρώας

δόνες, ἡ Θεσσαλοί· δέξαθε ἡ οἱ λοιποὶ Χριστιανοὶ τῆς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τὸν κοινὸν εὐεργέτην ἡ καθολικὸν διδάτκαλον· δέξαθε αὐτὸν, ἡ ἀναγινώσκετέ τον, μετ' ἀγάπην ἡ προσοχὴν, διὰ τὸ νὰ καταλάβητε ἀπὸ τῶ νῦν, τί λογῆς ἁγίας ἐσάθη ἐκεῖνος ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, τῶ ὁποῖς τὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν ἐπαραλάβετε νὰ ψάλλετε εἰς τὴν δευτέραν Κυριακὴν τῶν ἁγίων Νηφειῶν· ὅλοι μάθετε τώρα, πόσον μέγας ἐσάθη εἰς τὴν ἀρετὴν· ἡ πόσον ἡγωνίσθη ὑπὲρ τῶν θείων δογμάτων τῆς ἡμετέρας ἁγίας Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Μάλιστα ἀπὸ τὸν ἁγιώτατον βίον τήτου, μάθετε ἡ βεβαιώθητε δύο τινά· τὸ πρῶτον, ὅτι ἀδίκως τὸν συκοφαντῶσι ἡ τὸν βλάπτουσιν τὰ ἀπύλωτα ζῶματα τῶ Ἀδου οἱ δυτικοὶ ἐχθροί· τὰ εἰς ὁποῖοι τόσοι λυσσάζουσιν ἐναντίοντε, ὥστε ὅτ' ἐν εἶναι λοιδορία ἡ ὕβρις, ὅτ' ἐν μὴν τὴν ἀποσφενδονίζαν πρὸς αὐτὸν οἱ δυσσεβέστατοι ἡ παρνομώτατοι. ἡ ἂν ἐκεῖνος δὲν δύνασθε νὰ καταπίσσετε ἡ νὰ τὸς ἀφελήσετε μετ' τὴν καλὴν ὁμολογίαν, καθὼς δὲν δυνάμεθα νὰ μεταπίσωμεν ἡ τὸ σκληροτράχηλον γένος τῶν Ἑβραίων, νὰ ὁμολογήσαν Θεὸν ἀληθινόν, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· ὅδε τὰς παλαιὰς αἵρέσεις τῶν Ἀρειανῶν, τῶν Νεστοριανῶν, τῶν εἰκονομάχων, ἡ τῶν ὁμοίων, νὰ ὁμολογήσαν ἁγίως τὸν Ἀθανάσιον, τὸν Κύριλλον, τὸν Γερμανόν, τὸν Μεθόδιον, ἡ τὰς λοιπὰς προμάχους τῆς ὀρθοδόξου πίστεως· ἂν ἐκεῖνος λέγω δὲν δύνασθε νὰ μεταπίσσετε ὁμοίως, ὅμως διὰ λόγους δὲν εἶναι ὀλίγον, μάλιστα ἡ τὸ ὅλον ἀξίζει, τὸ νὰ ἡξεύρετε καλῶς ἡ νὰ εἴδετε βεβαιωμένοι, πῶς ἄδικα φλυαροῦσιν οἱ ἄδικοι παπολάτραι, τὰ ὅσα κατ' αὐτῶ λέγουσιν, ἐπεὶ ἐκ τῶ παρόντος· βίβη τὸν βλέπετε, ἔνα ἀπὸ τὰς παλαιὰς μεγάλους φωστῆρας τῆς Ἐκκλησίας.

Δεύ.

Δεύτερον, πρέπει νὰ βεβαιώθητε ἐκ τήτου, ἡ ὅτι τὰ δόγματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἐκήρυττε, ἡ διὰ τὰ ὁποῖα πολλὰ ἔγραψε, ἡ πολλὰ ἡγωνίσθη, ὁρᾷ ἦσαν ἡ ἁγία· τὸ ὁποῖον τοῦτο τρέχωντας συμπεραίνονται ἐκ τῆς ἐκεῖνα ἁγιότητος· ἦγεν, εἶναι μέγας ἁγιος ὁ Παλαμᾶς, λοιπὸν ἁγία ἡ θεία εἶναι ἡ τὰ δόγματα ὅτ' ἐκήρυττεν ὁ Παλαμᾶς· τὸ πρῶτον εἶναι βέβαιον, ἀπὸ τὸ ἁγιόν τε λείψανον, ὅπου δὲν εἶναι, ἔτε κεκρυμμένον, ἔτε βαλσαμῶδες· ἔτε κανένα ἄλλον δόλον, ἡ τέχνην δύναται νὰ ὑποπτεύῃ τινάς· εἶναι βέβαιον ἀπὸ τὰ θαύματά τε, ὅτ' ἐν λείψει μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὰς μετ' εὐλαβείας προσερχόντας· εἶναι βέβαιον, ἀπὸ τὴν ἀπόρασιν τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν θέλετε εὖρη καταστρέψαι ἐνταῦθα, μετὰ τὸ τέλος τῶ παρόντος βίβη· καθὼς ἡ ἐπιστολὴς πανταχῶς εὐτελεῖται ἡ μνήμη τε· εἶναι τέλος πάντων, βέβαιον βεβαιότατον, ἡ ἀπὸ τὴν παρῶσαν ἱερὰν διήγησιν τῆς θαυμασίας ζωῆς τε· εἰς τὴν ὁποίαν χρεωσέεται τόση πίστις, ὅση εἶναι ἡ ἁξία τῶ ἀνδρὸς ἐκεῖνος, ὅτ' ἐν ἔγραψεν· ὅτι ἡ αὐτὸς ἁγιος εἶναι ἡ μέγας θεολόγος ἡ πατὴρ Ἐκκλησίας, καθὼς ἡ τὸν παραστήσει τὰ ἱερά τε συγγράμματα· αὐτὸς εἶναι Φιλόθεος ὁ Πατριάρχης, καθὼς τὸν δείχνει ἡ ἐπιγραφὴ τῶ λόγῳ, Θεσσαλονικεὺς τὸ γένος· Ἀθανάσιος ἀσκητής· τῆς περιφώνης Λαύρας θρέμμα· αὐτὸς ὡς ἄκρος τῶ Γρηγορίου φίλος, ἡξευρεν ὑπὲρ πάντας τὰ μυτικά ἡ ἀπόρητα, ἡ πάντα τὰ τῶ ἁγίου κατορθώματα· ὅθεν μετ' τὴν ὑπόληψιν ὅτ' ἐδεχόμεθα τὸν βίον τῶ μεγάλῳ Ἀντωνίῳ, ἐπεὶ τὸν ἔγραψεν ὁ μέγας Ἀθανάσιος· ἡ τὸν βίον τῶ ἁγίου Βασιλείῳ, διὰ τὸν ἔγραψεν ὁ θεολόγος Γρηγόριος· ἡ τὸν βίον τῶ Γρηγορίου Νεοκαισαρείας, ἐπεὶ τὸν ἔγραψεν ὁ Νύσσης Γρηγόριος, ἡ τὸν βίον τῆς ὁσίας Μαρίας, διὰ τὸν ἔστύψεν ὁ Γεροσολύμων Σωφρόνιος, ἔτω πρέπει μετ' τὴν αὐτὴν ὑπό.

(β) 2

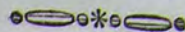

παρὰ νὰ παρακαλῶμεν τὸν Ἀγίον Θεόν, ἢ εἰς αὐτὰς νὰ δώσῃ ἐπίγνωσιν τῷ ἰδίῳ καθήκοντι, ἢ εἰς τὸν λαόν τε νὰ χαρίζῃ ὑπομονήν, καὶ τυφλὴν ὑπακοήν εἰς τὸ Εὐαγγελίου τὰς ἐντολάς· ἀληθῶς γὰρ ὁ τῷ ἀγγέλει πρὸς τὸν Δαὶτ λόγος, σήμερον μάλισα, πάρα ποτὲ ἔχει καιρὸν· ὁ σώζων, σωζέτω τὴν ἑαυτῇ ψυχὴν, παρὰ μόνον τῷ Θεῷ δηλαδὴ φωτιζόμενος καὶ ὁδηγούμενος.

Ἐτυπώσαμεν κοντὰ εἰς τὸν Δεκάλογον, καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεώς τε, ἡ ὁποία ἔλαβε δίκαιον Τίτλον, νὰ ὀνομάζεται Στήλη ὀρθοδοξίας· ἐπειδὴ αὐτῇ μέσα περιέχονται ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας μας δόγματα, διὰ τὰ ὁποῖα τόσες καὶ τόσες κατέβαλεν ἰδρωτὰς καὶ ἀγῶνας, ἕως νὰ τὰ συστήσῃ, κατατροπώνοντας ὅλους ἐκείνους, ὅπῃ ἐπολέμησαν τὴν τῶν ὀρθότητά· τὰς ὁποίας, καὶ ὁσμήν εὐαδίας, προσδεχόμενος ὁ Θεὸς τῆς ἀληθείας, τὸν ἀνέδειξε μετὰ τὴν χάριν τῶν θαυμάτων, ὅντως ἐδικὸν τε θεράποντα.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν μετάφρασιν τῶ βίβλ, κάλλος φράσεως ἡμεῖς δὲν ἐφροντίσαμεν, ὥσταν ὅπῃ, ἔτε ἡμεῖς τοιαῦτα πλεῖστα καλὰ, ἔτε εἶναι ἔυκολα εἰς τὸν μεταφράζοντα, εἰς δὲν δέλη νὰ ἐξίσταται τοῦ εἰρμῆ καὶ τῆς κατασκευῆς. καὶ τῆς συνδέσεως τῶ συγγραφῆς, ἐν πολλοῖς. καθὼς τὸ εἶδαμεν εἰς ἄλλας, οἱ ὁποῖοι τοιαῦτα θέλοντες ἀκαίρως νὰ παίξουν, ἀπεπλανήθησαν πολλαχοῦ, καὶ τῆς ἐννοίας αὐτῆς, λέγοντες πλειστάκις καὶ τὰ ἀλλοτριώτατα, διὰ τῆτο, χαριζόμενοι τοῖς φιλοκάλοις, δηλαδὴ τοῖς λόγοις μετέχεσι καὶ παιδείας, ἐκδίδομεν καὶ τὸ εἰς αὐτὸν ἐγκώμιον τῷ ἁγιωτάτῃ Νεῖλῳ Κωνσταντιναπόλεως, ἱκανὸν ὅντως εὐφραίνει ψυχὴν φιλόκαλον· ὁμῶς ἐπειδὴ εἶναι ἐγκώμιον, φανερόν, ὅτι διασκευαστικὴν διήγησιν ἐκ οἷδεν, οὔτε

ἐπαγ-

ἐπαγγέλεται, τῶν πραγμάτων, τὴν ὁποίαν ὁ βελλόμενος εὐρήσει εἰς τὸν βίον τε.

Ταῦτα προβάλλομεν εἰς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, θέλοντες νὰ κάμωμεν κοινὴν τοῖς πᾶσιν, ἣν ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ ἔχομεν πρὸς τὸν μέγαν Ἰῶν Ἀγίον εὐλάβειαν· ἡμεῖς δὲ ἀναγινώσκοντες καὶ ὠφελέμενοι, ἔυχασθε καὶ ὑπὲρ ἡμῶν Ἰῶν ἀναξίων πρὸς Κύριον· 1783.

Γελία 26.

Τῆς ὑμετέρας ἀγάπης

Ἐν Χριστῷ ὑπηρετήης

Ἀθανάσιος Γερομόναχος ὁ Πάριος.

Τοῦ μεταφραστοῦ, εἰς τὸν Σεῖτον Γρηγόριον ἱκετήριον.

Γρηγόριε Τριάδος φίλε, ὡς ἔυροιμί σε Πρέσβυν
Ὅπποτε κρηνομένῳ, ἔδεν ὅλως ἔλεος.

Εἰς τὴν Θεοσεβῇ καὶ περιφημον Θεσσαλονίκην.

Θεσσαλονίκης Ἀ΄τυ, Γρηγορίοιο Θεόφρονος,

Ἡ ῥὰ μέγας θῶκος καὶ γε μέλημα πέλεις
Χαῖρε μέγ', ὡς ἔ νικᾷς Θετταλὴν ἔτι, ἀλλ' εἴ
Θετταλεῦσιν ἰδ' ὡς Μακεδόνεσσι Νίκη.

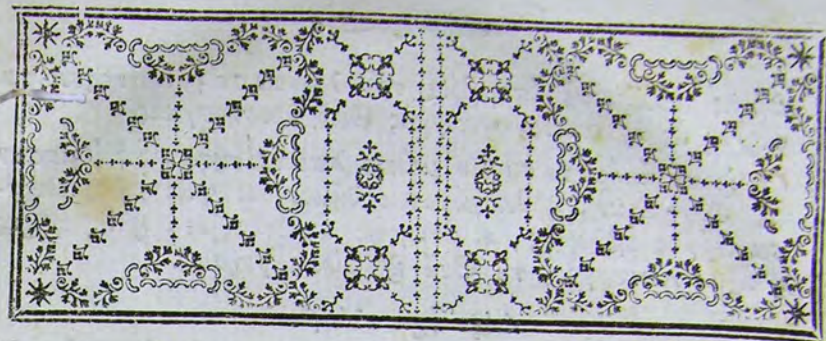
Θεσπεσίοιο τεῦ Πατρὸς εὐχεο πρὶν κινήσι,
Καὶ λόγῳ, ἔ τόγε νῦν καὶ βιοτῆτα ἔχε.

Εἰς τὸν Φιλοτιμησάμενον τὴν εἰς τὸ κοινὸν ἔκδοσιν
τᾶ λόγῳ, καὶ τᾶ ἐξῆς.

Στέμματι χερσέῳ οἶσει κόσμον ἀριπρεπέης λαῶς

Σεῖο δὲ καλῶ ἐξ ἀρετέων Στεφάνῳ
Φαίδιμον ἄλλον ἔθελον, ἐκδὲς ἐς φάος ἀγλαὸν
Ὡς Χαριτάνυμε, σὺ Γρηγορίοιο βίον.

Α' Κ Ο

Α' Κ Ο Λ Ο Τ Θ Ι Α

Τὴ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν **ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ** Ἀρχιεπισκόπου
Θεσσαλονίκης τῷ θαυματουργῷ τῷ καὶ **ΠΑΔΑΜΑ**, νεωστὶ συνερα-
νιδεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα ἐκ πολλῶν. Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ὁ μὲν
ἅγιος ἐτελειώθη, τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ τῷ Νοεμβρίῳ Μη-
γός· ἡ δὲ ἁγία Ἐκκλησία μετὰ ταῦτα, διέταξεν,
ἵνα εὐοράζηται τῇ δευτέρᾳ Κυριακῇ τῶν ἁ-
γίων νηστειῶν· καὶ τοίνυν, εἰ γίνεται ἀγ-
ρυπνία, ἕως ὅτου παρὼν μικρὸς Ἐσπε-
ρινός, ὡς ἐν τῷ τῷ Ἀ΄ θωγος.
ὅρει. Εὐρηται.

Ἐν τῷ μικρῷ Ἐσπερινῷ στιχ. ἦχος α'.
τῶν Οὐρανίων ταγματῶν.

Τὴν μακαρίαν ἐν κόσμῳ ζωὴν διήνυσας, καὶ νῦν τῶν
μακαρίων, συνευφράνῃ τοῖς δήμοις, καὶ γῆν τὴν
τῶν πραέων ὡς πρὸς οἰκείας, Γεράρχα Γρηγόριε,
Χάριν θαυμάτων πλετεῖς δὲ παρὰ Θεοῦ, ἡν παρέχεις τοῖς
τιμωσίσει.

Ορθοδοξίας τὰ δόγματα κατεφύτευσας, κακοδοξίας μά-
καρ, ἐκτεμὼν τὰς ἀκάνθας, καὶ πίσεως τὸν σπόνρον πλη-
θύν.

θύνας καλῶς, τῇ ἐπομβρίᾳ τῶν λόγων σε, ἑκατοσεύοντα
ἐάχουν ὡς πρακτικὸς, γεωργὸς Θεῷ προσήνεγκας.

Τὴν τῷ ἀμέμπτῳ σε βίᾳ μάκαρ λαμπρότητα, ἐδάμασαν
Ἀγγέλων, καὶ ἀνθρώπων οἱ δῆμοι, καὶ γὰρ τῇ προαιρέ-
σει σεβρὸς ἀβλητῆς, καὶ ἀσκητῆς ἀναδέδειξαι, καὶ ἱεράρχης
καὶ ἄξιος λειτεργός, τῷ Θεῷ καὶ φίλος γνήσιος.

Δόξα ἡχος πλ. β'.

Ος τρισμακάρι ἀγιώτατε Πάτερ· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, καὶ
τῷ ἀρχιποίμενος Χριστὲ μαθητῆς, ὁ τιθεὶς τὴν ψυχὴν
ὑπὲρ τῶν προβάτων· αὐτὸς καὶ νῦν πανεύφημε Γεράρχα Γρη-
γόριε· αἰτῆται πρεσβείαις σε δωρηθῆναι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.
Καὶ νῦν, τῆς οὐκωήχῃ.

Εἰς τὸν εἶχον ἡχος β'.

Οἶκος τῷ Εὐφραδᾷ.

Στήλην σε ἱεράν, πίσεως ὀρθοδόξῃ, ἐγνώμεν Γεράρχα·
δι' ἧς αἰρετίζόντων, ἐκτρέπομεν τὰς Φάλαγγας.

Στήχ. τὸ σῶμα με λαλήσει σοφίαν.

Κόσμη ἀπορρήγεις, Θεῷ ἡνώδης μάκαρ· δι' ὃ δοχεῖον
ὡφδης, ἄξιον Γεράρχα, τῷ Παναγίῳ Πνεύματος.

Στήχ. σῶμα δικαίῃ μελετήσει σοφίαν.

Αἴγυπτον τῶν παθῶν, κατέλιπες καὶ ὕψος, πρὸς ἀπαθείας
ἡρδης· ἐνθα Θεῷ ὠμίλεις, ὡς καθαρὸς Γρηγόριε.

Δόξα καὶ νῦν ὁμοιον.

Τμνησέ σε τρανῶς, τὴν τῷ Φωτὸς μητέρα, Γρηγόριος ὁ
μέγας· δι' ἧς σε δυσωπῆμεν, κινδύνων ἡμᾶς λυτρωσαί.

Τροπάριον τῷ ἁγίῳ Ἡ' χος πλ. δ'. Ο'ρθοδοξίας. καὶ ἀπόλυσις.

Εὐ

Εὐ δὲ τῷ μεγάλῳ Ἐσπερινῷ ἱσῶμεν εἰχας ἰ. ἀναστάσιμα τοῦ
τυχόντος ἡχος δ'. καὶ τῷ ἁγίῳ ε'. προσόμοια, ἡχος γ'.
Εἰδωκας σημείωσιν.

Η χάρις ὡς ἔχρισε, Θεσσαλονίκης σε πρόεδρον, παντα-
χῆς σε ἀνέδειξε, Φωστῆρα καὶ πρόμαχον τῆς ὀρθοδοξίας·
δι' ὃ σε τὴν μνήμην, ἐπιτελεῖται σοι πῶς, ἐπικροτῶντες τὴν
θεῖαν δόξαν σε· πρὸς δάμασι γὰρ ἐκρινεν, ὁ Οὐρανὸς καὶ ἐσ-
φράγισε, τὸν σὸν βίον καὶ δόγματα, Θεοφόρε Γρηγόριε.

Κήρυκα τῆς χάριτος, καὶ τῷ Φωτὸς σε γινώσκωμεν· Βαρ-
λαάμ γὰρ τὸν ἀφρονα, εἰς κτίσιν κατὰγοντα τὰ ἀντι-
τα φύσει, λαμπρῶς καταβάλλεις, Θεολογῶν ὡς ἀληθῶς,
τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὄντως τρόφιμος· δι' ὃ σε τὴν πανσέβασον,
ἐπιτελεῖται πανήγυριν· καὶ θερμῶς ἐξαιτέμεθα, διὰ σὲ θεῖαν
ἐλαμψιν.

Θλίψεσι πυρέμενοι, οἱ σοὶ οἰκέται ἑκάστοτε, τῇ σοφίᾳ σε
προσπίπτωμεν, βοῶντες καὶ λέγοντες, ἐπίδε, ὦ Πά-
τερ, μετὰ Δημητρίῳ, ᾧ συμπάρισται Χριστῷ, τῷ συμπολί-
τῃ καὶ Θεῷ μάρτυρος καὶ ἅπαν ἐκδιώξατε ἐκ τῆς ἡμῶν ποίμ-
νης ἀλγίμα, καὶ ζωῆς ἀξιώσατε, αἰδίῃ πανόλβιοι.

Ἐτέρα τῷ αὐτῷ ἁγίῳ, ἡχος β'.

Ποίσις ἐνΦημιῶν εἴμμασι.

Ποίσις ἐνΦημιῶν ἄσμασιν, ἀνυμνήσωμεν τὸν Γεράρχην·
τῆς Θεολογίας τὴν σάλπιγγα, τὸ πυρίπνεον σῶμα τῆς
χάριτος, τὸ σεπτὸν τοῦ Πνεύματος δοχεῖον, τὸν σύλον
τῆς Ἐκκλησίας τὸν ἀκράδαντον, τὸ μέγα τῆς οἰκαμένης ἀ-
γαλλίαμα, τὸν ποταμὸν τῆς σοφίας, τοῦ Φωτὸς τὸν λύχ-
νον, τὸν ἀστέρα τὸν φαεινόν. τὸν τὴν κτίσιν καταλαμπρυν-
οντα.

Α 2

Ποίσις

Ποις ὑμνωδῶν ἄνθεσι, φεφανάσωμεν τὸν Γεράρχην; τὸν τῆς εὐσεβείας ὑπέρμαχον, καὶ τῆς ἀσεβείας ἀντίπαλον, τὸν θερμὸν τῆς πίσεως προσάτην, τὸν μέγαν κατηγεμόνα καὶ διδάσκαλον, τὴν λύραν τὴν παναρμόνιον τῷ Πνεύματος, τὴν χρυσαυγίζεσαν γλῶσσαν, τὴν πηγὴν τὴν βρύουσαν, ἱαμάτωννάματα πιστοῖς, τὸν μέγαν καὶ ἀξιάγαστον Γρηγόριον.

Ποις οἱ γηγενεῖς χεῖλεσιν, ἐυφημήσωμεν τὸν Γεράρχην, τὸν τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλον, τοῦ Φωτὸς τοῦ Θεοῦ τὸν κήρυκα, τὸν ἐρανομήτην τῆς Τριάδος, τὸ μέγα τῶν μοναζόντων ἐγκαλῶπισμα, τὸν πράξει καὶ θεωρίᾳ διαλάμποντα, Θεσσαλονίκης τὸ κλέος, συμπολίτην ἔχοντα, μυροβλύτην ἐν Οὐρανοῖς, τὸν Θεῖον καὶ ὑπερβαύμαστον Δημήτριον.

Δόξα ἡχος πλ. β'.

Σήμερον συγκαλεῖται ἡμᾶς, τῷ Γεράρχῃ καὶ πανένδοξοις πανηγυρί. δεῦτε ἐν Φιλέορτοι, συμφώνως ὑμνήσωμεν τὴν μνήμην αὐτῇ λέγοντες, χαίροις ὁ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀρχιερέως, ἀπαλείψας τοῖς ἐμπόνοις σε δάκρυσι, τὴν δὲ μορφὴν τὴν τοῦ Πνεύματος σεαυτῷ περιδέμενος. χαίροις ὁ τὴν ὁληκάδα κυβερνήσας τῆς Ἐκκλησίας, τῇ σοφίᾳ τῇ δοθείσῃ σοι παρὰ τῷ μόνῳ Θεῷ. χαίροις ὁ ἐν Ἀσίᾳ τοῖς λαοῖς, ἀθλητικῶς Θεὸν ἀνακηρύξας τὸν Χριστόν. ὃν καδικέτευε Εὐφράς ἐγκαλῶπισμα Γρηγόριε, λυτρωθῆναι ἡμᾶς, αἰδοιγῶν καὶ ὁρώτων ἐχθρῶν, τὰς τελευτάς σε τὴν μνήμην πιστῶς.

Καὶ νῦν, τὸ τῆς ὁσιότητος.

Εἰσοδος. Τὸ προκείμενον τῆς ἡμέρας, καὶ τὰ ἀναγνώσματα.

Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα.

Μνήμη δικαίᾳ μετ' ἐγκωμίων, καὶ ἐυλογία Κυρίου ἐπὶ κεφαλὴν αὐτῇ. μακάριος ἄνθρωπος, ὃς εὗρε σοφίαν, καὶ συνέ-

σνητὸς ὃς εἶδε Φρόνησιν. κρεῖττον γὰρ αὐτὴν ἐμπορεύεσθαι, ἢ χρυσία καὶ ἀργυρία θησαυροί. τιμιώτερα δὲ ἐστὶ λίθων πολυτελῶν. πᾶν δὲ τίμιον, ἐκ ἀξίου αὐτῆς ἐστίν. ἐκ γὰρ τοῦ σώματος αὐτῆς ἐκπορεύεται δικαιοσύνη. νόμον δὲ καὶ ἔλεον ἐπὶ γλώσσης Φορεῖ. τοιγαρὲν ἀκέσατέ με, ὦ τέκνα. σεμνὰ γὰρ ἐρῶ. καὶ μακάριος ἄνθρωπος, ὃς τὰς ἐμὰς ὁδὰς φυλάξει. αἱ γὰρ ἐξοδοί με, ἐξοδοὶ ζωῆς, καὶ ἐτοιμάζεται δέλησις παρὰ Κυρίου. διὰ τὸτο παρακαλῶ ὑμᾶς, καὶ προέμμι ἐμὴν Φωνὴν Ὑψίστην ἀνθρώπων. ὅτι ἐγὼ ἡ σοφία κατεσκεύασα βελὴν καὶ γνώσιν καὶ ἐννοίαν, ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην. ἐμὴ βελὴ καὶ ἀσφάλεια, ἐμὴ Φρόνησις, ἐμὴ δὲ ἰσχὺς. ἐγὼ τὰς ἐμὲ φιλέοντας ἀγαπῶ, οἱ δὲ ἐμὲ ζητῶντες, ἐυρήσασιν χάριν. νοήσατε τοίνυν ἄνακοι παναργίαν, οἱ δὲ ἀπάιδευτοὶ ἐνδεοθε καρδίαν. εἰσακέσατέ με, καὶ πάλιν. σεμνὰ γὰρ ἐρῶ, καὶ ἀνοίγω ἀπὸ χειλέων ὁρθά. ὅτι ἀλήθειαν μελετήσῃ ὁ λάρυγξ με, ἐβδελυγμένα δὲ ἐναντίον ἐμοῦ χεῖλη ψευδῆ. μετὰ δικαιοσύνης πάντα τὰ ῥήματα τοῦ σώματός με. ἐδὲν ἐν αὐτοῖς σκολιόν, ἐδὲ σφαγγαλιῶδες. πάντα ἐυθέα ἐστὶ τοῖς νοοῦσι, καὶ ὁρθὰ τοῖς ἐυρίσκασιν γνώσιν. διδάσκω γὰρ ὑμῖν ἀληθῆ, ἵνα γένηται ἐν Κυρίῳ ἡ ἐλπίς ὑμῶν, καὶ πληροῖσθε Πνεύματος.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ ἀνάγνωσμα.

Δίκαιος, εἰὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται. γῆρας γὰρ τίμιον, ὡς τὸ πολυχρόνιον, ἐδὲ ἀριθμῶ ἐτῶν μεμέτρηται. πολὺ δὲ ἐστὶ Φρόνησις ἀνθρώποις, καὶ ἡλικία γῆρας, βίος ἀκηλίδωτος. ἐυάρεστος Θεῷ γενόμενος, ἡγαπήθη, καὶ ζῶν μετὰ τὸν ἀμαρτωλῶν, μετετέθη. ἡρπάγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτῇ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. βασικανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλὰ, καὶ ῥεμβασμός ἐπιθυμίας μεταλέυει νοῦν ἀκακόν. τελειώσεις ἐν ὀλίγῳ, ἐπλήρωσε χρόνος μακροῦς. ἀρετὴ γὰρ ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσων πονηρίας. οἱ δὲ λαοὶ ἰ-

δόντες, ἢ μὴ νοησαντες, μηδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτον, ὅτι χάρις ἢ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, ἢ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Σοφίας Σολομώντος τὸ ἀνάγνωσμα.

Στόμα δικαίᾳ ἀποσάζει σοφίαν, χεὶλη δὲ ἀνδρῶν ἐπίστανται χάριτας· νόμα σοφῶν, μελετᾷ σοφίαν, δικαιοσύνη δὲ, ῥύεται αὐτοὺς ἐκ θανάτου· τελευτήσαντος ἀνδρὸς δικαίᾳ, ἐκ ὀβλουται ἐλπίς· Υἱὸς γὰρ δίκαιος γεννᾶται εἰς ζωὴν, ἢ ἐν ἀγαθοῖς αὐτοῦ καρπὸν δικαιοσύνης τρυγήσει. Φῶς δικαίοις διὰ παντός, ἢ παρὰ Κυρίᾳ ἐνρήσεται χάριν ἢ δόξαν. γλῶσσα σοφῶν καλὰ ἐπίσεται, ἢ ἐν καρδίᾳ αὐτῶν ἀναπάνσεται σοφία· ἀγαπᾷ Κύριος ὁσίας καρδίας, δευτοὶ δὲ αὐτῷ πάντες ἄμωμοι ἐν ὁδῷ. σοφία Κυρίᾳ, φωτιεῖ πρόσωπον συνετοῦ· φθάνει γὰρ τοὺς ἐπιθυμοῦντας αὐτήν, πρὸ τοῦ γνωσθῆναι, ἢ ἐνυχερῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπῶντων αὐτήν. ὁ ὀρθρίσας πρὸς αὐτήν οὐ κοπιᾷσει, ἢ ὁ ἀγρυπνίσας δι' αὐτήν ταχέως ἀμέριμνος ἔσται. ὅτι τοὺς ἀξίους αὐτῆς, αὐτὴ περιέρχεται ζητοῦσα, ἢ ἐν ταῖς τριβοῖς φαντάζεται αὐτοῖς ἐνμενῶς· σοφίας ἢ κατισχύσει ποτὲ κανίᾳ· διὰ ταῦτα, ἢ ἐρασῆς ἐγενόμην τοῦ κάλλους αὐτῆς, ἢ ἐφίλησα ταύτην, ἢ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός με, ἢ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ. ὅτι ὁ πάντων δεσπότης ἠγάπησεν αὐτήν. μύσις γὰρ ἐστὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπισήμης, ἢ αἰρετὶς τῶν ἔργων αὐτοῦ. οἱ πόνοι αὐτῆς εἰσὶν ἀρεταί. σωφροσύνην δὲ ἢ φρόνησιν αὐτὴ διδάσκει, δικαιοσύνην, ἢ ἀνδρείαν, ὧν χρησιμώτερον ἔδεν εἶναι ἐν βίῳ ἀνθρώποις· εἰ δὲ ἢ πολυπειρίαν ποθεῖτις, οἶδε τὰ ἀρχαῖα, ἢ τὰ μέλλοντα εἰκάζειν. ἐπίσεται εὐφρᾶς λόγων, ἢ λύσεις ἀνιγμάτων, σημεῖα καὶ τέρατα προγινώσκει, καὶ ἐκβάσεις καιρῶν καὶ χρόνων, καὶ πᾶσι σὺμβελός ἐστιν ἀγαθή. ὅτι ἀθανασία ἐστὶν ἐν αὐτῇ, καὶ ἐν κλειᾷ ἐν κοινωνίᾳ λόγων αὐτῆς. διὰ τοῦτο ἐνέτυχον τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐδέχθην αὐτοῦ, καὶ εἶπον ἐξ ὅλης με τῆς καρδίας·

δίας· Θεὲ πατέρων, καὶ Κύριε τοῦ ἔλεος, ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ σε, καὶ τῇ σοφίᾳ σε κατασκευάσας τὸν ἄνθρωπον, ἵνα δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων, καὶ διέπῃ τὸν κόσμον, ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πάρεδρον σοφίαν, καὶ μὴ με ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων σε. ὅτι ἐγὼ δούλος σός, καὶ Υἱὸς τῆς παιδείας σε. ἐξαπόσειλον αὐτὴν ἐξ ἀγίας κατοικητηρίας σε, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης σε, ἵνα συμπαρουσά μοι διδάξῃ με, τί ἐνάρξον ἐστὶ παρὰ σοί· καὶ ὀδηγήσει με ἐν γνώσει, καὶ φυλάξει με ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς· λογισμοὶ γὰρ θνητῶν πάντες δειλοὶ, καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπινόαι αὐτῶν.

Εἰς τὴν λιτὴν, ἰδιόμελα, ἦχος, α.

Εὐφραίνε ἐν Κυρίῳ πόλις Θεσσαλονίκη. ἀπόθεα κατήφειαν, πᾶσαν τὴν τῆς δελείας, Γρηγόριον τὸν θεόφρονα, ὀδηγὸν καὶ κήρυκα τῆς ἀληθείας, ἐν δόξῃ προκείμενον ὁρῶσα· ἀπόλαυε τῶν θαυμάτων, τὴν σφοδρὴν αὐτοῦ κυκλοῦσα, καὶ τέρπεα καταισχύνοντος τοὺς τῆς δούσεως γόνους, καὶ ἐνχαρίσως τῷ σωτῆρι ἀνάνευε, Κύριε δόξα σοι.

Ὁ αὐτός.

Τῇ τῶν ὁσμάτων τερπνότητι, τὴν παροῦσαν Φαιδρύνωμεν ἡμέραν, καὶ κροτήσωμεν τὰ τοῦ κήρυκος κατορθώματα· πρόκειται γὰρ ἡμῖν εἰς εὐφημίαν ὁ μέγας Γρηγόριος, τὸ Θεῖον τῶν ὀρθοδόξων ἐγκαλλώπισμα. καὶ γὰρ τὴν ψυχολέτειραν ἀχλὺν τοῦ βίᾳ ἀνδρικῶς ἐκφυγῶν, δι' ἀσκήσεως συντόνῃ τὴν ψυχὴν καθερᾶμενος, δοχεῖον ἑαυτὸν ἀπειργάσατο τοῦ ἀνεσπέρου φωτός· καὶ Φῶς ἐχηρημάτισε δεύτερον· διὸ καὶ εἰς λυχνίαν τεθείς τὴν τοῦ Πνεύματος, τὴν τῶν αἰρέσεων ἀχλὺν ἀπεδίωξε, καὶ τὴν ὑφήλιον κατηύγαγεν ἀπασαν· καὶ νῦν τὸν σωτῆρα δυσώπει, τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

ἦχος,

Η'χος, β'.

Ελπιφας Γεράρχα την ανωτάτω Φιλοσοφίαν, καὶ ἔξω κόσ-
μα ἐγένε, ζῶν ὑπὲρ τὰ ὁρώμενα· καὶ ἔσοπτρον ἀκηλί-
δωτον Θεοῦ θεῖον ἀνεδείχθης· καὶ ὦν αἰεὶ ἡνωμένος Φωτὶ,
Φῶς προσελάμβανες· καὶ τρανώτερον τοῦ Μακαρίου ἐτυχες
τέλες, πρέσβευε ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν Γερε Γρηγόριε.

Η'χος, γ'.

Χριστὸν εἰσοικισάμενος ἐν τῇ ψυχῇ σε διὰ τῆς καθαρᾶς σε
πολιτείας, τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς Γεροφάντα Γρηγόριε·
ποταμοὺς ἀνέβλυσας δογμάτων εὐσεβῶν τῇ οἰκίᾳ· ἐξ
ὧν ποτιζόμενος ὁ πιστὸς τῆς Ἐκκλησίας λαὸς, καρπὸν χει-
λέων ὁμολογούντων τὴν χάριν προσφέρει, τῷ δοξάσαντι
τὴν μνήμην σε ὅσπερ εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Η'χος, πλβ'.

Προκαθαρίσεις τῇ τῶν ἐντολῶν ἐκπληρώσει Γρηγόριε, προ-
σευχαῖς ἀρεμβάσις, ἐκοιμήθης Θεῷ τῷ καθαρῷ, αὐ-
λως καὶ ἑνωσιν τῆς ψυχῆς ἀδιάσπασον· ἐντεῦθεν εἰρήνην
τὴν ἀφρασον, καὶ τὸ Φῶς ἐδέξω ἐν σοὶ τὸ τῆς χάριτος·
δὲ ὁ καὶ Φῶς γενόμενος, ταῖς ἀκτῖσι τῶν λόγων σε, τὴν
ὑφ' ἡλίου κατήσραψας ἀπάσαν· ὅθεν καὶ τὴν πᾶμφωτον μνή-
μην σε, χρεωσικῶς ἐκτελοῦσι τῶν ὁρθοδόξων τὰ συστήματα,
τὸν σωτήρα δοξάζοντες τὸν σε δοξάσαντα.

Ο' αὐτός.

Τὸν τῆς εὐσεβείας ἀληθῆ· κήρυκα καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὑπερ-
Φαῖ ἀστέρα, ὕμνοις ἐγκωμίων τιμῶμεν, Θεσσαλονίκης τὸν
λαμπρὸν Φωστῆρα· τὸν τοῦ Φωτὸς διδάσκαλον, καὶ Φίλον
τοῦ Χριστοῦ· ἅτος γὰρ τὸν τῆς εὐσεβείας ἐνθεον λόγον ἐν
ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν πᾶσι πρὸς σωτηρίαν δωρεῖται· καὶ
πρεσβεύει ἐκτενῶς τῷ Κυρίῳ ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Η'χος,

Η'χος, δ'.

Πάτερ γρηγόριε, Θεσσαλονίκης ἀγρυπνε ποιμὴν, καὶ τῆς
Ἐκκλησίας ἀπάσης Φωστῆρ διανύεσθε, τοὺς πιστῶς σε
τελοῦντας τὸ Γερόν μνημόσυνον, ἀνωθεν ἡμῶν, Γ'λεως ἐποπ-
τένοις, καὶ ὡς ποτὲ τὴν ποιμνὴν ταύτην, τῇ Ποιμαντικῇ
σφενδόνῃ τῶν λόγων σε, ἀνεπίβατον διέσωζες τοῖς λύκοις
τῶν αἱρέσεων, οὕτω καὶ νῦν τῷ θρόνῳ παριστάμενος τοῖς δό-
ξης, τοὺς τὴν Σορόν σε τὴν ἁγίαν κυκλοῦντας, καὶ μετὰ
πόθε δεομένους σε ἐνδοξε, ταῖς πρὸς Θεὸν πρεσβείαις σου,
αἰσθητῶν καὶ νοητῶν ἐπιχειρῶν διαφύλαττε.

Δόξα ἡχος, πλδ'.

Εχει μὲν τὴν θειοτάτην σε ψυχὴν καὶ ἄμωμον, αἰδι-
με Γρηγόριε· ἡ Οὐρανίος Γερεσαλήμ καὶ ἀκατάλυτος·
ἥς τὰ τεῖχη ἐν ταῖς αὐλοῖς χειρὶ τοῦ ἀοράτου Θεοῦ ἐ-
ζωγράφονται· ἔχει δὲ καὶ τὸ σεβάσιμον καὶ καρτερικώτα-
τόν σε σῶμα, ἡ Γεράσα ποιμνὴ ἀληθῶς, πηγὴν αἰνίου
δαυμάτων. χαρισμάτων ἄλλων παραδείσον. Ἐνθα προσρέ-
χοντες τὰ Γάματα καρπούμεθα· φρούρησον πανάρισε, τὴν
σε μεγαλύνουσαν πόλιν, ἐξ αἱρέσεων λύμης πονηρῶν, παρ-
ρησίαν ὡς ἔχων πρὸς Χριστὸν, τὸν σε δοξάσαντα.

Καὶ νῦν ὁ αὐτός. Δέσποινα πρόσδεξαι.

Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σε· καὶ τὰ ἔξῃ.

Ἀποσίχου το πρῶτον τῆς Οὐκωήχης· εἶτα τὰ παρόντα προ-
σάμοια τῇ ἀγίᾳ, ἡχος, πλ. α'.

Χαίροις ἀσκητικῶν ἀληθῶς.

Χαίροις τῆς εὐσεβείας Φωστῆρ, τῆς Ἐκκλησίας ὁ λαμπρὸς
ὄντως ἥλιος· τὸ κλέος, τὸ τῆς Ε῰ας, τῆς ἡσυχίας κα-
νὼν· Βαρθαὶμ ὁ πύξας καὶ ἀκύνδον, παμμακάρε Γρηγό-
ριε, ἰσχυραῖς ἀποδείξεσι· τὸ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως
τέμενος· λόγων σκῆνωμα τῶν ἐντὸς καὶ τῶν θύραθεν· ὁ-

Β

γα.

γανον τὸ τοῦ Πνεύματος, ψαλτήριον ἑμψυχον, σῶμα Κυρίου ἐξαίον, ἐξ ἀναξίς τὸν ἄξιον, Χριστὸν καταπέμψαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δυσώπει τὸ μέγα ἔλεος.

Τὸ σῶμα με λαλήσει σοφίαν, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας με

Χαίροις ὁ ὑψηλότατος νῆς, ὁ θεωρὸς τῶν μυσηρίων τοῦ Πνεύματος. τὸ σκεῦος τῶν χαρισμάτων, ἡ Φωτοφόρος λαμπάς, ἀσραπῆς τῆς θείας καὶ ἐλάμψεως· ἀγάπης τὸ κρατίζον, καὶ σεπτὸν ἐνδιαιτήμα. ὁ πρῶτος ὄντως, καὶ ἀπλῆς τε καὶ ἀκακος, ἡ ἀνάπτυξις τῶν γραφῶν καὶ σαφήνεια· θαλάσσια νοημάτων τε, τῶν Θεῶν Γρηγόριε, πέλαγος ἐνθεον λόγου, διδασκαλίας ἀκένωτον, Χριστὸν καταπέμψαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δυσώπει τὸ μέγα ἔλεος.

Οἱ Γερεῖς σε Κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ ὅσιοι.

Χαίροις Θεολογίας βυθὸς, ὁρθοδοξίας ὁ κανὼν ὁ ἐνδύτατος, προσήκην ἐν τῷ συμβόλῳ δυσσεβεστάτην εἰπὼν, τῇ ἐνὸς αἰτίᾳ ἐν θεότητι, διπλὴν εἰσάγεσθαι τοῖς πατέρασιν ἀγνώρισον. ὁ καταιχνύας, τῆς τὴν χάριν τῷ Πνεύματος καὶ τὴν ἀχρονον, ἀδετήτάντας θέωσιν· καύχημα τὸ ἡμέτερον, θεόφρον Γρηγόριε, δόξα γραικῶν ὁρθοδόξων· Θεσσαλονίκης ὁ πρόεδρος, ἡμῖν ὀλιβομένοις, ὁ δωρέμενος εὐχαῖς σου, τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα Ἡ' χ. α.

Τὴν τῶν Πατέρων ἀπλανῇ ὁδεύσας τρίβον, Θεοφόρε Γρηγόριε, καὶ εἰσάμην ἀληθείας, τὴν θεοπαράδοτον τοῦ Χριστοῦ, μυθεῖς Θεολογίαν, τὸ ὑπὲρ ἔννοιαν τῆς ἁγίας τριάδος μυσηρίον, εὐσεβῶς ἐθεολόγησας, ἀσφαλῶς διαφυλάξας τὰς τῶν προσώπων ιδιότητας· Υἱοῦ γὰρ καὶ Πνεύματος, μόνου αἰτίου τὸν Πατέρα δογματίσας, τὸ μὲν τῆς μοναρχίας ἀξίωμα, ἐν τῇ τριάδι διετήρησας, ὡς δὲ ἀλόκοτον καὶ τέρας φευδὲς τὸ αἰτιατοαἰτίου τοῖς καινοτομήσασιν ἀπέρριψας παπο-

λα.

λάτραις· δι' ὃ καὶ ἡ τῇ Χριστῷ Ἐκκλησία, σῶμα, σφραγίδα, καὶ ἐπίλογον τῶν Θεολόγων, ἐκ τῶν ἔργων ἀναφανέντα κηρύττει σε, καὶ ψήφῳ κανονικῇ, ταῖς ἐτησίαις τιμαῖς, τὴν θεοδόξασον γεραίρει μνήμην σε· σὲ τοῖνον καὶ ἡμεῖς εἰς Θεὸν μεσίτην ἀκαταίσχυντον, προβαλλόμεθα λέγοντες, Γεραρχῶν ἐγκαλῶπισμα, πρέσβευε ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτὸς Θεοτοκίον.

Γδοῦ πεπλήρωται ἡ τοῦ Ἡσαίου προῤῥήσις, παρθένης γὰρ ἐγέννησας, καὶ μετὰ τόκου ὡς πρὸ τόκου διέμεναι· Θεὸς γὰρ ἦν ὁ τεχθεὶς, δι' ὃ καὶ φύσεις ἐκαινοτόμησεν· ἀλλ' ὡς θεομήτορ, ἱεσσίας σῶν δούλων, σὴν τεμένει προσφερομένης σοι, μὴ παρίδης· ἀλλ' ὡς τὸν εὖσπλαγχνον, σαῖς ἀγκάλας φέρεσα, σοῖς οἰκέταις σπλαγχνιόητι καὶ πρέσβευε σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἀπολυτίκιον τὸ Ἀναστάσιμον· Δόξα τῇ Ἀγίᾳ· ἦχος, πλ. γ.

Ορθοδοξίας ὁ Φωστὴρ, Ἐκκλησίας τὸ σῆρυγμα καὶ Διδάσκαλε· τῶν μοναζῶν ἡ καλῶν, τῶν Θεολόγων ὑπερμαχος ἀπροσμάχητος, Γρηγόριε θαυματουργέ, Θεσσαλονίκης τὸ καύχημα, κήρυξ τῆς χάριτος, ἰκέτευε διὰ πάντος, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Καὶ νῦν· Θεοτόκε παρθένε.

Εἴτα ἡ εὐλόγησις τῶν ἄρτων· καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου· Μετὰ δὲ τὸν ἐξάψαλμον, τὸ Θεὸς Κύριος, τὸ τροπάριον τὸ Ἀναστάσιμον, δις· Δόξα τοῦ ἁγίου· Καὶ ἡ συνήθης Στιχολογία τοῦ Ψαλτηρίου· Μετὰ δὲ τὴν α'. Στιχολογίαν, τὰ Καθίσματα τῆς Ὁκτωήχης· καὶ τὰ παρόντα τῇ Ἀγίᾳ· ἦχος πλ. δ'.

Τὴν σοφίαν καὶ λόγον.

Αποὰς τῶν ρεόντων καὶ γενητῶν, βασιλέων καὶ φίλων καὶ συγγενῶν, ἐκτίσω τὰ μένοντα, καὶ ἐς ὧτα μακάριε, καὶ οἰκίαν πᾶσαν, καὶ γένος προσήγαγε, τῷ Δεσπότη πάντων, σεπτὸν ὀλοκάρπωμα, ὧν καὶ καθηγῆσω, τὴν ὁδὸν ὁμαλίσας, ψυχὴν σὺν τῷ σώματι ἀγιάσας Γρηγόριε, θεωρία καὶ πράξει τε, πρέσβευε Χριστῷ ἐκτενῶς τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς ἐορτάζουσι πόσω τὴν ἁγίαν μνήμην σε.

Θεῶν.

Εκ σαρκὸς σε Φορέσας ὡς ἀγαθὸς, τὴν μορφήν ὁ Δεσπότης τὴν δουλικήν, ἐδέωσε Δέσποινα, ἐνωθεὶς καθ' ὑπόστασιν· καὶ τὴν φύσιν πᾶσαν, πληρώσας τῷ Πνεύματι, τῶν ἁγίων δήμους, ἐργάσατο χάριτι· ὅθεν τὴν αἰτίαν, τῶν ἀρρήτων πραγμάτων, καὶ πρώτην τοῦ Πνεύματος, πληρωθεῖσαν ὑμνεῖς σε, ἐκ καρδίας βοῶντες σοι. Χαῖρε ἡ βεβαία ἐλπίς, τῶν προσκυνούντων ἐν πίσει τὸν τόκον σε.

Μετὰ δὲ τὴν β. σιχολογίαν, τὰ Ἀναστάσιμα, καὶ τὰ τῷ Ἁγίῳ.

Τὴν σοφίαν καὶ λόγον.

Εγκρατεία καὶ νήφει καὶ προσευχῇ, παρθενία πτωχεία καὶ τῷ καινῷ, λουτήρι Γρηγόριε τῶν δακρύων καθάρσας σε, τὴν καρδίαν ὅλος, μετάρσιος γέγονας· καὶ Χριστῷ συνήφθης, ἐν Πνεύματι γενόμενος· ὅθεν ὡς ὁ Παῦλος, τῶν ἀρρήτων ἀκούσας, καὶ σκευὸς γενόμενος, ἐκλογῆς σὺ ἐβάψας, τοῦ Κυρίου τὸ ὄνομα, ἐναντίον ἀνόμων τραυῶς· σέμνατι δὲ ὁ σε διπλῶ, ἐκ τῶν ἔργων ἔσεψεν ὁ Κύριος· τοὺς προσιόντας σοι πόσω ἐυχαις σε περισώζε.

Θεῶν.

Τὴν ψυχὴν μου παρθένη τὴν ταπεινὴν, τὴν ἐν ζάλῃ τῇ βίᾳ τῶν πειρασμῶν, νῦν ὡς ἀκυβέρνητον, ποντεμένην πα-

πανάμωμε, ἁμαρτιῶν τε φόβῳ, Φανεῖσαν ὑπέρνυκτον, καὶ εἰς πυθμένα ἅδα πεσεῖν κινδυνεύσαν· Φάσσον θεοτόκε, τῇ θερμῇ σε πρεσβείᾳ, καὶ σῶσον παρέχουσα τὸν λιμένα τὸν εὐδίων, ἵνα πίσει κραυγάζω σοι, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῶν πταισμάτων δῆναι μοι τὴν ἄφεσιν· σὲ γὰρ ἔχω ἐλπίδα ὁ δοῦλός σε.

Καὶ τίθεται ἀνάγνωσις.

Μετὰ δὲ τὸν ἄμωμον, ἢ τὸν πολυέλεον, τὰ ἐυλογητάρια· εἶτα ἡ μικρὰ συναπτὴ· καὶ μετ' αὐτὴν ἡ ὑπακοή· ἔπειτα καθίσματα τῷ Ἁγίῳ. Κάθισμα. ἦχος α΄.

Τὸν τάφον σε σωτήρ.

Τὸν Θεῶν τοῦ Χριστοῦ, ἱεράρχην ὑμνεῖς· τὸν κύλον τῇ πυρὸς· τῇ Φωτὸς τὴν νεφέλην, ἐν Πνεύματι προάγοντα, Ἰσραὴλ νέον σήμερον, καὶ εἰσάγοντα εἰς νοητὴν γῆν εἰρήνης, τὴν μητρόπολιν, τῶν ἐν Χριστῷ πρωτοτόκων, τὸν μέγαν Γρηγόριον.

Δόξα ὁμοιον.

Τὸν βίον εὐσεβῶς, ἐπὶ γῆς ἐκτελέσας, δοχεῖον καθαρόν, Θεῷ Πνεύματος ὠφθης, Γρηγόριε πανόλβιε· τῶν ἀγγέλων συνόμιλε· ὅθεν σήμερον, σὲ τὴν ὀλόφωτον μνήμην, ἐορτάζοντες, ἁμαρτημάτων τὴν λύσιν ἐυχαις σε λαμβάνομεν.

Καὶ νῦν δεῖν.

Ελπίς Χριστιανῶν, θεοτόκε παρθένη· ὃν ἔτεκες Θεόν, ὑπὲρ νοῦν τε καὶ λόγον, ἀπαύτως ἱκέτευε, μετὰ τοῦ ἱεράρχου τε, δοῦναι ἄφεσιν, ἁμαρτιῶν ἡμῖν πᾶσι, καὶ διόρθωσιν, βίᾳ τοῖς πίσει καὶ πόσω, αἰεὶς δοξάζουσιν.

Οἱ ἀναβαθμοὶ τῆς ὀκτώηχας, καὶ τὰ ἀκόλαθα· Οἱ καὶ νῦν ἐκ τῆς ὀκτώηχας· ὁ Ἀναστάσιμος, καὶ ὁ θεοτόκος μετὰ τοῦ εἰρημῆ, εἰς ε΄. καὶ οἱ δύο κανόνες τῷ ἁγίῳ, εἰς ἡ... πόημα Φιλο-
Σε

Σὺ τοῦ ἀγιοτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· ὁ ἡ ἀκροστιχὴς
 „Στάθμην ἀνομνῶ δογματῶν τῶν ἐνθέων· Ἐν δὲ τοῖς θεοτο-
 κίοις, Φιλόθεος·

Ω, δὴ ἂ. Ἡ' χοι ἂ.

Σοῦ ἡ τροπαῖχος δεξιᾷ.

Σὺ τῶν χαρισμάτων τῇ πηγῇ, καὶ τῇ σοφίᾳ τῆς Πνεύμα-
 τος ἐνδοξε, εἶμα καὶ διάνοιαν, ὑποβαλὼν, χάριτος ὡφ-
 θης πέλαγος· οὐ σαγόνᾳ Πάτερ, καὶ μοι παρασχοῦ ὑμνοῦν-
 τί σε.

Τύπος καὶ κανὼν ὑπερφύης, μοναδικῆς πολιτείας σὺ γέγο-
 νας, εἶμα θεολόγων τε, ἱεραρχῶν καὶ διδασκάλων ἐν-
 θεον· ὅθεν συελθόντες, ὁμοῦ τὸν ὕμνον σοι πλέκασι.

Αῖλος ὡφθης Πάτερ ἐκ γαστρὸς, Γερεμίας γνωστὸς τῷ ποιή-
 σαντι, ὅλος ἀνακείμενος, ἡγιασμένος Θεοφόρος ὅλος τε·
 ὅθεν σε τὸ εἶμα, Θεοῦ τοὺς λόγους ἐδέξατο.

Θρόνῳ παρεστὼς τῷ θεϊκῷ, σὺν τοῖς ἀγγέλοις θεόπτα
 Γρηγόριε, αἰγλῆς ἀπολύων τε, νῦν ἐμφανῶς τῆς ἀ-
 προσίτου πρεσβευε, σκότους ἀμαρτίας, ἡμᾶς λυθῆναι δεό-
 μεθα.

Φῶς τὸ ἀνατεῖλαν ἐκ τῆς σῆς, θεογεννήτορ νηδύος θεά-
 σασθαι, ποθῶν ὁ Γρηγόριος, σὲ πρεσβευτὴν καὶ συνερ-
 γὸν προβάλλεται, καὶ τῆς ποθουμένης, ἐκ σοῦ τετύχηκε
 χάριτος.

Ἐτερος κανὼν ποίημα τῆ αὐτῆς. Ω, δὴ, ἂ. Ἡ' χοι, δ'.

Ἀνόξω τὸ εἶμα με· ἀνευ ἀκροστιχίδος.

Ρητόρων οἱ ἐνθεοί, καὶ θεολόγων οἱ πρόκριτοι, καὶ γλωσ-
 σαι θεόφθοργοι, δεῦτε συνέλθετε, εἰς ἐνότητα, ὑμνῆ-
 σαι κατ' ἀξίαν, τὸν πνευματορῆτορα Θεῖον Γρηγόριον.

Ο

Ο εὐλος τῆς πίσεως, τῆς Ἐκκλησίας ὁ πρόμαχος, ὁ μέ-
 γας Γρηγόριος ἀνευφημείτω μοι, ὁ πανάριστος, ποιμὴν
 Θεσσαλονίκης, ὁ κόσμος τοῦ τάγματος ἱεραρχῶν ἐληθῶς.

Εκ βρέφους ἐπόδησας, κρείττονα βίου καὶ τέλειον, Πάτερ
 ἐκ νεότητος, ἐξεργάας φρόνημα, καὶ ὁμότροπος, καὶ σύμ-
 φρων ἀνεδείχθης, τοῦ συνονυμμέντός σοι Θεῖε Γρηγόριε.

Γενοῦ μοι πανάμωμε ζωῆς ὁδὸς ὁδηγᾷσά με, πρὸς δεῖα
 σικηνώματα, ἀπεπλανήθην γὰρ, καὶ πρὸς βάραιρα, κα-
 κίας ὀλισθαίνω, ἐξ ὧν με ἀναγαγε τῇ μεσιτείᾳ σου.

Καταβασία. Ἀνόξω τὸ εἶμα με.

Ω, δὴ γ'. Ο' ὁ μόνος εἰδὼς τῆς τῶν βροτῶν.

Μωρίαν σοφὴ πῆν κοσμικὴν, σοφίαν, ἡγησάμενος, τὴν τῆ
 σαυροῦ μωρίαν ἡγάπησας, καὶ τοῦτον ἄρας ἐπ' ὤμων ἐ-
 δεξας, ὡς ὁ Παῦλος ἔφησε, τὸ μωρίας πρόσχημα, τῆς
 τῆς κόσμου σοφίας ὑπέρτερον.

Ηγάπησας Πάτερ ἐκ ψυχῆς, πτωχείαν καὶ ταπεινώσιν,
 καὶ τὸ λιτὸν τοῦ βίβ καὶ ἀσκευον· ἀνδρώπας φεύγων ὅ-
 θεν ἐδίωκες, τὰς ἐρήμους πάντοτε, εἰς ὁσμὴν τῶν μύρων σε,
 Χριστῷ κράζων δραμεῖμαι ὀπίσω σε.

Νεκρώσας σοφὴ τὸν παλαιὸν, φθειρόμενόν τε ἀνδρωπον,
 δι' ἐγκρατείας πάσης καὶ νήψεως, πηγαῖς δακρύων και-
 νῶς λεσάμενος, διὰ βίβ εἰληφας, τὸ ἀρχαῖον κάλλος σου,
 ἐν Χριστῷ τὸν καινὸν ἐνδυσάμενος.

Αινέσωμεν πλήθι μοναζῶν, μιγάδων τε συζητήματα, σὺν
 ἱερεῦσι πᾶσιν οἱ τρέφιμοι, μεσῶν καὶ λόγων ἐνθέων σή-
 μερον, τὸν κοινὸν διδάσκαλον, τὸν ἡμᾶς κοσμήσαντα πράγ-
 μασί τε καὶ λόγοις Γρηγόριον.

Γδών

Ιδὼν ἦν ἐπόθῃσας αὐγὴν, τοῦ Πνεύματος Γρηγόριε, τῇ προσασίᾳ τῆς θεομήτορος, τρανῶς τε ταύτην νῦν ἐξαμ-
πόμενος, ταύτην καδικέτευε, σκότους τῶν παθῶν ἡμᾶς ἀ-
παλλάξαι Φωτὶ τῷ τῆς χάριτος.

Ἄλλος. Τοὺς σοὺς ὑμνολόγας.

Τὰ ῥεῖθρα τῶν θείων διδαχῶν σε, φυλάττοντες πᾶσαν
μηχανὴν, τῶν κακοδόξων φεύγομεν, καὶ πάσας ἐκκρεό-
μεθα, σοῖς ἱεροῖς συγγράμμασι, Φαλαγγας τούτων Γρη-
γόριε.

Σοφίας μωρὰς τῶν κακοδόξων, διέλυσας μάκαρ τῷ Θεοῦ,
σοφίαν ἐνυπόστατον. ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ σε, δι' ἧς μετ'
ἤχῃ ἐδραυσας, τὰ σαθεὰ τούτων φρονήματα.

Νεκρώσας σαρκὸς τῆς φθειρομένης, πᾶσαν ἡδυπάθειαν
σοφῇ, ἀσκητικῶς ἐζώσας, ψυχῇς σε τὰ κινήματα, καὶ
ταύτην θεῖον ὄργανον, Θεολογίας ἀνεδείξας.

Εν γνώσει φρενῶν καὶ προαιρέσει, αἰσχροῦν τε καὶ ἄσωτον
ζῶν, ἐπιμελῶς ἠγάπησα. ἀλλὰ σοργῇ τῇ θεῖᾳ με,
παρθένε θεοῦμφευτε, δέσμευσον θεῖα πρεσβεῖά σε.

Καταβασία. Τὰς σὰς ὑμνολόγας.

Μετὰ τὸ κοντάκιον τῆς ὀκτωήχου,
καθίσματα τῷ Ἀγίῳ.

Τὴν σοφίαν καὶ λόγον ἐν σῇ γαστρί.

Τῆς ψυχῆς σου καθάρας τὸ ὀπτικόν, εἰς τὸν γνώφον
χωρήσας τὸν μουσικόν. τὰ κάλλι κατώπτευσας, τῆς
ἀρρήτου θεώσεως, καὶ Θεὸς ἐγένου, σοφὴ κατὰ μέθεξιν,
χαρισμάτων θείων, ταμεῖον γενόμενος. ὅθεν καὶ τὰ πόρρω,
ὡς παρόντα ἑώρας, καὶ δένδρα τὰ ἀκαρπα, σὺ ἐποίησας ἀρ-
πιμα,

πιμα, καὶ σειρώσεις διέλυσας, Γρηγόριε Πατὴρ ἡμῶν. τῶν
τῆς Ἀγαρ κέφισον κακώσεων, τὰς ἐορτάζοντας πόσω τὴν
αγίαν μνήμην σε.

Δόξα. Ἡχος, δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Τὴν πλάνην κατέφλεξας, τῶν κακοδόξων σοφῇ, τὴν πί-
σιν ἐτραύσας, τῶν ὀρθοδόξων καλῶς, καὶ κόσμον ἐφώ-
τισας, ὅθεν τροπαιοφόρος, νικητὴς ἀνεδείχθης, εὐλος τῆς
ἐκκλησίας, ἀληθὴς ἱεράρχης, πρεσβεύων μὴ ἐλίπης Χρι-
στῷ, σωθῆναι πάντας ἡμᾶς.

Καὶ νῦν ὁμοιον. Θεοτοκίον.

Ταχὺ δέξαι δέσποινα τὰς ἱκεσίας ἡμῶν, καὶ ταύτας προ-
σάγαγε, τῷ σῷ Υἱῷ καὶ Θεῷ, κυρία πανάμωμε, σβε-
σον τὰς περιστάσεις, τῶν δυσφύμων γλασσάλγων, πρᾶντον
μηχανίας, καὶ κατάβαλε θράσος, τῶν ὀπλιζομένων ἀβέων,
ἄχραντε κατὰ τῶν δέλων σε.

Ωδὴ δ'. Ὅρος σε τῇ χάριτι.

Νύκτα τὴν ἀσέληνον, καὶ σκότος Γρηγόριε, τὸ τῶν παθῶν
τῆς προσευχῆς, ῥάβδῳ μαρίζας ὡς Μωσῆς, τὴν Αἴ-
γυπτον ἔδραμες, πρὸς θεωρίαν τὴν ἐνθεον, καὶ νομοθέτης ἡ-
μῶν κεχηρηματίας.

Τὺς ἐπιβάς τῷ Θεῷ Πάτερ Γρηγόριε, τῶν ἀρετῶν ὡς
ἐν Θαβώρ, Χριστὸς οἱ φίλοι μαθηταί, ἐκείνον τεθέασαι,
τὴν φυσικὴν καὶ θεῖαν δόξαν ἐκφαίνοντα. καὶ θεωθεῖς, ἄλ-
λος πέφηνας ἥλιος.

Μύσης τῆς Θεότητος θεόπτα Γρηγόριε, καὶ τῶν ἀρρήτων
κοινωνός, σὺ γεγωνὼς Θεολογεῖς, αὐτῆς τὸ μυστήριον,
μῖαν αὐτὴν ἀνακηρύξας καὶ ἄκτιστον, δυνάμει φύσει ἐν τρισὶν
ὑποστάσεσιν.

Λόγον τὴν γεννήσασαν, Θεὸν τὸν ὑπέρχρονον, λόγοις ὑμνήσας ἱεροῖς, καὶ τὸ μυσῆριον λαμπρῶς, τῆς θείας σαρκώσεως, ἀνακηρύξας ταύτην νῦν κατεκρέτει, τὴν Ἐκκλησίαν φυλάττειν ἀκύματον.

Ἄλλος. Τὴν ἀνεξιχνίασον.

Ανοίξας τὸ στόμα σε Πάτερ σοφέ, τῷ Θεῷ σοφίαν ἐκήρυξας, ἣν ἐμελέτας ἐν καρδίᾳ σε ᾄδει, καὶ Βαρλαάμ τὸν μάταιον ἄφρονα καὶ ἄνεν ἀπέδειξας.

Εδυσ ὁ γλυκύτατος ὑπὸ τὴν γῆν, ἥλιος τῷ νόμῳ τῆς φύσεως, ἀνατελεῖς δὲ, τῷ πρωῒ σὺν τῷ Χριστῷ. ἥλιος ὁ ἀνέσπερος, πάντας ἐποπτεύων πρεσβείαις σε.

Εδειξεν ἡ χάρις σε μάκαρ Θεῷ, καύχημα καὶ σῆριγμα μέγιστον, τῶν ὁρθοδόξων καὶ ποιμένα ἀγαθόν, καὶ θεολόγον δεύτερον, καὶ τῆς ποιμένης ἀγρυπνον φύλακα.

Ωτα μοι διανοίξον τὰ τῆς ψυχῆς, μήτηρ τοῦ Θεοῦ ἡ γεννήσασα, τὸν πρὶν τὰ ὦτα, διανοίξαντα κωφῷ, καὶ Θεῷ ἐνωτίζεσθαι, λόγος καὶ πληρεὺς καταξίωσον.

Καταβασία. Τὴν ἀνεξιχνίασον.

Ὡς δὲ Ε'. Ὁ Φωτίσας τῇ ἐλλάμψει.

Νοῦς ὁ μέγας, τῆς σοφίας βυθὸς ὁ ἀπόρρητος, εὐρηκῶς σε θεοφόρε τὸν νῦν καταγώγιον, ἐαυτῷ κατάλληλον, νοῦ καὶ σοφίας ὄργανον, σὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ δεδώρηται.

Ως Φωστῆρα, Φαεινὸν πρὶν ὁ Ἄθως Γρηγόριε, ἀνατείλας τῇ λαμπρᾷ σε τῶν πόλεων δίδωσι, τῷ Φωτὶ τῷ Πνεύματος, ταύτην ἐνθέως φρυκτωρῶντα, καὶ πατρικῶς προϊστάμενον.

Οἱ ποδῶντες, τὰς ἀγῶνας καὶ λόγου τας χάριτας, Γρηγόριε, καὶ τὸν ὕμνον αὐτῷ νῦν προσάγοντες, τοῦτον ἱκετεύσωμεν, εὐχαῖς τὸν κτίστην καὶ Δεσπότην Ἰλαῶν πᾶσιν ἐργασασθαι.

Οκτῶν.

Ο Φωτίσας, γῆς τὸ πλάτος ἡλίου λαμπρότητι, Φῶς ἐφάνη τοῖς ἐν σκότει παρθένε ἀνέσπερον. ὅνπερ κατεκρέτει, σκότες δεινοῦ τῆς ἁμαρτίας, ἡμᾶς λυτρώσασθαι Δέσποινα.

Ἄλλος. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Δρεπάνη τῶν λόγων σε, καὶ ἱεροῖς συγγράμμασιν, ἔτεμες αἱρέσεις ἀκανθώδεις, καὶ ζιζανίων νόθα βλασήματα, τῆς ὁρθοδοξίας δ' εὐσεβῇ κατεβάλλου σπέρματα, Γεράρχα Γρηγόριε.

Οἱ λόγοι σε πάνσοφε, καὶ τὰ σεπτὰ συγγράμματα, δρόσος Οὐρανὸς μέλι πέτρας, ἄρτος ἀγγέλων τοῖς ἐντυγχάνουσι, νέκταρ ἀμβροσία γλυκασμός, ἡδυσμα Γρηγόριε, καὶ πηγὴ ζῶντος ὕδατος.

Κοινόν σε διδάσκαλον, γνωρίζει γῇ καὶ θάλασσα, σῆλην ἱερὰν ὁρθοδοξίας. καὶ ὀπλοθήκην Θεῶν δογμάτων σεπτὴν, σοφὸν Θεολόγον ἱερὸν, σύσκηνον συμμετοχὸν ἀποστόλων ὁμότροπον.

Οκτῶν.

Ρεῖθροις κατανύξεως, τοὺς ῥύπας τῆς καρδίας με, Ἄχραντε ἀπόπλυνον παρθένε, καὶ μετανόιας τρόπος μοι δώρησαι, σαῖς πρὸς τὸν οἰκτιρμονα Θεόν, ἱεραῖς δεήσεσιν, ὃν ἀρρήτως ἐγέννησας.

Καταβασία. Εξέστη τὰ σύμπαντα.

Ωδὴ ε'. Σπλάγχων Γωνῶν.

Γνωμῶν ἀρετῆς, ὁ ἐνθεος βίος σε, ὠράδῃ πιστοῖς, ὧντως Γρηγόριε· ἐυσεβείας δὲ, εὐαδμὴ λόγος ὁ σὸς καὶ τὰ δόγματα. οἷς τὸ γνήσιον καὶ νόθον διακρίνεται, ἕνα τὸν Θεὸν κηρύττεσι, παντοδύναμον μόνον καὶ ἄκτιστον.

Μίαν ἐυσεβῶς, κηρύξας θεότητα, ὁ μέγας ἡμῖν ὠφειλὴ Γρηγόριος, ὑποσάσσειν, ἐν τρισὶ μιᾷ φύσει δυνάμειτε, διὰ πάντων τὴν ἀπλὴν καὶ ἄκτιστον, πάντας καταισχύνας ἄριστα, τὴν ληροῦντας κτιστὴν τὴν θεότητα.

Ανουν τὸν σκαιὸν, ἐλέγχεις Ἀκίνδυνον, ὡς πρὶν Βαρλαάμ τὸν ὑπερήφανον· ταῖς Εὐαγγελίων γὰρ, κοινωνήσαντες δόξαις κατήγαγον, τὴν θεότητα εἰς κτίσιν ἀτιμάσαντες, ὥσπερ Γεδαῖοι πρότερον, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τὸ ἀξίωμα.

Τύπες παρασχῶν, δογμάτων Γρηγόριε, καὶ λόγους λαμπροὺς, οἷς περ ἀνέπτυξας, τὴν διάνοιαν, τῶν σεπτῶν Θεολόγων ἐν Πνεύματι· σαῖς εὐχαῖς ἀκαινοτόμητα συντήρησον, ταῦτα τὴν Χριστὸν λυτρώμενος, Ἐκκλησίαν ἐκ πάσης αἱρέσεως.

Θεοτοκίον.

Θρόνων Χερεβίμ, δυνάμεων Δέσποινα, καὶ πάσης ὁμοῦ τῆς ἁνυ τάξεως, ὑπερτέρα σὺ, ἀνεδείχθης ὡς θρόνος ἀπορρήτος, χρηματίσασα Θεοῦ τῆς ὑποσάσεως· ὃν περ ὡς Υἱὸν σε Ἰλεων, τοῖς πιστῶς σε ὑμνεῖσιν ἀπεργάσαι.

Ἄλλος· Τὴν θεῖαν ταύτην καὶ.

Εὐφράγη μάταιον Φρύαγμα. καὶ γλῶσσα Βαρλαάμ τοῦ παράφρονος, λόγοις καὶ δόγμασι, καὶ διανοίας ὀξυτητι, τοῦ σοφοῦ βασιλέως καὶ σοῦ Γρηγόριε.

Τὴν

Τὴν θεῖαν λύραν τῇ Πνεύματος, τὴν σάλπιγγα τραυῶς τὴν κηρύξασαν, Θεῶ μυσηρία, Θεσσαλονίκης τὸν πρόεδρον, τὴν Θεολόγον γλῶσσαν, ὕμνοις τιμήσωμεν.

Λαοῦ ποτὲ προηγέμενος, ὡς εὐλος τοῦ Φωτὸς τῆς πίστεως ἐχθρὸς κατέφλεξας, τῶν δὲ πιστῶν τὰ συστήματα, ἐφώτισας θεόφρον, Πάτερ Γρηγόριε.

Γενεῖ μοι πάναγνε Δέσποινα, γαλήνη καὶ λιμὴν παρακλήσεως, διαβιβάζουσα, πρὸς Θεῖον ὄρμον ἀκύμαντον, τὴν ζάλην τῶν παθῶν με καταπραύνουσα.

Καταβασία. Τὴν θεῖαν ταύτην.

Κοντάκιον. Τῇ ὑπερμάχῳ σερατιγῶ.

Τὸ τῆς σοφίας ἱερὸν καὶ θεῖον ὄργανον, Θεολογίας τὴν λαμπρὰν συμφῶνως σάλπιγγα, ἀνυμνεῖν σε Γρηγόριε θεορρήμον· ἀλλ' ὡς νοῦς νοί τῷ πρώτῳ παριστάμενος, πρὸς αὐτὸν τὸν νοῦν ἡμᾶς Πάτερ ὁδήγησον, ἵνα κράζωμεν χαῖρε κήρυξ τῆς χάριτος.

Ὁ οἶκος.

Αγγελος ἀνεφάνης, ἐπὶ γῆς τῶν ἀρρήτων, τὰ θεῖα τοῖς βροτοῖς ἐξαγγέλων· ταῖς γὰρ τῶν ἀσωμάτων Φωναῖς, ἀνθρωπίνῳ νοίτε, καὶ σαρκὶ χρώμενος· ἐξέστησας ἡμᾶς, καὶ βοᾷν σοι θεορρήμον ἐπεισας ταῦτα· χαῖρε, δι' ἃ τὸ σκότος ἠλάσθῃ· χαῖρε, δι' ἃ τὸ φῶς ἀντεισηλάσθῃ· χαῖρε, τῆς ἀκτίσεως θεότητος Ἀγγελε· χαῖρε, τῆς κτιστῆς καὶ μωρᾶς ὧντως ἔλεγχες· χαῖρε, ὕψος ἀνεπίβατον, τὴν Θεοῦ φύσιν εἰπών· χαῖρε, ὅτι τὴν δόξαν, τοῦ Θεοῦ καλῶς εἶπας· χαῖρε, ὅτι τὰς δόξας, τῶν κακουργῶν ἐξεῖπας· χαῖρε, Φωστὴρ, ὁ δείξας τὸν ἥλιον· χαῖρε, κρατὴρ, τῇ νεκταρὸς πάροχος· χαῖρε, δι' ἃ ἡ ἀλήθεια λάμπει· χαῖρε, δι' ἃ ἐσκοτίσθῃ τὸ ψεῦδος· χαῖρε, κήρυξ τῆς χάριτος.

C 3

Ms-

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναγινώσκεται πρῶτον τοῦ Μηναίου τὰ συναξάρια,
ἡγουν,

Τῷ αὐτῷ μηνί, καὶ τὰ ἐξῆς· εἶτα.

Κυριακῇ δευτέρᾳ τῶν ἁγίων ιησειῶν τὴν μνήμην τοῦ ἐν ἁ-
γίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλο-
νίκης τῷ Παλαμᾷ, ἡ Ἐκκλησία τῷ Χριστῷ ἐορτάζειν παρέ-
λαβε.

Στίχοι.

Φωτὸς Θεὸς κήρυκα νῦν ὄντως μέγαν.

Πηγὴ φάος αὐτον, ἄγει πρὸς φάος.

Θεῷ συνήφθης Γρηγορίων φερωνύμως.

Καὶ ζῆς μεταζῆς, θαυματουργεῖς δ' ἐν τάφῳ.

Τίς ἂν σε Γρηγόριε, τίς ἐπαινέσαι;

Τιμῆς Θεῷ λαχόντα τῆς ἐκ θαυμάτων;

Γρηγόριος θάνεν ἀρχιδύτης, τρετάτῃ δεκάτῃ τε.

Ταῖς αὐτοῦ ἁγίαις πρεσβείαις, ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλέησον, καὶ σῶσον ἡμᾶς.

Ὡ, δὴ ζ'. σὲ νοητὴν Θεοτόκε κάμινον.

Ωπὲρ βροντῆς, ἡχώ τοῖς σοῖς δόγμασι, καὶ λόγων
Θείων ἀτραπῇ, ἐκπλαγέντα βλέπειν τρανῶς, Πάτερ
ὁ δεδυνῆται πλάνης τὰ ἀνδράποδα, καὶ φιλαφῶσιν ὡς γέγραπ-
ται, νῦν τὲς τοίχας γελοῖως οἱ παράφρονες.

Νύξ ἀφεγγής, ἀπειθεῖσι γέγονε, καὶ νῦν τὸ φῶς τὸ φυ-
σικόν, βασιλεία δόξα Θεῷ, ἥνπερ καὶ παρέδειξε, μύσαις
ὁ Φιλάνθρωπος, Θεὸς ἐν Θαβωρίῳ Γρηγόριε· ἡς μετασχὼν
θαφιλῶς, κοινωνεῖς τοῖς πειθαρχήσασιν.

Τοὺς δυσσεβεῖς, εἰς τὴν χάριν ἔνδοξε, ἐξυβριότας τοῦ
Θεοῦ· ἡσυχίαν καὶ προσευχὴν, θωσίν τε ἄρξῃτον,
αἰσχυρῶς μυκτηρίσαντας, σὺ καταισχύνεις ἀπῆλασας θείας
αὐλῆς, ἣν φυλάττοισι αἰ ταῖς σαῖς δεήσεσι.

Θεο-

Θεοτοκίον.

Ελθοῖς καὶ νῦν, εἰς ἡμῶν βοήθειαν, ἡ σωτηρία ἡ κοινὴ,
Γρηγόριε τὰς προσευχὰς δεχομένη Δέσποινα, πάσῃ
τε κοιμίζουσα, τὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, καὶ τὴν κοινὴν
ταραχὴν ταχέως λύουσα.

Ἄλλος· Οὐκ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει.

Οἱ τοῖς λόγοις ὁμιλοῦντες καὶ συγγράμμασι, τοῖς σοῖς
Γρηγόριε, γινώσκιν μουναται Θεοῦ καὶ ἐμπλεοὶ δεικνυνται,
σοφίας Πνευματικῆς, καὶ τὴν ἀκτιστον χάριν καὶ τὴν ἐνέργειαν,
τοῦ Θεοῦ Θεολογοῦσι.

Τὴν ῥομφαίαν καὶ τὰ τόξα ὅλως κακοδόξων τε συνέτριψας,
καὶ τὴν ὀφρὺν Βαρλαάμ, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν αἰρετι-
κῶν ὡς ἰδὼν, διεσκορπίσας, οἶα περ λίθος μέγιστος, τῆς ἀράχ-
νης Γεράρχα.

Εσφραγίσθη σε τοῖς λόγοις καὶ τοῖς δόγμασι, καὶ τοῖς
συγγράμμασιν, ἡ πίστις τῶν εὐσεβῶν, καὶ θράσος αἰρέ-
σεως ἐξῆ Γρηγόριε, καὶ ἀναίρεσις ὀρθοδοξίας πέπαυται, καὶ
ἰσχύς τῶν κακοδόξων.

Γαμάτων σε πηγὴν οἱ ξηραίνόμενοι, παθῶν νοσήμασι, γι-
νώσκοντες ἀληθῶς, ἀντλοῦμεν σωτήρια, καὶ θεῖα νάμα
τα, καὶ κραυγάζομεν, ἐυλογημένος πάντα γινε, ὁ καρπὸς
τῆς σῆς κοιλίας.

Ὡ, δὴ ἡ. Ἐν καμίνῳ παῖδες Ἰσραὴλ.

Ωφθης Πάτερ ὅλος ἰλαρὸς, ἡδὺς ἐνδὺς καὶ πρῶτος, τοῖς
πίσει σοι προσῖεν, ἀπορῥέων τὸ γλυκὺ, τῶν λόγων
Γρηγόριε Θεῖον νάμα, πάντων ἐυφραίνων τῶν εὐσεβῶν καρ-
δίας δάκνον δὲ νοσοῦντας τὰς ψυχικὰς αἰσθήσεις.

Νοῦν

Νοῦν καὶ γλῶτταν ὄντως ἐυγενῆ· παιδεῖαν τε καὶ λόγους· καρδίαν κεκαθαρμένην εὐρηκεῖα τοῦ Θεοῦ, ἐν σοὶ κατεσκήνωσεν ἡ σοφία, οἷς καταβλήτως ἐναρμοσθεῖσα Πάτερ, θαῦμα πᾶσι ξένον ἀνέδειξέ σε κόσμῳ.

Εν καμίνῳ παῖδας ἀβλαβεῖς, Ἐβραίων, πρὶν δεικνύει, τὸ κράτος τῆς ἐυσεβείας. ἐς μιμούμενος σοφὲ, πυρὸς κατεκράτησας δυσσεβείας, μέσον καμίνου τῶν πειρασμῶν γενναίως, ὑμῶν τὸν Δεσπότην, καὶ φλέγων τὰς διώκτας.

Νοητὸν βυθίσας Φαραὼ, ρεύμασι σῶν δακρύων· καὶ πᾶσαν τῶν Αἰγυπτίων καταδύσας σφατιὰν, ἀνῆλθες εἰς ὄρος τῆς ἀπαθείας, βάβλων ἐκείθεν τοῦ Πνεύματος δυνάμει, εἰς πολέμιων ὡς Μωϋσῆς ὁ μέγας.

Θεοτοκίον.

Ο λαμπρὸς τῆς χάριτος ἀγνὴ, κήρυξ καὶ Θεολόγος, τοῦ Πνεύματος Θεοτόκε τοῦ δοξέντος διὰ σέ, τῷ κόσμῳ νῦν λόγοις πανηγυρίζων, ὕμνες ᾠδὰς τε καὶ πάντα σοὶ συνάγει, ὡς πιστὸς Σεράπων τὴν μνήμην σε δοξάζων.

Ἄλλος· παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ.

Παρίσσαι νῦν τοῖς Θεολόγοις, τῷ θρόνῳ τοῦ πανοικτίρμονος ὡς ὅμοιος, τούτοις καὶ ὁμότροπος, πάνσοφε Γρηγόριε, Θεσσαλονίκης πρόεδρε, Γεραρχῶν καλῶν, λαμπρῶς, ἡγλαϊσμένος. τῇ δόξῃ, τῆς Γεραρχίας, Θεῷ καὶ νῦν λατρεύων.

Εἰδὼς σε τὸ καθαρόν τῆς διανοίας, Θεὸς καὶ πρὸ τῆς γαστρὸς καὶ πρὸ συζήψεως, τῷ πιστῷ λελάχηκε, Θείῳ Βασίλει· τρανῶς, τῆς Ἐκκλησίας ἀμαχον, εἶναι σε πρόμαχον· διὸ κανονικῇ ἀσφαλείᾳ, μύρῳ ἐσφραγίσθης, τῆς ἀρχιερωσύνης.

Ἡτ-

Ηττάται τρανῶς καὶ κινδυνεύει, τὸ ἄστροισμα τοῦ πολυκινδύνου τῇ παλάμῃ σε· καὶ σοφοῖς σε ῥήμασι εὐδοξε Γρηγόριε, Θεσσαλονίκης πρόεδρε, καὶ ὡς ἐκλείπει καπνὸς· ἐξέλιπε, σαθρὰ συμμορία, σὲ τῇ βροντοφῶνῳ, καὶ Θεολόγῳ γλώσσῃ.

Ο λόγος Θεοῦ ἐν σοὶ παρθένε, βροτῶν τὴν συγκεχωσμένην τοῖς παθήμασι, φύσιν ἀνεμόρφωσεν ἄκρα ἀγαθότητι, καὶ ὅλην ἀνεκαίνισε, καὶ καθηγίασε. διὸ, οἱ διὰ σοῦ σεσωσμένοι, σὲ δοξολογοῦμεν, εἰς πάντας τὰς αἰῶνας.

Καταβασία. Παῖδας εὐαγεῖς.

Ω, δὴ σ'. Τύπον τῆς ἀγνῆς λοχείας σε.

Θρόνῳ παρὲς Γρηγόριε, τῆς τρισηλίας καὶ ἀναρχοῦ θεότητος, καὶ τῆς ἐνεργείας θαυμάσιως ἐμφορέμενος, καὶ τῆς χάριτος, ἥνπερ ἀνύμνησας, τῶν συνεργῶν καὶ φίλων, νῦν μεμνημένων σε μνημόνευε.

Εὐρες ἀμοιβὴν τῶν πόνων σε, τὴν Βασιλείαν Πάτερ Θεῷ τὴν ἀναρχον, ἥνπερ εὐσεβῶς, ἐπὶ γῆς ἀνεκήρυξας, τὰς σεφάνους τριπλῆς κομισάμενος, ὁμολογίας θείας· Γερωσύνης, ἡσυχίας τε.

Ωφθης μοναζόντων καύχημα, τῶν Θεολόγων εἶμα καὶ τέλος ἔνθεον· Γερωσύνης τε, κανὼν ἀκριβέστατος· διὰ τοῦτο κἀνταῦθά σοι δέδοται, θαυμάτων θεία χάρις, λόγους τὰς σοὺς ἐπισφραγίσσας.

Νόμους ἐγκωμίων εὐδοξε, καὶ λογικὰς ἀγῶνας ὄντως ἐκβέβηκας, καὶ γῆν παροικῶν, καὶ ἐκδημήσας τοῦ σώματος· ἀλλὰ δέξαι μικρὸν ὕμνον ἄρισε, καὶ τὰς αἰτήσεις δίδου, τοῖς σὲ ποθέσι ταῖς πρεσβείαις σε.

D

Θεο-

Θεοτοκίον.

Στόμα τῆς Φρικτῆς λοχείας σε, ἡ Θεολόγος γλῶσσα Δεσποῖνα γέγονε, τῆς ὑπερφυῶς, ἐκ σὲ Φαιείσης θεώσεως, ὁ σεπτὸς σε θεράπων Γρηγόριος, ὃ νῦν τὰς ἱεσείας, προσδεχομένη σῶσον ἅπαντας.

Ἄλλος Ἄπας γηγενής.

Εσοπτρον Θεῶ, ἐγένου Γρηγόριε, τὸ κατ' εἰκόνα γὰρ, ἄσπilon ἐτήρησας, νοῦν δ' ἡγεμόνα, κατὰ πατρῶν σαρκικῶν, ἀνδρικῶς ἐνσησάμενος, τὸ κατ' ὁμοίωσιν, ἀνελάβου, ὅθεν οἶκος γέγονας, τῆς ἁγίας τριάδος λαμπρότατος.

Αναξ ἔυσεβῆς, ὑπόπτερον δείκνυσιν, ἀεροβάτην σε. τέτρω συμμαχήσαντα, ὡς ὅλον ἔμπλεον, Θείου Πνεύματος, κατὰ τοῦ ματαιόφρονος, ἡ μανικοῦ Βαρλαάμ, τοῦ λαλῆντος εἰς τὸ ὑψος ἄδικα, τοῦ Θεοῦ ὃν ἐνδίκως ἐνίκησας.

Ολος γεγυνώς, σοφίας τῆς κρείττονος, ἔμπλεος ἔνδοξε, Φῶς τῷ κόσμῳ ἔλαμψας, ὁρθοδοξίας πηγάσας δόγματα. Φιλία γὰρ ἀμείνωνος Φιλοσοφίας σοφῆ, θεῖον φόβον ἐν γαστρὶ συνέλαβες, ἡ τοῦ Πνεύματος λόγος γεγέννηκας.

Τμνον σοι πιστοὶ, συμφώνως προσφέρομεν, εὐχαριστίας, σὺ γὰρ τὴν ἀρχαίαν ἔλυσας, ἡμῶν κατάραν θεογεννήτρια, ἡ ἐυλογίαν ἅπαντες θείαν καρπούμεθα, σωτηρίαν φωτισμὸν ἡ ἔλεος, διὰ σὲ ἡ χαρὰν τὴν αἰώνιον.

Καταβασία. Ἄπας γηγενής.

Ἐξαποσειλάριον τῆς Ὁκτώηχου. Εἶτα τοῦ Ἀγίου, πρὸς τὸ τοῖς μαθηταῖς συνέλθωμεν.

Χαῖρε πατέρων καύχημα, Θεολόγων τὸ εἶμα, τῆς ἡσυχίας σκήνωμα, τῆς σοφίας ὁ οἶκος, τῶν διδασκάλων ἀκρό-

ἀκρότης, πέλαγος τὸ τοῦ λόγου. πράξεως χαῖρε ὄργανον, θεωρίας ἀκρότης, θεραπευτὰ, ἡ νόσων τῶν ἀνθρωπίνων, Πνεύματος χαῖρε τέμενος, ἡ θανάων ἡ ζῶν Πάτερ.

Μαρία καθαρῶτατον, χρυσοῦν θυμιάτριον. τῆς ἀχωρήτα τριάδος, δοχεῖον γεγεννημένη. ἐν ᾧ πατὴρ ἡνδόκησεν, ὁ δὲ Υἱὸς ἐσκήνωσε, ἡ τὸ πανάγιον Πνεῦμα, ἐπισκιάσαν σοι κόρη, ἀνέδειξε Θεοτόκον.

Εἰς τὰς αἰνους, ἱσῶμεν εἰς τοὺς αἰῶνες ἡ. ἡ ψάλλομεν τῆς Ὁκτώηχου, δ'. ἡ τοῦ Ἀγίου δ'. ἡχος πλ'. δ'.

Ω' τοῦ παραδόξου θαύματος.

Πάτερ Γερὲ Γρηγόριε. σὺ τὸν Θεὸν ἐκ παιδὸς, ἀγαπήσας ἐξέφυγες, ὑλικὴν προσπάθειαν, ἡ τοῦ κόσμου τὸ ἄσκατον. ἡ τὸν σαυρὸν γενναίως ἀράμενος, τῷ σῶ Δεσπότῃ κατηκολέησας. πένθει ἡ δάκρυσι, τὴν ψυχὴν καθάρατε, σὲ ἡ τὸν νοῦν, ὅλος ἐχρημάτισας θεοειδέστατος.

Πάτερ Γερὲ Γρηγόριε. σὺ τὴν καρδίαν καλῶς, θεωρία ἡ πράξει τε, καθάρσεις τοῦ Πνεύματος, ἐχρημάτισας τέμενος. ἡ τὰς ἐλάμψεις τέτα δεχόμενος, Φῶς ὡφθης ὀντως τοῖς προσπελάζουσι. τοῦτο γινόμενος, κατὰ χάριν ἐνδοξε, ὅπερ αὐτὸ, φύσει θεία πέφυκε, μὴ μεριζόμενον.

Στίχος. Στόμα δικαίη μελετήσῃ σοφίαν.

Πάτερ Γερὲ Γρηγόριε. σὺ τὴν καίστην σποράν, ἡ τὴν εἰζαν ἀνάρυξας, Βαρλαάμ τὸν βέβηλον, ἐκτεμὼν εἰσέειξεν Πνεύματος. τὸν δὲ προδότην αὖτις τῆς πίσεως, μύστην τε τούτου λήρον Ἀκύνδον, Θείου πληρώματος, ἐμβαλὼν συνέταξας τοῖς ὑβρισταῖς, ἐβραίοις ζηλώσαντα, τὴν τούτων ἀνομίαν.

Στίχος. Οἱ ἱερεῖς σε κύριε ἐνδύσονται δικαιοσύνην, ἡ οἱ ὅσοι.

D 2

Ω' σ.

Ωσπερ ἀστέρα Φανώτατον, καὶ ἀσπλανῆ σε Χριστός, ἐν τῷ ὕψει ἐσήριξεν, Ἐκκλησίας ἐνδοξε, ὀρθοδόξων τὰ τάγματα, Φωταγωγούντα, θείαις λαμπρότησι, τῶν διδαγμάτων σὲ καὶ τῶν πράξεων, Πάτερ Γρηγόριε, Γεράρχα μεγίσε, πατριαρχῶν, τῶν ἁγίων σύσκησε· θρέμμα τῆ Ἀθωνος·

Δόξα ἡχος πλ'. δ'.

Δεῦτε Φιλεόρτων τὸ σύστημα, δεῦτε καὶ χορείαν ζησώμεθα· δεῦτε κατασέλωμεν ἄσμασι τὸν Γεράρχην, ὡς δοξασθέντα παρὰ Χριστοῦ τῆ Θεοῦ· σήμερον γὰρ ἀοράτοις ἐξασράπτων χάρισι, τῶν πιστῶν Φαιδρύνει τὰς προσιόντας· δι' ὃ πάντες προσελθωμεν, πίσει ἀψώμεθα, σὺν πόθῳ ἀσπασώμεθα, καὶ θερμῶς ἐκβοήσωμεν, θειότατε Πάτερ, μὴ ἐπιλάσῃ τῶν δούλων σε· τῶν πιστῶς περικυκλόντων, τὴν παναγίαν σε λάρνακα.

Καὶ νῦν Ὁκλίον ὑπερευλογημένη ὑπάρχει Θεοτόκε. Δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις.

Δίδεται δὲ καὶ ἅγιον ἔλαιον τοῖς ἀδελφοῖς, ἐκ τῆς κανδήλας τοῦ Ἀγίου.

Ἄμα δὲ τῷ τελειωθῆναι τὴν μεγάλην ἀπόλυσιν, ψάλλεται χύμα τὸ καταλειφθὲν ἐωθινόν· μετὰ δὲ τῷτο ἡ α'. ὦρα· καὶ ἡ μικρὴ τελευταῖον ἀπόλυσις· Ἐν δὲ τῇ λειτουργίᾳ, εἰς τὰς μακαρισμὸς τῆς ὀκτωήχης δ'. Καὶ τῆ ἁγίᾳ Ω' δὴ γ'. ἐκ τῆ α'. κανόνος· καὶ Ω' δὴ ε'. ἐκ τῆ β'. Ἀπόστολον δὲ λέγομεν τῆς ἡμέρας, καὶ τοῦ ἁγίου.

Ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ, σὺ Κύριε φυλάξαις ἡμᾶς, καὶ διατηρήσαις ἡμᾶς, σῶσόν με Κύριε ὅτι ἐκλέλοιπεν ὁσῖος·

Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Κατ' ἀρχὰς σὺ Κύριε τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σε εἰσὶν οἱ οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολύνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὥσει πε-

περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτὰς, καὶ ἀλλαγήσονται. σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σε ἐκ ἐκλείψουσι· πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἰρηκέποτε. καὶ δεξιῶν με, ἕως ἂν σῶ τοὺς ἐχθρούς σε, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σε; ἐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικά Πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποσελόμενα, διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκροθεῖσι, μήποτε παραρῶμεν. εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαλήσεις λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοή ἔλαβεν ἐνδικὸν μισαποδοσίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφρυξώμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας, ἣτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκροσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώσῃ.

Καὶ τοῦ Ἀγίου.

Εν δὲ ἐκάσῳ ἀδελφοί, δίδεται ἡ Φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον· ὃ μὲν γὰρ διὰ τοῦ Πνεύματος δίδεται, λόγος σοφίας, ἄλλω δὲ λόγος γνώσεως, κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα· ἑτέρω δὲ πῖσις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι· ἄλλω δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων· ἄλλω δὲ προφητεία· ἄλλω δὲ διακρίσεις Πνευμάτων· ἑτέρω δὲ γένη γλωσσῶν· ἄλλω δὲ ἐρμηνεία γλωσσῶν· πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάσῳ καθὼς βούλεται.

Ἀλλήλ.

Εὐαγγέλ. τῆς ἡμέρας, καὶ τῆ Ἀγίου, ὅπερ ζῆτει, τὸ εἰς τὸν Θεὸν Χρυσός. κοινωνικόν τε, ἀινεῖτε τὸν Κύριον καὶ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον

Τ Ε Λ Ο Σ.

Ἀκολουθία παρακλητική, φεβομένη εἰς τὸν ἐν Γεράρχαις

Θεῖον Γρηγόριον τὸν τῆς Θεσσαλονίκης ἀρχιεπίσκοπον τὸν Σαυ-
ματουργόν, ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ γινομένης λιτανείας πε-
ρὶ τὸν Θεῖον ναὸν μετὰ τοῦ Γερεῦ αὐτοῦ Λει-
φάνου.

Ισέον, ὅτι ἐὰν ὁ καιρὸς μὴ συγχωρῇ γενέσθαι λιτανείαν
ἔξω τοῦ ναοῦ, φάσεται ὁ κανὼν καὶ ἐντὸς, ἱσαμένων
πρὸ τοῦ Κουβελείου· εἴτα τῆς ἐννάτης τελειωθείσης, αἰρε-
ται μὲν ὑπὸ τῶν Γερέων ὁ Ἅγιος, φάσκονται δὲ ἀργῶς καὶ
μετὰ μέλας τὰ προσόμοια, οἶκος τοῦ ἐμφραδα· μικρὰς δὲ
περιόδου ἀπὸ τοῦ νάρθηκος γενομένης, ἀποτίθεται ἐν τῷ
συνήθει τόπῳ, καὶ ἐνδὺς τὰ εὐλογητάρια, καὶ τὰ λοιπὰ
μέχρι τέλους.

Μετὰ γὰρ τὸν εὐλογητὸν, τὰ συνήθη, τὸ Θεὸς Κύριος, καὶ τὸ
παρὸν τροπάριον.

Ἦχος δ'.

Τοὺς παρεσῶτας τῇ σοφῇ τῶν λειφάνων σε· καὶ ἐκ ψυ-
χῆς ὀδυνηρᾶς δεομένους σε, ἐν συμπαθείᾳ οἰκτεῖρον σὺς
δούλης ἡμᾶς, κράζοντας καὶ λέγοντας, τὰς ἡμῶν ἱκεσίας,
δέξαι καὶ ἀνάγαγε, εἰς τὸν κτίστην τῶν ὅλων· μὴ ἀποσρέ-
ψῃς ἅγιε κενούς, τοὺς σὲ μεσίτην πλουτοῦντας εὐπρόσ-
δεκτον.

Δίξα τὸ αὐτὸ.

Καὶ

Καὶ οὖν· ὁ σιωπήσωμεν ποτὲ Θεοτόκε· εἴτα τὸν, Ν'. καὶ ὁ
Κανὼν Ἦχος πλ' δ'. Ω, δὴ ἅ. ὑγρὰν διαδεύσας ὡσεὶ.

Ἄγιε τῷ Θεῷ πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν.

Ως ὄργανον Θεῖον τοῦ πανταρχοῦ, Γρηγόριε Πάτερ, ἱκε-
τεύομεν σαῖς λιταῖς, ἀξίως ἀξιώσον ὑμνεῖν σε, τοὺς
τὴν σοφίαν σε κυκλοῦντας τὴν πάντιμον.

Ψυχῶν καὶ σωμάτων τοὺς πειρασμούς, ἐξ ὕψους ἐλάσας,
ἐν εἰρήνῃ διαβιοῦν, τὴν ποιμνὴν σε ταύτην ἥς προέστης,
ἀδιαλείπτως Γρηγόριε πρέσβευε.

Χριστὸν ὁλοφύχως ἠγαπηκώς, παντὸς ἀντιπάξω, μεγα-
λέμπροτος γεγονώς δι' ὃ, μιμητὰς σε ἡμᾶς πάντας,
σὺς προσιόντας σοὶ πίσει ἀνάδειξον.

Σωτήρα τεκοῦσάν σε καὶ Θεὸν, δυσωπῶ παρθένε, λυτρω-
θῆναι με τῶν δεινῶν· σοὶ γὰρ νῦν προσφεύγων ἀνατεί-
νω, καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν.

Ω, δὴ γ'. Οὐρανίας ἀψίδας.

Φωτανγίας ἐκείνης τοῖς ὑπὲρ νοῦν ἄνωθεν, ἥς περ ἐνεπλή-
ρης ἀρρήτως καὶ ὑπερέλαμψας, ὡς ἄλλος ἥλιος ἐν
σῷ τοῦ Ἀΐωνος ὄρει, καὶ ἡμᾶς ἀξιώσον Πάτερ Γρηγόριε.

Τρικυμῖαις τοῦ βίβ, κατακλυθεὶς κράζω σοὶ, σοῦ τῇ μεσι-
τείᾳ παμμακάρε, δεῖξον ἀνώτερον, τῆς καταιγίδος με,
καὶ ἀγαθὸς κυβερνήτης, τοῦ λοιποῦ μοὶ γένοιο, Πάτερ
Γρηγόριε.

Τηλὸς σε ὁ βίος, ἀσκητικῶς γέγονεν· ἡ δὲ σὴ σοφία,
ὑπέρλαμπρος ὡς Οὐράνιος· ὅθεν ἡ χάρις σε εἰς τὴν
λυχνίαν ἀνάγει, ὅπως Φῶς τοῖς ἀπασιν εἴης Γρηγόριε.

Ἰκε-

Γιετεύω παρθένη τὸν ψυχικὸν τάραχον καὶ τῆς ἀθυμίας τὴν ζάλην διασκεδάσαι με· σὺ γὰρ θεόνυμφε τὸν ἀρχηγὸν τῆς γαλήνης τὸν Χριστὸν ἐκύησας μόνη Πανάχραντε.

Διάσωσον ἀπὸ κινδύνων τοὺς δούλους σου Θεοφόρε, ὅτι πάντες ἐν τοῖς δεινοῖς τὴν σορὸν σου πλατοῦμεν, ὡς ἄρ-
ρηκτον τεῖχος καὶ προστασίαν.

Επίβλεψον ἐκ ἐυμενεῖα πανύμνητε Θεοτόκε, ἐπὶ τὴν ἐμὴν χαλεπὴν τοῦ σώματος κάκωσιν, καὶ ἴασαι τῆς ψυχῆς με τὸ ἄλγος.

Μετὰ τὰ συνήθη, τὸ παρὸν Κάθισμα· ἦχος β'.

Πρεσβείαν θερμὴν, καὶ κραταιὰν βοήθειαν, αἰτοῦμεν ἐκ σοῦ οἱ θλίψεσι πυρούμενοι, ἐκτενῶς βοῶντες καὶ λέγοντες, ἐυσυμπάσῃτε πρόφθασον, καὶ ἐκ κινδύνων λύτρωσαι ἡμᾶς, τοὺς πόθῳ τιμώντας τὴν μνήμην σε.

Ω' δὴ γ'. Εἰσακήκοα Κύριε.

Σοὶ προσπίπτομεν ἅγιε, καὶ τὴν προστασίαν σε ἐξαιτούμεθα, δίδου πᾶσι τὰ αἰτήματα, καὶ πταισμάτων λύσιν χρισομίμητε.

Παραμύδιον ἔχει σε, ὁ Θεσσαλονίκης λαὸς, καὶ καύχημα· τὴν γὰρ μνήμην σε γεραίροντες, τοὺς ἐχθροὺς τροπένται τοὺς τῆς Δύσεως.

Ρωμαλαίῳ Φρονήματι, πρὸς τοὺς ἐκ τῆς Ἀ' γὰρ ἀχθεῖς ἐνήθλησας, καὶ ὡς μάρτυρα ἀναίμακτον, ὁ Χριστὸς δοξάζει σε Γρηγόριε.

Ἀπο-

Α'πολαύοντες πάντα γνε τῶν σῶν δωρημάτων εὐχαριστήριον, ἀναμέλλομεν ἐφύμνιον, οἱ γνώσκοντές σε θεομήτορα.

Ω' δὴ, ε'. Φώτισον ἡμᾶς.

Ομβρησον ἡμῖν, ὑετοὺς τοὺς τῶν θανάτων σε, καὶ τὰς ἀρούρας τῶν ψυχῶν ἄρδευσον, ἵνα καρπὸν προσάγω-
μέν σοι τὴν εὐλάβειαν.

Ξένα καὶ Φρικτὰ, ἡ πανίερος διήγησις, ἀνακηρύττει σε τὰ θανάσια, ἐξ ὧν μετὰδος τοῖς δέλοις σε Δέποτα.

Νέον σε πλατεῖ, κατὰ Παῦλον ἀρχιτέκτονα, ὁ λογικὸς τῆς Ἐκκλησίας ναὸς, ὅθεν κραυγάζω σοι, Θεῖον καὶ με-
δεῖξον τέμενος.

Ιᾶσαι ἄγνη, τῆς ψυχῆς με τὴν ἀδένειαν, ἐπισκοπῆς σου ἀξιώσασα, καὶ τὴν ὑγείαν τῇ πρεσβείᾳ σε παράσχε μοι.

Ω' δὴ, ε'. Τὴν δέσιν ἐκχεῶ.

Μωρίαν τοῦ Βαρλαάμ ἀπέδειξας, καὶ σαφρὰν τὴν ἐπισή-
μην Θεόφρον, τὴν ἐν Θαβὼρ κατασρέφουσιν, δόξαν, καὶ τῷ Φωτὶ τῶν δικαίων ἀντάρυσαν· οὐ δέομαί σε ἐκτενῶς,
τὴν ψυχὴν με ἀξίαν ἀνάδειξον.

Λαλεῖται σε πανταχῶς τὸ ἔνθεον, καὶ πανίερον καὶ ἐνδοξον τέλος, καὶ γὰρ τὸ Φῶς, ᾧ συνέϊπας ἐνοδένως, τὴν σὴν σκηνὴν καταλάμψαν ἐδόξασε, καὶ ἔδειξεν ὡς ἀληθῶς, πρωτομάρτυρος χρῶτα τὸ εἶδός σε.

Κακίστην καὶ δυσσεβῆ ἀπήλεγξας, τὴν προσθήκην ἐν συμ-
βόλῳ τῷ Θεῷ, Θεολογῶν καὶ δεικνύων ἀφύκτως, τὴν
δυναρχίαν ἐντεῦθεν εἰσάγεσθαι. διδάσκαλον ἐν ἡ σептῇ,
Ἐκκλησία πλατεῖ σε Γρηγόριε.

Ε

Ως

Ως τείχος καταφυγῆς κειτήμεθα, ἡ ψυχῶν σε παντε-
λῆ σωτηρίαν, ἡ πλατυσμόν ἐν ταῖς θλίψεσι κόρη, ἡ
τῷ φωτί σε αἰεὶ ἀγαλλόμεθα, ὦ Δέσποινα ἡ νῦν ἡμᾶς, τῶν
παθῶν ἡ κινδύνων διάσωσον.

Διάσωσον ἀπὸ κινδύνων τὰς δάλεις σε Θεοφόρε, ὅτι πάν-
τες ἐν τοῖς δεινοῖς τὴν σορὸν σε πλατοῦμεν, ὡς ἀρρή-
κτον τείχος ἡ προστασίαν.

Επίβλεψον ἐν εὐμενείᾳ πανύμνητε Θεοτόκε, ἐπὶ τὴν ἐ-
μὴν χαλεπὴν τοῦ σώματος κακωσιν. καὶ ἴασαι τῆς ψυ-
χῆς με τὸ ἄλγος.

Ἦ αἰτησίς· εἶτα τὸ παρὸν Κοντάκιον.

Προστασίαν ἐν τοῖς πειρασμοῖς σὲ κειτήμεθα· σὲ μεσίτην
πρὸς τὸν ποιητὴν προβαλλόμεθα, οἱ κατάκριτοι καὶ ὑ-
πευδυνοὶ κακῶν ποθῶν· ἡ νῦν πρόφθασον Θεῖε Πάτερ,
εἰς τὴν βοήθειαν ἡμῶν τῶν θερμῶς κραυγαζόντων σοί, τά-
χυνον εἰς πρεσβείαν, ἡ ῥῦσαι παθῶν παντοίων, ποιμήν ὅ-
λην δεομένην σε.

Ω, δὴ, ζ'. Οἱ ἐκ τῆς Γαδαίας.

Κραταῖόν σε προσάτην, ἐκ Θεοῦ ἐνταμμένη ἡ θεία ποιμήν σε
κατέχει σε ἐν κόλποις, ἐχέγγυον ἀγάπης, τὴν σορὸν
τῶν λειψάνων σε, ἀναβοῶσα πισῶς, ὁ Θεὸς ἐυλογητὸς εἶ.

Θελήτην τοῦ ἐλέους, σὺ ἐκήρυξας, πᾶσι Χριστὸν τὸν Κύ-
ριον· ῥυθῆναι γοῦν κινδύνων, λοιμοῦ καὶ ἀνομβρίας,
τοὺς βοῶντας ἱκέτευσεν, ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν Θεὸς ἐυλογη-
τὸς εἶ.

Ημέρας ἀνεσπέρου, καὶ φωτὸς αἰδίου Υἱὸς γενόμενος,
τοὺς πίσει προσιόντας, τῇ λάρνακί σε μάκαρ, ἀναμέλ-
πειν καταύγασον, ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν Θεὸς ἐυλογητὸς εἶ.

Θη-

Θῆσανυρόν σωτηρίας, καὶ πηγὴν ἀφθαρσίας τὴν σὲ κυήσα-
σαν, καὶ πύργον ἀσφαλείας, καὶ σύραν μετανοίας τοῖς
κραυγαζούσιν ἑδείξας, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν Θεὸς ἐυλογη-
τὸς εἶ.

Ω, δὴ, η'. Τὸν Βασιλέα τῶν Οὐρανῶν.

Τῆς Ἐκκλησίας τὸν Οὐρανὸν καταλάμπων, ὡς ἀστὴρ ἀ-
πλανὴς διασώζεις, τοὺς ὑπερυψούντας Χριστὸν εἰς τοὺς
αἰῶνας.

Τῶν ἱαμάτων σε ἐνεργὸν πᾶς τις ἔγνω, τῶν θερμῶς αἰ-
τούντων σου τὴν χάριν, καὶ πισῶς, τιμώντων τὰ λεί-
ψανά σε Πάτερ.

Θεσσαλονίκη σε, ὡς ποιμένα γεραίρει, Ἐκκλησία δὲ πᾶ-
σα κηρύττει, καὶ ἀνακροτεῖ σοὶ τοὺς Θεοὺς σου ἀ-
γῶνας.

Τὰς ἀδενείας με τῆς ψυχῆς ἱατρούεις, καὶ σαρκὸς τὰς
ὁδύνας παρθένη. ὅθεν σὲ δοξάζω εἰς πάντας τοὺς
αἰῶνας.

Ω, δὴ, θ'. κυρίως Θεοτόκον.

Ερῶ έτώσαν καθάπαξ, οἱ θεομαχοῦντες, ἡ τὴν σὴν δό-
ξαν ἀδίκως ἐμβάλλοντες, ὁ γὰρ Χριστὸς σὲ δοξάζει Φρικ-
τοῖς ἐν θαύμασι.

Λαμπρῶς ἡ Ἐκκλησία, ἄγει σε τὴν μνήμην, τῶν γὰρ ἐχ-
θρῶν ἀπελέγχει τὸ δύσφημον, ὡς προτιθεῖσα τὴν
λάρνακα τῶν λειψάνων σε.

Εκίσω τὰς αἰτήσεις τὰς πρὸς σωτηρίαν, τῶν σὲ τιμώντων
ἐξ ὕψους κατὰπεμψον, καὶ τῶν λυπούντων τὴν ποίμ-
νην σε ἐλευθέρωσον.

Ε 2

Φω-

Φωτός σου ταῖς ἀκτῖσι λάμπρυνον παρθένε, τὸ ζοφερὸν τῆς ἀγνοίας διώκασα, τοὺς ἐυσεβῶς Θεοτόκον σὲ καταγγέλλοντας.

Καὶ ἐνδὺς τὰ παρόντα προσόμοια· ἦχος β'. οἶκος τῆς Εὐφραδᾶ.

Τμνοῖς σε τὴν σεπτὴν, καὶ πανίερρον κόνιν, Γρηγόριε τρισμάκαρ, προπέμπωμεν τιμῶντες, τὴν μνήμην σου τὴν ἐνδοξον.

Στίχος. Τὸ στόμα με λαλήσει σοφίαν, καὶ ἡ μελέτη τῆς καρδίας μου σύνεσιν.

Γδε σου τὴν σορὸν, τιμῶμεν ὡς κελεύεις, καὶ πίσει προσκυνῶμεν, τὰ λείψανά σου Πάτερ, μετάδος ἐν τῆς δόξης σου.

Στίχος. Στόμα δικαίᾳ μελετήσει σοφίαν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ λαλήσει κρίσιν.

Δῆμοι ἀγρωτικοὶ, καὶ πάντες οἱ ἐν ἄξει, προθύμως συνδραμόντες, κροτήσατε ὑμνῶντες, τὸν μέγιστον Γρηγόριον.

Δόξα, καὶ νῦν ὁμοιον.

Τμνησέ σε τρανῶς, τὴν τοῦ Φωτὸς μητέρα, Γρηγόριος ὁ μέγας· δι' οὗ σε δυσωποῦμεν, κινδύνων ἡμᾶς λύτρωσαι.

Καὶ ἐνδὺς τὰ εὐλογητάρια ταῦτα.

Εὐλογητὸς εἰ Κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σε.

Τῶν ἀγγέλων ὁ δῆμος, συγχορεύει ἀφράζως, τοῖς ἐν γῇ διασώταις, τὴν σὴν δόξαν γὰρ, κροτεῖ τῶν σῶν τέκνων τὰ πλήθη, καὶ χαρμονικῶς, τὸν Χριστὸν δοξάζεσι, τὸν δοξάσαντά σε μάκαρ Γρηγόριε.

Εὐ-

Εὐλογητὸς εἰ Κύριε.

Ωσπερ μῦρα διὰ σὲ τὰ θαύματα, ὦ Γρηγόριε προχέει, ὁ Δεσπότης τῶν πάντων ἀνωθεν, τοῖς προσρέχουσιν εἰς τὴν σορὸν σε· ἴδετε Φησὶ, βροτοὶ δὲ καὶ ἡδύητε· ὁ δοξάζων γὰρ ἐμὲ, ὕψω δοξάζεται.

Εὐλογητὸς εἰ Κύριε.

Λίαν λαμπρῶς, τὸν Χριστὸν ἐκήρυξας, ὡς ἀπόστολος ἐν τῇ Ἀσίᾳ, τοῖς ἀπίστοις, καὶ πιστοὺς ἐσῆρξας διδάσκων· ὅθεν καὶ λαμπρῶς ἐμμάτι, ἀνέλυσας. καὶ ὡς μάρτυρα γούν, σὲ πίζως γεραίρομεν.

Εὐλογητὸς εἰ Κύριε.

Τῶν αὐλῶν, αἱ τάξεις, τὴν ἁγίαν ψυχὴν σε, προσλαβόμεναι Πάτερ, ἐν ὑψίστοις, κάτω ἡμῖν, γηθοσύνης βοᾶσι, τί μετὰ νεκρῶν τὸν ζῶντα λογίζεσθε; ὁ θνητὸς γὰρ ἐδεώθη Γρηγόριος.

Δόξα.

Προσκυνῶμεν, ὦ Πάτερ, διὰ σὲ προβολέα, ὡς γεννήτορα μόνον, τὸν ἀνάτιον μόνον, ἐν σεπτῇ μοναρχίᾳ, τὴν τριαδικήν, σέβοντες θεότητα, ὑφесίν τε φεύγοντες τοῦ Πνεύματος.

Καὶ νῦν. Ζωοδότῃ τεκέσα.

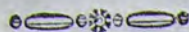
Εἶτα συναπτὴ, καὶ μετ' αὐτὴν τὸ παρὸν Κάθισμα.

Τὸν τάφον σε σωτήρ.

Τὸν τάφον σου σοφὲ, νῦν ὁρᾶν ἀποροῦντες, τὴν δόξαν ἀντ' αὐτῆς τῶν σεπτῶν σε λειψάνων, τιμῶντες προτίθεμεν, ἐν τῇ μνήμῃ σε σήμερον, σὲ δεόμενοι, οἱ ταπεινοὶ

Ε 3

σε

σε οϊκέται, σῶζε ποιμνὴν σου, τὴν σὲ πλουτοῦσαν προσά-
την, παμμάκαρ Γρηγόριε.

Καὶ νῦν.

Μαρία τὸ σεπτὸν τῷ Δεσπότῳ δοχεῖον, ἀνάστησον ἡμᾶς,
πεπτωκότας εἰς χάος, δεινῆς ἀπογνωσεως, καὶ πταισ-
μάτων, καὶ θλίψεων· σὲ γὰρ ἔχομεν ἀμαρτωλοὶ σωτηρίαν,
σὲ κεκτήμεθα ἐν πειρασμοῖς προσάσιαν, τὴν μόνην πανά-
μωμον.

Εἶτα τὸ Ἀ. Ἀντίφωνον τῷ τετάρτῳ ἤχῳ.

Προκείμενον ἤχος, δ'. τὸ εἶμα με λαλήσει σοφίαν, καὶ ἡ μελέτη τῆς
καρδίας με σύνεσιν· εἰχ. ἀκούσατε ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη, ἐνω-
τίσαδε πάντες οἱ κατοικῶντες τὴν οἰκουμένην. Πᾶσα πνοή.

Εὐαγγέλιον, ἐκ τῷ κατὰ Γεωργίου.

Εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὰς ἐληλυθότας πρὸς αὐτὸν Γεδδαίαις,
ἀμήν λέγω ὑμῖν· ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς
τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλαχόσεν, ἐ-
κείνος κλέπτης ἐστὶ καὶ ληστὴς· ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύ-
ρας, ποιμὴν ἐστὶ τῶν προβάτων· τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει,
καὶ τὰ πρόβατα τῆς Φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβα-
τα καλεῖ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά· καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρό-
βατα ἐκβάλλῃ, ἐμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα
αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασιν τὴν Φωνὴν αὐτοῦ· ἀλλοτρίῳ δὲ
ἐὰν μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ Φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ
οἶδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν Φωνήν· ταύτην τὴν παροιμίαν εἶ-
πεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἐκεῖνοι δὲ ἐκ ἔγνωσαν, τίνα ἦν, ὃν
ἐλάλει αὐτοῖς· εἶπεν ἔν παλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμήν,
ἀμήν, λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ἡ θύρα τῶν προβάτων· πάν-
τες ὅσοι ἤλθον πρὸ ἐμοῦ, κλέπται εἰσὶ καὶ λησταὶ καὶ ἐκ ἡκούσαν αὐ-
τῶν τὰ πρόβατα· ἐγὼ εἰμὶ ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰ-
σέλ-

σέλῃ σωθήσεται· καὶ εἰσελεύσεται, καὶ ἐξελεύσεται, καὶ
νομὴν εὐρήσει.

Δόξα· ταῖς τῷ Γεράρχῃ πρεσβείαις ἐλεῆμον, καὶ τὰ ἔξῃ. καὶ νῦν, ταῖς τῇ
Θεοτόκῃ· ἐλεήσόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου, καὶ κατὰ
τὸ πλῆθος.

Γιδόμελον, ἤχος πλ. β'. ὁλην ἀποδέμενοι.

Μέγαν ἀντιλήπτορα, σὲ κεκτημένη καυχᾶται, Γρηγόριε
Δέσποτα, ἡ σὴ ποιμνὴ ἔχουσα τὴν σὴν λάρνακα· καὶ
πισῶς ἄσμασι, τὴν σεπτὴν σήμερον, κατασέφει καὶ γεραίρει
σε μνήμην τὴν πάντιμον, καὶ τὴν εὐλογίαν καρποῦται σε, ἀ-
νωθεν καταβαίνουσαν διὰ τὴν τιμὴν τῶν λειψάνων σε· Θεῖε
Γεράρχα, λαμπρότατε σοφώτατε Φωστὴρ, μὴ νῦν παρίδῃς
τὴν δεήσιν τῶν παρακαλούντων σε.

Καὶ νῦν Θεοτοκίον ὁ αὐτός.

Μεταβολὴ τῶν θλιβομένων, ἀπαλλαγὴ τῶν ἀσθενούντων,
ὑπάρχουσα Θεοτόκε παρθένε, σῶζε πόλιν καὶ λαόν,
τῶν πολεμουμένων ἢ εἰρήνῃ, τῶν χειμαζομένων, ἢ γαλή-
νῃ, ἢ μόνῃ προσασίᾳ τῶν πιστῶν.

Εἶτα τὸ σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου· καὶ εὐδὺς τὰ μεγαλυνάρια.

Τὸν Θεῖον Γρηγόριον οἱ πιστοὶ, πάντες συνελθόντες, ἐυφη-
μήσωμεν εὐσεβῶς, ὡς ὄντως ποιμένα, τοῖς πράγμασι
Φανέντα, καὶ εἶμα ἀληθείας, καὶ φωτὸς κήρυκα.

Εἴτερον.

Προσέλθωμεν ἄνθρωποι ἐκ ψυχῆς, ἀψάμεθα πάντες με-
τὰ πίστεως τῆς σοφῆς, τῶν Θεῶν λειψάνων, τὴν λύσιν ἐ-
ξαιτοῦντες, παντοίων ἀλγηδόνων καὶ πάσης θλίψεως.

Ἀχθ.

Φρού-

Φρουρήσον τὴν ποίμνην σε, ὁ καλὸς, ἀγρυπνὸς προσάτης,
τὴν κυκλῆσάν σε τὴν σορὸν, καὶ ῥῦσαι κινδύνων, καὶ πά-
σης ἐπιρρείας, Γρηγόριε τρισμάκαρ ἀξιοδύμασε.

Γλωσς γενοῦ μοι σοὶ ἐκβοᾷ Θεσσαλονικέων, ὁ πιστότατός
σε λαὸς, Γρηγόριε Πάτερ, ταῖς ἱεραῖς λιταῖς σε. μετὰ τῷ
μυροβλύτῃ, ἡμᾶς περισώζε.

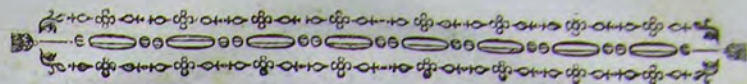
Πᾶσαι τῶν ἀγγέλων αἱ κρατιαί.

Εἶτα τρισάγιον· ὅτι σοῦ· τὸ, Ὁρθοδοξίας ὁδηγέ· εἶτα ὁ διάκονος,
ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός· καὶ ὑπὲρ τῷ διαφυλαχθῆναι· καὶ ἀπόλυσιν·
Ἀσπαζομένων δὲ τῶν πιστῶν εἰ βέλτοί τις, ψαλλέτω τὸ παρὸν.

Δόξα Ἡΐχοι, β'.

Γεραρχῶν τὸ Θεῖον κειμήλιον, Πάτερ ὅσιε, παμμάκαρ Γρη-
γόριε, τὴν ἱερὰν θήκην τῶν λειψάνων σε, ἐν τῇ μνήμῃ
σε αἴροντας σήμερον, μὴ κατασχύνης ἡμᾶς ἀναξίως ὄντας
τῆς σῆς ἀγιότητος, ἀλλ' ἀξιώσον ἀκατακρίτως αὐτῆς ἐφα-
πτεῖσθαι, τὸν πόσον ἀφοσιωμένους, ὃν πρὸς σὲ ἀνατείνουμεν
πάντες, ἐκλιπαροῦντες καὶ λέγοντες, μὴ παύσῃ πρεσβεύων
Γεράρχα, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν· Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μα.

Διάταξις, καθ' ὅσον ἐνδέχεται ἀκριβῆς περὶ τῆς Λιτανείας,
τῆς γενομένης μετὰ τῷ ἱερῷ Λειψάνῳ, ἐν τῇ Παραμονῇ τῆς
ἐορτῆς τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ.

Καθὼς μέχρις ἡμῶν, ἔθεν ἐγένετο τῶν νῦν ἐν τῇ Λιτανείᾳ γινο-
μένων· ὅτως αὐτὰ καὶ μετὰ ταῦτα ἐνδέχεται ἀμεληθῆναι, καὶ ἀ-
μεληθέντα τέλειον ἐκλείπει, καὶ γραφῆναι εἰς τὸ ἀπ' ἀρχῆς. διὰ τῷ
το σημειῶμεν ἐνταῦθα τὴν τάξιν, χάριν τῶν μεταγενεσέων.

Εἰ μὲν ὁ καιρὸς ἐ συγχωρεῖ εἰς τὰ ἔξω προσελθεῖν καὶ πε-
ριδεῦσθαι, γενήσεται δήπου, ὡς προτετύπεται ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Παρα-
κλήσεως· Εἰ δὲ τὸ κωλύον ἔθεν ἐσιν, ὅτω γίνεται. Τὰ Ἀρχιερεῖς
ἐπὶ τῷ ὑψηλῷ αὐτοῦ θρόνῳ ἱσταμένοι τῷ Σαββάτῳ πρωί, οἱ Ἐπίσκοποι
προσελθόντες, καὶ λαβόντες καιρὸν εἰσέρχονται εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα.
μετὰ δὲ τότε, καὶ οἱ ἱερεῖς πάντες μετὰ τῶν Διακόνων, καὶ ἱεροφοῦσιν
οἱ ἱερεῖς πάντες μετὰ τῶν Ἐπισκόπων. Εἶτα ἐξέρχεται ὁ μέγας Πρω-
τοσύγγελος μετὰ τῷ Συγγέλῳ, καὶ τῶν Διακόνων, καὶ σχῆμα μετανοί-
ας τῷ Μητροπολίτῃ ποιήσαντες, ἵστανται ἐκατέρωθεν· Εἶτα κάτεισιν ἀ-
πὸ τοῦ θρόνου, κακείνων προπαρευομένων, εἰσέρχεται εἰς τὸ Καθέκλειον,
ὅπου τὸ Ἅγιον Λείψανον ὑπάρχει, καὶ ἵσται ἐν τῷ εἰσιδίῳ, μετὰ τὴν
ὡς εἰκὸς, προσκύνησιν· ἔνθα οἱ καλούμενοι Ἀναγνώσαι βαλόντες μετα-
νοίαν, καὶ λαβόντες εὐλογίαν, φορεῖ καὶ αὐτοὶ τὰ συνήθη αὐτῶν σύμ-
βολα. λαβὼν δὲ καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπιτραχήλιον, καὶ ἱερὸν ὠμοφόριον ἐκ-
φωνεῖ εὐλογητόν, καὶ τὸ Κύριε εἰσάκουσον λέγει· Εἶτα τὸ Θεὸς Κύριος
οἱ ψάλλται εὐλαβῶς καὶ μελωδικῶς εἰς Ἡΐχον δ'. καὶ μετὰ τοῦτο, τὸ Τρο-
πάριον, τὰς παρεστώτας τῇ σορῷ· καὶ Δόξα. τὸ αὐτό· καὶ Νῦν, ἐ σιω-
πήσομεν· ὁ δὲ μέγας οἰκονόμος λέγει τὸν Ν. Ἀρχιερεῖς δὲ τῷ Κανό-
νῳ, αἶρασι τέσσαρες τῶν ἱερέων τὸ Ἅγιον Λείψανον, φέροντες αὐτὸ
διὰ τῷ ἁγίῳ Βήματι εἰς τὴν βόρειον πύλιν, ὅπου ἐκτὸς ἵστανται περιμέ-
νοντες τέσσαρες τῶν σεμνῶν λαϊκῶν, κατέχοντες τὸν ὡς Ὀυρανὸν πέ-
πλον,

πλοῖ, ὃν δεῖ βασιλεύειν ἐπάνωθεν τῇ ἁγίᾳ Λειψάνῃ· πορεύονται δὲ εὐ-
τάκτως ἕως. ὁ τίμιος Σταυρὸς εἰς ὑψηλὸν Κονδάριον προάγει πάντων.
πρὸ δὲ τῆ Σταυρῆ εἰς τῶν κανδηλαπτῶν θυμιατήριον βασιλεύων,
μετὰ θυμιάματος προπορεύεται· μετὰ δὲ τὸν σταυρὸν ἀριθμὸς πολὺς
ἐπιλέκτων λαϊκῶν ἔρχεται κατὰ συζυγίαν, ἥτοι ἀνὰ δύο δύο
πορευόμενοι, μετὰ λαμπάδων εἰς τὰς χεῖρας· προηγῶνται δὲ τέ-
των μὲν οἱ νεώτεροι, ἔπονται δὲ οἱ γηραιότεροι, καὶ τιμιώτεροι· εἴ-
τα ἡ σεβασμία εἰκὼν τῆ Θεῆς Πατρὸς ἐξηγρημένη ἀφ' ὑψηλῆς Κονδάρια·
προηγείται δὲ καὶ ταύτης μετὰ θυμιατῆρος εἰς τῶν ὑψηλῶν, καὶ δύο ὑψη-
λὰ φανάρια ἐκ τῶν μικρῶν, καὶ δύο λαμπάδες ἐκ τῶν κοινῶν· καὶ ὁμοίως
δύο φανάρια ὑψηλὰ ἐκ τῶν μικρῶν, καὶ δύο λαμπάδες κατόπιν αὐτῶν,
ἐκ τῶν κοινῶν· μετὰ δὲ τὴν εἰκόνα, οἱ ἱερεῖς πάντες κατὰ συζυγίαν εὐ-
τάκτως· προάγει δὲ οἱ ἀνευ ὀφρικίων, ἔπονται δὲ οἱ μετὰ τῶν ὀφρι-
κίων· ὧν ἑσχατοὶ ἔρχονται, ὁ μέγας Οἰκονόμος, καὶ ὁ μέγας Πρωτοπα-
πᾶς (ἢ ὁ μέγας Ἀρχιμανδρίτης)· εἶτα οἱ ψάλται, μέσον δὲ τῶν συ-
νοδεύει ὁ πρωτοκανονάρχος· εἶτα οἱ θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι· οἱ ἐγκρι-
τώτεροι ἐκ δεξιῶν καὶ ὀπίθεν· εἶτα τὸ δικανίκιον τῆ Ἀρχιερέως βασιζό-
μενον ὑπὸ Ἀναγνώσεως ἡγιασμένον· καὶ εὐθὺς ὁ ἀρχιερεὺς παρακρατῶμενος
ἐκατέρωθεν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Πρωτοσυγγέλου ἐκ δεξιῶν. ἐξ ἀριστερῶν
δὲ ὑπὸ τῆ Συγγέλου, ἡ ἄλλα τινος τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων· εἴ-
τα οἱ διάκονοι τὰ δικήρια, καὶ τρικήρια κατέχοντες ἐπακολουθεῖσι· καὶ δύο
ἐξ αὐτῶν μετὰ τῶν θυμιατῶν. εἶτα ὁ Ἅγιος· ἔρχεται δὲ ἕως κατέ-
χεται μὲν ὡς εἴρηται, ὑπὸ τεσσάρων ἱερέων· τέσσαρες δὲ τῶν εὐπα-
τρίδων βασιλεύουσιν ὑπεράνω αὐτῆς τὸν Οὐρανόν· προηγῶνται δὲ δύο φα-
νάρια ὑψηλὰ ἐκ τῶν μεγάλων ὑπὸ δυνατῶν νεανίσκων βασιζόμενα,
ὀπίθεν δὲ τῶν δύο Ἀναγνώσεως ἡγιασμένοι βασιλεύουσιν δύο τὸρτζαί·
καὶ μετὰ τέττες ἑτεροὶ δύο Ἀναγνώσεως ἡγιασμένοι βασιλεύουσιν δύο φέροντες· εἶτα
διάκονος εἰς μετὰ Μανδύος τὸ Κατσίον μετὰ εὐώδους θυμιάματος διὰ χει-
ρὸς ἔχων, ἀμέσως προηγείται τῇ Θεῇ Λειψάνῃ. κατόπιν δὲ ἀμέσως·
ἔπονται δύο ἀναγνώσεως ἡγιασμένοι, βασιλεύοντες καὶ αὐτοὶ δύο τὸρτζαί·
εἶτα δύο φανάρια ὑψηλὰ μεγάλα. καὶ μετὰ τέττες οἱ ταξιδιωταὶ πάντες,
πρωτοσύγχελοι τε, καὶ προηγόμενοι, καὶ πνευματικοὶ πατέρες, κατὰ συ-
ζυγίαν καὶ αὐτοὶ διὰ τὸ εὐτακτον· καὶ προηγῶνται οἱ ἐγκριτώτεροι, πλη-
σιάζοντες οἱ τιμιώτεροι εἰς τὸ ἱερὸν Λεῖψανον, καὶ οἱ λοιποὶ ὁμοίως κατὰ
τὴν ἰδίαν τάξιν· ἔπειτα ἔρχεται ὁ κοινὸς τῆς πόλεως λαὸς, τὸ Κύριε
ἐλέησον ὑποφωνῶντες, καὶ μετ' εὐλαβείας τὴν παρὰ τῇ Ἀγίᾳ ἐπίσκε-
ψιν καὶ βοήθειαν ἐπικαλέμενοι· γίνονται δὲ καὶ αἰτήσεις παρὰ τῇ Δια-
κόνῃ πρὸς τὰ τέσσαρα μέρη τῆ παντός· καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸν
Ναόν

Ναόν διὰ τῆς νοτίου πύλης, ἀποτίθεται τὸ ἱερὸν Γλωσσόκομον, ἐν
τῷ εὐτρεπισμένῳ τόπῳ· καὶ εὐθὺς πληρωθέντων τῶν Προτομίων τοῦ
οἴκου τῆ Ευφραδῆ, ψάλλουσιν οἱ ψάλται ἀργῶς καὶ μετὰ μέλους τὰ
Εὐλογητάρια· καὶ ἡ λοιπὴ Ἀκολουθία μέχρι τέλους τῆς ἱερᾶς Παρα-
κλήσεως, ὡς ἐκεῖσε τετύπεται, εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ τῇ Ἀγίᾳ αὐτῇ,
καὶ ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν σωτηρίαν καὶ ἔλεος, διὰ τῶν εὐπροσδέκτων πρεσ-
βειῶν τῆ Θεῆς Γεράρχα καὶ Πατρὸς ἡμῶν.

Α Μ Η Ν.

Ἐτέρα παρακλητικὴ Ἀκολουθία, κατὰ πᾶσαν Χρείαν, ψαλ-
λομένη εἰς τὸν αὐτὸν ἅγιον ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ Θεσσαλονίκης τὸν
θαυματουργόν· μετὰ τὸν εὐλογητόν, καὶ τὰ συνήθη, τὸ
Θεὸς Κύριος εἰς Ἡ΄χον δ'. εἶτα τὸ παρὸν Τροπά-
ριον αὐσαύτως.

Τοὺς προσφυγόντας τῇ θερμῇ προσασίᾳ σε, καὶ ἐκ ψυχῆς
ὀδυνηρᾶς δεομένους σε ἐν συμπαθείᾳ οἰκτεῖρον, σὰς δα-
λεις ἡμᾶς, κρίζοντας καὶ λέγοντας τὰς ἡμῶν ἱκεσίας, δέξαι καὶ
ἀνάγαγε εἰς τὸν κτίστην τῶν ὅλων· μὴ ἀποπέμψῃς ἅγιε
κενὴς, τὴς πεποιθότας τῇ δειᾷ πρεσβείᾳ σε.

Δόξα τὸ αὐτό· καὶ νῦν, ἐσιωπήσωμεν· τὸ ἐλέησόν με ὁ Θεός· εἶτα
τὸν παρόντα ἱκετήριον· Κανόνα, μετ' εὐλαβείας· ποίημα Μανασ-
σῆ μοναχῆ· Ω, δὴ ἁ. Ἡ΄χος, πλ. β'.

Ὡς ἐν ἡπείρῳ πεζεύσας.

Κατὰ τὸ πλήθος τῶν πόνων καὶ ὀδυνῶν, τῶν ἐν τῇ καρ-
δίᾳ με ἐυφρανάτωσαν αἱ σαί, παρακληθεῖς, ἅγιε Θεοῦ,
τὴν ἀθλίαν με ψυχὴν καὶ ἀπαράκλητον.

Οὐκ ἔστιν ἴσασις ὄντως ἐν τῇ σαρκί, ἐδ' ἐν τοῖς ὀστέοις μου,
ὦ Γρηγόριε σοφέ, ἀλγηδόσι πάντοθεν πικραῖς, κυκλᾶ-
μενον, καὶ σφοδραῖς, πρόφθασον σῶσόν με.

Μίαν ἐλέως ῥάνιδα ἐκ τῶν πηγῶν τῶν τῆς ἀγαθότητος,
ἐπιστάξας σαῖς εὐχαῖς, τῇ καμίνῳ με τῶν πειρασμῶν
σβέσον ταύτην, καὶ μοι δὸς ἀναψυχὴν, ὦ σοφέ.

Θεο-

Γατρικαὶ πᾶσαι χεῖρες καὶ τεχνικαὶ, δεινότης καὶ μέθοδος,
ἀδενεῖς καὶ ἀδρανεῖς τοῖς ἐμοῖς ἠλέγχθησαν κακοῖς, δι' ὃ,
μῆτερ τῆ Θεοῦ σύ με θεράπευσον.

Ω, δὴ, γ'. Οὐκ ἔστιν ἄγιος ὡς σύ.

Σπενά μοι πάντα καὶ δεινά, καὶ ἐπώδυνα λίαν· ἡ γὰρ νόσος
βιαία, καὶ ὀδύναί χαλεπαί· θεράπον Χριστὲ σοφέ, τὴν
σὴν χάριν ἐν ἐμοὶ θαυμάσωσον.

Οξεναγμός με ἀπὸ σῆ, ἐδαμῶς ἀπεκρύβη, τῆς καρδίας ἡ
θλίψις, καὶ ὁ πόνος τῆς ψυχῆς· δι' ὃ με κατὰ τὸ σὸν
θεράρχα ἐλεος ἐλέησον.

Νόσοις πολλαῖς ταριχευθεῖς, καὶ πυκναῖς ἀσθενείαις, θα-
μασθεῖς καὶ εἰς τέλος, ὑπ' αὐτῶν κατεργασθεῖς, θεόδο-
τε Πατὴρ, σὸι προσπίπτω, ἴασαί καὶ σῶσον με.

Θεοτοκίον.

Γεννώσης θάνατον πικρὸν, ἀρρώστιας με ῥύσαι, ἀναιρέτην
θανάτῳ, ἡ γεννήσασα σαρκί, Χριστὸν τὴν αὐτοζωὴν, καὶ
ὕγειαν Δέσποινα παράσχε μοι.

Διάσωσον ἀπὸ κινδύνων τοὺς δούλους σε Θεοφόρε, ὅτι
πάντες μετὰ Θεὸν, τὴν σὴν λάρανα ἔχομεν, ὡς ἀρ-
ρήκτον τεῖχος καὶ προσασίαν.

Ἐπίβλεψον ἐν εὐμενείᾳ.

Μετὰ τὴν συνήθη αἵτησιν, Κάθισμα, ἥχος β'.

Πρεσβείαν θερμὴν, καὶ κραταιὰν βοήθειαν, αἰτοῦμεν ἐκ
σοῦ οἱ θλίψεσι πυρέμενοι· ἐκτενῶς βοῶντες καὶ λέγον-
τες,

F 3

τες, ευσυμπάσῃτε πρόφθασον, καὶ ἐκ κινδύνων λύτρωσαι ἡ-
μας, τὰς πόθῳ αἰτῶντας τὴν χάριν σε.

Ω, δὲ, δ'. Χριστὸς με δύναμις.

Γδὲ προσώζωσε, καὶ κατασέσθηπε, τῇ πολλῇ ἀφροσύνῃ, τῶν
ἐμῶν, μωλῶπων συμφόρημα, ἱεραρχῶν, ἢ καλῶν, ἐνωδίων δὲς ὑγείας μοι.

Εξ ἄδου ἔννοια, συνέχει πάντοθεν, καὶ ἡ τῆς ἐκδημίας
καὶ τελευτῆς, κατατρυχεῖ μέριμνα. δὲς ἱεράρχα τοῦ
Χριστοῦ, καὶ ὑγείαν καὶ μετάνοιαν.

Οὐ φοβηθήσομαι, κακὰ θάρσῶν εἰς σέ, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ
εἶ, Ἀρχιερεῦ τοῦ Θεοῦ Γρηγόριε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ νο-
σῶν, ἐκ ἀφέξομαι ἐλπίζειν εἰς σέ.

Θεοτοκίον.

Στενάζω πάντοθεν, πικραῖς βαλλόμενος, ἀλγιδόνων καὶ ὀδυ-
νῶν, δριμυτάτοις βέλεσι, θεογεννήτορ παρθένε, μὴ
παρίδης με ἀλιζόμενον.

Ω, δὲ, ε'. Τῷ Θεῷ φέγγει σε ἀγαθὲ.

Οὐκ αἰσχυροθήσομαι σοι θάρσῶν, ἀλλ' ἀγαλλιάσομαι ἐν
σοί, τῶν Θεολόγων ὁμόσκηνε, καὶ ῥαγήσεται μοι ὑ-
γείας πρῶμον, ταχὺ δὲ ἀνατέλλῃ μοι τὰ ἱάματα.

Δεινὰ αἱ μάστιγες καὶ πολλαί, τοῦ ἀμαρτωλοῦ οἶδα καὶ γὰρ.
τὸν ἐπὶ σέ δὲ ἐλπίζοντα, ἔλεος κυκλώσει. διὸ Χριστὲ
μιμητὰ, καὶ μὲ ῥῦσαι τῆς νόσθε τῆς πιεζέσεως με.

Ρομφαία θλίψεως τὴν ἐμὴν, ἅγιε διέρχεται ψυχὴν, ἡ-
κονημένη τε μάχαιρα, δίεσμος ὀξεῖα, μέχρις αὐτῶν
μυελῶν, πέμψασα τὰς ὀδύνας, ὥς περ θανάπτεισον.

Θεο-

Θεοτοκίον.

Οὐκ ἔχω ἄλλην ἐν συμφοραῖς πλην σε βοηθόν σύ με ἐλ-
πίς. ἀπὸ ματρῶν μητρος με ἀγνή, εἰς σέ ἐπερρίφην
ἐκ μητρος, ἀπὸ γαστροῦ μητρος με, Ἰασαί με θεογεννή-
τρια.

Ω, δὲ, ε'. Τοῦ βίβει τὴν θάλασσαν.

Νυκτὶ σκοτιζόμενον, νοσημάτων ζοφερῶν, πρὸς καθαράν
αἰθρίαν με, καὶ ἡμέραν ὑγείας διαφανῇ, ἐξάγαγε δέο-
μαί, ἱατρὲ τῶν νοσούντων λειταργέ τῷ Χριστῷ.

Μιμούμενος κύριον, μὴ μακρύνῃς ἀπ' ἐμοῦ, τὰς οἰκτιρμέ-
ς σε ἅγιε, ἀλλ' ἀντιλάβετό με θαυματαργέ, ἡ θεία σε
δύναμις, ἀναρίθμητα γὰρ με περιέσχον κακά.

Οὐ φέρω τὸν καύσωνα, ἐχὺ φίσσεται τὸ πῦρ, τῆς νόσθε
νῦν Γρηγόριε, καὶ τῶν παθῶν τὸν ἀπαυσον ἐμπρησμόν,
σπλαγχνίσθητι σῶσόν με, ἀναψύξας τῇ δρόσῳ τοῦ ἔλεος σε.

Θεοτοκίον.

Τὴν ζωσαν νεφέλῃν σε τὴν Φαιδρὰν καὶ Φωτεινὴν, καὶ λο-
γικὴν, καὶ ἐμψυχον, τοῦ νοητοῦ ἡλίου παρακαλῶ,
διάλυσον Δέσποινα, οἰκτιρμῶν σε τῇ θέρμῃ, τῶν παθῶν μου
κρυμόν.

Διάσωσον. Ζήτει ἐν τῇ γ'. ὡδῇ. ἄχραντε ἡ διὰ λ'. αἰτησίς, καὶ τὸ
Κοντάκιον. πλ. β'. ἐλπίς τῷ κόσμῳ ἀγα.

Αμαρτημάτων με τὰς ἐλάς, ἐξαφάνισον μάκαρ, τὸν
πλήθος ἔχοντα πολὺ, οἰκτιρμῶν ὁ ἱκετεύσας, Χριστὸν
τὸν ἐλεήμονα Θεόν, καὶ μόνον ἱατῆρα τῶν ψυχῶν, καὶ ἰα-
σὶν μοι δώρησαι Γρηγόριε, σοφὲ κλέος Θεσσαλονίκης.

Τὸ

Τὸ α. Ἀντίφωνον τῆ δ'. ἤχη, προκείμενον· Τίμιος ἐναντίον Κυρίου
ὁ θάς· εἴχ· τὸ σῶμα με λαλήσει σοφί· Πᾶτα πνοή· Εὐαγγέ-
λιον ζῆτει εἰς τὴν προτέραν Παράκλησιν· Δόξα· ταῖς τῆ Γε-
νήσῃ· εἰς τὴν ταῖς τῆς Θεοτόκου· εἰς τὸ ἐλέησόν με ὁ Θεός.

Γιδόμελον, πλ. β'.

Ος τρισμάκαρ ἀγιώτατε Πάτερ· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, καὶ
τοῦ ἀρχιποίμενος Χριστὲ μαθητῆς, ὁ τιθεὶς τὴν ψυχὴν
ὑπὲρ τῶν προβάτων· αὐτὸς καὶ νῦν πανεύφημε Γεράρχα
Γρηγόριε, αἰτησάι πρεσβείαις σε δωρηθῆναι ἡμῖν τὸ μεγα-
λέος.

Σῶσον ὁ Θεός· Εἴτα.

Ω, δὴ, ζ'. Δροσοβέλον μὲν.

Ως ὁ τύπος πρὶν ἐδρόσισε τοῦ τόκου σε τοὺς παῖδας ἐν κα-
μίνῳ Χριστὲ, οὕτω δέομαι, καὶ ἐμὲ νοσήσαντα δεινῶς,
πρεσβείαις τοῦ σου ἱερεργοῦ, δρόσισον εἰς ἀναψυχὴν, ἐξά-
γων με τανῦν.

Νεκρωθέντα με σχεδὸν, καὶ ἀποψύξαντα, καὶ συντριβέν-
τα νόσω δεινῇ, ἀναζώωσον, ἀνακαίνισον θαυματεργε,
Γρηγόριε μάκαρ δυσωπῶ, εὐλογητὸς εἶ ὁ Θεός, ἵνα βοῶ
ἐκ ψυχῆς,

Παρειμένον με καὶ κείμενον ἡμίνεκρον τῷ πάθει τῷ τῆς
νόσου σοφέ, νῦν ἀνάστησον, δραστικῇ δυνάμει, καὶ χειρὶ,
ἣν εἴληφας πόνων ἱερῶν, πλεσίαν Πάτερ ἀμοιβήν, ἐκ τοῦ
τῶν ὅλων Θεῶ.

Θεοτοκίον.

Νευργεῖ παλαιωθεῖσαν καὶ γηράσασαν, τὴν φύσιν τοῦ
προπάτορος, ἐκ σου Δέσποινα ὁ Θεός μου βρέφος γε-
γονώς, καὶ νεον παιδίον ὑπὲρ νοῦν· παλαιωθέντα με δι' ὃ,
νόσοις καινέργησον.

Ω, δὴ,

Ω, δὴ, ἡ. Ἐκ φλογὸς ταῖς ὁσίοις.

Ως Θεοῦ Φιλανθρώπου, δοῦλος Φιλάνθρωπος, ἐπ' ἐμὲ τὴν συ-
νήθῃ Φιλανθρωπίαν σε, καὶ τοὺς οἰκτιρισμοὺς, καὶ τὸ ἔ-
λεως, δεῖξον σοφέ, καὶ τῆς κατεχούσης, ἀπάλαξόν με
νόσου.

Τῆς ψυχῆς μου τὸν πόνον ἅγιε δέομαι, καὶ σαρκὸς μου
τὸν κόπον, κέφισον πρᾶυνον· παῦσον τὰς πικρὰς, ἀλ-
γηδόνας Γρηγόριε, σβέσον τὰς ὀδύνας, θεράπευσον τὰ πάθη.

Ο ἔχθρὸς ὁ μισῶν με διὰ θανάτου πικροῦ, μὴ ἀρπάσῃ,
ὥς λέων τὴν ταπεινὴν με ψυχὴν· ὄντως μηδενὸς λυ-
τρουμένου, καὶ σώζοντος· σὺ γὰρ ἡ ἐλπίς με, θεράπον τῷ
Κυρίου.

Θεοτοκίον.

Τὸν λόγον, ἡ διὰ λόγου σαρκὶ, τετοκυῖα παρθένε,
σὺ με ἐλέησον, ὅτι ἀδενής, καὶ πτωχός, καὶ ἀλγῶν
εἰμί, καὶ ἡ σωτηρία σε ἀντιλάβοιτό με.

Ω, δὴ θ'. Θεὸν ἀνδράποισ ἰδεῖν.

Μακρῶν σε πόνων δρέπη τὰ ἔπαθλα, νῦν ἐυκλεῶς, ποι-
μὴν Θεσσαλονίκης Γρηγόριε· καὶ ψυχὴ σε μὲν θεία,
ἐν τοῖς Οὐρανοῖς, σῶμα δὲ τὸ σεπτὸν σε παύει νοσήματα.
δόξα ὄντως πρέπει τῷ Θεῷ τῷ σὲ δοξάσαντι.

Νοσώδους ἀπαλλάξας βιώσεως, καὶ ἐμπαθῶν τρισμάκαρ
ἔργων λόγων προλήψεων, ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ Φαντά-
ζεσθαι, δίδου μοι σαῖς πρεσβείαις, τὸν σὲ δοξάσαντα, τὸ Φῶς,
τὴν ζωὴν, τὸν γλυκασμόν, τὸ ἀγαθίαμα.

Αεὶ τὴν σκέπην σε καὶ ἀντίληψιν, χειραγωγὸν αἰτοῦμαι
συμπαρεῖναι μοι ἅγιε, ἐξαιρέτως ἐν ὥρᾳ τῆς κρίσεως· καὶ
ἐν

ἐν τῇ τῆς ἐξόδου, ὅτε ζοφώδης μοι, Φάλαγξ τῶν δαιμόνων
πονηρὰ ἐπισυζησεται.

Θεοτοκίον.

Η ζώντων ἡ νεκρῶν Θεὸν τέξασα, νεκροποιῶν παρθένε,
νοσημάτων με λύτρωσαι, ἡ ζωῶν ἡ ὑγείαν παράσχου
μοι, προξενον σωτηρίας, καὶ με περίζωσον δύναμιν ἐξ ὑψους,
ἡ ἰσχύϊν θεοχαρίτωτε.

Καὶ εὐχὴς, τὸ, ἄξιον ἐστίν· ἡ τοῦ Ἀγίου, τὸν ἐν Ἱεράρχαις θαυμα-
τουργόν· ἕτερον.

Ιλεως γενοῦ μοι σοὶ ἐκβοῶ, τῆς Θεσσαλονίκης, τῷ προ-
στάτῃ ἡ ὁδηγῷ, Γρηγόριε Πάτερ, ταῖς ἱεραῖς λιταῖς σε,
μετὰ τοῦ μυροβλύτου σύ με διάσωσον.

Πᾶσαι τῶν ἀγγέλων αἱ στρατιαί· ἡ τὰ λοιπά, ὡς σύνηδες· αἰτήσις
μεγάλη, ἡ ἀπόλυσις.

Τῷ δὲ Θεῷ δόξα εἰς τὰς αἰῶνας, τῷ ἀντιδοξάζοντι, τὰς αὐτὸν δο-
ξάζοντας.

Α' Μ Η' Ν.

Κα-

Κανὼν παρακλητικός ψαλλόμενος εἰς τὸν Θεὸν Δημήτριον,

ἐνώπιον τῆς ἁγίας αὐτῆς εἰκόνης, ὅταν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῆς εἰς
τὸ μέσον τῆ ναῦ μεταφερομένη ἰδρύεται.

Γέρον δὲ, ὅτι ἀνήκει διὰ τοῦ ἱερῆ βήματος ἐξοδεύειν μετὰ λαμπάδων.
εἶτα ἐκ τῆς μιᾶς πύλης τῆ ναῦ ἐξελθῶσαν διὰ τῆς ἐτέρας ἐι-
σέρχεσθαι ἐνσχήματι λιτανείας, ἡ ὅπως ἐν τῷ εὐτρεπισμένῳ τό-
πῳ ἀποτίθεται.

Εὐλογητὴ τοίνυν πρὸ τῆ Καβακλείας γενομένη, μετὰ τὰ συνήδη,
τὸ, Θεὸς Κύριος, εἰς ἥχον γ'. τὸ, μέγα εὐχατο δις· ἡ νῦν,
Σέ τὴν μεσιτεύσαν· ὁ Ν'. εἶτα ὁ παρὼν κανὼν. Η'χος δ'.

Ω, δὴ ἂ. Ἀναίξω τὸ σῶμα με.

Η πόλις σε ἅπασα, μεγαλομάρτυς Δημήτριε, τὴν μνή-
μην τιμῶσά σε, ἐπισυντρέχει σοι, ἡ αἰτεῖται σε, τὴν
χάριν ὑψανόθεν, Θεὸν ἱλεόμενος, Δεῦρο μοι σήμερον.

Αρ' ῥήτοις ἐν κρίμασι, τὸ πάλαι κλέος ἐξέρημαι, ναὸν
τὸν περίκλυτον, μάρτυς Δημήτριε, ἡ τὰ μυρά σε, ἡ
θαύματα ποικίλα, ἡ πᾶσαν εὐπρέπειαν τῆς ἀρχαιότητος.

Αρ' ἤδη σε δέομαι, κλεινὲ Δημήτριε πρόσχες μοι, ἡ νῦν
ἐν τῇ μνήμῃ σε τὲς προσιόντας σοι, ἡ τιμῶντάς σου
εἰκόνα τὴν ἁγίαν, κινδύνων ἐκλύτρωσαι παντοίων ἅπαντας.

Θεοτοκίον.

Σὺ μόνη θεόνομφε, τὸν ἐν ὑψίστοις καθήμενον, ἀγκάλας
ἐβάσαςας. σάρκα γενόμενον· σὺ γὰρ πέφηνας ἐκ πάν-
των τῶν αἰώνων, δοχεῖον ἐπάξιον τῆ παντοκράτορος.

G 2

Ω, δὴ

Ω, δὴ γ'. Τὸς σὲς ὑμολόγησε.

Εγὼ σοι βοῶ Θεσσαλονίκη, ἡ δούλη σε μάκαρ καὶ πατρίς,
τὸ κατὰ σάρκα πέλασα, πνευματικὸς προσάτης μοι, ἀ-
οίδιμε Δημήτριε, γενοῦ καὶ δόξα καὶ καύχημα.

Τῆς Ἀγαρ ζυγὸν ὡς ὑπελθοῦσα, ἐν θλίψεσι πέλω καὶ
δεινοῖς, Θεῷ ἐξαμαρτήσαο· ἀλλὰ σὺ μάρτυς ἴλεων,
ὡς ἐξ ἡμῶν γενόμενος, ἡμῖν τὸν κτίστην ἀπέργασαι.

Εξύβρισα, οἶδα, ἀνομίαις, οἷς πάλαι ἡτύχεν ἀγαθοῖς,
μὴ γνοῦσα ἡ ἀσύνετος, ἀλλ' ὡμοιώθην, κτήνεσι· νῦν δεῖ
σοι κράζω ἅγιε, καλῶν παντοίων με πλήρωσον.

Θεοτοκίον.

Εκ σοῦ ἡ ἀνάπλασις τῆς Εὔας, ὥράθη παρθεῖνε ἀληθῶς,
Θεὸς σαρκὶ τικτόμενος, καὶ ῥάκει σπαργανέμενος, καὶ φυ-
γαδεύων δαίμονας, θεοχαρίτῳ Δέσποινα.

Διάσωσον ἀπὸ κινδύνων τὴν πόλιν σε Ἀθλοφόρε· ὅτι
πλείστην πρὸς τὸν Θεὸν παρρησίαν κέκτησαι, καὶ δύνα-
σαι σώζειν τοὺς ἐν ἀνάγκαις.

Θεοτοκίον. Ἐπίβλεψον ἐν Εὔμεν:

Αἰτησις, εἶτα τὸ παρὸν Κάθισμα.

Τὴν ἐν πρεσβείαις ἀκοίμ.

Τὸν λογχευθέντα, καὶ θνήξαντα ἐκ Κυρίῳ, καὶ ἐν κινδύ-
νοις ὅξενος προφθάνοντα παραδόξως, ὕμνοις Δημήτριον
εὐφημήσωμεν, γεραίροντες τὴν τότε πανηγυρίῳ σήμερον·
πρεσβεύει γὰρ αἰεὶ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

Ω, δὴ

Ω, δὴ γ'. Τὴν ἀνεξιχνίασον θείαν.

Οὕτως ἀθυρίας ἐμπίπτει ἀχλὺς, τοῖς ἐνηχεμένοις τὰ μῦ-
ρά σου, κατὰ θαλάσσης πελαγίζοντα ποτέ. νῦν δ' ὡς
Ἀδὰμ ἐξήκαμεν, πόρρῳ τῷ σὲ τάφε ἐξόριστοι.

Λόγῃ σε τὸν τρώσαντα Εὔαν ποτέ· ἔτρωσας Θεόφρον
Δημήτριε· καὶ ἐξ ἐκείνου ἐμοὶ εἶδα βοηθός. ἀλλ' εἰς Θεοῦ
ὑβρίσασαν, ἔλιπες δικαίως τὴν ἄφρονα.

Εἴχω ὡς ἐγκόλπιον ὁμῶς τὴν σὴν, Δέσποτα εἰκόνα πα-
νίερων. αὐτὴν ὁρῶσα ἐκπτερεῖμαι πρὸς τὴν σὴν, ἀγάπη-
σιν Δημήτριε, καὶ περιδεῶς σοῦ ἐξέχομαι.

Θεοτοκίον.

Σὲ τὴν ἀειπάρθενον καὶ ἀληθῆ πάντες Θεοτόκον, δοξά-
ζομεν, ἣν προετύπου, τῷ θεόπτη Μαυσῇ ἀκαταφλεκ-
τως πάναγνε, βάτος τῷ πυρὶ ὁμιλήσασα.

Ω, δὴ ε'. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Επέγνων σε κράζεσαν, Πατρίς ἐμὴ ἡ κάτωθεν· πέπαυ-
σο δακρύων ἀνόνήτων· πείθε Θεῷ σε οἰκονομῆντι σοφῶς
καὶ σίγα, ὡς ἄβυσσος ποτῇ, καὶ ἀνεξιχνίασα τοῦ Κυρίου τὰ
κρίματα.

Εξίσασαι βλέπεσα, ναὶ τὸν χειροποίητον, τέμενος τῆς
πλάνης γεγονότα· ἔνδον δὲ σχοῦσα σὺ ἐν καρδίᾳ Θεοῦ,
γεννήσῃ πανάριστος Ναὸς, καὶ συσιαστήριον, τοῦ Κυρίου ἐπά-
ξιον.

Ανύσακτον, ἄγρυπνον, προσάτην με ἐυρίσκασα, ἵσασο
καλῶς θεοσεβῆσα, Φεῦγε δαιμόνων βουλὰς καὶ πάθη
σαρκὸς, καὶ πάσας ἐκπλήρες ἐντολὰς, καὶ τὰς ἀσθενείας σε ὡς
οἰκτίρμων ἴασομαι.

G 3

Θεο-

Πρὸς σέ με τὴν ἅπασαν, ἐλπίδα κόρη τίθῃμι; πρὸς τὰς
Ποικιτιμούς σε καταφεύγω. βλάβης Δαιμόνων δείξον ἀ-
μέτοχον, τὴν καταπτωθεϊσάν μου ψυχὴν, καὶ ἐξασθενή-
σασαν, ἡδονῶν ἐπικλύσεσιν.

Ω, δὴ εἴ. τὴν θεῖαν ταύτην καὶ πάντιμον.

Σκιρτῶ λοιπὸν καὶ ἐνφραίνομαι, γαυρίαυμα ἐμὸν, ὦ Δη-
μήτριε, γλυκύ μοι ὄνομα, θεῖας Φωνῆς αἰσθημένη σε,
δι' ἧς κατεγγυᾷ μοι τὴν προστασίαν σε.

Δαιμόνων πάλαι θρησκεύματα, κατέπτυσας ἐμφρόνως Δη-
μήτριε, γλυκύ μοι ὄνομα. Δεῦρο καὶ νῦν μοι καταφ-
γησον, τὰς μηχανὰς τὰς τούτων τῇ μεσιτείᾳ σε.

Θεῶ τὸ αἶμα Γέρευσας. μαρτύρων καλοῦν, ὦ Δημή-
τριε γλυκύ μοι ὄνομα. ζῆλον καὶ μοι νῦν ὑπάναψον,
τὰς ἐντολὰς Κυρίᾳ ἐπεξεργάζεσθαι.

Λιμὴν γενεῶν μοι πανάμωμε, πελάγει τῶν δεινῶν θαλαπ-
τεύοντι, ἡ ναυαγήσασαν, πᾶσαν τὴν φύσιν τῷ τόκῳ
σε. Θεογεννήτορ κόρη νῦν διασώσασα.

Διάσωσον· τὸ ἀνωτέρω τῇ Ἀγίῳ, καὶ τὸ Θεοτοκίον· Μετὰ δὲ τὴν
συναπτὴν, Κοντάκιον, ταῖς τῶν αἰμάτων σε· Ἀντίφωνον, τῇ Ὑ-
ῳ, προκειμένον, δίκαιος ὡς φαίνῃς· εἰς ἵχος, θαυμαστὸς ὁ Θεός.

Εὐαγγέλιον ἐκ τῆ κατὰ Λακᾶν.

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· προσέχετε ἀπὸ τῶν
ἀνθρώπων· ἐπιβαλοῦσι γὰρ ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐ-
τῶν, καὶ διώξουσιν, παραδίδόντες εἰς συναγωγὰς, καὶ φυλα-
κὰς, ἁγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνό-
μα-

ματός με· ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον. θεέστε ἔν εἰς
τὰς καρδίας ὑμῶν, μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι· ἐγὼ
γὰρ δώσω ὑμῖν σοφίαν καὶ σοφίαν, ἣ ἐδυνήσονται ἀντιπεῖν,
ἐδὲ ἀντιστῆναι πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. παραδοθήσεσθε
δὲ, καὶ ὑπὸ γονέων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ συγγενῶν, καὶ φί-
λων, καὶ θανατώσεσιν ἐξ ὑμῶν. καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ
πάντων, διὰ τὸ ὄνομά με· καὶ θρίξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν
ἐ μὴ ἀπόλληται· ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν, κτήσασθε τὰς ψυ-
χὰς ὑμῶν.

Δόξα. ταῖς τῇ Ἀ' θλοφῶρ· Καὶ νῦν ταῖς τῆς Θεοτόκου· ἐλέητόν
με ὁ Θεός· καὶ τὸ παρὸν ἥχος πλ. β'.

Σήμερον ἡ οἰκεμένη πᾶσα, ταῖς τοῦ Ἀ' θλοφῶρου αὐγά-
ζεται ἀκτίσι, καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τῶν μύρων
σε ὁσφραϊνομένη, Δημήτριε βοᾶ σοι θερὰπον Χριστῇ, καὶ
προσάτα θερμώτατε, μὴ ἐλλείπης πρεσβεύων ὑπὲρ ὑμῶν
πρὸς Κύριον.

Ω, δὴ, εἴ. Οὐκ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει.

Οὐχ ὑπέμεινας λατρεύειν κτίσει, πάνσοφε, παρὰ τὸν
κτίσαντα, δι' ὃ μυρίας πληγὰς, ταῖς λόγχαις δεξά-
μενος ἔτλης Δημήτριε, ψάλλον Δέσποτα, ὁ τῶν πατέρων
Κύριος καὶ Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Τὸν δοξάζοντα ἀξίως τοὺς δοξάζοντας, Χριστὸν ἐδόξασας,
λόγοις καὶ ἔργοις λαμπροῖς· δι' ὃ σε ἐδόξασεν ἀπείροις
θαύμασι, καλῶς ψάλλοντα, ὁ τῶν πατέρων Κύριος καὶ Θεὸς
εὐλογητὸς εἶ.

Τοὺς ἐν θλίψεσι καὶ νόσοις μάκαρ ἔλκοντας, βίον ἀβίω-
τον, οἶκτον λαβὼν ἐπ' αὐτοῖς, τοὺς πάντας ἐπίσκεψαι,
μάρτυς Δημήτριε, ἵνα ψάλῃσιν, ὁ τῶν πατέρων Κύριος καὶ
Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

Νύμ-

Νύμφη ἄμωμος παλάτιον τοῦ κτίσαντος, ἡ γῆ ἀγεώργη-
τος, θρόνος πυρμόρφος, ἐδείχθης πανάμωμη, ὅθεν
βοῶμέν σοι, Χαῖρε Δέσποινα, ἡ τοὺς βροτοὺς θεώσασα,
θεϊκὴ κυοφορία.

Ω, δὴ ἡ Παῖδας εὐαγγεῖς ἐν τῇ.

Νέσσοι καλὸν ὡς Νενανίαν, σφραγίσας τῇ δεξιᾷ τῇ σῇ
Δημήτριε, τὸν θηριώδεστον, πόρρωθεν κατέρραξας,
ἔτω καὶ νῦν ἐνίσχυσον ἡμᾶς μὴ σθένοντας, πρὸς πάλιν
τοῦ Λυαίου ἐκείνου, ὃς ἀνεπαισθήτως ὑποσκελίζει πάντας.

Κέντρον ὡς εἰδὼς τὴν ἁμαρτίαν, τὸ κέντρον συμβολικῶς
πατεῖς Δημήτριε, τοῦ ἐπαπειλῆντός σοι θάνατον αἰώ-
μιον. δι' ὃ ἐπάνω ὀφείων βαίνειν ἀξίωσον. σκορπίων νοητῶν
θανασίμων, τοὺς σὲ εὐφημοῦντας ὡς μάρτυρα Κυρία.

Θεῖον ἀληθῶς κατηγεμόνα τὰ πλήθη τῶν πολιτῶν τῶν
σῶν διδάσκοντα, πῖσιν τὴν ἐράνιον, κρύφα εἰς ὑπόγε-
ων, ὃ τοῖς καλοῖς βασκαίνων σου ἐξαιτησάμενος, ἐξάγειν σε
ἐρήθῃ τοῦ κόσμου. νῦν δέ σε δοξάζει ὁ κόσμος εἰς αἰῶνας.

Θεοτοκίον.

Απάσαις ἀπρόσιτος ὑπάρχων, ὡς κτίσης ταῖς ἀνωτέραις
κόρη τάξεις, ὥκησεν ἐν μήτρᾳ σε ἀφλεκτον τηρήσας
σε, καὶ μετὰ τόκου ἀφθορον, ὃ νῦν κραυγάζομεν, τὸν Κύριον
ὑμνεῖτε τὰ ἔργα, καὶ ὑπερυψοῦτε εἰς πάντας τὰς αἰώνας.

Ω, δὴ, Σ. Ἀπα γηγενής.

Δεῦτε ἄσικοι, καὶ πάντες ἀγρώτεροι ἐπισυνδράμετε· πα-
νηγυρίζετω δέ, καὶ πᾶσα πόλις πιστῶν καὶ θάλασσα,
τὴν ἱερὰν καὶ εὐσημον μνήμην τῆς μάρτυρος, Δημήτριε, τῇ σεβ-
ρῶς ἀθλήσαντος. καὶ εἰδώλων τὴν πλάνην πατήσαντος.

Ὁλον

Ὁλον τὸν Ἀδὰμ ἀπέθου τὸν σάρκινον, καὶ ἐπενδέδυσαι,
τὸν Ἀδὰμ τὸν δεύτερον, ἐν τῷ σαδίῳ τοῦ μαρτυρίου
σε, διαπαρεῖς ὁμότητα μυρίῳ δόρατι, τῇ μιμήσει τῆς Χρισ-
κοσμέμενος, τῷ τῆς λόγχης ὁμοίῳ Δημήτριε.

Θλίψεων πολλῶν, τὸν ζόφον ἀπέλασον, καὶ καταφαιδρυ-
νον, τὰς πιστῶς προσρέχοντας, καὶ αἰτουμένους θερμῶς
τὴν χάριν σε· τὴν συγεράν δὲ ἄλυσιν ἣν περιφέρομεν,
τῆς δουλείας ἀφελού Δημήτριε, καὶ πασῶν ὀλεσθίων ἀ-
πάλλαξον.

Θεοτοκίον.

Φώτισον ἀγνή τοὺς πόσω ὑμνῶντάς σε, καὶ μεγαλύνου-
τας, λύσον τῶν πασῶν ἡμῶν, τὸ σκότος κόρη, παῦ-
σον τὸν κλύδωνα, τῆς πονηροῦ τὰ σκάνδαλα, ἐκ μέσας ποιή-
σον, τὰς τῆς Ἀγαρ γόνους καταπράυνον, ἱκετεύοντα σχοῦ-
σα Δημήτριον.

Εὐδὺς τὸ ἅξιον ἐστὶ καὶ τὰ τῆς Ἀγίας μεγαλυνάρια.

Τὸν μέγαν ὀπλίτην, καὶ ἀθλητὴν, καὶ σεφανηφόρον, καὶ
ἐν μάρτυσι θαυμαστὸν, τὸν λόγχῃ τρωθέντα πλευ-
ράν ὡς ὁ Δεσπότης, Δημήτριον τὸν μέγαν ὕμνοις τιμή-
σωμεν.

Χαίροις τῶν μαρτύρων κλέος λαμπρὸν, ὅντως ἀθλοφόρε,
μυροβλήτα καὶ τῶν πιστῶν, ὁ λόγχῃ πλευράν σου νυ-
γείς ὡς ὁ Δεσπότης, ῥεῖθροις τῶν σῶν αἱμάτων πάντας ἀ-
γίασον.

Η

Φρού-

Φρούρησον τὴν πόλιν σου ἀδελιτὰ, μάρτυς τοῦ κυρίου,
τὴν τιμῶσάν σε ἐνσεβῶς, καὶ ῥύσαι κινδύνων, καὶ πάσης
ἐπηρείας, Δημήτριε τρισμάκαρ ἀξιοθαύμασε.

Γλεως γενοῦ μοι σοὶ ἐκβοᾷ, Θεσσαλονικέων, ὁ πιστότατός
σε λαός, Δημήτριε μάκαρ, ταῖς ἱεραῖς λιταῖς σε μετὰ τῷ
Γρηγορίου, ἡμᾶς περισώζε.

Πᾶσαι τῶν Ἀγγέλων αἱ στρα-- τὸ ἅγιος ὁ Θεός· ὅτι σὺ· τὸ ἐ-
λέησον ἡμᾶς, κύριε ἐλέησον ἡμᾶς· Εἶτα αἰτήσεως γενομένης
μικρᾶς, (ἡ γὰρ τελεία μετὰ τὸ ἀποτελεῖν εἰς τὸ μέσον τὴν
ἁγίαν εἰκόνα γενήσεται) αἶρεται ἡ τοῦ ἁγίου εἰκὼν, ὡς ἔθος ὑ-
πὸ τῶν ἱερέων, καὶ ψάλλονται τὰ παρόντα προσόμοια εἰς ἥχον β'.

Ὅτε ἐκ τῆ ξύλα σε νεκρόν.

Λάμπεις τῇ πατρίδι σε αἰεὶ, ἔνδοξε Δημήτριε μάρτυς, ὥσπερ
ἀσὴρ Φαεινός· σκέπεις γὰρ ἐκάστοτε, τάντὴν ἐκ βλάβης
ἐχθρῶν, καὶ λυτροῦσαι κακώσεως, καὶ ζαίλης παντοίας, ὅθεν
καὶ χαρμόσυνον ἀγεί ἐτήσιον, μάκαρ ἑορτὴν ἐκτελεῖσα, πί-
τσιτε καὶ πόθῳ ὑμνεσα, κύριον τὸν σὲ ὑπερδοξάσαντα.

Στίχ. Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσῃ, καὶ ὥσει κέδρος.

Μάρτυς ἀδλοφόρε τοῦ Χριστοῦ, θαύμασιν ἀσράπτεις τῷ κόσ-
μῳ, οἷά περ ἥλιος, ἅγιε Δημήτριε, δι' ὃ τὴν μνήμην σε,
εὐωχέμεθα ἅπαντες, τῶν σῶν τερασίων, μάκαρ τὰ ἐξαίρε-
τα πανηγυρίζοντες, πίσει, παρ' ῥήσιαν ἐν ἔχων, πρέσβευε
πρὸς κύριον σῶσαι, ἐκ φθορᾶς καὶ θλίψεως τοὺς δέλους σε.

Στίχ.

Στίχ. Τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ.

Λόγχαις ἐκεντήθης τὴν πλευράν, διὰ τὸν νυγέντα σωτή-
ρα, ἐν τῷ σαυρῷ τὴν πλευράν· τέτοιο γὰρ τὰ εἴγμα-
τα, πόθῳ ἐζήλωτας, ἀδλοφόρε Δημήτριε, δεικνύων τοῖς
πᾶσι, τὸ ἀκαταγώνισον τῆς μαρτυρίας σε· ὅθεν καὶ τρωθεῖς ὁ
διώκτης, βέβληται λαβὼν σου τὴν πείραν, τῆς ὁμολογίας
ἀδελιτὰ λαμπρότατε.

Δόξα· πλ. γ.

Τὸν τῷ Χριστῷ στρατηγέτην ἄριστον, καὶ τῆς αὐτοῦ κληρονό-
μον μακαριότητος, πάντες ἐνφημήσωμεν πιστοί, καὶ μακα-
ρίσωμεν ἐπαξίως, Δημήτριον τὸν γενναῖον μεγαλομάρτυρα,
τῆς παρθενίας τοῦ ἀχραντοῦ κειμήλιον, καὶ σῶμα τοῦ Κυρίου,
ἐξ ἀναξίου τοῦ βυθοῦ τῆς πλάνης θεοσόφοις διδασκαῖς τὰς
λαοὺς ἀνάγοντα· τὸν καὶ νῦν ἡμῶν ἐν κινδύνοις προΐσάμενον,
καὶ πρέσβευοντα ἐκτενῶς τῷ Κυρίῳ ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς
ἡμῶν.

Καὶ νῦν· Δέσποινα πρόσδεξαι· ἅγιος ὁ Θεός, τὸ μέγα εὐχατο-
αίτησις τελεία, καὶ ἀπόλυσις.

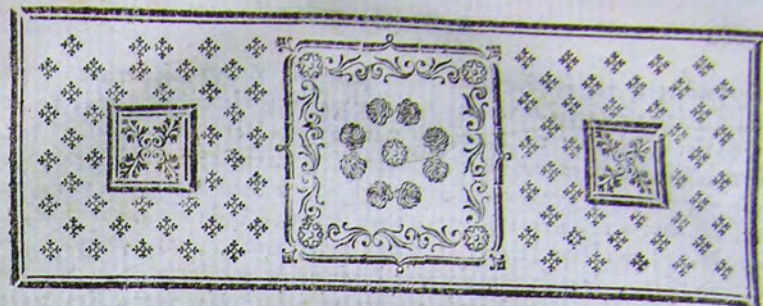
Τῷ δὲ Θεῷ δόξα εἰς τὰς αἰῶνας.

Ω Θεῷ καὶ πλάσματι μεσιτευόν ἱερεῦ, καὶ λειτουργῇ Κυρίου·
πιστῶς, καὶ μετὰ φόβου Θεοῦ, ὑπηρετεῖ τῷ Θεῷ, καὶ ἀνελ-
λι-

λιπῶς ψάλλε τῷ Θεῷ σε, καὶ ἀδόλως, μὴ ἄκρας λοιπὰς λέ-
γων, τὸ δὴ λεγόμενον, ὅπερ ἐστὶν εἶδος θεομπαζίας· ἵνα
καὶ σὲ δοξάσῃ ὁ τῆς ἀληθινῆς θεράποντας αὐτῆς δοξάζων.

Ε' Ρ' Ρ' Ω Σ Ο.

Βίος καὶ Πολιτεία, τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ.

Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τῆς καὶ **ΠΑΛΑΜΑΣ**. Συγγραφεὶς
παρὰ Φιλοθέου τῆς ἁγιοτάτης Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως,
τῆς Θεσσαλονικέως.

Βίος

Ὁ Γρηγόριος μὲν ὁ μέγας ποιμὴν τῶν Θεσσαλονικέων, πρὸ
πολλῶν χρόνων παρρησιάζεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς
Χριστοῦ, πανηγύρεως καὶ ἐγκωμίων ὑπόδεσις, ἀλλ' ἡμᾶς
καθένας ἀπὸ ὅλης μέχρη τῆς σήμερον, δὲν τολμᾷ νὰ
ἐπιχειροῦν τὸν ἀγῶνα τῆτον, ἀλλ' ὅλοι οὐκ καὶ λογογράφοι
καὶ ῥήτορες, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ὅλον τὸ χρυσὸν τάγμα τῶν σο-
φῶν, συσέλλονται νὰ μεταχειροῦν κονδύλι, καὶ μὲ μόνην τὴν σιωπὴν
ζέφυρον νὰ τιμῶσι τὸν Θεῖον τῆτον ἄνδρα, μετὰ τὸ νὰ συλλογίζονται τὴν
εὐφράδειαν τῆς ἐδικῆς τῆς γλώττης, καὶ τρόπον τινὰ μέντιν ἀφωοί καὶ ἐκ-
στατικοί, εἰς τὴν δεινότητα τῶν ἐδικῶν λόγων ἀποβλέποντες· κα-
τὰ ἀλήθειαν πρεπόντως πάσχει τὴν συστολήν τῆτην· διατὶ ἂν ἦτον δυ-
νατὸν, καὶ ἡ φύσις τὸ ἐδίδο, καὶ ἕνας ἀπὸ αὐτῶν νὰ λάβῃ εἰς τὸν ἐνα-
τόν τῆς τὴν διάνοιαν καὶ τὰς λόγους ἐκείνης τῆς Θεῆς Πατρὸς, ὅλοι βεβαί-
οτατα παρευθὺς ἤθελεν ἀρχήσῃ, καὶ κανένας ἀπὸ τῶν λογίων καὶ σοφῶν,
δὲν ἤθελε φοβηθῇ νὰ συνδέσῃ τὰ προσήκοντα ἐγκώμια καὶ τὰς λόγους.
διατὶ μετὰ τὸν τρόπον τῆτον μοναχῆς, ἦτον δυνατὸν νὰ ἐπιτύχῃ τὰ
πρέποντα. καὶ ὁ ἀγῶνας ἐκείνος, δικαίως ἤθελεν εἶναι καὶ λογίζεται τῆς
ἀρχι-

Η 3

ἀγχινίας ἡ τῆς εὐγλωττίας ἐκείνη μοναχῶ, ἡ ὅχι ἄλλα τινός· ἡ μόνος ὁ λόγος ἐκεῖνος ἤθελε δυνηθῇ νὰ παραστήσῃ εἰς τὰς ἀκροατάς τὸ μεταλαβόντων τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς ἡ τῶν κατορθωμάτων τε. ἐπειδὴ ὁμως, ὅτε ἐκεῖνος ἐδῶ ἀνιμεταξύμας εὐρίσκειται, ἡ τὰ πράγματα δὲν συγχωρῶν τὰς τοιαύτας ὑποθέσεις, ὡς ἂν ὅπῃ ὅτε πρέπει εἶναι νὰ ἐπικινῇ τινὰς τὸν ἑαυτὸν τε, ὅτε ἐνδέχεται ὁ νῦν ἐκεῖνος νὰ ἐμβῇ εἰς ἄλλον τινὰ, ἡ ἐπειδὴ, εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, ὅλοι ἀπὸ μιᾶς, καθῶς εἶπα, φεύγουσι τὸν ἄγωνα τῶτον, ὅσοι ἔχουσιν ἀρετὰς δυνάμεις νὰ συνδέτωσιν ἱκανῶς τῆς ἀρετῆς τὰ ἐγκώμια, τί λοιπὸν πρέπει νὰ γένη; δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ πρέπει νὰ νικήσῃ ἡ ἐδῶ κάθε δυσκολίαν ἡ φιλία, ἡ νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ εἰς τὰς ἱσχυροτέρας τάτας ἀγῶνας, ὡς ἂν ὅπῃ, καθῶς λέγει ὁ μακάριος „Παῦλος, ἡ ἀγάπη δὲν ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, ἀλλὰ πιστεύει ἡ ἐλπίζει πάντα, λέγει ὁ ἴδιος· λοιπὸν, ἐγὼ μὲν ἀληθῶς, ἀνιμεταξύ εἰς τὰς ῥήτορας ἡ λογογράφας τῶ παρόντος καιρῶ, τὴν ἐσχάτην ἔχω τάξιν. ἐπειδὴ δὲ ὁμως εἰς τὸν πόθον ἡ τὴν φιλίαν τῶ Ἀγίου ἄλλος δὲν σέβω νὰ ἔχῃ τὰ πρωτεία, ἔξω ἀπὸ ἐμένα, διὰ τὸ τοῦ μετὰ κάθε δίκαιον ἐγὼ πρωτιτέρα ἀπὸ κάθε ἄλλον, ἡ περισσότερον, ἀπὸ κάθε ἄλλον, χρεώσῃ νὰ δεχθῶ ἐπάνω μου τὸν ἄγωνα τῶτον, χωρὶς νὰ ψυφίσω παντελῶς, ὅτε τὴν ἐδικήν μου ὑπόληψιν, ὅτε πῶς ἐνδέχεται νὰ ἀσθενήσῃ ἡ νὰ νικηθῇ ὁ λόγος μου, ἀλλ' ἓνα ἡ μόνον σοχαζόμενος, πῶς νὰ ἐπληρώσω, κατὰ τὴν δυνάμιν μου τὸ χρέος μου· ἐπειδὴ ἡ τοιαύτης λογικῆς νομίζω, πῶς ὁ λόγος θέλει γένη κατὰ τὰς ἐλπίδας μου, εἴτε δυνηθῇ, εἴτε ἡ μὴ δυνηθῇ, νὰ εἰπῇ τίποτε ἀξίον τῆς ὑποθέσεως· ὅτι εἰ ἂν ἐπιτύχῃ τῶ πρόποντος, ἡ τὰ δύο ἐγίναν, ἡ γούνη ἡ ἀγάπη ἐδεῖχθη, καὶ τῶ σκοπῶ ὁ λόγος δὲν ἀπέτυχεν· εἰ δὲ ἡ τὰς ἀξίας ἐπαίνους δὲν δυνηθῇ νὰ πλέξῃ, ἂν ἡ τὰ δύο καλὰ δὲν θέλουν συντρέξῃ, ὁμως βεβαίωτατα τὸ ἓνα μένει, τῶτ' ἐστὶν ἡ ἀγάπη. ἡ θέλωμεν δείξῃ μετὰ τὸ κατὰ δυνάμιν μας, πῶς δὲν ἐτολμήσαμεν τὰ ὑπὲρ τὴν δυνάμιν μας, τάχα ἀπὸ φιλοτιμίαν ἡ ἐπιδείξιν τῶν λόγων μας, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλίαν μοναχὴν ἡ τὸν φίλον μας, χωρὶς νὰ βάλωμεν εἰς τὸν νῦν μας παντελῶς, ὅτε ἐπαίνους, ὅτε κρότης, ὅτε δόξαν, καμμίαν, ἀλλὰ μόνον, καθῶς ἡ προεῖπα, τὸ νὰ διαμένῃ ἡ νὰ σώζεται ἡ πρὸς ἐκεῖνον ἔννοια ἡ φιλία μας.

Ἀς μὴ σοχαδῇ ὁμως τινὰς, πῶς τάχα ἡ φιλία, ὡς φιλία θέλει μεταχειρισθῇ τίποτε ὑπερβολὰς, ἡ δὲν θέλει φυλάξῃ τὴν πρέπουσαν ἀλήθειαν εἰς τὸν λόγον· διὰ τὴν πρῶτον μὲν δὲν εἶναι ἴδιον ἐδικόν μας, ὅτε ἐμὲ δηλαδὴ ὅτε ἐκεῖνος, νὰ μεταχειριζώμεθα τοιαύτας ἀμετρίας, ἡ πράγματα ἀνυπόστατα· δευτέρον, ὅτι, ἡ ὅσα ἔχομεν νὰ διηγώμεθα, εἰς ἀκροατάς τὰ λέγομεν, ὅπῃ δὲν τὰς λανθάνει

νῦν τὰ λεγόμενα. ἡ σχεδὸν ὅλοι κριταὶ κἀκύνται τῶν λεγομένων, ἡ συγκρίνουσι τὰς λόγους μετὰ τὰ πράγματα, ἡ ζητοῦσι ἀπὸ λόγου μας τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων, μετὰ τὴν τελειότητα. ἡ τότε πολλὰ μᾶς προσέχουσιν, ὡς ὅπῃ ἡμεῖς φοβόμεθα μάλιστα νὰ μὴ πᾶδωμεν ὅλον τὸ ἐναντίον, ἡ γὰρ μὴ τύχῃ ἡ φυγώμεν καθὼς πρέπει τὴν ὑπερβολὴν ἡ τὴν πλεονεξίαν τὰ λόγους, ἡ εἴτα πᾶσαι ἡ ἀκασίως εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον, εἰς τὴν ὑφῆσιν ἡ ἔλπειν διληθῆ τῆς ἀληθείας, μετὰ τὸ νὰ μὴ δυνηθῶμεν νὰ παραστήσωμεν τὰ πάντα, καθῶς ἔχουσι τὰ πράγματα· διὰ τὸ τοῦ, ἡ δικαίως προτιθέμεθα ἀπὸ ὅλων, παρακαλῶμεν τὰς καλοπροαιρέτας ἀκροατάς, νὰ μὴ ζητῶν νὰ εὐραν εἰς τὸν παρόντα μας λόγον, ὅλα τὰ τῶ Ἀγίου κατορθώματα, ἡ δὲ νὰ διηγώμεθα ἓνα πρὸς ἓνα κατὰ ἀκολουθίαν τὰ πάντα· διὰ τὴν εἶναι ἀδύνατον, τόσον διὰ τὸ πλήθος, ὅσον ἡ διὰ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων· λοιπὸν τὰ πλέον ἀναγκαιότερα, ἡ πλέον ἀξιοσπένδα δέλωμεν διηγώμεθα ἀπὸ τὴν ἰσορίαν τὰ θαυμαστὰ ἐκεῖνα βίβ, ἀποφεύγοντες ἐξίστην ἡ τὴν ἀμετρίαν ἡ τὴν βραχυλογίαν, μετὰ τὸ νὰ δέλωμεν ἡ εἰς τὸ τοῦ νὰ μιμήμεθα, κατὰ τὴν δυνάμιν μας, τὰ Ἀγίου τὸ παράδειγμα.

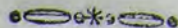
Γονεῖς λοιπὸν τὰ μεγάλα τάτα Γρηγορίου ἦσαν εὐγενεῖς τῶν ἀπ' Ἡλίας Ἀνατολῶν, καθῶς λέγει ἡ γραφὴ διὰ τὸν δίκαιον Γῶβ. ἐμετοίκισαν δὲ ἀπὸ τὴν Ἀνατολήν, εἰς τὴν μεγίστην ταύτην ἡ βασιλεύσαντων τῶν Πόλεων, λέγω τὴν Κωνσταντινῆ πόλιν· ἐδῶ ἐρχόμενοι ἐχρημάτισαν πατέρες παιδίων ἡ ἀρσενικῶν, ἡ θηλυκῶν· ἀπὸ τὰς ὁποῖας ὁ θαυμαστός Γρηγόριος πρῶτος γενόμενος εἰς τὴν πατρὶαν ζωὴν, πρῶτος ἐγένετο ἡ εἰς τὰ ἄλλα, ὅχι μοναχὰ εἰς τὰς λόγους ἡ τὴν σοφίαν τῶ Κόσμου, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ἐφάνη πρῶτος εἰς τὰ ὑψηλὰ ἡ ὑπερκόσμια, εἰς τρόπον, ὅτι εἰς κανένα ἄλλον, παντελῶς δὲν ἔδωκε τὰ πρωτεία.

Διὰ τὴν πατρίδα λοιπὸν τῶ Ἀγίου, ἡ τὴν κατάστασιν τῆς, περιττὸν μὲ φαίνεται νὰ τῆς πλέξω μετὰ τὰς λόγους ἐγκώμια· ἐπειδὴ ἀρετὸν εἶναι εἰς αὐτὴν αὐτὸ τῶτον, ὅπῃ ἀνωθεν ἡ ἐξ ἀρχῆς, ἀπὸ ὅλων τὰ σώματα ὀνομάζεται ἡ εἶναι βασιλεύουσα ὅλων τῶν Πόλεων, ἡ ὅλας τὰς ἔχει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς, ἡ ἀπὸ ὅλων ὅμῃ ὑπερέχει κατὰ πάντα, κατὰ τὸ μεγαλεῖον, κατὰ τὸ κάλλος, κατὰ τὴν δύσιν τὰ τόπα, κατὰ τὴν κράσιν τῶν χοιχείων, ἡ τῶν ἀέρων τὴν ἐπιτηδειότητα, ὅπῃ πανταχόθεν τὴν περιπνεύσι· ἡ αὐτὴν φιλοφρονεῖται ἡ ἡ γῆ, ἡ ἡ θάλασσα· ἡ ὅλα τὰ γένη τῶν ἀνθρώπων ἐξήνευσε δὲ μὲ ἡ Βάρβαροι, ὅλοι πανταχόθεν τὴν προσκυνεῖσι, ἡ τὴν πλατίζουσι μετὰ τὰ δῶρά της,

Αἰτὶ τὸ κυριώτατον ἔξαιρέτόν της καλὸν εἶναι τὸτο, δὲ αὐτὴ ἐξῆλθε ἐξ ἀρχῆς καὶ λόγων καὶ σοφίας μήτηρ, καὶ κατοικήτηριον τῶν ἐλλήνων, μετὰ τὸ νὰ ἐσυναψεν εἰς τὸν ἑαυτὸν της ἐν ταυτῷ καὶ τὰ τρία ἐκεῖνα περιβόητα σχολεῖα τῶν Ἀθηναίων, ἦσαν τὴν Στοάν, τὸν Περύπατον, καὶ τὴν Ἀκαδημίαν, ἀντάμα μετὰ τὴν εὐσέβειαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀπορρίψατα εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὴν ἀπώλειαν, τὴν ἀδείαν, καὶ τὰς μύθους, καὶ τὰς μακρὰς φλυαρίας ἀντάμα μετὰ τὰ ψεύματα, μετὰ τὰς παραλογισμὰς, καὶ τὴν ἐπίλοιπον ἀπάτην· καὶ ἐκ τῆς ἐναντίας κατεκόσμησε καὶ κατεπότισε τὴν κοσμικὴν ἐκείνην σοφίαν, μετὰ τὴν ἀληθινὴν πίσιν τῆς ἐνός τρισυποστάτου καὶ παντοδυνάμου καὶ παντοκράτορος Θεοῦ, μετὰ τὸ κήρυγμα τῆς Σταυροῦ, καὶ μετὰ τῆς Εὐαγγελίας τὴν ἀπλότητα, καὶ μετὰ ἓνα λόγον, τὴν ἐκατάστησε τῆς ἀληθινῆς καὶ πρώτης σοφίας, δόλῃν ταπεινὴν, καὶ ὑπηρετὴν εὐγνωμόνα.

Καθὼς λοιπὸν τὴν κατὰ πάντα θαυμαστὴν Πόλιν ἐπλήτισσε πατὴρ ὁ θαυμαστός Γρηγόριος, ἔτω καὶ τὰς κατὰ σάρκα πατέρας θαυμαστὰς ἔλαβεν, ὅτι λογῆς γονεῖς ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἓνας τοιοῦτος Ἀγγίος· ἢ νὰ εἰπῶ τὸ ἀνάπαλιν, ὅτι λογῆς ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐκεῖνοι, ὅπως ἐγέννησαν εἰς τὸν Κόσμον, ἓνα τοιοῦτον θεότευκτον ἀγαλμα· ὅτι δὲ καὶ οἱ γονεῖς τῆς Ἀγίας, ἐργάται τέλειοι τῆς ἀρετῆς ἦσαν, ὁ λόγος δέλει τὸ παραγγέλλει ἀρκετὰ. Ἐπειδὴ καθίζωντας εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ὁ δεύτερος Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος ὁ θαυμάσιος, ἐκατάστησεν ἓνα ἀπὸ τῆς συγκλητικῆς ἀρχοντίας τα, καὶ τὸν πατέρα τῆς σοφῆς Γρηγορίας· ἀλλ' ὅμως τὴν ἀρετὴν εἶχεν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν ἑαυτὸν τα, καὶ τὴν ὑπόληψιν τῆς εἶχαν ὅλοι μετὰ εἰς τὰ Βασιλεία, ὥστε ὅπως αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς τὸν ἐδιόλεξε καὶ τὸν ἐδιώρισε πατέρα καὶ διδάσκαλον ἐπάνω εἰς τὸν ἐδικὸν τα ἐγγονόν, διὰ νὰ τὸν διδάσκῃ τὴν ἀρετὴν, καὶ νὰ τῇ ἐσολίζῃ τὰ ἦδη, καὶ μετὰ τὸν λόγον, καὶ μετὰ τὸ καλὸν παραδειγμα· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὁ ἴδιος Βασιλεὺς, ἀγαθὰ καὶ συνετὸς, καὶ λεπτός εἰς τὰς φρένας κατὰ πάντα, καὶ ἀγχιῖνος ἐκ φύσεως, ὅμως καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος δὲν τὸ εἶχεν εἰς ἐντροπὴν τα, νὰ τὸν ἔχῃ διδάσκαλον ἀρετῆς, συμβεβλητότατον καλόν, καὶ ὁδηγόν εἰς τὰ πρέποντα καὶ τίμια· ὁ δὲν, ὁ μὲν Βασιλεὺς μερικαίως φορὰς ἐνίκαστο ἀπὸ μεγάλου θυμὸν πρὸς τὰς ἐδικὰς τα, καὶ εἰς ὅργην ἐφέρετο ἀκράτητος, καὶ φοβερισμὸς καὶ ὑβρισμὸς πρὸς αὐτὰς, ἐκεῖνοι δὲ ὅλοι ὥσαν ἐκ συμφώνου, ἐπαρρηχάμενοι· καὶ ἐκλιναν τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν θυμὸν καὶ εἰς τὸ κράτος τὸ βασιλικόν, τρέμοντες κατὰ τὴν γραφὴν, τῇ λέοντος τὴν φωνήν· ὅχι ὁ μὲν κατὰ τὴν Γρηγορίαν ὁμοίως, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἐναντίος ἐπήγαινε εἰς τὴν ὁργὴν τῆς Βασιλείας μετὰ σχῆμα καὶ παρρησίαν ἀκαταφρονήτων, καὶ παρενδύς τὸν ἑκάμνη νὰ καταπραυῖν καὶ νὰ πύκνῃ τὴν ὁργήν.

γὴν, ἐνδυμίζωντάς τον κατ' ὀλίγον τὴν ταπεινότητα καὶ εὐτέλειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· ἀπὸ τὴν ὁποίαν λέγει καὶ σὺ βασιλεῦ μετέχεις ἐξάπαντος, ἀγαθὰ καὶ σὲ ὕψωσεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ὁμογενῶν σε ἀνθρώπων· καὶ μετὰ ἄλλας παρομοίας ναυστίας καὶ διδυκαλίας εὐαγγελικὰς καὶ πατρικὰς, καὶ μετὰ τὰ ἐπίλοιπα σοφὰ καὶ ψυχροσώτηρια ἱατρικὰ τῶν λόγων τα, τὰ ἱάτρους τὴν ψυχὴν, καὶ εἰς τελείαν ὑγίαν τῆς ἐγύριζε τὰς λογισμὰς τὸ συντομώτερον· ὁ δὲ Βασιλεὺς, ὅχι μόνον κανένα σημεῖον μίσους δὲν εἰσέχευε πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ μάλιστα τῇ ὁμολόγει καὶ μεγάλως χάριτας καὶ διὰ τῆς καθαρὰν ἀγάπην, καὶ διὰ τὴν ὠφέλειαν, ἐπαινώντας ἀρκετὰ καὶ τὴν θαυμαστὴν παρρησίαν τα, καὶ τὸ ὑψηλὸν καὶ θεῖον τὸ φρόνημα· καὶ ὑπερον ἀπὸ τῆς ἐπαινῆς τῶν λόγων, τὸν ἀνέβαλε προθύμως καὶ εἰς τὰ πλέον ὑψηλὰς τιμὰς, καὶ τὰ λαμπρὰ ἀξιώματα, προτιμῶντάς τον σχεδὸν εἰς ὅλα ἀπὸ ὅλης τῆς ἁγίας, ἀκόμα καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐξ αἵματος συγγενεῖς, διὰ μόνην τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς τα, καὶ τὴν κλίσιν ὅπως εἶχεν εἰς μόνον τὸ καλόν, καὶ τὸν Θεόν· ὅτι ἡ σπαδὴ ἐκεῖνα ὅλη καὶ ἡ ἐπιμέλεια, δὲν ἦτον λόγοι μοναχοῦ, ἀλλὰ κάποια φιλοτιμία καὶ ἐπίδειξις τῆς ἀρετῆς καὶ ὑπόκρισις, καθὼς ἄλλοι τινες συνηθίζουσιν, ἀλλὰ μάλιστα ἦσαν ἔργα καὶ καρπὸς οἱ λόγοι τα, ὥσαν ὅπως δὲν εἶχε καμμίαν προσπάθειαν εἰς τὰ χρήματα, ἄτε δῶρα ἐδέχετο, ἄτε ἀπὸ κενοδοξίαν ἐνίκαστο· καὶ τὸ πλέον ἀξιεπαινον, καρπὸς ἦσαν οἱ λόγοι τα τῆς θαυμαστῆς καὶ μεγάλως ἀγάπης, ὅπως εἶχε πρὸς τὸν πλησίον τα· τί νὰ εἰπῶ διὰ τὴν ἀρετὴν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν κοινῶς οἱ πατέρες ὀνομάζουσι Νήψιν τῆς ψυχῆς; τὸσον καλὰ εἶχε συναγμένως ἀπὸ τὰ ἔξω πράγματα τοὺς λογισμὰς τῆς ψυχῆς τα πρὸς τὸν ἑαυτὸν τα καὶ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὸσον θαυμαστὰ εἶχε κατορθώσῃ τὴν ἀρετὴν τήν μετὰ τὴν προσοχὴν καὶ μετὰ τὴν ἀδιάκοπον προσευχὴν (καὶ μετὰ ὅλον ὅπως ἐξή μετὰ εἰς τὰ Βασιλεία, καὶ κατὰ ἐκάστην ἡμέραν εἶχε νὰ κάμῃ μετὰ τὸν Βασιλέα, καὶ μετὰ τὴν Σύγκλητον) ὅμως λέγω τὸσον ἐκατόρδωσεν τὴν τοιαύτην νήψιν τῆς ψυχῆς, ὥστε ὅπως δὲν ἦτον δυνατόν νὰ λανθάνῃ, ἀλλὰ τὸν ἐγνωρίζαν καὶ οἱ ἀπ' ἔξω, καὶ μάλιστα οἱ πλέον γνωστικοί, καὶ διακριτικώτεροι εἰς τὰ τοιαῦτα.

Ὁ βασιλεὺς πρῶτος συνομιλῶντας μετὰ αὐτόν, κατὰ τὴν συνήθειαν, διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς Βασιλείας, ὅταν τὸν ἐβλεπεν, ὅπως ἀληθμονόως τὰ παρ' αὐτῇ τῇ Βασιλείᾳ λεγόμενα, καὶ ἐμστατωτῶσε διὰ τὰ ἴδια (τὸ ὁποῖον βέβαια, ἂν ἄλλος τὸ ἐπάδαινε, δὲν τὸ ὑπέφερε μετὰ ὑπομονὴν ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ τὸν ἐκατηγοροῦσεν ὡς ἀναίδητον καὶ ἀπαίδευτον) ἔλεγε πρὸς τὰς παρόντας, ὅτι ὁ Παλαμὰς δὲν ἀσέχνησε τὰς λόγους, ἀπὸ ἀμέλειαν καὶ ἀπροσεξίαν, ἀλλὰ μάλιστα ἀπὸ

πὸ ἐπιμέλειαν καὶ ἐργασίαν νοσῶν, μὲ τὸ νὰ ἔχῃ τρόπον τινα προσηλωμένον τὸν νῦν τε εἰς τὴν προσευχὴν καὶ εἰς τὸν Θεόν.

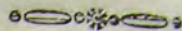
Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἦτον καὶ εἰς ὅλας αἰδέσιμους, καὶ ἔχοντας ὅλας ἀποκρεμασμένους ἀπὸ τὴν ἐδικὴν τε ὑπόληψιν, ἤγουν καὶ ἄρχοντας, καὶ κριτὰς, καὶ δυνάστες, πολλῶν ἀδικημένων, καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, πολλὰκις ἐγένετο προσάτης, καὶ πολλῶν τὰς συμφορὰς καθ' ἑκάστην ἐδερᾶπευε.

Κωνσταντῖνος λοιπὸν ὁ δεύτερος Υἱὸς τοῦ Βασιλέως, ἔχοντας τὰ δευτερεῖα καὶ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, ἐμεταχειρίσθη κακῶς τὴν βασιλικὴν τε δύναμιν. ἐναντίον εἰς μίαν πτωχικὴν χήραν, πέρνωντας ἀδίκως καὶ παραλόγως παρ' αὐτῆς τριακόσια χρυσὰ φλωρία· τῷτο μαδῶν ὁ πατὴρ τοῦ Γρηγορίου ἐπήγε πρὸς αὐτόν· καὶ ὁμιλῶντας μὲ αὐτόν, τῷ ἔβαλεν εἰς τὸν νῦν τὰς δαίνας νόμους. τὸν ἐδίδαξε, πῶς ὁ Θεὸς πάντοτε ὀργίζεται ἐναντίον εἰς ἐκείνους ὅπῃ ἀδελῶσι τὸ δίκαιον, καὶ δὲν τρέμει τὰς ἐντολάς τε· πῶς ἐκείνος ὁ ἴδιος εἶναι ὁ προσάτης ὁ δερμότατος τῶν πονηρῶν, καὶ τῶν χηρῶν, καὶ δὲν ὑπομένει νὰ καταδλίβωνται ἀπὸ τὴν δυναστείαν καὶ ἀδικίαν· αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια λέγωντάς τον, μὲ εὐκολίαν τὸν ἐκατάπεισε, καὶ μὲ προθυμίαν τὰ ἐπέσχευεν εἰς τὴν ἀδικημένην χήραν.

Ἦ δὲ χήρα ἐκείνη ἀφ' ἧς τὰ ἔλαβεν, ἠθέλησε νὰ ἀνταμείψῃ τὸν εὐεργέτην της. ὅθεν καὶ μὲ πολλὴν σπαδὴν καὶ προθυμίαν, ἔφερον εἰς αὐτόν τὰ μισὰ, παρακαλῶντάς τον νὰ τὰ δεχθῇ.

Ἀλλὰ δὲν ἀνταμείβεις (τῆς ἀπεκρίθη ἐκείνος) δὲν ἀνταμείβεις καλὰ καὶ κατὰ πρόειπεν ὁ Θεὸς, ὡς γυναῖκα· ἐπειδὴ μὲ αὐτὸ, ὅπῃ κάνεις, τατέσι μὲ τὴν μικρὰν αὐτὴν δωρεάν, μὲ ἀποσχερεῖς ἀπὸ τὰ μεγαλῶτατα· ἐπειδὴ τῶρα, κατὰ τὸ εἶδες ἐμπράκτως, παρὰ Θεοῦ βοηθούμενος, ἡμπορῶ νὰ κατορθῶν τὰ τοιαῦτα καλὰ, κοντὰ εἰς τὰς βασιλεῖς καὶ δυνάστες, ἀπὸ τὸ ὅποιον τῷτο χάρισμα, τί ἄλλο καλλίτερον δύναται νὰ γένῃ; ἀμὴ, ἀνίσως, κατὰ τὸ σὺ λέγεις, ἠδὲλα κλίνω εἰς τὰ δῶρα, καὶ νὰ νικῶ ἀπὸ τὰ ἄσπρα, ἐξάπαντος ἔχω νὰ ζημιωθῶ ἀπὸ ἐκείνου, καὶ νὰ μὲ κατακρίνῃ ὅχι μοναχὰ ὁ Θεός, ἀλλὰ ἀκόμα καὶ ἐκείνοι ὅπῃ τὰ δίδουσι, κατὰ τὸ συνηθίζουσι νὰ κάνωσι· καὶ τί ἄλλο ἡμπορεῖ νὰ γένῃ χειρότερον ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἀγνωσίαν; διὰ τῷτο σὺ χριστιανὴ ἀδελφή μου ὕπαγε εἰς τὸ καλὸν, καὶ ἔχε τὰ ἐδικά σου, χωρὶς νὰ σέ ἐνοχλῇ πλέον τις εἰς τὸ εἶξαι, καὶ εἰς μὲν τὸν Θεόν, ὁμολόγει τὰς εὐχαριστίας πάσας, ἡμᾶς δὲ φιλοδώρει μὲ μοναχὰς τὰς πρὸς Θεὸν εὐχάς.

Ὅχι

Ὅχι δὲ μόνον πρὸς τὰ χρήματα καὶ τὰ λοιπὰ βιωτικὰ πράγματα, καὶ τὴν ματαίαν δόξαν τέτην, κατὰ πρόειπον, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὰ ἀκόμα τὰ φίλτατα τέκνα τε, ὑπερβολικὰ ἀπροσπαθῆς ἦτον ὁ γενναῖος ἐκείνος, καὶ τρόπον τινα ἐφιλονέκει, νὰ κυριεύῃ καὶ νὰ νικῇ τὰς ἀνάγκας, καὶ τὰ δυνατώτατα δεσμὰ τῆς φύσεως, μὲ τὴν ἀγάπην ὅπῃ εἶχεν εἰς τὸν Χριστόν· ὅθεν καὶ ποτὲ ἐρωτηθεὶς ἀπὸ κάποιου φίλου καὶ συγγενεῖς, διατὶ καὶ αὐτὸς παρόμοια μὲ τὰς ἄλλας γυνεὶς δὲν ἀναγκαλίζεται καὶ δὲν καταφιλεῖ πυκνὰ τὰ ἀπαλὰ καὶ μικρὰτε παιδία; ὁ δὲ γελαῖ καὶ παίξει μὲ αὐτὰ, κατὰ τὸ ἀπαιτεῖ ἡ φυσικὴ σχέσις, καὶ ἡ κοινὴ τῶν πατέρων συνήθεια; Καὶ ἐγὼ φίλοι, τὰς ἀπεκρίθη, καὶ ἐγὼ τὸ θέλω νὰ κάνω, κατὰ τὸ λέγετε, καὶ αὐτὸς ὁ πόθος τῆς καρδίας, καὶ ἡ φυσικὴ σχέσις μὲ κεντῶσιν εἰς τῷτο ὅμως φοβῶμαι τὴν συνήθειαν, μήπως μὲ γένῃ ἕξι· καὶ ὕστερον δὲν ἠδὲλα ὑποφέρῃ εὐκόλως καὶ μεγαλοφύχως τὴν σέρησιν αὐτῶν. ἐπειδὴ ἐνδέχεται καὶ μερικὰ νὰ ἀποθάνω προτύτερα ἀπὸ τὰς ἐδικὰς τῶν γυνεῖς, ὡς ἂν ὅπῃ τὸ τέλος τῶν θανάτων εἶναι ἀγῆλον· διὰ τῷτο λοιπὸν ἐγὼ κρατῶ τὸν αὐτόν με μακρὰν ἀπὸ τὴν πολλὴν συνήθειαν καὶ φιλίαν τῶν παιδιῶν μου, ἂν τύχῃ κατὰ δαίμονα κέλευσιν καὶ ἔλθῃ ὁ χωρισμός, νὰ μὴ φανῶ ὁλότελα ἀπροστοίματος, καὶ περισσότερον φιλότεκνος, παρὰ φιλόθεος· διατὶ βέβαια ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ, καὶ τὸ μέγεθος τῆς λύπης, νὰ φανῇ ἴσον μὲ τὸ μέγεθος τῶν πόθων καὶ τῆς ἀγάπης· ἔπειτα εἰς τὴν τόσῃ σφοδρὰν καὶ ἀρχαλίνωτον λύπην, ἀκολουθεῖ ὁ κίνδυνος τῶν λόγων καὶ ἔργων τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀχαριστίας· τὰ ὅποια αὐτὰ, πόθος ἀπὸ ἐκείνης ὅπῃ θέλει νὰ εἶναι εὐσεβεῖς τῇ ἀληθείᾳ, δὲν τὰ φοβεῖται καὶ δὲν τὰ ἀποφεύγει μὲ κάθε λογῆς ἐπιμέλειαν;

Καὶ ὅχι μόνον μὲ τὰ λόγια ἐφαίνετο τοῖστος, ἀλλὰ καὶ ἐμπράκτως καιρῶ καλῶντος, ἐβεβαίωσε τὰς λόγους τε ὁ κατὰ ἀλήθειαν ἀψευδὴς ἐκείνος ἄνθρωπος τῷ Θεῷ. δι' ὅτι ἔλαχε νὰ τῷ ἀρρώσῃ ἐνα ἀπὸ τὰ παιδία, καὶ ἡ ἀρρώστια τε ἦτον θανάσιμος, καὶ σωτηρίας ἐλπίς ἀπὸ ἀνθρωπίνῃ βοήθειαν δὲν ἐφαίνετο· καὶ λοιπὸν πρὸ τῆς νὰ τελευτήσῃ ἀκόμα, ἐπαρακάλει δερμῶς τὸν Θεὸν ὁ πατὴρ, καὶ νοσῶς καὶ αἰσθητῶς τὸ κυριώτατον ἱατρικὸν ὑπὲρ τῶν παιδῶν, ἐμεταχειρίζετο, δηλαδὴ τὴν προσευχὴν· ἀφ' ἧς δὲ εἶδε τὸ παιδίον, πῶς ἔλειψεν ἀπὸ τὴν παρῶσαν ζωὴν, καὶ ἀπέβηκεν εἰς τὴν ἀληθινὴν καὶ ἀτελευτήτην, ἐμετάβαλε τὴν προσευχὴν εἰς τὸ εἶξαι εἰς εὐχαριστίας καὶ ὕμνος καὶ δοξολογίας πρὸς τὸν Θεόν, κάνωντας καὶ αὐτὸς ἀπαραλλὰκτως, κατὰ τὸ ἐκαμὲν ὁ Θεὸς Δαβὶδ εἰς τὸν θάνατον τῶν παιδῶν τε, καὶ δείχνωντας ἔργα τὰς λόγους τε, κατὰ τὸν τρόπον, ὅτι αὐτὸς μάλιστα

ἐπαργύρει ἢ ἐδίδασκε τὰ πρέποντα, ἐκείνους ὅπῃ ἐπῆγαν διὰ τὸν παρηγορήσαν.

Ἐνα ἡ δύω, δέλω ἀναφέρω ἀκόμα ἀπὸ τὰ κατορθώματα ἐκείνων τῶν θαυμασίων πατέρων τῷ Γρηγόρι, ἔπειτα δέλω κατευθύνω τὸν λόγον μὲ εἰς ἐκεῖνον τὸν ἴδιον, ἀφίνωντας τὰ ἐπίλοιπα εἰς ἐκείνους ὅπῃ τὰ ἡσέυρουν.

Κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα τες καλὰ, εἶχον ἢ τέτην τὴν καλὴν ἐπιμέλειαν οἱ γονεῖς ἐκεῖνα, ὅχι μοναχὰ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ πλησιάζωσι συχνὰ εἰς μοναζὰς ἢ διδασκαλίας ἢ πνευματικὰς πατέρας, ἀλλὰ ἢ τὰ παῖδιά τες εἰς αὐτὸ τῶτο τὰ ἐγύμναζαν ἢ τὰ ὁ διγασαν. ὅχι μόνον τὰ μεγάλα, ἢ ὅσα ἤδη εἶχον ἡλικίαν ἀρκετήν, ἀλλὰ ἢ τὰ ἀτελῆ ἀκόμα, ἢ ὅπῃ μάλιστα ἀρχίζαν νὰ ὁμιλῶν, ἢ νὰ ἀκούν τὰ λεγόμενα ἀπὸ ἄλλας. ἢ τῶτο οἱ αἰμυνησοὶ τὸ ἔκαναν, διὰ νὰ μορφώνωνται ἢ νὰ πλάττωνται ἡ ψυχαὶς των, μὲ τὰ ἱερὰ λόγια, καὶ μὲ τὰς πνευματικὰς διδασκαλίας, εὐθὺς ἀπὸ τὴν πρώτῃν ἀρχὴν τῆς ζωῆς των. Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐμβῆκαν εἰς πλοῖαριον μὲ ὅλως τῷ ὁσπητίᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἢ ἐπῆγαιναν εἰς τὸ μονασῆριον τῷ ἁγίῳ Φωκᾷ, ὅπῃ εὐρίσκεται ἀντικρὺ εἰς τὸν Γαλατᾶν, ἔχοντες πῶσον νὰ αὐταμόσων, κατὰ τὴν συνήθειάν τες, τὸν ἐκεῖ ἡσυχάζοντα ἱερομόναχον, διὰ νὰ ἀπολαύσων τὴν πνευματικὴν τὰ διδασκαλίαν, ἢ νὰ δεχθῶν τὰς ἐμνηστίας τε, ἢ τὰς ἀγίας τε ευχὰς. εἰς τὸ μεταξὺ τῶν δρόμων ἡρώτησεν ὁ πατήρ τὸς ἐδικὰς τε, ἂν ἐπῆραν ἀντάμα τες κανένα φαγώσιμον ἀρμόδιον διὰ τὸν διδάσκαλον. ἔπειδ' ἡ ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν, ὅτι ἀπὸ τὴν βίαν τες δὲν ἐνδυμήθησαν νὰ πάρων τίποτας ἀξιόλογον, ἐλυπήθη διὰ τῶτο ὁ ἄνθρωπος, ἢ ἐκατηγόρησε τὴν ἀπροσεξίαν τες. ἀνέφερεν ὅμως, κατὰ τὴν συνήθειάν τε, ἢ τῶτο εἰς τὸν Θεὸν ἢ παρὰ Θεῷ, ἢ τῶτο ἐζήτησε λέγωντας, ἔχει ὁ Θεός. καὶ τῶτο δὲν ἦτον λόγος φίλος, ἀλλὰ ἢ ἔργον τετελειωμένον ἐξαίσιως ἢ ὑπερφυῶς εὐθὺς μετ' ὀλίγον. ἔπειδ' ἐκεῖ ὅπῃ ἔτρεχεν ὀγλίγωρα τὸ πλοῖαριον, βάνωντας αὐτὸς τὴν χεῖρά τε μέσα εἰς τὰ νερά, ἐζήτησε μετὰ πίσεως ἀπὸ τὸν δεσπότην τῆς θαλάσσης τὸ κυνήγιον. μετ' προσευχὰς τῷ νοῷ μουσικὰς, ὅπῃ ἄλλος δὲν τὰς ἤκουεν. ἔπειτα ὀλίγον τι προχωρήσαντες (ὡς τῷ παραδόξῳ κυνήγι). ὡς τῶν θαυμασίων ἔργων ἢ δυνάμεων, μὲ τὰ ὅποια δοξάζει ὁ Κύριος τῶν ὅλων τὰς ἐδικὰς τε θαράποντας) εὐγάνει ἀφινιδίως ἀπὸ τὰ νερά τὴν χεῖρά τε ὁ θαυματουργὸς ἁλίου βασιλεὺς ἕνα μέγαν λαυράκι, ἢ ῥίπτωντάς το εἰς τὸ μέσον τῷ σκάφει, ἰδὼ, λέγει πρὸς τὴν συνοδίαν τε, καὶ ἡ τράπεζα τῷ πατρί, τὴν ὅποιαν ἐκ τῷ προχείρῳ ἡτοίμασεν ὁ Χριστός. ἐκεῖνοι δὲ μέιναντες ἐκστατικοὶ εἰς τὸ ἐξαίσιον ἐκεῖνο τερατέργον.

γινῆμα, ἐδίδασαν τὸν θαυματουργὸν Θεὸν ὅμῃ καὶ τὸν θαράποντα αὐτῷ, ἢ γεμάτοι ἀπὸ εὐθυμίας ἢ χαρὰν ἀναβάντες εἰς τὸν διδάσκαλον, ἀντάμα μὲ ἐκεῖνον εὐφράνθησαν τὴν παραδόξον ἄγαν ἢ τράπεζαν. ἢ τίς εἶδε ποτε τοῖατον κυνήγι ἀπὸ τὰς νεῶν, ἢ ἀπὸ τὰς παλαιάς; αὐτὰ εἶναι λόγια, ὅπῃ τὰ εἶπεν ἡ μεγάλη φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (α), ἢ ἀρμόζει νὰ τὰ ἐκφανώσωμεν ἢ ἡμεῖς ἐδῶ. ἔπειδ' ἔτε τὸ θαῦμα τῶτο εἶναι παρακάτω ἀπὸ ἐκεῖνο, ἔτε ἡ πίσις τῶτων ὅπῃ ἐκατόρρωσε τὸ θαῦμα, εἶναι ὀλιγωτέρα ἢ μικροτέρα, ἀπὸ τὴν πίσιν ἐκείνων τῶν θαυμασίων ἀνδρῶν. ἢ βέβαια ἔτε ἐκεῖνο ὅπῃ περιγράφει ἡ Θεολόγος γλώσσα, διὰ τὰς γονεῖς τὰ μεγάλα Βασιλεῖς, ἔτε τῶτο ὅπῃ παραδόξως ἐνήργησεν ὁ πατήρ τῷ Γρηγόρι, εἶναι πολλὰ μακρὰν ἀπὸ τὸ μῖνον, καὶ ἀπὸ τὴν ὀργυρομήτρην, καὶ ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα παλαιὰ ἐκεῖνα πολυδρύλητα τοῦ Θεοῦ θαύματα.

Ἀλλὰ τέλος πάντων, διὰ νὰ συντέμω τὴν λόγον τῶτον, ἔφθασε ἢ ἡ ὥρα, διὰ νὰ τελειώσῃ τὴν κάτω ζωὴν τέτην ἢ πρόσκαιρον, ἢ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἄνω ἢ μακαρίαν ἢ ἀκατάλυτον. ὅθεν γνωρίζας τὸ τέλος τα ἐφρόντισε ἢ ἔλαβε ἢ τὸ θεῖον σχῆμα τῶν μοναχῶν, ἀπὸ τὰς ὁποῖας ἢ προήτερα, κατὰ τὴν πολιτείαν ἢ τὰ ἔργα τε τὰ ἐναγγελικά, δὲν ἦτον μακρὰν, ἔδω ἀμέτοχος. τότε δὴ πλησιάζασα εἰς αὐτὸν, ἢ σύζυγός τε ἡ Καλὴ πρότερον ὀνομαζομένη ὡς κοσμική, ἢ Καλονὴ μετὰ ταῦτα, ἐνδυθεῖσα τὸ μοναδικὸν σχῆμα, τὸν ἐπαρεκάλει νὰ ἀφήσῃ τὴν φροντίδα ἢ προσησίαν τῶν παιδίων.

I 3

(α) Εἰς τὸ ἐγκώμιον ὅπῃ κάνει τῷ θαυματούργῳ Βασιλεῖς, ὁμῆρας Γρηγόριος, διηγείται διὰ τὰς γονεῖς τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ, ὅτι δευτερεῖς οὐ-
τες ἢ γνήσιοι δέδοι τῷ Χριστῷ, οἰκονομικῶς ἢ φρονίμως ἀπαρμύνησαν εἰς τὰ μέρη τῷ Πόντῳ, ἢ τοῖς τῆς μαύρης θαλάσσης, ἢ διέτριβον κεκρυμμένοι ἐπὶ τὰς χεῖρας εἰς τὰ πικρὰ ἢ μεγάλα δάση τῆς ἐρήμου ἐκεῖνης. διὰ νὰ φύγῃ τὸν κίνδυνον τῆς πίσεως, τὸν ὅποιον ἐπροξέει εἰς πολλὰς ὁ φοβερώτατος διωγμὸς τῷ βασιλεῖ Μαξιμίῳ. ἐκεῖ δὲ λέγει, εὐρισκόμενοι ἐκεῖνοι οἱ μακάριοι, ἢ διάγοντες τόσους χρόνους μὲ πολλὴν σκληραγωγίαν, ἐπεθύμησάν ποτε ἢ κάποιον λιπαρώτερον φαγεῖν. ἢ ἔπειδ' ἤκουσαν εἰς ἐκείνην τὴν ἐρημον ἦτον ἀδύνατον νὰ εὐρεθῇ, τὸ ἐζήτησαν διὰ προσευχῆς μετὰ πίσεως δευτερεῖς ἀπὸ τὸν ποιητὴν ἢ κύριον τῶν ἀπάντων. ἢ ὡς τῷ θαύματος δὲν ἀπέτυχον τῆς δευτερεῖς των. ἔπειδ' ἔφαρμα λέγει ἐφάνησαν ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ μέρη καταβαίνοντα πρὸς αὐτὰς ἰδάρια, πολλὰ ἢ καλὰ, ἢ τρέπον τινα ὥσαν νὰ τὰς ἐκράζαν πρὸς τὰ λόγια τες. ἐκ τῶτων λαβόντες ἐκεῖνοι ὅσα ἐχρειάζοντο, ἀφῆκαν τὰ ἐπίλοιπα μὲ τὸ θαῦμα ἐκεῖνο, ὁμοιάζει ὁ ἱερὸς Φιλώτιος, ἢ τὸ θαῦμα τῶτο. ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἐνμνηρότατα.

διὰν τε εἰς τὸν Βασιλέα Ἀνδρόνικον, ὡς ἂν ἤξευρε, πῶς εἶχε πρὸς αὐτὸν ὁ Βασιλεὺς πολλὴν κλίσιν καὶ εὐμένειαν· ἐκεῖνος δὲ ὄχι μόνον τὰς λόγους τῆς ὁμοθυμῆς δὲν ἐδέχθη, ἀλλὰ καὶ ἐνικήθη, ὡς ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τὰ πατριῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνον ἐπέτιμήσε λέγωντας, πῶς ἐλάλησεν ἀνέξια τῆς ὑπολήψεώς της, καὶ τῆς ἀρετῆς ἐκείνης μὲ τὴν ὁποίαν συναντράφη· ὅτι, λέγει, ἐγὼ δὲν θέλω ἀφήσω τὰ παιδιά μου εἰς τὰς ἐπιγείας καὶ μερικὰς τὰς Βασιλέας, ἀλλὰ μάλιστα θέλω τὰ ἀφήσω εἰς τήν (βλέπωντας δηλαδὴ πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, ὅτῃ ἦτον ἔμπροσθεν εἰς τὰς ὀφθαλμὰς τα) ὅπου εἶναι ἡ Δέσποινα τῶν ἀπάντων, καὶ μήτηρ τῆ Βασιλέως τῶν θρανῶν· καὶ κατὰ ἀλήθειαν δὲν ἐγελᾶσθαι εἰς τὰς ἐλπίδας τε ὁ κατὰ ἀλήθειαν σοφὸς ἐκεῖνος, ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ κοινὴ τῶ Κόσμου Βασιλίσσα, καὶ τὰς βασιλεῖς ἐκατάπεισε, μὲ πολλὴν οἰκειότητα καὶ προσοχὴν καὶ προσφιλῶς εἰς τὰ ἐκεῖνα παιδιά, πρᾶγμα, ὅτῃ δὲν τὸ ἕκαμιν εἰς ἄλλου κανένα· καὶ ὅταν ἐδῶθεν ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν βασιλεύσαν, αὐτὴ τὰς ἐδέχθη, καὶ τὰς ἔγινε κηδεμὼν, καὶ ὁδηγὸς καὶ σωτηρία ψυχῇ καὶ σώματι, καθὼς ὁ λόγος θέλει τὸ δείξει σαφέστερον.

Τέτοιαις λογῇς παραδείγματι καὶ ὑπομνήμας εἰς ὁρτὴν πολιτείαν εὐρίσκοντας ἀπὸ τὰς γονεῖς τε ὁ Γρηγόριος, ὡς σοφιστάμενος εἰς τὸ ἐξῆς πόσον θαυμασίως τὰς ὑπερέβη, ἐπειδὴ καιρὸς εἶναι νὰ γυρίσωμεν τὸν λόγον, πρὸς ἐκεῖνον τὸν ἴδιον· ὁ καλὸς Κωνσταντῖος λοιπὸν (ἐπειδὴ μοναχὸς γενομένος, ἀπὸ Κωνσταντῖνα μετωνομάσθη εἰς τῷτο τὸ ὄνομα) καταλιπὼν τὰ ἐπίγεια, μετέβη εἰς τὰ πρὸ πολλῶ παρ' αὐτῇ ποθέμενα· ἡ δὲ μήτηρ μὲ τὰ παιδιά της μείνας, εἶχε πόδον παρευδὺς νὰ λάβῃ καὶ αὐτὴ τὸ μοναδικὸν σχῆμα, καὶ νὰ παραιτήσῃ καὶ οἰκίαν καὶ κόσμον, καὶ νὰ ἡσυχάσῃ κατὰ μόναν· ὁμοῦ συμβαλευδύσα, κατὰ τὴν συνήθειάν της, μὲ πνευματικὰς πατέρας καὶ διδασκάλους, τὴν ἐμπόδισαν πρὸς ὀλίγον ἀπὸ τὸν σκοπὸν της, καὶ ἀπὸ τὴν προθυμίαν της, λέγοντές της, ὅτι μὲ τὴν πρὸς ὀλίγον τήν ὑπομονήν σου, ὄχι μοναχὰ τὸν ἑαυτὸν σε, ἀλλὰ καὶ τὰ παιδιά σου θέλεις μεταχειρισθῆς καθὼς πρέπει, μὲ τὸ νὰ τὰ βάλῃς εἰς τάξις καλὴν, ανατρέψασα καὶ παιδαγωγήσασα αὐτὰ, κατὰ τὰς νόμους τοῦ Χριστοῦ· καθὼς καὶ ἔγινε μὲ τὸ ἔργον, Θεοῦ δηλαδὴ συνεργούτος, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον· εἰς τοὺς προαιρουμένους τὸ καλόν.

Γρηγόριος λοιπὸν ὁ καλὸς ἐπαπαδόθη εἰς τὴν μάθησιν καὶ ἀπόκτησιν τῆς ἔξω φιλοσοφίας· (ἐπειδὴ καὶ δὲν ἔπρεπεν, ἡ γενναία ἐκείνη ψυχὴ καὶ φύσις νὰ μὴν ἀρματωθῇ καὶ μὲ τὰ ἐξωτερικὰ ἐκεῖνα βέλη καὶ ὅπλα) καὶ εὐθὺς εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ προόμια τῆς γραμμα-

ματικῆς, δοκιμάζει τὴν προασίαν καὶ βοήθειαν τῆς θαυμαστῆς ἐπιτρόπης τα, καὶ κοινῆς τῶν πάντων Κυρίας· καὶ εὐθὺς ἐν προομίῳς ἔδειξε, πῶς καὶ εἰς τὸ ἐξῆς αὐτὴ θέλει κυβερνήσει, καὶ χειραγωγῆσει, καὶ ὁδηγήσει καλῶς αὐτὸν εἰς ὅλα, καὶ εἰς λιμένα σωτήριον θέλει τὸν καταστήσει εἰς ὅλον τὸ ὑπερόν· ἐπειδὴ ἀρχινώντας τὴν σπουδὴν ὁ Γρηγόριος πᾶρα πολλὰ νέος τὴν ἡλικίαν (ὅτι μόλις εἶχε πατήσῃ τὸν ἔβδομον χρόνον τῆς ἡλικίας τα) πολλὰ ἐδυσκολεύετο διὰ τὸ ἀνήλικον εἰς τὸ ἀποσῆδισμα. καὶ λοιπὸν τί κάνει ὁ παιδίον σοφός; βάνει ὄρον εἰς τὸν ἑαυτὸν τα νὰ μὴ πιάνη βιβλίον εἰς τὸ ἐξῆς, ἀλλὰ νὰ ἀρχινῇ τὸ ἀποσῆδισμα, πρὸ τῆ νὰ κἀνῃ τρεῖς γονατικὰς μετανοίας μὲ ἱερὰν προσευχὴν, ἔμπροσθεν εἰς τὴν σεβασμίαν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος· τῷτο ἐν ὅτῳ τὸ ἔκανε, μὲ εὐκολίαν ἀπεσῆδιζε τὸ μάθημα, καὶ χωρὶς ἐμπόδιον τὸ ἔλεγε· εἰ δὲ καὶ κατὰ τύχην καμμίαν φοράν ἤθελεν ἀμελήσῃ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν προσκύνῃσιν ἀπὸ ἀληθινομνησίαν καὶ συναρπαγὴν, εὐθὺς εὕρισκε δυσκολίας καὶ εἰς τὸ ἀποσῆδισμα, μὴ ἔχωντας τὴν ἐκείθεν βοήθειαν πρόχειρον, καὶ ἀκαλέσως ἐλάμβανε καὶ ξυλίσματα ἀπὸ τὰς διδασκάλας τα· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τῆ Βασιλέως ἐνευσεν ἡ Βασιλίσσα αὐτὴ καὶ προσάτι τα, νὰ δείξῃ οἰκειότητα πολλὴν καὶ συμπάθειαν εἰς αὐτὸν, καὶ εἰς τὰς ἄλλας τα ἀδελφάς· καὶ ὄχι μοναχὰ ἐπρονόησεν ὁ Βασιλεὺς διὰ τὰ ἔχωνσιν ἀρετὰ καὶ πλεοσιοπάροχα τὰ χρειάζομενά της, ἦγεν ἔξοδα διάφορα καὶ σιτηρέσια χρημάτων ἀπὸ τὰ βασιλικὰ θησαυροφυλάκεια, ἀλλὰ καὶ συχνὰ ἔσπευε καὶ τὰς ἔφερεν καὶ εἰς τὰς βασιλείας, μὲ ὅλον ὅτῃ ἦτον πολλὰ μικροὶ εἰς τὴν ἡλικίαν), καὶ τὰς ἐβλεπε, καὶ ἐσυνομιλεῖ μὲ αὐτὰς μὲ πολλὴν εὐμένειαν καὶ φιλανθρωπίαν· οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ ὅσοι διέτριβον μέσα εἰς τὰς βασιλείας, ἀρχόντες δηλαδὴ καὶ ἰδιῶται βλέποντες εἰς τὰς βασιλείας τὸν Γρηγόριον μὲ τὰς ἄλλας τα ἀδελφάς, νὰ ἔλεγον μὲ πολλὴν ἀγάπην, τὰ παιδιά τῆ ἀγίας εἶναι αὐτά· τὴν καλὴν ὑπόληψιν καὶ ἀγάπην εἶχον ὅλοι καὶ πρὸς τὰ παιδιά τα· δὲν ἀπέρασε καιρὸς πολὺς, καὶ ὁ Γρηγόριος ἔμαθεν ἑξαίρετα τὴν Γραμματικὴν καὶ τὴν Ῥητορικὴν, εἰς τόσον ὅτι ἐπανέστη μὲ ὑπερβολὴν εἰς τὰς λόγους καὶ εἰς τὰ συγγράμματα, ἀπὸ ὅλης τοῦ τότε καιρὸ διδασκάλας καὶ κορυφαίας τῆς λόγου· καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὰ Φυσικὰ καὶ Λογικὰ, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν εἰς ὅλα τὰ Ἀριστοτελικὰ μαθήματα, τόσον ἐπροχώρησε, καὶ μὲ τὴν τελειότητα ἐπρόκοψεν, ὡς ὅτῃ καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ μέγας Λογοθέτης τῆς βασιλείας, ὁ ὁποῖος εἰς ἐκείνας τὰς καιρὸς κατ' ἐξαίρετον ἐθαυμάζετο ἀπὸ ὅλους, διὰ τὰ πολλὰ τα μαθήματα, καὶ τὴν πολυπόικλον σοφίαν τα, καὶ διὰ τὴν ἀξιότητα, ὅτῃ εἶχεν εἰς τὰς κοινὰς ὑποθέσεις τῆς βασιλείας· ἐκεῖ-

ἐκεῖνος λέγω ὁ μέγας ἄνθρωπος, διαλεγόμενος μίαν ἡμέραν ἔμπροσθεν εἰς τὸν βασιλέα μετὰ τὸν Γρηγόριον, διὰ τὴν Λογικὴν τῆς Ἀριστοτέλους, τέτοιαις λογῆς νοήματα καὶ ἀποκρίσεις ἤκουσεν ἀπὸ τὴν γλώσσαν τῆς Γρηγορίας, καὶ τὸς ὑπερβολικὰ ἐθαύμασε διὰ τὴν προκοπὴν τῆς νέας, εἰς τὸς ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ βασιλεύῃ καὶ νὰ κρύβῃ μέσα εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τῆς, τὸν θαυμασμόν τῆς, ἀλλὰ σρέψας τὸν λόγον μετὰ θαύματος καὶ ἐκπλήξιν πρὸς τὸν Βασιλέα, Βασιλεῦ, εἶπε, κατὰ ἐγὼ νομίζω, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος Ἀριστοτέλης, ἂν εὐρίσκετο ἐδῶ παρὼν καὶ ἐγένετο ἀκροατὴς τῆς νέας τῆς, βεβαιότατα ἤθελε τὸν ἐπαινεῖν ὑπέρμετρα· ἐγὼ δὲ τῷ τῷ λέγω πρὸς τὸ παρὸν, ὅτι τὰ τέτοια πνεύματα καὶ ἀγχινοῖας πρέπει νὰ ἔχουν ἐκεῖνοι, ὅπου σπαράζον τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα, καὶ μάστιγα τὰ τῆς Ἀριστοτέλους τῆς συγγράμματα πλατύτατα ὄντα καὶ δυσκολώτατα· διὰ τῷ τῷ ὁ Βασιλεὺς τὸν ἐσοχάζετο ὡς ἓν ἄγαλμα τῆς βασιλείας τῆς, καὶ ἔχαιρε, καὶ μεγάλα τινα διὰ αὐτὸν ἐφαντάζετο ἅμα καὶ ἐβουλεύετο· ἀλλ' ἐκεῖνος εἶχε γυρισμένον τὸν νῦν τῆς εἰς ἄλλα μεγάλα καὶ ὑψηλότερα, δηλαδὴ εἰς τὸν ἄνω Βασιλέα καὶ εἰς τὰ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ὅπως διὰ ὅλα ἐκεῖνα διανοόμενος καὶ φανταζόμενος, ὁ λόγον ἐφρόντιζε διὰ ὅλα τὰ ἄλλα· μᾶλλον δὲ ἐδὲ ἐφρόντιζεν ὁλότελα διὰ ταῦτα τὰ γήινα, ἀλλὰ μετὰ τὸν Δαβὶδ ἔλεγε, μερὶς με καὶ Κύριε· εἶπα τὰ φυλάξασθαι τὸν νόμον σου· καὶ πάλιν, ὁδηγήσόν με ἐν τῇ τριβῇ τῶν ἐντολῶν σου, ὅτι αὐτὴν ἠθέλησα· καὶ ἀπὸ σρέψον τὰς ὀφθαλμούς μου τῷ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα, ἐν τῇ ὁδῷ σου ζήσόν με· καὶ ἄλλα παρόμοια μετὰ αὐτά.

Τοιαύτον σκοπὸν λοιπὸν ἔχοντας δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὸ νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ ἐρωτᾷ μοναχὰς ἀσκητὰς καὶ διδασκάλους τῆς ἀρετῆς, καὶ μάστιγα τὰς ἐγκριτωτέρας καὶ ὑψηλὰς τὴν ἀρετὴν, ὅπως ἤρχοντο ἀπὸ τὸν ἱερὸν Ἀΐωνα· οἱ ὅποιοι καὶ τῷ ἔλεγον, ὅτι πολλὰ δύσκολος καὶ ἀνιφορικὴ θέλει τῷ φανῇ ἡ εὐθεία καὶ εὐαγγελικὴ ὁδός, καὶ σκληρὸς καὶ βαρὺς ὁ ἐλαφρὸς τῷ Κυρία ζυγός, ἐν ὅσῳ εὐρίσκεται καὶ ζῇ ἀντάμα μετὰ τὰς κοσμικὰς ἀνθρώπων· οἱ ὅποιοι διὰ τῷ τῷ λέγονται κοσμικοί, διὰ τὴν δειληματικὴν τὰς ὑποτάσσονται μετὰ ὅλας τῶν τὰ προθυμίας εἰς τὸν κόσμον καὶ κοσμοκράτορα· καὶ ὅσον μεν κατὰ τὰ γήινα ταῦτα μόνον εἶναι ζωντανοὶ, ὅσον δὲ κατὰ τὰ θράνια καὶ πνευματικὰ, εἶναι ἀποθνήσκοντες, καὶ ἀντάμα μετὰ τῷ λόγῳ κατὰ ἐκείνην κατασπῶσιν εἰς τὰ κάτω ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ θράνια, καὶ ἐκεῖνος ὅπως τὰς συνακατρεφόνται, ἂν δὲν εἶναι πολλὰ προσεκτικοὶ καὶ ἐξυπνοί.

Ὅθεν τὸ κυριώτερον μὲν εἶναι, καὶ πλέον ἀκίνδυνον, τῷ ἔλεγον, νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ ἀπὸ τὸ ὁσπητίον τῆς, καὶ ἀπὸ τὴν Πόλιν, καὶ νὰ συκώσῃ ἐλαφρὰ τὸν σαρὸν τῆς, καὶ νὰ ὑπάγῃ ὅπως τῷ καλῆτος Χριστῷ, κατὰ ἐκεῖνος λέγει, τρέχοντας τὰ ἴσα εἰς τὴν ἐρημίαν τῆς ἱερᾶς Ἀΐωνος· ἐπειδὴ μετὰ τὸν τρόπον τῷ τῷ, ἦγεν μετὰ τὸ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ ἀνθρώπων, καὶ ὅσα ἄλλα σὰ γίνονται ἐδῶ ἐμπόδια, καὶ μετὰ τὸ νὰ ἀνταμώδῃ καλῶς ἐκεῖ εἰς τὸ ὅσον μετὰ ἐκεῖνος ὅπως δύναται νὰ σὲ βοηθήσῃ, μετὰ τὸν τρόπον τῷ τῷ λέγω, ἡμπορεῖς νὰ ἐπιτύχῃς τὸν σκοπὸν σου, καὶ τὴν βαλὴν ὅπως ἐξ ἀρχῆς ἔβαλες· εἰ δὲ καὶ τοῦ φαίνεται τρόπον τινα δύσκολος ἡ αἰνιδικός, καὶ ἀπὸ μίας πρὸς τὴν ἡσυχίαν μεταβολή, ἀπὸ κάποια προτιθεμένη ἐμπόδια, ἀλλ' ὅμως πρέπει πρὸς τὸ παρὸν καὶ νὰ μεταχειρισθῇ εἰς ὅλα ταπεινώσιν καὶ κακοπάθειαν, καὶ σκληραγωγίαν τῷ σώματος· καὶ τοιαύτης λογῆς ἀπ' ἐδῶ ἀκόμα νὰ βάλῃ καλὰς ἀρχὰς καὶ θεμέλια εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἀρετῆς, μετὰ τὴν δειὰν δηλονότι βοηθεῖαν· διότι ἡ σωματικὴ ταπεινώσις καὶ σκληραγωγία, εἶναι ὡς ἂν ἀρχαὶ καὶ ῥίζαι. ἀπὸ τὰς ὁποίας βλαστάνουσιν ἡ θαυμαστὸς ταπεινοφροσύνη, καὶ σωφροσύνη, καὶ καθαρότης, καὶ ὁ ἁγιασμός τῆς ψυχῆς ἐν τῷ σώματος· Αὐτὰ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐδίδασκε τὸν Γρηγόριον καὶ ὁ μέγας καὶ περιβόητος Θεοκλήτης, ὅς τις ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἐκείνην ἡσυχίαν καὶ ἀσκήσιν τῷ ἁγίῳ Ὁρῶς, μετέβη, ἢ νὰ εἰπῶ καλῶτερα ἀνέβη εἰς τὴν ὑψηλὴν λυχνίαν τῆς ἀρχιερωσύνης, Μητροπολίτης Φιλαδελφίας γενόμενος· ὅτος ἐσάθη καὶ πατήρ, καὶ καθηγητὴς τῷ Γρηγορίῳ εἰς ὅλα τὰ καλὰ τέλει καὶ ἀρετὰς· ἐκ μίας ἀρχῆς, ὅπως ἀκόμα ἦσαν οἱ γονεῖς τῆς εἰς τὴν παρῶσαν ζωὴν· ἀπὸ τὸν ὁποῖον τῷ τῷ δειὸν ἄνδρα τὸς καλὰ ἐδιδάχθη τὴν ἱερὰν νῆψιν τῆς ψυχῆς, καὶ τὴν νοερὰν προσευχὴν, εἰς τὸς ὅτι καὶ ἀναμεταξύ ἀκόμα εἰς τὰς θορύβους τῷ κόσμῳ εὐρισκόμενος εἰς ἕξιν ἐφάστε τῆς τοιαύτης ἀρετῆς θαυμασιώτατα· ἀλλὰ τῷ τῷ μεν ὕστερον ἔγινε. Τότε δὲ τὰς συμβεβηκυίας ταύτας τῶν πατέρων ἀκούσας, καὶ καταπειθεῖς εἰς αὐτάς, ὡς παλὶ εἰς τὸν ἀέρα ἐράνη, καὶ ὡς ἵππος εἰς τὴν πεδιάδα. ἐπειδὴ τὴν εὐτέλειαν καὶ ταπεινώσιν ἐδείξεν εἰς τὰ φορέματά τῆς, καὶ εἰς τὰ ὑποδήματά τῆς, καὶ εἰς τὸ κρεβάτιον, καὶ ἀπλῶς εἶπεν τὴν ὑπερβολὴν ἐμεταχειρίσθη εἰς τὴν ζωὴν τῆς, καὶ τὸς ὅσον ἐμετάβαλε καὶ ἄλλαξε τὴν πολιτείαν τῆς, καὶ τὰ ἦδη τῆς ὅλα, εἰς αὐτὰ τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα, ὡς ὅπου καὶ πολλάκις ἐνόμισαν μερικοὶ, πῶς εὐγένην ἀπὸ τὰς φρένας τῆς, καὶ περιπατεῖ ὡς παράφρων· ἀλλ' ὁ γενναῖος ἐκεῖνος δὲν ἔβανεν ὁλότελα εἰς τὸν νῦν τοῦ τῆς ἀσκήσεως ταύτης καὶ καταισχύνει.

Εἰς τὴν ἐγκράτειαν δὲ καὶ τὴν νηστείαν, καὶ ἀκόμα εἰς τὴν ἀγρυπνίαν τόσον ἐπροχώρησεν, ὥστε ὅπῃ, ὅχι μόνον τὰ γλυκὰ φαγητὰ ἀπέβαλεν ὁλοπρόσωπον, εἰς τὰ ὁποῖα μάλιστα εἶχε μεγάλην κλίσιν, καὶ τὸν ὕπνον ἀπέκοψε τῷ ἐξημερώματι καὶ τῇ αὐγῇ, ὅπῃ τότε μάλιστα εἶναι ἀρμόδιος, καὶ εἰς τὴν φυσικὴν σύσκειν τῷ ἀνθρώπῳ ἀναγκαῖος, καὶ ἐξ αὐγῆς τὸν ἡγάπα υπερβολικὰ, ὅχι μόνον λέγων αὐτὰ ἀπέκοψεν, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσα πολλὴν σκληρότητα ἐπένευσε τὴν τράπεζάν τε, ἀποπληρώνωντας τὴν ἀναγκαίαν χρεῖαν, μετ' ἄρτον μοναχὰ καὶ ὕδωρ, καὶ ἐκεῖνα ὀλιγώτατα. διὰ τῆτο, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς πλέον ἦτον ἀνώτερος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, μετ' τὴν ὑπὲρ φύσιν συνέργειαν τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ, καὶ θαυμαστὰ ἐξεσίσταζεν ὁ θαυμαστὸς τὰς βαρυτάτας ὀρέξεις καὶ τὰ πάθη τῆς φύσεως, νικῶντας κατακράτος τὰς ἐπιθυμίας καὶ ἐπανατίσεις τῆς σαρκὸς, τότε τάχα; ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας; καὶ πῶς εὐρισκόμενος; εἰς τὸ μέσον τῷ κόσμῳ, εἰς τὸ μέσον τῶν ὕλῳν, ὅπῃ τρέφουσι τὰ πάθη, καὶ ἀνάπτουσιν ὡς φλόγας τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς. ὅθεν καὶ ἐφαίνετο τρόπον τινα ὑπὲρ ἀνθρώπων.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τέλος πάντων πρὸς τὴν ἀναχώρησιν ἔβλεπε, καὶ ὡς ἡ διψῶσα ἔλαφος ἐσπᾶζε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν ἱερὸν Ἀΐωνα, ἐπιθυμῶντας τὰς μεγαλητέρας ἀγῶνας, καὶ τὴν τελειοτέραν καὶ ὑψηλοτέραν πολιτείαν, ὁ μὲν Βασιλεὺς τῆτο μανθάνωντας παντελῶς δὲν τῷ ἐσυγχώρει τὴν ἀναχώρησιν, ἀλλὰ μετὰ κάθε λογῆς τρόπου καὶ λόγου, καὶ μετὰ φιλοτιμίας Βασιλικῆς, καὶ ὑποσχέσεις μεγαλωτάτας ἐβάλετο νὰ τὸν κρητίσῃ κοντά τε, κρίνωντας διὰ ζημίαν μεγαλωτάτην, καὶ σέρισιν ἐπικίνδυνον, καὶ ὥσπερ μίαν κολόβωσιν τῆς Βασιλείας τε, τὸν ἐδικὸν τε χωρισμὸν.

Ἐπειδὴ ὁμῶς ὁ ἐρανόφρων ἐκεῖνος εἰς τὰ τοιαῦτα τῷ Βασιλεῶς, παντελῶς δὲν ἐσυγκατένευεν, ἀλλὰ σοφώτατα καὶ ὑψηλότατα ἔλεγε καὶ ἐφρόνει, πῶς δὲν ἐδύνατο νὰ προτιμήσῃ τὰς δωρεὰς καὶ τὰς τιμὰς τῆς ἐπιγείας Βασιλείας, καὶ διὰ τὰς τοιαύτας τιμὰς, νὰ θεραπεύῃ ἀνθρώπινα θελήματα, καὶ νὰ καταφρονήσῃ τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, καὶ τὴν ὑποδεσίαν τῷ Θεῷ, (τὸ ὅποιον, ἔλεγε, πῶς εἶναι ἐσχάτη ἀκαίδευσία καὶ ἀφροσύνη) ἐπειδὴ λέγων ἐκεῖνος τόσον σερεδὸς εὐρίσκειτο καὶ ἀκλήνῃς πανταπᾶσι, παραχωρεῖ καὶ μὴ βεβλόμενος ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν βελὴν τῷ γενναίῳ Γρηγορίῳ, καὶ δεικνύωντας τὸν πόνον τῆς καρδίας τε, καὶ μετὰ δάκρυα, καὶ πῶς δὲν δέχεται χωρὶς πληγὴν τὴν σέρισίν τε, ἐν ταυτῷ δὲ καὶ τὸ μέλλον προβλεπώντας, καὶ προφητεύων ἀφευδέστατα, μέγας, ἔλεγε, καὶ θαυμαστὸς ἔμελλε νὰ γένῃ ἄγιος ὁ νεός, ἂν ἤθελε μείνῃ ἐδῶ ἀναμεταξύ εἰς ἡμᾶς, εἰς τὸν κόσμον. ἐπει-
δι

δὴ δὲ ἡγάπησε τὴν κρείττονα ζωὴν, καὶ πρὸς ἐκεῖνην καλῶς μεταβαίνει βεβαιότατα, καὶ ἐκεῖ μέγας θέλει γένῃ εἰς ὀλίγον καιρὸν, καὶ κατὰ ἀλήθειαν θαυμάσιος.

Ὁ Γρηγόριος λοιπὸν περῶντας ἤδη τὰς εἰκοσι χρόνας τῆς ἡλικίας τε, καὶ σπαράζωντας ὡς εἴπομεν εἰς τὴν ἀναχώρησιν, δὲν ἐκρίνευ ἔυλογον νὰ κάμῃ μόνον ἐδικὸν τε τὸ καλόν, ἀλλὰ μόνον τὸ ἐλικόν τε ἐφρόντιζε. κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἄλλων. λοιπὸν πρῶτον ἐαυτὸς ἐφρόντισε νὰ καταπέσῃ ὅλας τὰς ὁσπητίαις τοῦ ἀνδρὸς ὅμῃ καὶ γυναῖκας, νὰ ἀρνηθῇ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐγκόσμια, καὶ νὰ ἐπιθυμήσῃ τὴν ἑνω φιλοσοφίαν, τατέσι τὴν ἀγγελικὴν ζωὴν. καὶ ὁ μόνον τάτας, ἀλλὰ καὶ τὰς πλέον πλησιεστέρας τε συγγενεῖς, καὶ κοντά εἰς τάτας, καὶ τὰς πλέον καλοπροαιρέτας καὶ γνωστικὰς δάδας των, καὶ ἀφ' οὗ τῆτο ἐκατόρδωστε, καὶ τὰς ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν ὕλην καὶ τὴν πλάνην τῷ κόσμῳ, καὶ τὰς ἐκατάστησεν εἰς μοναστήρια συναριθμῶντάς τας εἰς τὴν τάξιν τῶν μοναχῶν, τότε καὶ αὐτὸς μετὰ τοιαῦτα καλὰ προαίμια, καὶ μετὰ τόσον πολὺν πλάτον τῆς ἀρετῆς, εὐχαίνει ἀπὸ τὴν πατρικὴν τε οἰκίαν, καὶ ἀπὸ τὴν πατρίδα τε, διὰ τὴν θαυμαστὴν πραγματείαν τῶν μεγάλων καὶ ὑπερφυσικῶν κατορθωμάτων, ἔχωντας μετὰ λόγους μοναχὸς τὰς δύο τα ἀδελφάς.

Ἐξῆλθον λοιπὸν τῆς Πόλεως εἰς τὸν καιρὸν τῷ Φθινοπώρῳ ἴσα πρὸς τὸν ἱερὸν Ἀΐωνα, καὶ τὴν ἐκεῖ παροικίαν ἀποβλέποντες. περ-
ιῶντες δὲ διὰ τῆς Θερμῆς ἐφθασαν εἰς τὸ Παπικίον (τῆτο εἶναι ἕνα ὄρος ἱερὸν παλαιότερον, εὐρισκόμενον ἀναμεταξύ τῆς Θερμῆς καὶ τῆς Μακεδονίας, εἰς τὸ ὅποιον τότε ἐκατοίκον, ἄνδρες μοναχοὶ, θαυμαστοὶ εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ ὑψηλοὶ τὰ θεῖα) ἐκεῖ μετὰ τὰς μοναχὰς ἐκεῖνας ἀπεφάσισαν νὰ ἐξεχειμάσων. τῆτο ὁμῶς ἦτον ἔργον τῆς θείας προνοίας, ὁ ὅποια ἐβάλετο νὰ δείξῃ καὶ εἰς ἐκεῖνας δηλαδὴ τὸν σοφὸν Γρηγόριον, καὶ τὴν θείαν χάριν, ὅπῃ τὸν ἐπεσκέαζε, καὶ πολλὰς νὰ ὀδηγήσῃ θαυμασιώτατα μετὰ τὸ μέσον ἐκεῖνα εἰς τὴν ἀληθινὴν θεογονυσίαν, καθὼς ὁ λόγος προβαίνωντας θέλει τὸ δείξει σαφέστατα. ἐπειδὴ, ἐκεῖ εὐρισκόμενος μετὰ τὰς ἀδελφὰς τε, καὶ συνασκῶν τὴν ἀρετὴν μετὰ τὰς μοναχὰς ἐκεῖνας, πρῶτον μὲν εἰς αὐτὰς ἐκεῖνας ἐφάνη ὄντως μέγας καὶ θαυμαστὸς, καὶ μετὰ τὸν λόγον, καὶ μετὰ τὸ ἦθος, καὶ μετὰ τὸ σχῆμα, καὶ μετὰ τὸ περιπάτημα. καὶ μετὰ τὴν προσοχὴν, καὶ συμμαζάζειν τὰ νοήματα, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, μετὰ ὅλα ἐκεῖνα ὅπῃ ζωγραφίζεται καὶ γνωρίζεται ὁ κατὰ Θεὸν ἄνθρωπος, ὥστε ὅπῃ βλέποντές τον ἔμενον ἐκστατικοί, θεωρῶντες καὶ λόγον καὶ πρᾶξιν καὶ φρόνημα τόσον γεροντικὸν καὶ μοναχικόν καὶ φιλόσοφον, εἰς ἀτελεῖς ἐτι καὶ νεκρὸν σῶμα. δεύτερον δὲ, καὶ ἐκεῖνοι ὅπῃ ἐκατοίκον εἰς ἕνα ἄλλο ὄρος, ὅπῃ ἦτον ἐκεῖ πλησίον (αὐτοὶ
ἐξ

ἐξ ἀρχαίων χρόνων ἔξ ἀπὸ γεννήσεώς των ἀκολοῦσαν τὴν πλάνην ἢ κακοδοσίαν τῶν Μαρκιωνιστῶν ἢ Μασσαλιανῶν) τῆς Θεοδόφου γλώττης τῷ Γρηγορίῳ ἐγίναν κυνήγι θαυμασίων. ἐπειδὴ μανθάνοντες ἔκεινοι, πῶς ἕνας τοιοῦτος ἄνθρωπος ἦλθε ἔξ ἐυρίσκετο εἰς τὴν σκῆτην τῷ Παπικίῳ, ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πρῶτον μὲν ἀπὸ δύο ἢ ἀπὸ τρεῖς χάριν συνομιλίας ἢ δοκιμασίας· ὅμως ἀφ' ἧς ἐκατάλαβαν, πῶς δὲν ἐφθάναν εἰς κοντὰ, ἐγύριζαν ὀπίσω λέγοντες, πῶς αὐτοὶ μὲν ἦσαν ἄμειροι ἀπὸ τέχνης διαλεκτικῆς, ἔξ ἀπὸ θείας γραφῆς, ὅμως οἱ ἐδικαίτες διδάσκαλοι, εἶχον μεγάλην δύναμιν εἰς τὴν Διαλεκτικὴν, καὶ εἰς τὴν Θεολογίαν, ἔξ εἰς τὴν Δογματικὴν ἀκρίβειαν· πρὸς τὰς ὁποίας ἐπὶ, ἔλεγον, ποτὲ δὲν θέλεις δυνηθῆς, ἢτε νὰ ἀντιβλέψῃς, ἢ κἄν πρὸς ὀλίγον νὰ διαλεχθῇς.

Τὴν συκοφαντίαν ταύτην ἔξ τὴν καταφρόνησιν τῷ Θεῷ λόγῳ μὴν ὑποφείωνται ὁ Γρηγόριος, ἐπληρώθη πνεύματος ἁγίου, ἔξ ζήλον ἐνθεον εἰς τὴν καρδίαν τα δεξιμένους, δὲν ὤκνησε νὰ ὑπάγῃ πρὸς ἐκεῖνας τὰς ἰδίας, ἀλλὰ πέρνωντας μετὰ λόγους τὸν ἑνὰ ἀδελφόν, ἀνέβη πρὸς ἐκεῖνας σπουδακτικῶς.

Τὰ ὅσα δὲ εἶπεν ἐκεῖ μετὰ τὰς ἐξάρχους ἔξ διδασκάλους τῆς αἵρέσεως διαλεχθεῖς, ἔξ ὅτι τὰ προβλήματα ἔξ ζητήματα ἐκείνων ἅπαντα, ὡς ἀρχαῖα ὑφάσματα, διέλυσε, διὰ τῆς χάριτος τῷ Θεῷ πνεύματος, ἔξ εἰς καταφρόνην ἐκείνων τὸν ἀγῶνα ὅλον ἐγύρισεν, ἀποδείχνωντας, ὅτι ἔξ αὐτοὶ ἐκεῖνοι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἄλλοι ἐκαυχῶντο, δὲν ἤξευραν ὀλότελα τί ἔλεγον, ἔξ ὅτι ἀλόγως φλυαροῦσι κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τὰ ἀνύπαρκτα ἔξ ἀνυπόστατα ψεύματα, ταῦτα λέγω ἔξ τὰ τοιαῦτα, ἢτε τῷ παρόντος καιρῷ, ἢτε τῷ παρόντος λόγῳ εἶναι, νὰ τὰ διηγηθῶμεν ἕνα πρὸς ἕνα καταλεπτῶς, ἐπειδὴ τὰ το εἶναι ἔργον ἰσορίας μεγαλητέρας· ἕνα δὲ μόνον ἀπὸ ἐκεῖνα ἐξ ἀνάγκης θέλομεν ἀναφέρει πρὸς τὸ παρὸν, ἔξ ἵνα ἀπὸ τὸ μέρος, ὡς λέγασιν θέλομεν δείξῃ τὸ πᾶν. Οἱ ἀρχιγοὶ ἔξ διδάσκαλοι τῆς αἵρέσεως τῶν Μασσαλιανῶν, διδάσκασι, πῶς μία πρέπει νὰ εἶναι ἡ προσευχὴ τῶν χριστιανῶν, ἐκείνη δηλαδὴ, τὴν ὁποίαν ῥητῶς ἔξ κατὰ λέξιν ἐπαράδωκεν ὁ Χριστὸς εἰς τὰς μαθητὰς τα, ὅταν τὸν ἠρώτησαν, πῶς νὰ προσεύχωνται· τὰ δὲ ἄλλα, ὅτῳ ἡμεῖς συνιδέτομεν, ἔξ προσευχόμεθα, ἔξ ψάλλομεν, ὅλα, κατ' αὐτὰς, εἶναι μάταια, ἔξ ἔξω ἀπὸ τὰς θείας δεσμῆς· διὰ τῆτο ἔξ μοναχὴν ἐκείνην τὴν κυριακὴν εὐχὴν, ἤγουν τὸ, Πάτερ ἡμῶν νομοθετήσαντες εἰς τὴν ἐδικὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἐμπόδισαν ὅλας τὰς ἄλλας ψαλμωδίας ἔξ προσευχάς· τοῦτο λοιπὸν, ἔξ τότε κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα, ἐπρόβαλον εἰς τὸν Γρηγόριον, κατὰ τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας, τάχα ὡς ἕνα μέγα ἔξ ἄλυτον ἐπι-

ἐπιχείρημα, λέγοντες, πῶς χωρὶς ἄλλο παρενομεῖ, μὴ φυλάττωσιν τὰς θείας νόμους, τὰς ὁποίας δὲν ἔχει ἐξασίαν νὰ τὰς ἀδετῇ. Ὁ δὲ ἀγωνιστὴς ἔξ φίλος τῆς ἱερᾶς εὐχῆς ὁ Γρηγόριος, ἀποκρινόμενος ὑπὲρ αὐτῆς ἔξ ἐδῶ, εἶπεν, ὅτι, ἂν ἔξ ἡμεῖς, κατὰ τὴν ἐστίαν μᾶς συκοφαντῇτε, ἀδετῶμεν τὴν ἱερὰν ἔξ δεσποτικὴν ἐκείνην εὐχὴν, ἀλλ' ὅμως, διὰ τὰς ἱερὰς μαθητὰς τῷ Χριστῷ, ποτὲ κατὰ τὴν νομίῳ, δὲν θέλετε εἰπῇ, πῶς εὐδὺς ἐπαράβηκαν τὴν παράδοσιν ἔξ τὴν διδασκαλίαν ἐκείνην, ὡς ὅτῳ ἐκεῖνοι μάλιστα ἔξ πρῶτοι ἠρώτησαν τὸν Χριστὸν πῶς νὰ προσεύχωνται, ἔξ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὴν ἐδιδάχθησαν ἀπὸ τοῦ σώματος τῷ Χριστῷ· εἶπατε· τί ἀποκρίνεσθε διὰ τὰς Ἀποστόλους; ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν, ὅτι οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι μαθητὰς ἔξ Ἀπόστολοι τῷ Χριστῷ, ἐφύλαξαν καλῶς τὴν ἐντολὴν τῷ Χριστῷ, ἔξ διὰ τῶν Εὐαγγελιστῶν ἐπαράδωκαν ἔξ εἰς τὰς μεταγενεστέρας τὴν Κυριακὴν εὐχὴν, ἐστίς δὲ ἐπαράβηκατε τὴν παράδοσιν, ἐμβάζοντες εἰς τὸν τόπον ἐκείνης τὰς ἐδικάσας· ὁ Θεὸς Γρηγόριος ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὰς λέγωντας, ἔξ πῶς ἐκεῖνοι οἱ ἴδιοι, ὕστερα ἀπὸ τὴν θεῖαν ἀνάληψιν τῷ Χριστῷ, ἔξ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάντησιν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ὅταν ἀπὸ τὰς δεοκτόνας ἱερὰς ἐκταταρῆχοντο διὰ τὸν Χριστὸν, θέλοντες νὰ κάμνουν κοινὴν προσευχὴν πρὸς τὸν Θεόν, δὲν εἶπαν, ἐκείνης τῆς κυριακῆς προσευχῆς τὰ λόγια, (κατὰ ἰσορίαν ὁ Θεὸς Ἀνακῆς εἰς τὸ βιβλίον τῶν πράξεων) ἀλλὰ μάλιστα φαίνονται ὅτῳ εἶπαν ἄλλα, τὰ ἀρμόδια δηλώνοντι εἰς τὸν τότε καιρὸν ἔξ τὴν χρεῖαν; τὰ ὁποία, πόσον ἐφάνησαν δεκτὰ εἰς τὸν Θεόν, μαρτυρεῖ ὁ ἱερὸς Ἀνακῆς λέγων, ὅτι εὐδὺς μετὰ τὸ τέλος τῆς προσευχῆς ἐκείνης, ἐσαλεύθη ὁ τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἦσαν συνηγμένοι, ἔξ ἐγερμένωσαν ὅλοι ἀπὸ πνεῦμα Ἀγίου, ἔξ ἐλάλαν τὸν λόγον μετὰ παρρησίας· πῶς δὲ ἔξ ὁ Τελώνης, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῷ Χριστῷ, κατέβη δειδικαιωμένος, ὅπου δὲν εἶπεν ἐκείνην τὴν ἰδίαν εὐχὴν πρὸς τὸν Θεόν;

Ὡς ὅτῳ, ἐκεῖνο μάλιστα κάθε γνωστικὸς πρέπει νὰ νοῇ ἔξ νὰ συμπεραίνῃ, ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῷ Χριστῷ, ὅτι δὲν ἐδιώρισεν ὁ Χριστὸς, κάθε μας προσευχὴν νὰ τὴν κάμνουμεν μετὰ ἐκεῖνα τὰ ἴδια λόγια τῷ Πατρί ἡμῶν, ἀλλὰ τύπον ἔδωκε μάλιστα προσευχῆς εἰς τὰς πηγὰς διὰ μέσῳ τῷ Πατρί ἡμῶν, θέλωντας δηλαδὴ νὰ μᾶς διδάξῃ μετὰ τῆτο, ὅτι εἰς κάθε μας προσευχὴν, ἔξ ψαλμωδίας, τὰ ἴδια ἐκεῖνα νοήματα, ἔξ τὸν σκοπὸν ἐκείνης τῆς προσευχῆς τῷ Χριστῷ νὰ φυλάττωμεν· ἔξ σοχαῖς τὴν ἀκρίβειαν τῆς διδασκαλίας τῷ Κυρίῳ, ὅτι δὲν εἶπε ταῦτα τὰ ῥήματα, ἔξ τῆτος μόνως τὰς λόγους νὰ προσεύχεσθε· ἀλλὰ πῶς; ἢτω λέγει προσεύχεσθε ὑμεῖς· ἤγουν κατὰ τῆτον τὸν σκοπὸν ἔξ τὸν τύπον ὅτῳ ἐγὼ σᾶς δίδω· λοιπὸν τὸν κανόνα καὶ τὸν τύπον ἐκεῖνον ἀκολοῦθοντες πρῶτοι οἱ Ἀπόστολοι ἐπροσέ-
χον-

χροντο ἀρμολιάτατα εἰς κάθε καιρὸν φυλάττοντες μὲν ἀπαράβατον τὴν ἐνοίαν ἐκείνης τῆς Κυριακῆς εὐχῆς, μὴ φυλάττοντες δὲ ἐξ ἀνάγκης καὶ τὰ ἴδια λόγια· τὸτο καὶ ἡμεῖς καὶ κοινῶς καὶ κατ' ἴδιαν κάνομεν εἰς τὰς προσευχὰς μας ἐκείνης μιμήμενοι, ἀναφέροντες δηλονότι καὶ ἡμεῖς, ὅσα βλέπομεν καὶ λέγομεν, εἰς ἐκεῖνον τὸν πρῶτον κανόνα καὶ τὴν πρώτην εὐχὴν, κατὰ τὸν λόγον δηλαδὴ καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ· ἔτσι ἐν προσεύχῃςδε ὑμεῖς.

Περὶ δὲ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησεν αὐτὸς ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, ὅσα εἶπε καὶ ἐρρητόρευσεν, εἰς ἐκείνας τὰς ἐχθρὰς τοῦ Σταυροῦ, καὶ πῶς ἠνωθεν ἐκ τῶν ἀρχαίων γενεῶν ὁ τύπος τοῦ Σταυροῦ ἐνέργει εἰς τὰς Πατριάρχας καὶ Προφῆτας, καὶ πῶς μουσικῶς ἐτελεῖωνε καὶ ἐκείνας, τὸ μουσῆριον τῆς Δεῖας οἰκουμένης, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς ἐφανερώθη εἰς τὰς μετὰ ταῦτα γενεάς, αὐτὰ καὶ τὰ τοιαῦτα δύναται τινὰς καὶ τώρα καὶ τὰ ἀκῶσι, ἀπὸ αὐτῆν ἐκείνην τὴν σοφίαν καὶ Θεολόγον γλῶτταν, ὅπως τὰ διδάσκει καλῶς καὶ ὑψηλότερα, ἐκεῖ δηλονότι ὅπως γράφει περὶ τοῦ τιμίου Σταυροῦ· μετὰ αὐτὰ καὶ τὰ τοιαῦτα κατὰ κράτος ἐτάραξε τὰς φρένας των, καὶ τὰ μιὰ τῶν σῶματα ἀπέρραψε, καὶ τὰς ἀσεβεῖς αὐτῶν βλασφημίας ἀπέφραξε· τοῖσι τωτόπως ὥσαν ἕνας νικητὴς ἄριστος ἐγύρισε ἐκεῖθεν μετὰ λαμπρὰ νικητικὰ τρόπαια· ὅτι ἀπὸ τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ ἀρχηγὸς τῆς αἰρέσεως, ἀρχισε παρעυδύς νὰ συλλογίζεται τὰς λόγους τοῦ Γρηγορίου· καὶ εὐρίσκωντάς τας ἀληθινὰς, καὶ κατὰ ἀληθειαν θεωπεύοντας, δὲν ἔχασε καιρὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀπὸ τῶν ἐγκρίτων των, μετὰ ἕνα πολὺ μέρος ἀπὸ τοῦ πληθους, ὤσπερ ἀπὸ ὀλίγων διὰς μακαίρου καιροῦ, ἀνέβησαν εἰς τὴν Κωνσταντινὴν πόλιν, καὶ προσπεσόντες εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, καὶ ἀπαρνηθέντες τὴν προτέραν τὴν πλάνην, ἔγιναν μέλη τιμια τῷ σώματος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῶν πιστῶν.

Αὐτὰ ἐσάδισαν τρόπον τινα προσισόδια καὶ προαγωνίσματα πρὸς τὴν ἱερὰν ἡσυχίαν καὶ ἀσκήσιν τοῦ Γρηγορίου, τὰ ὁποῖα ἐπρομήνουν τὰς μεγαλωτάτας ἀγῶνας καὶ τὰ θυμασία τρόπαια, τὰ ὁποῖα μετὰ ταῦτα ἐσχισεν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας.

Οἱ μοναχοὶ ὅμως τοῦ Παπικίου Ὁρους, τὸ εἶχον διὰ ἕνα μέγα θάυμα, πῶς ἠμπόρεσε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰ χεῖρα, καὶ ἀπὸ τὰς ἐπιβλάς, τῶν θηρίων ἐκείνων, ὅπως καὶ πληθους πολὺ ἦτον, καὶ φοβεροὶ εἰς τὴν δύναμιν· καὶ ἀκόμα ἐδάμαζον, πῶς ἕνας μόνος ἠμπόρεσε νὰ φιλονεικήσῃ, καὶ νὰ ἀντιστάσῃ μετὰ τὰς λόγους, εἰς τῶν πολλῶν φλυαρίας· καὶ ἐκεῖνος ὅχι μόνον ἀντεστάσῃ, ἀλλὰ καὶ λαμπρῶς τὰς ἐνίκησε καὶ τὰς ἐκατατρέψωτε μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ· οἱ ὅποιοι καὶ

κρυ-

κρυφίως καὶ φανερώς ἐφόνευσαν ἐκεῖνος ὅπως ἐφιλονεικῶν μετὰ αὐτὰς, ἄλλαι φορεῖς προτιότερα· τὸ ὁποῖον ἐπεχείρησαν καὶ τότε κατὰ τὴν Δεῖαν Γρηγορίου, καὶ τὴν αὐταδέλφην τα μετὰ τὸν μουσικόν, δὲν ἐπέτυχαν ὅμως τὸν σκοπὸν τῆς κακογνωμίας των, βοηθήσεως καὶ φυλαττάσεως ἠνωθεν τῆς Δεῖας δυνάμεως, καὶ χάριτος τὰς δόλους τῆς συνέβη δὲ τὸ τοιαῦτης λογῆς· ἀφ' ἧς ἡ διάλεξις ἔπαυσε, καὶ ὁ Γρηγόριος μετὰ τὸν ἀδελφόν τα ἐγύρισαν ὀπίσω, τότε οἱ πλάνοι καὶ φονεῖς ἐκεῖνοι, ἠθέλησαν τάχα νὰ τὰ στείλῃ ὡς δῶρα, μερικὰ φαγητὰ· ἐκεῖνα ὅμως εἶχον μέσα τὰς κεκρυμμένους τὸν θάνατον· καὶ ὁ Γρηγόριος ἐκ Δεῖας ἐπινεύσας ἐγνώρισε τὸν δόλον· καὶ ἐδέχθη μὲν τὸ δῶρον, ἐπαγγέλλετο δὲ νὰ μὴ βάλῃ τινὰς ἀπὸ ἐκεῖνα εἰς τὸ σῶμα τίποτας· καὶ πάντες ἐφυλάχθησαν· ἠθέλησε δὲ ἕνας ἀπὸ τὰς παρόντας νὰ κάμῃ τὴν δοκιμὴν, καὶ ῥίπτει ἀπὸ τὰς ἄρτας ἐκείνας μέρος εἰς ἕνα μικρὸν σκυλῆ· τὸ δὲ σκυλὶ εὐδὺς τρώγωντας τὸν ἄρτον εὐρέθη νεκρὸν· τότε καὶ οἱ λοιποὶ ἐκατάλαβαν τὸ διορατικόν τοῦ ἀνδρός, καὶ ὅτι διὰ τὸτο ἐμπόδιζε καὶ τὴν ἐκείνων μεταχειρίσιν· αὐτὰ μανθάνοντες καὶ οἱ ὁσώτατοι ἐκεῖνοι πατέρες τοῦ Παπικίου, καὶ θαυμάζοντες ἐπὶ περισσώτερον αὐτὸν διὰ τὴν μεγάλην τα ἀρετὴν, παντοίως τρόπως ἐμεταχειρίσθησαν, νὰ τὸν κρατήσῃ ἐκεῖ μετὰ λόγους· διὰ νὰ ἀπολαμβάνει τὴν ἀρετὴν τοῦ καὶ τὴν σοφίαν τα ἀκατάπαυστα· ὅμως ἐπεχείρειν ἀδύνατα, διὰ τὸν ἔβλεπε τὴν ὥραν, πότε νὰ κινήσῃ διὰ τὸν Ἀῤῥωνα, καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τὰ χαρίσματα ἐκείνα τὰ τότε, τὰ ὁποῖα πρὸ πολλῶν χρόνων ἐπόθει, καὶ εἰς ἐκεῖνα νὰ φθάσῃ ἐσπῶδαζε.

Εὐδὺς λοιπόν, ὅπως ἀρχισεν ἡ ἀνοιξίς, ἀναχωρεῖ ἐκεῖθεν ἀντάμα μετὰ τὰς δύο τα ἀδελφὰς, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸν ποδῶμενον Ἀῤῥωνα, καὶ πρῶτον εὐδὺς εἰς τὴν Λαύραν τοῦ Βατοπεδίου σέκει, καὶ ὑποτάσσεται εἰς τὸν θεῖον Νικόδημον, ὁ ὁποῖος τότε ἦτον θαυμασιὸς ἄνθρωπος, καὶ διέλαμπε κατὰ τε πρᾶξιν καὶ θεωρίαν, καθὼς ὅλοι σχεδὸν ἠξεύρασαν οἱ κατοικοῦντες τὸν Ἀῤῥωνα· αὐτὸς πρότερον ἐκατῶρθεσε κατὰ εἶδος ἀρετῆς εἰς τὴν Αὐξεντίαν τὸ βινόν· ὤσπερ δὲ εἰς τὸ Βατοπέδι ἐλθὼν, μετὰ τὴν ἴσιν προθυμίαν ἔκανε τὰς ἰδίους ἐκείνης ἀγῶνας εἰς πολὺν καιρὸν· καὶ ἐκεῖ ἔλαβε καὶ τὸ θαυμαστὸν τέλος καὶ μακάριον τῆς ζωῆς τα ὁ αἰδὶμος· ἡσύχαζε δὲ αὐτὸς, ὅχι μέσα εἰς τὸ μοναστήριον, ἀλλ' ἐκεῖ εἰς κάποιον μέρος κοντὰ (α).

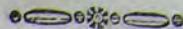
Εἰς

(α) Νικηφόρον αὐτὸν εὐρίσκομεν εἰς τὴν φιλοκαλίαν τῶν νηπτικῶν καλόμενον· καὶ ὡς ἀληθῆς, ὡς μαρτυρεῖται τῷ Θεῷ Γρηγορίῳ.

Εἰς τὸν λοιπὸν τὸν θαυμάσιον ἡσυχαστὴν προσελθὼν ὁ Γρηγόριος, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα, καὶ βάνει τὸν αὐτὸν τε εἰς τελείαν ὑποταγὴν· ἀφ' ἧς δὲ ἐγένετο μοναχός, καὶ ἔκαμεν ἐκεῖνας τὰς μεγάλας ὑποσχέσεις τῆς ὑπακοῆς, καὶ ὑποταγῆς, τί λογίῃς ἄρα προχώρησιν ἔκαμεν εἰς τὴν πρᾶξιν ὁμῶς καὶ εἰς τὴν θεωρίαν, προσέχετε, διὰ νὰ καταλάβετε.

Δεύτερον χρόνον εἶχεν ἀπεράση, ὅπῃ μὲ νηστείας καὶ ἀγρυπνίας, μὲ συμμάχῳ τῶν λογισμῶν, καὶ μὲ ἀκατάπαυστον προσευχὴν ἡμέρας καὶ νυκτός, ἐφέρετο πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὁδηγὸν ὁμῶς καὶ προσάτιν καὶ μεσίτριαν ἐπρόβαλλε τὴν Θεοτόκον, καὶ μὲ λόγους καὶ μὲ προσευχάς, καὶ μὲ νοερά κινήματα τῆς ψυχῆς τε, καὶ σωματικῆς καὶ ὡραν ἔβανεν ἔμπροσθεν εἰς τὰς ὁφθαλμίας τε τὴν βοήθειαν ἐκείνης, καὶ τρόπον τινα ἐκείνην βλέπωνται, καὶ ἀπὸ ἐκείνης χειραγωγούμενος ἔτρεχε τὸν δρόμον τῆς ὑπακοῆς· ἐν μιᾷ γὰρ τῶν ἡμερῶν, ἐκεῖ ὅπῃ κατὰ μόνας ἡσυχάζει, καὶ τὰς λογισμὰς τε ὅλας εἶχε γυρισμένας εἰς τὸν αὐτὸν τε, καὶ πρὸς τὸν Θεόν, εἰς καιρὸν ὅπῃ ἦτον ἐξυπνος, καὶ ὅχι εἰς τὸν ὕπνον τε, ἰδὲ ἔξαφνα φαίνεται εἰς τὰς ὁφθαλμίας τε ἑνὸς ἱεροπρεπῆ καὶ σεβάσιμου ἀνδρὸς· Ἰωάννης ἦτον ὁ Εὐαγγελιστής, ὁ ἑξαίρετος μαθητὴς καὶ φίλος τοῦ Χριστοῦ· ἄτος βλέπων μὲ Ἰλαρὸν ὄμμα τὸν Γρηγόριον, ἰδὲ ἐγὼ τέκνον Γρηγόριε, ἦλθον, καθὼς βλέπεις, ἀπεσπῶν ἀπὸ τῆς ἀγιωτέρας καὶ Βασιλίσσης τῶν ἀπάντων, διὰ νὰ σὲ ἐρωτήσω, διὰ ποίαν αἰτίαν νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ σχεδὸν καθ' ἑκάστην ὥραν, δὲν πάνεις ἀπὸ τοῦ νὰ φωνάξης τοιαύτης λογίῃς „φῶς, τισὸν μὲ τὸ σκότος, φῶτισόν με τὸ σκότος.“ (ἀπαράλλακτως σημειώνομεν τὰ ἴδια τε λόγια, ὡς ἱερὰ καὶ σεβάσιμα) ἀπεκρίθη πρὸς ταῦτα ὁ Γρηγόριος, καὶ τί ἄλλο πρὸς τὸν Θεόν, ἀνδρῶς ἐμπαθῆς καὶ γεμάτος ἀπὸ ἁμαρτίας, καθὼς ἐγώ. εἶναι χρεῖα καὶ πρέπον εἰς τὴν προσευχὴν μὲ νὰ ζητῶ, παρὰ νὰ ἐλεηθῶ καὶ νὰ φωτισθῶ, διὰ νὰ ἡξεύρω καὶ νὰ πράττω τὸ σωτήριον ἐκεῖνα θέλημα· τότε εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ ἡγαπιμένος μαθητὴς πάλιν, ἡ Δέσποινα τῶν ἀπάντων διὰ μέσσω ἡμεῖς τὰ δόξατος ὀρίζει καὶ ἀποφασίζει λέγασα „ὅτι αὐτὴ ἐγώ ἡ ἰδία θέλω σὲ εἶμαι βοηθός· ὁ δὲ Γρηγόριος πάλιν ἠρώτησε τὸν ἱερόν διδάσκαλον, καὶ πᾶ ἔχει νὰ μὲ βοηθῇ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μὲ, ἐν τῇ παρόσῃ ζωῇ, ἢ ἐν τῇ μελλούσῃ; εἰς τὸν ὅποιον ὁ Θεὸς Εὐαγγελιστής μετὰ χαρῆς ἀπεκρίθη, ὅτι καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μελλόντι· ταῦτα εἰπὼν, καὶ γεμίζοντας τὴν καρδίαν τε ἀπὸ ἁγνότητος καὶ ἀγαλλιάσεως, καὶ ἀγαλλιάσιν, μὲ τὰς δωρεάς καὶ ὑποσχέσεις τῆς Θεομήτορος, ἐγένετο ἄφαντος.

Ταῦτα ἐδιηγῆθη ὁ Ἅγιος μετὰ θαυμάσιου ὕψους ἀπὸ πολλῶν χρόνων εἰς τὸν Δωρόθεον τὸν καλὸν τε μαθητὴν καὶ σύνοικον, καὶ ζηλωτὴν κατὰ τὸ δυνατόν τῆς ὑψηλῆς τε πολιτείας, ὅστις καὶ συναγωνιστὴς τῷ ἐγένετο ὕψους, εἰς τὰς μεγάλας ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς ὁρθοδόξου Πίστεως· ἔλεγε δὲ πρὸς αὐτὸν ἀκόμα καὶ ταῦτα, ὅτι καὶ εἰς τὴν πατρικὴν μὲ οἰκίαν, καὶ εἰς τὴν σπαδὴν τῶν μαθημάτων μὲ, καὶ ἀκόμα καὶ εἰς τὰ Βασιλεία, πρὸ τοῦ νὰ παύσω ἀπὸ ὅλα, καὶ πρὸ τοῦ νὰ ἀναχωρήσω ἐκεῖθεν, μεγάλην πίσιν εἶχα, καὶ θερμὴν ἀγάπην, καὶ ἐλπὶδα εἰς τὴν Παρθένον καὶ Θεομήτορα· ὅθεν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εὐδύς ὅπῃ ἤθελε ξιμερώσῃ, τῶτο ἦτον τὸ πρῶτον καὶ ἀναγκαιότερον, ἀπὸ ὅλα τὰ ἔργα μὲ, νὰ σαδῶ ἔμπροσθεν εἰς τὴν ἀγίαν τῆς εἰκόνα, καὶ νὰ εἰπῶ μὲ κατάνυξιν καὶ συντριβὴν τῆς καρδίας μὲ μεγαλωσύνην, τὴν ἱερὰν ἐκείνην καὶ μεγάλην εὐχὴν, ἡ ὁποία εἶναι γεμάτη ἀπὸ μετάνοιαν καὶ ἐξομολόγησιν καὶ δέησιν, καὶ ἀπὸ τῆς ὁσίας Μαρίας ἔχει τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ προοίμια (α).

Μόλις εἶχαν τελειώσῃ τρεῖς χρόνοι, ὅπῃ ἦτον εἰς τὸν δρόμον τῆς ὑπακοῆς ὁ Γρηγόριος, καὶ ὁ θαυμάσιος Νικόδημος ὁ γέροντας τε, εἰς βαθὺ γῆρας φθάσαι, ἐνδόξως καὶ κατὰ ἀληθειαν μακαρίως ἀπῆλθε πρὸς Κύριον· καὶ παρευδύς ἐκεῖνος ἐκεῖθεν μεταβάς, ἐπήγεν εἰς τὴν μεγίστην Λαύραν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου· ἐκεῖ τὸν ἐδεξιώθησαν καὶ τὸν ὑπεδέχθησαν οἱ πατέρες κατὰ τὴν συνήθειάν τες, ἢ νὰ εἰπῶ τὸ ἀληθέστερον, καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν συνήθειάν τες, καὶ ὑπὲρ τὰ πάτρια· ἐπειδὴ πρὸ πολλῶν ἡ φήμη τε εἶχε προλάβῃ, καὶ ὅλας τὰς εἶχε καταπεισμένους νὰ φρονῶν τὰ μεγάλα καὶ πρέποντα περὶ αὐτοῦ. καὶ μένει λοιπὸν ἐκεῖ μετ' αὐτῶν τρεῖς χρόνους ὁλοκλήρως, καὶ ὅλοι ἐθαύμαζον τὴν πολιτείαν καὶ τὴν σοφίαν τε, δεικνύοντας τὴν δοκίμην μεγαλιτέραν ἀπὸ τὴν φήμην, καὶ νικῶντας τὰς λόγους μὲ τὰ πράγματα· ἐπειδὴ λαμβάνοντας ἐντολὴν ἀπὸ τὸν ἡγούμενον, νὰ ὑπηρετῇ καὶ αὐτός, καθὼς ἐκεῖ συνηθίσαι, ἀντάμα μετ' ἄλλων, εἰς τὴν κοινὴν Τράπεζαν τῶν ἀδελφῶν, καὶ νὰ συμπάλλῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀντάμα μετ' ἄλλων ψάλλας. θαυμάσιος ἐφαίνετο εἰς τὰ πάντα· καὶ ὅλας ὁμῶς καὶ γέροντας, καὶ νέους, καὶ κοινοβιάτας καὶ ἀναχωρητάς, καὶ σοφὰς καὶ ἰδιώτας, ὅλας λέγω ἀπὸ μῆκος ἔβανεν εἰς δάμνος καὶ ἐκπλήξιν· ἐπειδὴ δὲν ἦτον δοσμένος εἰς τὴν μίαν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἄλλην ταχα ἐκαταφρόνει· ὅθεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς μῆκος ἐφθασε, τὴν δὲ ἄλλην μετὰ τὰ ἄλλα

(α) Παρακαλῶμεν, ὅσοις ἡξεύρει τὴν εὐχὴν ταύτην ὡς τὴν σημειώση.

ἄκρα τῶν δακτύλων τε μόνον ἐπίανεν. ἡ δὲ τὰς καθολικὰς καὶ γενικὰς ἀρετὰς μόνον ἐπρωτίμα, τὰς δὲ κατὰ μέρος, καθὼς ἄλλοι συνηθίζουσιν, ἠτίμαζεν· ὅχι δὲν ἔκανε ἐτὶ ἄλλὰ μὲ τὴν ὑπερβολὴν ἐσπίδαζε νὰ τὰ κατορθώσῃ ὅλα ἐξίστα, ὥστε ὅπῃ ἡ ψυχὴ τε ἦτον, ὡς ἓν ἕνας τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐσύντρεχαν καὶ ἐκατοίκην ἀντάμα ὅλα τὰ πνευματικὰ καλὰ· καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὅλοι αὐτὸν ἐθαύμαζον, καὶ ὅλοι πρὸς αὐτὸν ἐβλεπον· τί νὰ εἰπῶ διὰ τὸ χαροποιῶν τε ἡδὺς, καὶ τὴν γλυκυτάτην συνομιλίαν τε; τί διὰ τὴν βαθυτάτην ταπεινοφροσύνην τε, καὶ μὲ ὅλον ὅπῃ ἦτον πλατισμένος ἀπὸ τὴν σοφίαν, καὶ εἰς τὰς λόγους ὑπερέβαινε πάντας; ἡ ὅποια ταπεινοφροσύνη τε καὶ εἰς τὰς ἄλλας ὅπῃ τὸν ἐσυνακρέφοντο καὶ τὸν ἐβλεπαν, ἐγένετο ὡς ἓν ἕνα κέντρον πρὸς κατάνυξιν· ἐκυρίευσεν λοιπὸν ὁ Θεομάρσιος, ὅχι μοναχὰ τὰ ἄλογα πάθη καὶ τὰς ὀρέξεις, μὲ τὴν ὑπερβολικὴν ἀσκησιν, ὅπῃ ἔκανε, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς φύσεως, καὶ σώμα φορῶν, τρόπον τινὰ ἐφιλονέκει καὶ ἠγωνίζετο νὰ γένῃ ἀσώματος· τὸν δὲ ὑπὸν, καὶ τὴν φυσικὴν ἀνάγκην ἐκείνην, τὸσον πολλὰ λέγασιν, πῶς τὸν ἐνίκησε τότε, ὥστε ὅπῃ, τρεῖς μῆνας ὀλοκλήρως ἔμενε αὐπνους παντελῶς τὰς νύκτας, ὡς ἓν ἦτον ἄσπαρκος ἔξω μόνον, ἀπὸ ἑνὸς ὀλίγου τι, ὅπῃ ἐλάμβανε τὴν ἡμέραν, ὕστερα ἀπὸ τὴν τροφὴν· καὶ τῷ τῷ, καθὼς ἐγὼ νομίζω, διὰ νὰ μὴ πάσῃ τίποτα ἢ φρένες τε, ἀπὸ τῶ ἐγκεφαλῶν τὴν ξηρότητα.

Ἀλλὰ καὶ μὲ ὅλον ὅπῃ τοιάτῃς ἀγῶνας ἐκατόρθωνε μέσα εἰς τὸ κοινόβιον τῆς μεγάλης Λαύρας, ὅμως ὁ πολὺς τῆς ἡσυχίας ἔρωτας, δὲν τὸν ἄφισε νὰ μένῃ ἐκεῖ μέχρι τέλους, ὅθεν ευχαρίστως ἐκείθεν ἔδραμεν εἰς τὴν πολυπόδητόν τε ἐρημίαν, ἔχοντας μὲ λόγους καὶ τὰς ὁμοφύχους καὶ ἡγαπημένους τε συνασκητάς τῶν αὐτῶν ἀρετῶν.

Γλωσσίαν ἀνέμαζον τὴν ἱερὰν ἐκείνην Σκήτην, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐκατοίκον ἀναχωρηταί. τῶν ὁποίων ὅλων ἦτον, ὡς ἓν ἕνα ἄρχος καὶ κορυφαῖος, ἕνας ἄλλος Γρηγόριος κατὰ ἀλήθειαν θαυμαστής, ἀπὸ τὸ Βυζάντιον καὶ αὐτὸς καταγόμενος, μέγας δὲ καὶ περιβόητος εἰς τὴν ἡσυχίαν, καὶ εἰς τὴν νῆψιν, καὶ θεωρίαν, κατ' ἐκείνους τὰς καιρὸς· αὐτὸν ἐθαύμασαν, ὅχι μοναχὰ οἱ συνασκηταί τε, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον εἰς τὴν πατρίδα τε τὸ Βυζάντιον ὕστερον, ὅσοι καλῶς ἐκεῖ ἐπιμελῶνται τὴν ἀρετὴν· ἐκεῖ καὶ τὸ τέλος τῆς προσκαιρῆ ζωῆς ἐδέχθη, καὶ ὁ Θεὸς ἔδειξε σημεῖα μεγάλα τῆς πρὸς αὐτὸν ευχαριστήσεώς τε, δοξάζοντας μὲ ὑπερφυῖ δάματα τὰ ἱερὰτα λείψανα· μὲ τὸν λοιπὸν τὸν ὁμώνυμον καὶ ὁμότροπον ἐκεῖ εἰς τὴν Γλωσσίαν ἐκατοίκησε τότε ὁ μέγας Γρηγόριος· καὶ ἀπὸ αὐτὸν, ὡς λέγουσιν,

σιν, ἐδιδάχθη, τὰ κάλλιστα καὶ ὑψηλότερα μυστήρια τῆς νοερᾶς ἐνεργείας, καὶ τῆς ἀκροτάτης καὶ πρώτης θεωρίας τὰ Θεῶ· τὰ ὅποια ἐκεῖνος ἀπέκτησε καὶ εἶχε, μὲ τὸν καιρὸν, μὲ τὴν ἐπιμέλειαν, μὲ τὴν δοκιμὴν, καὶ μὲ τὴν συναναστροφὴν ἄλλων θεωρῶν ἀνδρῶν.

Δὲν δύναται κανένας νὰ διηγηθῇ καταλεπτικῶς, τὰ ὅσα ἐκατόρθωσεν ἐκεῖ ὁ Γρηγόριος, μὲ τὴν τελείαν ἡσυχίαν καὶ μόνωσιν καὶ κατὰ ἀλήθειαν εἶναι ἀδύνατον· ἐπειδὴ αὐτὸ τὴν ὑπερβολικὴν του ταπεινοφροσύνην, περισσότερον ἔκρυπτεν αὐτὸς τὰ κατορθώματά τε, παρὰ ὅπου σπαράξαν οἱ κακοὶ νὰ κρύβῃ τὰ αἰσχρὰ καὶ ἄτιμα ἔργα, κρύπτωντας γνωστικώτατα καὶ ἐπιμελέστατα, ἀπὸ τὴν ἀρετῶν, τῆς δεξιᾶς τὸ ἔργον, καὶ κρυφίως ἀναφέροντας εἰς τὸν βλέποντα τὰ κρυπτά, τὴν ἀκατάπαυστον τῶ νόος τε προσευχὴν καὶ λατρείαν· δὲν ἐλάνθαναν ὅμως ἀπὸ μιᾶς τῶ ἀγίας τὰ ἔργα, καὶ τὸν προσεσημῶν Γρηγόριον τὸν συναγωνιστὴν καὶ φίλον τε· ὅθεν καὶ ὅσα ἐκείνος ἐφάνερωνεν, ἐκεῖνα μόνον καὶ ἡμεῖς ἐδῶ γράφομεν.

Εἴλεγε λοιπὸν ἐκεῖνος τοιάτῃς λογίς, ὅτι ἐκεῖ κατὰ μόνω ἡσυχάζων, καὶ προσέχων εἰς τὸν αὐτὸν τε, καὶ εἰς τὸν Θεὸν ὁ σάφης Γρηγόριος, πολλῶν μουσικῶν δωρεῶν καὶ χαρισμάτων ἠξιώθη παρὰ Θεῶ· τὰ ὅποια ὅλα, ἀδύνατον εἶναι μὲ λόγον νὰ τὰ παραστήσῃ τινὰς· ὅσα δὲ ἦσαν φανερά καὶ γνώριμα καὶ εἰς τὰς ἔξω, καὶ ἀπὸ τὰ ὅποια τινὰς ἤμπορετε νὰ ὀδηγηθῇ ευκόλως, καὶ εἰς τὴν ὑπόληψιν καὶ σοχασμὸν τῶν μὴ φαινομένων, τὰ ἦσαν, ταπεινῶς ἀκροτάτη· ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὸν πλησίον, καθὼς λέγει ὁ Θεὸς Ἀπόστολος, ἐγκάρδιος, ἀνευ ὑποκρίσεως, τὰ δύο δηλαδὴ αὐτὰ πρώτα καὶ μέσα ὅλη ὁλοῦσερινὰ δεμέλια καὶ χοιχεῖα τῶν ἀρετῶν, καὶ τελειωτικὰ, ὅλης ὁμῆς τῆς χριστιανικῆς ζωῆς καὶ πολιτείας· ὡς ἓν ὅπου ἡ πρώτη διδασκαλία, καὶ τρόπον τινὰ προηγούμενον μάθημα, ὅπῃ ἐδίδεν εἰς τὰς ἐδικὰς τε ὁ Κύριος, τῷ τῷ ἦτον, τὸ, μαθευτε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτος εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐυρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· καὶ πάλιν κατὰ τὸν ἐδικὸν τε λόγον, ὁ Θεὸς ὁ νόμος καὶ οἱ πραΰνεται, εἰς τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης δεμελιάζονται, τὴν λέγουσαν, ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν· ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος, τὸσον ὑψώνει τὴν διπλὴν ταύτην ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, ὥστε ὅπῃ καὶ τὸ ἴδιον μαρτύριον λέγει, χωρὶς ἀγάπης, τίποτα δὲν ὠφελεῖ.

Τί ν᾽ εἰπῶ διὰ τὴν μακαρίαν τὴν κατάνυξιν καὶ τὰ δάκρυα; ἔλεγεν ὁ ῥηθεὶς Γρηγόριος ὑπερέβη, λέγει, μὲ τὸ μέσον τῆς ἀγάπης, καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν κατάνυξιν, καὶ τὸ πένθος, ὡτάν ὅπ᾽ ἐπήγαζαν ἀκαταπαύτως ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ τὰ δάκρυα, χωρὶς δυνάως καὶ σενναγμῶς καὶ ἡχῆς ἀκασθῆς, καθὼς οἱ Θεοφόροι πατέρες διδάσκουσι διὰ τὰ τοιαῦτα δάκρυα, ἀλλὰ μόνον ἡσύχως τῷ ἐκατέβαιναν ἐκείθεν, ὡτάν δύο βρῦσεις ἀένωσι, καὶ τῷ ἐπὶ ὀπίσθιαν, καὶ τοῦ ἐμπροσθέντος, ἀντάμα μὲ τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ ἴδιον σῶμα. ἀπὸ τὴν θερμότητιν ἀγάπην, ὅπου εἶχε πρὸς τὸν Θεόν, καθὼς καὶ ἀνωτέρω προεῖπα.

Αὐτὰ ἐδιηγείτο ὁ ὁσιος ἐκεῖνος Γρηγόριος· τὸ δὲ δεῖον ἔκεινο χάρισμα τῶν δακρύων, τῷ ἔμεινε καὶ τὸ εἶχεν ἀένωτον καὶ εἰς ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς τῆς, καθὼς ὅλοι ἡμεῖς τὸ ἡξεύρομεν, ἔξω μοναχὰ ἀπὸ ὀλίγης, πρᾶγμα κατὰ ἀλήθειαν ὑπὲρ λόγον, καὶ ὑπὲρ θαῦμα, καὶ μὴδὲ εἰς τὰς βίβας καὶ λόγους τῶν Θεοφώρων πατέρων ἕνα παρόμοιον θαῦμα εὐρισκόμενον, πιστεύει δὲ αὐτὸ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, ἐκεῖνοι μόνον, ὅπ᾽ αὐτὸ ἡξεύρασιν· δὲν ἡμῶν ὅμως νὰ ἀπολάβωμεν διὰ πάντα, κατὰ τὸν σκοπὸν τῆς τὴν καλὴν ἐκείνην ἡσυχίαν ἐκεῖ εἰς τὴν Γλασκίαν.

Ὅτι μετὰ δύο χρόνους, ἀφ' οὗ ἐπῆγεν ἐκεῖ ὁ Γρηγόριος, οἱ μικρότατοι ἀγαρηνοὶ, δὲν ἔλειπαν ἀπὸ τὸ νὰ κάνουν μεγάλας καταδρομὰς εἰς τὸ Ὄρος, καὶ μεγάλας ταραχὰς καὶ πειρασμοὺς ἐπροξενῶνται εἰς τὰς μοναχάς, ὅπ᾽ ἡσύχαζαν ἔξω ἀπὸ τὰ μοναστήρια. ἐπειδὴ ἄλλοτε μὲν ἐφόνευον, ἄλλοτε ἐσκληζώνταν, ὅσας εὐρισκόν ἐμπροσθέντας· μερικαῖς φοραῖς δὲ καὶ μὲ μόνους τὰς κακὰς ὑποβίβας ἐσύγχιζαν τὴν ἡγαπημένην τῆς ἡσυχίαν· ὅθεν διὰ ταῦτα πάντα καὶ μὴ θέλοντες ἀναγκάζονται νὰ ἀφίσταν τὴν ἱερὰν ἐκείνην ἐρημίαν, καὶ νὰ ὑπάγουν εἰς ἄλλον τόπον ἀπὸ φόβου καὶ κινδύνου ἐλεύθερον. ὁ Γρηγόριος, λοιπὸν μὲ τὴν συνοδίαν τῆς, οἱ ὅποιοι ἦσαν δώδεκα τὸν ἀριθμὸν, ἐπέρασαν εἰς τὴν ἐδικήν μα πατρίδα τὴν Θεσσαλονικίην· καὶ ἐκεῖ συμβαλεῖνται ἀνάμεσόν τας, καὶ συμφωνῶσι, νὰ παραιτήσων καὶ Ἀθῶνα καὶ Θεσσαλονικίην, καὶ νὰ ὑπάγουν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ διὰ τὴν προκλήσων τὰς ἁγίας τόκας, καὶ διὰ τὴν ἡσυχάζων ἐκεῖ μέχρι τέλους τῶν· ἀφ' οὗ τῷτο ἀπεράσισαν ὅλοι, καὶ ἄλλο δὲν ἔλειπε, παρὰ νὰ κινήσων, ὁ σοφὸς Γρηγόριος ἠτέλησε νὰ μάθῃ, ἂν ἦτον καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀρεῶν τὸ κίνημα, καὶ νὰ λάβῃ καὶ δεῖν τὸ κύρος τῆς ἀποφάσεως τῶν· ἐκεῖ λοιπὸν ὅπ᾽ ἡσύχαζε, καὶ κατὰ μόνους ἐπροσῆυχε, εἰς καιρὸν ὅπ᾽ ἐφάνη, πῶς νὰ ἀπενύσταξεν ὀλίγον τι μεταξὺ τῆς προ-

σευχῆς. μὲ ἐφάνετο λέγει, ὡτάν νὰ ἔσεκα ἀντάμα μὲ τὰς συνασκητάς μα εἰς τὰ βασιλικά προαύλια, παρόντος ἐκεῖ καὶ τὰ Βασιλέως, καὶ βασιλικῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς καθημένα εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλικόν, τριγύρω δὲ εἰς αὐτὸν ἔσεκον οἱ βασιλικοὶ δορυφόροι, καὶ ἡ σύγκλητος ὅλη, καὶ κάθε λογῆς τάξεις, καθὼς συνήθιζαν· ἐκεῖ εἶδα, ὅπ᾽ ἐξεχώρησεν ἕνας ἀπὸ ἐκείνων τὰς ἀρχοντας, καὶ μὲ σχῆμα καὶ μὲ παρρησίαν ἤρχετο πρὸς ἡμᾶς· (ἐφάνετο δὲ ὡτάν νὰ ἦτον ὁ μέγας δᾶξ) εἶτα φθάνωντας εἰς ἡμᾶς, ἀνοίξε τὰς χεῖράς τὰς πρὸς ἐμὲ, καὶ ἐναγκαλιζωντάς με, ὡτάν νὰ μὲ ἔσυρνε πρὸς τὸν ἑαυτὸν τῆς, καὶ κρατεῖς πρὸς τὰς συναδελφάς μα καὶ φίλους τὰς ἔλεγεν, ἰδὲ καθὼς βλέπετε, ἐγὼ κρατῶ τῶτον ἐδῶ μὲ λόγους μα, ἐπειδὴ ὁ Βασιλεὺς ἔτως ἐπρόσταξεν, ὑμεῖς δὲ ὑπάγετε, ὅπου ἀγαπᾶτε· τίνας δὲν σῆς ἐμποδίζει.

Ταῦτα φωτισθεὶς παρὰ Θεοῦ ὁ Γρηγόριος, καθὼς ἐζήτει, καὶ κοινολογῶντάς τὰ καὶ εἰς τὰς ἀδελφάς, ἀπεράσισαν ὅλοι ἡμεῖς, πῶς πρέπει νὰ σταθῶν ἐκεῖ, καὶ νὰ μὴ παρεκτρέταν παντελῶς ἀπὸ τὴν αὐλήν καὶ ἀπὸ τὰ περίχωρα τὰ μεγαλομάρτυρος καὶ θαυματουργοῦ Δημητρίου, τῷ λαμπρῷ πολίτῃ, καὶ προστάτῃ, καὶ φύλακος τῆς μεγαλοπρεπῆς Θεσσαλονικῆς· ὅτι καλῶς ἐνόησαν, πῶς ἐκεῖνος ὁ φανεὶς μέγας δᾶξ, ὅπ᾽ παραδόξως ὑπερῆλθε τὰ δεῖα καὶ βασιλικά προσάγματα, αὐτὸς ἐκεῖνος ἦτον ὁ μέγας Δημήτριος, ὅπ᾽ φιλικῶς καὶ γνησίως ἐκράτει τὸν Γρηγόριον, καὶ μὲ τὸ μέσον ἐκείνη καὶ τὰς λοιπὰς, κατὰ τὸ παρὸν μὲν εἰς τὴν ἡγαπημένην τῆς ἡσυχίαν καὶ ἀναχώρησιν, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ εἰς τὴν ποιμαντικὴν προστασίαν, καὶ Γεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας· τὸ ὅποιον μετὰ καιρὸν ὑπερὸν ἐμελλε νὰ οἰκονομηθῇ θαυμαστῶς, ἀπὸ τὴν μεγάλῃν τῷ Θεῷ σοφίαν καὶ πρόνοιαν, ἡ ὅποια συνήθιζει πάντοτε προτιότερα καὶ ἀπὸ μακρὰν νὰ βάνῃ τῶν μεγάλων πραγμάτων τὰς ἀρχάς.

Ἐκεῖ εἰς τὴν Θεσσαλονικίην ἐδέχθη καὶ τὸ μέγα τῆς ἱερᾶς συνέως ἀξίωμα· τὸ ἐδέχθη δὲ παρακλησθέντες κοινῶς ἀπὸ ὅλων ἐκείνων τὰς ὁσίας συναδελφάς τας, ὅταν ἐμελετᾶσαν νὰ ταξιδεύσων διὰ τὴν Γερουσίαν, ἐπειδὴ ἐμελλον νὰ κάμνουν τόσας μακρὰς ὁδοιπορίας, καὶ νὰ ὑπάγουν εἰς παντελῶς ἀγνωρίστους ἀνθρώπους, καὶ ὅσα ἄλλα μὲ τὰς λογισμὰς τῶν ἀπὸ καιρὸν προτιότερα, καθὼς καὶ προεῖπα, ἐφαντάζοντο. ἐπειδὴ ὁ τόσον ὑψηλὸς καὶ μέγας τὴν ἀρετὴν, ἐπρεπε καὶ ἀρμοδίως κατὰ πάντα νὰ ἐπιχειρῆται τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλά, ὁ δὲ Γεραρχὸς καὶ ποιμὴν τῆς Θεσσαλονικῆς δὲν τὰς ἦτον ὀφθαλμῶν, ὅτε ἐφάνη, πῶς νὰ ἀπενύσταξεν ὀλίγον τι μεταξὺ τῆς προ-

σευχόμενοι ἐρωτᾷ, διὰ τὸ σκοπούμενον, ἂν εἶναι ἀρετὴν εἰς τὸ θεῖον τῷ δέλημα. λαμβάνει εἰς τὰς χεῖρας τὰ τὴν βίβλον τῷ Ἀποστόλου, καὶ πρὸς Θεὸν ὑψώσας τὰς ὀφθαλμούς καὶ τὸ νοῦς καὶ τὸ σῶμα, διὰ τῷ Ἀποστόλῃ ἐπεξήτει μετὰ πείν, νὰ καταλάβῃ κατ' ὅσον ἡδύνατο, τὸ θεῖον δέλημα· ἠνοίξε τὴν βίβλον, καὶ ῥίπτωντας τοὺς ὀφθαλμούς τὰ εἰς τὰ γεγραμμένα, εὐδὺς εὐρίσκει ἀντικρὺτα, τὴν ἀρχὴν τῆς πρὸς „ Γαλάτας ἐπιστολῆς τῷ δέει Παύλῳ, ὅπῃ λέγει „ Παῦλος Ἀπόστολος, ἐκ ἀπ' ἀνθρώπων, ὃ δὲ δι' ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ „ καὶ Θεοῦ Πατρὸς . ἀπὸ τῆτο, γνωρίζωντας ἐκεῖνος, πῶς δὲν εἶναι χωρὶς θεῖαν νεύσιν τὸ μυστήριον τῆτο, καὶ ὅτι κανένα ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα καὶ χαμερπῆ ἐμπόδια δὲν δύναται νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὰ θεῖα καὶ ὑψηλά, μετὰ τὸν τρόπον τῆτον, δέχεται τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν ἀξίωμα τῆς Γερουσίας, ὄντως ἱερῶς καὶ ἀξίως, περισσότερον ἀπὸ κανένα ἄλλον· καὶ προσκυνεῖ τὸν δοτῆρα τῷ χαρίσματος, καὶ πρὸς τὰς μεγαλητέρας ἀγῶνας τῆς ἀρετῆς παρευδὺς ἐτοιμάζεται, ὡς ἂν ὅπῃ αἰσάνῃ καὶ ἐκατάλαβεν ἐντελέσματα τὸ βάρος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῷ ἀξιώματος, καὶ ἐσπῆδαζε νὰ τιμῇ τὸν τιμήσαντα Θεόν, ἀυξάνωντας ἐτι μᾶλλον εἰς τὸν ἐαυτὸν τὰ τὸ θεῖον δῶρον, καὶ τὴν λαμπάδα καὶ τὸ πῦρ ἀνάπτωντας κατ' ἡμέραν τῷ πνεύματος· τὰς ὑψηλὰς δὲ ἐκεῖνους ἀγῶνας καὶ τὴν θειοτέραν πολιτείαν, ὁ ἀκόλουθος λόγος δέλει τὴν φανερῶσαι.

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν χειροτονίαν, ἀφ' ἧς ὑπὸ τῆς θείας ἐκείνης ὀπτασίας ἐμποδίσθησαν ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς Γερουσίας, ἐνῆλθον ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν Βεῤῥοίαν, ἐμβῆκαν εἰς τὴν σκῆτην τῶν μοναχῶν, ὁ ὁποῖα τότε νεωστὶ ἐκεῖ ἐγένετο, εἰς τὸ ἐκεῖ πλησιόχωρον Ὄρος· ἐκεῖ κτίζωντας ἡσυχαστήριον καὶ γυμνάσιον τῆς θείας φιλοσοφίας, ὁ Γρηγόριος ἀντάμα μετὰ τὰς δέκα φίλους καὶ ὁμοτρόπους καὶ συνασκητάς τα, ἀρχίζει καὶ πάλιν νὰ ἀγωνίζεται ἐξ ἀρχῆς, καὶ νὰ γυμνάζεται τὴν Οὐρανίον καὶ θεῖαν τελειότητα, ὁ κατὰ ἀλήθειαν πλήρης παντός ἀγαθοῦ· ὅθεν τὰς μὲν πέντε ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος ὅτε αὐτὸς εὐγυνειν ὀλοτελῶς ἔξω, ὅτε κανένα ἀπὸ ὁλοῦς, ἐδέχετο μέσα διὰ συνομιλίαν· τὸ Σάββατον δὲ μοναχὰ καὶ τὴν Κυριακὴν ἐξέλεγετο ἀπὸ τὸ κελλίον του, διὰ νὰ ἱεροργῇ τὰ θεῖα μυστήρια, καὶ διὰ νὰ συνομιλῇ καὶ νὰ ἐνώνεται μετὰ τὰς ἀδελφούς πνευματικῶς, καὶ πρὸς τὴν ἐκείνων ὠφέλειαν.

Ἦτον τότε χρόνων τριάκοντα εἰς τὴν ἡλικίαν· εἶχε δὲ καὶ τελείαν τὴν ὑγίαν, καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ σώματός τα ἀκόμα, ὡς ἂν ὅπῃ ἔως τότε ἀκόμα δὲν εἶχε τὰ συμβῆ ὅθεν πάρα μικρὰ ἀρρώστια· διὰ τῆτο ἀρχισε καὶ πολλὰ μεγαλητέρας ἀγῶνας, καὶ διαγω-

γῆν

γῆν σκληροτέραν, καὶ ἐκαταξέρινε τὸ σῶμα τα μετὰ νηστείας ἐπιτεταμένας, καὶ μακρὰς ἀγρυπνίας, ἀγωνιζόμενος νὰ ὑποτάξῃ κατακράτος τὴν σάρκα εἰς τὸ Πνεῦμα, λεπτύνωντας καὶ καθαρῶντας ἀκατάπαυστα τὸ νοερόν ὄμμα τῆς ψυχῆς τα, μετὰ τὴν τελείαν ἐγκράτειαν, καὶ τὴν συμμάζωσιν τῶν λογισμῶν, καὶ μετὰ τὴν πρόπολιν συνδισμένην τα πηγὴν τῶν δακρύων, καὶ ἀναβιβάζωντας πάντοτε τὸν ἐδικόν του νῦν εἰς τὸν πρῶτον καὶ συγγενῇ νῦν τὸν Θεόν, μετὰ τὴν ἀδιάκονον προσευχὴν τῷ νοῷ, καὶ μετὰ τὴν ἄμεσον τῷ Θεῷ κοινωνίαν κατὰ χάριν καὶ ἐνωσιν.

Ἀπὸ τὴν θεοειδῇ τέττην πολιτείαν, ἐγεννῶντο καὶ οἱ καρποὶ τῷ Πνεύματος, κατὰ τὸν Ἀπόστολον· ὅθεν καὶ ὅλοι, ὅχι μόνον οἱ συνασκηταί τα, ἀλλὰ καὶ οἱ μοναχοὶ τῷ Ὄρει ἐκεῖνα, καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Βεῤῥοίας ὅλοι, ὡς ἂν ἓνα πρωτότυπον καὶ εἰκόνα τῆς ἀρετῆς, ἔβλεπον τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην πολιτείαν καὶ τὸν λόγον· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὡς ἂν ἓνα θαῦμα νέον καὶ ἐξαισίον, μακρὰν ἀπὸ τὴν γενεάν τῆτην τῶν ἐδικῶν μας ἡμερῶν, καὶ σχεδὸν ὑπὲρ ἀνθρώπων, ὅλοι τὸν ἐσοχάζοντο· καὶ δικαίως· ἐπειδὴ ὅχι μόνον ἡ ἀγγελικὴ τα ζωὴ, ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος, καὶ ἡ κατὰ ἀλήθειαν παράδοξις καὶ ὑπὲρ φύσιν θεοσοφία τα, ὅπῃ ἦτον ἀσύγκριτος μετὰ καμμίαν ἄλλην, δάμβοι καὶ ἐκστασιν ἔβανεν εἰς ὅλους.

Καὶ τί κάμνει χρεῖα νὰ πολυλογῶ, ὅπῃ καὶ σιωπῶν, καὶ μοναχὰ ἔττη φαινόμενος, ὃ θαυμάσιος, θαῦμα ἔβανεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν βλεπόντων σε; ὡς ἂν ὅπῃ, ποτὲ μὲν ἦσαν ὅλοι προσοχῇ εἰς μόνον τὸν Θεόν ὅλοι προσήλωμένοι, καὶ λούμενοι μετὰ τὰ θαυμάσια καὶ ἐξαισία ρεύματα τῶν διακρύων σε; ποτὲ δὲ πάλιν, ὡς ἀπὸ Καμίνης πυρὸς εἶχε τὸ πρόσωπόν σε ὑπὲρ φύσιν φωτεινὸς, λελαμπρυσμένοι καὶ δεδοξασμένοι, ἀπὸ τὸ πῦρ τῷ Πνεύματος, καὶ μάλιστα, ὅταν εὐγυνειν ἀπὸ τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν, ἢ καὶ ἀπὸ τὸ κελλίον τῆς ἡσυχίας σε;

Εἰς τέτας καὶ τὰς καίρας τῆς θαυμαστῆς ἡσυχίας τῷ Ἀγίῳ, ἀφίνει τὴν παρῶσαν ζωὴν καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς ἡ ὄντως Καλλιότης, καὶ μεταβαίνει πρὸς τὸν Θεόν πλατισμένη ἀπὸ πολλὰς καὶ μεγάλας ἀρετῆς· αἱ δὲ θυγατέρες καὶ παρθένοι καὶ συνασκητρίαι αὐτῆς, παρευδὺς σέβουσιν γράμματα εἰς τὸν μέγαν, διὰ τῶν ὁποίων δηλοποιοῦσι πρὸς αὐτὸν τὸ τέλος τῆς κοινῆς μητρὸς, καὶ ἐν ταυτῷ τὸν παρακαλοῦσι νὰ ὑπάγῃ εἰς ἐκεῖ, πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ πνευματικὴν αὐτῶν ὁδηγίαν.

Παί-

Περίεται εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν ἀδελφῶν ὁ καλὸς ἀδελφός, ὡς ὅτε κοντὰ εἰς τὸ δίκαιον εἶχον ἐν ταυτῷ καὶ πολὺ τὸ ἔλκυστικόν· καὶ λοιπὸν ἀναβαίνει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀντάμα μετὰ τὸς ἀδελφούς τα· εὐρίσκει τὰς ἀδελφάς τα, ὄντως ἀξίας τῶ γένους τῶν· θαυμάζει τὴν ἀρετὴν, ἐπαινεῖ τὰς ἀγῶνας, καὶ τὴν τελείαν καθαρότητα, καὶ ἀκριβεστάτην ζωὴν τας· καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀπέδωκε διὰ ὅλα τὴν προσήκυσαν εὐχαριστίαν· ἔπειτα τὰς ἐδίδαξε καὶ αὐτὸς ἱκανῶς τὰ ὑψηλότερα καὶ τελειότερα· καὶ μετὰ τῆτο πάλιν ὑποσέφει εἰς τὴν ἀναχώρησιν· ὅμως, ὅχι μετὰ τὸς ἀδελφούς μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰς ἀδελφάς· ἐπειδὴ παντελῶς ἐκεῖναι δὲν ἐσεργον ἐκεῖ· καὶ μετὰ τὰς ἀδελφάς· ἢ νὰ μείνῃ καὶ ἐκεῖνος διὰ νὰ τὰς διδάσκῃ, καὶ νὰ τὰς ὁδηγῇ καθεκάστην εἰς τὸ καλόν, ἢ καὶ αὐταῖς ἐξ ἀνάγκης νὰ τὸν ἀκολουθήσῃν εἰς τὴν ξένην γῆν καὶ εἰς τὴν ἀναχώρησιν· ὅθεν, ἐπειδὴ ἐκεῖνος νὰ μείνῃ δὲν ἦτον δυνατόν, ἐσεργε τὸ δεύτερον ὡς δυνατόν, καὶ πέρνωντας καὶ τὰς ἀδελφὰς ἀντάμα μετὰ τὸς ἀδελφούς, ὑπέσχεφεν εἰς τὴν Βέρροιν· ἐκεῖ καταστῆναι τὰς εἰς γυναῖκες ἡσυχαστήριον, καὶ διδάσκοντας αὐτὰς νὰ ἀκολουθῶν τὴν συνήθισμένην τὰς ἀσκητικὴν διαγωγὴν, αὐτοὶ πάλιν ἀνέδραμεν εἰς τὸ πλῆσιον ὄρος τῆς Βερίλλου, καὶ τὴν προτέραν τὰ ἀσκητικὴν καλύβην· δὲν ἀπερῶν ἐν τῷ μεταξὺ πολλοὶ καιροί, καὶ ἡ μεγαλειτέρα ἀδελφὴ Ἐπίχαρις τένομα, ἀφίστασα τὸ σῶμα καὶ τὸς ἀδελφούς καὶ πάντα τὰ πρόσκαιρα ταῦτα, διέβη πρὸς τὸν Θεὸν ἐνδόξως, σεφανωμένη ἀοράτως καὶ ὑπερφύως, μετὰ παρθεναῖα καὶ ἀσκητικὰ χαρίσματα, καὶ μετὰ ἀποστολικά σημεῖα δείχνουσα καθαρῶς καὶ φανερά καὶ εἰς τὰς ἔξω τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, ἐπὶ ἑκατόκι εἰς αὐτὴν· ὅτι καὶ τὴν εἰκὴν τῆς τελευταίας, πρὸ δέκα ἡμερῶν, πρὸ τῆ ἀκόμα νὰ ἀρρώσῃσιν προεῖπε καθαρῶτατα, καὶ διὰ τὸ τέλος τῆτο ἐκράτησεν ἐκεῖ καὶ τὸς ἀδελφούς τῆς, ὅτε κατὰ τύχην εἶχαν καταβῆ εἰς τὴν Βέρροιν, ἀπὸ τὴν σκῆτην τῆ ὄρεος· προεῖπεν ἀκόμα ἐκ δεῖα πνεύματος, ὅτι μετὰ ὀλίγον ὑσερον, ἔχει νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ ὁ θάνατος Θεοδοσίας τῆς δευτέρας τῶν ἀδελφῶν· καὶ πῶς ὁ Γρηγόριος ἔχει νὰ ὑπάγῃ πάλιν εἰς τὸν Ἀΐωνα ἐντὸς ὀλίγου μετὰ τὸν ἀδελφὸν Μακάριον· καὶ ὅτι μέλλουσι νὰ τῆ συναντήσῃν διάφοροι πειρασμοί, πλὴν ὅλοι εἰς τέλος ἀγαθὸν ἀποβλέπουσι· καὶ ταῦτα πάντα, ὅσα ἡ μακαρία ἐκεῖνη γλώσσα ἐπροφῆτευσεν, ἐπληρώθησαν μετὰ τὰ ἔργα, χωρὶς νὰ διαφυσθῇ ἢ δὲ τὸ παραμικρόν· ἐπειδὴ παιδιόθεν εἶχεν ἡ μακαρία ὡς ὅτε σύντροφον τὴν ἀρετὴν καὶ συνομήλικα, καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιστροφὴν, καὶ τὴν καταφρόνησιν τῆς σαρκὸς, καὶ τὸ πένθος, καὶ ὅλων τῶν γυναικῶν ἀπὸ μιᾶς τὴν καταφρόνησιν· δι' αὐτὴν

τὴν ἐδιηγείτο καὶ ὁ σοφὸς Γρηγόριος ὁ ἀδελφός τῆς, κάποια πράγματα θαυμασὰ καὶ ἀξιωμακόμενα, τὰ ὅποια καθὼς ἔλεγεν ὑσερον εἰς τὰς εἰδικὰς τα, εἶχε τὰ ἀκέραια ἀπὸ τὴν ὁσιωτάτην Καλίαν τὴν μητέρα του· τὰ ὅποια διὰ τὸ μῆκος τοῦ λόγου τὰ παρατρέχουμεν.

Ἐπιστραφέντος λοιπὸν εἰς τὴν Σλήτην τῷ Γρηγόριῳ, μετὰ τὴν κηδείαν τῆς ἀδελφῆς, συμβαίνει τι εἰς αὐτὸν ἄξιον διηγήσεως· ἦτον ἐκεῖ εἰς τὸ ὄρος ἕνας ἡσυχαστὴς γηραιός, καὶ τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ φρόνημα, τὸ ὄνομά τα Γῶβ· ἐνάρετος τὴν πολιτείαν, ἀπλῆς τὸ ἦθος, μετὰ χρηστότητα, καὶ ἰλαρότητα, καὶ μετὰ κατὰ λογὴν καλόν, διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, διαλάμπων· ἄτος εἶχε τὴν Καλύβητα ἐκεῖ πλησίον εἰς τὸν δεῖον Γρηγόριον, καὶ μετὰ τὸν καιρὸν τῷ ἔγινε συνήθης καὶ ἀκροατὴς, καὶ φίλος, καὶ μετὰ χάριτος καὶ ἡσυχίας μεγάλης ἐσυνήθισε νὰ ἀκῇ τὰς λόγους τα· ἄτος κατὰ τὴν συνήθειαν τα ἀκῶντας μὴν ἡμέραν τὸν ἅγιον, ὅτε ἔλεγε κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα τα καὶ τῆτο, ὅτι πρέπει κατὰ Χριστιανὸς, ὅτι λογὴς τάξεως καὶ ἂν εἶναι, νὰ προσεύχεται ἀδιακόπως, καθὼς ὁ δεῖος Παῦλος, ὅλος κοινῶς διδάσκει λέγων, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε· καὶ ὁ Δαβὶδ ὁμοίως, καὶ μετὰ ὅτε ἡ, τον Βασιλεὺς, λέγει, προωρώμην τὸν Κύριον ἐνωπίον μου διὰ πάντας· τὸς ὁποῖας ἀκολουθῶντας καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγει καὶ αὐτός, μνημονευτέον Θεοῦ μᾶλλον, ἢ ἀναπνευσέον· διδάσκοντας δηλαδὴ κοινῶς καὶ αὐτοὶ ὅλος τὰς πρὸς ἐξίσιν· ὅθεν πρέπει καὶ ἡμεῖς, ἔλεγε πρὸς τὸν γέροντα Γῶβ ὁ Γρηγόριος, νὰ παιδῶμεθα εἰς τὰ προφητικά καὶ ἀποστολικά διδάγματα, καὶ νὰ διδάσκωμεν καὶ νὰ παρακινῶμεν εἰς τὸ ἀκατάπαυστον ἔργον τῆς προσευχῆς, ὅχι μόνον τὰς ἔξω κόσμῳ μοναχάς, ἀλλὰ καὶ ἀνδρας καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά, καὶ σοφούς, καὶ ἰδιώτας, καὶ ὅλους ὁμοῦ· αὐτὰ ὁ γηραιὸς ἀκῶντας ἀπὸ τὸ σοφὸν σῶμα τῷ Γρηγόριῳ, δὲν ἠξέουρ τί ἔπαυεν, καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν συνήθειαν τα, ἄρχισε νὰ ἀντιλέγῃ εἰς τὰ τόσον φανερά καὶ ἀναντιρρήτως, δέλωντας νὰ βεβαιώσῃ, πῶς αὐτὰ εἶναι ἴδιον χρέος, μοναχὰ τῶν ἀσκητῶν καὶ ἀναχωρητῶν, καὶ ὅχι τῶν πολλῶν, καὶ ἀπλῶς κοσμικῶν· τῷ ἀπεκρίθη ὁ μέγας καὶ ἄλλα πολλὰ παρόμοια, ὅμως δὲν ἐπέειπε παντελῶς ὁ γέρον· ὅθεν ἐκεῖνος ἐξ ἀνάγκης ἔπαυσε τὸν λόγον, ἐπειδὴ πολλὰ ἐμισῶσε καὶ ἀπέφευγε τὴν πολυλογία· ἀφ' ἧ δὲ ἀνεχώρησε κατ' ἕνα εἰς τὰ ἴδια καὶ εἰς τὴν προσευχήν, ὁ Θεὸς ἀναδεν παρυσυὺς κάμνει τὴν κρίσιν τῶν λόγων τῷ Γρηγόριῳ, πέμπωντας φιλανθρωπῶς ἀγγελῶν ἐρανόθεν πρὸς τὸν γέροντα, καὶ τὸν διδάξῃ ὡς ἀμαθῆ, ἐκεῖνα ὅτε δὲν ἔμαθε, καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν τάχα τιμῶντας ἀντάμα μετὰ τὰ λαληθέντα καὶ τὸν Γρηγόριον· καὶ λοιπὸν φανερὸς εἰς τὸν γέροντα προσευχόμενον, ὅλος φῶς ὁ δεῖος ἀγγελὸς τὸν

λέγει, μὴ ἀμφιβάλλῃς παντελῶς, ὡς πρεσβύτερα, διὰ τὰ πρὸ ὀλίγου λαληθέντα, ἀλλὰ καθὼς ὁ ἱερός Γρηγόριος εἶπε, τοιούτης λογῆς καὶ σὺ φρονεῖς καὶ ὁμολογεῖς ἀπὸ τῶ νῦν.

Ταῦτα εἰπὼν ἔγινεν ἀφανής· ὁ δὲ γέρον ἔγνωρίσε καὶ ἐκατάλαβε, πῶς ἦτον ἀγγελικὴ ὁπτασία καὶ διδασκαλία, ὅθεν καὶ δρομαῖος τρέχει παρευθὺς εἰς τὸν ὁσίον, καὶ φανερώνει, ὅσα εἶδε καὶ ἤκουσε θεῶν, καὶ ἐν ταυτῷ ζητεῖ καὶ συγγνώμην τῆς προτέρας ἀπειθείας καὶ ἀντιστάσεως· τὴν ὁποίαν καὶ ἔλαβε, πλέον παρὰ ὅπῃ ἠδελον, ἀπὸ τὴν ἀσύγκριτον ταπεινοφροσύνην καὶ ἀγάπην τῷ ἁγίῳ· ὅθεν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ τότε, ἀχώριτος ἦτον σχεδὸν ἀπ' αὐτῆ καὶ με' ἀδιάλυτα δεσμὰ τῆς ὁμονοίας καὶ φιλίας ἀναμεταξύτας συνεδέθησαν· μετὰ ὀλίγον καιρὸν ὕπερον, μέλλοντας νὰ ἐκδημήσῃ πρὸς Κύριον ὁ καλὸς Γάβρ, μεγάλας εὐχαριστίας ἀπέδιδε πρὸς τὸν Θεόν, ὅτι τὸν ἡξίωσε τῆς γνωριμίας καὶ τῆς ομιλίας τῷ Γρηγόρι, καὶ ὅτι πολλὰ καὶ μεγάλα ὠφελήθη ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν καὶ φιλίαν τῶ· καὶ ταῦτα λέγων παρέδωκε τὸ Πνεῦμα.

Πέντε χρόνους εἶχεν εἰς τὴν καλὴν ἡσυχίαν τῷ Οὐρῷ ἐκείνῳ ὁ σοφὸς Γρηγόριος· εἰς δὲ τὰς καιρὰς τότες ὤρμησεν ἐναντίον τῶν μερῶν ἐκείνων, τὸ μιαιώτατον γένος τῶν Ἀλβανιτῶν· ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερα, δὲν ἔλειπαν ἀπὸ τὸ νὰ ὀρμῇν συχνά, ἐρημώνοντες, καὶ σκλαβώνοντες, καὶ κατακαίοντες, βουνα καὶ κάμπες, καὶ κάθε λογῆς κατοικίαν· ὅθεν ὁ καλὸς Γρηγόριος, μὴν ἔχοντας πλέον τὴν προτέραν ἡσυχίαν, ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ καὶ πάλιν εἰς τὸν ἡγαπημένον τῷ Ἀδωνῇ· καὶ λοιπὸν ἔρχεται πάλιν εἰς τὴν μεγίστην Λαύραν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, καὶ ἀπολαμβάνει τὰς φίλας καὶ πατέρας καὶ ἀδελφούς, με' χαρὰν ἀνείκασον καὶ ἀγαλλίασιν· ὅμως δὲν ἠδέλγησε πλέον νὰ κατοικήσῃ μέσα εἰς τὸ Μοναστήρι, ὡς καὶ τὴν πρώτην φοράν, ἀλλ' ἔκαμε τὸ κἀδισμα τῆς ἡσυχίας τῇ μάλισσᾳ, ἔξω τῆς Μονῆς, πλην ἐκεῖ κοντά, εἰς τὸ ἡσυχαστήριον λέγων τῷ θεῷ Σάββα· εἰς τὴν Λαύραν, καὶ ἀπλῶς εἰς τὸ πλῆθος δὲν ἐπαρρησιάζετο, πάρεξ πολλὰ σπανίως, καὶ μόνον, ὅταν ἡ κοιότης τὸν ἐκάλει κάποτε διὰ ἱεραργίαν, καθὼς καὶ τὰς λοιπὰς ἱερομονάχας· εἰς δὲ τὸν ἐπίλοιπον καιρὸν, εὐρίσκετο κλεισμένος πάντοτε, χωρὶς νὰ εὐχαρίσῃ ἔξω παντελῶς, καὶ ἔδδ' ἠδεδε νὰ βλέπῃ καὶ νὰ βλέπεται, καὶ νὰ συνομιλῇ με' κανένα, ἔτε με' ἐκεῖνον τὸν ἴδιον, ὅπῃ εὐρίσκετο εἰς τὰς ἀναγκαίας τῇ ὑπηρεσίας, ἔξω ἀπὸ τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν, εἰς τὰς ὁποίας ἡμέρας, καὶ ἄλλοι καὶ τὸν ἔβλεπαν καὶ τὸν ἐπλησίαζαν· τὴν πολλὴν καὶ ἁγρὰν ἡσυχίαν εἶχε καὶ πρὸς τὸν ἐκυτόν τε, καὶ πρὸς τὸν Θεόν.

Λοιπὸν, ἐπειδὴ κατὰ τὰς Θεοφόρας διδασκαλίας, πᾶσα ἀρετὴ διαιρεῖται εἰς δύο, εἰς πρακτικὴν δηλονότι καὶ Θεωρητικὴν· καὶ ἡ μὲν πρακτικὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ θεμέλιον τῆς θεωρητικῆς· καὶ ὅχι μόνον ἀρχὴ εἶναι, ἀλλὰ καὶ ευκολωτέρα καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατορθώνεται καὶ εἰς τέλος ἔρχεται, ἡ δὲ θεωρία καὶ δυσκολωτέρα εἶναι, καὶ με' δυσκολίαν καταντῶ εἰς τέλος· μάλισσᾳ, διὰ τὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἔδδ' ἔχει τέλος ὀλότελα· ὅτι τὸ ἔργον τῆς εἶναι, νὰ ἀνεβάξῃ καὶ νὰ ἀνταμώνῃ τὸν ἱερόν καὶ καθαρὸν νῦν τῶν ἁγίων ἀμέσως με' τὸν ἴδιον Θεόν· εἰς τὸν Θεωρίας, ὅμως αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι πέλαγος, ἄβυσσος θεωρίας ἀδιάβητος καὶ ἀπείρος· ὅτι καὶ ὁ πλέον λεπτότερος καὶ θεωρητικώτερος καὶ κινητικώτερος νῆς, ὡς λέγουσι, δὲν ἔχει, ἔτε θέλει εὐρησθαι ἄλλο τι ὑψηλότερον ἀπὸ τὸν Θεόν· ὥσπερ ὅπῃ αὐτὸς εἶναι τὸ ἔσχατον καὶ ἀκρότατον ἀγαθὸν καὶ ἐπιθυμητόν.

Ἐπειδὴ λέγω ἡ ἀρετὴ τοιούτης λογῆς διακρίνεται καὶ χωρίζεται εἰς δύο μέρη, ἡ γὰρ εἰς πράξιν, καὶ εἰς θεωρίαν, ὁ θεῖος ἄγιος Γρηγόριος καὶ πρὸ τῶ ἀκόμα νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν Κόσμον, καὶ ὕπερον ἀφ' ἧ ἀνεχώρησε καὶ ἔλαβε τὸ σχῆμα, τόσον ἡγωνίσθη εἰς τὴν πράξιν, καὶ τόσον καλὰ τὴν ἐκατέρωθεν, ὥστε ὅπῃ καὶ ἀπὸ τὴν πρώτην ἀρχὴν, τέλειος ἦτον σχεδὸν, καὶ με' τὰς μεγάλας καὶ ὀνομασθῆς εἰς τὴν πράξιν θαυμασιώτατα ἐσυγκρίνετο· ἀλλὰ τῷ καιρῷ καὶ τῷ χρόνῳ τῆς ἀσκήσεως προβαίνοντος καὶ περιστέοντος, τίς ἡ χρεια παντελῶς καὶ νὰ λέγωμεν, πόσον ὑπερέβαλεν εἰς τὰ πάντα τὰς πρακτικές καὶ πῶς ἐξάσθη ἕνα παράδειγμα θαυμασίου εἰς ὅλας, τῆς ἀκρότατης εὐτελείας καὶ ἀπροσπαδείας τῶν σαρκικῶν καὶ γηίνων, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων πρακτικῶν ἀρετῶν. ἦγον τῆς νηστείας, τῆς ταπεινώσεως, τῆς εἰς πάντα ἐγκρατείας, τῆς ἀναχωρήσεως, τῆς πένθους, τῆς σωπῆς· εἰς ὅλα ταῦτα καὶ τὰ παρόμοια τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς κατορθώματα, παράδειγμα τέλειον καὶ εἰκόνα ζωσαν τὸν εἶχον καὶ τὸν ἐκρύπτον, καὶ ἐκεῖνοι, ὅπῃ τὸν ἔβλεπον καὶ τὸν ἐσυνανατρεφοντο, καὶ ἐκεῖνοι ὅπῃ ἦτον μακρὰν καὶ τὸν ἦκεον.

Ἀλλ' ἐπειδὴ κατ' ἐξάίρετον, ἡ κυρία τα σποδῇ, καὶ ὁ καθ' αὐτὸ σκοπὸς τῶ ἦτον ἡ Θεωρία, καὶ Θεωρία μάλισσᾳ ἡ πλέον ἀνωτάτη καὶ ὑπερέχουσα ὅλων τῶν ἄλλων θεωριῶν, τὴν ὁποίαν οἱ θεῖοι πατέρες ὀνομάζον Ἐποφίαν Θεῶν, καὶ ἐνωσιν ἄμεσον μετὰ τῷ Θεῷ, καὶ ἔλλαμψιν Θεῶν, καὶ θέωσιν ἀπλῶς, κατὰ χάριν, διὰ μέσε τῆς ὁποίας, ἢ καὶ μετὰ τῆς ὁποίας, εἰς τὴν ἀκρότατην ἀγάπην, καὶ εἰς τὸ καθομῶσιν τῷ Θεῷ, καὶ εἰς τὴν ὑψηλὴν καὶ ἀπταισιν Θεολογίαν, διὰ προσευχῆς ἀκαταπαύστου, καὶ νοερᾶς ἡσυχίας, καὶ ταπεινώσεως, καὶ πέν-

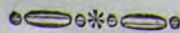

δας, οἱ θεωρητικοὶ προχωροῦσι καὶ ἀναβαίνειν, διὰ τὸτο λέγω, ἐπει-
δή τὴν τοιαύτην θεωρίαν καὶ αὐτὸς εἶχεν ἐξαίρετον τὰ ἔργον, ὡς θεω-
ρήσωμεν, ἂν καὶ ἡμπορέσωμεν νὰ θεωρήσωμεν, τί λογὴς προχωρήσιν
καὶ ἀνάβασιν ἔκαμεν καὶ εἰς τὰ τοιαῦτα μυήρια, ὁ τῷ Θεῷ ἀληθινὸς
ἄνθρωπος· ἀλλὰ τὴν μὲν ἀπόδειξιν τῆς ὑψηλῆς τῆ Θεολογίας, εἰς
ἄλλον ἀρμόδιον καιρὸν μετὰ ταῦτα τὴν ἀποταμιεύομεν· τὰ δὲ ἐπὶ
λοιπὰ κατορθώματα τῆς θεωρητικῆς τῆ ἀρετῆς, δύναται μὲν ἴσως εὐ-
κολα τινὰς νὰ τὰ διαμαρῶν, ἂν ὅχι καὶ κατὰ τὴν ἀξίαν τας, ἀλλὰ
νὰ τὰ διηγηθῇ ἕνα πρὸς ἕνα, καὶ νὰ τὰ δείξῃ τρόπον τινὰ εἰς τοὺς
ὀφθαλμοὺς τῶν ἀκροατῶν, ἕνα ἀπὸ τὰ ἀδύνατα μὲ φαίνεται· λοιπὸν,
ἐπειδὴ ὁμολογημένως, ὥστε αὐτὸν ἐκείνον τὸν ἴδιον, ἡξεύρει κανένας,
καθὼς ἡξεύρει τὸν ἑαυτὸν τὰ ἐκείνος ὁ ἴδιος, ὥστε ἐκεῖνα τὰ μυήρια
τῆς θεωρίας τὰ ἄλλος τινὰς ὡσαύτως, δύναται νὰ λέγῃ καὶ νὰ γρά-
φῃ ἱκανῶς, καὶ τί εἶπα ἱκανῶς; ἡδὲ καὶ ἀμυδρῶς καὶ παρὰ μικρὸν, διὰ
τὸτο, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ μέσον ἡ γλῶσσα, ἐκείνου,
καὶ περὶ ἐκείνων νὰ ἀκείσωμεν ἐκείνον τὸν ἴδιον.

Λέγει λοιπὸν ὁ θεόσοφος ἕτος περὶ τῆς νοερᾶς ἡσυχίας, καὶ
τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, ὅπως γεννῶνται ἐξ αὐτῆς· καὶ πρὸς τὰτοις λέ-
γει περὶ τοῦ φωτισμοῦ, καὶ τὰ ἀκόλουθα ταῦτα, ἐκεῖ ὅπου γρά-
φει ἐναντίον τῷ παράφρονος Βαρλαάμ, ὅπως ἐβλασφήμει εἰς τὸ θεϊ-
κὸν τὸτο φῶς· (α).

„Ὅταν ἀποσπαθῇ, λέγει, ὁ νῆς τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ χωρισθῇ
„ἀπὸ ὅλα τὰ τῷ κόσμῳ τὰ αἰσθητὰ πράγματα, καὶ παραμικρὸν
„ἀσυχωθῇ παρὰ τὸν κατακλυτμὸν τῶν γυνίων φροντίδων καὶ
„περισπασμῶν, καὶ ἀρχίσῃ νὰ βλέπῃ μέσα εἰς τὸν ἔσω ἄνδρα τῆς
„ψυχῆς τῆς, πρῶτον μὲν βλέπει ἐκεῖ τὴν ἀσχημοσύνην ὅψιν ὅπου
„ἀπόκτησεν ἀπὸ τὴν κοσμικὴν τήτην ματαιότητά, καὶ τήτην εὐδύς
„ἀγωνίζεται νὰ τὴν ἀποπλύνῃ μὲ τὸ πένθος· ἔπειτα ἀφ' οὗ ἀξίω-
„σῇ νὰ εὐγάλῃ τὸ ἀσχημοτάτον καὶ συγκαμμένον τὸτο πρόσωπον,
„καὶ ἡ ψυχὴ πλέον δὲν σύρεται ἀναξίως ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τὰ ὕλι-
„κα καὶ μάταια, ὡς καὶ πρότερον, τότε εἰσέρχεται ἀτάραχα εἰς τὰ
„ἀληθινὰ ταμεῖα, καὶ προσεύχεται, κατὰ τὴν ευαγγελικὴν ἐντολήν,
„ἐκεῖ

(α) Ὅλα τὰτα ὅπου ἔχει νὰ εἰπῇ ὁ θεὸς Γρηγόριος λέγονται παθήματα σωτή-
ρια τοῦ ψυχῆς· τὰ ὅποια ἄλλος δὲν ἡξεύρει νὰ τὰ διηγηθῇ, παρὰ ἐ-
κείνος ὅπου τὰ ἔπαθεν. λοιπὸν ὁ φιλόθεος θέλει νὰ φανερώσῃ μὲ τὴν γλῶσ-
σαν τῷ Γρηγορίῳ εἰς πόσον ὕψος θεωρίας ἔφθασεν αὐτὸς ὁ θεὸς Γρηγό-
ριος.

„ἐκεῖ μέσα, εἰς τὸν κρυπτόν τὰ πατέρα τὸν ἐν τοῖς Οὐρανοῖς· καὶ
„αὐτὸς τῷ χαρίζει ἐν πρώτοις τὴν εἰρήνην τῶν λογισμῶν, ὅπως εἰ-
„ναι τὸ δῶρον ἐκεῖνο, διὰ τὰ ὅποια γίνεται χωρητικὸς ὁ νῆς τῶν
„χαρισμάτων τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· καὶ μὲ τὴν εἰρήνην τῶν λογισμῶν,
„τὰ τελειώνει τὴν ταπεινώσιν, ὅπως εἶναι γεννητικὴ καὶ συστατικὴ τῶν
„ἁγίων ἀρετῶν· ταπεινῶσιν δὲ λέγω, ὅχι ἐκείνην, ἡ ὅποια φαί-
„νεται, ἀπὸ λόγια καὶ σχήματα ἐξωτερικά, τὰ ὅποια εὐκόλως κά-
„νει καθ' ἑνα ὅπως θέλει· ἀλλὰ λέγω ταπεινώσιν, ἐκείνην ὅπου
„μαρτυρεῖται καὶ βεβαιώνεται, ἀπὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ θεῖον Πνεῦμα·
„τὴν ὅποιαν κτίζει αὐτὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὅταν κατοικήσῃ εἰς τὰ
„σπλάγχχνα τῷ ἀνθρώπῳ· μετὰ λοιπὸν ἀπὸ αὐτὰς τὰς δύο πρῶ-
„τας ἀρετὰς, τὴν εἰρήνην δηλαδὴ τῶν λογισμῶν, καὶ τὴν τελείαν
„καὶ ἀληθινὴν ταπεινώσιν, ὡς εἰς ἕνα σερπὸν περιβόλον τῷ νοητῷ
„παραδείσῳ, φυτρῶνεσι τὰ διάφορα δένδρα τῆς ἀληθινῆς ἀρετῆς· εἰς
„τὸ μεσαίτατον δὲ τῷ νοερῷ κήπῳ ἐκεῖνο, κτίζονται εἰς ὕψος δια-
„μάσιον τὰ ἱερὰ Βασίλεια τῆς ἀγάπης· καὶ εἰς τὰ πρόθυρα τάτων,
„ἀνθεῖ τὸ προσέμιον τῷ μέλλοντος αἰῶνος, ἡ ἀνεκλάλητος καὶ ἀκατά-
„παυστος χαρὰ· δι' ὅτι ἡ ἀκτινοσύνη γεννᾷ τὴν ἀφροντισίαν· ἡ δὲ
„ἀφροντισία, τὴν προσοχήν, καὶ προσευχήν· αὐταὶ δὲ πάλιν γεν-
„νῶσι, τὸ πένθος, καὶ τὰ δάκρυα. τὰ δὲ δάκρυα ἐξαλείφουσι τὰς
„προλήψεις, καὶ τὰς κακὰς συνήθειας· ἀφ' οὗ δὲ ἐξαλειφῶσιν αἱ
„προλήψεις, ἡ ὁδὸς τῆς ἀρετῆς γίνεται εὐκολωτέρα, μὲ τὸ νὰ συ-
„κωθῇ ἀπὸ τὴν μέσσην τὰ ἐμπόδια, καὶ κοντὰ εἰς ταῦτα, ἔρχεται
„καὶ ἡ ἀκατηγόρητος καὶ ἀμεμπτος συνείδησις· αὐτὰ δὲ ὅλα ἀναβλύ-
„ζουσι καὶ γεννῶν τὴν χαρὰν, καὶ τὸν μακάριον γέλωτα τῆς ψυχῆς·
„τότε λοιπὸν τότε καὶ τὰ θλιβερὰ καὶ πικρὰ δάκρυα, εἰς γλυκύτα-
„τα καὶ τερπνότατα μεταβάλλονται· καὶ τὰ λόγια τῷ Θεῷ, ὡς νλυ-
„κέα τῷ λάρυγγι, καὶ ὑπὲρ μέλι τῷ στόματι γίνονται· τότε καὶ ἡ
„δέησις τῆς προσευχῆς· εἰς εὐχαριστίαν μετασχηματίζεται· καὶ ἡ με-
„λέτη τῶν τῷ Θεῷ ἐντολῶν, ἀγαλλίασις τῆς καρδίας γίνεται· ἐ-
„πειδὴ πλησιάζει, καὶ συνομιλεῖ, μὲ ἐλπίδα ἀκαταίσχυτον, καὶ τρέ-
„πον τινὰ ἀρχίζει πλέον νὰ δοκιμάζῃ καὶ νὰ λαμβάνῃ κάποιον αἰσ-
„θησιον τῷ μουσικῷ γένεματι, καὶ νὰ καταλαμβάνῃ κάποιον τι τὸν
„ὑπερβάλλοντα πλῆστον τῆς τῷ Θεῷ χρηστότητος, καθὼς λέγει ὁ
„Ψαλμὸς, γεύσαθε καὶ ἴδετε, ὅτι Χρηστὸς ὁ Κύριος· ὅπως εἶναι τὸ
„ἀγαλλίαμα τῶν δικαίων· ἡ χαρὰ τῶν ἀπονηρέτων· ἡ εὐφροσύνη
„τῶν τεταπεινωμένων· ἡ παρηγορία τῶν πενθάντων δι' αὐτὸν τὸν ἴδιον
„Κύριον· τί τάχα; ἄρα ἔλαβε τέλος ἕως ἐδῶ ἡ παράκλησις, καὶ
„αὐτὰ μοναχὰ εἶναι τὰ δῶρα τῷ μουσικῷ ἀρραβῶνι; καὶ ἐξ αὐτῶν
„τα,

τα, πλέον καθαρώτερα ἢ τελειώτερα δὲν φανερώσει τὸν ἑαυτὸν τε,
εἰς ἐκεῖνας ὅπῃ ἐλάβθησαν μὲ τὰ δάκρυα τῆ μακαρίας πένθους, καὶ
τυφικῶς ἐξολίσθησαν με' τὰς ἀρετάς, ὁ νομφίος τῶν τοιούτων ἀγίων
ψυχῶν· ὅχι βέβαια τόσον μόνον· ἐπειδὴ, ἀφ' ἧς ἀπὸ τὴν ψυχὴν
ἀποδιωχθῇ καὶ ἄσχημον ἢ βρωμερὸν κακόν, ὅπῃ ἦτον ἐκεῖ πρό-
τερον κατοικημένον, ἢ ἀφ' ἧς ὁ νῆς, καθὼς ἢ παρὰνω εἵπομεν,
σφαῖρῃ εἰς τὴν ἐδικὴν τε προσοχὴν ἢ θεωρίαν, ἢ τῶν ἄλλων ψυ-
χικῶν δυνάμεων, ἢ με' τὴν τελείαν γεωργίαν τῶν ἀρετῶν, φιλο-
καλήσῃ ἢ εὐλόγησιν τὴν ψυχὴν, δὲν εἰσὶν ἕως ἐδῶ, ἀλλὰ προχω-
ρεῖ μάλιστα εἰς τὸ τελειότερον, ἢ κἀνώντας ἀκόμα ἀναβάσεις καὶ
πατήματα ἀπὸ πρακτικῆς ἀρετῆς, ἢ πλύνοντας ἐπὶ πλεῖστον τὸν ἑ-
αυτὸν τε με' τὴν δέξαν συνέργειαν, καθαρῶς ἢ ἀποβάλλει, ὅχι
μοναχὰ τὰς μολυσμὰς ἢ τὰς ἀκαθαρσίας τῆς πονηρίας, ἀλλὰ ἢ καὶ
ἄλλον τύπον ἢ μορφήν, τὴν ὁποῖαν ἐδέχθη ἔξωθεν, ἢ εἶναι καὶ
ἐκ τῆς καλῆς τάξεως ἢ διανοίας, ὅτι λογῆς εἶναι τὰ ἐκ τῆς ἔξω
φιλοσοφίας ὁρᾷ μαθήματα· ἢ λοιπὸν, ἀφ' ἧς ὁ νῆς γένῃ ἀνώ-
τερος ἀπὸ τὰ νοητὰ, ἢ φαντασὰ νοήματα, ἢ ὅλα ὅμῃ τὰ ἀπο-
δότη Θεοφιλῶς ἢ φιλοδέως, ἢ σαθῇ ἔμπροσθεν εἰς τὸν Θεὸν κα-
φός ἢ ἀλαλος, κατὰ τὸν ψαλμὸν· τότε δὴ τότε εὐρίσκεται ὡ-
σάν μία ὕλη ἀνείδεος ἢ ἄμορφος, ἢ πλαττεται τὴν ἀνωτάτην ἢ
δαιοτάτην πλάτην, με' καὶ λογῆς ἄδειαν ἢ ἡσυχίαν, ὡσάν ὅπῃ
τίποτας ἔξωθεν ἀπὸ τὰ τῆ κόσμου πράγματα, δὲν κτυπᾷ ἔτε
ἐνοχλεῖ τὴν πόρταν τῆ νοῦς διὰ τῶν αἰσθησεων, ἀλλὰ μοναχῇ ἢ
δεία χάρις μεταβάλλει ἢ ἐξισάζει ἐσωτερικῶς τὸν νῆν εἰς καλλι-
τέραν κατάστασιν· ἢ τὸ πλέον παράδοξον, ὅτι ἢ με' φῶς ἀπόρρη-
τον καταλαμβάνει τὰ μέσα, ἢ τελειώνει τὸν ἔσω ἄνθρωπον· ὅταν
δὲ ἡμέρα λάμψῃ, ἢ φωσφόρος ἀνατεῖλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν,
κατὰ τὸν κορυφαῖον τῶν Ἀποστόλων Πέτρον, τότε, κατὰ τὸν προ-
φητικὸν λόγον, ἐξέρχεται ὁ ὄντως ἢ κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος,
ἐπὶ τὴν Κυρίως ἢ ἀληθινὴν αὐτῆς ἐργασίαν· ἢ περιπατῶντας εἰς
τὸ φῶς ἀναβαίνει, ἢ ἀναβιβάζεται εἰς Ὁ'ρη αἰῶνα· ἢ ἀπὸ τὸ
φῶς τῆ καταλαμπόμενος ἢ ὀδηγούμενος θεωρεῖ, ὡς τῆ δαύματος,
τὰ ὑπερκόσμια πράγματα· μὴ χωριζόμενος ἢ ἢ χωριζόμενος ἀπὸ
τὴν ὁμοζυγον σάρκατα· ὅτι δὲν ἀναβαίνει με' τὰ πτερά τῆς ἀν-
θρωπίνης διανοίας, ὅπῃ εἶναι τὰ μορφώματα ἢ οἱ τύποι τῆς φαν-
τασίας· ἐπειδὴ ἢ διάνοια περιτρέχει τὰ πάντα, ἢ πλανᾶται ὡ-
σάν τυφλὴ ἐπάνω ἢ κάτω· ἢ ἔτε εἰς τὰ αἰσθητὰ ἐκεῖνα, ὅπου
εἶναι ἔξω τῶν αἰσθησεων, ἔτε εἰς τὰ νοητὰ ἢ ὑπὲρ τὴν αἴσθη-

,, σιν,

σιν, δύναται νὰ ἔχῃ ἐντελῇ ἢ ἀναμφίβολον κατάληξιν· ὅχι λέγω,
δὲν ἀναβαίνει με' τὴν δύναμιν τῆς διανοίας, ἀλλὰ κατὰ ἀλήθειαν ἀ-
ναβαίνει με' ἄρρητον δύναμιν τῆς Πνεύματος· ἢ με' πνευματικὴν καὶ
ἀνεξήγητον βοήθειαν, ἀκεί τὰ ἄρρητα ῥήματα, ἢ θεωρεῖ τὰ ἀ-
θεώρητα· ἢ εἰς τὸ ἐξῆς, ἀν λείψῃ ἢ ἐκείθεν, μένει ὅλος δι δ-
λα με' δαύμα ἢ ἐκπλήξῃ, ἢ κατὰ ἀλήθειαν, ἀπὸ τότε ἢ ὑπε-
ρον ἄλλος ἄγγελος Θεῷ γίνεται ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, παραβαλ-
λόμενος ἢ αὐτὸς εἰς τὴν ἀκατάπαυστον δοξολογίαν τῆς Θεῷ, με' ἢ
κείνας τὰς αὐλὰς ἢ ἀκαράσας δοξολογίας αὐτῆς, ἢ προσφέρει δῶ-
ρα εἰς τὸν Θεὸν με' τὸν ἑαυτὸν τε ὅλα τὰ κτίσματα, ὅτι ἢ αὐ-
τὸς ἀπὸ ὅλα μετέχει· ἀλλὰ ἢ τῆς Θεῷ, ὅπῃ εἶναι ὑπὲρ τὰ πάν-
τα, τότε μετέχει, ἢ τότε ἀποκτᾷ ἢ τὸ κατ' εἰκόνα τελειὸν ἢ
ὁμοῖον· διὰ τῆς Θεῷ ἢ ὁ Θεὸς Νεῖλος λέγει ὅτι ἢ κατὰστασι τοῦ
νῆ, εἶναι ὕψος νοητὸν, παρόμοιον με' τὸ χεῶμα τῆς Οὐρανῆς· εἰς
τὸν ὁποῖον νῆν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς λάμπει ἢ τὸ φῶς
τῆς παναγίας Τριάδος· ὁ δὲ ἅγιος Διάδοχος ἐνώσας με' τὴν ἀρ-
χήν ἢ τὸ τέλος, τὰ ἔβαλεν εἰς ἓνα κεφάλαιον, ἢ γράφει λέ-
γων, ὅτι δύο προξενεῖ εἰς ἡμᾶς ἢ δέια χάρις διὰ μέσα τῆς βαπ-
τίσματος· ἀπὸ τὰ ὁποῖα, τὸ ἓν ὑπερβάλλει ἀτυχεῖς τὸ ἄλ-
λο· ἐπειδὴ πρῶτον εὐδύς μᾶς καινεργῶναι διὰ τῆς ὕδατος, ἢ τὸ
κατ' εἰκόνα λαμπρύνει, ἢ ἀποπλύνει ὅλων τῶν ἁμαρτιῶν τὰς λέ-
ρας, ἢ ἀσχημίας· τὸ δεύτερον δὲ προσμένει νὰ τὸ κάμῃ αὐτάμα
με' ἡμᾶς, ἢ γεν τὸ κατ' ὁμοίωσιν, τὸ ὁποῖον, συνεργάσης τῆς
δείας χάριτος, κατορθώνεται με' τὴν ἐργασίαν τῶν θεοειδῶν ἀρε-
τῶν· ὅταν λοιπὸν ἀρχίσῃ ὁ νῆς, νὰ αἰδάνεται με' τὴν νοεράν τε
γεῦσιν, τὴν χρηστότητα ἢ ἱλαρότητα τῆς παναγίας Πνεύματος, τό-
τε πρέπει νὰ ἡξεύρωμεν, πῶς ἔκαμεν ἀρχὴν ἢ δέια χάρις νὰ ζω-
γραφίσῃ ἐπάνω εἰς τὸ κατ' εἰκόνα τὸ καδομοίωσιν· ἢ λοιπὸν ἢ
αἰσθησις ἢ ἐσωτερικὴ τάτη ὅπῃ εἶπα, φανερώναι, πῶς ὅλον ἓνα
ἢ ἡδὴ μορφώνεται εἰς ἡμᾶς τὸ κατ' ὁμοίωσιν· ὅταν δὲ ἢ ὁμοίωσις
φθάσῃ εἰς τὸ τελειόν, τότε τὸ καταλαμβάνομεν ἀπὸ τὸν δέιον
φωτισμόν· ἢ πάλιν· Τὴν πνευματικὴν ἀγάπην δὲν δύναται τινὰς
νὰ ἀποκτήσῃ, παρὲς ὅταν φωτισθῇ με' ὅλην τὴν πληροφορίαν ἀ-
πὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· ἐπειδὴ, ἐν δὲν ἀποκτήσῃ ὁ νῆς με' τελειό-
τητα τὸ καδομοίωσιν διὰ τῆς δέιας φωτός, ἢ μπορεῖ νὰ ἔχῃ μὲν ὁ-
λὰς τὰς ἄλλας ἀρετάς, ἀλλ' ὅμως ἀπὸ τὴν τελείαν ἀγάπην ἀ-
κόμα εὐρίσκεται ἀμέτοχος· παρόμοια γράφει ἢ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ
Σύρος, ὅτι ὁ νῆς ὅπῃ ἡξιώθη τῆς δέιας χάριτος, βλέπει τὴν ἐδι-
,, κήν

κὴν τὴ καθαρότητα, ὁμοίαν μὲ τὸ χρῶμα τῶ Οὐρανοῦ· τὸ δὲ χρῶμα τῶτο τῶ Οὐρανοῦ, τόπον Θεοῦ τὸ ὠνόμασαν οἱ προσώτες τῶν Εβραίων, ὅταν ἐφάνη εἰς αὐτὸς ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ· καὶ πάλιν, καθαρότης λέγει τῷ νοῦς εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν λάμπει τὸ φῶς τῆς ἁγίας Τριάδος, εἰς τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς· πανταχῶς μὲν εἶναι τὸ θεῖον φῶς, μὴ δὲν φωτίζει πανταχῶς λαμπροφάνως· ἓν εἶναι καὶ μονοειδές, ἀλλὰ δὲν λάμπει ὁμοίως εἰς ὅλους· καὶ ὅχι μόνον εἰς τὰς ἄλλας, ἀλλ' ἡ δὲ εἰς αὐτὰς τὰς θείας καὶ ἁγίας, δὲν λάμπει μιᾶς λογῆς, μὲ ὅλον ὅπῃ εἶναι θεοειδεῖς, καὶ φανερὰ φωτίζονται· δι' ὅτι καθὼς τὸ φῶς τῷ ἡλίῳ εἶναι ἓν, καὶ ἡ ἀκτίνες τὴ ὁμοῦ εἶναι πολλαῖς, καὶ ὅχι μόνον πολλαῖς, ἀλλ' καὶ λαμπρότεραις, καὶ θαμπότεραις, ὡς ἐκ μέρος ἐκείτων ὅπῃ φωτίζονται ἀπὸ τὴν ἡλίον, ὅπῃ δὲν εἶναι μιᾶς λογῆς ὅλα, παρόμοια γίνεται, ὅσον ἐνδέχεται νὰ εἴπῃ τινὰς, μὲ τὸν ὑλικὸν τῶτο παράδειγμα, καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ ἀόρατον καὶ ὑπεράυλον φῶς· κοντὰ δὲ εἰς τὴν διαφορὰν τῶν δεκτικῶν τῷ φωτός, πρέπει νὰ ἐννοῖται καὶ ἡ βάλισις τῷ φωτίζοντος· ἐκεῖνος δὲ ὁ νῆς, ὅπῃ καταξιδῇ ἐκεῖνος τοῦ θεοῦ φῶτος, μεταδίδει καὶ εἰς τὸ σύζυγόν τὴ σῶμα, πολλὰ σημεῖα τῷ θεῷ ἐκεῖνος κάλλος· ἐπειδὴ γίνεται αὐτὸς ἓν μέσον ἐπιτήδειον, ὡς νὰ περιῇ ἡ θεία χάρις διὰ μέσῃ τῆς ἐδικῆς τῆ λεπτότητος, εἰς τὴν παχύτητα τῆς σαρκὸς· καὶ τὸ σῶμα τὸ ἀδύνατον, δι' αὐτὸ, δέχεται θεῖαν δύναμιν.

Ἀπὸ τὸν θεῖον τῶτον φωτισμὸν ἀποκτᾷ ὁ ἄνθρωπος τὴν θεοειδῆ καὶ ἀσύγκριτον ἔξιν τῆς ἀρετῆς· καὶ τὴν ὀλοτελή ἀκίνησιαν, ἢ δυσκίνησιαν εἰς τὸ κακόν· ἀπὸ τῶτον ἀποκτᾷται ἡ σοφία, ὅπῃ σαφηνίζει τὰς αἰτίας τῶν ὄντων, καὶ ἀπὸ τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς, ἀνακαλύπτει τὰ μυστήρια τῆς φύσεως· διὰ μέσῃ τῶν ὁποίων αὐτῶν μυστηρίων τῆς φύσεως, ἡ διάνοια ἐκείνων τῶν χριστιανῶν, ὅπῃ τὰ ἀκῆσι μὲ πῖσιν καὶ εὐλάβειαν, ἀνασπᾷται καὶ ὑψώνεται εἰς τὴν κατάληψιν τῶν ὑπὲρ φύσιν, μὲ τῆς ἀναλογίας τὰ βοηθήματα, μὲ τὸ νὰ συμπεράνῃσι δηλαδὴ εἰς τὸν δημιουργόν Θεόν, ἀπὸ τὰ καλὰ, τὸ ὑπέρχαλον ἐκεῖνα· ἀπὸ τὰ σοφὰ, τὸ ὑπέρσοφον· ἀπὸ τὰ δυνατὰ, τὸ ἀπειροδύναμον· ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τὸ ὑπεράγαθον καὶ ὑπεράγαθον, καὶ καθεξῆς ὁμοίως· τὴν ὁποίαν τοιαύτην ὑπερφυσικὴν κατάληψιν, ὁ τῷ θεωρητικῷ νῷ ὅπῃ ἐρμηνεύει τὰ ἀπόκρυφα τῆς φύσεως, ἡξιώθη νὰ ἔχῃ, καὶ νὰ τὴν κισθάνεται μὲ τὰς αὐλὰς καὶ νοεράς τῆ ἐνεργείας τῆς θεωρίας τῆς.

Ἀπὸ

Ἀπὸ τὸν θεῖον τῶτον φωτισμὸν δίδεται εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ χάρισμα τῶν θυμάτων, καὶ διορατικὸς καὶ προορατικὸς γίνεται· καὶ καὶ διὰ ἐκεῖνα ὅπῃ γίνονται μακρὰν εἰς ἄλλας τόπους, τοιαύτης λογῆς ὁμιλεῖ, ὡπὼν καὶ νὰ τὰ ἔχῃ ὑποκάτω εἰς τὰς ὀφθαλμοὺς τῶν θυμάτων ἀνθρώπων, ὅπῃ καταγίνονται εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς, δὲν ἀποβλέπει εἰς τῶτο, δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσῃ τὰ τοιαῦτα χαρίσματα τῷ προορατικῷ καὶ διορατικῷ, καὶ τῶν τοιούτων· ὅχι λέγω, δὲν εἶναι τῶτος ὁ σκοπὸς τῆς· ἀλλὰ καθὼς, ὅταν βλέπῃ τινὰς τὰς ἀκτίνες τῆς ἡλίου, ἐκεῖ ἐν ταυτῷ βλέπει καὶ τὰ ἄτομα ὅπῃ πλέουσιν εἰς τὸν αἶρα, καὶ μὲ ὅλον ὅπῃ δὲν ἔχει τῶτον τὸν σκοπὸν· τοιαύτης λογῆς καὶ οἱ ἅγιοι, ἐν ταυτῷ ὅπῃ δέχονται τὰς θεϊκὰς ἀκτίνες, βλέπεσι κατὰ πάρεργον καὶ τὰ ἀνθρώπινα, ὅχι μόνον ὅσα ἐγίναν, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα, ἐπειδὴ φυσικὰ εἰς ἐκεῖνο τὸ θεῖον φῶς εὐρίσκεται καὶ ἡ δῆλωσις τῶν ἀπάντων· ὅθεν καὶ ἡ γνῶσις τῶν ἐπετα εἰς τὰς φωτιζομένας, πλὴν κατὰ ἀναλογίαν τῆς καθαρότητος· τὸ προηγούμενον ὁμοῦ καὶ κυριώτατον αὐτῶν ἔργον καὶ ὁ σκοπὸς εἶναι, νὰ κάμνῃ τὸν νῦν τῆς νῦν προσέχῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ μόνου, καὶ ὅχι εἰς ἄλλα μάταια, καὶ νὰ εἴπῃ τὸ περισσώτερον, τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς· καὶ νὰ κάμνῃ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ὅλην νοερὰν, καὶ ὅλην θεῖαν· διὰ μέσῃ τῆς ὁποίας νοεράς καὶ θείας ἐνεργείας, εὐτρεπίζονται, καὶ ἐτοιμάζονται καλῶς εἰς τὸ νὰ δεχθῶν ἐκεῖνο τὸ πρωτότυπον κάλλος τὸ ἀρχαῖον καὶ ἀνέκφραστον, ἀπὸ τὴν ἐξαεράπτωσάν εἰς αὐτὸ χάριν τῷ πνεύματι.

Τοιαῦτα εἶδεν ὁ θεοειδὴς καὶ Οὐράνιος ἐκεῖνος νῆς, καὶ τοιαῦτα ἐρρητορεύσε καὶ ἐθεολόγησεν ἡ ὄντως θεία καὶ σοφὴ ἐκεῖνη γλῶσσα περὶ τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας, περὶ τῆς θεῖας φωτισμῷ καὶ τῆς θεώσεως· διὰ τὰ ὁποία αὐτὰ, ποῖος ἄλλος, καὶ ἀπὸ αὐτὰς ἀκόμα τὰς ὑψηλὰς καὶ ἀκροτάτας εἰς τὴν θεωρίαν, καὶ ὅπῃ ἀπόκτησαν τὴν γνῶσιν τῶν τοιούτων πνευματικῶν, μὲ τὴν πείραν καὶ μὲ τὸ μακάριον πάθος τῆς θεῖας φωτισμῷ, ποῖος λέγω, ὡς καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς τοιαύτης, ἡθελε διανοηθῇ καὶ νὰ λαλήσῃ ποτε διὰ τὰ τοιαῦτα τόσον θεϊότατα καὶ ὑψηλότατα;

Αὐτὰ βέβαια, καθ' ὃ σύμφωνον μὲν, ὅπῃ εἶναι κατὰ πάντα, μὲ τὰ συγγράμματα καὶ τὰς λόγους τῶν Θεοφόρων, εἶναι κατὰ πάντα ἀναντιρρήτα καὶ ἀπαρσάλευτα· ὅτι δὲ καὶ ἀπὸ τὴν πείραν τῆς μακαρίας ἐκεῖνης πάθους τῆς θεῖας φωτισμῷ, καὶ κατὰ πρᾶξιν καὶ ἐνεργείαν, τὰ θεῖα ταῦτα καὶ ὑπερφυσικὰ μυστήρια, καλῶς πρότερον ἐδιδάχθη, καὶ ὡς-

ἔσπερον μετὰ πολλὰς χρόνους, ἐξ ἀνάγκης, διὰ τὴν ἀποφράξιν τὰ βλάσφημα ῥήματα, ἐπαραινέσθῃ καὶ τὰ εἰπῇ καὶ τὰ γράψῃ, τῆτο καὶ ἀπὸ λόγου τοῦ εἰς τὰς νῦν ἔχοντος εἶναι φανερόν· ἐπεὶ δὲ, πῶς παρὰ τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν, καὶ νῦν καὶ λόγος ἀνθρώπινος, δύναται νὰ νοήσῃ καὶ τὴν Ἐκφράσιν τὰ τοιαῦτα μυήρια; ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν τῶν ὀλίγων, ὅπως δέλομεν διηγηθῆναι εὐθύς τώρα, θέλει γένῃ φανερὰ ἡ Θεοσοφία τοῦ, ὡς τὴν νὰ εἰπῇ, καὶ γνωριθῇ τὸ δένδρον ἐκ τῆς ἰδίας καρπῆς, κατὰ τὸν λόγον τῆς Χριστοῦ, καὶ ἡ ῥίζα ἀπὸ τῆς κλάδος τῆς.

Ἐσπερα ἦτον τῶν μυητικῶν δειπνῶν καὶ τῶν ἁγίων πατρῶν τοῦ σωτήρος μας· ἐγένετο δὲ, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, μεγαλοπρεπῆς ἀγρυπνία εἰς τὴν Λαύραν· εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον παρῶν καὶ ὁ Γρηγόριος συγκοινωνός καὶ τῆς Πανηγύρεως καὶ τῶν ὕμνων, καὶ ὡς τὴν νὰ εἰπῇ τινὰς, ἐσόλιζε μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ ἐκείνου τὴν ἱερὰν σύναξιν.

Ἀλλὰ, καθὼς δὲν λείπει νὰ γίνεταί πολλαίς, καὶ πανταχῶς, κάποιος ἀπὸ ἐκείνων ὅπως ἔσεκον εἰς τὸν χορὸν, ὡς τὴν νὰ ἀσάκησαν ὁλότελα τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐορτῆς, καὶ τὰ μεγάλα ἐκεῖνα καὶ θαυμαστά ῥήματα, καὶ διὰ τὴν τέλος ἐκεῖ συνήχθησαν, ἐδόθησαν εἰς ὁμιλίαν ματαίαν· καὶ τῆτο ἐπροχώρει εἰς ὑπερβολὴν καὶ ἀμετρίαν (ἀν ἡμπορῇ νὰ εἰπῇ τινὰς καὶ μετρον εἰς τὰς συνομιλίαις, ὅπως γίνονται εἰς τὰς Ἐκκλησίας) ἄρχισε νὰ λυπῆται διὰ τῆτο, καθὼς ἐπρεπεῖν, ὁ τῶ Θεοῦ ἄνθρωπος· καὶ ἐπεὶ δὲ νὰ εἰπῇ τίποτε πρὸς ἐκείνους, καὶ τὴν ὁμιλίαν νὰ παύσῃ, δὲν τὸ εὗρισκεν ἔυκολον καὶ ἔυλογον, ἀπέσπασε τὸν νῦν τοῦ ἐν ταυτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς φλυαρίας ἐκείνων, καὶ ἀπὸ τῆς ὑμνωδίας τῶν Ψαλτῶν, καὶ σφύρει αὐτὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ, καὶ δι' αὐτῶ πρὸς τὸν Θεόν, καθὼς ἐσυνήθιζε· καὶ εὐθύς τὸν περιλαμβάνει δεινὸς φῶς ἄνωθεν· καὶ φωτισθεὶς μὲ τὰς ἀκτίνας ἐκείνας, καὶ τὰς ψυχικὰς καὶ τὰς σωματικὰς ὀφθαλμούς, βλέπει ὡς παρὸν ὁλοφάνερα, ἐκείνο ὅπως ἔμελλε νὰ γένῃ ὅχι μὲ ὀλίγους χρόνους ἔσπερα· ἦτον δὲ ἡ ὁπτασία τοιαύτη· ὁ καθηγόμενος τῆς Λαύρας κύριος Μακάριος ἐσέκετο εἰς τὰ δεξιὰ τῆς Γρηγορίας· τὴν ὥρην δὲ ἐκείνην, ὅπως ἦτον ὁλος διόλου ὁ ἅγιος εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ, ὁ Μακάριος δὲν ἐφαίνετο εἰς αὐτὸν μὲ τὸ συνηδισμένον τοῦ σχῆμα, ἀλλὰ τὸν ἐβλεπε μὲ ἀρχιερατικὴν στολήν, καὶ μὲ σχῆμα τέλειον ἀρχιερέως ἐσέκετο· τῆτο μὲ τὸ ἔργον ἡμεῖς τὸ εἶδαμεν, ἔσπερον ἀπὸ χρόνους ἑνδεκά· ἀνέβη δηλαδὴ ὁ κύριος Μακάριος εἰς τὴν Ἱερουσαλὴν τῆς ἡμετέρας Θεσσαλονίκης, ὅπως καὶ τὸ ζῆν ἐτελείωσε.

Ἀλλὰ φανερὸν ἐπρόσχυετο καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ, καὶ διὰ τὴν συνοδίαν τοῦ· ἡ προσευχή τοῦ δὲ ἦτον πρὸς τὴν Παρθένον καὶ Θεοτόκον, πρῶτον μὲν, διὰ τὴν νὰ κἀν ἔυκολον εἰς αὐτὰς καὶ ἀνεμποδίστον τὴν πνευματικὴν τῆς διαγωγὴν, καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀσπασίαν. δευτέρου δὲ, διὰ τὴν νὰ τὰς κἀν καὶ τὰ ἀναγκαῖα τῆς σωματικῆς τῶν χρειῶν, ἔυκολοῦρετα καὶ ἀκοπίασα, διὰ τὴν νὰ μὴν ἀναγκάζωνται νὰ κατατρέβην εἰς ἐκεῖνα τὸν καιρὸν, ὅταν τὰς λείπωσι, καὶ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὰ πνευματικὰ καὶ ἀναγκαῖότερα· τῆτη ἦτον ἡ προσευχή τοῦ· ἡ δὲ Δέσποινα τῶν ἀπάντων, ὅπως προφθάει μὲ τὴν μεγάλῃν τῆς πρόνοιαν τῶν δεομένων τὴν αἰτίσιν, εὐθύς ἐν καιρῷ ἡμέρας ἐφάνη εἰς αὐτὸν σερμῶς καὶ παρθεναῖος κεκοσμημένη, καθὼς καὶ ἡμεῖς εἰς τὰς τεχνικὰς εἰκόνας τῆς βλέπομεν, καὶ σφραῖστα πρὸς τὰς ἀκολουθώντας εἰς αὐτὴν (ἐφαίνοντο δὲ νὰ ἦσαν καὶ πᾶμπολλοὶ καὶ ἐπιφανεῖς) ὅλα, λέγει τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐπιτήδεια, ἀπὸ τῆς νῦν καὶ εἰς τὸ ἔξῃς, ἐσείς νὰ τὰ οἰκονομήσῃ καὶ νὰ τὰ δίδετα εἰς τὸν Γρηγόριον καὶ εἰς τὴν συνοδίαν τοῦ· ταῦτα προσάξασα ἡ Παρθενομήτωρ ἀνέσχεψεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς· ἔλεος δὲ πρὸς ἡμᾶς ὁ ἱερός Γρηγόριος, ὅτι ἀπὸ τότε καὶ εἰς τὸ ἔξῃς, εἴχομεν ἀκοπίασα ὅλα τὰ χρειάζόμενα, ὅπως καὶ ἂν εὗρισκόμεθα.

Δύο χρόνους εἶχεν ὁ ἅγιος εἰς ἐκεῖνο τὸ ἵπτασθαι τοῦ ἁγίου Σάββα· εἰς τὸν τρίτον χρόνον, ἐκεῖ ὅπως εἶχε τὸν νῦν τοῦ εἰς τὸν Θεὸν προσηλωμένον μὲ τὴν ἱερὰν ἡσυχίαν καὶ προσευχὴν, ἐφάνη, πῶς νὰ τὸν ἡρπάτεν ἕνας λεπτὸς ὑπνός καὶ ἐκεῖ βλέπει θεωρίαν τοιαύτην· τῶ ἐφάνη, πῶς ἐκράτει εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἑνὸς κάποιου ἀγγεῖον γεμάτον ἀπὸ γάλα· τῆτο ἄρχισεν ἔξαφνα νὰ ἀναβλύζῃ ὡς ἀπὸ πηγῆς, καὶ ἀναβλύζοντας ἐξεχειλίσθη, καὶ ἐχύνετο ἔξω ἀπὸ τὸ σκεῦος· εἰτα ἀπὸ γάλα, τῶ ἐφάνη νὰ ἐμεταβλήθῃ ἐξαίφνης εἰς οἶνον κάλλιστον καὶ εὐωδέστατον· ὁ ὁπίσθιος καὶ χυρόμενος πολὺς ἐπᾶνω εἰς τὰς χεῖρας τοῦ, καὶ εἰς τὰ φορέματά τοῦ, ἐφάνη πῶς τὰ ἐκατάβρεξε, καὶ τὰ ἐγένευσεν ἀπὸ εὐωδίας· διὰ τὸ ὅποσον τῆτο, εἰς καιρὸν, λέγει ὅπως μὲ ἄρεσκε νὰ τὸ βλέπω, καὶ νὰ αἰδοῦμαι τὴν τοιαύτην εὐωδίαν, καὶ ἡ χαρὰ μὲ διὰ ταῦτα ἦτον μεγάλη, ἕως κάποιος ἀξιωματικὸς ἄνθρωπος γεμάτος ἀπὸ φῶς, ἔξαφνα σάει ἐμπροσθέν μου, διατί, λέγει, ὦ Γρηγόριε, δὲν μεταδίδεις καὶ εἰς ἄλλους ἀπὸ τὸ θαυμάσιον τῆτο ποτόν, ὅπως ἔτῃ πλασιοπάροχα ἀναβλύσει. ἀλλὰ τὸ ἀφῆναι νὰ χύνεται ὅπως εἰς μάτην; δὲν ἡξούρις, πῶς τῆτο εἶναι δάρον Θεοῦ, καὶ ποτὲ δὲν θέλει παύσει ἀπὸ τὸ νὰ ἀναβλύζῃ; ἐπεὶ δὲ, λέγει, ἐγὼ τῶ ἐπρόβαλα πρῶτον τὴν ἐδικὴν μὲ ἀδυναμίαν εἰς τὸ νὰ διαδίδω τοιαῦτον ποτόν, καὶ δευτέρου, ὅτι καὶ δὲν εἶναι κατὰ τὸ παρὸν, ἐκεῖνοι ὅπως ἔχασιν χρείαν τῶ τοιαῦτα ποτὸς, ἐκείνο μὲν ἀπε-

ἀπεκρίθη λέγων, ὅτι ἂν καὶ κατὰ τὸ παρὸν δὲν εὐρίσκωνται ἐκεῖνοι ὅπως τὸ ζητᾷσιν ἐκ πόδα, ὅμως ἐσὺ πρέπει νὰ κάνης τὸ χρέος σου ἐν τσάτῳ, καὶ νὰ μὴ καταφρονῇς, καθὼς εἶπα, τῆς μεταδόσεως τὴν δὲ ἀπαίτησιν τῆς καρποφορίας ἀπὸ τὰς δεχομένους, πρέπει νὰ τὴν ἀφῇς εἰς τὸν Δεσπότην· δι, ὅ, τι ἡξεύρεις καλῶς καὶ τὴν ἐντολήν, καὶ τὸ τάλαντον, καὶ τὴν καταδίκην τῆς πονηρᾶ δόλῃ, ὅπως δὲν ἐπεμελήθη νὰ αὐξήσῃ τὸ τάλαντον, κατὰ τὸ δεσποτικὸν πρόσαγμα· ἔπειτα, ἐκεῖνος, λέγει, ὁ λαμπρὸς ἀνὴρ ἐφάνη, πῶς ἀνεχώρησεν, ἐγὼ δὲ, λέγει, ἀπετίναξα τὴν σκιάν ἐκείνην τῆς ὕπνης, καὶ ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα, καὶ τὸ περισσότερον μέρος τῆς ἡμέρας ἐκαθήμην ἐκεῖ, ὅλος περιλαμβόμενος ὑπὸ τῆς θείας φωτός.

Αὐτὰ ἔλεγεν ὕστερον ὁ θαυμαστὸς Γρηγόριος εἰς τὸν φίλον τε καὶ μαθητὴν τε, τὸν ἱερὸν λέγω Δωρόθεον, ὅταν δηλαδὴ ἔκαμεν ἀρχὴν νὰ συνδέτῃ καὶ τὰς θαυμαστὰς ἐκεῖνας λόγους περὶ τῶν θείων δογμάτων· ἐφαίρωνε δὲ ἡ ἀπὸ τοῦ γάλα εἰς τὸν οἶνον μεταβολὴ ὅτι ἀπὸ τὴν ἡδύην καὶ ἀπλαστὴν διδασκαλίαν, ἔμελλε νὰ περάσῃ εἰς τὸν λόγον τὸν δογματικὸν καὶ Οὐράνιον· Τί τὸ μετὰ ταῦτα; περὶδεταί ὁ σοφὸς Γρηγόριος παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν θείαν κέλευσιν· καὶ ἀνοίγωντας ἐν ταυτῷ τὰ σώματα τὸ νοητὸν καὶ τὸ αἰσθητὸν, ἀρχισε νὰ μεταδίδῃ ἀφθονοπάροχα εἰς ὅλους ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἄνωθεν αὐτὸς εἴλκυσε, κατὰ τὸν Δαβὶδ, προφέροντας λόγους κατὰ ἀλήθειαν τῷ Θεῷ· λόγους, ὅπως τινὰς δὲν δύναται νὰ τὰς περιγράψῃ καὶ νὰ τὰς παραστήσῃ ποτὲ μὲ λόγον, ὥσαν τί λογῆς λόγοι εἶναι, μήτε ἂν ἔχῃ δέκα σώματα, καὶ γλώσσας δέκα, καὶ χεῖρας ἄλλας τόσας, καθὼς εἶπε ποτὲ καὶ ἓνας ποιητής· εἰ μὴ πάλιν ἐκεῖνος ὁ ἴδιος, καὶ οἱ ἐκεῖνα θεοὶ καὶ σοφοὶ λόγοι, καὶ τὰ ἱερὰ συγγράμματα, τὰ ὁποῖα ἔμειναν, εἰς ἡμᾶς, εἰς τόπον ἐκεῖνα, καὶ τῆς μεγάλης ἐκεῖνα διανοίας καὶ φωνῆς.

Τὰ ὁποῖα ὅλα ὁμῶς καὶ βλέποντες καὶ ἀκούοντες, ὅσοι τότε εἰς τὸν ἱερὸν ἐκατοίκουν Ἀθῶνα, καὶ μάλιστα, ὅσοι καὶ ἡλικίαν καὶ φρόνημα εἶχον γεροντικόν, ὅλοι λέγω ἐκεῖνοι, πρᾶγμα θεῖον καὶ ὑπερφυῖες ἐβλεπον εἰς αὐτὸν, καὶ ὑπερβολικὰ ἐθαύμαζον τὸν κεκρυμμένον εἰς τὴν ἐκείνη ψυχὴν τῆς χάριτος θαυραῖον· καὶ ὅλοι ἔλεγον δι' αὐτὸν καθ' ἐκάστην, πολλὰ ἀξίολογα καὶ αξιομνημόνευτα λόγια· καὶ κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα, ἔλεγον ἀμωδιώτατα, ὅτι περισσότερον παρὰ εἰς ἄλλον κανένα, εἰς τῶτον τὸν θαυμαστὸν ἄνδρα ἀρμόζει, ἐκεῖνο ὅπως γράφει ὁ θεὸς Πατὴρ Ἰσαὰκ, λέγων, „ἄνθρωπον διαλάμποντα μὲν ταῖς ἀρεταῖς, εἰς „ δὲ τὰς ἀνθρώπων εὐτελεῖ φαινόμενον· καὶ φωτεινὸν μὲν εἰς τὴν ζωὴν, „ σοφὸν δὲ εἰς τὴν γνῶσιν, καὶ ταπεινὸν εἰς τὸ φρόνημα, τίς ἔβλεψε;

καὶ

καὶ ἔλεγον, ὅτι βεβαιότατα ὁ θεὸς ἐκεῖνος πατὴρ προφητικῶς αὐτὸν τῶτον λέγει τὸν Γρηγόριον, ὅς τις διὰ τὴν σπάνιν τῶν τοιούτων, με πολλὴν καὶ μεγάλην ἐρευναν ἐπιζητεῖται, δι' ὃ καὶ λέγει τὸν τοῖαυτον καὶ τοῖαυτον, τίς ἔβλεψε;

Εἰς τὰς θείας ὁπτασίας ἐκείνας πειδόμενος ὁ Θεόσεμος Γρηγόριος, καὶ ὑπὸ τῆς ἐνοικῆν τοῦ εἰς αὐτὸν πνεύματος ὁδηγούμενος, ἀντάμα μετὸν λόγον τῆς σώματος, καθὼς εἴπομεν, ἀρχισε καὶ νὰ συνδέτῃ καὶ νὰ λογογραφῇ καὶ μετὸν κάλαμον· καὶ πρῶτον ἐνδύς ἐσύνδεσε τὴν βίαν τοῦ Θεοσπετίου Πέτρου, ὅς τις ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν καὶ ἀγγελικὴν πολιτείαν, ὅπως ἔκαμεν ἐπάνω εἰς τὸν Ἀθῶνα ἀδωνίτης ὀνομάζεται· δεύτερον, ἐσύνδεσε λόγον ὑπερθαύμασον, εἰς τὰ εἰσὸδια τῆς Θεοτόκου εἰς τὸν παλαιὸν Ναόν, καὶ εἰς τὸν ἐν αὐτῷ θεοειδῇ αὐτῆς βίον· ἐπειδὴ ἔμαθον, ὅτι μερικοὶ ἀνόητοι ἐφλυαροῦσαν ἐκεῖ εἰς τὸν Ἀθῶνα, καὶ πολλὰ δρασέως καὶ ἁμαρτίας ἐτόλμησαν νὰ συκοφαντῶν καὶ νὰ ἀρνούνται τὴν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἰσοδὸν καὶ κατοίκησιν τῆς Θεομήτορος· ὕστερα ἀπὸ τὰς δύο τάτας λόγους, ἐσύνδεσε καὶ ἄλλα πάμπολλα ὡτως θαυμασία, καὶ μνήμης ἱερὰς ἀξιώτατα.

Ἀλλὰ ἐπειδὴ δὲν ἦτον δίκαιον ὁ τόσον μέγας εἰς τὰς λόγους καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ ὅπως τόσον ὑπερφυῖς ἔλαμπε μετὰ τῆς ὑψηλᾶς χαρίσματος τῆς ἁγίας Πνεύματος, νὰ κάζηται κεκρυμμένος εἰς μίαν γωνίαν, καὶ ὁ λαμπρότατος τῶν λόγων πυρρὸς νὰ εἶναι σκεπασμένος ὑπὸ κάτω εἰς τὸν μόδιον τῆς σκοπῆς, καθὼς ἐπρόσβαξε καὶ ἡ ἱερὰ ἐκείνη ὁπτασία, καθὼς ἀνωτέρω εἴπομεν, ἐπειδὴ λέγω τῶτον δίκαιον δὲν ἦτον, τί γίνεται; ψιφίζεται ἡγούμενος εἰς ἓνα ἱερὸν Μοναστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀριθμῶντο διακόσιοι μοναχοί, ἀπὸ τὴν κοινὴν ψῆφον τῆς πρώτης τῆς Ὄρας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκρίτων, κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ ἀρετὴν· καὶ δέχεται τὴν προσασίαν πληροφορημένος περισσότερον ἀπὸ τὴν ἀνωθεν ψῆφον, παρὰ ἀπὸ ἐκείνην τῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖ δὲ πηγαίνωντας, καὶ τὴν προσασίαν βάνοντας εἰς ἔργον ἐκείνων τῶν ἀδελφῶν, ὡς εἶπὼν ἐκεῖνοι ὅπως ἐδοκίμασαν τὴν πνευματικὴν τα ὁδηγίαν καὶ κυβερνήσιν, καὶ ὡς διηγηθῶν τί λογῆς οἰκονομίαν καὶ ἀποστολικὴν φροντίδα ἔδειξεν ἐκεῖνος καὶ μετὰ λόγους καὶ μετὰ ἔργα εἰς τὰς ἐδικὰς τῶν ψυχῶν· ὡς ἀποκριθῶν ἐκεῖνοι, ἂν δὲν ἦτον, ἀπλῶς τὸ ἦθος· ἐλευθέρως τὴν γνώμην· γλυκύως τὴν ὁμιλίαν· εὐκολοκατάδεκτος καὶ ταπεινὸς εἰς τὰς ἐναρέτας καὶ ἐυλαβεῖς· ὑψηλὸς καὶ ἀσυγκατάβατος εἰς τὰς ἀμελείς καὶ καταφρονήτας· συμπαθητικὸς εἰς τὰς ὀλοφύχως μετανοῶντας· μάλιστα αὐτὸς ἔσυνε τὰς περισσοτέρους εἰς ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν καθ' ἐκάστην, καὶ μετὰ λόγους καὶ μετὰ ἔργα, ὁδηγῶν τὰς πάντας εἰς ἀρετὴν μετὰ τὸ ἐδικόν του παράδειγμα· ἡξεύρεσι καὶ ὁμολογῶσι τῶτον ὅπως λέγω, ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπως

ὅπως ἀνελπίτως ἐλευθερώθησαν, ἀπὸ βαρύντατα πάθῃ, καὶ δεσμὰ πολυχρόνια τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀπὸ διαφορᾶς ἐνεργείας καὶ μηχανᾶς τῶν δαιμόνων, μετὰ μόναις τὰς θείαις διδασκαλίαις καὶ εὐχαῖς ἐκείνης· οἱ ὅποιοι καὶ ἐκαταστάθησαν εἰς ὅλας μετανόιας θουμάσιον παράδειγμα.

Τί νὰ λέγω τὰς συχνὰς καὶ διαφορὰς τὰς ὁμιλίαις καὶ διδασκαλαῖς, καὶ τὸ χρυσὸν σῶμα ἐκεῖνο, καὶ τὸ ἀκράτητον ποτάμι τῶν λόγων τῶν, τί νὰ διηγῶμαι τὴν ἐπιμέλειαν καὶ φιλοκαλίαν ὅπως ἔκανεν εἰς τὸν θείον Ναόν, καὶ εἰς τὰς ὑπηρετίας καὶ τὰς ψαλτωδὰς αὐτῶν τῶν Ναῶν· καὶ τὰς ἀναιμάκτας ἱερωγίας καὶ τελετὰς τῶν ὑπερφυῶν καὶ ὑψηλοτάτων μυστηρίων, καὶ ὁμοίως τὴν εὐταξίαν καὶ εὐπρέπειαν τῶν ἱερῶν βήματος, καὶ τῶν ἱερῶν τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἀνάβασιν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ὁ ἴδιος καὶ μόνον βλέπομενος ἐπροξένει εἰς τὰς συγκοινωνίας τε, ὅταν ὑπερφυῶς ἐτελείωται τὰ θεία μυστήρια;

Τίς ἔχρησεν λέγω νὰ διηγῶμαι καὶ νὰ ἐπαριθμῶ ἐκεῖνο καὶ τόσο; τόσον ἤρξα καὶ τόσον θουμάσιον ἐκυβέρνησεν καὶ ἐμεταχειρίζετο τὴν σωτηρίαν ἐκείνων τῶν ψυχῶν, ὥστε ὅπως, ὅταν ὑπερόν ποτε συνέβη νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν, ἔδωκε εἰς μοναχοὺς τῆς μονῆς ἐκείνης, δὲν ὑπέφερον εἰς τὸ εἶξαι νὰ μέναι καὶ νὰ κατοικῶν ἐκεῖ πλέον, χωρὶς ἐκείνου· ἀλλ' ἄλλοι εἰς ἄλλα μέρη, καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλας καταστάσεις ἐσκορπίσθησαν, ἐπειδὴ ὅλοι δὲν ἠμποροῦσαν νὰ συζῶν καὶ νὰ συγκαταίκων, μετὰ τὸν σοφὸν διδάσκαλον καὶ ὁδηγόν, καθὼς ἤθελαν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπως εἴπαμεν, ἦσαν τὰ κοινὰ, ὅσον μόνον διὰ γνώρισμα τῆς ἀποστολικῆς τε κυβερνήσεως· πρέπει ὅμως νὰ ἀναφέρωμεν καὶ δύο ἢ τρία ἀπὸ τὰ μερικὰ τε κατορθώματα, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς θουματουργῶν, πάλιν διὰ μέσθ' ἐκεῖνη ἐνήργησεν.

Ἡ ἱερὰ ἐκείνη μονὴ ὀνομάζεται τῷ Ἐσφιγμένῳ, δὲν ἤξεύρω, ἢ ἀπὸ τὸν κτίτορά της, ἢ ἀπὸ τὴν θέσιν τῶν τόπων ἢ πόθεν ἄλλοθεν, δὲν ἤξεύρω· εἰς αὐτὴν ἦτον ἓνας μοναχὸς, εὐλαβὴς, καὶ φιλομαθὴς, καὶ ἐπιμελητὴς ἀρετῆς, καὶ τὸ ὄνομά του Εὐδόκιμος. αὐτὸς ἦτον ἕνας ἀπὸ τὰς ὑπηρετίας τῶν Θεῶν Ναῶν· τῶτος εἶχε πολλὴν ἐπιμέλειαν εἰς τὴν νοεράν προσευχὴν, καὶ μεγάλῃν προσοχὴν εἰς τὸν νῦν τε. ἀλλ' ὅμως εἰς τὸν τοῖστον καὶ τοῖστον ὁ κοινὸς πολέμιος ἐκτὸς ἀπροσεξίας ἔβαλεν ἀπάτην κακὴν· τῷ ἔδειξε κάποιαν εἰκόνα ἀπατηλὰς καὶ ψευδεῖς, καὶ τὸν ἐκατάπεισε κατ' ὀλίγον νὰ σοχάζεται ὡς ἱεράς καὶ θείας ἐκείνης τὰς ψευδοφαντασίας, καὶ πολλὰ τὸν ἐπλάνησε καὶ τὸν ἐυγάλην ἔξω ἀπὸ τὸ πρέπον· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ὀλίγον ἐλείψε νὰ τὸν εὐγάλη καὶ ἀπὸ τὰς φρένας τε, καὶ νὰ τὸν ἀποξενώσῃ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ μίας, ἃν ὁ Γρηγόριος δὲν ἤθελε προσφάσῃ μετὰ τὴν θείαν τε σοφίαν, καὶ μετὰ τὰ ἱατρικὰ φάρμακα τῷ πνεύματι. Καὶ ἀγκαλὰ

ὁ παμ-

ὁ παμπόνηρος διάβολος εἶχε προλάβῃ μετὰ τὰς κακομηχανίας τε καὶ αὐτὴν τὴν μεγάλῃν θεραπείαν τῷ Πνεύματι, ὥταν ὅτ' αὐτὸς εἰς τὰς ἄλλας βλάβας ὅπως τῷ ἔκαμε, τὸν ἔβλαψεν ἀκόμα καὶ εἰς τὴν ὑπόληψιν τῷ Θεοφύλῳ ἐκεῖνα πατρὸς, καταπειθωντάς τον νὰ φρονῇ καὶ νὰ λέγῃ, ὅτι εἰς μὲν τὰ μαθήματα καὶ τὴν ἔξω σοφίαν εἶναι θουμάσιος ὁ Γρηγόριος· εἰς δὲ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν μουσικὴν θεωρίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἐφαντάζετο αὐτὸς πῶς ἔφθασε, τὸν ἤθελεν ὀλοτέλα ἁμαρτῆ, καὶ παντάπασιν ἄγευσον· ὁδὸν ἄδὲ ἤθελε παντελῶς νὰ διδῇ προσοχὴν εἰς ἐκεῖνον, καὶ εἰς τὰς θείας ἐκεῖνα διδασκαλίας· ἀγκαλὰ λέγω καὶ μετὰ τὸν τρόπον τῶτον ἐσπάδασε νὰ τῷ ἀποκλείσῃ τὴν εἰσοδὸν τῆς ἱατρικῆς τε, μετὰ ὅλον τῶτο ὁ θείος ἐκεῖνος προσάτης, καὶ τὴν πλάνην ταύτην, καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν ὅπως εἶχε τὸν προκυριεύσῃ, ἐξώρισεν ἀπὸ τῆς ψυχῆς τῷ πεπλανημένῳ Εὐδόκιμῳ, βάνωντας τὸν ἑαυτὸν τε κατὰ πολλὰς τρόπους, ἐναντίον εἰς τὸν ἐφευρετὴν τῆς κακίας, ποτὲ μὲν μετὰ ἱερὰς διδασκαλίας, καὶ πατρικὰ προστάγματα, μετὰ κοινὰς ποτὲ δὲ μετὰ κρυπτὰς προσευχῆς καὶ δάκρυα· καὶ πρὸς τάτοις, μετὰ κοινὰς καὶ δεήσεις ὅλων τῶν πατέρων τῆς μονῆς, διὰ τὸν κακῶς νοσῶντα, τῶν ὁποίων προσευχῶν ἑξαρχος καὶ πρωτάγιος αὐτὸς ἐγένετο, ὥς ὅπως κατὰ κράτος ἀπεδίωξεν ἐκεῖθεν ὅλην τὴν ἐνέργειαν τῷ Δαίμονι, καὶ μετὰ τὴν μεγάλῃν ἐνέργειαν καὶ χάριν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ἐκατάστησε τὸν Εὐδόκιμον, ὅχι μόνον ὑγιαίνοντα, ἀλλὰ καὶ δόκιμον καὶ εὐδοκίμωντα, καθὼς φανερώσει καὶ τὸ ἴδιόν τε ὄνομα, τὸ Εὐδόκιμος.

Ἐλείψεν ἓνα καιρὸν τὸ λάδι ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου· τὸ μαδάει ὁ μέγας· σοχάζεται τὴν ἀνάγκην, ὅπως δὲν ἦτον τρόπος νὰ θεωρηθῇ ἄλλῳ ἢ χρεῖα, καὶ ἐπειδὴ τότε ἦτον ἡ ἀνάγκη, ἐπρόσβαλε νὰ ὑπάγῃ ἀντάμα ὅλοι εἰς τὸ δοχεῖον· καὶ λοιπὸν εὐδαίως κοινὰ εἰς τὸ πιτάρι μετὰ πίστεως, ἐπαρκαλέσθη τὸν Θεόν, ὅς τις μόνος δύναται νὰ φέρῃ ἐκ τῆς μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ὑπερφυῶς, τὰ ποιήματά του· ἔπειτα εὐλογῶντας τὸ πιτάρι καὶ μετὰ τὴν χεῖρά του, καὶ μετὰ τὸν τύπον τῷ Σταυρῷ, κατὰ ἀλήθειαν ἄλλος Ἡλίας ἐφάνη εἰς τὰς μοναχάς, καταστῆναι τὸ πιτάρι ἐκεῖνο, ὡς ἓνα ἄλλον καμψάκην τῆς Σαραφείας· ἐπειδὴ ἄδὲ τὸ πιτάρι ἐκεῖνο δὲν εὐκαιρώδη ὅλον ἐκείνον τὸν χρόνον, καὶ μετὰ ὅλον ὅπως κατὰ τὴν προσταγὴν τῷ ἁγίῳ, δὲν ἔπαυσαν νὰ τὸ ἐξαντλῶν οἱ μοναχοὶ πλεσιοπάροχα· ἔπειτα δὲ ἔμαθε, πῶς καὶ ἡ εὐλαία τῆς Μοναστηρίου δὲν ἐκαρποροῦσαν, καὶ τῶτο ἦτον ἡ αἰτία ὅπως τὰς εἰλεψε τὸ λάδι, ἔρχεται καὶ εἰς τὸν εὐλαῖον ἀντάμα μετὰ τὰς ἱερεῖς καὶ μοναχάς· καὶ ἐκεῖ ἐλθὼν, κάνει προσευχὴν· σφραγίζει τὰ δένδρα μετὰ τὸν τύπον τῷ Σταυρῷ, ἀγιάζει ὅλον ἐκείνον τὸν τόπον μετὰ εὐχαῖς Γλασσικὰς καὶ δεήσεις, καὶ μετὰ φαντισμὸν ἀγιασμένων ὑδάτων, ἔπειτα

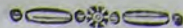

πειτα διδάξαι, κατὰ τὴν συνήθειάν τε καὶ τὰ ἱερὰ λόγια, καὶ νουθετήσας ὅλους νὰ φεύγωσι μάλιστα τὴν ἀκαρπίαν τῆς ψυχῆς, ὡσάν ὅπως εἶναι ἐπιτηδεύει διὰ τὴν ἀξίην καὶ τὸ πῦρ κατὰ τὸν λόγον τοῦ προδρόμου καὶ Βαπτιστῆ, ἐγύρισεν εἰς τὸ Μοναστήριον· καὶ ὡς τὰ θαύματος, ὅταν ἦλθεν ὁ καιρὸς, ἐκεῖνα ὅπως τότε χρόνος ἐπασχόν ὡς καταδίκην τὴν ἀκαρπίαν, τότε θαυμασιώτατα, ἐγένευσαν ἀπὸ καρπῆς· καὶ διὰ τὴν γέννη λαμπρότερον τὸ θαῦμα, καὶ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ ἡ διὰ τὰ Γρηγορίου ἐνεργήσα, ἐκεῖνα τὰ δένδρα ἐφαίνοντο πλέον φορτωμένα καὶ βεβαρυμένα ἀπὸ καρπῆς, εἰς ὅσα ὁ Γρηγόριος, ἀπερνώτας ἡγγισεν, ἢ διαλεγόμενος καὶ ὁμιλῶντας εἰς ἐκεῖνα ἀκάμβισεν, ἢ καὶ ὑποκάτω εἰς τὴν σκιάν τος ἐκάθισεν.

Ἀλλὰ καιρὸς εἶναι τὰ νῦν νὰ ἔλθωμεν καὶ εἰς τὰς πολέμους ἐκείνας τὰς μεγάλας καὶ θαυμασάς, τὰς ὁποίας ἔκαμεν ἐναντίον τῶν νέων αἱρέσεων, δεφινδυνῶντας τὸ ἄκτιστον τῆς θείας χάριτος· καὶ νὰ διηγηθῶμεν, κατὰ τὴν ἡμετέραν δύναμιν, τὰς πολλὰς ἐκεῖνας ἀδελφὰς καὶ τὰ μακρὰ παλαιόματα· τὰ ὅποια εἶναι μὲν εἰς ὅλους φανερά, καὶ πανταχῶς κηρύττονται διαδεδωμένα καὶ περιδόμενα ἀπὸ τὰ σώματα τῶν οἰκείων καὶ ἀλλοτρίων· καὶ τῶν ἐγγύς καὶ τῶν μακρὰν οἰκέντων, εἰς ὅσας δηλαδὴ ἐφάσσετο καὶ φάσκει ὁ λόγος τῆς ἐδικῆς τοῦ διδασκαλίας, καὶ τὰ σεπτὰ καὶ θεόπνευστα ἐκεῖνα συγγράμματα· πλὴν καὶ ἡμεῖς μὲν τὸν λόγον, καὶ ὅσον ἐνδέχεται θέλομεν τὰ περιλάβει μετὰ συντομίας ὅρας, διηγούμενοι τὰ κυριώτερα, ὅχι μόνον διὰ ἀνάμνησιν τῶν παρόντων, ἀλλὰ καὶ πρὸς διδασκαλίαν τῶν μεταγενεσέρων· εὐχόμεθα δὲ καὶ τὴν προσοσίαν ἐκεῖνα καὶ ἱερὰν συμμαχίαν ἐπικαλέμεθα καὶ εἰς τὸ ἔργον τῆτο, τὸ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ οἰκονομήσωμεν καὶ νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν διήγησιν ταύτην, καὶ νὰ διατάξωμεν τὰ πράγματα, κατὰ τὴν ἐκεῖνα ἀρέσκειαν, καὶ νὰ μὴ εὐγλωττοῦμεν ἔξω ἀπὸ τὸ πρῶτον καὶ μέτριον.

Εἶχε λοιπὸν καὶ πάλιν ἡ μεγάλη Λαύρα τὸν μέγαν Γρηγόριον, ἐπειδὴ ἐντὸς ὀλίγου ἐπαράτιτσε τὴν ἡγμενειάν, καὶ ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἐκείνην μονήν· ἔδραμε δὲ πάλιν εἰς τὴν ἡγαπημένην τοῦ ἡσυχίαν, ἐλκόμενος ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς ἀταράχης ζωῆς καὶ τῆς ἀναχωρήσεως, ἐπειδὴ Θεὸς βοηθῶντος, εἶχεν ἀναλάβει καλῶς τὴν ὑγίαν τὴν σωματικὴν τε, καὶ τὸ σκότι τὴν ἰατρειὴν ἀπὸ τοῦ κακοῦ ὅπως ἐπύκνωσε, καὶ ἦτον πάλιν ἐπιτηδεύων νὰ χωρήσῃ εἰς τὰς ἀσκητικὰς ἀγῶνας, καὶ εἰς τὸ πρῶτον.

Το-

Τότε πρῶτον εἶχεν ἔλθῃ εἰς τὰ μέρη ταῦτα καὶ ὁ Βαρλαάμ ἐκεῖνος ὁ παμμάρος ἀπὸ τὴν Καλαβρίαν (α), καὶ ὑπεκρίθη, πῶς ἡγάπα νὰ γένῃ μοναχός, καὶ προτίτερα ἀπὸ τῆτο, ἔδειχνε, πῶς ἐπροτίμησε τὴν ὁρθόδοξον πίσιν, καὶ ὅτι ἐσυμφῶναι μετὰ τὴν ἁγίαν μας Ἐκκλησίαν τὴν Ἀνατολικήν, καὶ τάχα εἰς βεβαίωσιν τῆτων, ἀρχίσει νὰ συνδέτῃ καὶ δογματικὰς λόγους, κατὰ τῶν ὁμοφύλων τοῦ Λατίνων, καὶ νὰ διαλέγεται λογικῶς ὑπὲρ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, μετὰ τὰ ὁποῖα ἐφαίνετο, πῶς τάχα ἐσυμφῶναι μετὰ τὴν δόξαν τῶν Θεολόγων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι ὑπερμαχῶσε καὶ διεφένδεν τὸν κοινὸν Ὄρον τῆς πίσεως τὸ ἅγιον Σύμβολον, καὶ τὴν θεοπαράδοτον Θεολογίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνο ὅλον ἦτον μάλιστα σόφισμα, καὶ ἀπάτη φανερά κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δόλωμα διὰ τοὺς ἀπλουτέρους, βαλμένον ἀπέξω εἰς τῆς κακοδοξίας τὸ ἄγχιζον.

Ἀλλ' ὅμως τὰ τοιαῦτα ψευδοσοφίσματα δὲν ἐδυνήθησαν νὰ λανθάνωσι καὶ τὸν κανόνα τῆς Θεολογίας, τὸν μαθητὴν καὶ διδάσκαλον τῆς ἀνω σοφίας, τὸν δεῖον λέγω Γρηγόριον· ἐπειδὴ βάνωντας τα εἰς τὰς χεῖρας, τὰ ἀνέκρινε, τὰ διέκρινε, καὶ τὰ κατέκρινε, ἀποδείκνυντας, ὅτι ὁ ἑλεγχος ἐκεῖνος ὅπως αὐτὸς ἔκανε κατὰ τῶν λατίνων, δὲν ἦτον ἀληθινός, ἀλλὰ πλαστός, καὶ ὁλόος μάλιστα κατὰ τῆς ἀληθείας αὐτόχρημα.

Ὅτι οἱ μὲν Λατίνοι, καὶ ὡς ἡζεύρασιν ὅλοι οἱ πεκαυδευμένοι, εἰς τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος λέγοντες αὐτὸ καὶ ἐκ τοῦ Γίγ· εἰς ἀνάγκης βάνεσι καὶ δύο ἀρχὰς τῆς θεότητος· ὁ δὲ Βαρλαάμ θέλωντας τάχα νὰ ἐλέγξῃ τῆτο τὸ ἄτοπον, ἐφαίνετο μάλιστα, πῶς μετὰ κακὸν τὸ κακὸν ἰατρικόν, ἐπειδὴ κατὰ τινὰ τρόπον, ἂν ὅχι καὶ κατὰς ἐκεῖνοι, ὅμως ἐφαίνετο, πῶς νὰ ἐσυγχῶρει τὸ ἄτοπον καὶ αὐτός (β)· καὶ τὰς μὲν ἀληθινὰς ἀνατροπὰς τῶν αἱρέσεων, ὅπως εὐρίσκονται εἰς τὰ συγγράμματα τῶν Θεολόγων τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ τῶν ἀληθινῶν σοφῶν, τὰς ἐπαράτρεχε καταφρονῶντας αὐτάς, ἐπρόσχερε δὲ εἰς τὰς σοφίας τῶν ἐλλήνων Ἀριστοτέλην δηλαδὴ καὶ Πλάτωνα καὶ εἰς τὰς ὁμοίους τὰς

(α) Δὲν εἶναι πόλις ἡ Καλαβρία, ἀλλὰ τῆς Ἰταλίας μέρος ἀξιόλογον, εἰς τὸ ὅποιον περιέχονται πόλεις διάφοροι καὶ πολλὰί μετὰ χωρία κάμποι, καὶ τὰ τοιαῦτα.

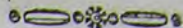
(β) Σαφῶς οἱ λόγοι εἶναι καὶ παρ' ἡμῶν, ὅμως χωρὶς τὴν γνώμην τέτην ἥτοι τῶν δύο ἀρχῶν· ἐλεγχόμενος γὰρ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Γρηγορίου, ὡς εἶπεν τῆτο κακῶς τὸ ἐξήλειψεν ἐκεῖθεν, ὅμως μετὰ ὁρμήν καὶ μετὰ κακίαν πρὸς τὸν ἅγιον, ὅπως τὰ ἐναντιώθη. φαίνονται ταῦτα, ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν τοῦ Βαρλαάμ ἀπολογίᾳ τῆς θεῆς πατρὸς· ἢ πρὸς τὸν Ἀκύνδουτον ἀπέστειλεν ἐπὶ ἐπιστῇ καὶ φίλον ὄντα,

τάτων, καὶ ἐκείνους ὠνόμαζε Θεοὺς, καὶ παρὰ Θεοῦ πεφωτισμένους· πρὸς τὰς τοιαύτας φλυαρίας λοιπὸν ἐκείνους κατὰ τῆς εὐσεβείας, ἀντιπρόστας ὁ γενναῖος Γρηγόριος τὰς ἐδικὰς τὰ λόγους ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ἐξήλεγχε λαμπρῶς τὸ ψεῦδος, καὶ ἔδωκεν ὅλην τὴν ἰσχύον εἰς τὴν ἀληθειαν· καὶ τὸτο τότε ἐξάβη ἡ πρώτη αἰτία, ὅτῃ ἐτράβιξε κατὰ πάντας τὸν ἀντίπαλον, δίδωντάς τε ἀφορμὴν νὰ ξεσκεπασθῇ τὸν κεκρυμμένον δόλον καὶ τὴν ὑπόκρισιν· καὶ ὅταν νὰ εἰπῇ τινὰς, προαγωνίσματα ἐξάβησαν αὐτὰ τῷ Γρηγόρι καὶ προόμια, τῶν μετὰ ταῦτα φρικτῶν πολέμων καὶ μεγάλων ἀγώνων τε, ὑπὲρ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως.

Ολίγον τι διάστημα καιρὸς περὶ, καὶ ὁ Βαρλαάμ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἀναβαίνει εἰς τὴν Βασιλεύσαν, καὶ ἐκεῖ πάλιν ἀρχίζει μετ' ὑποκρίσεις καὶ πλάσματα τὴν κακίαν τε· ὅτι δολερῶς, καὶ μετ' ὑπόκριμα ταπεινώσεως, ἐπῆγεν εἰς κάποιους ἀπληστέρας μοναχούς, τῶν ὁποίων ἦτον ἔργον ἡ νοερὰ προσευχὴ καὶ νῆψις· καὶ κινῶνται, πῶς τὰς γίνονται μαθητὴς καὶ φίλοι· ἀπὸ τῆς ἀνάγκης κάποια τινὰ ἰδιωτικῶς καὶ ἀπλῶς, ἀπὸ ἐκείνου ὅτῃ πρέπει νὰ φυλάττασιν οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὴν νοερὰν προσευχὴν, ἐπεὶ ὁ σκοπὸς τε νὰ μάθῃ δὲν ἦτον, ἀλλὰ μάλιστα νὰ κακαργήσῃ καὶ νὰ συκοφαντήσῃ, διὰ τὸτο καὶ ἀκολουθώντας τὸν σκοπὸν τε κατασπαράττει καὶ καταξερσίζει τὸν ὁρδὸν λόγων τῆς ἀληθείας ὅταν οἱ ἀναίσχυτοι σκύλοι, καὶ κερωντάς κακῶς εἰς τὸ σωμα τε τὰ μέρη τῷ ὁρδῷ λόγους, σρέφεται ὁρμητικῶς κατὰ τῶν διδασκάλων τε, καὶ γράφει κατὰ τῆς ἱερᾶς προσευχῆς καὶ τῆς μουσικῆς θεωρίας, ὀνομάζοντας, φεῦ, αἱρετικὰς τὰς ἰδίας τε διδασκάλας, καὶ τῶν ἱερῶν ἐκείνων πραγμάτων θεωρῶν· ἀλλ' ἐν τούτῳ, πρὸ τῆς νὰ πάρρησιασθῇ ἢ τοιαύταις βλασφημίαις τε, κατηγορεῖται καὶ καταισχύνεται ἐνώπιον τῆς οἰκουμένης Πατριάρχης, διὰ κάποιους ἄλλας τε πράξεις αἰσχρὰς καὶ μιαινὰς, καὶ ὅπως ἀτιμώτατα τὴν Κωνσταντινέπολιν ἀφήσας ὑποσέφει εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἀκολουθώντας καὶ ἐκεῖ τὰς αὐτὰς κατηγορίας, κατὰ τῶν μοναχῶν· καὶ τὸ πλέον χειρότερον, ὅτι ὅταν νὰ ἤθελε νὰ κάμῃ ἐπίδειξιν τῆς κακίας τε, τέτοιαις λογῆς δὲν εὐχαρισθῇ νὰ συκοφαντῇ μοναχὰ τὰς μοναχὰς τὰς τότε, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν Θεοφύλων πατέρων καὶ διδασκάλων, τὴν μιαινὰν τε γλώτταν ἐκίνησε καὶ χεῖρα, δι' ὅσους ὁ ἀνοσιώτατος νὰ ἀποδείξῃ τάχα, πῶς ἐκεῖνοι εἶναι οἱ πρώτοι αἴτιοι τῆς πλάνης τῶν μοναχῶν.

Ταῦτα μαθὼν ὁ δεῖος Γρηγόριος, ὅς τις ἀκόμα ἡσύχαζεν εἰς ἐκεῖνο τὸ ἀσκητήριον ἔξω τῆς Λαύρας, εἶπε πρὸς τὰς παρόντας προφητικῶς τὰ ἀκόλαστα λόγια· ἔχω, λέγει μίαν προφητείαν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς ἡμῶν πατέρας, πῶς ἔχει νὰ ἐμβῇ πάλιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῇ

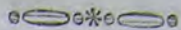

τῇ Χριστῇ αἵρεσι εἰς τὸν καιρὸν μας· βλέπω δὲ αὐτὴν, ὅτῃ καὶ ἀρχισε νὰ ἔρχεται εἰς ἐκβατίν· ὅτι ἔξω ἀπὸ τούτου τοῦ ὄργανου, ἄλλο πλέον ἐπιτήδειον εἰς κακίαν, δὲν ἡμπορεῖ νὰ εὕρῃ ὁ ἀρχεκάκος Ὀφρις, καὶ τῶν τοιαύτων σκανδάλων αἴτιος· τὸ ὁποῖον καὶ μετ' ὀλίγον τότε ἦλθεν εἰς ἐκβασιν, καὶ τὰρα φαίνεται πλέον φανερά εἰς τὸν παγκόσμιον Ἀκίδυον, ὁ ὁποῖος ἀγκαλὰ καὶ διεδέχθη τὴν κακοφροσύνην τῷ Βαρλαάμ, κατὰ τὴν καὶ ὁ Εὐνομίος τὴν τῷ Ἀρείῳ ποτὲ, καὶ Σεβήριος ὁ ἀνέφυλος τὴν αἵρεσιν τῷ Διοσκόρῳ καὶ Εὐτυχῇ, ἔγινεν ὅμως αὐτὸς ἀρχηγὸς τῆς κακίης αἵρέσεως, τῶν ἀνευρηγῶν τῶν, ἢ πολυθέν τε καὶ ἀδέων, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔλαβε καὶ τὸ πονηρὸν τούτου συμμάχωμα τὴν ὀνομασίαν, καὶ πανταχῇ Ἀκιδυνισαὶ ὀνομάζονται.

Τί τὸ μετὰ ταῦτα; Ἐπεὶ κατὰ τῶν μοναχῶν, καὶ κατὰ τῆς ἀσκητικῆς πολιτείας, μετ' ὅλας τε τὰς δυνάμεις ἐφέρετο ὁ Βαρλαάμ καὶ λέγων καὶ γράφων, καὶ πολλοὶ ἐπειδὸντο εἰς τὰς λόγους τε, ὅχι μόνον κοσμικοὶ, ἀλλὰ καὶ μοναχοί, ὅσοι δηλαδὴ τῆς ἀσκητικῆς ἡσυχίας ἦσαν ἄγενοι, ἐξαπατάμενοι ἀπὸ τὰ ἐδικὰ ψευδοσοφίσματα, καὶ ἐπεὶ τινὰς δὲν ἦτον ἀρετὸς ἀπὸ τὸ μέρος τῶν ὁδοδόξων, νὰ ἀνατρέπῃ ἀξίως καὶ κατὰ λέξιν τὰς μιαινὰς τε λόγους, καὶ νὰ ἀνορθώσῃ τὰς πίπτοντας μετ' ὅλην τὴν ὕμνησιν λόγων τῆς ἀληθείας, διὰ τούτου οἱ τῆς Θεσσαλονίκης μοναχοὶ συναχθέντες ὁμῶς συμβουλευόμενοι τί νὰ κάμουν· πρῶτος δὲ τῆς συμβουλῆς ἦτον ὁ δεῖος Ἰσίδωρος· αὐτὸς εἰναι, αὐτὸς ἐσύναξε τὰς μοναχὰς, καὶ περισσώτερον αὐτὸς ἀπὸ κάθε ἄλλον ἔβανε σπαθὴν καὶ ἐπιμέλειαν πρὸς ταῦτα, ὅταν ὅτῃ αὐτὸς ἦτον ὁ πρῶτος τῶν μαθητῶν καὶ φίλων τῷ Γρηγόρι, αὐτὸς πρῶτος ἐδοκίμασε τὴν κακαργίαν τῷ Βαρλαάμ, καὶ αὐτὸς ἔβαλεν εἰς τὸ χεῖρ τὰς ἀρχὰς τῶν συγγραμμάτων ἐκείνου, τὰ ὁποῖα κατ' ἡμῶν εὐσύνδετε, βεβαιούνται λοιπὸν οἱ μοναχοὶ νὰ προσκαλέσων πρὸς τὸ λόγους ἀπὸ τὸν Ἀΐωνα τὸν σοφὸν Γρηγόριον μετ' ἡμῶν Θεολογικὴν τε γλώτταν, καὶ τὴν μεγάλην σοφίαν τῷ Πνεύματι, ὅταν ὅτῃ ἐκείνος μόνος, ὑπὲρ πάντα ἄλλον, καὶ φύσει, καὶ τέχνῃ, καὶ χάριτι θεῷ ἐδύνατο νὰ προφθάσῃ εἰς τὴν τοιαύτην χεῖραν· γράφει λοιπὸν πρὸς αὐτὸν, καὶ σεβόμενα τὸν παρακαλῶσι νὰ μὴ παραβλέψῃ τὴν κοινὴν αὐτῶν δέησιν, ὅταν ὅτῃ εἶναι μεγάλη ἀνάγκη, διὰ νὰ δώσῃ χεῖρα βοήθειας εἰς τὴν εὐσέβειαν, ὅτῃ κινδυνεύει, καὶ νὰ προστατεύσῃ τὴν κοινὴν πάντων μητέρα τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτῃ ὅλον ἕνα πολεμεῖται· πεῖσεται εἰς τὰς λόγους τῶν ὁμοφύλων τε ὁ Γρηγόριος, συλλογιζόμενος, ὅτι κατὰ τὸν Σολομῶντα, καιρὸς εἶναι παντός πράγματος, καὶ διὰ τούτου καιρὸς καλὸς εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πίστεως πόλεμον, ἀφῆκε τὴν ἐρημίαν καὶ τὸν Ἀΐωνα, καὶ φθάνει εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅτῃ ἦτον ὁ πόλεμος· τις

ἡ χρεὶς νὰ διηγῇται τινὰς με' πόσιν χαρὰν καὶ εὐφροσύνην, ἀπῆλθον τὸν ποθέμενον οἱ ἐκείσε μοναχοί; τὰ ἔδειξαν εὐθύς μερὴ τινὰ ἀπὸ τὰ συγγράμματα τῶ Βαρλαάμ, ὅσα ἐδυνήθησαν νὰ βάλουν εἰς χεῖρας· τὸ ἐδιηγῇθησαν σαφέστερον καὶ τὰ κατ' ἐκείνον, καὶ ἐπομένως τὸν ἐπαρακάλεον νὰ βοηθήσῃ καὶ αὐτὰς, καὶ τὸ κοινὸν τῆς τῶ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἀλλοὶ τὰ σπλάγγχνα ὁ Θεὸς Γρηγόριος καὶ λυπεῖται κατάκαρδα, βλέπωντας τὴν παρῶσαν ταραχὴν, καὶ προβλέπωντας ἀέμα ὀλοφάνερα ἐκ τῆς θείας χάριτος, καὶ τὰ μέλλοντα· διὰ τὸτο καὶ ἔτε τὴν φιλότιμην τὴν ἡσυχίαν ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ, ὥστε πρόθυμος ἐφαίνετο παρευθὺς εἰς τὸ νὰ ἀρχίσῃ νὰ γράφῃ τὰ ἐναντία τῶ Βαρλαάμ· ἀλλὰ μάλιστα, ὅσον ἐδυνήθη, ἐδοκίμασεν, ὡς εἰρήνης Υἱός, ἐν πρώτοις νὰ εἰρηνεύσῃ τὸν Βαρλαάμ με' τὰς μοναχάς, τρώπας διαφόρους μεταχειρίζομενοι, δηλαδὴ καὶ μινύματα, καὶ λόγους, καὶ φίλους, καὶ καθε' ἄλλο μέσον, διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας ὁμόνοιαν· ἀλλ' ἐκεῖνος κυριευμένος ὢντας ἀπὸ μιᾶς ἀπὸ τὸν δαίμονα ὅπου τὸν ἐκίνει, ὅχι μόνον δὲν ἐκλινεν εἰς εἰρήνην ὀλοτέλη, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἤθελε κατ' ἐκείνην τὰς βλασφημίας τε, καὶ τὸ πῦρ ἀναπτεν ὅσον ἐδύνατο περισσότερον, καὶ δὲν ἠσδάνετο, πῶς ἐκίνει κατ' ἑαυτὸν τὸν λέοντα· Ἀλλ' ὅμως ἡ θαυμαστὴ ἐκείνη ψυχὴ καὶ ὥντως φιλόσοφος, ὁ μέγας Γρηγόριος, καὶ με' ὅλα ταῦτα, πάλιν εὐκολα δὲν ἀπελπίζει τὴν διόρθωσιν ἐκείνη τὰ ἀπειθεῖς· ἀλλὰ τέλος πάντων, ἀφ' ὃ εἶδεν ἄπρακτα ὅλα τὰ μέσα, τὸν δοκιμάζει καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀμέσως, καὶ τὸν συμβαλεῖ, εἰς καιρὸν ὅτῃ ἦτον παρόντες εἰς τὴν συνομιλίαν καὶ καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ἀξιόλογοι ἄνδρες, τὸν συμβαλεῖ λέγων νὰ παύσῃ ἀπὸ τὴν βλαβερὰν ταύτην φιλονεικίαν τῶν μοναχῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ λέγῃ καὶ νὰ γράφῃ κατὰ τῆς προσευχῆς αὐτῶν καὶ ἡσυχίας, ἢ νὰ εἰπῶ καλῶτερον, νὰ παύσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ γράφῃ κατὰ τῶν θεοφόρων πατέρων, οἱ ὅποιοι διδάσκουσιν αὐτὰ ταῦτα· ἐπειδὴ, λέγει, ὅχι μόνον καμμίαν δόξαν δὲν θέλεις κερδήσεις ἀπὸ τὴν μάχην ταύτην, καθὼς ἴσως καὶ εἰς μάτην φαντάζεσαι με' τὰς λογισμὰς σε, ἀλλὰ νὰ ἦσαι βέβαιος, ὅτι ὅλαις σε ἡ μηχαναῖς εἰς τὸ ἐναντίον μάλιστα θέλουν σφραγῶν· διὰτί, ὅσον διὰ τὴν ὥραν, ὅλοι σχεδὸν ἔχουσιν εἰς τοῦ λόγου σε ὑπόληψιν σοφῆς τινος καὶ μεγάλης· καὶ τινὰς δὲν εἶναι ὅτῃ νὰ μὴν σὲ ἐπαινῇ· καὶ λοιπὸν τὰ ἐδικὰ σε μεταχειρίζε· λέγε, γράψε, καὶ διδάσκει τὰ μαθήματα τῆς ἔξω φιλοσοφίας, με' τὰ ὅποια ἀντράφεις, καὶ εἰς τὰ ὅποια εἰσὶ καλὰ γυμνασμένοι· εἰς αὐτὰ δὲν θέλεις εὐρεῖς κανένα ἐναντίον σε, ὅδε ἀντιλέγοντα· μάλιστα θέλεις λάβης καὶ πολλὰς καὶ καλὰς ἀκροατάς καὶ ὁπαδούς, καὶ πολὺ θέλεις ἀυξήσεις τὴν δόξαν σε, ἐπειδὴ ὅλοι ἔχουσι νὰ ἐπαινῶν, καὶ τὰ μαθήματά σε, καὶ τὴν ἀγα-

ἀγαθὴν σε προαίρεσιν· εἰδὲ καὶ θελήσεις νὰ κάμῃς τὸ ἐναντίον, ἦγαν νὰ ἀρήσῃς τὰ ἐδικὰ σε, ὅπου τὰ ἡξεύρεις, καὶ νὰ ἀρχήσῃς νὰ διδάσκῃς καὶ νὰ γράφῃς, διὰ ξένα, ἦγαν περὶ ἡσυχίας καὶ προσευχῆς καὶ τῶν τοιούτων, τῶν ὁποίων δὲν ἔχεις καμμίαν εἰδήσιν, καὶ πρὸς τάτοις· ἂν δὲν παραιτηθῇς ἀπὸ τὰς λοιδορίας καὶ ὕβρεις τῶν μοναχῶν, πρώτον μὲν, κανένα γνωστικὸν ἄνθρωπον, δὲν θέλεις λάβῃ μαθητὴν, ὡς ἂν ὁ καὶ θέλεις νὰ λέγῃς καὶ νὰ γράφῃς, διὰ πράγματα, ὅτῃ δὲν τὰ ἡξεύρεις (λέγει γὰρ ὁ ἐδικός μας θεόπνευστος φιλόσοφος Ἰσαὰκ ὁ Σύνερος, μὴ δέξῃ φιλόσοφον, περὶ τῶν κατ' ἡσυχίαν διδάσκοντα,) δεύτερον, πρέπει νὰ ἡξεύρῃς, πῶς ὅχι μόνον ἔχεις νὰ κατασαθῇς εἰς τὰς ἐδικὰς μας Ἀνατολικὰς, ἀδοξεῖς καὶ ἀτιμὸς ὑπερβολικὰ διὰ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ φαίνεται, πῶς καὶ εἰς ὅλον τὸ ὕψος, ἔχεις νὰ φύγῃς ἀπ' ἐδῶ ἀτίμως ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν σε, καὶ πολλὰ ἔχεις νὰ μετανόησῃς καὶ ἀνοφέλευστα·

Ταῦτα εἶπε πρὸς ἐκείνον σοφῶς καὶ θεοπνεύτως ὁ Θεὸς Γρηγόριος, (τὰ ὅποια καὶ ἤλθον εἰς ἔκβασιν, κατὰ τὴν ἐκείνη προφητείαν, καθὼς τὸ ἡξεύρομεν) ἀλλ' ὁ Βαρλαάμ, ὅχι ὀλιγώτερον, καὶ με' ὅλα ταῦτα ἔμενε καὶ ἦτον Βαρλαάμ, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὁμοίως, ἢ καὶ χειρότερα, δὲν ἔπαυε κατ' ἐκείνην, καὶ με' λόγους καὶ συγγράμματα ὀλοκλήρως, νὰ φέρεται ἀναίσχυντα κατὰ τῆς Ἐκκλησίας· ἔδεν καὶ ὁ ἅγιος μὴ βλέπωντας καμμίαν ἐπιστροφὴν καὶ διόρθωσιν εἰς τὸ ἐξῆς, ἐξ ἀνάγκης καὶ αὐτὸς ἀρχισε νὰ γράφῃ, καὶ νὰ ἀναιρῇ τὰς ἀνέρας λόγους ἐκείνη, με' τὰς ἐδικὰς τε ἱεράς, διὰ νὰ μὴ κατασαθῇ τέλος πάντων τὸ κακὸν δυσίατον, ἢ καὶ ἀνίατον, με' τὴν εἰς τὸ κοινὸν τῆς Ἐκκλησίας διάδοσιν· τὸτο μαζὶν ὁ Βαρλαάμ, ἐφοβήθη ὅχι ὀλίγον, καὶ ἐταράχθη, καὶ τί κάνει; ἔρχεται εἰς τὸν μέγαν, με' κολακείαν μεγίστην καὶ ὑπόκρισιν, καὶ, ἐγὼ, τὸν λέγει, ὦ φίλε Γρηγόριε, ἡξεύρων τὰς σε σοφόν, καὶ μέγαν, καὶ θαυμαστὸν κατὰ πάντα, δὲν πάνω ἀπὸ τοῦ νὰ φωνάζω εἰς ὅλους αὐτὸ τὸτο κατ' ἐκείνην, καὶ σὲ κάνω μυρίας ἐπαίνους, με' ὅλην με' τὴν ψυχὴν καὶ γλώσσαν· ἀλλὰ σὺ, δὲν ἡξεύρω, ἀπὸ ποίαν αἰτίαν, καὶ ἀπὸ ποίους λογισμὰς κινούμενος, ἐπιχειρεῖσαι κατ' ὁμῶς ὅλα τὰ ἐναντία, καὶ εἰς τὰς λόγους σε, καὶ εἰς τὰ γράμματα σε, καὶ με' ὅλον ὅτῃ ἐγὼ, ἔτε τὸ κοινὸν τίποτας ἐβλάφα, καθὼς τινὰς ποτε, δὲν θέλει παραστήτῃ τί τοιούτον, ἔτε ξεχωριστὰ κατὰ σὲ καὶ τῶν ἐδικῶν σε, ἐκινήθηκα, ἢ κινῶμαι (διὰτί, πῶς εἶναι τρόπος, ὁ καὶ μάλιστα κηρύττω τὰς ἐπαίνους σε, καθὼς καὶ προσέπικα) ἀλλὰ πρὸς ἄλλης τινος ἐγὼ ἀφορῶ ἰδίᾳ, καὶ κατ' ἐκείνων μεταχειρίζομαι καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰ γράμματα.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Βαρλαάμ μετ' τὴν συνειδυμένην τε ὑπόκρισιν
 καὶ ψευδολογίαν· ὡς ἂν τί λογῆς δὲ λόγια ἀπεκρίθη πρὸς ταῦτα ὁ
 τῆς ἀληθείας φίλος καὶ μαθητὴς, παρόντων ἐκεῖ πολλῶν, ὅπως ἦσαν
 φίλοι κοινῶς καὶ τῶν δύο μερῶν, καλὸν εἶναι νὰ ἀκώσωμεν αὐτὰ πάλιν
 ἀπὸ τὴν καλὴν καὶ θαυμαστὴν ἐκείνην γλῶσσαν· „δὲν εἶναι λέγει,
 καλὸν ἔδὲ ὠφέλιμον παντελῶς, μάλιστα εἶναι καὶ κατὰ πολλὰ βλαβε-
 ρόν, τὸ νὰ ἐρευνᾷ καὶ νὰ ἐξετάζη τινὰς μετ' λόγους ἀνθρωπίνους, τὰ ὑ-
 πὲρ λόγον, καὶ νὰ προβάλλῃ τινὰς εἰς τὸν δημόδιον λαὸν τὰ μυσικὰ
 καὶ ἀπόρρητα, καὶ νὰ τὰ δεατρίζη εἰς τὰς ἀκοὰς καὶ διανοίας τῶν παι-
 δίων, καὶ νὰ σηκῶνῃ τὰς λαϊκὰς κατὰ τῶν μοναχῶν· καὶ νὰ βάνῃ ἀρ-
 χὰς μεγάλῃς ταραχῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία πε-
 ρισσότερον παρὰ ποτὲ, τὴν σήμερον ἔχει μεγάλῃν γαλήνην κατὰ τὴν
 ἐμολογίαν τῆς πίστεως· τῆτο κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, καὶ εἰς ἐσένα θέ-
 λει προξενήσει μέμφιν, καὶ μῖσος παρὰ πάντων, καὶ πειρασμὸν θέλει σῶ-
 φέρει ἀνυπόφερτον, καθὼς καὶ σὺ προείπα, καὶ ἐγὼ εἰμαι βέβαιος· σιω-
 πῶ τώρα τὴν ἀπόκριφον βλάβην, ὅση ἀφορᾷ πρὸς τὴν ψυχὴν, ὅτι
 δὲ λέγεις, ὅτι αἱ λοιδορίαι σε καὶ τὰ συγγράμματά σου, ἀφορῶσιν
 ὄχι πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ πρὸς ἄλλους, ἐπειδὴ ὅλοι ἔχομεν τὴν εὐσεβείαν
 μίαν καὶ τὴν αὐτὴν, δηλαδή ὡς ἂν μίαν κοινὴν μητέρα, πῶς εἶναι δυνα-
 τόν, ὅταν ἓνας δι' αὐτὴν ὑβρίζηται, νὰ ἔχη ὁ ἕτερος εἰρήνην· τῆτο
 θέλει γένῃ, ὅταν τινὰς καταφρονῇ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ σπαράξῃ νὰ
 συζητήσῃ τὴν ἐδικὴν τε δόξαν· τότε βέβαια δὲν θέλει νὰ ταράξῃ κα-
 νένα μετ' τὰς λόγους τε, καὶ ὅταν ἀκόμα ἤθελεν ἦναι ὁ λόγος ὑπὲρ
 τῆς εὐσεβείας, διὰ νὰ μὴ κινήσῃ κατ' ἐπάνω τε, καὶ ἄλλους τινὰς, καὶ
 πολὺ περισσύτερον τὸν ἀντιλέγοντα· ἐγὼ δὲν κρατῶ τέτην τὴν γνώ-
 μην· μὴ γένοιτο· ἐγὼ μάλιστα ἡξεύρω βεβαίότατα, ὅτι πολλοὶ ἔχα-
 σιν νὰ με κατηγορήσων, καὶ νὰ με ὑβρίσων· καὶ ἄλλοι ἄλλα θέλωσιν εἰ-
 πῇ κατ' ἐμὲ, καθ' ἓνας κατὰ τὸν σκοπὸν τε, ἢ κατὰ τὴν γνώσιν
 τε· καὶ σὺ δὲ ὁ ἴδιος ὅπως ἐκίνησες τὴν ὑπόθεσιν τέτην, θέλεις σπα-
 ράσεις νὰ ἐκβάλῃς τὸ ὄνομά μου, ὡς πονηρόν, ἀλλ' ὅμως τίποτας δὲν
 μοι μέλει δι' αὐτὰ· δι' ὅτι ἡξεύρω, καὶ βέβαιος εἰμαι διὰ τῆς χάρι-
 τος τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὅλος μου ὁ ἄγων καὶ ἡ σπαρὰ εἶναι διὰ τὴν τοῦ
 Θεοῦ ἀλήθειαν· προτιμῶ δὲ μάλιστα νὰ συνυβρίζωμαι ἀντάμα μετ' τὰς
 διὰ τὸν Θεὸν πτωχὰς, καὶ εὐτελεῖς μου ἀδελφάς, ὅπως πάσχει ταῦ-
 τα, παρὰ νὰ ἔχω ευφημίας καὶ δόξης ἀνθρωπίνης πρόσκαιρον ἀπόλαυ-
 σιν· καὶ τιμιώτερον καὶ συμφερώτερον φοχάζομαι τὸν ὀνειδισμόν, ἀν-
 τάμα μετ' τοὺς κατὰ Χριστὸν ζῶντας, παρὰ ὅλου τοῦ κόσμου τοὺς
 θαυματούς.

Συντάττει λοιπὸν ἐννέα λόγους, μετὰ τὸν ἀπελπισμὸν τοῦ
 Βαρλαάμ, κατὰ τῶν ψευδῶν ἐκείνων λόγων, καὶ τῆς διαστραμμένης του
 δόξης, διὰ εἰπῶ δὲ ἀληθέστερον, ὑπὲρ τῆς εὐτελεῖς ἀληθείας, καὶ τῶν
 γνησίων τῆς τέκνων· τὰς ἐννέα λόγους τάτας τὰς διαίρει εἰς τρεῖς Τριά-
 δας· ὅμως δὲν τὰς ἐσύνθεσεν ὅλους εἰς ἓνα καιρὸν, καὶ διὰ τὰ αὐτὰ αἰ-
 τία· διὰτὶ δὲν ἤθελε τὰς δόξας τοῦτον ἀριθμὸν καὶ τάξιν, καθὼς εὐ-
 ρίσκονται ἐπιγεγραμμένοι· ἀλλ' ὅλοι μὲν κοινῶς ἀγνώσκονται ὑπὲρ τῆς
 ἱερᾶς ἡσυχίας, καὶ ὡτὰν εἰς σκοπὸν, πρὸς αὐτὴν, καὶ τὰς καλῶς αὐ-
 τὴν καὶ ἀξίως μετερχομένους, ἀποβλέπασιν· διαίρονται ὅμως, ὡς εἶπον,
 εἰς τρεῖς Τριάδας· οἱ πρῶτοι τρεῖς διδάσκουσιν διὰ τὰ ἐξωτερικὰ μαθη-
 ματα, μετ' τί λογῆς τρόπον, καὶ ὡς πόσον πρέπει νὰ τὰ μεταχειρί-
 ζωνται οἱ χριστιανοί· ἀκόμα διαλαμβάνουσιν περὶ τῆς φυλακῆς τῶ νοός,
 καὶ πῶς εἶναι ὠφέλιμον εἰς τὰς ἀρχαίας ἡσυχαστάς, νὰ κρατῶσιν αὐ-
 τὸν τὸν νῦν τας μετὰ καθεστὸς λογῆς ἐπιμέλειαν μέσα εἰς τὸ σῶμα· καὶ
 πρὸς τούτους διδάσκουσιν καὶ περὶ φωτὸς θεῖου καὶ φωτισμοῦ, καὶ ἱερᾶς εὐδαι-
 μονίας, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ τελειότητος· τάτας τὰς τρεῖς λόγους μόνους
 ἐγράψεν ὁ ἅγιος, πρὸ τῆς νὰ ἰδῇ καὶ νὰ ἀναγνώσῃ αὐτὰς ἐκείνας τὰς
 ἰδίους λόγους τοῦ Βαρλαάμ, μόνον δὲ διὰ τῆς ἀκοῆς εἶχε τὴν εἰδήσιν ἐ-
 κείνων, ἀπὸ ἐκείνων ὅπως τὰς εὐτυχῶν καὶ τὰς ἀνεγνωσάν· καὶ πρὸς τὰ-
 τοὺς εἶχεν ἀκῆσιν, ὅσα ἡ ψευδὴς καὶ δραστεία ἐκείνη γλῶσσα ἐφλυά-
 ρει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, κατὰ τῶν μοναχῶν, καὶ τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας· τῆτο φα-
 νερώνασι λαμπρότερον, καὶ ἡ ἐρώτησις, ὅπως φαίνονται ἐπιγεγραμμένοι
 εἰς τὰς τρεῖς λόγους.

Οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς ὅπως ἀκολουθεῖν κατὰ τὴν· (τάτας αὐτοὺς ὁ
 ἴδιος τὰς ἐπιγράφει ὑπὲρας, καὶ μετ' ὅλον ὅπως κατὰ τὴν τάξιν εἶναι δεύ-
 τεροι, ἐπειδὴ ὁ ἀντίπαλος, μετ' τὰς δευτέρας τε λόγους κατὰ τῆς ἀ-
 ληθείας, ἠνάγκασε τὸν ἅγιον νὰ προδῇ καὶ τὴν τρίτην Τριάδα τῶν
 ἐδικῶν τε λόγων· ὅθεν καὶ ὀρθότερον πρέπει νὰ ὀνομάζωνται δευτεροί,
 ἐκείνοι ὅπως ἐπιγράφονται ὑπὲρ) ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ ἁγίου πάλιν κα-
 τὰ τῶν πρώτων ἐκείνων λόγων τοῦ Βαρλαάμ, ἐπειδὴ ἡμῶς νὰ
 τὰς βάλλῃ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ νὰ τὰς ἀναγνώσῃ ἀμέσως ὁ ἴδιος, εἰς
 καιρὸν ὅπως ἐκεῖνος ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ὡς πρεσβευτὴς· τάτους
 λέγω ἀναγνῶνς ὁ θεῖος διδάσκαλος τὰς ἀναίρεσε καὶ τὰς ἐπόμευσεν, ὡ-
 τὰν ὅπως ἐφλυαροῦσαν μὲν καὶ ἄλλα πολλὰ, ἔλεγον δὲ καὶ ὅτι ἡ τῆς
 ἔξω παιδείας γνώσις, εἶναι φωτισμὸς καὶ σωτήριος· ἐδίδαξε δὲ αὐτοὺς
 σοφώτατα καὶ θεϊκώτατα· εἰς τὰς ἐδικὰς τε λόγους, ποῖα εἶναι ἡ ὄντως
 σωτήριος γνώσις· ποῖα ἡ ἐν κρυπτῷ τῷ νοῷ πρᾶσις καὶ πνευματι-
 κὴ λατρεία· ποῖα εἶναι τὰ ἰδιώματα αὐτῆς καὶ γνωρίσματα· καὶ ποῖον
 εἶναι

εἶναι τὰ ἱερὰ φωτὸς ἐκεῖνα τὸ θεῖον καὶ ἀπόρρητον θέαμα. καὶ ὅτι εἰς ἐκείνας μόνες γίνεται γνωστὸν αἰνιδύτως, ὅσοι κατὰ θεῖαν χάριν κάλλιστα καὶ ὑψηλότατα τὸ ἐδοκίμασαν· καὶ ἔτι εὐσύνησε τὴν δευτέραν τριάδα τῶν λόγων τῶν.

Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Βαρλαάμ ἐγύρισεν ἀπὸ τὴν προσβείαν, καὶ ἔμαθε τὴν ἀξίαν καταστροφὴν τῶν ἐδικῶν τῶν λόγων καὶ τῆς αἰρέσεως, θέλωντας τάχα νὰ γλυτώσῃ τὰς ἐλέγχας, καὶ τὴν ἀτοπίαν, μεταπλάττει καὶ μεταβάλλει, τὰ περισσότερα μέρη τῶν λόγων τῶν· ὅμως ἄλλο δὲν ἔκαμε, πλὴν νὰ πέσῃ ἀπὸ κρημνῶν εἰς κρημνόν· καὶ διὰ τὴν τῶν ἀμαρτεσέρων ἀπάτην, τὰς ἐπιγράφει κατὰ Μασσαλιανῶν· καὶ τὰ τοῦ ἦτον μάλιστα ὅπῃ ἐπαραινέσῃ τὸν καταλύτην τῷ ψεύδῃ τὸν θεῖον Γρηγόριον, εἰς τὸ νὰ ἐρευνήσῃ καὶ νὰ εὕρῃ τὰς τοιαύτας λόγους· τοὺς ὁποῖους καὶ εὐρίσκοντας ἀνατρέπει λογικῶς τε καὶ πνευματικῶς κατὰ κράτος, καὶ τὸ τρόπον ἐντελὲς κατ' αὐτῶν ἐξήγησε, γράφωντας τὰς τελευταίας τρεῖς λόγους ὅπῃ προείπομεν, διὰ τῶν ὁποίων θαυμασιώτατα ἀνασκευάζει, καὶ τὰς προτάσεις, καὶ τὰ συμπεράσματα αὐτῶν, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν συμβαινόντα μυριάρισμα ἁτοπῶν· ἐδῶ εἰς τὰς τρεῖς λόγους τέτοις διδάσκει πάλιν ὑψηλότατα καὶ θεῖοτατα, περὶ θεώσεως καὶ θεῖα φωτός· διδάσκει δὲ ἔτι ἁπλῶς πάντας. ἀλλ' ἐκεῖνος ὅπῃ δύνανται μετὰ πίστιν νὰ τὰς ἀκῶσι, καὶ νὰ τὰς καταλαμβάνωσι, καθὼς καὶ ὁ ἱερός Γρηγόριος Χριστός, βεβαίως τὰς τοιαύτας ἐπροσκάλει ἕνα καιρὸν εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν θεῶν καὶ ὑψηλῶν, καὶ διὰ τῶτο ἄλεγεν, ὅ ἔχων ὧτα, ἀκούει ἀκρότω· καὶ πάλιν, ὁ δυνάμενος χωρεῖν, χωρεῖτω· δι' ὅτι οἱ ἄλλοι, λέγει, βλέποντες οὐ βλέπασιν.

Ἀλλ' οὗ θεῖα καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, τί πρέπει νὰ εἰπῶμεν διὰ τὰς ἱερὰς σα τέτοις λόγους (δι' ὅτι αὐτοὶ πρέπει νὰ λέγονται κυρίως ἱεροί· ἢ διὰ νὰ εἰπῶ καλλιτέρα, ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ λόγοι ὅπου διαλαμβάνονται περὶ θεῶν καὶ ἱερῶν πραγμάτων, ἱεροὶ λέγονται· οἱ δὲ ἐδικοί· σα τέτοις λόγοι, δὲν εἶναι μοναχὰ ἱεροὶ καθὼς ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ ἱερῶν ἱεροὶ, πρέπει νὰ ὀνομάζονται δικαίως· καθὼς δηλαδὴ λέγομεν, καὶ ἁγία ἁγίων, καὶ ἁσμα ἁσμάτων, τὰ ἐμπεριεκτικώτερα καὶ κυριώτερα) τί λέγω πρέπει νὰ εἰπῶμεν, καὶ πῶς νὰ περιγράψωμεν τὰς τοιαύτας σου λόγους; ἀλλὰ τῶτο μὲν, κοντὰ ὅπῃ εἶναι ἀδύνατον, ἴσως εἶναι καὶ περιεργὸν καὶ περιττόν, καὶ πρὸς τέτοις, καὶ ἔξω τῶ σκοπῆ καὶ τῆς ὥρας· ἐκεῖνος δὲ, ὅπῃ διψῶν τὰ τοιαῦτα, τὰς πέμπομεν εἰς αὐτὸς ἐκεῖνος μάλιστα, καὶ εἰς τὴν πηγὴν τῆς ἀθανασίας τὴν ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ἀναβλύσαν· ἐκεῖνος ὅς ἀναγνώσῃ οἱ δυνάμενοι, καὶ ὅς ὑψώσῃ εἰς τὰ μυστήρια τῆς θεῖας καὶ θεοποιῆς χάριτος. ἡμεῖς δὲ θέλομεν προσέσθῃ εἰς τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα, τὴν ἀκόλουθον γνώμην μας.

Πολ.

Πολλοὶ καὶ μεγάλοι ἄνδρες, κατὰ διαφόρους αἰτίαι, καὶ εἰς διαφόρους καιροὺς, θεῖω κινέμενοι πνεύματι, εἶπαν καὶ ἐφίλοσόφησαν ὑψηλῶς διὰ τὰ τοιαῦτα μυστήρια· καὶ ἄλλοι μὲν θαυμάσθησαν εἰς ἕνα μέρος, ἄλλοι δὲ εἰς ἄλλο· καὶ ἄλλοι μὲν εἰς μερικά, ἄλλοι δὲ εἰς πάμπολλα· εἰς ὅλα ὅμως, δὲν εὐρέθη τις ἄτε ἀπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν, ἢ ἀπὸ τῶν παλαιῶν, ὅπῃ νὰ ἔγραψε μετ' ὅλην τὴν τελειότητα· μόνος ἄτος ἀπὸ ὅλων, καὶ ὑπερὸν ἀπὸ ὅλων, τὰ ὅσα εἶπαν οἱ ἄλλοι ὅλοι, ὅλα τὰ ἐσυμμάζωξεν ὁμῶς εἰς ἕνα σύστημα θαυμασιώτατον, καὶ λαμπρῶς καὶ ἐπισημονικῶς καὶ μετὰ πολλὴν ἐλευθερίαν τὰ ἐσύνησε καὶ τὰ ἐξέφρασε, συνάπτωντας ἀρμοδιώτατα ἀκόμα, καὶ τὰ ὅσα ἤξευρεν ὑπερφύως ἐκ τῆς πείρας· καὶ ἔτι τέλος πάντων ἐλάμπρυνεν, ἀνεπτύξε, καὶ ἐπλάτυνε, τὰ ὅσα ἐκεῖνοι εἶπον κεφαλαιωδῶς καὶ κατὰ σύνοψιν· καὶ ἐκεῖνα μὲν τὰ τῶν ἄλλων πατέρων, τινὰς δὲν θέλει εὐρεθῆναι, νὰ εἰπῇ, πῶς δὲν εἶναι λόγια κατὰ ἀλήθειαν τὰ ἁγία Πνεύματος, ἔξω μόνον ἐκεῖνος ὅπῃ εἶναι παντελῶς ἀμέτοχος τῷ Πνεύματι. λόγια λέγω τῷ Πνεύματι, ὅπῃ ἐλαλήθησαν ὑπερφύως ἀπὸ σῶματα ἀνθρώπων· οἱ λόγοι δὲ τέτοις τῷ Γρηγόρι, πρέπει βέβαια νὰ ὀνομασθῶν, καὶ νῶς καὶ πνεῦμα τῷ Χριστῷ, οἱ ὁποῖοι παραδόξως καὶ ὑπὲρ φύσιν, χωρὶς διανοίαν καὶ γλώσσαν ἀνθρωπίνην λαλῶσι, καὶ τὴν ἀκοὴν καταπλήττουσι, καὶ τὸν νῦν εἰς ἕκαστον καὶ δάμβος ἐγείρασι, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς γῆς παραδόξως μετατοπίζουσι· καὶ τὸν κάνουν νὰ πάσχῃ κάποιον πάθος ἐξάίσιον καὶ ἀνεξήγητον, δὲν ἤξευρε ὅμως καλῶς, ὅτι πάσχει· ἢ καὶ ἤξευρε μὲν πῶς πάσχει, δὲν δύναται ὅμως νὰ παραστήσῃ μετ' ὅλον τὸ τί πάσχει· καὶ τὸ θαυμασιώτερον εἶναι τῶτο, ὅτι ἐδὲ δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποβάλῃ τὸν ἱερὸν ἐκείνον ἐνδυσιασμόν, καὶ τὴν θεῖαν ἑκείνην, ἐδὲ νὰ ἀπομακρύνῃ ἔντολα ἀπὸ τὴν μελέτην καὶ θεωρίαν τῶν λόγων τῶν· ἀλλὰ καὶ ἂν ἐξ ἀνάγκης ἤθελε χωριθῇ ἀπὸ αὐτῶν πρὸς ὥραν, ὅποιοι ἔτυχον νὰ αἰχμαλωτιθῇ ἀπὸ αὐτῶν, πάλιν τὸ ὀγληγορώτερον εἰς αὐτὰς ἐπανατρέχει, μετὰ πολλὴν καὶ μεγάλην ἐπιθυμίαν· καὶ νῦν τινὰ πάλιν τῷ φανταίνεται ἀπ' ἀρχῆς, πῶς ἀναγινώσκει, καὶ ὥσαν νὰ μὴν τὰ εἶδεν ἢ τὰ ἀνέγνωσεν, ἄλλην φορὰν πρότερον· καὶ πάντοτε τὰ ἴδια εἰς τὰ ἴδια γίνονται· καὶ τρόπον τινὰ τριγυρίζει ἕνα κύκλον ἀδιεξόδευτον καὶ ἀτελεύτητον· καὶ χορτασμός παντελὴς δὲν ἀκολουθεῖ ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἀνάγνωσιν· μάλιστα καὶ ἐπιτείνεται καὶ αὐξάνει καθ' ἑκάστην ἢ ἐπιθυμίαν· καὶ σκιρτᾷ καὶ ευφραίνεται καὶ ἐξυπνᾷ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ μακροῦ καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὸν δρόμον τῶν λόγων· καὶ ἐκ τῶ ἐναντία λυπεῖται καὶ θλίβεται, ὅτι καμμίαν φορὰν φθάνουσιν εἰς τὸ τέλος τὰ τοιαῦτα, καὶ δὲν εἶναι πραγματιώτερον ἀτελεύτητα τρόπον τινὰ καὶ ἀέννητα, ὥς νὰ συνεκτείνεται

P

ε

ἢ νὰ ἐξισάζεται ἡ ποσότης τὰς καὶ τὸ μέτρον τὰς, μετὰ τὴν ἀχορτασίαν τῆς ἐπιθυμίας τῶν τοιούτων καλῶν· καὶ οἱ μὲν λόγοι τῶν θεῶν, διδασκάλων, ἐκεῖνοι λέγουσιν ὅτι γράφουσιν περὶ τῶν τοιούτων μυσηρίων, ἄλλοι εἶναι ἀρμόδιοι εἰς ἐκεῖνας μόνες, ὅτι εἶναι ἀρχαῖοι εἰς τὴν θεωρίαν, ἄλλοι εἶναι διὰ τὰς τελείας καὶ περιφάνειας, κατὰ τὴν θεωρίαν· καὶ τὰ ἴδια δὲν θέλεις εὐρὴς ἀρμόδια καὶ πρέποντα εἰς ὅλους· ἀλλὰ μοιράζονται, καὶ προσκαρμίζονται εἰς τὰς διαφορὰς καταστάσεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ κατὰ τὴν φράσιν τὰς, καὶ κατὰ τὴν ἐννοϊάντας, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν κατὰ πάντα· αὐτοὶ δὲ οἱ περὶ τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας, καὶ θείας θεωρίας λόγοι τὰ φίλα τέτα καὶ μαθητὰ καὶ συναγωνιστὰς ἐκείνων τῶν ἀρίστων καὶ θαυμασίων ἀνδρῶν, εἰς τὰς ὑψηλὰς καὶ τελείας εἶναι ὑψηλοὶ ἀπλῶς ὅλοι εἰς τόσον ὅτι, καμμίαν ὑπερβολὴν δὲν ἀφίσταται κατόπιν· εἰς δὲ τὰς ἀτελεῖς πάλιν καὶ πρὸς θεωρίαν ἀρχαίους, τόσον εἶναι ἀρμόδια ὅσοι ὅλα, ὥστε ὅτι μὴδὲ ἡμπορεῖ νὰ τὸ παραστήσῃ τις μετὰ λόγου· καὶ τί κάνει χρεῖα νὰ λέγω ἀνδρῶπε τὰ Θεῶν, τὰ περισσώτερα; ἐσὺ ἀναμφιβόλως, καὶ τὰς πρακτικὰς ὁδούς, καὶ τὰς θεωρητικὰς, καὶ σοφὸς καὶ ἰδιώτης, καὶ νέος καὶ γέροντας, καὶ ἀπλῶς ὅλους, μετὰ αὐτὰ ταῦτα τὰ θεόσοφα καὶ συνδέματα, τὰς ἔχεις αἰχμαλωτισμένους καὶ ὑποταγμένους εἰς τὸν αὐτὸν σε· καὶ εἰς ὅλους ἀπλῶς ὅτι σε μεταχειρίζονται, παραδόξως καὶ ὑπὲρ φύσιν εὐρίσκεισαι ἀρμόδιος, ὅχι μόνον ὅταν δογματίζῃς, καὶ τὰ ὑπερφυσικὰ ἐκεῖνα συνδέτης καὶ ἀπόρρητος, ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑψάνῃς τὴν ἡθικὴν καὶ ἀπλυστέραν διδασκαλίαν, καὶ ὅταν ἀναβλύζῃς ἀενάως τὰς ἐξηγήσεις τῶν θεῶν γραφῶν ἀπὸ τὰς πηγὰς τῆς Θεῆς Πνεύματος, καθὼς τὸ μάννα τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον παραδόξως ἔτρεφε ποτὲ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν ἐν τῇ Ἐρήμῳ, καὶ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα ἐγένετο διὰ τροφὴν, ἀρμόδιος καὶ οἰκείως δηλονότι πρὸς τὴν χρεῖαν τὰ καθ' ἑνός· καὶ ἀνόικειος τῆτος ὁ λόγος δὲν εἶναι πρὸς τὰ λόγια σε, ἐπεὶ τὸ ἀληθινὸν μάννα τὸν Χριστὸν εἶχες, καὶ σὺ ἀναβλύζεις ἀενάως μέσα εἰς τὴν καρδίαν σε, ἢ διὰ νὰ εἰπῶ τὸ πλέον ἀληθέστερον, ἔχεις μάλιστα καὶ σήμερον ἐν τῇ καρδίᾳ σε τὸ ἀληθινὸν μάννα τὸν Χριστόν, τὸ ὁποῖον τύπος ἦτον καὶ σύμβολον ἐκείνο τὸ παλαιὸν μάννα· ὅτι ἐδὲ δύναμαι, ὅτε εὐρίσκω νὰ εἰπῶ ἄλλο τι περισσώτερον, καὶ ἐξηγητικώτερον τῶ ἐν σοὶ καὶ διὰ σὸ λαλῶντος Χριστοῦ· ἐδὲ εἶναι τρόπος κανένας, καὶ μέθοδος, διὰ νὰ βάλλω καὶ αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἰδίαν μετὰ ψυχὴν μέσα εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τὰ γράμματα, μετὰ αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ ἰδιάτης παθήματα καὶ κινήματα, διὰ νὰ βλέπῃ καὶ νὰ μαθήσῃ ὁ Κόσμος ὅλος, πόσον εἶμαι αἰχμαλωτισμένος εἰς τὴν ἀγάπην καὶ σὲ καὶ τῶν σῶν θεοπνευμένων διδασκῶν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔγω.

Ἐπει-

Ἐπεὶ δὲ τόσον μεγάλως καὶ θαυμαστὰς λόγους ὁ μέγας διδάσκαλος ἔδωκεν ἔξω εἰς τὸ κοινόν, ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας, καὶ τῆς ἀποδόξεως ἀληθείας, ἐναντίον εἰς τὸν ἐδικόν της πολέμιον, ὅτι λογίς ἐδὲ τὸ ἡλπίσει καμμίαν φορὰν, τί γίνεται εἰς τὸ ἐξῆς; καὶ πᾶς τελειώνει τῆτος ὁ παρόμοιος πόλεμος; ἀφῆθηκεν ἀπὸ ὅλων τὰς ἄλλας φροντίδας ὁ καλὸς Βασιλεὺς· ἔπαυσε ἀπὸ τὸν πόλεμον τῶν μοναχῶν, καὶ ἀπὸ τὸ νὰ λέγῃ καὶ νὰ γράφῃ κατ' ἐκείνων, καθὼς καὶ προηγουμένως, καὶ ὁρμᾷ εἰς τὸ ἐξῆς ὅλος κατὰ τὴν Γρηγορίαν· κινεῖ κατ' αὐτὰ ὅλον τὸν πόλεμον, ὥσταν ὅτι αὐτοὶ ἦτον ὁ γενναῖος προσάτης τῶ λόγου καὶ ἐπεὶ δὲ κατὰ πρόσωπον δὲν ἐδύνάτο νὰ σταθῇ καὶ νὰ κτυπήσῃ, ὥσταν ἕνα βέλος σαπρὸν, καὶ οἱ δόλοι τα καὶ ἡ μηχαναὶς τα πλέον δὲν τὰ ἐχρησίμευσεν, ὥσταν ὅτι τὰ ἐπόμευσεν ὅλα ὁ ἅγιος, καὶ τὰ ἐτρεφε κατὰ τῆς κεφαλῆς τα, λοιπὸν τί κάνει; παραιτεῖ τὴν Θεσσαλονικὴν, ἵσως τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας ζῆλον τῶν πολιτῶν ἐκείνων φοβηθεῖς, καὶ ἀναβαίνει πάλιν εἰς τὴν Κωνσταντινῆσιν, ἔχοντας δάφρους εἰς τὴν φιλίαν τῶ Πατριάρχου, καὶ εἰς μερικὰς ἄλλας ἀπὸ τὰς περὶ αὐτόν, καὶ μάλιστα διατὶ καὶ πρῶτον καὶ κατελάβη αὐτοὺς, ὅτι ἐκεῖνοι δὲν ἐφέροντο καλῶς καὶ φιλικῶς εἰς τὰς ἡσυχαστὰς καὶ ἐρημίτας, πρὸ πολλῶ ἀκόμα· καὶ εἶναι μάλιστα καὶ γνώμη μερικῶν, ὅτι ἐξ ἀρχῆς αὐτοὺς ἀπὸ ἐκεῖνας ἐπαρκενῆθη ὁ μάταιος εἶδος φιλόσοφος, νὰ φερῇ ἔτι κατὰ τῶν μοναχῶν, ἀπὸ τὸν φθόνον ὅτι ἔτρεφον πρὸς αὐτάς, μὴν ὑποφέροντες νὰ βλέπωσι τὰς ἀνδρώπας νὰ τὰς τιμῶσι τόσον πολλὰ, διὰ τὴν εὐτέλειαν καὶ ταπεινωσίντας, θέλοντες, ὡς φαίνεται νὰ τὰς ἔχον καὶ τέτα, ἀντάμα μετὰ τὰς ἄλλας, κόλακας καὶ προσκυνητὰς ἀγενεῖς ὡς ἀνδράποδα· τρέχει μὴ τοιαύτη γνώμη.

Ἀλλὰ πόσον ἔλειψε, νὰ ἀφήσῃ ὁ λόγος ἀδιήγητα τὰ μεταξὺ τῶ τότε καιρῶ συμβάντα· λοιπὸν πρὸ τῶ νὰ εἰδῶμεν τί ἐνηργήσεν ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν Κωνσταντινῆσιν, ὡς προσέταμεν εἰς τὴν διήγησιν καὶ ἐκεῖνα, διατὶ δὲν εἶναι ἄξιον σιωπῆς καὶ παραβλέψεως. Τρεῖς ὁλοκληρῆς χρόνους ἔκαμε τότε εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν ὁ ἅγιος, ὅτε ἔλεγε καὶ ἔγραφε τὰς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας δόξης θαυμαστὰς ἐκεῖνους λόγους· τὸ περισσώτερον μέρος τῶ καιρῶ τέτα, τὸ ἐπέραν μετὰ τὸ συνηδισμένον τα πένθος, καὶ μετὰ τὴν τελείαν μόνωσιν καὶ ἡσυχίαν· καὶ ἐπεὶ δὲ τὴν ἀγαπημένην τα ἔρημον δὲν εἶχε, καὶ τὴν ἐξ ἀνθρώπων ἀναχωρήσιν ἔκαμε τρόπον καὶ ἐκατασκεύατε διὰ τὸν αὐτὸν τα ἕνα μικρὸν κελλῆκι, εἰς τὰ βαρύτερα μέρη ἐκεῖνα τῶ ὁσπitiῶ, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν κατοικίαν τα εἰς τρόπον ὅτι νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ ἐνοχλήτῃ ἀπὸ κτύπου, καὶ θορύβου, καὶ ὁμιλίας ἀνθρώπων, καὶ ἐκεῖ ἔγρα-

P 2

βίε-

βίζετο, ἡ ὅσον ἦτον δυνατὸν ἡ νύκτας ἡ ἡμέραι, τῆς ἐρημίας ἐστρέ-
γχε τὰς καρπας.

Εκεῖ λοιπὸν τὰ ἀγία ἡσυχάζοντας, ἡ τῷ Θεῷ μουσικῶς
προσευχόμεναι, ἐπειδὴ ἔφθασεν ἡ σεβασμία εορτὴ τῆ μεγάλης Ἀν-
τωνίης, οἱ μαθηταὶ τῷ Γρηγορίῳ, ἡ συνασκηταὶ ἦσαν ὅλοι ὁμῶς εἰς
τὸν θαυμαστὸν Ἰσίδωρον, ἡ ἐκεῖ ἐπετέλειαν τὴν ἀγρυπνίαν ψάλλοντες
ἡ πανηγυρίζοντες, κατὰ τὸ πρέπον, τὸν ἀρχηγὸν ἡ καθηγυγὴν ἡ
κοινὸν πατέρα τῶν μοναχῶν τὸν δεῖον Ἀντώνιον· ἀλλ' ὡς τὸ θαύμα-
τος, δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἐκείνην ἀγρυπνίαν ἡ δ' αὐτὸς ὁ μέ-
γας ἐκεῖνος πατήρ ὁ Ἀντώνιος, ἀλλὰ ἡ εἰς τὰ δύο μέρη ἐφαίνετο
παρὰν συνεορτάζων λαμπρῶς ἡ συνεργῶν, ἡ κρίνων τὰ πρέποντα· ἐ-
πειδὴ, ἐκεῖ ὅπῃ προσήνυχετο μετὰ τὴν ἡσυχίαν ταὶ ὁ Γρηγόριος, ἰδοὺ
ἡ ἔρχεται ἐξαφνα δεῖον φῶς, ἡ τὸν περιλάμπει, καθὼς ἡ ἄλλοτε
πολλὰκις· μετὰ τὸ φῶς δὲ τῶτο ἀντάμια ἰδὲ φαίνεται ἡ ὁ μέγας Ἀν-
τώνιος· ὅς τις ἡ σταθεῖς ἔμπροσθεν εἰς τὰς ὀφθαλμούς τῷ Γρηγορίῳ,
καλὴ μὲν εἶναι, τῷ λέγει, ἡ ἡ μετὰ ἡσυχίας τῷ νοῦς προσευχῇ,
ἐπειδὴ ἡ τὸ νοερόν ὅμμα τῆς ψυχῆς καθαρίζει, ἡ τῆς δεῖας ἀποκα-
λύφει τῶν ἀπορρήτων καταξιώνει τὸν ἄνθρωπον· ὅμως, εἰς κάποιαις
καιρῶς, εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἡ συναναστροφὴ ἡ ἀντάμωσις τῶν ὁμοψύχων
ἀδελφῶν, εἰς τὸ νὰ κάνετε ὁμῶς κοινῶς τὰς προσευχὰς ἡ ψαλμο-
δίας, ἡ τὰ ἐπίλοιπα πνευματικὰ ἀγαθὰ· λοιπὸν, πρέπει τώρα νὰ
ὑπάγῃς ἡ πρὸς ἐκεῖνας τὰς ἀδελφάς, ὅπῃ ἀγρυπνῶσι ἡ ψάλλουσιν, οἱ
ὅποιοι ἔχουσιν πολλὴν χρεῖαν ἀπὸ τὴν ἐπιστάσιν σε· αὐτὰ τὸν εἶπε,
ἡ παρευθεὺς ἔγινεν ἀφανὴς ὁ δεῖος Ἀντώνιος· ὁ δὲ Γρηγόριος ἐν τῷ
ἅμα ἔβαλεν εἰς ἔργον τὴν ἐντολήν, ἡ ἔρχεται μετὰ χαρᾶς εἰς τοὺς
φίλους, οἱ ὅποιοι ἡ δεξάμενοι αὐτὸν μετὰ χαρᾶς, ὅλην ἐκείνην τὴν
νύκτα ἐπέρασαν ἀντάμια ἀγρυπνῶντες ἡ πανηγυρίζοντες.

Μετὰ ταῦτα τῷ φαίνεται ἔυλογον, νὰ μιμηθῇ τὸν Ἀπόστο-
λον Παῦλον, ὅπῃ ἐκοινολόγησε τὸ Εὐαγγέλιόν τα ἡ εἰς τὰς ἄλ-
λας Ἀποκόλας· ἦγεν ἡδέλησε ἡ αὐτὸ νὰ δείξῃ τὰ ὅσα ἔγραψε ἡ
ἐσύνδρασαν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, ἡ εἰς τὰς πατέρας τῷ ἱερῷ Ἀδωνος,
τόσον εἰς τὰς ἡσυχαστὰς ἡ ἐρημίτας, ὅσον ἡ εἰς τὰς ἐγκρήτας ἡ προε-
σῶτας τῶν μονασιῶν, ἡ πρὸ πάντων εἰς τὸν κοινὸν καθηγυγόμενον τῷ
Ὁρει, τὸν ἡ πρῶτον ἐπονομαζόμενον. Ἀπέρχεται λοιπὸν εἰς τὸ ἁ-
γιον Ὄρος ἔχοντας ἀντάμια ἡ τὸν δεῖον Ἰσίδωρον· δείχνει τὰ συγ-
γράμματά τα· φανεράναι τὴν σπουδὴν ἡ τὸ φρόνημα, ὅπῃ εἶχεν ὑπὲρ
τῆς ἡσυχίας ἡ τῆς δεῖας θεωρίας· διηγεῖται τὰς φλυαρίας ἡ βλασ-
φημίας τῶν πολεμίων· ἡ μετὰ ποίας τρόπους, ἡ μετὰ ποία μέσα τοὺς
ἐντεπολέμησε· ἡ τέλος εἰς αὐτὰ ὅλα, ζητεῖ τὴν κοινὴν αὐτῶν γνω-
μην

μην ἡ ἀπόφασιν· ἐκεῖνοι δὲ σκεψάμενοι ἄρκετὰ, ἔπειδὴ εὐρηκαν αὐ-
τὸν ὑπέρμαχον δυνατὸν τῆς εὐσεβείας, ἡ μετὰ ὅλον ὅπῃ δέν τὰς ἐλάν-
θανε ἡ προτήτερα, ἐπαινῶν, συμφηρίζουσι ἡ κυριάζουσι τὰ ἐκεῖνη ἱε-
ρὰ συγγράμματα, ὅχι μόνον μετὰ λόγους, ἀλλὰ ἡ μετὰ γράμματα· τό-
τε ἡ ἡμεῖς ἐκεῖ εὐρισκόμενοι (α), ἡ ἔτι εἰς τὴν τάξιν τῶν ἱερομονά-
χων ὄντες, ἡ μετὰ ψυχὴν, ἡ μετὰ χεῖρα, ἡ μετὰ λόγους, ἡ μετὰ γράμ-
ματα, ἡ ἁπλῶς εἰπὴν μετὰ ὅλας μας τὰς δυνάμεις, ἐσυμφωνήσαμεν,
ἡ ἐπαινέσαμεν, ἡ ἐβαιβαίωσαμεν αὐτὰ.

Ἀς προδῶσωμεν, δὲ εἰς ταῦτα, ἡ τὸ ἐξῆς τῶτο διή-
γημα. Ἡ ῥώσῃσε βαρέως πρὸ πολλῶν ἡμερῶν, ἡ αὐταδέλφη τοῦ
ἀγίου, τῆνομα Θεοδότη, ἡ ἐπειδὴ ἐπλησίαζε νὰ ἀφήσῃ πλέον τὸ
σῶμα, ἡ νὰ ἀπέλθῃ πρὸς τὸν Θεόν, ὁ δὲ μέγας, καθὼς προσέπο-
μεν, ἄρχισε τὸν δρόμον τα διὰ τὸν Ἀδωνά, πρὸ τῆ νὰ κινήσῃ ἀκό-
μα, οἱ μαθηταὶ ἡ φίλοι τα τὸν ἠρώτησαν, διὰ τὸ τέλος ἡ τὴν κη-
δεῖαν τῆς ἀδελφῆς, τί λογῆς νὰ τὴν τελειώσῃ, διὰ νὰ γένῃ δηλα-
δὴ κατὰ τὴν γνώμην τα, ἐπειδὴ ἐξ ἀνάγκης ἐμελλε νὰ λείπῃ ἐκεῖ-
νος· ἡ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν τὸν ἐπαρκαλῶν, νὰ παρηγορήσῃ, καθ'
ὅσον ἐδύνατο, μετὰ λόγια ἡ τὴν πᾶσχασαν, πρὸ τῆ ἀκόμα νὰ τε-
λειώσῃ· ἐπειδὴ πολλὰ βαρέως ἔλεγον, ἔχει βέβαια νὰ λάβῃ τὸ τέ-
λος τῆς, μετὰ τὸ νὰ μὴ βλέπῃ πλησίον τῆς τὸν ἀδελφὸν ἡ πατέρα
τῆς, ἡ νὰ μὴ προσλαλή εἰς αὐτὴν τὰ τελευτήρια ἡ γλυκύτατα, ὅ-
ταν μετὰ ὀλίγον φθάσῃ εἰς τὰς ἐσχάτας ἀναπνοάς· ὁ δὲ ἅγιος προ-
βλέπωντας ἐκ πνεύματος ἀγία τὸ μέλλον καθαρῶς, ἀπεκρίθη μετὰ θάρ-
ρους πρὸς αὐτὰς λέγων δὲ εἶναι χρεῖα τῶν τοιούτων ἐρωτήσεων, ὡ
τέκνα ἡ ἀδελφοί· ἐπειδὴ, Θεὸς βελομένους, δέλομεν ἐπιστρέφει ἡ ἡ-
μεῖς ἕως τότε, ἡ δέλομεν εὐρεθῇ ἐδῶ, ἡ πρὶν τῆς τελευτῆς· ἡτως
εἶπε, ἡ κατὰ ἀλήθειαν ὁ λόγος ἔργον ἐγένετο ὑπερφυσάτα ἡ θαυ-
μασιώτατα· ὅτι εἰς καιρὸν ὅπῃ ἐκεῖνος ἔλειπεν ἀκόμα εἰς τὸ Ὄρος,
ἡ Θεοδότη ἔφθασεν εἰς τὴν ἐσχάτην ὥραν, ἡ ζητεῖ τὴν παρουσίαν
ἡ τὴν ἐπίσκεψιν τῷ καλῷ ἀδελφῷ ἡ πατρί· (ἦτον δὲ ἡ νύκτα ἐ-
κείνη, εἰς τὴν ὅποιαν ἐπιτελούμεν τὴν ἱερὰν μετὰσπιν τῆς θεωμήτο-
ρος) ἐπειδὴ δὲ ἦκασεν, ὅτι ἐκεῖνος ἔλειπεν εἰς τὸν Ἀδωνά, πληγώνεται πι-
κρότατα κατὰ τὴν ψυχὴν, ἡ ταλανίζει τὸν αὐτὸν τῆς, πῶς ἐξάσῃ ἀνα-
ξία

P 3

(α) Οἱ ἱεροὶ Φιλόθεοι ὁ συγγραφεὺς τῆ βίβης, λέγει τῶτο, ἦτον δὲ εἰς τὴν Λαύ-
ραν ἱερομόναχος τότε, ὅπῃ ἔδειξε τὰ συγγράμματα τα ὁ δεῖος Γρηγόριος.

ξία· τῆς τελευταίας θεωρίας ἐκεῖνη καὶ ὁμιλία· ἀπὸ τὴν ὥραν δὲ ἐκείνην ἐσιώπησε καὶ ἡσυχάζει ἀπὸ μιᾶς ὁλοτέλει, τρόπον τινά, ὡσάν να ἐσάφη εἰς τὸν αὐτὸν τῆς· ὅσοι ἐκεῖ ἐυρέθησαν παρόντες, ἀπέβλεπον ὅλοι πρὸς τὴν ἐκφορὰν καὶ τὴν ταφὴν τῆ σώματος, καὶ τὰ χρειάζομενα πρὸς τὸν κηδεῖαν ἡτοίμαζον, ὡσάν ὅπῃ ἐβλεπον, ὅτι μετ' ὀλίγον ἐμελλε νὰ ἐξέλθῃ ἡ ψυχὴ. ἀλλ' ὡ τῇ ἐξαισίᾳ δαύματος, ἀπὸ τὴν ὥραν ἐκεῖνην ὅπῃ ἤκουσε τὴν λυπηρὰν ἀπόκρισιν, καὶ ἡ σύχασεν, ὡτὰς ἡμέραις ἐπέρασαν, εἰς τὰς ὁποίας ἐβάσταξε χωρὶς τροφὴν, χωρὶς ὕπνον, χωρὶς πόνους, χωρὶς ὁμιλίαν, καὶ μόνον μετ' ἑμὴν ὀλίγην ἀναπνοὴν, καὶ μετ' ὁ κίνημα των ὀφθαλμῶν, ἐδειχνε, πῶς εἶναι ἀκόμα ζωντανή, καὶ προσμένει τὴν παρουσίαν τῶ ἀδελφοῦ, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος προσέριξε· καὶ χωρὶς ἀμφιβολίαν τῶτο ἦτον· ὅτι μόλις ἐφθασεν ἡ ἐσπέρα καὶ τὸ τέλος τῆς ὁγδόης, καὶ φθάνει ὁ ποδόμενος ἀπὸ τὸ ὄρος· ἔκειτο πλησίον τῆς ἀδελφῆς, ὁμιλεῖ πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἀπαύζειται· ἐκεῖνη δὲ ὡς ἐγνώρισε τὴν φωνὴν τῆ γλυκυτάτου ἀδελφῆς, ἀνοίξε πρὸς ἐκεῖνον τὰς ὀφθαλμοὺς τῆ σώματος ἀντάμα μετ' ὅτις ψυχικῆς· καὶ ἐπειδὴ νὰ ὁμιλήσῃ δὲν ἠδύνατο, ἐξεπλήρωσε τὸν πόθον τῆς, καθὼς ἠδύνατο· ὅτι τὰς χεῖρας τῆς ἐκεῖνας, ὅπῃ πλέον ἦσαν ἀπονεκρωμέναι, κινήσασα ὀλίγοντι, καθ' ὅσον ἠδύνατο, καὶ ὡς πρὸς τὸν Θεὸν ὑψώσασα, διὰ τὴν χρεωσαμένην εὐχαριστίαν, καὶ εἰπῶσα μετ' ὕψους καὶ νῦν, τὸ, δόξα σοὶ Κύριε, ὕψερα ἀπὸ ὀλίγας σιγῆς, παρέδωκεν ἐνδόξως τὸ Πνεῦμά τῆς εἰς τὰς χεῖρας τῆ Θεοῦ· ὁ ὁποῖος βέβαια, καὶ τὰ τοιαῦτα ἔργα, τόσον θαυμασὰ καὶ ὑπὲρ φύσιν ἐποίησε, ἦγεν καὶ τὴν θαυμαστὴν προφητείαν τῆ Γρηγορίας ὑπὲρ τῆς ἀδελφῆς, καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆ καλῆς πόθης τῆς Θεοδότης, τιμῶντας δηλαδὴ καὶ τὰς δύο διὰ τὰς θαυμασίας των ἀρετὰς· τὸ δὲ πρῶτον τῆς θαυμαστῆς Θεοδότης, πασευδὺς ὅπῃ ἐξῆλθεν ἡ μακαριότης ψυχῆς, ἔλαμψε παραδόξως ἀπὸ τοῦ φωτός, τὸ ὅποιον ἐδείξε καὶ εἰς τοὺς ἑξῶς, τὴν ἱερὰν ἐκείνης ἐσωτερικὴν καὶ ἀπόρρητον λαμπρότητα· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὅπῃ ἐπὶ γαίαν εἰς τὸν τάφον τὸν νεκρὸν, καὶ ἐφ' ἅλλον τὸν συνιδισμένον ἐπιτάφιον, τόσον πολλὴν ἐνωδίαν αἰσθάνθησαν, τινὲς ἀπὸ τὰς παρόντας, ὁμοίως καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ δεῖος Γρηγόριος, ὡς ὅπῃ δὲν ἐδύνατο μήτε μετ' ὀλίγον νὰ τὴν παραστήσῃ· ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ κοντὰ εἰς τὰ ταῦτα λέγεται καὶ διηγῶνται περὶ αὐτῆς λόγος καὶ συγγραφῆς ἄξια, τὰ ὁποῖα, διὰ τὸ πολὺ μῆκος τῶ λόγου, ἡμεῖς καὶ ἀκυσίως μας τὰ ἀφήνομεν (α).

Γρη-

(α) Ὅπως γὰρ ἐνδείκνυται καὶ τὰ ταῦτα δεῖα ἀνδρὸς τὸ γένος· ὅτι ὅλοι καὶ γοῦντες καὶ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ τὴν ἡμέραν, καθὼς καὶ τῇ μεγάλῃ Βασιλείᾳ, καὶ τῇ Θεοδότῃ Γρηγορίᾳ.

Γρηγόριος λοιπὸν ὁ μέγας, μετὰ τὴν κηδεῖαν τῆς ἀδελφῆς, κατὰ τὴν συνήθειάν τε, πάλιν εἰς ἐκεῖνα τὰ πρῶτα τὰ ἐκαταγίνετο, ἦγεν εἰς ἡσυχίαν, εἰς νῆψιν, εἰς προσευχὴν, καὶ εἰς τὴν ἀκατάπαυστον προσοχὴν τῶν θεῶν καὶ μακαρίων ἐκεῖνων θεωρίων καὶ ἐμφράσεων· ὁ δὲ πολέμιος καὶ ἐχθρὸς τῶν τῶν ἐμφράσεων ὁ μακρότατος Βαρλαάμ, εἶχεν ἀναβῆ, καθὼς εἶπομεν εἰς τὴν Κωνσταντινῶπολιν· εἰς αὐτὴν δὲ ἀνελθὼν μετ' ὁ προσοχὴ τῆς ὑποκρίσεως, καὶ μετ' ὁ ἀποκρυφον κακοδοξίαν τε, καὶ προβάλλωντας ὡσάν δόλωμα τὴν ἐξωμάθησιν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φιλοσοφίαν, εἰς τὰς χάσκοντας πρὸς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐν ὀλίγῳ διαστήματι χρόνου, τὴν φέρει ὅλην εἰς τὴν γνῶσιν τε, μηδενὸς ὄντος τῆ ἀντιλεγόντος· καὶ καταπείδωντας ὅλους νὰ ὁμοφωνήσῃ μετ' αὐτὸν, τὰς δένει ὅλας μετ' ὅτις ἐδικὰς τε μιὰς βλασφημίας καὶ δόγματα, καὶ κατὰ ἀλήθειαν τὸν Βεελζεβὺλ καὶ αὐτὸς εἰσῆγαγεν ἐναντίον τῆς δεῖας χάριτος, καθὼς καὶ οἱ Πατέρες ἐνακαίρῳ ἐναντίον τῆς Χριστοῦ· καὶ πλάνης ἀνέμαξε τὰς δόσεις ὁ πλάνος αἰρετικὸς τὰς ἀγίας, ὁ ὅντως αἰρετικὸς· βλασφημίας καὶ ἀπατεώνας καὶ κακοδόξας ἐκήρυττε πολλὰς ἐξ αὐτῶν, τὸ τῆς κακοδοξίας πονηρὸν ὄντως ταμείον, καὶ πάσης βλασφημίας καὶ ἀπάτης ἐπιτηδεύατον ὄργανον· Ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἦτον διεφθαρμένοι παρ' αὐτῶν, ἀκόμα καὶ προηγουμένως ἀπὸ τὴν ἐκείσε πρώτῃν τε παρουσίαν, καθὼς καὶ ἀνωτέρω προείπομεν, ἀλλὰ καὶ τὰρὰ σύρνοντας πρὸς τὸν αὐτὸν τοῦ τῆς πλησιάζοντος εἰς τὴν πατριαρχικὴν ἀκρότητα, διὰ μέσας ἐκεῖνων, συγκατέσπασε καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ παρ' ὀλίγον ἐκατάπεισεν ὅλους καὶ τὴν ἀληθινὴν λατρείαν τῆς εὐσεβείας νὰ ἀρνήσῃν, καὶ νὰ καταδικάσῃ καὶ μὴ παρόντας εἰς Ἐκκλησιαστικὰ ἐπιτίμια, τὰς ἀληθινὰς Λατρευτάς καὶ κήρυκας τῆς ὁρθοδόξου πίστεως· ἀλλὰ τῶτο μὲν, ἦγεν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν τῶν κηρύκων τῆς ἀληθείας, ὁ Θεὸς ἀνῶθεν τὴν ἐμπόδισεν, ὅς τις καὶ συγχωρεῖ συμφερόντως, κατὰ τὴν ἀπειρον σοφίαν τε, νὰ ἔρχωνται οἱ πειρασμοὶ εἰς τὰς ἐδικὰς τῆς δευράποντας· καὶ κατὰ τὴν μὲν συγχωρεῖ νὰ ἔρχωνται, κατὰ τὴν δὲ πάλιν τὰς κρατεῖ, διὰ νὰ μὴ λάβῃ αἰεὶν τὸ ψεῦδος, καθὼς νομίζω, νὰ καυχῶνται κατὰ τῆς ἀληθείας· γράμματα δὲ φθάνουσιν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν τῇ οἰκουμενικῇ, τὰ ὅποια διελαμβάνον, ὅτι ὁ Γρηγόριος καὶ οἱ μετ' αὐτῶν νὰ ὑπάγῳ εἰς τὸ κριτήριον τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὑπεύθυνοι· καὶ λοιπὸν, χωρὶς ἀναβολὴν καιρῶν, ἀναβαίνει πασευδὺς ὁ μέγας μετ' ὁ τὴν θεολογικὴν τὴν γλῶσσαν; πέρνοντας μετ' ὁ λόγος τῆ Γεσίμων καὶ Μάρκον τὰς κορυφαίας τῶν φίλων τε, καὶ τρίτον ἀκόμα τὸν καλὸν Θεόδωρον.

Αφ'

Α'φ' ἧ δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ἤθελεν ἰδῆ τινὰ παρευ-
θὺς νὰ διώκεται τὸ σκότος ὑπὸ τῇ φωτὸς· ὁ νυκτερινὸς πάγος τῆς
ἀσεβείας, νὰ τήκεται καὶ νὰ διαλύεται φανερά, ἀπὸ τὴν προσβολὴν
τῶν ἀκτίων τῆς νοητῆς ἡλίου· τὰ ψυχοφθόρα καὶ φαρμακερὰ θηρία,
κατὰ τὸν προφήτην Δαβὶδ, εὐθύς μετ' αὐτὴν Ἀνατολὴν τέττε, ἐφρευ-
γον καὶ ἐσυσέλλοντο πρὸς τὸν ἑαυτὸν τες, καὶ εἰς τὰς σκοτεινὰς τῶν τό-
πων· ὅτι εὐρίσκοντάς τας ὅλας σχεδὸν (ἔξω ἀπὸ ἑνα ἢ δύο ἀπὸ
τὰς ἐκλεκτάς) εὐρίσκοντάς τας ὅλας λέγω, ἄλλας μὲν προκατακυ-
ριευμέναις, ἄλλας δὲ κατ' ὀλίγον πειδομέναις εἰς τὰς φλυαρίας ἐκείνας,
καὶ ἄλλας ὅπῃ ἔκαμαν καὶ ἀρχὴν νὰ ταράττωνται καὶ νὰ κλονῶνται νὰ ξε-
πέσωσιν ἀπὸ τὸ πρῶτον εἰσιμιον καὶ τὴν ἀλήθειαν, τὰς ἐξηίρεσεν ὁ
θεὸς καὶ τὰς ὡδήγησε, μετ' αὐτὴν τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ἀληθείας πνεῦμα, τὸ
ὁποῖον ἐλάλησε μετ' αὐτὴν ἐδικὴν τὴν καθαρωτάτην καὶ εὐσεβεστάτην γλῶσ-
σαν, καὶ γίνεσθαι πάλιν τὰ σκολιά εἰς εὐθείαν, καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁ-
δὸς λείαι· καὶ τὸ πνεῦμα τῷ Θεῷ τὸ ἀγαθόν, διὰ νὰ εἰπῶ πάλιν
μετ' αὐτὸν Δαβὶδ, ὡδήγει ὅλας μετ' αὐτὴν χειραγωγίαν καὶ τὴν γλῶσ-
σαν ἐκείνην, ἐν γῇ εὐθείᾳ, εἰς τὴν ὁποῖαν πέτρα καὶ σκόνταμα δὲν
εἶναι, κατὰ τὴν γραφήν, ἔδωκε ὅρις δάκνων ἐπὶ ὁδῶ· ἔδωκε δάγκμα
φαρμακερὸν, καὶ μελανία θανάσιμος· μετ' αὐτὰς δὲ ὅλας ἀντάμα, ἢ καὶ
πρωτότερα ἀπὸ τῆς, ὡδήγει καὶ διορθώνει, καὶ αὐτὸν τὸν ἰδίον Πα-
τριάρχην, ὅς τις πρὸ ὀλίγου εἶχε τὸν κράξι, ὡς ὑπεύθυνον, καὶ ὅλην
ἐκεῖ τὴν παρῶσαν τῶν Ἀρχιερέων ὁμήγυριν· οἱ ὁποῖοι καὶ πρὸ τῆς
ἀκόμα νὰ συνομιλήσῃν τὰ τελειότερα μετ' αὐτὸν μέγαν, καὶ πρὸ τῆς νὰ
ἔλθῃν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ὑποθέσεως, μόνον ἀπὸ τὴν πρώτην ἀν-
τάμωσιν, καὶ ἀπὸ τὴν πρώτην συνομιλίαν, ὅπῃ ἔκαμαν μετ' αὐτὸν,
τόσον ἐξεπλάγησαν, καὶ τόσον ἐθαύμασαν τὴν φωνὴν τὴν ἀπλῶς καὶ
τὸν λόγον τῆς, ὥστε ὅπῃ ἔδωκε δύναται τινὰς νὰ παραστήσῃ τὸν ἐδικόν-
τες θαιμασμόν.

Α'φ' ἧ δὲ καὶ τὸ πέλαγος τῶν ἐδικῶν τῶν λόγων ἀρχίσαν
κατ' ὀλίγον νὰ πλένῃ, καὶ νὰ ἀναγινώσκῃν καὶ νὰ μελετῇν ὁλοκλήρως
ἡμέρας καὶ νύκτας, τὰς θαιμαστὰς ἐκείνας λόγους ὅπῃ εἶχε συνδεμένους
κατὰ τὴν Βαβυλῶν, καὶ κατὰ τῶν ἐδικῶν τῶν βλασφημιῶν ἐπειδὴ εὐ-
ρισκόν καὶ εἰς τὰ συγγράμματά τὰ καὶ εἰς τὰς λόγους τὰ ὁμοίως, δε-
φινά· κατὰ ἀλήθειαν, τὰς ἐκείνας φωνὰς, καὶ νῦν ἱερὸν, ἢ νὰ εἰπῶ
τὸ ἀληθέστερον, νῦν Χριστὸς κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, καὶ εἶμα θρο-
λογίας, καὶ εἰσὶν τῆς ὁρθῆς δόξης τῶν ἱερῶν δογμάτων, ἐπειδὴ λέ-
γω εὐρίσκον τὰς λόγους τὰς τοιαύτας, καὶ εἰπὶ ἄλλο ἤθελεν εἰπῆ τινὰς
ἀπὸ τὰ τίμια καὶ ὑψηλά, διὰ τῆς καὶ ἀκαλόγως ὅλοι ὁμῶς τὸν ἐκ-
ριττον μεγαλοφρονως, καὶ διδάσκαλον τῆς εὐσεβείας, καὶ σύμφωνον καὶ ὁμο-

ὁμογνώμονα τῶν κοινῶν διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ γλῶσσαν κοι-
νήν τῆς ὁμολογίας ἐκείνων, καὶ καταλύτην τῆς πλάνης· καὶ ὁ κοινὸς προ-
στάτης τῆς Ἐκκλησίας, ἦτοι ὁ Πατριάρχης, χάριτας ἔλεγε μεγα-
λας, πῶς τὰ ἐχρεώσῃ, ἐπειδὴ διὰ μέσων τῶν θαιμαστῶν τῶν λόγων,
ἐγλύτωσε καὶ αὐτὸν καὶ τὰς περὶ αὐτὸν ἀπὸ τὴν πλάνην τῆς Βαβυλῶν,
καὶ ἀπὸ τὴν ἀπάτην τῆς ψεύδους· καὶ ταῦτα μὲν ὁ Πατριάρχης ἔλεγε
τότε, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἀρχιερέων, καθὼς προσέειπον· ἐπειδὴ τὸ
λογικόν τῆς ἡττοῦς ἀκόμα τότε ὕγιες, καὶ ἀκόμα δὲν εἶχε διαφθαῖ, ἀ-
πὸ τὸν κἀκιστον φθόνον καὶ τὴν δυσσέβειαν· Ἐπειδὴ δὲ ἦτον χρεῖα νὰ
γένῃ καὶ Σύνοδος κοινὴ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, διὰ νὰ δοκῇ καὶ
ὁ Θεός, κατὰ τὸν θεῖον Δαβὶδ, ἐν Ἐκκλησίᾳ πολλῇ, καὶ ἐν λαῷ
βαρεῖ, καὶ νὰ ἀντιδοξάσῃ, κατὰ τὸν ἐδικόν τῶν λόγων, καὶ πάλιν τὸν ἐ-
δικόν τῶν θεράποντα (ὅτι τὰς δοξάζοντάς με λέγει, ἐγὼ ἀντιδοξάσω·
οἱ δὲ ἐξεθενέντες με ἐξουδενωθήσονται) καὶ πρὸς τῶν ἡττοῦς χρεῖα
νὰ γένῃ ἡ Σύνοδος, διὰ νὰ συκαθῇ ἀπὸ τὸ μέσον μετ' αὐτὸν καὶ κρό-
τον τὸ μνημόσυτον τῆς πλάνης, καὶ οἱ μεγάλοι ὑπηρεταὶ τῶν πνεύ-
ματος, νὰ πνέξῃν τὸν λεγεῶνα τῶν πονηρῶν πνευμάτων, ἀντάμα μετ'
τὴν ἀγγέλην τῶν χοίρων, εἰς τὸν τῆς ἀπωλείας βυθόν καὶ τὸ πέλα-
γος· γίνεσθαι λοιπὸν καὶ τῆτο, καὶ ῥητὴ ἡμέρα διορίζεται, ἀπὸ τότε,
μετ' αὐτὴν ὅταν ὁ θαιμαστὸς ἐπανέλθῃ Βασιλεῦς.

Ἐπειδὴ βέβαια καὶ ἔπρεπε, νὰ μὴ λείπῃ μηδὲ ἐκεῖνος, ἀπὸ
τὴν τελετὴν ἐκείνην καὶ τὸ μυστήριον (δι' ὃ, τι τοιαύτης λογῆς ἐγὼ ὀνο-
μάζω τὴν ἱερὰν ἐκείνην Σύνοδον, ὡς ὅτι ὅπῃ ἔπραξε μετὰ τῷ Πνεύμα-
τι, τὰ ὑπὲρ τῷ Πνεύματι), ἀλλ' ἔπρεπε νὰ προλάβῃ εἰς τὴν θαι-
μασίαν ἐκείνην Σύνοδον, καὶ ἡ θεία καὶ βασιλικὴ ἐκείνη ψυχὴ καὶ γλῶσ-
σα, καὶ νὰ κηρύξῃ καὶ νὰ διδάξῃ θαιμαστὰ, καὶ τὴν δυσσέβειαν αὐτὸς ὁ
ἴδιος νὰ ἐλέγξῃ, καὶ τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον ἀριζὰ νὰ βεβαιώσῃ, καὶ
ἔτω νὰ ἀλλάξῃ τὴν παρῶσαν ζωὴν, καὶ νὰ μεταβῇ πρὸς τὸν Θεὸν ἀ-
φήνοντας τὴν γῆν ὁ θαιμαστὸς Ἀνδρόνικος, φέρωντας μετ' αὐτοῦ
τὴν μεγάλην καὶ ὑπερφύῃ ἐκείνην ὁμολογίαν καὶ θεολογίαν· ἀλλὰ πρὶν
τῆς Συνόδου, εἶναι χρεῖα νὰ μὴ παραδράμωμεν, ἔδωκε κάποια ἄλλα,
τὰ ὁποῖα καὶ μεγάλα εἶναι, καὶ εἰς τὸ μεταξὺ τῆς διηγέσεως εὐρίσ-
κονται.

Ἀνέβαινε μὲν ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης, καθὼς καὶ προσέειπα, εἰς
τὴν βασιλεύσαν, μετ' αὐτὴν τὴν ἱερὰν τὴν Συνοδὴν ὁ θεῖος Γρηγόριος· φθί-
σας δὲ εἰς τὴν Θράκην, καὶ ἐλθὼν εἰς κάποιον μέρος τῆς περιχωρου-
τῶν Ὀδρυσῶν, καὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως, κάμνει τρόπον τινα ὡς ἂν ἑνα
πάρρητον τῶν δόξων τῶν καὶ τῶν σκοπῶν τῶν, καὶ προσκαλεῖ διὰ γράμμα-
τος καὶ τὸν ἐδικόν του Δαβὶδ, καὶ τὴν ἐνικήσαν εἰς αὐτὸν χάριν, μετ'
τὴν

τὴν θαυμασὴν τὴν σοφίαν καὶ γλῶσσαν, ὁ ὁποῖος καὶ ἐκπαλαί τε ἦτον συγκαίμωνος τῶν λόγων, καὶ συνασκητὴς, καὶ ὁμότροπος, καὶ ὁμόφυχος, καὶ τὰ πρωτεύει εἶχε τῶν φίλων ταῦτα· γράφει λοιπὸν πρὸς τὸν ῥηθέντα ὁσιώτατον Δαβὶδ, καὶ τὸν κράζει βοηθὸν πρὸς τὸν ἑαυτὸν ταῦτα καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα, ὃς τις ἀσκήτευσεν εἰς ἓνα κάποιον ἀσκητήριον, τὸ σιναιῖ ταῦτα ἔστιν, ὃς τις ἐπονομαζόμενος, μεταξύ Θράκης καὶ Σκυθίας εὐρισκόμενον (α). ἀλλ' ὁ Δαβὶδ προλαμβάνει καὶ τὰ τῷ μεγάλῳ γράμματα, καὶ κινᾷ διὰ τὴν Κωνσταντινέπολιν ἀπὸ λόγου ταῦτα· ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερα, ὁ Θεὸς εὐγανέει αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἐρημίαν, καὶ ἀπὸ τὴν Καλύβην, καὶ συναπτει ἀνελεπίσως τὸ ὀγληγορώτερον τὸν καλὸν συναγωνιστὴν, μετ' τὸν γενναῖον καὶ θαυμάσιον τῆς Εὐσεβείας ἀγωνιστὴν· ὅτι μόλις εἶχε τελειώσῃ τρεῖς ἡμέρας, ἀφ' ἧς ἐφάσεν εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν ὁ Γρηγόριος, καὶ παρευδὺς ἐφάσεν καὶ ἐκεῖνος ἀπὸ τὴν σκῆτην ταῦτα, χαρὰν ἄρρητον καὶ θαυμασὴν προξενήσας εἰς τὴν τῷ διδασκάλῳ ψυχὴν, καὶ τοιαύτην, ὅπου ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ τὴν ἐξηγήσῃ μετ' λόγον· ἀντάμα δὲ μετ' τὸν ὁσιώτατον Δαβὶδ· ἦλθον καὶ οἱ συγκαίμωνοι τῆς δεῖας τὰ φιλοσοφίας, ἦγον οἱ συνασκηταὶ ταῦτα καὶ ὁμότροποι.

Δι' ὃ, τι κάποια ὑποψία, πῶς ἐμελλον νὰ ἔλθον καταπάνω τὰς βαρβαροὶ, πρῶγμα, ὅπῃ μὴδὲ ἦτον, ἀδὲ ἡκάδῃ ὀλοτέλας, τὰς ἐμετατόπισεν ἐκεῖθεν· ἔτω θαυμασίως ἡ δεῖα πρόνοια, καθὼς καὶ προείπον, ἄνωθεν ὠκονόμησε τὴν παρεσίαν τὰς, ὅπῃ ἦτον ἀναγκαῖα· ἀντάμα μετ' αὐτὰς ἦλθε καὶ Διονύσιος ὁ ἀγαπητός· ὃς τις καὶ αὐτὸς ἦτον ποτὲ πολίτης αὐτῆς ταύτης τῆς Βασιλευσῆς τῶν πόλεων, καὶ ὄχι ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς εὐγενεῖς, καὶ ἔγινε τῆς ἡσυχίας ἐραστὴς, καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν πολιτείας, σχεδὸν ἀμίμητος· ὃθεν καὶ τῆς πατρίδος ταῦτα εἰς ὅλην ταῦτα τὴν ζωὴν ἀποξενώθηκε, ἐν ἐρήμοις διέτριβε καὶ ὄρεσι, καὶ μετ' τὸν θαυμάσιον Δαβὶδ συνέχῃ τὸν περισσότερον καιρὸν.

Οὗτος λοιπὸν ὁ δεῖος Διονύσιος, πρὸ τῷ ἀκόμα νὰ ἀνταμώσῃ, καὶ νὰ γνωριδῇ σωματικῶς μετ' τὸν σοφὸν Γρηγόριον, ὅτι ἀδὲ πρωτέτερα ἀκόμα δὲν εἶχεν ἰδῆ ποτὲ ἓνα τὸν ἄλλον, φθάνωντας εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, καθὼς προείπα, ἐκεῖ ὅπῃ ἦτον κνευμένος, μετ' τὰς ἄλλας τὰ συνοδοιπόρους καὶ συντρόφους, εὐδὺς τὴν πρώτην νύκτα, βλέπει μίαν τοιαύτην ὀπτασίαν ἐπάνω εἰς τὸν ὕπνον ταῦτα· μοῦ ἐφά-

(α) Γρηγόριος ὀνομάζεται ἕως Βυζάντιος καὶ αὐτός, μέγας ἄγιος· ἐστάθη εἰς τὸ σιναιῖ χρόνῳ τριάντοισι, ὃθεν καὶ σιναιτὴς ὀνομάζεται· ἐκεῖθεν ἀναχωρήσας ἐστάθη εἰς τὴν ἀνωτέρω σκῆτην· ὅρα εἰς τὴν Φιλοκαλίαν τῶν ἱερῶν νηπτικῶν.

ἐφάνη, ἔλεγεν, ὅτι ἐπιγαίναμεν ὅλοι μας εἰς τὸν ἐν Βλαχερναις δεῖον Ναὸν τῆς Θεοτόκου, διὰ νὰ προσκυνήσωμεν, ἔχοντες ἡμεῖς εἰς τὴν μέσσην μας καὶ τὸν ἱερὸν Γρηγόριον· ἀφ' ἧς δὲ καὶ εἰς τὸν Ναὸν ἐπισήλθομεν, καὶ ἐπροσκυνήσωμεν, κατὰ τὴν συνήθειαν, καὶ ἐσταθήκαμεν ἔμπροσθεν εἰς τὰ βημόδυνα, ἰδὲ καὶ βλέπομεν κάποια λαμπροφύρουσιν καὶ κατὰ τὰ πρόσωπα, καὶ κατὰ τὴν σολὴν, οἱ ὁποῖοι ἐφάνιντο, πῶς νὰ εὐγαῖαν ἀπὸ τὸ ἅγιον βῆμα, καὶ ἐκεῖ ἔμπροσθέν μας λαβόντες τὸν Γρηγόριον, τὸν φορεῖναι σολὴν λαμπράν, καὶ αὐτὴν· τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος κέναντας εἰς τὰς χεῖρας ταῦτα, ἄρχισε νὰ περιτριγυρίζῃ μέσα τὸν ναὸν, καὶ ἡμεῖς τὸν ἡκολοθῶσαμεν· καὶ ἐφάνετο, πῶς νὰ εἰσώχεν ἐκεῖθεν ἓνα τι πληθὸς ἀπὸ ἀνδρωπάρια, ἄσχημα ὅλα καὶ μαύρα κατὰ τὴν ὄψιν· εἴτα ἐκεῖθεν γυρίζοντας ὁπίω, πάλιν ἄρχισε νὰ κινή τὰ ἴδια, τοχαζόμενος καὶ ἐξετάζοντας μετ' πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐνὶ ἐκείναις αἰαῖς, διὰ νὰ μὴν τύχῃ καὶ ἐκρύφθησαν κάποιοι ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς ταῖς κόχαις, καὶ εὐρίσκοντας ἀπεδίωκεν ἐκεῖθεν καὶ ἐκεῖνος, μακρὰν ἀπὸ τὰ ἱερά· ἐκεῖνοι δὲ φεύγοντες ἐκεῖθεν, ἐπειδὴ ἔτε νὰ ἀντιβλέψουν, ἔτε νὰ σταθῶν ὀλοτελὰς ἡδύναντο, φεύγοντες τὸν ἐφοβέριζον ἀπὸ τὸ κακὸν τὰς, πῶς δέλον τὸν παιδεύσῃ καὶ μετ' πράγματα καὶ μετ' λόγια διατὶ τὰς καταδιώκει τέτοιας λογῆς, καὶ πῶς δὲν δέλεν παύσου ποτε ἀπὸ τὸ νὰ τὸν κατηγορῶν καὶ νὰ τὸν βλασφημῶν· ὁ δὲ Γρηγόριος ἀφηνεῖται τὰς νὰ θρηνῶσι καὶ νὰ ἀνασπάζωσιν, ἐγύρισε, λέγει ὁπίσω, καὶ μετ' ἡμᾶς ἀντάμα, ἐσέκετο ἀντικρὺ εἰς τὰ βημόδυνα· οἱ δὲ λαμπροφύροι ἐκεῖνοι ἐξελθόντες καὶ δεύτερον ἀπὸ τὸ ἅγιον βῆμα, κατὰ τὴν σολὴν τὸν μέγαν ἐπάνω εἰς θρόνον· καὶ μετ' κάποια ὑπερδύαμιον βοὴν ἐφώνησαν τρεῖς φορὰς τὸ συνηδισμένον ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος· καὶ ἡμῖν ὀπτασία τῷ θαυμάστῳ Διονυσίῳ ἦτον τοιαύτη, προμηνύματα βεβαιότατα τῶν μετὰ ταῦτα γενομένων φανερά, καὶ τοιαύτα, ὅτ' ἀνὰ χρεῖζονται ἔτε ἐξηγητὴν καὶ ὁδηγόν· ἐπειδὴ, ἂν ἐννοήσῃ τις τοὺς ὑπηρετας καὶ τὰ ὄργανα τῶν δαιμόνων, ὅπῃ ἐπέεραζαν καὶ ἐπολέμισαν κατὰ πολλὰς τρόπους τὴν Εκκλησίαν τῷ Χριστῷ, τὸν Βασιλεῖα λέγω καὶ τὸν Ἀκύνδυνον, καὶ τὴν ἀκάδαρτον καὶ πονηρὰν αὐτῶν συντροφίαν, ἂν τάτῃς λέγω ἐννοήσῃ, πῶς ἦτον ἐκεῖνα τὰ μεμελανωμένα ἀνδρωπάρια, ἢ ἂν ἐννοήσῃ μετ' ἐκεῖνα τὸ πλῆθος τῶν δαιμονίων ἐκεῖνων, ὅπῃ εἶναι ἡ πρώτη αἰτία ὅλων τῶν αἰρέσεων, εἴτε καὶ τὰ δύο μέρη, ἦγον καὶ τὰς δαίμονας καὶ τὰς αἰρέσεις, ὅπως καὶ ἂν λάβῃ τὰ αἰσχυρά ἀνδρωπάρια, βεβαιότατα ὁ Γρηγόριος ἐφάνη, ὅτι πολλὰς καὶ μετ' λόγους καὶ μετ' γράμματα, καὶ κοινῶς καὶ κατ' ἴδιον τὰς εἰσώχεν ἀπὸ τὴν Εκκλησίαν, καὶ μετ' δύναμιν δεῖκναι παραδόξως τὰς ἐκατατρόπως ὑπὲρ πάν-

πάντα ἄλλον, καὶ ἔδωκεν εἰς τὰς ὁρθοδόξους λαμπρὰ τὰ νικητήρια· ἐφανέρωσεν δὲ κατὰ μέρος θαυμασῶς ἡ θεία ὀπτασία ταῦτα, ὅτι δύο φορές ἔχει νὰ ἀγωνισθῇ ἐναντίον εἰς τὰς ἰδίας καὶ τὰς αὐτὰς αἰρετικές ἐπ' Ἐκκλησίας ἀγῶνα δηλαδὴ κυριώτερον καὶ κοινότερον, τὸν ἕνα πρὸ τῆς νὰ ἀρχιερατεύσῃ, καὶ νὰ λάβῃ τὴν ἱεράν προσηλασίαν τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ τὸτον τὸν κατὰ τὴν Βασιλείαν, καὶ τῶν πρώτων ἀρχῶν καὶ συγγραμμάτων τῆς αἵρέσεως· τὸν δὲ ἄλλον ἀγῶνα ἐμελλε νὰ ἀγωνισθῇ, κατ' ἐκείνην ὅπῃ κακῶς καὶ ὀλεθριῶς διεδέχθη τὴν αἵρεσιν, τὸν Ἀκίνδυνον λέγω, τὸν φίλον καὶ ἐπίβελον, τὸν μαθητὴν καὶ προδότην, (κατὰ τὸν παλαιὸν ἐκείνου, δηλαδὴ τὸν Γῆδαν) κατὰ τότε λέγω, ἐφανέρωσεν, πῶς ἐμελλε νὰ ἀγωνισθῇ συνοδικῶς, καὶ τῶν μιᾶν αὐτοῦ ὁπαδῶν, ἀφ' ἧς ἤθελε λάβῃ τὴν χειροτονίαν, καὶ τὸν θρόνον, καὶ ὅτι ἐκεῖ εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις Ναὸν τῆς Θεοτόκου, ἐμελλε νὰ δεχθῇ τὸ μέγα χάρισμα τῆς Ἀρχιερασύνης, καὶ νὰ ψαλθῇ καὶ αἰδητῶς καὶ νοητῶς ἐπάνω εἰς αὐτὸν τὸ ἅγιον, ὡς ὄντως ἅγιον· τὰ ὅποια ὅλα ἦλθον καὶ πραγματικῶς εἰς ἔκβασιν, χωρὶς νὰ λείψῃ τίποτε, ἀπὸ τὴν θεῖαν ἐκείνην ἀποκάλυψιν.

Τί δὲ τὰ μετὰ ταῦτα; ἐγὼ μὲν ἡγάπων, καὶ ἤθελα νὰ διηγηθῶ καὶ ὅλα τὰ κατὰ μέρος καταλεπτῶς, καθ' ὅσον δύναμαι, καὶ μετὰ τὰς ἀνδραγαθίας ἐκείνας, καὶ μετὰ τὰς θαυμασὰς ἀγῶνας ἐκείνου τῷ μεγάλῳ ἡρώϊ, νὰ σολίσω τὸν λόγον καὶ τρόπον τινά, νὰ ἐπεντυφίσω εἰς τὴν τέτων διήγησιν· ἀλλὰ τὸ μακρὸς τῷ λόγῳ, ὅπου ἐξ ἀνάγκης ἔχει νὰ ἔσχω ἔξω ἀπὸ τὸ μέτριον, μετὰ καὶ καὶ χωρὶς νὰ δέλω, νὰ τὰ παρατρέξω. ὅθεν ἐκείνας ὅπῃ ἀγαπᾷ νὰ τὰ ἡξεύρω, τὰς παραπέμπομεν εἰς τὰς λόγους ἐκείνας, καὶ εἰς τὰς κοινὰς τῶμας καὶ συγγραμμάτων τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἡμεῖς φυλάττοντες τὸ σφοδρὸν ἀπόφθεγμα, ὅπῃ λέγει πᾶν μέτρον ἄριστον, καθὼς τὸ ἐφύλαττε καὶ ὁ ἅγιος πάντοτε, δέλομεν καὶ εἰς ὅλα μίαν ἀνακεφαλαιώσιν, ὡς ἐν συντόμῳ δηλαδὴ νὰ διηγηθῶμεν τὸ πᾶν.

Εἴδοσαν οὖν οἱ Βασιλεῖς μετὰ τὰς συγκλητικὰς καὶ ἀρχοντας, τὸν ὁποῖον, ὡς προείπομεν, ἀπεφάσισαν νὰ προσμέναν· μανθάνει ταῦτα παρὰ τῷ Πατριάρχῃ, τῶν ὁποίων καὶ προτύτερα εἶχε κάποιαν εἰδήσιν· καὶ τέλος πάντων συγκροτεῖται ἡ Σύνοδος εἰς τὸν μέγιστον καὶ περίφημον ναὸν τῆς ἁγίας Σοφίας· ἐσυναχθῇ δὲ ἐκεῖ σχεδὸν καὶ ὅλη ἡ πόλις, μετὰ τὸ νὰ ἐμῇσαν, πῶς ἔχει νὰ γένῃ μέγας καὶ λαμπρὸς ἀγὼν· ἐμβαίνει προσηλαμένος εἰς τὴν Σύνοδον ὁ Βασιλεὺς, διὰ νὰ εἰπῇ κατὰ τῶν μοναχῶν, τὰ ὅσα καὶ προλαβὼν τὰς ἐκατηγόρας· ἀρνείται ὁ μὲν τὴν τάξιν· ἀποφεύγει τὸ πρόσωπον τῷ κατηγόρῃ· καὶ δοκιμάζει

νὰ πέσῃ εἰς ἄλλα, καὶ νὰ μεταβάλῃ τὴν ὑπόθεσιν, καὶ τὴν ὕλην τῶν λόγων· δὲν ὠφελεῖται ὅμως τίποτε ἀπὸ τὰς ὑποκρίσεις ταύτας· ἐπειδὴ πρὸ ὀλίγου ὁ Πατριάρχης τὸν ἐβίασε. καὶ ἔδωκεν εἰς χεῖρας τοῦ ὁ ἴδιος τὰ συγγραμμάτα ταύτα· ὅθεν καὶ μὴ βυλόμενος, ἀπεδείχθη ψεύστης ὑποκριτὴς συκοφάντης καὶ βλάσφημος, μετὰ τὸ νὰ ἐφέρθη εἰς τὸ μέσον ἐκ τῶν Πατριαρχείων, καὶ ἀνεγνώσθησαν εἰς ἐπὶ ἡκούον πάντων ταυμιὰ τὰ συγγραμμάτα, καὶ ἡ πολυποικιλὸς τὰ αἵρεσις ἐνώπιον ὅλων τῶν πλήθους ἐκείνην παρήρσιάζεται, καὶ συζητεῖται, καὶ ἀπὸ ὅλων ὁμῶς χλευάζεται καὶ κατασχύνεται· καὶ τὸ περισσώτερον καὶ κυριώτερον, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ τῆς αἵρέσεως ἀρχηγός, καὶ τὰ πονηρὰ τὰ γεννήματα, εἰς ἅρας προμερὰς καὶ φρικτὰ ἐπιτίμια, δικαίως καδυποβάλλονται· καὶ ἐπειδὴ μῆτε νὰ λέγῃ ἐδύνατο, ὅτε τὰς φανερὰς ἐλέγχας τῆς ἀληθείας νὰ ἀποφύγῃ, καὶ τέλος πάντων δὲν ἡμπορῶσε νὰ γλυτώσῃ καὶ τὸν δικαιοτάτον ζῆλον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅλα τὰ λαὸ ἐκείνην ὅπῃ εἶχε συναχθῇ ἐκεῖ, ὡς εἵπομεν· ὁ ὁποῖος λαὸς εἰς ὀργὴν κινήσει καὶ ἀγανάκτησιν, ἐζητῶσαν ἐξάπαντος νὰ φονεύσῃ τὰς ἀρχηγὰς τῆς πλάνης (ἐπειδὴ τέτοια εἶναι τὰ ἄμετρα καὶ ἀτακτὰ ἰδιώματα τῶν κοινῶν δήμων) ἐπειδὴ λέγω εἰς τῶτον ἐκατήντησαν τὰ πράγματα, ὑποκρίνεται, πῶς μετανοεῖ, καὶ πῶς δέχεται καὶ ὁμολογεῖ τὴν ἀλήθειαν· καὶ λοιπὸν μετὰ τὸ ὑποκριτικὸν τῶτον σχῆμα, κατακρίνωντας τὰ συγγραμμάτα ταύτα ὡς αἰρετικά καὶ ψευδῆ, καὶ τόπον μετανόιας ζητήσας, καὶ τάχα καὶ λαβὼν, ἄφαντος γίνεται ἀπὸ τὴν Κωνσταντινὴν πόλιν, καὶ φεύγει πρὸς τὰς ἡγαπημένας τὰς λατίνους παρευδὺς, ἀντάμα φέρωντας μετὰ λόγους καὶ τὴν αἵρεσιν· Ἡ δὲ τῇ Χριστῇ Ἐκκλησίᾳ γνωρίζει καθαρώς τὸν ἐδικὸν τῆς προστάτην, δηλαδὴ τὸν μέγαν Γρηγόριον· τὸν κροτεῖ· τὸν θαυμάζει· καὶ μετὰ κάθε λογῆς ἀνθι τῶν ἐπαίνων τῷ σεφανῶναι τὴν ἀγίαν κεφαλὴν· ἐπειδὴ τί δὲν ἔλεγον ἀπὸ τῶν θαυμασῶν πρὸς ἐκείνον οἱ τῆς Συνόδου ἐκείνης ἱεροὶ πατέρες; καὶ τί δὲν ἔπραττον; ὅλα μὲν τὰ καλὰ καὶ ἔλεγον, καὶ ἔκανον εἰς τιμὴν ἐκείνην, ἀλλ' ὅμως οἱ αὐτοὶ ἐσοχάζοντο, ὅτι τίποτε ἅγιον ἐκείνην, ὅτε ἔλεγον, ὅτε ἐποίουν· ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Βασιλεὺς, ἀντάμα μετὰ τὰς συγγενεῖς ταύτας, καὶ μετὰ τὰς πλέον ἐκλεκτὰς τοῦ ἀρχόντος, καὶ διδάσκαλον εὐσεβείας, καὶ κανὼνα τῶν ἱερῶν δογματῶν, καὶ σύλον τῆς ὁρθοδοξίας, καὶ πρόμαχον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ καύχημα τῆς εὐσεβῆς Βασιλείας, καὶ κάθε ἄλλο καλὸν καὶ τίμιον ὄνομα, μετὰ πολὺ καὶ μέγα τὰς θαῦμα, τὸν ἀνόμαζαν.

ΑΛΛ' ὡς τὴ κακίαν φθόνος τῷ μοικάλῳ Σατάν· ἔξαφνα καὶ παντελῶς ἀνελπίσως παρρησιάζεται εἰς τὸ μέσον, μὲ δόλον καὶ πομπήν, διάδοχος καὶ κληρονόμος τῆς κακίης πλάνης τῷ Βαβλαῦμ, ὁ δουλοπρὸς καὶ κακώτροπος Αἰκίνδυνος (α). ἐπειδὴ, εἰς τὸ φανερόν μὲν, καὶ χωρὶς νὰ τὸν ἀναγκάσῃ τις, ἀπεκέρχεται καὶ ἀνεξαρτητίζει τὸν Βαβλαῦμ, καθὼς ἔκαναν καὶ οἱ ἄλλοι διάδοχοι τῶν παλαιῶν αἰρεσιάρχων, διὰ νὰ προχωρήσῃ μετὰ προσωπίδι καὶ προκαλύμματι ἡ πλάνη, τῇ ἀληθείᾳ δὲ ἀπὸ μέσα ἦτον ὁλος ἐκείνος· ὅθεν καὶ συμμαζώνοντας τὰς μαθητάς ἐκείνους, ὅπως εἶχον διασκορπισθῇ, καὶ κοντὰ εἰς ἐκείνους, καὶ ἄλλους πολλὰς ἀκόμα νέας ἀποκτώντας, γίνεται αὐτοχειροτόνητος προστάτης καὶ διδάσκαλος τῆς δυσσεβείας, καὶ ἀντιφέρεται ἀυθαδέστατα κατὰ τῆς εὐσεβείας, καὶ τῆς ἐδικῆς τῆς προστάτης καὶ προμάχου δηλαδὴ τῷ Γρηγορίῳ· καὶ λοιπὸν, πάλιν ἐξ ἀνάγκης μέσα εἰς πολέμους καὶ ἀγῶνας εὐρίσκεται ὁ Γρηγόριος, ἀλλὰ καὶ εἰς πειρασμὸς μεγάλους καὶ κινδύνους ὡς προστάτης καὶ πρόμαχος τῆς εὐσεβείας· κατὰ πρῶτον, ὁμιλεῖ μετὰ αὐτὸν ὁ ἅγιος, καὶ διαλέγεται, καὶ δαυματὰ τὰ ἔσχεπαίξει τὴν ὑπόκρισιν τῆς ἀληθείας δείχνοντας ἐμπροσθεν εἰς πολλὰς καὶ ἀξιολόγους ἀνδρας τὴν κεκρυμμένην τὴν αἵρεσιν, καὶ τὴν συμφωνίαν τέλους πάντων τῷ ψεύδῳ· ὁ δὲ Αἰκίνδυνος ἐπειδὴ δὲν ἠμπόρυσσε νὰ ἐναντιωθῇ, οὕτως ἄλλα τινὰ ὅπως νὰ εἰπῇ, πάλιν ὑποκρίνεται τὴν ὁμολογίαν τῆς ἀληθείας, βεβαιώνοντας καὶ ἐγγράφως τὰς λόγους ταύτας καὶ μετὰ ἰδίαν τὴν ὑπογραφήν, ὁμολογώντας καὶ λέγωντας, διὰ τὰς λόγους καὶ τὰ συγγραμματα τὰ σοφῆ Γρηγορίου, πῶς εἶχον ἄκραν κοινωνίαν καὶ συμφωνίαν, μετὰ τὰς ἀγίας τῆς Ἐκκλησίας· αὐτὴ ἡ ἐγγραφὴ καὶ ἐνυπόγραφος τὴν ὁμολογίαν, σώζεται καὶ τὴν σήμερον, καὶ κηρύττει τὸ ψεῦδος ἐκείνου καὶ τὴν δυσσεβείαν. ἀλλ' ὅμως ὁ ἀραπὴς δὲν ἄσπρισε· καὶ ὁ κάβραρος δὲν ὀρδοπόδησε· δὲν ἀπέμισε πολλὸν καιρὸς, καὶ ἀρνείται τὴν ὁμολογίαν ταύτην καὶ τὰ γράμματά της ὁμιαρώτατος· καὶ τριγυρίζοντας ἐπάνω καὶ κάτω τὴν Πόλιν, ἔκαναν μεγάλας ταραχὰς μετὰ τὰς ὁμόφρονάς της, κηρύττοντες ἐκεῖνα τὰ κατὰκριτα τῷ Βαβλαῦμ φρονήματα, καὶ πολλοὺς ἐπλανῶσαν ἀπὸ τὰς ἀπληστέρας καὶ ἀσηκίτας· διὰ τῆτο καὶ πάλιν συγκροτεῖται Σύνοδος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ὅχι μικρότερα καὶ κατωτέρα, ἀπὸ ἐκείνην ὅπως ἐγένετο κατὰ τῷ Βαβλαῦμ· καὶ πάλιν ὁ Γρηγόριος μέγας ἀγωνιστής, καὶ λαμπρὸς ἀδελφὴς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, καὶ τὴν πλάνην

(α) Γρηγόριος εὐρίσκεται ὀνομαζόμενος καὶ ὡς ὁ μιαιώτατος, Αἰκίνδυνος δὲ ἐπικρατεῖται· καὶ πανταχὺ μετὰ ταῦτα ἀνέχεται.

τὴν ἐν ταυτῷ ἐκ τῶν θείων γραφῶν καὶ τῶν Θεολόγων διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας ζηλιτεῦσαν καὶ κατατρέφον, καὶ εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς εὐσεβείας λαμπρῶς τὰ νικητήρια ἀποδίδοντας, παρόντος ἐκεῖ ὅμως καὶ τῷ δαυματῷ Βασιλέως, ὅς τις εἶχε μὲν τότε τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, χωρὶς ὅμως τῆς διαδήματος, καὶ ἀνεπλήρωσε τὸν τόπον τῷ δαυματῷ Βασιλέως τῷ αὐταδέλφῳ της, ὅπως εἶχεν ἐκδημήσῃ πρὸς τὸν Θεόν, μετὰ τὰ κατὰ τῆς εὐσεβείας κατορθώματα· ἐμνήσθη καὶ αὐτὸς τὸν ἀδελφόν της εἰς τὴν παρῶσαν Σύνοδον, καὶ ἀφ' ἧς ἀπέδειξε λαμπρῶς τὸν Αἰκίνδυνον κακῶς φρονῶντα τὰ τῷ Βαβλαῦμ, καὶ ὅτι προσφάτως ἐφέρετο ἐναντίος εἰς τὰ κοινὰ ἀξιώματα, καὶ τὰς δόξας τῆς Ἐκκλησίας, ἐπεκύρωσεν αὐτάματα μετὰ τὸν Πατριάρχην, καὶ τὰς λοιπὰς ἀρχιερεῖς, τὰς διδασκάλους καὶ τὰ εὐσεβῆ δόγματα τῷ Γρηγορίῳ, καὶ τῶν ὁμοφρόνων της· ἡ νὰ εἰπῶ κατὰ κράτος, ὅλοι ὅμως ἐδαύμασαν, καὶ ἀνεκέρχον αὐτὸν, καὶ μετὰ λόγους καὶ μετὰ γράμματα, ὅχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν προλαβάναν Σύνοδον· τότε δὲ, ἦγεν εἰς τὴν παρῶσαν Σύνοδον ἐγγραφὴ καὶ Τόμος κατὰ τῆς αἵρέσεως ταύτης καὶ τῶν ἀρχιεργῶν αὐτῆς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας μετὰ τὴν κοινὴν ψήφον τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος ὡς ἐν συντόμῳ περιλαμβάνει ὅλα (α), δηλαδὴ καὶ τὰ τῷ αἰρεσιάρχῳ Βαβλαῦμ, καὶ τὰ τῷ

(α) Τόμος εἶναι βιβλίον, ὅπως διαλαμβάνει, τὴν ὑπόθεσιν ὅλην, τὴν ὁποῖαν ἡ Σύνοδος ἐδεώρησε, καὶ ἀπεφάσισε· τρεῖς δὲ Τόμοι εὐρίσκονται ὅπως περιέχουσιν τὰ τῷ Βαβλαῦμ, ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἀγάπης τῷ ἱερῷ Δοσιθέῳ τῶν Γεροσολύμων· ὁ πρῶτος εἶναι τῶν ἀγορευτῶν κεκυρωμένος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας· ὁ δεύτερος Τόμος εἶναι συνοδικὸς, ὁ ὁποῖος τότε ἔγεννη, ὅταν ὁ Αἰκίνδυνος ἐφανερώθη βαβλαμῆτης· καὶ τῶτον λέγει ἐδώκεν ὁ συγγραφεὺς, πῶς ἡ παρῶσα Σύνοδος ἐγραφε καὶ Τόμον, ὁ ὁποῖος περιέχει ὅλα· ὅτι ἡ Σύνοδος ὅπως ἐκείνη κατέκρινε τὴν Βαβλαῦμ, Τόμον δὲν ἐγραφε, ἀπεφάσισε δὲ, ὅτι ἡ ὁποῖος ἄλλος μετὰ ταῦτα ἤθελε φανερωθῇ νὰ φρονῇ καὶ νὰ λέγῃ τὰ ἴδια τῷ Βαβλαῦμ, νὰ εἶναι καὶ ἐκεῖνος ὑποκείμενος εἰς τὰ ἴδια ἐπιτίμια, ὅπως ἐξεφωνήθησαν κατ' ἐκείνην· ὅθεν ἡ Σύνοδος τῇ τῇ ὅπως ἐγενετο κατὰ τῷ Αἰκίνδυνος· δευτερευομένη ἐπ' αὐτὴν εἰς τὴν ἀπύρασιν τῆς πρώτης, σὺν τῷ Βαβλαῦμ, κατέκρινε καὶ τὸν Αἰκίνδυνον· τὰ δὲ μιὰ καὶ ἀσπὴ φρονήματα τῷ Βαβλαῦμ, ὅπως λέγει, πῶς περιέχονται εἰς τὸν Τόμον τῆτον, αὐτολεξεῖ εἶναι ταῦτα.

Τὸ ἐν Θεωρίᾳ λαμβάνει φῶς θεότητος, ἐκ ἀπρόσιτον ἢ· ὅδε κατὰ ἀλήθειαν ὑπῆρχε φῶς θεότητος· ὅδε ἀγγέλων ὅπως ἱερότερον, ἢ θεώτερον, ἀλλὰ καὶ χερότερον, καὶ κατωτέρον καὶ αὐτῆς τῆς ἡμετέρας νοήσεως· πάντα γὰρ ταῦτα νοήματα καὶ τὰ νοήματα, σημειώματα εἰς τὸ φῶς ἐκείνου, ὡς τῇ ὅψει διὰ τῶν αἰσῶν προσπίπτοντος· . . . νῦν μὲν συνημαίνεις καὶ φαινομένης, νῦν δὲ διαλυμένης καὶ εἰς τὸ μὴ εἶναι χωρῆτος· αὐτὸ φανταστὴν, μερῶν της καὶ πεπερασμένης· . . . τοιγαρὶν οἱ λέγοντες αὐτὸ, ὑπὲρ ἐν, καὶ ἀληθινόν, καὶ ἀπρόσιτον καὶ τὰ τοιαῦτα.

τῇ κακῇ διαδόχῃ τῇ Ἀκινδύνῃ, βεβαιωμένοι ἀπὸ τὰς ὑπογραφὰς τῶν κορυφαίων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ προτιότερα ἀπὸ ὅλων, ἦτον βεβαιωμένος ἀπὸ τὴν ὑπογραφὴν τῆς οἰκουμενικῆς Πατριάρχης· εἰς πᾶρα πολὺ μακρὸς βλέπω τὸν λόγον τρέχοντα· καὶ ἀνάγκη εἶναι, κατ' ὅσον δυνηθῶ, νὰ τὸν συγείνω, σπρώχνωντας διὰ νὰ εἰπῶ ἔτι μὲ βίαν, εἰς ἕνα μέρος καὶ εἰς ἄλλο, ὡς εἰς θέατρον, τὰς πυκνὰς ὑποθέσεις, ὅπως συνάτῃ ἐμπροσθέν μου.

Μόλις ἐπέρασαν δύο μῆνες, ἀφ' οὗ ἔγινε τέτῃ ἡ δευτέρα Σύνοδος, καὶ ἀρχισεν ἡ πολυκαιρινὴ ἐπανόστασις τῶν ἐδικῶν μας τῶ ἐνὸς δηλαδὴ μέρος κατὰ τῶ ἄλλου, καὶ ὁ κακὸς ἐμφύλιος πόλεμος καὶ ἀφανισμὸς ἀρχισε λέγω τὸ μέγα τῶτο κακὸν, καὶ ὁ Πατριάρχης, ὁ πᾶς ἦτον κοινὸς ποιμὴν καὶ ὁδηγὸς καὶ τῆς Βασιλείας ἐν ταυτῷ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἶχε χρεὸς νὰ καταπύῃ, ὅσον ἐδύνατο τὸν κοινὸν ὄρυβον, καὶ τὰς ἀλόγους ὁρμὰς καὶ τὸν φθόρον καὶ τὰς διαβολὰς νὰ ἐμποδίσῃ, καὶ νὰ λαλήῃ καὶ νὰ ἐνεργῇ μέλιστα τὰ πρὸς εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν, ὡς καμνητὴς καὶ εὐαγγελιστὴς τῆς εἰρήνης, ἐκεῖνος ὅμως ἐφαίνετο ὅπως ἔκανε, φεῦ, ὅλον τὸ ἐναντίον, καὶ ὅχι μόνον δὲν ἐνήργει πρὸς ἑνωσιν, ἀλλ' ὡς νὰ εἶχεν ἔργον κατ' αὐτό, τὸ νὰ πράττῃ τὰ ἐναντία, τέτοιαις λογῇς μέλιστα καὶ ἐξάναντε κατ' ἐκάστην τὴν μάχην καὶ τὴν διαίρεσιν, καὶ τὸν πόλεμον· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἔχῃ ὁμογνώμονά τε καὶ τὸν μέγαν Γρηγόριον, (ὁ ὁποῖος μέλιστα καὶ συχνὰ τὸν ἐνεδέτει καὶ τὸν ἐσυμβέλευε, νὰ κἀνῃ τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸ ἐπάγγελμά τε, δηλαδὴ νὰ ἐνεργῇ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὁμόνοιαν, ἡ ὁποία εἶναι κοινῶς ὠφέλιμος καὶ εἰς τὴν βασιλείαν, καὶ εἰς ὅλον τὸ χριστιανικόν

αὐτὰ, πεπληνημένοι εἰσι καθάπερ, καὶ ἐδὲν τῶν φαινομένων καλῶν ὑψηλότερον εἰδότες, ἀσβεστὸς τε διὰ τῶτο, καὶ ὀλεθριώτατα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰσάγοντες ὀνόματα... πρὸς ταῦτα μετὰ τοῦ Θεοῦ Γρηγορίου ἡ Σύνοδος ἀντίφερε τὰς τῶν ἀγίων πατέρων ῥήσεις, καὶ ἐδογματίσεν ὁρθῶς, ὅτι καὶ ἀπρόσβιστοι εἰσι, καὶ φῶς κυρίως θεότητος· καὶ ἀκτίστοι καὶ ἀμέριστοι, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐκείνο τὸ φῶς τῆς μεταμορφώσεως· ἐβλασφήμει δὲ ὁ μικρὸς καὶ εἰς τὴν κοινὴν προσευχὴν τῶν χριστιανῶν ὅπως λέγει, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Τίς τὸ Θεὸ ἐλέησον με τὸν ἁμαρτωλόν, λέγωντας, πῶς εἶναι ἀσεβὲς τινὸς ὑπερέτις ἱρεῖν, καὶ ἐμβρόντητοι καὶ μικροὶ ὀνομάζει τὸν τῶτο νομοθετήσαντα, καὶ τὴν ἡγίαν, καὶ φυλακὴν τῆς καρδίας, καὶ προσοχὴν. ὅπου ἐδίδασκον οἱ ἀσκηταὶ τὰς ἀρχαίους, τερατεῖαν ὁ κατάρτος· καὶ εἶπε δὲ ἡ Σύνοδος, σὺν τῷ Γρηγόριῳ, ὅτι ἡ τοιαύτη εὐχή εἶναι, ἡ ὁμολογία τῷ Πέτρῳ πρὸς τὸν Χριστὸν παραδομένη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐν εἰδὲς εὐχῆς ἐκ τῶν ἀρχαίων πατέρων Χρυσόστομου διαδόχῃ, καὶ ἄλλων μυρίων· ὁ τρίτος Τόμος ἀκολουθεῖ ὕστερον.

τὸν σύστημα· τὸ δὲ ἐναντίον, τὴ ἔλεγε, κοινὰ ὅπως πρὸς ἐνεῖ ὅλα τὰ κακὰ καὶ εἰς τὰ δύο μέρη, γίνεται αἷτιον καὶ τῆς θείας ἀγαπητικῆς, ἡ ὁποία καὶ μόνη εἶναι ἀρκετὴ νὰ ἐπιφέρῃ κάθε λογῆς ὀλεθρον καὶ ἀφανισμόν) ἐπειδὴ λέγω δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἔχῃ καὶ τῶτον ὁμόφρονά του, ἀλλὰ εἶδε μέλιστα ὅπως τὸν ἐσυμβέλευε, καὶ τὸν ἐδίδασκε τὰ ἐναντία τῆς γνώμης τε, καὶ ὅχι μίαν, ἢ δύο φορὰς, ἢ ἐν μοναχῶν κατ' ἑἑν, ἀλλὰ καὶ πολλὰς, καὶ ἐνώπιον μεγάλων προσώπων, καὶ μέσα ἐκ τῆς Σύγκλητον, καὶ κάποιαις φορὰς, καὶ ἐμπροσθεν τῆς Βασιλίσσης, καὶ ποτὲ μὲν μόνος τε, ποτὲ δὲ καὶ μετὰ ἄλλας μοναχὰς καὶ συνασκητὰς, ὅντας πρέπον καὶ ἀκόλαστον, ὡς κοινὸς πατήρ καὶ κοινὸς φροντιστής, νὰ θαυμάσῃ καὶ νὰ ἐπαινήσῃ τὸν ἅγιον διὰ τὸ φρόνημά τε καὶ τὴν ἐγκαιρίαν τε παρρησίαν, καὶ νὰ τῷ ὁμολογήσῃ μέλιστα καὶ χάριτας, καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην, καὶ διὰ τὴν πρόνοιαν τῷ κοινῷ καλῷ· αὐτὸς δὲ ὁ καλὸς ἄνθρωπος, μέλιστα ἐδείξεν ὅλα τὰ ἐναντία. κινεῖται εἰς ὀργὴν, φέρεται κατὰ τῶ φίλε, ἀρματώνεται κατὰ τῶ καλῷ συμβαλτορος, καὶ ζητεῖ μετὰ κάθε τρόπον νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἄνδρα· ἀπέχρησε τὰς ὅσας τιμὰς αὐτὸς ὁ ἴδιος τῷ ἔκανε προτιότερα· ἀλησμόνησε, πῶς αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸν ἀνεκήρυττε, καὶ παρρησίαν, καὶ κατ' ἰδίαν κεφαλῶς, καὶ προτιότερα ἀπὸ τὰς Συνόδους, καὶ εἰς τὰς Συνόδους, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὰς Συνόδους, καὶ πῶς τὸν εἶχεν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν πρώτων τε φίλων· δὲν βάνει εἰς τὸν νῦν τε τίποτας, ὅτε ἀπὸ τὰ ἀπερασμένα, ὅτε ἀπὸ τὰ παρόντα, ἀλλὰ ἕνα καὶ μόνον συλλογίζεται, νὰ παιδεύσῃ τὸν Γρηγόριον.

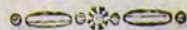
Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἅγιος ἐκατάλαβε, πῶς εἰς μάτην ἐκοπίαζεν, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν· καὶ εὐγαίνωντας, ἔξω τῆς Πόλεως, ἐκεῖ κοντὰ εἰς κάποιον μέρος, ἐπέραν μετὰ τὴν συνηδισμένην τε ἡσυχίαν μόνος μόνῳ Θεῷ προσευχόμενος, καὶ θρηνηῶντας, κατὰ τὸν προφήτην Ἰερεμίαν, τὴν τῷ γένει παρακοὴν καὶ τὴν πανωλεθρίαν· ὁ δὲ ποιμὴν, ἦγαν ὁ Πατριάρχης, ἐπειδὴ μίαν φορὰν, ἀρχισε νὰ ἐπιβλεψέται τὸ ποιμνιον, καὶ διὰ τῶτο περισσότερον ἐσπάδαζε νὰ καταβάλῃ τῆς ποιμνὸς τὰς κριὰς, διὰ νὰ κατορθώσῃ μετὰ τῶτον τὸν τρόπον τὴν κακογνωμίαν τε, ἔχωντας λέγω τέτοιαν ὁρμὴν καὶ λύσσω, τί δὲν ἐσυλλογίζετο; τί δὲν ἐμελέτα καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν, διὰ νὰ ῥίψῃ κάτω αὐτὰ μα μετὰ ἄλλας, καὶ τῶτον τὸν ἐπίσημον κριὸν τῆς μεγάλης ποιμνὸς τῷ Χριστῷ; καὶ ἐπειδὴ πρωτοπιδὶ δὲν εἶχεν ἢ ἔχουσα τε, καὶ ἐδὲ ἠμπόρεσε καὶ ἔχνος συκοφανίας νὰ πλάσῃ κατ' ἐκείνην δηλαδὴ τῷ Γρηγόρι, τί κάνει; γρεφεταὶ κατὰ τῆς εὐσεβείας ὁλος ὁ δειλαίος, καὶ πόλεμον ἀλλόκοτον καὶ παράδοξον σηκώνει κατὰ τῆς Ἐκκλησίας· καὶ τῶν θείων δογμάτων ἀναίρεσιν μελετᾷ, φεῦ, ἡ κεφαλὴ τῶν ἱερῶν καὶ δι-

δασκάλων· ὅτι μὲ τὸν τρόπον τῶτον ἐφαντάσθη ὁ ἀνόητος, ἀντάμα μὲ τὰ δόγματα, νὰ ἐγκραμένησῃ καὶ τὸν πρόμαχον αὐτῶν καὶ κήρυκα Γρηγόριον· Ἐμβάζει λοιπὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ νέος ἄτος Θεομάχος ὁ Πατριάρχης (α), ἀντὶ τῆ μαθητῆ τὸν προδότην· ἀντὶ τῆ σοφῆς Ἀποστόλης, τὸν ψευδαπόστολον· καὶ ἀντὶ τῆ Χριστῆ, τὸν Ἀντίχριστον· ἀντὶ τῆ μεγάλης Γρηγορίας δηλονότι, τὸν τῆς ἀληθείας ἀποστάτην καὶ πολέμιον, Ἀκίνδυνον λέγω τὸν ψευδώνυμον ἡσυχὰ καὶ κατ' ὀλίγον εἰς τὴν ἀρχὴν, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ παρήκτισε καὶ ἀναίσχυντα· ἐπειδὴ ἀνελπίστως ἄρχισε νὰ ἐπαινῇ καὶ νὰ ὑψώσῃ καὶ νὰ δεφενδεύῃ καὶ μὲ λόγια καὶ μὲ ἔργα τὸν Ἀκίνδυνον, τὸν δὲ Γρηγόριον μὲ τὴν ἱερὰν συνοδίαν τε, καὶ μὴ παρόντας ἐκατηγόρει, καὶ κατέτρεχε, καὶ παρ' ὀλίγον τὰς ἐκαταδικάζει χωρὶς κριτήριον· καὶ ἡμέρας ὁλοκλήρας καὶ νύκτας, μὲ τὸν διδάσκαλον τῆς αἵρέσεως ἀντάμα ἦσαν, καὶ ἐσπένδαζε, καὶ ἐσυνομιλεῖ, καὶ συνηγωνίζετο μὲ ἐκεῖνον κατὰ τῆς εὐσεβείας, καὶ τῶν ἐδικῶν τῶν προμάχων, αὐτὰ ἐκεῖνα, ὅπῃ περιέχεσθαι καὶ τὰ βιβλία τῶν ἱστορικῶν, καὶ σχεδὸν ὅλοι, τὰ ἔχουσιν εἰς τὴν μνήμην, καὶ τὰ ἡξεύρουσι· καὶ διὰ τὴν συντέμνω τὸν λόγον, Γρηγόριος ὁ τῆ φωτὸς Ὑῆς καὶ λαμπρὸς κήρυξ, εἰς φυλακὴν σκοτεινὴν· ὡς τῆς ἀδικίας ἐπιβαλῆς, ὡς κακὲργος, κατὰ τὸν προφήτην Ἰερεμίαν καταδικάζεται, ὕπερα ἀπὸ πολλῆς συκοφαντίας καὶ ἀσυστάτης κατηγορίας· ἐπειδὴ θέλοντες νὰ σκεπάσων ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν τὰς τὰς ἀληθινὰς αἰτίας, ὅπῃ δὲν ἤδελε νὰ συμφωνήσῃ μὲ αὐτὸς εἰς τὴν ἀναψιν τῆς μάχης, ἀλλὰ μάλιστ' καὶ μὲ ὅλα τα τὰ δυνατὰ τὰς ἐμποδίζε, καθὼς ἀνωτέρω εἰπομεν, εἰς τῶτο ἐκατάστησαν οἱ παμπόνηροι τὰ πράγματα, ὥστε ὅπῃ ἐκεῖνα ὅπῃ ἔκαμαν αὐτοὶ, τὰ ἐπεφόρτισαν ἐπάνω εἰς τὸν τὸν πάντη ἀδῶν καὶ ἀνεπίληπτον, λέγοντες δηλαδὴ, πῶς ἦτον ἐπίβελος τῆ κοινῆς, καὶ ὅτι αὐτὸς ἐξάδη αἰτίος τῆς συνομοσίας καὶ ἀποστασίας καὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου· δὲν ἔλειψε δὲ ἀπὸ κοντά τε ὁ καλωτάτος μαθητὴς τε καὶ φίλος τε ὁ Δαυὶδθεός, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἄλλας τὰ πειρασμοὺς εἰς κάθε καιρὸν καὶ τόπον, καὶ μὲ ὅλην τε τὴν χαρὰν ἐξάδη μέχρι τέλους μέσα εἰς ἐκεῖνην τὴν μακρὰν φυλακὴν, καὶ εἰς τὰ ἐπίλοιπα τοῦ λυπηρά.

Οἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ κακὴν τύχην προσάτης, ἀφ' ἧ ἔβαλεν εἰς τὰ δεσμὰ καὶ τὸν λέοντα τῶτον, κατὰ τὸν πόδον τε, ἐνόμισε, πῶς ἐτελείωσεν τὸ πᾶν, καὶ διὰ τῶτο εἰς τὸ ἐξῆς ἐσπένδαζε νὰ κα-

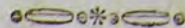
(α) Ἰωάννης ὠνομάζετο αὐτὸς, Καλέκας τοῦ πύκην· ὃν ὕστερον Σύνοδος ἀθροισα τῆ θρόνῳ κατέσκηψε.

καταστήσῃ διδάσκαλον τῆς Ἐκκλησίας (ὡ γὰρ καὶ ἦλθι· ὡ νόμοι θεοὶ, ὡ μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν καὶ πατέρων ἱερῶν ἄθλοι καὶ ἀγῶνες καὶ αἵματα, ὅπῃ ἐσύστησαν αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν, ὕπερα ἀπὸ τὴν σφαγὴν καὶ τὸ αἷμα τῆ Χριστῆ) διδάσκαλον λέγω τῆς Ἐκκλησίας ἐσπένδαζε νὰ καταστήσῃ τὸν ἀλιτήριον καὶ προδότην τῆς Ἐκκλησίας, Ἀκίνδυνον λέγω τὸν ἀρχηγὸν καὶ θησαυροφύλακα τῶν αἱρέσεων, ὕπερα ἀπὸ τὸν Βαρλαάμ· ἤδελεν εἰπῆ τινὰς, ὅτι παιδαγωγὸν ἐκατάστηεν τὸν Ἀΐδην, καὶ τροφῆα τὸν θάνατον, καὶ εἰς τὰ πρόβατα τὸν λύκον· ἐπειδὴ τί ἄλλο ἐμελλε νὰ διδάξῃ ὁ ὑβριστὴς τῆς ἀγίας Τριάδος, παρὰ τὰς σατανικὰς αἵρέσεις τε; ἀλλὰ δὲν ἤξευρεν ὁ ἀσύνετος, ὅτι εἰς κακὸν τῆς ἰδίας τα κεφαλῆς ἐμελέτα καὶ ἐββαλένετο· ὅτι αὐτὸς μὲν ἠτοιμάζετο νὰ χειροτονήσῃ πρεσβύτερον τῶτον τὸν ἐδικόν τα διδάσκαλον καὶ μαθητὴν· ἠδὲ φιλόχριστος Βασίλισσα, ὡς ἤλασε τῶτο, ἔδειξε ζήλον διὰ τὴν κινδυνεύουσαν εὐσεβίαν, ὅχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν αἰμίνοισον ἀνδρατὴ καὶ Βασιλέα· ὁ δὲν καὶ δοκιμάζει νὰ προλάβῃ τὸ κακόν, καὶ μὲ λόγους καὶ μὲ νεθεσίας εἰς τὸν Πατριάρχην· ἐκεῖνος δὲ παρόμοια μὲ ἓνα κωφόν, εἰς μὲν τὴν Βασίλισσαν, τίποτας δὲν ἀποκρίνεται, τὸν δὲ ἀποβεβλημένον καὶ ἀπὸ τὰ ἱερὰ πρόδυνα, καὶ πρὸ πολλῆς ἀποξενωμένον τῆς Ἐκκλησίας, ἐμβάζει μὲ βίαν μέσα εἰς τὰ ἄδυτα, καὶ συναριθμεῖ μὲ τὰς διακόνους τῆς ἀγίας Βήματος καὶ τῆ Χριστῆ, τὸν διάκονον τῆ ψεύδους καὶ τῆ Σατανᾶ· ἡ γὰρ Ἀῖνα (τῶτο ἦτον τὸ ὀνοματὴς) ἡ γὰρ Ἀῖνα ἡ βασίλισσα, εὐδὺς ὅπῃ ἔμαδε τὰ κακῶς καὶ βιαίως παρὰ τῆ Πατριάρχῃ γινόμενα, καὶ ὅτι τὸν ὑπὸ δύο ἀγιοτάτων Συνόδων ἀναθεματισμένον Ἀκίνδυνον, διάκονον ἐχειροτόνησε, δὲν ἀργόπρησεν ὁλοτελεῖν, ἀλλὰ παρευδύς ἀποστείλασα ἀποδιώχνει ἀπὸ τὰ ἱερὰ τὸν κακῶς ἐπιτηδέσαντα εἰς τὰ ἀγιοτάτα, καὶ φεύγει ὁ κακὸς Ἀκίνδυνος ἐκείθεν μὲ τὰς ὁμόφρονάς τε· οἱ ὅποιοι βέβαια διὰ τὰς πολλὰς τῶν ὕβρεις καὶ ἀναίσχυντίας, ἤδελεν λάβῃ καὶ βαρδισμὰς, καὶ ἤδελεν καταδικασθῇ καὶ εἰς φυλακὰς, καὶ ἐξαιρέτως ὁ κακίστος χειροτονηθεὶς Ἀκίνδυνος, ἂν δὲν ἤδελε προφθασθῇ νὰ κρυφθῇ καὶ νὰ τρυπώσῃ εἰς τόπους ὑπογείας καὶ σκοτεινὰς, ἀδηλος καὶ ἀφανέρωτος εἰς τοὺς ἄλλους ὅλους, ἔξω ἀπὸ ὀλίγας ἐδικὰς τε, ὅπῃ τὸν ἤξευραν· ἠκολούθησε δὲ καὶ σύγχυσις εἰς τὸν κοινὸν λαὸν πολλὴ κατὰ τῆς αἵρέσεως· καὶ σχεδὸν κάθε τάξις καὶ ἡλικία, ἔτρεχον ἄνω καὶ κάτω ζητῶντες τὰς ἀλιτηρίας διὰ νὰ τὰς κατασχίσουν· καλὸν μοι φαίνεται νὰ ἀκέσωμεν καὶ ταῦτα ἀπὸ τὴν σοφὴν καὶ καλὴν γλῶτταν τῆ Γρηγορίας, γράφει γὰρ ἐκεῖνος τοιούτης λογῆς, εἰς ἓνα τε φίλον.

„Θέλει καταλάβει νομίζω, & θέλει θυμιάσει κατ' ἑνας & ἀπὸ τῆς, τὴν δύναμιν τῆς ἀληθείας, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς φρονῶμεν & κηρύττομεν· ὅτι ὅχι μόνον ἔλαβε τὰ νικητήρια εἰς δύο Συνόδους, ὅταν ἀκόμα δὲν εἶχε γεννηθῇ καμία σύγχυσις πολιτική, ἀλλὰ & ὅταν ἐσηκώθη, & ἦτον ὅλον ἓνα ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, & ἡμεῖς ἐφανήκαμεν βαρεῖς, & ἡ συκοφαντίας τῶν ἐχθρῶν διὰ πολὺν καιρὸν ὑπερίσχυσαν ἐναντίον μας· ἐπειδὴ, εἰς καιρὸν ὅπῃ ὅλοι ἐκεῖνοι ἔλεγον & ἐπραττον κατ' ἡμῶν μὲ ὄλην τὴν ἀδιαντροπίαν, διὰ τὰ ὁποῖα & εἰς τὴν φυλακὴν κατεκρίθημεν, ὅμως ἡμεῖς οἱ μισημένοι, οἱ νομιζόμενοι ἐχθροὶ, οἱ εἰς τὴν φυλακὴν κεκλεισμένοι, ἐνίκησαμεν κατὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν θείων δογμάτων. ὅχι ὀλιγώτερον, παρὰ προτιότερον· τὸ δὲ ὅλον, ἐσάθη ἔργον τῆς θείας δυνάμεως, ἡ ὁποία τελεῖται ἐν ἀσθενείᾳ, καθὼς αὐτὸς ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τὸν Ἀπόστολον· δι' οὗ, τότε κατὰ ἀλήθειαν τελεῖται, ὅταν πολεμῆται, & πολεμημένη νικᾷ· & εἰς καιρὸν ὅπῃ φαίνεται, ὅτι ἐγκρεμνίζεται & πίπτει εἰς τὰ βάθρα, ἀπὸ τὰς κινδύνους, τὰς ὁποίας πᾶσχεσιν ἐκεῖνοι ὅπῃ τὴν δεσπευδύουσιν, ὅμως γίνεται ὑψηλότερα & ἀδελωτός, εἰς τὰς πολέμους τῆς· & ἐγίνετο τὸ ἴδιον, ὡς ἀνίσως τινὰς ἤθελε δέσῃ τὴν γλῶτταν & τὴν χεῖρα ἄλλα τινὸς ἔπειτα ἤθελε τὸν προσκαλῇ εἰς ἐξουερισίαν λόγων, ἡ γραμμάτων, & πάλιν ἔδωκε μὲ τὸν τρόπον δὲν δύναται ὁ λελυμένος νὰ νικήσῃ κατὰ τὸ λέγειν, & γράφειν τὸν δεδεμένον· διὰ τὴν σοφίαν νὰ ἴδῃς, οἱ Βασιλεῖς μᾶς εἶχον διὰ ἐδικὰς τῶν ἐχθρῶν· ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπῃ λαλῶν τὰ πρὸς χάριν τῶν Βασιλέων, μᾶς ἀνόμεζαν σασιασῆς, & αἰτίες τῆς κοινῆς· ταραχῆς, ἐπειδὴ δὲν ἐδίδαμεν γνώμην σύμφωνον μὲ τὰς καίρας, & νὰ συντρέχωμεν εἰς τὸν κοινὸν ὄλεθρον· & ἂν οἱ ἄλλοι τότε, πῶς μᾶλλον οἱ φανεροὶ & ἄσπονδοι ἐχθροὶ μας, & ὅπῃ ἓνα & μόνον σκοπὸν εἶχον & ἔχασιν πάντοτε, νὰ μᾶς κατατρέχωσι; φανερὰ λοιπὸν ἐκατακρίθημεν εἰς τὴν φυλακὴν ἀντάμα μὲ τὰς δεσμίαις & κακέρχους· & μᾶς ἐπρόσβαλαν κατηγορίαν, πῶς φρονῶμεν & κηρύττομεν νέα δόγματα, ἐπειδὴ κάποια ἐντροπὴ ἐκράτει ἐκείνας ὅπῃ μᾶς ἐκαταδίκασαν, & δὲν ἐδύναντο νὰ εἰπῶν τὸ ἀληθινὸν αἴτιον, διὰ τὸ ὁποῖον μᾶς κατέκριναν· αὐτὰ βλέποντες οἱ βαρλααμίται, δηλαδὴ τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσμένειαν τῶν κρατάντων, ἔλαβον θάρρος, & περισσότερο ἀπὸ ὅλης τῆς ἄλλης, ὁ γνήσιος ἐκεῖνα μαθητὴς & διάδοχος ὁ Ἀκίνδυνος, & μεταχειρίζονται μὲ κολακείας τὸν Πατριάρχην, ὅπῃ ἀναπτεν ἀπὸ μίσους ἐναντίον εἰς ἡμᾶς, ἐπειδὴ δὲν ἠδελύσαμεν νὰ συμφωνήσωμεν μὲ αὐτὸν εἰς τὰς τὰς καίρας ταραχάς, & ὑποκρίνονται αὐτοὶ εὐνοίαν & πρὸς αὐτὸν, & πρὸς τὰς Βασιλεῖς, &

κα-

κάποια ἄλλα ἀκόμα τῷ προσφέρουσι & τῷ προβάλλουσι, μόνον ἀνίσως & τὰς βοηθήσῃ, τῶρα ὅπῃ ἔλαβον τὸν καιρὸν, νὰ κινήσῃν κατεπάρνομας, & νὰ ἀποβάλῃν τὴν προτέραν ἐντροπὴν ὅπῃ ἐνίκησαν, μὲ ἓνα τέτοιον ξαναπάλαισμα· Οἱ δὲ Πατριάρχης, & τὰ προφερόμενα δὲν ἀπέβλεπε, & κοντὰ εἰς ἐκεῖνα ἔλεγε, πῶς τὴς ὁμολογεῖ & χάριν, ἀνίσως ἡμπορέσαν νὰ κάμνῃ ὅλης τῆς ἀνθρώπου ἐχθρὸς ἐδικούε μας· & μάλιστα ἐκεῖνος ὅπῃ εἶναι εἰς τὰ Βασίλεια, ὅθεν & τὴν φυλακὴν αὐτὸς ἐνήργησεν εἰς ἡμᾶς, διὰ νὰ μὲν ἄφοβος εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ ἡμᾶς· & λοιπὸν εἰς τὸ ἐξῆς γίνεται εἰς αὐτὰς τὰ πάντα, δηλαδὴ, ἔξαρχος, σύμμαχος, μάρτυς τῶν λεγομένων ἀπὸ ἐκείνας, ὡς ἂν ὅπῃ τάχα τὰ ἤξευρεν αὐτὸς, & καθὼς ἐφαντάζετο, μάρτυς ἀξιοπίστος, ἀκόμα & ἀπὸ τὸ πατριαρχικὸν τὰ ἀξίωμα· γίνεται βεβαιωτής, ὡς ἂν ὅπῃ ἦτον ὁ ἴδιος & κριτὴς, & τὸ κράτος ὅλον εἶχε τῆς Εκκλησίας· γίνεται δὲ αὐτὰς & μεσίτης πρὸς τὰς Βασιλεῖς, & λαμβάνει παρ' αὐτῶν προστάγματα βασιλικά, & τὰ ἐγχειρίζει εἰς αὐτὰς ἀντάμα μὲ ἄλλα ἐδικὰ τὰ, διὰ νὰ τὰ δείχνῃν εἰς τὰς τυχόντας, πῶς εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ ὀργῆς ἐναντίον εἰς ἡμᾶς, & νὰ γυρίζωσι μὲ τὸν φόβον εἰς τὰ ἐδικὰ τῶν φρονήματα, ἐκείνης ὅπῃ μὲ τὸ καλὸν δὲν πεύδονται· δὲν σέκασιν ἕως ἐδῶ τὰ κατ' ἡμῶν κινήματα, ἀλλὰ & Σύνοδοι γίνονται, ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερα ψευδοσύνοδοι, & εἰδῶλα Συνόδων, εἰς τὰς ὁποίας, & φοβερῆς, & ὑποσχέσεις, & δόσεις, & ἀποσερήσεις, & ἀπλῶς εἰπεῖν, κάθε καλὸν, & κάθε κακὸν, ὅχι μόνον ἐλέγγο, ἀλλὰ & μὲ τὸ ἔργον ἐγίνετο, ἀπὸ τὸν κοινὸν προσάτην τῆς Εκκλησίας τὸν Πατριάρχην· & τὰ μὲν κακὰ ἐπακολούθησαν εἰς τὰς ἐδικὰς μας βοηθὰς & φίλους, τὰ δὲ νομιζόμενα καλὰ, εἰς τὰς ὁρμώντας κατ' ἡμῶν, & δυσφημῶντας ἡμᾶς. ἀλλ' ὡς τῶν παραδόξων κριμάτων τῷ Θεῷ· ἀνέβη κατὰ ἀλήθειαν εἰς τὸσον ὕψος ἡ κατ' ἡμῶν ἐνεργημένη κακία, ὅχι διὰ τὴν ὑλωθῇ & νὰ ἐσάθῃ ἐπὶ διὰ πάντα λαμπρὰ & περιφανῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ κατασπαυθῇ & νὰ ἐγκρεμνωθῇ εἰς τὰ βάθρα περισσότερον, & νὰ ὑπάγῃ μὲ ἦχον & κρότον εἰς τὴν ἀπώλειαν, & νὰ μὴν ἡμπορέσῃ νὰ λαλῶσθαι ἐδὲ τὰς μακρυνοῦς· ὅτι, ἀφ' ἧς ἐφαντάσθησαν, πῶς πλέον ἐνίκησαν, & ὅλα ἔτρεχαν κατὰ τὴν ἐδικὴν τῆς ἀρέσκειας, & ἐμελετήσαν νὰ βάλῃν τέλος πάντων & τὸν κολοφῶνα τῶν κακῶν, μάλιστα & τὸν ἐβαλαν, τὴν παρὰ νομον λέγω τῷ Ἀκίνδυνῳ χειροτονίαν, εἰς ἓνα τοῖστον καιρὸν ὅλον ἐδικὸν τῆς, κινεῖ τὰς Βασιλεῖς ὁ τῶν Βασιλέων Θεός· διεγείρει πρὸς ζῆλον διάπυρον τὰς ἀξιοματικὰς ὅλης, ἀπὸ αὐτὰς ὕστερα, τὰς ἀρχοντας· ὕστερα ἀπὸ τὰς ἀρχοντας, τὰς ὑποκρίσεις & δορυφόρους & βασιλικὰς ὑπηρετίας· & ἀπλῶς εἰπεῖν διεγείρει & κινεῖ, ὅλα τὰ βασι-

λι-

λικὰ τάγματα, καὶ ὅλως, τῷ βασιλικῷ Παλατίῳ· ἀφῆνω τὸν ἐπίλοιπον λαόν· καὶ ἦτον νὰ βλέπῃ τινὰς ἓνα πρᾶγμα ἐξάιτιον· οἱ κατ' ἡμῶν θυμωμένοι Βασιλεῖς, ἐγύρισαν ἑξαφνα τὸν θυμὸν τας, πρὸς ἐκείνους ὅπῃ ἐλύσσαζαν κατ' ἡμῶν· καὶ οἱ ἄλλοι ὅλοι ὕπερα ἀπὸ τοὺς Βασιλεῖς ἐσυναγωνίζοντο ἀναμταξὺ τας, καὶ ἀναμταξὺ τας ἐπαρακινῶντο ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, εἰς τὴν ἐδικὴν μας βοήθειαν· καὶ τὸ θαυμασιώτερον, ὅτι καὶ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἀκόμα δὲν εἶχε παύσῃ, μάλιστα ἦτον καὶ ἐπάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς, διὰ τὸν ὅποιον καὶ εἶχαν μᾶς ἐχθροειδίᾳ· ἅς παραστήσωμεν τὸ πρᾶγμα μὲ μίαν τοιαύτην ὁμοίωσιν· ἀνίσως ἤθελαν πολεμῶν δύο τινὲς ἀναμταξὺ τας· καὶ ἂν ἓνας ἄλλος ἤθελαν ὑπάγῃ νὰ παρακαλέσῃ τὸν ἓνα ἀπὸ αὐτὰς, νὰ τῷ γένῃ κριτῆς εἰς ἐκεῖνα ὅπῃ εἶχε νὰ τὸν εἰπῇ, τάχα ἔμελλε νὰ δώσῃ ὁλόκληρα καμμίαν ἀπόκρισιν εἰς τὸ ζήτημά τῆς, εἰς καιρὸν μάλιστα ὅπῃ ἐπεκράτει ἡ μάχη πρὸς τὸν ἐδικόν τῆς πολέμιον, καὶ ὅλως διόλου πρὸς ἐκείνον ἦτον δεδομένος; μὰ ἀνίσως ἀκόμα εἶχε καὶ τὰς ἀντιλέγοντας ἐκείνος ὅπῃ ἐζήτηε τὴν ἀπόφασιν, πόσω περισσότερον τῷ ἐγίνετο δυσκολώτερον τὸ ζητούμενον· μὰ ἀνίσως εὐρίσκετο καὶ εἰς ὑποψίας κακὰς κοντὰ εἰς ἐκείνον ὅπῃ βίνει κριτὴν ἡγεῖν πῶς δὲν εἶναι φίλος, ἀλλὰ καὶ ἐχθρὸς, καὶ ὅτι εἶναι μάλιστα καὶ φίλος τῷ ἐχθρῷ τῆς, καὶ οἱ ἀντιλέγοντες πρὸς τῶτον, ὅλως διόλου ἐφαίνοντο φίλοι ἐδικῇ τῆς, καὶ ἐχθροὶ τῷ ἐχθρῷ τῆς, ἂν ὑποδέσῃς μίαν ταυτὴν κατάστασιν εἰς ἐκείνον ὅπῃ ζητᾷ τὴν ἀπόφασιν, πῶς δὲν εἶναι καὶ ἀπὸ μιᾶς ἀδύνατον, ἐκεῖνο ὅπῃ ζητεῖ; ναι βέβαια, ἡδεῖς ἀμφιβάλλει· ἀλλὰ τέλος πάντων, τὸ ἀδύνατον εἰς ἐκείνον, ταῦτο μὲ πολλὴν εὐκολίαν ἔκαμεν ὁ Θεὸς ἐδῶ εἰς ἡμᾶς τὰς νομιζομένας ἐχθράς. καὶ μᾶς ἐβοήθησε μὲ δῆμους, μὲ στρατιώτας, μὲ στρατιγὰς καὶ τοπάρχας, διὰ νὰ δείξῃ διὰ πάντων εἰς ὅλως τῆς ἀληθείας τὴν δύναμιν, πῶς εἶναι ἀνίκητος.

Καὶ αὐτὰ μὲν διηγείται ἡ ἀγία ἐκείνη γλῶσσα, δέλωντας νὰ παραστήσῃ μὲ αὐτὰ κεφαλαιωδῶς καὶ ὡς ἐν συντομῇ πρῶτον τὴν φανεράν λύσσαν τῶν ἐναντιῶν, τὴν ὁποίαν εἶχαν κατ' αὐτὰ καὶ τῆς εὐσεβείας· τῶν ὁποίων ἦτον ἑξαρχος καὶ πρόμαχος καὶ στρατηγός ὁ κακὸς τῆς Ἐκκλησίας προσάτης· καὶ δεύτερον δέλει νὰ παραστήσῃ, πόσον εἶναι ἐμψύχωνος ἐφευρετικῆς, καὶ ἀκατανίκητος ἡ πρόνοια καὶ ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ, ὡς ἂν ὅπῃ διὰ μέσων ἐκείνων τῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια εἰς ὅλως φαίνονται καὶ εἶναι ἐναντία, παραδόξως καὶ ὑπὲρ φύσιν ἐνεργεῖ καὶ κατορθώνει τὰ κάλλιστα.

Τὰ

Τὰ δὲ κατὰ μέρος συμβάντα εἰς ἐκείνον τὸν καιρὸν, ποῖος ἱστορικώτατος ἱστορικός δύναται νὰ τὰ ἐκφράσῃ ἓνα πρὸς ἓνα, ὅσα ἐκδείας δυνάμειος ἔγιναν, πρὸς θαυμασμοὺς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως; μάλιστα δὲ καὶ ἀπὸ αὐτὰ, τὰ περισσότερα ὁ ἐδικὸς μας ἄγιος θεὸς φιλόσοφος, περισσότερον καὶ καλύτερα ἀπὸ ὅλως τῆς διηγητικῆς καὶ ῥήτορας, τὰ ἐφιλοσόφησε καὶ τὰ ἐρήνικότερον μέσα εἰς τὰς θαυμαστὰς λόγους τῆς, καὶ εἰς διαφόρους ἐπιστολάς ὅπῃ ἔγραψεν εἰς τὰς φίλας τὰς ἓνα δὲ μόνον, ἡ δὴ ἐξ ἐκείνων δέλω ἀναφέρω ἐγὼ, καὶ ἔπειτα πάλιν δέλω γυρίσω εἰς τὰ πρῶτα τὸν λόγον μου.

Ἡ γεμὸνα καὶ στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν τῆς Πελοποννήσου οἱ Βασιλεῖς ἓνα καλὸν ἄνθρωπον, φίλον μὲν ἐδικόν τας, φίλον δὲ καὶ τῆς εὐσεβείας ὅχι ὀλιγώτερον, καὶ τῆς ὀρθοδόξου θεοῦ ὑπερασπιστήν· εἰς τῶτον κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας τὰς ἀνδρώπας καὶ ὑπηρετας, ἡκολάθησε καὶ ἓνας ἀπὸ τὰς μαθητὰς καὶ φίλους τοῦ Ἀκίνδυνου, ἔξωθεν μὲν εὐσεβὴς καὶ ἔμμορφος, ὡς ἀπὸ γένους λαμπρὸν καταγόμενος, δυσειδὴς δὲ ἀπὸ μέσα καὶ ἄσχιμος, καὶ τὴν γλῶσσαν ὕβρισις καὶ ἀκράτητος ἀγκαλὰ καὶ νὰ τὸν ἐμετάβαλε μετ' ὀλίγον ἡ δεξιὰ τοῦ ὕψους· εἰς τῶτον ἔδωκεν ὁ διδάσκαλός τῆς Ἀκίνδυνος, ἓνα τέτραδον γεμάτον ἀπὸ τὰ πλέον κυριώτερα δόγματα, τὰ ὅποια ἔγραψε κατὰ τῆς εὐσεβείας μὲ λαμβανὰ μέτρα, διὰ νὰ τὰ μεταδώσῃ εἰς τὰς Πελοποννησίους· τὰ ἐπῆρεν ἐκεῖνος μετὰ χαρᾶς, καὶ ἔχωντάς τὰ ἐπάνω τῆς ὡς ἂν θαυμάσιον ἐγκόλπιον, ἐμελέτα κατ' ἐκάστην δεξιὰν, καὶ μὲ τὰς παρόντας ἐδιελέγετο κατὰ τῆς εὐσεβείας σφοδρότατα, καὶ πρὸς τὸν διαφεντευτὴν αὐτῆς τὸν θεῖον Γρηγόριον, μυρίας λοιδωρίας καὶ βλασφημίας ἀπεσφενδύει· καὶ μὲ ὅλως ἐκείνους ὅπῃ ἐλαλῶσαν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀγίας, αὐτὸς ἐφιλονεκεῖ, καὶ τὰς ἐναντιώνετο, καὶ προτύτερα ἀπὸ ὅλως, μὲ τὸν ἰδίον τῆς αὐθεντικῆς δηλαδὴ τὸν στρατηγόν, καὶ ἐκ τῆς ἐναντίας, δυνατὰ ἐδιαφέντευε τὸν Ἀκίνδυνον, ὑπερεπαίνωντάς τον, καὶ κηρύττωντάς τον, πῶς μόνος ἐκεῖνος τῇ ἀληθείᾳ εἶναι ὁ τῆς εὐσεβείας διδάσκαλος· ἀλλ' ὁ Θεὸς ὅπῃ πάντοτε φροντίζει διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀπάντων, μὲ μίαν παράδοξον ὁπτασίαν, καὶ αὐτὸν ἡλευθέρωσε τῆς πλάνης, καὶ τὰς Πελοποννησίους ἐξήρπασεν ἀπὸ τὴν ψυχοφθόρον βλάβην, καὶ ὅλως τὰς πίστες ἐπεσεμήριξε μὲ τὸ παράδοξον τῆς θαύματος· ὁ δὲ τρόπος ἐσάθη τοῖσιν.

Πρὸ τῆς ἀκόμα νὰ κινήσῃ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινῆσιν, ἐκεῖ δὲ πᾶ ἑκοιμᾶτο μίαν νύκτα, εἰς τὸ σπῶμά τῆς, μὲ τὰς πονηρὰς ἐκεῖνα γεράματα εἰς τὸν κόρπον τῆς, ἰδὼ καὶ τὰ φαίνονται, πῶς ἤλθαν ἑξαφνα δορυφόροι βασιλικοὶ, καὶ τὸν προσέζησι νὰ σηκωθῇ τὸ ὀβλιγρότερον καὶ νὰ τὰς ἀκολουθήσῃ, διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὴν φυλακὴν, κατὰ τὴν βα-

βασιλικὴν προσηγὴν· ἐκεῖνος δὲ ἀπὸ τὸν φόβον διαταραχθεὶς, συγκώ-
νεται παρευδὺς, γεμῆτος ὅλος ἀπὸ ἀγωνίας καὶ θόρυβον· ἀφ' ὧ δὲ
μακρῶς ὀλίγοντι συνήλθεν εἰς τὸν ἑαυτὴν τον, ἐνόμισε, πῶς ἦτον ἁ-
πλῶς ὄνειρον, ἀποτέλεσμα τῆς φαντασίας, ἡ ὁποία συνιζίζει νὰ ἁ-
ναπλάττῃ πολλὰς φορὰς, καὶ ἐκεῖνα ὅπῃ δὲν εἶναι ὁλότελα, ὅθεν
καὶ ἐγείρε πάλιν εἰς τὸ προσκέφαλόν τε, διὰ νὰ μετακοιμηθῇ· καὶ πάλ-
ιν, ὅτι τὸν ἔλαβεν ὁ ὕπνος, τὸ φαίνονται ἐκ δευτέρου οἱ βασιλικοὶ
δορυφόροι, καὶ πάλιν τὸν προσέβλεπον τὰ ἴδια, καὶ αὐτὸς ὁμοίως, ὡς καὶ
πρῶτα, πηδᾷ ἀπὸ τὸ σπῶμα, κυριευμένος ἀπὸ φόβον καὶ τρόμον με-
γαλῆτερον (ἐπεὶ καὶ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἔλαχε νὰ δοκιμασθῇ τὴν
βασιλικὴν φυλακὴν, καὶ ἀκόμα ἦτον ἐγκαιρὰ εἰς τὴν μνήμην τα, ἡ ἐκ
τῆς φυλακῆς ταλαιπωρία καὶ κακῶσις) ὅθεν καὶ μετὰ τὴν συλλογισμὴν
τα ἐπάλειψεν εἰς πολλὴν ὥραν, καὶ εἰς ἀπορίαν εὐρίσκειτο φανταζό-
μενος ἐκεῖνα τὰ ἴδια κακά· ἀλλὰ καὶ πάλιν μετρωτὰς το διὰ ὄνειρον
καὶ φάντασμα ἁπλῶς, ἔπεσε καὶ πάλιν διὰ νὰ κοιμηθῇ, ἐπεὶ δὲ οἱ
βασιλικοὶ ὑπηρεταὶ καὶ τρίτην φορὰν ἐλθόντες τὸν ἐπρόσεξαν μετὰ πε-
ρισσοτέραν σφοδρότητα, ἐκεῖνος ἀκόμα κρατημένος ἀπὸ τὸν ὕπνον, ἐ-
φάνετο, πῶς νὰ ἐδειχεν ἀπορίαν πρὸς ἐκεῖνας, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς βα-
σιλικῆς ὀργῆς ἐξήτει νὰ μάθῃ· καὶ ἐκεῖνοι παρευδὺς δείχνοντες μετὰ τὸν
δάκτυλόν τας τὰ γράμματα τῆς κακίης αἰρέσεως, τὰ ἔλεγον ἐνταυ-
τῷ καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ὀργῆς, ἐπεὶ δὲ, λέγει ἔχεις κοντὰ σε τὰ δυσ-
σεβεῖς Ἀκινδύνες τὰς βλασφημίας, καὶ σπαδάσεις νὰ τὰς ὑπάγῃς καὶ εἰς
τὴν Πελοπόννησον, διὰ πολλῶν καταστροφῶν καὶ ἀπώλειαν· καὶ ὅτι, ἂν
δὲν τὰς ἀπορρίψῃς εὐθὺς τώρα μακρὰν ἀπὸ λόγου σε, καὶ νὰ ἀποσ-
πάσῃς καὶ τὴν καρδίαν σε ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ προσπάθειαν εἰς αὐτὰ,
βέβαια δὲν θέλεις γλυτώσεις, ἀπὸ τὴν ὀργὴν τῆ βασιλείας, ὅπου
ἔχει κατὰ σὲ· ἐκεῖνος δὲ καὶ παρευδὺς εἰς τὸν ὕπνον τὸ ἐφάνη, πῶς
ἐκαταπέσθη εἰς τὰ λεχθέντα, καὶ ὅτι μετὰ πάσης προθυμίας ὑπεσ-
χέθη τὴν εκπλήρωσιν· ἀλλὰ καὶ ἐξυπνῶντας, παρευδὺς τὴν ὑπόσχε-
σιν τὰ ὕπνα, ἐξυπνος τὴν ἔβαλεν εἰς ἔργον, ἐπεὶ δὲ πλέον δὲν του
ἔμεινεν ἀμφιβολία, πῶς ἦτον θεῖα ἡ ὁπτασία ἐκεῖνη, λαμβάνοντας
ἀπὸ τὰ ἴδια πράγματα τὴν βεβαίωσιν· ὅθεν ῥίπτωντας εἰς τὴν ἀ-
πώλειαν τὰ κακά γραμματεῖα ἐκεῖνα, καὶ δείχνοντας ἔχθραν μεγα-
λὴν πρὸς αὐτὰ ἀντὶ φιλίας, ἐκοιμήθη μετὰ ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς τα
τὸ ἐπὶ λοιπὸν τῆς νυκτός· ἡμέρας δὲ γενομένης, πηγαίνοντας κατὰ
τὴν συνήθειαν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Ἡ' γεμόνος, ἐνώπιον ὅλων τῶν ἐκεῖ
παρόντων ἐπαρρησίαζε τὴν μετάνοιαν τα καὶ διὰ τὴν προτέραν τα ἀ-
φροσύνην, ἐξήτει συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ ἀπὸ τὰς παρόντας,
διηγόμενος μεγαλοφώνως εἰς ὅλους ἁπλῶς τῷ Θεῷ τὰ θαυμάσια· ἀρ-
πά-

πάξει τὰς λόγους ἐκεῖνας, ὁ πρῶτος Υἱὸς τῆς Ἡ' γεμόνος, καὶ σπαδακτικὰ τρέ-
χει πρὸς τὸν μέγαν, ὅπῃ ἦτον κλεισμένος εἰς τὰ Βασιλεια, ἐξαγ-
γέλωντας καὶ διηγόμενος εἰς τὰς ἐδικὰς τα, καθὼς ἤκουσε, τὴν ψυ-
χόλεθρον ἐπιβαλὴν τῆς αἰρέσεως, καὶ πῶς ἡ θεῖα δύνα-
μις ἐδαυματέργησε, καὶ τὴν ἐματάωσε καὶ τὴν ἀνέτρεψε θαυμασιώτα-
τα· καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἔυγαλε καὶ τὸ κακὸν ἐκεῖνο βιβλίον τῆς
δυτσεβείας τὸ ποιητικόν, καὶ τὰς τὸ ἔδωκε, διὰ βεβαίωσιν τῶν λόγων
τα· ἀνέει ὅλα καὶ ὁ διδάσκαλος ἐκεῖ ξεχωριστὰ ἀπὸ τὰς ἐδικὰς τα· καὶ
ἐπεὶ δὲ ἀμφιβολία καμμία δὲν ἦτον παντελῶς, μετὰ τὸ νὰ ἐκείτοτο ἐμ-
προθεν εἰς τὰς ὀφθαλμούς ἐκεῖνο τὸ μικρὸν βιβλίον τῆς αἰρέσεως, τὸ
ὁποῖον ἕως τότε ἐκατάκρυπτεν ὁ κακὸς πατὴρ ὅπῃ τὸ ἐγέννησε, φο-
βόμενος ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἐλέγχων τῆς λαμπρᾶς γλώσσης τῆς Γρη-
γορίας, μετὰ δάκρυα θερμά, καὶ μετὰ κάποιαν ἀρετήν ἡδονὴν τῆς ψυχῆς
τα, ἀπέδιδεν ὁ ἅγιος τὰς εὐχαριστίας τα εἰς τὸν Θεόν, ὅπῃ ἀποκρίπ-
τει καὶ ἀφανῶς καὶ προφανῶς τὰς ὁρμὰς τῆς κακίης αἰρέσεως, καὶ παν-
σόφως οἰκονομεῖ τὴν σωτηρίαν τῶν πολλῶν· ἐπεὶ δὲ ὅχι μόνον τότε
πρῶτον εἰς ἐκεῖνα ἐδαυματέργησεν ὁ Θεός, ἀλλὰ γεμάτη εἶναι ἀπὸ
τοιαύτας θαυματεργίας, ὅπῃ συνέβησαν εἰς ἐκεῖνας τὰς καιρὸς, ὅλη
σχεδὸν ἡ ξηρὰ, καὶ ὅλη ἡ θάλασσα, τὰ νησιά, καὶ αἱ πόλεις, καὶ προ-
τῆτερά ἀπὸ ὅλης ἡ μεγαλόπολις Θεσσαλονίκη, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἤρ-
χισε, κατὰ πρώτην φορὰν ἡ ὑπόδρασις· καὶ πανταχῶς μὲν εἰς ἄλλας
πόλεις ἐσέβησαν κρυφίως τὰ αἰρετικά γράμματα, (ἐπεὶ δὲ ἐδῶ εἰς
τὴν Κωνσταντινέπολιν πλέον δὲν εἶχαν δύναμιν καὶ τόπον, μετὰ τὸ νὰ
ἐξηλιτεύθησαν καὶ καθυβρίσθησαν συνοδικῶς πολλὰκις) ὁμοῦ ἐπιάνον-
το σχεδὸν ὅλα θαυμασίως ἀπὸ τὰς ὁδοδόξας, ὡς ἂν τότε οἱ λησταὶ καὶ
ιερόσυλοι, καὶ πρὸ τῆς νὰ ἐνεργήσουν εἰς ἄλλας τὴν βλάβην τα, ἐπα-
ραδίδοντο εἰς τὰς χεῖρας καὶ εἰς τὴν γλώσσαν τῆς Γρηγορίας, τὸν ὁποῖ-
ον, ἐχειροτόνησε θαυμασίως ἐκεῖ αὐτοκράτορα καὶ Θεὸν τῶν τοιούτων, (α)
ὁμόνοος φύσει Θεός καὶ Δεσπότης, καὶ μετὰ ὅλον ὅπῃ ἦτον καὶ κλεισμέ-
νος, καθὼς εἶπαμεν πολλὰκις, καὶ σχῆμα εἶχε καταδίκην, διὰ νὰ γέ-
νη θαυμασιώτερά ἡ θεῖα δύναμις, ὅπῃ ἐνήργει δι' αὐτὸ.

Τῆς

(α) Λέγει τὸτο ὁ συγγραφεὺς, καθὼς ἡ γραφὴ περὶ τῆς Μαυρίως, Θεὸν τοῦ
Φαριζαίου τέθεικα σε,

Τῆς ἰδίας οἰκονομίας τε καὶ θαυματαργίας ἐσάθη ἔργον καὶ ἡ
 θεωρία, τὰ μεγάλῃ καὶ θαυμαστῇ Σάββα· φίλος μας εἶναι αὐτὸς ὁ
 Σάββας, καὶ συμπολίτης ἐδικὸς μας, Θεσσαλονικεὺς δηλαδὴ, καὶ ἀδω-
 νίτης ἁγίος Βυτοπαιδινός· μέγας εἰς τὴν ἀσκήσιν· λύχνος τῆς διακρί-
 σεως· οἶκος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ταπεινώσεως· ἄλλος ἡλῖος μετὰ σώ-
 ματος ἀπὸ τὰς ὑπερφυσικὰς ἐλάμψεις καὶ ενεργείας τῆς τοῦ φωτός·
 ἕτος λοιπὸν ὁ τοσέτος ἅγιος ἐπτασίαν εἶδε φοβεράν, διὰ τὸν θεο-
 μίσητον Ἀκύνδον, καὶ τὸ μικρόν τε ἄθροισμα, ὅπῃ κατὰ ἀλήθειαν
 „κάθε νῦν ἐκπλήττει καὶ διάνοιαν· „ Νύκτα ἦτον λέγει, ἐγὼ δὲ
 τὴν πολλὴν προθυμίαν εἶχα εἰς τὴν προσευχὴν, ὥστε ὅπῃ σχεδὸν
 ἀπέραντα τὸ περισσώτερον μέρος τῆς νυκτὸς προσευχόμενος. καὶ ἐν τῇ
 μεταξύ μου ἐρήνῃ, πῶς ἐνύστακα ὀλίγοντι, ὥτῃ ἐνα κοιδίασμα
 κίρασμα τῶν πέντε αἰσθήσεων, ὅπῃ ἐμποδίζει τὸν νῦν, μεταξύ ὕ-
 πνε καὶ ἐξυπνισμῶ· ἐκεῖ μὲ φαίνεται, ὅτι εὐρέσθηκα μέσα εἰς μίαν ἁ-
 γίαν Ἐκκλησίαν, μεγάλῃν ὠραιότητιν καὶ θαυμαστήν· καὶ αὐτὴ βλέπω
 ἕνα πλῆθος ἀρχιερέων, ἱεροφορεμένων μετὰ σοφίας φωτεινοτάτας· οἱ ὁ-
 ποῖοι εὐχαίναν ἀπὸ τοῦ ἁγίου βῆμα μετὰ θαυμαστὴν εὐταξίαν, καὶ ἐμοι-
 ράζοντο εἰς δύο μέρη ἴσα, ὥταν δύο ρεύματα ἑνὸς ποταμῶ· καὶ τὸ
 μὲν ἕνα μέρος ἀπὸ αὐτῶν, ἐγέμιζε τὸν δεξιὸν χορὸν ὅλον ἀπὸ τῶν
 ἁγίων εἰκόνας ἕως κάτω, τὸ δὲ ἄλλο μέρος ἐγέμιζε τὸν ἀριστερὸν χο-
 ρόν· καὶ ὅλοι ἐφαίνοντο, πῶς ἔσκεον μετὰ θαυμαστὴν εὐταξίαν καὶ ἀκατά-
 νόητον εὐλάβειαν, καὶ μετὰ μίαν τὴν τὴν προσοχὴν, ὥτῃ ὅταν ἱεραρχῶν-
 ται τὰ θεῖα μυστήρια· ἦτον δὲ καὶ ἕνα πλῆθος λαῶν ἁπείρων, ὅπου
 ἔβλεπον αὐτὰ ἀντάμα μετὰ ἐμένα, μετὰ ἄκρον τὰς θαυμασμών, ὥτῃ
 ἐκκατικοί· ἐν τῇ μεταξύ βλέπω, ὅπῃ εὐχαίνει καὶ ἕνας μοναχὸς τε,
 ὥτῃ ἱεροδιάκονος, ἐνδεδυμένος τὴν ἱεροδιακονικὴν στολήν, ὅλος φωταε-
 ρής, καὶ ὥτῃ βασιλικῶν μεγάλων ὁρισμῶν μηνυτής· καὶ ἐφαίνεται, πῶς
 νὰ ἐκράτει καὶ βιβλίον ἱερὸν εἰς τὰς χεῖράς τε, καὶ ἔμελλε διὰ νὰ τὸ
 ἀναγνώσῃ· καὶ λοιπὸν περὶ πάντας κατὰ εὐθείαν ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν δύο
 χορῶν, ἀναβαίνει σπαθαικτικὰ ἐπάνω εἰς τὸν ἱερὸν Ἀμβωνα· καὶ πρῶ-
 τον μὲν, βλέπει ἔμπροσθέν τε ὀλίγην ὥραν μετὰ πολλὴν προσοχὴν·
 ἔπειτα θεωρεῖ κατὰ πολλὰ σοχαδικῶς, ἕνα κατὰ ἕνα ὅλας μας, ἴσως
 διὰ νὰ κάμῃ προσεκτικὸν τὸ ἀκροατήριόν τε· καὶ ἀληθινὰ μεγαλωτά-
 τη σιωπῇ, καὶ φόβος ἦτον εἰς ὅλον ἐκείνον τὸν ἱερώτατον καὶ μέγιστον
 Ναόν (προσέχετε παρακαλῶ, διατὶ μέλλω νὰ εἰπῶ αὐτολεξεῖ ἐκεῖνα
 τὰ ἴδια θεῖα λόγια τῶν θεῶν Σάββα, καθὼς τὰ ἤκουσα διὰ ζωῆς
 φωνῆς ἀπὸ τοῦ ἁγίου σώματος) ἀνοίγει τέλος πάντων τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο
 βιβλίον ὁ φοβερός ἐκεῖνος, καὶ τοιαύτης λογῆς ἀναγινώσκει μεγαλοφώνως
 „ Ἀκύνδον τὸν λαλήσαντα βλασφημίας ἄδικα εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ
 „ Θεοῦ

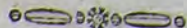
„ Θεὸς Ἐκκλησίαν· τὸν νέον προδότην τῆς ὁρθοδοξίας· τὸν νέον Ἀ-
 „ ρεῖον, ὅπῃ ἔσχισε τὴν Ἐκκλησίαν τῇ Χριστῇ, καθὼς ἐκεῖνος· τὸν
 „ ἀποστάτην, τὸν παραιτῆτην, τὸν φανερόν τῆς ἀληθείας πολέμιον,
 „ ἀνάθεμα· καὶ εὐδὺς οἱ δύο χοροὶ τῶν ἀρχιερέων, μετὰ ὅλον ὅμῃ ἐ-
 „ κείνο τὸ πλῆθος τῶν λαῶν, μετὰ μεγάλην καὶ θαυμασίαν βοὴν ἔκραζον τὰ ἴ-
 „ δια φοβερά λόγια, ὅμῃ καὶ τὸ ἀνάθεμα· καὶ ἐγὼ ὁμοίως ἀγχοκρούσα
 εἰς τὸν αὐτὸν μετὰ καίποιαν ἐσωτερικὴν βίαν, ὅπῃ μετὰ ἡνάγκαζε νὰ φω-
 νάζω καὶ ἐγὼ τὸ ἀνάθεμα· καὶ ἀποτινάζοντας ἐκείνον τὸν λεπτόν ὕ-
 πνον ἀπὸ τὰ ὀμμάτιά μου, εὐρέσθηκα μετὰ τὸν φοβερόν λόγον τῶν ἀνα-
 θέματος εἰς τὸ σῶμα μου· αὐτὰ μὲ ἐδιηγῆθη ὁ μέγας ἕτος θεωρῶν,
 καὶ μαθητῆς καὶ διδάσκαλος, αὐτῶν τῶν μεγάλων καὶ φρικτῶν μυστηρίων
 ὁ θεῖος Σάββας· ἀπὸ τῶν ὁποῖα κατὰ ἕνα καταλαμβάνει, πόσον ἡ-
 τοῦ φοβερά καὶ θεομίσητος ἡ αἵρεσις τῶν Ἀκύνδων, καὶ ὅτι αἵρεσις εἶ-
 ναι τὸ πρὸς τὸν ἅγιον τῶτον Χρῆστος μας, ὅπῃ ἐκ μίης ἀρχῆς μέχρι
 τέλους, τὴν ἐκαταπολέμησε, καὶ τὴν ἐκατάκαυσεν ὡς ὕλην φευγανώδη,
 μετὰ τὸ δεῖκόν πῦρ τῆς Θεοφώρας, καὶ πνευματικὴν γλῶττις τα.

Εὐρίσκατο ὅμως, καθὼς εἶπομεν πολλὰς καὶ κλεισμένους εἰς τὴν
 φυλακὴν· καὶ χρόνοι ἐγένοντο τέσσαρες, ὅπῃ ἔπασχε τὴν ταλαιπα-
 ρίαν τῆς φυλακῆς· καὶ μάλιστα ὅπῃ τὸ σῶμα τῶν πολλῶν νοσῶδες
 καὶ κατεφθαρμένον, καὶ ἐχρειάζετο νὰ νοσοκομῆται καὶ νὰ ἱατρευεῖται
 σχεδὸν κατὰ ἑκάστην, καὶ ὅχι νὰ πάσχι ὅμῃ ὅλα τὰ ἐναντία· ἐπει-
 δὴ καὶ μοναχὸν τὸ παντοτεινὸν κλεισίμον, καὶ τὸ νὰ μὲν τινὰς ἀνεύ-
 γαλτος εἰς τόσον πολὺν καιρὸν, φυσικὰ προξενεῖ μεγάλην φθοράν,
 ἀκόμα καὶ εἰς ἐκείνας ὅπῃ ἔχασι τελείαν τὴν ὑγίαν τῆς· ἀλλ' ὅμως ἐ-
 κείνον, καὶ μετὰ ὅλον ὅπῃ ἔπασχε τὴν πολυχρόνιον κίχωσιν, ἡ δι-
 πλὴ φθορὰ τῶν γένεας τὸν ἐπίκρανε περισσότερον, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ ἕ-
 να μέρους ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ὅπῃ κατὰ ἑκάστην ἀναπτε περισσώτε-
 ρον· ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους, ὅπῃ ἀδεύσαν τὸ πάτριον καὶ ἀποστολικόν
 σέβας, καὶ τὰς κοινὰς τῶν Θεολόγων παραδόσεις· καὶ ἐκείνο, ὅπῃ τοῦ
 ἐφαίνετο ἀκόμα πλέον δεινότερον καὶ ἀναισώτερον, ἦτον τῆτος, ὅτι πολ-
 λοὶ καὶ σχεδὸν ὅλοι· ἐπαραινόμενοι καὶ εἰς τὰ δύο αὐτὰ κακὰ, ἀπὸ
 ἐκείνης, ἀλλοίμονον, ὅπῃ ἐφαίνοντο προσάται καὶ κεφαλαὶ τῆς Ἐκκλη-
 σίας, ἀπὸ τῶν ὁποῖας μάλιστα ἔπρεπε καὶ μετὰ κάθε τρόπον νὰ ἐμποδι-
 ζῶνται, ἀνὰ καὶ ἀπὸ λόγων τῶν ἐκινῶντο τοιαύτης λογῆς· ὅμως ἀφίνων-
 τας εἰς τὸν Θεὸν καὶ τῶν καὶ ἐκείνων ὅμῃ τὴν διόρθωσιν, ποτὲ μὲν
 ἔλεγε μετὰ τὸν θεῖον Δαυὶδ „ γένοιτο Κύριε τὸ ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς,
 καθάπερ ἠλπίσαμεν ἐπὶ σε· ποτὲ δὲ συχνὰ ἐπρόσδετε καὶ ἐκεῖνο τὸ
 τῶν θεῶν Χρυσόσωμα, μετὰ τὴν ἴσῃν εὐνοίαν καὶ εὐχαρίστησιν, λέγωντας.

τὸ „δόξατοι Κύριε πάντων ἑνεκα· αὐτὰ τὰ δύο ῥητὰ ἐσυνήδιζε νὰ λέγῃ ἡ αἰδοῖμος ἐκείνη ψυχὴ εἰς ὅλην τὴν ζῶην, τρόπον τινὰ ὡσανύσεις ἀσπαρμούς καὶ χειρετισμούς· καὶ μάλις εἰς καιρὸν πειρασμῶν καὶ θλίψεων, ἀκαμπτος παντελῶς διέμενε καὶ ἀκλόνητος· καὶ ὅχι μόνον ἔμενε ἀφλεκτος, ὡς οἱ τρεῖς παῖδες ἐκεῖνοι, μέσα εἰς τὴν Κάμινον τῶν πειρασμῶν, καὶ τὸν Θεὸν ἐδόξαζεν, ὡς ἐκεῖνοι αἰδοῦντες καὶ νοητῶς, ἀλλὰ καιρὸν ἡσύχιας πορεύας, καὶ τελείας νεύσεως πρὸς τὸν Θεόν, σοχαζόμενος, καὶ τὸν τοῖστον καιρὸν τῶν πειρασμῶν, εἰς αὐτὰ καὶ ἐδόξα ὑπερφῶς νύκτα καὶ ἡμέραν, ὅχι ἄλλως, παρὰ ὥσαν νὰ ἦτον κατὰ ἀλήθειαν μία φύσις ἀσαρκος, ὅπῃ δὲν αἰδοῦνται κόπον καὶ κάματον· κοντὰ δὲ εἰς τὴν νοερὰν τὴν ἐργασίαν, ἐκαταγίνετο καὶ ἐκοπίαζε πάρα πολλὰ καὶ εἰς τὰ βιβλία τῶν Θεολόγων, γράφωντας καὶ λογογραφῶντας τὰ περὶ τῆς εὐσεβείας πίστεως· καὶ τὰς θαυμασίας λόγους ὅπῃ ἔχομεν ἀπὸ τὰς ἱερὰς τε χεῖρας ἐναντίον εἰς τὰς φλυαρίας καὶ δυσσεβείας τῶν κακίφρωνος Ἀκινδύνων, ὅλως ἐκεῖ μέσα εἰς τὴν φυλακὴν τὰς ἐσύνδεσε· τῆτοι εἶναι λόγοι ὄντως θαυμασοὶ, καὶ ὄντως ἄξιοι ἐκεῖνα τὰ μεγάλα νοῦς· ἐπειδὴ καὶ ἐκείνη δογματικὴν καὶ θεολογικὴν ἰδέαν περιέχασιν· καὶ διδάσκουσιν κατ' ἓνα ὅλον τὸ μυήριον τῆς ὑψηλῆς θεολογίας τῆς ἀγίας Τριάδος, καὶ ὅλον τὸ μυήριον τῆς ἐν σάρκι οἰκονομίας· καὶ κατὰ ἀλήθειαν, ἡ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι πρέπει νὰ ὀνομάζωνται μυήριον τῆς εὐσεβείας, ἡ πρέπει νὰ ὀνομάζωνται φανέρωσις καθαρὰ καὶ διδασκαλία τῆς ὑπερφῶς μυήριας τῆς εὐσεβείας, ὥσαν ὅπῃ ἀνοίγασιν τὰ κεκλεισμένα, καὶ τὰ σκοτεινὰ καὶ δυσκατανόητα ἐξηγῶσι καὶ σαφηνίσασιν, καὶ τὰς λόγους τῶν Θεολόγων καὶ διδασκάλων συμβιβάζουσιν ἄριστα, μετὰ τὰ ῥητὰ τῶν ἁγίων γραφῶν, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸ κήρυγμα τὸ ἐδικόν τε τὸ δείχνοντες σύμφωνον καὶ μετὰ τὰς Θεολόγους καὶ μετὰ τὰς γραφάς, καὶ ἄξιον διὰ νὰ θαυμάζεται ἀπὸ τὰς γνωστικὰς μετὰ τὴν ὑπερβολὴν, μετὰ ὅσῃν ἀδετινὰς ἄλλος σχεδὸν ἀπὸ ὅλους μέχρι τῆς σήμερον· τοιαῦτα ἦτον καὶ μέσα εἰς τὴν φυλακὴν τὰ ἐδικὰ τὰ κατορθώματα.

Ὁ δὲ Γεώργιος ὁ ψευδώνυμος Πατριάρχης, ὥσαν νὰ ἤθελε γένῃ ἔξω τῆ ἐαυτοῦ ἀπὸ μίας, καὶ ὥσαν νὰ τοῦ ἐσεῖδη ὅλος ὁ ἐγκέφαλος, καὶ ἡ φρένας, ἡ νὰ εἰπῶ καλλίτερα καὶ ἀληθέστερα, κυριευμένος ἀπὸ πνεῦμα πλάνης ὁ ἄδελφος, καὶ φανερὰ κινώντας κατὰ τοῦ Θεοῦ τὸν πόλεμον, ξαναρχιστὴ καὶ πάλιν τὰ πρῶτα τα· ψιφίζει διὰ πρόεδρον Θεσσαλονίκης ἀντάμα μετὰ τὰς ἐδικούς τε, ἓνα ἀπὸ τὰς μαθητὰς καὶ φίλας τῶν Ἀκινδύνων, ὅς τις εἶχε σχῆμα καὶ μοναχῆ καὶ

καὶ διακίνα (ὅτι τὸ κύριόν τε ὄνομα (α) τὸ ἀποσιωπῶ κατὰ τὸ παρὸν) δὲν εἶναι ἀμφιβολία· ἓνα ἄλλον Ἀκινδύνον, ἡ Βαρλαάμ, ὅσον κατὰ τὴν δυσσεβείαν, ἡτοίμαζεν εἰς χειροτονίαν· ἀλλὰ τὴν βελὴν ταύτην ἄνωθεν ἀνατρέπει ὁ Θεός· ὀγλυγορώτερα ἀπὸ τὰ προηγήθη ἐκεῖνα· καὶ ὅχι μόνον τὴν ἀνατρέπει θαυμαστῶς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς καφάλης τὴν γυρίζει τὰ ἐδικὰ τὰ βελεύματα καὶ κινήματα.

Ἐπειδὴ, κατὰ ἐκτάλαβη καὶ ταῦτα ἡ θαυμαστὴ Βασιλισσα (β), ἡ καλῶς τῆς εὐσεβείας ὑπερασπιζομένη, πέμπει παρευθὺς εἰς τὸν Γεώργιον τὸν τῆς αἰρέσεως ὑπέρμαχον, συμβουλευσά αὐτὴν, νὰ ἀπέχη παντελῶς ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν Βαρλααμιτῶν καὶ Ἀκινδυνιστῶν, ὥσαν ὅπῃ ἐδείχθησαν φανεροὶ αἰρετικοὶ ἐνώπιον δύο Συνόδων, ἀντάμα μετὰ τὰς διδασκάλας τῶν τῶν Βαρλαάμ δηλαδὴ καὶ τὸν Ἀκινδύνον· καὶ μετὰ γράμματα καὶ μετὰ Τόμους συνοδικὰς, καὶ μετὰ ἀρὰς καὶ ἐπιτίμια φρικωδέστατα, ἐξεκόπησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῷ Χριστῷ· ἐκεῖνος ὅμως δείχνωντας καὶ ἀναισχυντίαν κοντὰ εἰς τὴν δυσσεβείαν, καὶ μάλις νὰ εἰπῶ καὶ καλλίτερα, κατὰ θεῖαν παραχώρησιν, εἰς τὸν λάκκον ὅπῃ ἔσκαψεν ἐμπιπώντας δικαίως, ἐσεῖλεν εἰς τόπον ἀποκρίσεως πρὸς τὴν φιλόχριστον Βασιλισσαν, βιβλίον ὀλόκληρον, διὰ νὰ ἀπολογηθῇ ἐκεῖνο τρόπον τινὰ, διὰ τὰς καινοτομίας, καὶ τὰς ἀλλοιοτήτους πράξεις, ὅπῃ ἐμεταχειρίζετο· καὶ αὐτὸ, διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, ἐξάβη τὸ κῆτιον τῆς δικαιοσύνης τὰ καταστροφῆς, καὶ τῆς καθαιρέσεως· διαβολαὶ γὰρ καὶ συκοφαντικαί, καὶ βλασφημίαι ἦσαν μέσα εἰς αὐτὸ σεσωρευμένα κατὰ τὴν ἱερὰν Τόμην τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποῖαι, μετὰ ἓνα πρόσχημα ἐξηγήσεως, ἀπέβλεπον εἰς ἀνατροπὴν καὶ ἀναίρεσιν τῶν ὁρθῶς ἐκεῖ ἀποφασισμένων· τίς νὰ μὴν ἀπορήσῃ; ἀνατροπὴν ἐκεῖνα τῇ Τόμῃ, τὸν ὁποῖον πρὸ ὀλίγου αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἔτι εἰς τὰς φρένας τε ὢντας, ὡς κατὰ ἀλήθειαν Ὁρὸν εὐσεβείας, ἐπαίνεσε καὶ ἐσύνηνε, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων, καὶ χειρὶ, καὶ γλώττῃ καλῶς ἐσερέωνεν· ἦτον ἀκόμα μέ-

S 3

(α) Ὑποπέτω καὶ εἶναι τῆτος Νικηφόρος ὁ Γενηγόρας· ὅθεν καὶ ἐπειδὴ ἔτος μὲν ἀπέτυχε, μετὰ ὀλίγον δὲ ὑπερὶ ἀπολυθείς τῆς φυλακῆς ἐχειροτονήθη ὁ Γενηγόριος φθονήσας τῷ ἐγὼν ἐχθρὸς· δηλοῖ δὲ ἱστορικῶς τὸν αὐτὸν φθόνον ἐν τοῖς ἀντιρρητικῶς ὁ παρὼν συγγραφεὺς ἱερὸς Φιλόδοτος.

(β) „Ἐνδεχεται νὰ ταῦτα καὶ ἄλλοθεν· φαίνεται δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Τόμης τῆς Ἀγίας, καὶ μία ἀναφορὰ πρὸς αὐτὴν τὴν Βασιλισσαν, διδάσκουσα αὐτὴν, καὶ ἄλλας πολλὰς παρανομίας τῆς Πατριάρχης, καὶ τελευταίον καὶ τὴν τῶν δογμάτων διασπορὴν, καὶ παρακαλῶσα ἵνα διαναστῇ εἰς ἐκδίωξιν τῶν θείων νόμων, καὶ τῆς ἀληθείας ὃ δὴ καὶ ἐποίησε.

μέσα εἰς ἐκεῖνο τὸ μικρὸν βιβλίον, καὶ τὰ πλέον ἰσχυρώτερα καὶ κυριώτερα μέρη ἀπὸ τὰ δυσσεβῆ τῶν βαρλααμιτῶν συγγράμματα, διὰ τῶν ὁποίων ἀπεκηρύττοντο καὶ ἀπεβάλλοντο, ὡς κακὸδοχοί, ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄγιοι καὶ θεολόγοι τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὰ ἱερὰ τὰς συγγράμματα. Πιάνεται λοιπὸν ἀπὸ τὰ ἱδικὰ τὰ πτερὰ, καὶ πίπτει ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν δικαίαν παιδείαν τῆς Ἐκκλησίας ὁ λαμπρὸς τῆς ἀληθείας ἐκθρόνος· ἐπεὶ δὴ ἡ θαυμαστὴ βασιλίσσα ἀναφεν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τὸν ἱερόν της ζῆλον καὶ τότε, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φοράν· ἐσύναξεν ἐν ταυτῷ τὸν χορὸν τῶν ἀρχιερέων, καὶ τῶν ἐγκρίτων τῆς Ἐκκλησίας· ἐκέλευσε νὰ εἶναι παρόντες καὶ οἱ συγκλητικοὶ ἄρχοντες καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ τέλος πάντων, ἐπρόσβαλε νὰ παρασταῇ εἰς κρίσιν ὁ πρῶτος τῆς αἵρέσεως, ἀντάμα μετὰ τῆς ἐδμοῦς τῆς διδασκαλίας, καὶ ἀρχηγὸς τῆς αἵρέσεως· καὶ τέτα γενόμενα, ἀπογυμνῶται τῆς ἱεροσύνης, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποβάλλεται ὁ ἄδικος δικαιοτάτα (α). Ἐνθὺς δὲ μετὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην βεβαίωσιν τῆς εὐσεβείας (ὅτι βεβαίωσις τῆς εὐσεβείας, καὶ σήριγμα τῆς Ἐκκλησίας τῷ Χριστῷ, ἐγένινεν ἡ καταστροφὴ τῆς αἵρέσεως, καὶ τῶν ἐδικῶν της προμάχων) ἐνθὺς λέγω, τὴν ἰδίαν ἡμέραν, καὶ ἡ κοινὴ ταραχὴ διελύθη, καὶ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, καὶ οἱ βασιλεῖς ὁμονόησαν, καὶ ἐσυμφώνησαν καλῶτα ἀνάμεσόν τοις, καὶ τὰ μέλη ἐγνωρίθησαν ἀναμισταῦ τας, καὶ συνῆλθον εἰς μίαν ἐνότητά· κατὰ ἀλήθειαν θαυματουργία Θεοῦ ἐσάθη καὶ τῷτο, διὰ νὰ καταλάβῃ κατ' ἑνα, ποῖοι εἶναι οἱ καρποὶ τῆς αἵρέσεως καὶ τῆς κατὰ Θεοῦ βλασφημίας, ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς καταστροφῆς ἐκείνων, καὶ τῆς ὁρθοδόξου πίστεως· τῆς δὲ πρὸ πολλῶν ἐξορίσε εἰρήνης ἐπανελθούσης, καὶ Γρηγόριος ὁ μέγας τῆς φυλακῆς ἀπολύεται· καὶ λαμπρῶς μετὰ τῆς Στεφάνου τῆς ὁμολογίας, ὑπερα ἀπὸ τῶν χρόνων ἀγῶνας, καὶ καταδίκην, εἰς τὰς ἀγαπῶντας καὶ ἀγαπώμενας τὰ ἀδελφὰς ἐκπνέεται· καὶ διὰ νὰ παραδράμω τὰ μεταξὺ, ὁ μὲν δεῖος Γρίδωρος εἰς τὸν Πατριαρχικὸν ἀναβαίνει θρόνον, μετὰ κοινήν ψῆφον τῆς Ἐκκλησίας ὁμῶς καὶ τῆς βασιλείας, κατὰ τὴν συνήθειαν, καὶ προτιήτορας ἀπὸ τῆς, κατὰ δεῖαν συνέργειαν καὶ νεύσιν μάλιστα.

Γρη-

(α) Εἰσαφῆ καὶ τέτη ἡ Σύνοδος Τόμον, δι' ἣ ἐδηλοῦσιν τὴν τῷ Πατριάρχῳ διαστροφὴν, καὶ τὴν δικαίαν τὴν ἐξουσίαν, τὸν δὲ δεῖον Γρηγόριον ἀνώτερον πάσης δυστηρίας ἀπιδείξει· δὲ ἐνθὺς εἰσάγεται δὲ ἑστὸς μετὰ τῶν ἄλλων ἐν τῷ Τόμῳ τῆς Ἀγάπης· ἀναφέρει δὲ ταῦτα ἡ κατὰ τὴν ἐπίσημην καὶ τῇ Γρηγορίου Σύνοδος καὶ ἡτὶς κίτται ἐν τῷ τῆς Ἀγάπης Τόμῳ· περὶ ἧς ὑπερῶν.

Γρηγόριος δὲ ὁ μέγας ἐνθὺς ὑπερα ἀπὸ αὐτὸν καὶ δι' αὐτῶ, τῆς μεγαλοπόλεως Θεσσαλονίκης μητροπολίτης προχειρίζεται, πολλὰς καὶ μεγάλας διὰ τῷτο δεξιόμενος παρακλήσεις καὶ ἱεσίας, παρὰ τῷ ἰδίῳ Βασιλεῶς ἀμέσως, καὶ προσέτι, καὶ τῷ θαυμαστῷ Πατριάρχῳ καὶ λαμβάνει μὲν, ἢ νὰ εἰπῶ καλῶτερα, ἀπολαμβάνει τὸ κοινὸν τῆς Ἐκκλησίας, τὸν λαμπρὸν της ἐξ ἀρχῆς ὑπέρμαχον, καὶ προσάτην, τὸν ἡγεμόνα διὰ νὰ εἰπῶ ἄτω καὶ καθηγητὴν τῶν δεῖων νόμων, καὶ τοῦ μεγάλα ταύτης πληρώματος· καὶ δέχεται μὲν ἐκεῖνος τὴν ὑψηλὴν ἐκείνην κατέδραν, ὅχι χάριν ἀνθρωπίνην, καθὼς ἄλλοι, ἀλλὰ γέρας καὶ χάρισμα Οὐράνιον, διὰ τὴν ἐκ παιδὸς ἀρετὴν τα, καὶ διὰ τὰς μακρὰς ἀγῶνας καὶ ἰδρωτάς, ὅπῃ ἔχυσεν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας καὶ ὁρθοδόξου ὁμολογίας τα· δέχεται δὲ καὶ ἡ λαμπρὰ ἐκείνη καὶ μεγάλη Κατέδρα τὸν ὄντως ἄξιον αὐτῆς. Ἀλλὰ τί εἶπα δέχεται; μάλιστα καὶ ὅλον τὸ ἐναντίον γίνεται· ὅτι καταβαίνει μὲν ἀπὸ τὸ Βυζάντιον πρὸς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν εἰς αὐτὸν ποιμνὴν· ἐκείνη δὲ ἀποβάλλει καὶ τὸν ἀποστέφεται καὶ ἀποπιπᾷ μακρὰν ἀπ' αὐτῆς. ἐπεὶ δὴ ἀκόμα ἡ βρώμα τῆς προλαβασίας ἀλλήλομαχίας ἔμενεν εἰς αὐτὴν· ἀκόμα ὁ δυσώδης καὶ διεφθαρμένος χυμὸς ἐκείνης τῆς ἀρρώστιας, δὲν εἶχεν ἱατρευθῇ, καὶ ἡ εὐαδία τῆς εἰρήνης ἀκόμα δὲν εἶχεν ἀντιπνεύσει πανταχῶ (α). Καὶ πάλιν ἀρχὴ γίνεται εἰς αὐτὸν ἄλλων ἀγῶνων καὶ παλαισμάτων· καὶ πάλιν ἀπ' ἀρχῆς ἀδελφῆς ἐνρίζεται ὁ τῷ Θεῷ Ἀρχιερεὺς, ὡς νὰ ἡ-
τον

(α) Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος ἀποθανὼν, ἄφησε φτωχὰ καὶ χρεῖαν τὴν ἀνωτέρω πολυτάκτως ρηθεύσαν Βασιλίσσαν τὴν Ἀννὰν· ἄφησε δὲ καὶ τὸν διάδοχον ἐπὶ ἀνὴλικον Γεώργιον· ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον ἀφίκει ἐπίσκοποι τὸν μέγαν Δομέτιον Γεώργιον τὸν Κατακλιζήν. τῷ ὁποῖο δὲν ἔξερω πᾶς, ἔλαχε νὰ εἶναι φίλος ἄκρος ὁ δεῖος Γρηγόριος· ἑστὸς ὁ Κατακλιζήν ἐξω ἐνείσκιμος μετὰ στρατεύματα εἰς τὸ Διδυμότειχον, ἐβασίλευσε βιασθεὶς ὑπὸ τῷ στρατεύματι· ἐντὺθεν ἀρχισαί τὰ προειρημένα σκάνδαλα, τὰ ὁποῖα ἄνακτε περισσότερον ὁ Πατριάρχης, ὡς εἰρηται, τάχα βοηθῶντας τὸν διάδοχον τῆς Βασιλείας Γεώργιον τὸν Παλαιολόγον· καὶ διὰ τῷτο ἐνέφησε καὶ ἐφυλάκισε τὸν Γρηγόριον, διατὶ τὸν ἐπιτίμα, πῶς δὲν ἔκαμε καλά νὰ κινή τὸ ποιμνίον του εἰς ἐμφύλιον πόλεμον· ὁ δὲ Κατακλιζήν ὑπερισχύσας ἐμβῆκεν εἰς τὴν Πόλιν, καὶ ἐσέφθη ἐκ δευτέρου, διὰ νὰ δεῖξῃ, ὅτι ἐβιάθη εἰς τὸ πρῶτον σφθεῖς εἰς Ἀδριανούπολιν· καὶ ἑστὸς ἐκασεν ἡ μάχη, χωρὶς νὰ κακοποιήσῃ τινα ὁ Βασιλεὺς ἀπὸ τῆς ἐχθρῆς τα· ἔκαμε δὲ καὶ γαμβρὸν τα εἰς τὴν θαυμαστὰν τὴν Γεωργίαν τὸν Παλαιολόγον· εἰς τὴν Βασιλίσσαν ὅπως ὅποτε αἱ διχόνοιας, εἶχαν πύσῃ, ὅμως ὅχι καὶ εἰς τὰ ἐξω· ὅθεν οἱ κρητάντες ἐν Θεσσαλονίκῃ μετὰ τὸν Παλαιολόγον ἀπεστέφοντο τῶς φίλος τῷ Κατακλιζήν, καὶ ἐκομίσαν καὶ τὸν δεῖον Γρηγόριον· καὶ μάλιστα τῷτο.

τον εἰς αὐτὸν ἄνωθεν ἀποφασισμένον, καὶ ὥσάν να ἀπεκληρώθη εἰς αὐτὸν, πλέοντι παρὰ τὰς ἄλλας ὁλες, τὸ να παλαίη καὶ να ἀγωνίζεται εἰς ἑλὴν τα τὴν ζωὴν μετὰ τὰς πειρασμούς· φεύγει λοιπὸν ἐκείθεν, καὶ μακρύνει ἀπὸ τὴν πόμηνν ὁ ποιμήν· ἄλλ' ὁ Θεὸς ἄνωθεν καὶ διωκόμενον τὸν ἀνακηρύττει καὶ τὸν ὑψώνει εἰς τὰς πολιτάς τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ δείχνει μετὰ θαυμάσιον τρόπον, πόσον μέγας εἶναι εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ πόσῃν οικειότητι καὶ παρρησίᾳ ἔχει πρὸς αὐτὸν τὸν Θεόν· τὸ δὲ πῶς, ὁ λόγος θέλει τὸ παραστήσει.

Ἦτον ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἕνας ἱερεὺς, εὐλαβὴς τὰ θεῖα ἐνάρετος τὸν βίον, ὁφραντροφὸς τὸ ἐπάγγελμα· αὐτὸς εἶχε θυγάτριον, ἐπὶ ἀνύπανδρον· αὐτὴ ἡ θυγάτηρ τα ἔπεσεν εἰς ἀρρώστιαν βαρυτάτην, καὶ ἀπὸ τὴν ἀρρώστιαν ἔπεσεν εἰς παραλυσίαν, εἰς τρόπον ὅτι, ὅλας τὰς μέλη ἐξίστα ἦσαν ἀκίνητα ὡς νεκρά· καίτετα εἰς τὸ σῶμα μετὰ τὸ πάθος τὰτο χρόνος ὁλοκλήρως τρεῖς· ἔτυχε τότε, ὅπου ἀπεδίωξαν τὸν ἅγιον, ἡ πανήγυρις τῶν ἱερῶν γενεθλίων τῆς Θεομήτορος, τὴν ὁποίαν συνήδως ἡ Ἐκκλησία ἐπιτελεῖ εἰς τὰς ὀκτὼ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός· ὁ προφήτης λοιπὸν ἱερεὺς ὁφραντροφὸς πάρακα καλεῖ τὰς ἄλλας ἱερεῖς, ὅπως ἔμελλον να συλλειτουργήσιν ἀντάμα, εἰς τὸν καιρὸν τῶν φρικτῶν μυσηρίων, να προσφέρῃν ἱερὰν προσευχὴν καὶ δέησιν κοινῶς ὅλοι εἰς τὸν Θεὸν τῶν μυσηρίων, διὰ να δείξῃ, λέγει, ὁ Θεὸς ἐκεῖθεν εἰς αὐτὸς μετὰ κανένα σημεῖον, ποίαν τάξιν καὶ παρρησίαν ἔχει κοντὰ εἰς αὐτὸν, ὁ κακῶς ἐκεῖθεν διωκόμενος Ἀρχιερεὺς, πρὸς ἐλεγχον λέγει καὶ ἐντροπὴν, ἐκείνων ὅπως θεληματικῶς κακουργοί, καὶ πρὸς βεβαίωσιν ἐπὶ καὶ ζηριγμόν, ἐκείνων ὅπως ἀμφιβάλλουσι, καὶ ἐγκρεμνίζονται ἀπὸ ἀγνοίας· ἐδέχθησαν τὸν λόγον οἱ λοιποὶ συλλειτουργοί, καὶ εἰς τὴν τελείωσιν τῶν θείων μυσηρίων, ἤνυχοντο καὶ ἰκέτευον τὸν Θεὸν ὑπὲρ τάτων· συμπροσηύχετο δὲ μετὰ αὐτὰς ἀντάμα, καὶ ὁ ῥηθεὺς ὁφραντροφὸς ἱερεὺς, καὶ μυσικὰ μετὰ τὸν νῦν τα ἐπαρκαλεῖται τὸν Θεόν, τὸ σημεῖον ἐκείνο, ὅπως ζητεῖ τὸ ἱερατεῖον, να τὸ δείξῃ εἰς τὴν παράλυτον καὶ κλινὴν θυγατέρα τα, ἰατρεύωντας παραδόξως τὴν παραλυσίαν τῆς· ὁ δὲ Θεὸς τὸν ἐδικὸν τα δοξάζων θαυμάσια, διὰ τὸν ὁποῖον καὶ ἡ προσευχὴ ἐγένετο καὶ ἡ δέησις, ἀσυνκώνει ἔξωφρα τὴν κόρην ἀπὸ τὸν κράββατον, ὡς τῶν καινῶν σα Χριστὲ θαυμασίων, καὶ τὴν κάνει να περιπατῇ ἀνεμπόδις, καὶ να περιτρέχῃ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μετὰ εἰς τὰ ὁσπῆτιον, ἀντάμα μετὰ τὰς δυνατὰς καὶ ὑγιαίνοντας.

Ταῦ-

Τοῦτο μαδόντες καὶ οἱ λειτουργοὶ ἱερεῖς, τῆς λειτουργίας ἐπὶ κρατήσι, καὶ μάλιστα, ὅσοι καὶ προήτερα ἤξευραν τὸ βαρὺ καὶ πολυχρόνιον πάθος, τὸν Θεὸν ἐδόξαζον καὶ ἐθαυμάζον, τὸν ὑπὲρ λόγον ἐνεργῶντα καὶ διάνοιαν, καὶ Γρηγόριον τὸν ἐκεῖνα θαυμάσια, Θεὸν θαυμαστὸν Ἀρχιερέα, καὶ τῶν Ἀποστόλων συνόμιλον καὶ ὁμότροπον, αὐτοὶ ἐγίνωσκον καὶ ὁμολόγουν, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους μετὰ παρρησίας ἐκήρυττον.

Ἐκεῖθεν λοιπὸν ὁ θεῖος Ἀρχιερεὺς φεύγωντας, καδῶς προεῖπον, ἔρχεται εἰς τὸν ἱερὸν Ἀΐθωνα· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ να κατέβη ἀπὸ τὴν Βασιλεύσαν, καὶ ὑπερὸν ἀφ' ἧ κατέβη, ἠρώτησε πολλὰ, καὶ τὸ σῶμα τα ἐνόσησεν· ὅθεν καὶ βραδέως πολλὰ, καὶ ὑπερὸν ἀπὸ πολλὰς ἡμέρας ἠμπόρεσε να φθάσῃ εἰς τὸ Ὄρος, λέγωντας χωρὶς ἄλλο καὶ αὐτὸς ἀρμολιώτατα, ὡς νομίζω, εἰς τὴν ἐδικὴν τα Θεσσαλονικὴν ἐκείνην, τὰ ὅποια ποτὲ καὶ ὁ Χριστὸς εἶπεν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ὅταν τὸν ἐδίωκεν. „εἰ ἐγὼνως καὶ σύ καίγε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τὰ πρὸς εἰρήνην σα· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ σα, καὶ ἂν ἐγὼνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σα, καὶ τὸ ἐξῆς σιωπήσομαι.

Οἱ δὲ ἐν τῷ Ὄρει πατέρες δεξάμενοι μετὰ πάσης χαρᾶς καὶ ἰδόντες τὸν πάλαι ποδόμενον, καὶ τὰ ῥεύματα τῆς γλώττης τα, ὡσάν θεῖον νέκταρ κατὰ ἐκάστην πίνοντες, ἤδεσαν μὲν καὶ αὐτοὶ να τὸν ἔχαν μετὰ λόγους τῆς, καὶ ἐκεῖνος πολλὰ τὸ ἠθέλην, ὥς να παύσῃ ἡ ἐπανόστασις, καὶ να ἐπιστρέψῃ ἡ ἀνωμαλία εἰς τὴν προτέραν κατὰ φύσιν ὑγείαν καὶ ὁμόνοιαν· Στέφανος δὲ ὁ Ἀρχων τῶν Βελγάρων, εἶχεν ὑπάγῃ καὶ αὐτὸς τότε εἰς τὸν Ἀΐθωνα· ἐπειδὴ ἡ ὀλέθριος ἐπανόστασις καὶ ἡ ἀλληλομαχία ἐκείνη τῶν Ῥωμαίων, ἐχειροτόνησε καὶ ἐκείνον Βασιλεῖα ἐπάνω εἰς ἕνα μέγα μέρος, ἀπὸ τὴν Βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων· ἐκεῖνος λοιπὸν ἐξουσιαστικῶς ἐμβαλίνοντας εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος, ἐπειδὴ ἔυρεν ἐκεῖ τὸν μέγαν τῆτον Ἀρχιερέα, καὶ μετὰ αὐτὸ ἐσυνωμίλησε, τὸν ὁποῖον καὶ ἐκ τῆς φήμης πρὸ πολλὰ ἀκούωντας ἐπόδει να τὸν ἰδῇ, πρῶτον μὲν τὸν ἐπαρκαλεῖ, καὶ πολλὰ ἔκανε, διὰ να τὸν ἐλκύσῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τα, καὶ να τὸν φέρῃ εἰς τὸ Βασιλεῖόν τα· καὶ τὶ δὲν ἔλεγε, καὶ τί δὲν τα ὑπέσχετο, διὰ να δυνηθῇ να ἐπιτύχῃ τὰ ποθεμένα; τὰ ἔλεγεν, ὅσα σχεδὸν ἦσαν ἀρκετὰ, διὰ να ψυχράνῃ τὴν καρδίαν πρὸς τὸ γένος τα, δηλαδὴ, πῶς τὸν ἀποδιώκασιν αἰσχρῶς καὶ ἀτίμως οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ὅτι μηδὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκείνην, τῆς ὁποίας ἐχειροτονήθη ποιμήν, δὲν τὸν ἀφήνῃ να ἔμβῃ, καὶ ἄλλα παρόμοια· ἔπειτα αὐτὸς τα ὑπέσχετο τὰ ἐδικά τα, ἂν καταπεισθῇ να τὸν ἀκολοθήσῃ, δηλαδὴ πῶς θέλει τα χαρίσει καὶ πόλεις καὶ Ἐκκλησίας, καὶ χώρας προδύμας· κοντὰ εἰς ταῦτα τα ἀπαριθμῶς καὶ σωρὸς

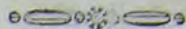
Τ

Χρισ-

χερμάτων, ἡ φόρος ἐτησίαις, ἡ τὰ παρόμοια· ὁ δὲ τῷ Θεῷ ἄνθρωπος, πολλὰ μὲν τὸν ἀπεκρίθη λόγῳ ἡ συγγραφῆς ἄξια, τὰ ὅποια, διὰ τὸ μῆκος τῶν λόγων τὰ παρατρέχουσαν, πρὸς τὸ τέλος δὲ, τοῦ εἶπε ἡ ταῦτα· ὅτι πολιτικῆς ἐξουσίας ἡ χωρῶν ἡ πόλεων, ἡ φόρων, ἡ εἰσοδημάτων πολυχρημάτων ἡ πολυταλάντων εἰς ἡμᾶς χρεῖα καμμία δὲν εἶναι· διατὶ, καθὼς εἰς λάβῃ τινὰς ἕνα σπογγάρι, ὅπῃ φυσικὰ δύναται νὰ τραβᾷ ἡ νὰ βαρῇ νερόν, ἴσα μὲ ἕνα ποτήρι, ἡ τὸ σπογγάρι ἐκεῖνο τὸ βυτήση εἰς τὸ μέσον τῆς Αἰγαίας τότε πελάγους, βεβῆα τὸ σπογγάρι δὲν ἤδελεν ἀσυνκώσῃ ποτὲ τὴν Ἀβυσσον τῆς Πελάγους (πῶς εἶναι δυνατόν) ἀλλὰ ἡ ἐκείθεν, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ μέσον τῆς θαλάσσης, ἐκεῖνο μόνον τὸ νερόν δέλει λάβῃ, ὅσον φυσικὰ δύναται νὰ χωρέσῃ, ἦγεν ἐκεῖνο τὸ ἕνα ποτήριον μοναχόν, καθὼς ἐξ ἀρχῆς ὑπεδέξαμεν τόσον νὰ χωρῇ, ἡ ὅλα τὰ ἐπιλοιπα ρεύματα, ἡ τὸ ἄπειρον πλῆθος τῆς ὑγρᾶς οὐσίας, δέλει τὰ ἀφήσῃ ἔξω ἀπὸ λόγουτε ἐξ ἀνάγκης, ὡς ἂν ὅπῃ δὲν τὰ χρησιμεύουσι παντελῶς, τοιούτης λογῆς ἡ ἡμεῖς, ἐπειδὴ ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς ἐμάδαμεν νὰ ζῶμεν μὲ ὅλγῃ, ἡ νὰ εὐχαρισθῶμεθα εἰς μόνον τὰ ὀλίγη, ἡ ἐπειδὴ τρόπον τινὰ ἡ μακρὰ αὕτη συνήθεια, ἔγινε δευτέρα φύσις εἰς ἡμᾶς, κἂν εἰς ὅλον τὸν χρυσὸν ὅπῃ εἶναι ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἡ ὑποκάτω εἰς τὴν γῆν, κἂν εἰς τὸ ρεῦμα τῶν μυθευομένου Πακτωλῶ, ἡδελες μᾶς βαπτίσῃς, ἡ μᾶς καταβυτήσῃς, δέλει μᾶς ἰδῆς, πῶς δὲν θέλομεν τραβῆζῃ ἐκεῖθεν ἄλλοτι περισσότερον, ἔξω ἀπὸ τὴν καθημερινὴν μας τροφήν, ἡ τὰ λοιπὰ ἀναγκαῖα τῶν σώματος· ἡ λοιπὸν δὲν εἶναι ἀναγκαῖα, εἰδὲ ἀρμόζει πρὸς ἡμᾶς ὁλόττελα, ἡ τῶν πολλῶν ἐκείνων ἡ μεγάλων ὑπόσχεσις· τί τὸ μετὰ ταῦτα; ἀναγκάζεται ἡ πάλιν ὁ τῷ Θεῷ Ἀρχιερεὺς νὰ ἀναβῇ εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, ἀπεσαλμένος ὡς πρέσβυς, ὅχι πλέον μὲ ἀπλάις παρακάλυψεις, ἀλλὰ ἡ μὲ κάποιαν βίαν, ἀπὸ τὸν ῥιζέντα Βέλγαρον τὸν Στέφανον· διὰ ποῖα τέλη, δὲν εἶναι τὰ παρόντος καιρῶ, νὰ τὰ λέγωμεν· πλὴν, ὡς εἶπον, ἀναβαίνει πρὸς τὰς βασιλεῖς· ἡ ὀλίγη παρελθόντος καιρῶ, πάλιν καταβαίνει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν του εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν, παρακινημένος ἡ ἀπὸ τὸ χρεὸς τῆς προσασίας, ἡ ἔτι ἀπὸ τὰς βασιλεῖς, ἡ ἀπὸ τὸν οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, μὲ τὸ νὰ ἐνόμιζον, πῶς ἕως τότε εἶχαν καταπαύσῃ αἰתαραχαὶ ἡ τὰ σκάνδαλα· ἡ ἔγινον ἡ πολυπόθητος συμφωνία ἡ ὁμόνοια· ἀλλὰ ἡ πάλιν ἄλλοι ἀφορμαὶ συμβαίνουσι ταραχῆς ἡ διχονοίας, ἡ πάλιν ὁ Ἀρχιερεὺς ἡ τῆς Πόλεως ἡ τῆς Ἐκκλησίας ἐμποδίζεται· οἱ γὰρ ἀρχιγοὶ ἡ προστάται τῆς ἀπερασμένης συγχύσεως ἐζητῶσαν κακῶς καὶ βιαίως ἀπὸ τὰς βασιλεῖς, χαρίσματα ἡ δῶρα τόσον μεγάλα, ὅπῃ

ὑπε-

ὑπερέβαιναν τὴν τάξιν τας ἡ τὴν ἀξίαν τας· ἐζητῶσαν δὲ αὐτὰ ὡς ἀνταμοιβὰς τῆς ἀταξίας ἐκείνης ἡ τῆς ἐμφορίας πολέμου, ὅπῃ εἶχαν διεγείρῃ· διὰ τὰ ὅποια τας κακὰ, μάλιστα ἡ θάνατος τας ἐπρεπε, ἡ ὅχι ἔπαθλα· ἡ ἐπειδὴ τὰ ζητήματά τας δὲν ἐλάμβανον, ὅντες ἀργισμένοι, εἰς τὸτο ἐξεδύμουν τὴν ὀργὴν τας· ἦγεν ἡνάγκαζαν τὸν Ἀρχιερεῖα, νὰ διαλέξῃ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο· ἂν δέλῃ νὰ μὲν μὲ αὐτὰς, νὰ μὴ μνημονεύῃ ἐπ' Ἐκκλησίας τὰς βασιλεῖς· ἡ ἀνίσως ἡ κρατῇ μὲ τὰς βασιλεῖς, ἡ δὲν σέργῃ νὰ τὰς ἀποσερήσῃ ἀπὸ τὸ συνητισμένον μνημόσυνον, ἐξ ἀνάγκης νὰ φεύγῃ ἀντάμα μὲ ἐκείνας· προτιμᾷ τὸ μικρότερον κακὸν ὁ μέγας, ἡ σέργει νὰ φεύγῃ ἀντάμα μὲ τὰς διακομμένας βασιλεῖς ἐκ δευτέρου, μόνον διὰ νὰ μὴ ἀσέτητῃ παντελῶς τὰς νόμους τῷ Θεῷ ἡ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἐπειδὴ ἔβλεπε ἡ ἐκαταλάμβανεν, ὅτι ἡ διαίρεσις ἡ ἡ διχονοία πάλιν ἐνεργεῖτο κρυπτῶς ἀναμεταξύ εἰς τὰς βασιλεῖς· ἡ πάλιν πλῆς, ἡ πάλιν ἀναχωρήσις, ἡ θάλασσα· ἡ ὁ τῆς μεγάλης Πόλεως ἀρχιερεὺς, εἰς τὴν Λῆμνον ἔρχεται, ἡ ἡ εὐδαιμονία τῆς μεγάλης, εἰς τὴν πτωχὴν ἡ ἀνώνυμον μεταβαίνει, ἡ ἐντὸς ὀλίγου, μεγάλη ἡ αὐτὴ ἡ περιφανὴς ἀνελπίτως γίνεται· εἰς αὐτὴν γὰρ ἀπῆλθε, μὲ ψῆφον τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας· ὅσα δὲ καλὰ ἔκαμεν εἰς τὴν Νῆσον ἐκείνην, τῆς δύναται μὲ ευκολίαν νὰ τὰ διηγηθῇ; ὅς τις εὐδὺς ὅπῃ εὐγῆκεν ἐκεῖ, μίαν ἡμέραν δὲν ὑπέφερε νὰ περάσῃ, χωρὶς νὰ προξενήσῃ εἰς τὰς κατοίκους ἐκεῖ ψυχικὴν ὠφέλειαν, παιδαγωγῶν ἡ τελειῶν τὸ παχὺ ἡ βάρβαρον ἦδος τῶν λαῶ ἐκείνων, ἡ τὰς κεχερσωμένας καρδίας ἡμερώνωντας, ἡ ποιῶντας αὐτὰς γονίμους ἡ καρποφόρας, ἡ μὲ λόγους, ἡ μὲ ἔργα, ἡ μὲ ἱερὰς διδασκίας, ἡ μὲ τὸν ἁγιασμόν τῶν θείων λειτουργιῶν, ἡ τῶν λοιπῶν ἱερῶν μυστηρίων τὴν μετάδοσιν· ἄξιον δὲ εἶναι κοντὰ εἰς ταῦτα, νὰ διηγηθῶμεν ἡ τὸ θαῦμα, ὅπῃ δι' αὐτῶ ἐνήργησεν ὁ Θεός, διὰ τὸ ὅποιον τέλος πάντων, ἡ οἱ ἐδικαίτῃ Θεσσαλονικεῖς ἐξύπνησαν, ἡ ἔδραμον εἰς ἀναζήτησιν τῶ,

Ἐκεῖ λοιπὸν διατρίβοντος τῷ ἁγίῳ, θανατικῇ νόσος ἡ λεγομένη κοινῶς Πανῆχλα συμβαίνει εἰς μίαν μικρὰν πόλιν· προσκαλοῦσι λοιπὸν τὸν ποιμένα οἱ πάσχοντες εἰς ἐπίσκεψίν τας, ἡ βοήθειαν, εἰς ἄλλο πόλισμα εὐρισκόμενον· ὁ ἅγιος χωρὶς καμμίαν ἐναβολὴν καιροῦ, ἡ χωρὶς κανένα διαγινόν, ἔρχεται παρυσὺς ἐκεῖ· ἀπὸ δὲ τὰς ὑπηρετίας τας, ἄλλοι παντελῶς εἰδὲ ἐκόθησαν νὰ τὸν ἀκροαθῆσαν, ἀπὸ τὸν φόβον τῷ θανατικῷ, ἄλλοι ἡκολούθησαν μὲν ἔχοντες πίσιν εἰς τὴν πρὸς Θεὸν παρῆρσιν τῷ μεγάλῳ, ὅμως ἐκτυπήθησαν ἡ πρὸ τῶ νὰ νὰ ἔμβον μέσα εἰς τὸ κάστρον, κατὰ τὴν ὥραν τῶν ἐσπερινῶν, ἀλλὰ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἡ αὐτοὶ ἡκολούθησαν τῷ ποιμένι ἡ πατρί, τὴν ὑγίαν κα-

Τη 2

καλῶς ἔχοντες, καὶ ἀντάμα με ἐκείνων ἐλιτάνευον ἔξω ἀπὸ τὸ κα-
στρον, ἐυχόμενοι καὶ δεόμενοι τῷ Θεῷ, με ὅλον τὸν τῆς Πόλεως λαόν·
καὶ ἀγκαλὰ μέγα ἦτον καὶ φοβερὸν τὸ κακόν, ἀλλ' ὁ ἅγιος με τὰς
πρὸς Θεὸν εὐχὰς καὶ δεήσεις, τόσον τὰς κοινὰς ὅλα τὰ λαὸ, τόσον
καὶ με τὰς ξεχωριστὰς τὰς ἐδικὰς τε, τὰ ἔσχισε τὴν ὁρμὴν, καὶ διέλυ-
σε τὴν νόσον, καὶ κατέπαυσε τὸν θάνατον· ὅτι ὁ Θεὸς ὁ τὸ δέλη-
μα τῶν φοβημένων αὐτὸν ποιῶν, καθὼς λέγει ὁ Θεὸς Δαβὶδ, καὶ τῆς
δεήσεως αὐτὸν εἰσακίων, ἐδόξατε καὶ με τὸ θαῦμα τῆτο τὸν ἐδικόν
τε θαύματα.

Ταῦτα ἀκέσασα ἡ πόλις τῷ μεγάλῳ τῷ τῆς Θεσσα-
λονίκῃ, δὲν ὑπέφερε τέλος πάντων, νὰ ἀπολαμβάνουσιν οἱ ξένοι τὸ ἐ-
κείνῃ τῆς ἀγαθὸν ἀπὸ αἰτίαν μερικῶν κασιασῶν καὶ σκανδαλοποιῶν, κα-
τὰ ἀλήθειαν κακῶν καὶ ὀλεθρίων, καὶ ὅτῃ δὲν ἦσαν ἄξιοι ὅχι προσά-
ται νὰ λέγωνται τῆς πολιτείας ἐκείνης, ἀλλ' ἀδὲ νὰ ὀνομάζωνται ὁ-
λότελα τἀλάχισον Θεσσαλονικεῖς· Ὅθεν καὶ κινήσεια τότε με δι-
καιον ζῆλον, πλεον, παρὰ ποτὲ, διὰ τὸν ἑαυτὴν τῆς, καὶ τὴν δό-
ξαν τῆς, καὶ διὰ σύστασιν τῆς δικαιοσύνης, ἄλλας μὲν ἐξωδεῖ καὶ ἀπο-
βάλλει ἀπὸ ἐκείνης τὰς κηκέρους καὶ μιαιφάς, ἄλλας δὲ σωφρονίζει καὶ
συμμαζώνει, με τρόπος ἀρμόδιος, ἀπὸ τὴν καλὴν τῆς ὁρμῆς, καὶ ἀ-
πὸ τὰς μοχθηρὰς τῶν πράξεως, καὶ ἄλλοι τέλος πάντων, κάλλιστα καὶ
καθὼς ἔπρεπε, εὐγύναν ἀπὸ τὸ μέσον ὁλότελα· καὶ ἐπειδὴ πλεον
καθένα ἐμπόδιον δὲν ἦτον, ὅλοι ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν, με γνώμην καὶ φω-
νὴν μίαν, ἐπιζητῶσι τὸν καλὸν ποιμένα· καὶ Κάτεργον αὐθεντικῶν πα-
ρευδὺς ἐπιταυτῇ ἐτοιμάζεται, καὶ οἱ πρῶτοι ἄρχοντες τῆς Ἐκκλησίας
εἰς αὐτὸ ἀναβάντες, με ὀλίγας ἡμέρας, φέρασι τὸν μέγαν ἱερεῖα εἰς
τὴν ποιμνὴν τε, εἰς μὲν τὰς Δημίας, θρήνας προξενήσαντες καὶ ὁδου-
μὰς, διὰ τὴν τάτου σέρισιν, εἰς δὲ τὰς ἐδικὰς τῶν πολιτῶν, χαρὰν
ἀνεκδιήγητον, καὶ κρότης καὶ ἀλλοπαγμὰς ἀβήτας, διὰ τὸν λαμπρὸν τε
ἐρχομόν· καὶ κατὰ ἀλήθειαν, τίς δύναται νὰ περιγράψῃ καὶ νὰ ἐξηγή-
σῃ κατὰ μέρος με τὸν λόγον, τὴν πάνδημον εορτὴν καὶ εὐφροσύνην τῆς
ἡμέρας ἐκείνης; με ποῖα βασιλικά ἐπινίκια; με ποῖας θριάμβους, καὶ
εἰσοδίας προπομπὰς, νὰ παραβάλλωμεν τὰ τότε γενόμενα, διὰ νὰ εὐ-
ρωμεν τὸ ἴσον; ἀδύνατον εἶναι νὰ συγκριθῇ με καμμίαν ἀπὸ τὰς ἀν-
θρωπίνης εορτῆς· Τὸ πρεπόν καὶ ἡ ἀκολαδία τῶν πραγμάτων δείκει
νὰ παραβάλλωμεν τὴν μεγάλην τελετὴν καὶ πανηγυρίν τῆς ἡμέρας ἐ-
κείνης, με μοναχὰ τὰ μυτήρια τῷ Χριστῷ, καὶ με τὰς θείας τελετὰς
καὶ πανηγύρεις ἐκείνων τῶν μυτηρίων· καὶ ἐξαιρέτως με τὴν ἡμέραν τῆς
ἀγίας λαμπρῆς, ὅτῃ εἶναι ἡ κορυφαία καὶ προλάμπασα τῶν ἄλλων, καὶ
εορ-

εορτῶν εορτὴ, καὶ πανηγυρίς τῶν πανηγύρεων καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεται
καὶ ὅτι δὲν σφάλλω εἰς τὴν γνώμην με, ἐκ τὰτα δήλον.

Δι' οὗ, τι εἰς τὴν εἰσοδὸν ἐκείνην τῷ μεγάλῳ Ἀρχιερεῖ, ὅτῃ
εἰσῆρχετο, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, ἦγον ἐνδεδυμένους ἁ-
πασαν τὴν ἀρχιερατικὴν καὶ πολυτίμον στολὴν, ὡτὰν ὅτῃ ἔμελλε νὰ πε-
ράσῃ πανηγυρικῶς διὰ μέση τῆς Πόλεως, με ὕμνος ἱερὰ καὶ ψαλμο-
δίας, εἰς τὴν εἰσοδὸν λέγω ἐκείνην, οἱ ψάλλται ὅλοι, ὡτὰν νὰ ἦτον
ἀπὸ προτύτερα συμφωνημένοι, ἀφῆναι ὅλα ἐκείνα, ὅτῃ ἐσυνήθιζαν
νὰ ψάλλαν, εἰς τὰς ἀρχιερατικὰς εἰσοδὰς, καὶ με φωνὰς μεγαλαυ-
τάς καὶ ἀλαλαγμούς, ὅλοι ψάλλασιν ὁμῶς, τὰ ἄσματα τῆς λαμπρο-
φόρου ἡμέρας τῆς τῷ Χριστῷ Ἀναστάσεως, καὶ με ὅλον ὅτῃ ἦσαν πολ-
λὰ μακρὰν ἀπὸ τὸν καιρὸν, καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὅτι βέβαια
τὰς ἐφάνετο, πῶς ἔβλεπον ἄλλον Χριστὸν, τὸν τῷ Χριστῷ μαθητὴν τε
καὶ μιμητὴν, ἐπανερχόμενον εἰς τὴν πόλιν τε, ἀπὸ τὰς διωγμῶν, καὶ
ἀπὸ τῆς ἐξορίας, ὡτὰν ἀπὸ τὸν Ἀδὴν καὶ ἀπὸ τὸν τάφον, καὶ λαμ-
πρῆς ἀναστάσεως ἡμέραν εἶχον τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ διὰ τῆτο πρὸς
ἄλλῃς ἔλεγον ψάλλοντες, „Καθαρθώμεν τὰς αἰδήσεις καὶ ὀφύμεθα,
τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς Ἀναστάσεως Χριστοῦ ἐξαερακτόντα· καὶ πάλιν,
„Δεῦτε πόμα πίωμεν κανόν, καὶ πηγὴν ἀφ' ἧς ἡμεῖς ἔκτατον
ἐμβρῆσαντα· ἔπειτα καὶ πρὸς ὅλην ὁμῶς τὴν νεὰν Ἐκκλησίαν, με τὸν
σοφὸν μελωδὸν ἀντάμα, ἐκείνα τὰ τῷ θείῳ Ἡσαΐᾳ ἔλεγον ψάλλον-
τες, „φωτίζε, φωτίζε ἡ νεὰ Γερουσίαν, καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ τὸ πλεον
παράδοξον, ὅτῃ ἐφάνη εἰς τὰ τοιαῦτα μελωδήματα, τῆτο ἦτον, ὅ-
τῃ δὲν ἐσάδη τρόπος νὰ εὐρεθῇ, τίς ἐσυμβάλευτε καὶ ἐπαρακίνησε τὰς
ψάλλτας νὰ ψάλλαν τὰ τοιαῦτα, ὥτε ποῖος πρῶτος ἔκαμε τὴν ἀρχὴν
τῆς μελωδίας ἐκείνης, καὶ με ὅλον ὅτῃ τῆτο ἐζητήσῃ ὕστερον, καὶ ἐ-
ξετάσῃ με πολλὴν ἐπιμέλειαν· ὡς καὶ τότε, καὶ ὕστερον, φανερόν ἐγι-
νεν εἰς τὰς ἔχοντας νῦν, ὅτι ὅλον ἐκείνο ἐσάδη ἔργον τῆς ἀνωθεν ἐμ-
πνεύσεως καὶ χάριτος, ὅτῃ ἀοράτως θεανόθεν ἐκίνησεν ἐν ταυτῷ τὰς
διανοίας καὶ τὰς γλώσσας ὅλων ὁμῶς τῶν ἱερῶν μελωδῶν.

Καὶ τοιαύτη μὲν, δηλαδὴ μυσηριώδης καὶ ὑπὲρλαμπρος ἐσάδη
ἡ εἰς τὴν Πόλιν προπομπὴ καὶ εἰσοδὸς τῷ ἁγίῳ· τί δὲ μετὰ ταῦτα
εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ εἰς τὴν Πόλιν ἐκείνος ἐτήρησε; τρεῖς ἡμέραις
ἀπερῆν ἀπὸ τότε, καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν κηρύττει εἰς ὅλην τὴν Πόλιν
πάνδημον σύναξιν καὶ λιτανεῖαν, με εἰκόνας ἱερὰς καὶ ψαλμοδίας, κατὰ
τὴν συνήθειαν· ἡ δὲ Πόλις ἅπασα, γένος ὁμῶς καὶ ἡλικία πᾶσα, καὶ
κάθε τάξις καὶ κατάστασις ἀνθρώπων, ὅλοι προθυμότατα συνέδραμον
παρευδὺς, διψῶντες, διὰ νὰ εἰπῶ ὅτω, καὶ τὴν θεωρίαν, καὶ τὴν ἐ-
μιλίαν ἐκείνην καὶ τὰς ἀγίας τε πρὸς Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν εὐχὰς· δια-

περὶ τὸ περισσότερο μέρος τῆς Πόλεως με' ὅλην τὴν συνδρομὴν τῆς Λαῶ, εὐχόμενος, εὐλογῶν, εὐχαριστῶν διὰ τὰ παρελθόντα, δαόμενος τῷ Θεῷ διὰ τὰ μέλλοντα· τέλος πάντων, ἡ λόγον διδασκαλικὸν κάνει κοινῶς εἰς ὅλους, εξαπλώνοντας τὸ περισσότερο μέρος εἰς τὰ καλὰ τῆς ὁμοιοῦς, ἡ εἰρήνης· ἡ τὸσον ἀπεκρέμασεν ὅλους ἀπὸ τὰς λόγους τε, ἡ τὸσον ἔτρωσεν ἐκ πρώτης ἀρχῆς παρυσὺς τὰς ψυχὰς των ἡ τῆς εἰλκυσσε πρὸς τὸν ἑαυτὸν τε ἡ πρὸς τὸν Θεόν, ὥς μὴδὲ εἶναι δυνατόν νὰ τὸ εἰπῇ τινὰς· καὶ τίς ἡ χρεῖα νὰ λέγω τὰς ἄλλας; τὰς πρώην ἐδικὰς τε ὑβριστάς, ἡ πολυμωτάτας ἡ ταραξίας ἐκείνας, με' μόνην ἐκείνην τὴν κοινὴν ὁμιλίαν παρυσὺς φίλως τὰς ἔκαμε· ἡ ὅχι μόνον φίλως, ἀλλὰ ἡ δέλως· ἐπειδὴ πεσόντες πρηνεῖς ἐκυλόντο ἐκεῖ ἔμπροσθέν τε, τὰς ἱερὰς τε καταφιλῶντες πόδας· ἐξομολογούμενοι τὴν προπέτειαν ἡ τὴν ὕβριν ὅπῃ ἔδειξαν κατ' αὐτῶ, ἡ ὅσα ἄλλα ἄτοπα ἐμεταχειρίσθησαν ἀσυνειδήτως, πρὸς ἐδικὴν τε καταφύρηνσιν, ἡ ζητῶντες μετὰ πλήθους δακρύων συγχώρησιν εἰς ὅλα, ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἐκείνην ψυχὴν ἡ γλώσσαν· ὁ δὲ ἀνεξίκακος ἐκεῖνος ἡ ὄντως χριστομίμητος, ὅχι μόνον αὐτὰ, δηλαδὴ τὴν συγχώρησιν ἐχάρισε πλουσίως εἰς ἐκείνας, ἀμὴ ἐπρόσθεσεν ἀκόμα ἡ τὰ μεγαλῆτερα, ἐπειδὴ τὰς ἔβαλεν εἰς τὸν κατάλογον τῶν φίλων· οἰκείων τε, ἡ με' λόγους ἡ με' ἔργα δὲν ἔπαυσεν ἀπὸ τὸ νὰ τὰς εὐεργετῇ· Ἐπειδὴ δὲ χρεῖα ἦτον, ὕστερ' ἀπὸ τὴν Λιτανείαν, ἡ νὰ ἱεραργήσῃ τὴν ἀναίμακτον θυτίαν, διὰ νὰ ἀγιάσῃ καὶ με' ἐκείνην τὸν λαόν τε, διὰ τῆτο ἡ ἦλθαν εἰς τὸν δεῖον Ναόν με' τὰς ἱερεῖς ἡ διακόνους, ἡ τότε πρώτον εἰς αὐτὰς ἐπιτελεῖ τὴν μυστικὴν θυτίαν· ἐδόξαζε δὲ πάλιν ἡ ὁ Θεὸς αὐτὸν ἠνώθεν, θαυματουργῶν δι' αὐτῶ τὰ παράδοξα· ἐδόξαζε δὲ τοιαυτῶτως.

Παῖδιον ἀρσενικὸν εἶχεν ὁπρὸβήδεις ἱερεὺς ὁ ὀφρανοτρόφος· τῆτο ἔπασχεν, δὲν ἤξευρε νὰ εἰπῶ, ἀρρωστίαν, ἡ ἐνέργειαν σατανικὴν, τὴν ὅποιαν ὀνομάζεισι σεληνιασμόν· συνέβαινε δὲ αὐτῇ, ὅχι εἰς κάθε ἓνα μῆνα, καθὼς εἰς ἄλλας, ἀλλὰ μάλιστα τὸν ἐπανεβάνεν ἔξαφνα ἡ σφοδρῶς εἰς κάθε περίοδον τῶ χρόνου, ἡ τὸν ἕκαστον τὰ χεῖρας· εἰς τὴν λειτουργίαν ἐκείνην λοιπὸν, ἔρχεται ὁ πατὴρ τῶ παιδός, εἰς ὃν ἡ αὐτὸς ἀπὸ τὰς συλλειτουργίας τῶ ἀγία, ἡ λέγει μετὰ μεγάλης πίστεως τῶ μεγάλῳ, ὁἶστος με' τὰς χεῖρας τε νὰ κοινωνήσῃ τὸ παῖδιον ὅπῃ ἔπασχε· γίνεται τῆτο ἡ κοινωνήσαντος τῶ παιδὸς ἐκ τῶν ἱερῶν χειρῶν τῶ ἀγία, ἡ ἐτήσιος ἐκείνη νόσος φεύγει ἀντά· με' τὸν ἀφανῶς ἐνεργῶντα, ἡ μένει ὁ παῖς εἰς τὸ ἐξῆς χρόνος πολὺς.

λὰς ἐλεύθερος, δοξάζοντας τὸν Θεόν, ἡ κηρύττωντας εἰς ὅλους τὸν ἐδικόν τε θεράποντα.

Ὅλγαι περὶν ἡμέραι ἀπὸ τότε, ἡ συνάξει ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς τὰ λόγους τε, ὅλους ὁμῶς τὰς ἱερεῖς· ὅτι ἐπειδὴ σκοπὸν εἶχεν, ὥς ἐκ πρώτης ἀρχῆς νὰ οἰκοδομήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐσοχάσθη, πῶς εἶναι πρέπον, προτίτερα ἀπὸ τὰς ἄλλας, τὰς ἱερεῖς ὅπῃ εἶναι οἱ θεμέλιοι ἡ σύλαιοι τῆς Ἐκκλησίας, ὕστερ' ἀπὸ τὸν πρώτον ἡ μόνον θεμέλιον τὸν Ἰησοῦν, ἡ ὅπῃ εἶναι οἰκοδομῆαι ἡ συνεργοὶ αὐτῶ τῶ Ἀρχιερεως, τῶ πρώτῃ οἰκοδομῇ ἡ τεχνίτῃ, ὕστερ' ἀπὸ τὸν Χριστόν, αὐτὰς λέγω πρώτῃς ἐσοχάσθη νὰ οἰκοδομήσῃ με' τὴν ἀρχιεπισκοπικὴν τοῦ Πνεύματος, ἡ νὰ τὰς διδάξῃ, ἡ νὰ τὰς παιδαγωγήσῃ, ἡ νὰ τὰς τελειώσῃ, διὰ νὰ προχωρή εἰς αὐτὸν ἡμέλιστα οἰκοδομῇ, κατὰ τὸ πρέπον, ἡ νὰ μὴ φανῇ πῶς ματαιοπονεῖ· Συναξας λοιπὸν, ὥς εἶπον, ὅλον ὁμῶς τὸ ἱερατεῖον, τὰς ἐξηγεῖ θαυμασιώτατα τὰς περὶ ἱερωσύνης λόγους· τὰς δείχνει, πῶς εἶναι τὸ ὕψος αὐτῆς· ἡ πῶς εἶναι ὑπὲρ τῆς αὐτῆς μυστηρίων ἀπορρήτων ἡ φρικτῶν, ὅχι μόνον εἰς τὰς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἡ εἰς αὐτὰς τὰς ἐπαρτίας ἡ ἀσωμάτους δυνάμεις· ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὰς δείχνει, τί εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἀνθρωπίνης ἐσχρατίας ἡ ταπεινότητος, ἡ πῶς ὁδεῖς, καθὼς τὸ ἀνυμνῶμεν, εἶναι ἄξιός τῆς δεισιότητος ἐκείνης ὑπηρεσίας· ἡ ἀκολούθως τὰς διδάσκει, ὅτι, ἐπειδὴ ὁμοιογενὴς Υἱὸς τῷ Θεῷ, ἀπὸ τὴν ἀφ' αὐτὸν τε φιλανθρωπίαν ἐγένεν ἄνθρωπος, ἡ Ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἡ θυτία ἡ θυτίς ὑπερφύσιν ἡ λόγον ἐχρημάτισε, ἡ διὰ τὴν υπερβάλλουσαν αὐτῶ ἀγαθότητα, τὴν φρικτὴν ταύτην ἡ ἀναίμακτον ἱεραργίαν, εἰς ἡμᾶς τὰς ὁμογενεῖς τε παρέδωκε, τὰς διδάσκει λέγων, ὅτι ἐξ ἀνάγκης πρέπει, ἐκείνοι ὅπῃ ἠξιώθησαν νὰ ἀναβῶν εἰς αὐτὴν τὴν τάξιν, νὰ ἔχον πάντοτε εἰς τὸν νῦν τῆς ἡ τὸ ὕψος τῆτο τῆς ἀξίας, ἡ τὴν ἀφ' αὐτὸν τῷ Θεῷ ἀγαθότητα, ἡ νὰ σπευδάζαν πάντοτε νὰ μιμῶνται, καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν ἀνθρώπῳ, τὸν χειροτονήσαντα αὐτὰς Χριστόν, ἀνίσως δὲν δέλωμεν νὰ φερώμεθα ἔξω ἀπὸ τὸν σκοπὸν τῆς ἱερωσύνης, με' τὸ νὰ κτίζωμεν ἄγνωστα ἐπάνω εἰς ἄλλο θεμέλιον, τὸ ὅποιον δὲν δύναται νὰ βάλλῃ κανένας, ἀπὸ ἐκείνης ὅπῃ κτίζαν ἀληθῶς ἡ γνησίως τὰ τοιαῦτα, καθὼς ὁ δεῖος Παῦλος λέγει, θεμέλιον ἄλλον παρὰ τὸν κείμενον, ὁδεῖς δύναται δεῖναι, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός· ἡ λοιπὸν, ὅταν ταῦτα ἦτως ἔχωσι, ἡ κανένας ἀπὸ τὰς γνωστικὰς, δὲν δύναται νὰ εἰπῇ τὰ ἐναντία, ἀνίσως τινὰς δέλῃ νὰ κἀν τὰ ἐναντία, ἡ νὰ περιπατῇ ἀνέρως, ἡ μακρὰν ἀπὸ τὴν καινὴν πολιτείαν, ἡ ἐντολὴν τῷ Χριστῷ, ἡ ἀπὸ τὴν νὰ εἶναι λύχνος ἡ φῶς, κατὰ τὸν λόγον τῷ Κυρίῳ.

ρίαι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ γίνονται σκότος καὶ λάκκος εἰς τὰς ἀδελφάς, τὸ τοῦτον ἄτοπον, πῶς θέλομεν τὸ βάλλῃ;

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα δημηγορῶν καὶ διδάσκων ὁ Θεὸς Πατήρ, ἐκατάπειθε μὲν πολλὰς καὶ μετὰ τὴν ἀνάγκην τῶν λόγων, ὥσαν ὅπου δὲν ἠδύναντο νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν τῷ Κυρίῳ ἐντολὴν, τὰς ἐκατάπειθεν ὁμως τὸ περισσότερον μετὰ τὴν πρᾶξιν καὶ μετὰ τὸ ἐδικόν τε παράδειγμα, καὶ σχεδὸν ὅλας ἔφερνεν εἰς προκοπὴν καὶ τελειότητα. Ἐπειδὴ ὅταν ἐτέλει τὴν θεῖαν μυσαγωγίαν αὐτὸς, κατὰ ἀλήθειαν ἐφαίνετο, ὥσαν νὰ μὴ ἦτον ἄνθρωπος ἀπλῶς, ἀλλ' ἐφαίνετο ὥσαν ὑπεράνθρωπος, καὶ παντάπασιν ἕνας ὑπερφυσικὸς καὶ παράδοξος ἄνθρωπος, καὶ ὅλους ἀπὸ μιᾶς ἐκατάπληττε τὰς ὁρῶντας, καὶ εἰς ἕκαστον τὰς ἐβανε, καὶ μετὰ τὸ ἡδὸς τε, καὶ μετὰ τὸν λόγον τε, καὶ μετὰ τὰ ἔργα του, καὶ μετὰ καθεὶς λογὴς κατέλασιν καὶ διάδωσιν.

Τὴν δὲ ἀκατάπαυστον καὶ ἀκέραιον ἐκείνην σπαθὴν καὶ προθυμίαν, ὅπῃ εἶχεν εἰς τὸ λέγειν καὶ δημηγορεῖν καὶ διδάσκειν ἐπ' Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα εἰς τέσας δυσκολίας καὶ ἐναντιώματα τῶν κοινῶν ὁμῶν καὶ μερικῶν ὑποθέσεων, τὰς δὲ ὁμιλίας καὶ διαλέξεις, ὅπῃ ἔκανε ποτὲ μὲν μετὰ πολλὰς, ποτὲ δὲ μετὰ ὀλίγας, πολλὰς φορὰς δὲ καὶ μερικῶς ξεχωριστὰ μετὰ ἕνα ἕνα, τὸ δὲ κάλλος τῶν λόγων τε, τὰ δὲ πυκνὰ καὶ ὑψηλὰ καὶ ὑπερφύη καὶ θεῖα ἐκείνα θεωρήματα καὶ νοήματα, ὅλοι μὲν δύνανται νὰ τὰ θαυμάζωσιν, ὁμως νὰ τὰ περιγράψῃ καὶ νὰ τὰ παραστήσῃ εἰς ἄλλας, κανένας, ὡς νομίζω δὲν δύναται.

Τοιοῦτης λογῆς, λοιπὸν, ὁ μέγας, καὶ μετὰ λόγος, καὶ μετὰ ἔργον, καὶ μετὰ καθεὶς λογὴς ἐπιμέλειαν, ἐκαλλιέργησε τὴν Ἐκκλησίαν τε, καὶ ποτὲ μὲν σύριζα ἀνέσπα τὴν πολυκαιρησάντα κακίαν, καὶ τὴν κόπρον ἀπέριπτε τῶν παθῶν, ποτὲ δὲ τὰς ἀκύνδας εὐγανεν ἀπὸ τὰς κεχερωσμέναις ψυχῆς, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἔσπερνε τὸν θεῖον σπόρον τῷ λόγῳ εἰς τὴν καλὴν γῆν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ νοσῶντες τὰ τῷ Βασιλεὶ καὶ Ἀκινδύνῳ, δὲν ἔπαυον ἀπὸ τοῦ νὰ θορυβῶν καὶ νὰ ταράττουν πάλιν τὴν ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καὶ μετὰ ὅλον ὅπῃ εἶχαν ἔνγλη ἀπὸ τοῦ μέσον οἱ ἀρχιερεῖς ἐκείνοι τῆς αἰρέσεως, διὰ τῆτο ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῷ Πατριάρχῃ, ἀποφασίζοντες νὰ συγκροτήσῃ καὶ πάλιν Σύνοδον εἰς τὴν Βασιλεῦσαν, διὰ νὰ ἐξετασθῶσιν ἀπαρχῆς τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα, ἐπειδὴ τῆτο καὶ ἐκείνοι ἐκίταν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅχι ὅμως διὰ νὰ μάθωσι τὴν ἀλήθειαν, ἐπειδὴ, ἂν ἤθελαν, πρὸ πολλῆς ἐδύναντο νὰ τὴν καταλάβωσιν, ὥσαν ὅπῃ ὅχι ἄπαι, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐξετάσθῃ, καὶ ἐξηγηθῇ σαφέστατα, ὅχι λέγω διὰ νὰ μάθωσι, ἀλλὰ διὰ νὰ φανῇ αὐτοῖς, πῶς δύνανται νὰ λέγουν κάτι τι κατὰ τῆς ἀληθείας, καὶ νὰ θορυβῶσι, καὶ νὰ ταράττωσι τὰς πολλὰς, κατὰ τὴν ἀρχαίαν

χαίαν τῶν κακοδόξων συνήθειαν. λοιπὸν, ἐπειδὴ τῆτο ἀπεφασίσθη, καὶ ἡ Σύνοδος ἐμελλε νὰ συναθροίσῃται, ἐνδὺς πρὸ τῶν ἄλλων ἐπιζητεῖται, ὁ πρὸ τῶν ἄλλων αξιώτερος τεχνίτης καὶ πρόμαχος τῶν λόγων· ὅτι καὶ πρὸς αὐτὸν, ὥσαν εἰς ἄριστον πολεμιστὴν καὶ στρατηγὸν ἀπέβλεπε τὸ ὅλον, ἢ τὸ περισσότερον μέρος τῶν ἀγώνων, ὡς ἐκ μέρους τῶν ἐναντίων, ἀγκαλὰ καὶ πρὸς ἡμᾶς δὲν ὤμωσαν ὀλιγώτερον, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς ἐπολέμουν κοινῶς, καὶ τρόπον τινα μᾶς ἐτιμᾶσαν, μετὰ τὴν κοινωσίαν τῶν ὕβρεων· καὶ λοιπὸν ἀνέβη ὁ Τριταριεύς ἐκ Θεσσαλονίκης πάλιν, διὰ νὰ μὴ εἰπῇ τετράκις καὶ πολλὰκις αὐτὸ τῆτο, καλεσμένος εἰς τὸν ἀγῶνα μετὰ γραμματα Βασιλικά καὶ Πατριαρχικά, μετὰ πολλὴν καὶ μεγάλην παρακλήσιν. Ἡ Σύνοδος ἐκείνη ἐγένετο μεγάλη καὶ θαυμαστὴ, ὑπερέχουσα καὶ τὰς προλαβούσας, ὅχι μόνον κατὰ τὸ μέρος τῶν ἀρχιερέων, ὅπῃ ἦτον καὶ πολλοὶ καὶ μεγάλοι, καὶ ὅλοι ὁμῶς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ζῆλον ἔπνεον ὑπὲρ τοῦ Πνεύματος, καὶ τῆς ὁρθῆς δόξης ὁμῶς καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὥσε καὶ μέχρι αἵματος νὰ πολεμήσῃ, ἂν ἤθελε τὸ καλῆς χρεῖα· ὅχι μόνον λέγω κατὰ τῆτο, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖ ἦσαν καὶ οἱ ἐξ αἵματος συγγενεῖς τῶν Βασιλέων, καὶ ὅλοι οἱ ἀξιωματικοί, μετὰ ὅλην διηλαθὴ τὴν σύγκλητον· ἐκεῖ ἦτον προσέτι καὶ ὁ σύλλογος τῶν λογίων ἀνδρῶν, τὸσον ἐκ τῶν λαϊκῶν, ὅσον καὶ ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν· ἐπὶ δὲ καὶ μοναχοὶ καὶ ἀναχωρηταί, καὶ ἀπὸ ἐκείνων ὅπῃ φιλοσοφῶν τὰ θεῖα, καὶ κοινῶς καὶ κατὰ μόνους· ἀφῆνω τὸ κοινὸν πλῆθος τῶν εὐσεβῶν, ὅπῃ ἐσυναθροίσθησαν ὁμῶς εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν τῆς πίστεως λόγων μετὰ τὴν συνδρομὴν, ὥσε ὅπῃ καὶ τὸ βασιλικὸν παλάτιον, ὅπῃ ἐδέχθη τὴν Σύνοδον ταύτην, καὶ μετὰ ὅλον ὅπῃ ἦτον τὸσον μέγα καὶ θαυμαστὴν, ὁμως καὶ μέσα καὶ ἔξω ἐστενοχωρεῖτο. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁ Πατριάρχης ἐπροκατέστησαν (α), κατὰ τὴν συνήθειαν, καὶ ὑστερὰ ἀπὸ ἐκείνης καὶ ἡμεῖς οἱ λοιποὶ, καθ' ἕνα κατὰ τὴν ἀξίαν τα καὶ τὴν τάξιν τα, τότε εἰσῆλθον ἐκ προστάγματος τῆς Συνόδου, καὶ οἱ κακοδοξοῦντες μία μερὶς ὀλίγη καὶ μιμητὴ· ὅχι μερὶς τῶ Γαβριὴλ, καὶ δὲ λαὸς Κυρίως, καὶ σχοίνισμα κληρονομίας αὐτῆς, ἀλλ' ὥσαν κάποιον Χαναναῖον καὶ Χετταῖον καὶ Ἀμοραῖον, καὶ ἕδδ' ἄλλοι νὰ ἔχωσι τὴν

(α) Βασιλεὺς ἦν ὁ Κωνσταντινῶς Γεώργιος, Πατριάρχης δὲ ὁ Κωνσταντινῶν· αἰρετικοὶ δὲ βαρλααμίτης ὁ Εὐφραίμ, ὁ Γάβρι, ὁ Γρηγορίου, καὶ κάποιος Δεσπότης, ἀδελφὸς δὲ μαθόν· καὶ τῆς τῆς Συνόδου ὁ Τόμος ἐστὶ ἐν τῇ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Τόμῳ· εἰς τὴν ἀνεγνώσθη καὶ ἡ ὁμολογία τῶ θεῶν Γρηγορίου, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῆς ὑπερφυῆς παρὰ πάντων.

τὴν τάξιν τῶν Γαβριανῶν ἐκείνων, τὰς ὁποίας ὁ Ἰησοῦς τῇ Ναυῇ ἐκατάστησεν ἕνα καιρὸν ὑδροφόρας καὶ ξυλοκόπας εἰς τὸν λαὸν τῷ Θεοῦ, ἐπειδὴ μὲ καλὴν ὑπόκρισιν καὶ δόλον, ἐπρόφρασαν καὶ ἐφύλαξαν τὸν ἑαυτὸν τὰς ἀπὸ τὴν διαφθορὰν καὶ πανωλεθρίαν τῶν γειτόνων τους· ὅθεν καὶ ἕνας ἀρχιερεὺς ἔγκριτος καὶ κατὰ τὸν θρόνον, καὶ κατὰ τὸν λόγον, βλέπωντάς τας ἐκεῖ ὅπῃ ἐμβαίνουν τότε, εἶπε πρὸς τὴν ἱεράν Σύνοδον, ἀπὸ τὰ πρόσωπά τας φαίνονται τάτοι, πῶς εἶναι ἀπὸ τὸ μέρος τάτων, ὅπῃ εἶναι ἐδῶ ἐπάνωδέν μας ζωγραφισμένοι· ἔλεγε δὲ καὶ εἰδείχε τὰς παλαιὰς αἰρετικὰς, τὰς ὁποίας αἱ ἱεραὶ Σύνοδοι τῶν πατέρων κατήσχυον καὶ κατέκριναν, τῶν ὁποίων καὶ αἱ εἰκόνες ἦσαν εἰς ἐκείνον τὸν βασιλικὸν οἶκον.

Τὰ κατὰ μέρος λοιπὸν καὶ τότε λαληθέντα καὶ πραχθέντα ὑπὸ τῆς Συνόδου εἰς ἡμέρας πέντε, ἀφήνω νὰ τὰ λέγῃ καὶ νὰ τὰ γράφῃ ἐκεῖνοι ὅπῃ τὰ ἤξεύρῃ, μάλιστα ὁ δεῖος Ὁρος τὰ φανερώσει ἀρετὰ, τὸν ὁποῖον ἡ ἱερά Σύνοδος καλῶς ἐσύνθεσε μετὰ τῷ Βασιλεῶς καὶ τῷ Πατριάρχῃ· καὶ μετὰ τὴν συγκατάθεσιν, καὶ μετὰ τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐκεῖ παρόντων ὄλων, καὶ οὐκ μετὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ὁποῖον ἐλάλει δι' αὐτῶν, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ κράτος καὶ τὸ κύριον, καὶ τὸν ἐπαράδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, σὴν ὁδοδοξίαν, καὶ τρόποιον εὐσεβείας, καὶ πύργον Θεολογίας ἀκατάσειον, μετὰ τὸ νὰ εἶναι ὁλοτρόγυρα φραγμένον καὶ δυναμωμένον μετὰ πολλὴν ἐπιμέλειαν, ἀπὸ τὰς γραφικὰς ἀποδείξεις, καὶ ἀπὸ τὰς Θεολογίας καὶ τὰς λόγους τῶν δεινῶν πατέρων καὶ τῶν Συνόδων, ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴν ἡσυχάζαν τὰ δυσοχὴ ἀπομονία μέχρι τῆς σήμερον, ἀλλὰ δοκιμάζαν νὰ τὸν κτυπῶν, ὥσταν ὁ σκοτωμένος ὄφεις, μετὰ τὴν ἑρὰν τας, τὴν ὁποίαν ἀκόμα ῥίπτει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπ' ὅ ἐνεκρώθη ὅλον τὸ σῶμα τας.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀγὼν ὅλος εἰς τὸν Γρηγόριον ἀπέβλεπε, καὶ οἱ πολεμῆντες κοινῶς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς αὐτὸν ἐκτυπῶσαν, ὥσταν εἰς κανένα σημάδι, διὰ τῆτο καὶ ἐκεῖνος μετὰ πολλὴν προθυμίαν, ἀνεδέχθη ἐπάνω εἰς τὸν ἑαυτὸν τὰ ὅλην τὴν μάχην καὶ τὸν πόλεμον, παρακινημένος πολλαῖ ἀπὸ τὸν Βασιλέα, καὶ ἀπὸ τὴν Σύνοδον· Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, ὡς τὰ λέγει οἱ τότε ἐκεῖσε παρόντες, οἱ ὁποῖοι καὶ εἶδαν καὶ ἤκουσαν τὰ πραχθέντα τότε καὶ λαληθέντα· ἐκεῖνοι, ὡς εἶπῃν, πῶς καὶ μίαν καὶ δύο φορές, ἔβαλεν εἰς φυγὴν τὰς θεομάχους ἐκείνας, καὶ δὲν ἐβάσταζαν ἂν τὴν πρώτην προσβολὴν τῷ δεῖσι φωτός, τὸ ὁποῖον ἄσραπτον οἱ λόγοι τας, ὥς ὅπῃ, ὅτε ὁ Βασιλεὺς, ὅτε ὅλη ὁμὴ ἡ Σύνοδος, δὲν ἠμπόρεσαν νὰ τὰς κρατήσαν νὰ μὴ φεύγαν· ἀλλ' ὑπέσχεθησαν μὲν, ὅτι εἰς δευτέραν συνέλευσιν θέλουν μεταέλθῃ, δὲν ὑπέσχεσαν δὲ μέχρι καὶ τῆς σήμερον· ὡς εἶπῃν ἐκεῖνοι· τί λογὴς ἐκέρυ-

κέρυξεν ἐνώπιον ἐκείνης τῆς μεγάλης Συνόδου, μετὰ λόγους καὶ γράμματα καὶ διημιγορίας ὑπερφύει τα ὁρδοδοξα δόγματα τῆς πίστεως, ἀποδείχνοντας τὸν ἑαυτὸν τὰ σύμφωνον μετὰ τὰς ἱεραὶ Θεολογίας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὁμοίως εἰδείξε συμφώνως κατὰ πάντα καὶ ἐκείνης ἀναμεταξύ τας, καὶ μετὰ τὰ ἱερά ῥητὰ τῶν δεινῶν γραφῶν, εἰς τρόπον ὅτι ἂν αὐτὴ ἐκείνη ἡ ἰδία φιλονεικία δὲν δύναται νὰ εἰπῇ εἰς αὐτὰ τίποτες ἐναντίον, ἂν γὰρ· Τί λογὴς δὲ καὶ τὰς ψυχὰς ἐπέτρεψε τότε τῶν ἀκούοντων, καὶ πῶς ὕψωσεν ἑαφ' ἑαυτὸν τὸν νῦν τας εἰς τὰ Οὐράνια, καὶ τὰς ἀπεκρέμασεν ἀπὸ τὴν γλώσσῃν τὰ ἐν σοφίᾳ, καὶ ἀπὸ τὴν ἡγῶν τας προσοχὴν, σχεδὸν ἔγιναν ἔξω τὰ ἑαυτὰ τας, ἀπὸ τὴν δεινῶν ἐκείνην αἰχμαλωσίαν καὶ τὸν ἔρωτα τῶν λόγων τας, τὰ ἤξεύρασι βέλβαια μόνον ἐκεῖνοι, ὅπῃ τὰ ἐδοκίμασαν· τοιούτης λογὴς ἐσάθη ὁ ἀγὼν ἐκεῖνος τὰ ἁγία καὶ τῶν λόγων τας, ὅσον, διὰ νὰ καταλάβῃ τινὰς ἀπὸ τὰ κρίσσει τὸ ὕψωμα.

Εἰ δὲ καὶ Κλήμης ὁ ἐξηγητὴς καὶ συγγραφεὺς τῶν (α), κάποιον τι συνηγωνίῃ μετὰ τὸν κήρυκα τῆς εὐσεβείας Πέτρον, καὶ μετὰ λόγους καὶ μετὰ γράμματα, εἰς τὸν Πέτρον πρέπει νὰ ἀναφέρονται, καὶ ἐκεῖνα, καὶ ἐκεῖνον νὰ λογιζονται κατορθώματα, ὥσταν ὅπῃ καὶ μετὰ λόγους καὶ μετὰ γράμματα, καὶ εἰς ὅλον τὸ ὕψωμα καὶ μετὰ ψήφους ἀρχιερωσύνης τὸν ἐδιάλεξε, καὶ τὸν ἐκατάστησε συγκοινωνὸν καὶ συμμετοχὸν τῶν ἀγώνων τας· Τοιοῦτον τέλος ἔλαβε, καὶ ἡ τελευταία αὐτῇ ἱερά Σύνοδος· καὶ ὁ ἅγιος, διὰ νὰ μὴ λείπῃ πολὺν καιρὸν μακρὰν ἀπὸ τὸ πόμινόν τας, τὸ συντομώτερον ἐμβαίνει εἰς τὴν θάλασσαν μετὰ τὴν συνοδίαν τας· ἀλλὰ τόσην φρενὴν εὐρηκὰν εἰς τὸ πέλαγος, καὶ τόσας τεκμηρίας καὶ κλύδωνας ἀπήντησαν, (ὅτι καὶ ἀναβαίνοντες καὶ καταβαίνοντες εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν, παράκαιρα ἐπλεον), εἰς τόσον ὅτι, ὅχι μόνον οἱ ἐπιβάται οἱ ἀπραγοὶ θηλονότι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ναῦται, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος κυβερνήτης τῶν πλοίων, ἀπηλπίσθησαν, καὶ ὅλοι ἐσυγχωρήθησαν ἀναμεταξύ τας, καὶ μετὰ κοινὴν ἐξομολόγησιν, παρεδόθησαν εἰς τὸν Θεόν, φοχαζόμενοι, πῶς εἶναι εἰς τὰς ἐσχάτας ἀναπνοάς· ἀλλ' ὁ μέγας τῷ Θεῷ Ἀρχιερεὺς, τὰς ἐπαρκαλάρων, λέγωντάς τας νὰ ἔχεν καλὰς ἐλπίδας, καὶ διδάσκωντάς τας νὰ ἐπιτρέψαν

U 2

ψαν

(α) ὁ ἱερός Φιλόθεος λέγει τῆτο διὰ τὸν ἑαυτὸν τας· εἶχε γὰρ αὐτὸν σύμμαχον καὶ συνεργὸν ἀγίον ὁ Γρηγόριος, καθὼς ὁ Ἀπόστολος Πέτρος τὸν Κλήμεντα καὶ ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ λόγου τῆτος, ὁ Γρηγόριος ἐψήφισεν εἰς ἀρχιερωσύνην τὸν Φιλόθεον.

σαν ὅλοι ὁμῶς πρὸς τὸν Θεὸν διὰ προσευχῆς, καὶ ὅχι μόνον αὐτὰ ἔλεγε καὶ ἐδίδασκεν, ἀλλὰ καὶ πρατήτερα αὐτοῖς ἀπὸ ὅλων τῶν ἄλλων, περισσότερον παρὰ ποτὲ, μεταχειρίζεται τὸ ἀξιωματικὴ καὶ τὴν τάξιν τῶν βαίνει μέσον Θεῶν καὶ τῶν μετ' αὐτῶ συμπλεόντων τὸν ἑαυτὸν τε ὡς ἀληθινὸς μεσίτης Θεῶν καὶ ἀνθρώπων, καὶ μετὰ τὰς νοεράς τε καὶ ἀνι-κάσας δειξείας, καὶ μετὰ τὴν συνηθισμένην τε πρὸς Θεὸν παρρησίαν, καταπραΰνει παραδόξως τὰς τρικυμίας, καταπάσχει τὸν κλύδωνα, καὶ διασώζει ὅλους τῶν πλεόντας ἀνελεσίτως ἀπὸ τὸν πνιγμὸν.

Καὶ ἡ μὲν ταραχὴ τῶν πελάγους ἔτω παραδόξως ἔπαυσε, καὶ τὸ πλοῖον ἔφθασεν εὐτυχῶς εἰς τὸν λιμένα τε· αἱ ταραχαὶ ὅμως τῶν πειρασμῶν τῆς Πόλεως δὲν εἶχαν ἡσυχάσῃ, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀρχίσαν, ἀφ' ἧς ὀλίγοντι ἔπαυσαν προτήτερα· ἐπειδὴ, ἀφ' ἧς ἄραξε τὸ πλοῖον, καὶ ὁ ἅγιος ἐμελλε νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν Πόλιν, ὁ Βασιλεὺς (α) τὴν ἐμποδίζει τὴν εἴσοδον, ἐπειδὴ ἐμελέτα χωρισμὸν ἀπὸ τὸν πενθερόν τε, καὶ κάποιας συμφωνίας, δὲν ἤξεύρω ποίας, εἶχε καμωμένης, μετὰ τὸν προειρημένον Στέφανον τῶν Βαλγάρων· καὶ διὰ ταῦτα δὲν ἄφισε καὶ τὸν ἅγιον νὰ ἐσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν, δείχνοντας μετὰ τῶν πῶς τέκεαι σερῶς εἰς τὰς συμφωνίας των, καὶ δὲν ψεύδεται· ἔδωκε τὸν ἑπαύση, τὸ ὅποιον καὶ ἔγινεν ὕστερον, δηλαδὴ τὸν ὑπάτησε.

Καὶ λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης γυρίζει πάλιν ὀπίσω ὁ τῷ Θεῷ ἄνθρωπος, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἡγαπημένον τε καταφεύγει Ἀΐωνα· ἐπειδὴ δὲ κάποιοι ἀπὸ τῶν ὑπηρετῶν τε καὶ ἀπὸ τῶν φίλων τε, ἡγανύκταν καὶ ἐλυπῆντο δι' αὐτὰ, καὶ ὀλιγοψυχῶσαν διὰ τὸ πλῆθος τῶν πειρασμῶν, ἐκεῖνος τὰς ἐδίδασκε καὶ τὰς ἔλεγε, πῶς μάλιστα ὅλον τὸ ἔναν-

ἐναντίον ἔπρεπε νὰ πάσχωσι, δηλαδὴ νὰ χαίρωσι καὶ νὰ εὐφρανῶνται δι' αὐτὰ, καὶ μεγάλας εὐχαριστίας νὰ ἀποδίδωσιν εἰς τὸν Θεόν, διὰ τὴν καὶ ἡμεῖς ἡξιώθημεν νὰ γινώσκωμεν εἰς κάποιον τι μέρος, συγκατανοοῦν τῶν μεγάλων ἐκείνων διδασκάλων καὶ ἀρχιερέων, οἱ ὅποιοι, καὶ μετὰ ὅλον ὅπῃ ἦτον κατὰ ἀλήθειαν σωτῆρες καὶ πατέρες καὶ εὐεργεταὶ πνευματικῶν καὶ εἰς τὰς τότε βασιλεύοντας, ὅμως ὡς κακῆργοι καὶ μιᾶροι καὶ πολυμιώτατοι εἰς ὅλην τὴν τὴν ζωὴν ἀπὸ ἐκείνας ἐκατατρέχοντο, καὶ τέλος πάντων καὶ ἐθανατώνοντο· καὶ αὐτὰ λέγωντας, ἔδειχνε καὶ τὰ ἔργα του σύμφωνα μετὰ τὰς λόγους τα· ἐπειδὴ καὶ ἦτον καὶ ἐφαίνετο μέγας κατὰ ἀλήθειαν καὶ ὑψηλὸς τὴν διάνοιαν, ἔχοντας ἀταπεινώσει τὴν ψυχὴν τε ἀπὸ τῶν πειρασμῶν, καὶ ἐφύλαττε τὸ φρόνημά τε, πολὺ ἀνώτερον ἀπὸ τὰ ὁρώμενα.

Ἀλλ' ὁ Θεὸς ὅπῃ πάντοτε μετρεῖ καὶ τὰς πειρασμούς μετὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀδένειαν, ὕστερον ἀπὸ ὀλίγον διάστημα καιρῶν, διαλύει καὶ τῶτον τὸν πειρασμὸν· ἐπειδὴ μόλις ἐπέερασεν μῆνες τρεῖς, καὶ ἔφθασεν ἡ θάυμασι καὶ φιλόχριστος Βασιλίσσα ἀπὸ τῆς Κωνσταντινέως, μετὰ φρόνημα γενναῖον καὶ βασιλικόν, καὶ διέλυσε τὰς συνδικαίας ἐκείνας ὅπῃ εἶχε μετὰ τὸν Στέφανον, ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερα τὰ φαντάσματα καὶ ὑποκρίσεις τῶν συνδικαίων, καὶ ὕστερον ἀπὸ αὐτὰ παρευθὺς, εἰρήνη καὶ οἱ δύο καὶ μήτηρ καὶ Υἱός, καὶ φέρασιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τε τὸν ἅγιον· ὅτι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Βασιλεὺς εἰς μεγάλην τιμὴν καὶ σέβας τὸν εἶχεν, ὡς ἂν ὅπῃ ἦτον καὶ σοφὸς καὶ ὄντως φιλόχριστος Βασιλεὺς, καὶ ἀγαθὸς γνώμης ἄνθρωπος, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον Βασιλέα, ἀγαθὰ καὶ ἡ δυσκολαίαι τῶν πραγμάτων, δὲν τὴν ἐσυγχωρῶσαν, νὰ δεῖξῃ τὸν ἑαυτὸν τε, καὶ τὰ φυσικὰ τε προτερήματα, καθὼς ἤθελε.

Καὶ λοιπὸν, γυρίζει πάλιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τε ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ αὐτὸς μὲν ἐκεῖνον βλέπει μετὰ φιλοστοργίαν πατρικὴν, ἐκεῖνη δὲ τὴν δέχεται μετὰ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν ἱερίαν, καὶ τρυφᾷ μετὰ τὴν ὑπακοὴν τῆς, ἐκ τῶν ἱερῶν τε λόγων καὶ ἔργων, πολλὴν καὶ μεγάλην τὴν ἀφέλειαν. καὶ καταλάβετε ἀπὸ τὸ ἐξῆς διήγημα.

Μοναζήριον γυναικῶν μοναζισσῶν ἦτον ἐκεῖ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην· τὸ ὅποιον, ὥς αὖτε διὰ τὴν ἦτον μεγάλοι καὶ πολυάριθμοι, ἀνομαζέτο βασιλικόν· ὅτι καὶ κατὰ τὰ δύο, ὑπερῆρχεν ἀπὸ τὰ ἄλλα μοναζήτρια τῶν μοναζισσῶν· εἰς τὸ ῥηδὲν ἐκεῖνο μοναζήριον, ἦτον μία μοναζίσσα εὐλαβὴς καὶ κοσμία, Εὐλεοδόρα τὸ ὀνοματὶς· αὐτὴ ἔκτισσε κακῶς κατὰ τὸ ἀριστὸν μέρος τῆς κεφαλῆς τῆς, ἀπὸ κάποιοι κακὸν καὶ νοσώδη χυμὸν, ὅπῃ τῆς κατέβη εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος· τὸ ρεῦμα τῆς ἐνοχλῶσε μάλιστα τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ ὁ πόνος ὁ περισσότερος ἐκεῖ ἐκτύπα· ἦτον λοιπὸν τὸ κακὸν ἀνυπόφορον καὶ ἀσύγκριτον, καὶ κατ' αὐτὸ τῶν ὁμῶς

α) Ποῦτος Βασιλεὺς; ἡ Θεσσαλονίκη δὲν ἦτον Βασιλεῖον· πῶς ἐνέβη λοιπὸν εἰς αὐτὴν ὁ Βασιλεὺς, καὶ ποῦτος εἶναι αὐτός; Γεωργίου εἶναι ὁ Παλαιολόγος, ὁ γαμβρὸς τῆς Κωνσταντίνης· ὅς τις πάλιν ἐμάχετο μετὰ τὸν πενθερόν τε, διὰ τὴν ἐκείνος ἀνέκηκε καὶ ἐσεφεν εἰς Βασιλείαν τὸν Υἱόν τε τὸν Ματθαῖον· τὸ ὅ-ποῖον ἔργον δὲν ἐσυγχώρει ὁ Κάλσιος, καὶ διὰ τῶν καὶ ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸν θρόνον· καὶ ἔγινε μετὰ κοινὴν ψῆφον ὁ ἱερὸς ἄστος Φιλόθεος· εὐρισκόμενος λοιπὸν ἔξω τῆς πόλεως ὁ Παλαιολόγος εἰς τὸν καιρὸν τῶν τῆς μάχης, τὸν περισσότερον καιρὸν διέτριβεν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην· καὶ ἐδὼ ὥντας ἔκαμε καὶ συμμαχίαν κατὰ τὰ πενθερῶν, μετὰ τὸν προειρημένον Στέφανον τῶν Βαλγάρων τῶν πρὸς τὰ πράγματα ἐκίχηται διὰ λόγους τε· τὰ ὅποια μαθῶσα ἡ μήτηρ τῆς ἡ Ἄννα ἐκατέρη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἡ ἰδία καὶ τὰ διακρίδας, καθὼς δέλει τὸ εἶπῃ κατωτέρω· ἐπειδὴ λοιπὸν, ὡς καὶ προτερον εἶπομεν, τῇ Κωνσταντίνῃ φίλος ἐνομίζετο χωρὶς ὁ ἅγιος, δὲν ἤθελε νὰ τὸν δεχθῇ ὁ Παλαιολόγος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ μετὰ ὅλον ὅπῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸν ἐν-λαβεῖτο ὁμῶς ἐπειδὴ καὶ εἰς ἄλλων συμβελίς.

ὅμως ἡ ὑποψία ἠκολούθει διὰ ἄλλο χειρότερον κακόν, μὴ τυχεῖ διηλα-
λαθῇ ἡ τῆς χυδῆς αὐτοῦ ὁ ὀφθαλμός, ἀπὸ τῆς πύνης τὴν σφοδρό-
τητα· ἡ τέχνη τῶν ἰατρῶν τῶν ἐντοπίων, ὅσον ἡ τῶν ξένων
ἐνικατο ἀπὸ μίαις, ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς πάθης· τεσσαράκοντα ἡ-
μέρας ἀπερῶν ἀφ' ἧς ἀρχισεν ὀπνός, ἡ ἔξαφνα μίαν ἡμέραν παύει
ὁ πόνος, χωρὶς νὰ βαλῇ ἔξωθεν τίποτε· παύει ὁ πόνος, ἡ ἑνὰς
λεπτὸς ὡμὴν ὥσαν τῇ τῇ εὐδύς τῆς γεννᾶται εἰς τὸν ὀφθαλμὸν, ἡ
σχεπάζει τὴν Κόρινθον, ἡ ἀπὸ τὴν ὥραν ἐκείνην, χάνει τὴν ὄρασιν τῆς
ἀριστερῆς ὀφθαλμοῦ ἡ πάσχοντα· ἀλγεῖ δὲ ἐκείνη ἡ θλίβεται, ὅχι
τόσον διὰ τὴν σέρεσιν τῆς ὀφθαλμοῦ, ὅσον διὰ τὴν σέρεσιν τῆς περισ-
σοτέρης μέρας τῆς ἀναγνώσεως· ἐπειδὴ δὲ ὑπερὸν ἀπὸ τὴν πληγὴν
ταύτην, εἰς τὸ μοναστήριον ἐκεῖνο ἐτελεῖτο λαμπρῶς ἡ ἐορτὴ τῶν γε-
μεθλίων τῆς Θεομήτορος, ἀπῆλθεν ἐκεῖσε ἡ ὁ διδάσκαλος, ἡ δὲ ὁ-
λῆς τῆς νυκτὸς ἐσυνεβόταζεν ἐκεῖ μὲ τὴν ποιμνὴν ταύτην· εἰτα πρὸς τὸ τέ-
λος τῆς μεγάλης Ἑσπερινῆς, ἀρχίζει ἡ λόγον διδασκαλικὸν ἡ ὁμιλίαν
ἐορτικὴν, πρὸς τὰς παρόντας Χριστιανὰς· λέγοντος λοιπὸν ἐκείνου τοῦ
γλυκυτάτου σώματος, ὅλοι, καθὼς ἡ πάντα, ἔμειναν ἀποκρεμασμέ-
νοι ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν, ἡ ἀπὸ τὰς ἱεράς ἐκείνης Σειρῆνας· ἦτον δὲ
ἡ ἡμοναχὴ ἐκείνη, ὅπως ἔπασχε τὸν ὀφθαλμὸν ἐκεῖ εἰς ἑνὰ μέρος μὲ
τὰς ἄλλας ἀντάμα, ἡ ἔπινε ἡ αὐτὴ τὸ νέκταρ ἐκείνων τῶν θείων λό-
γων· ἡ ὅποια ἦλθεν εἰς κατάνυξιν, ἡ θάμβος ἔπεσεν εἰς τὴν ψυχὴν
τῆς, ἡ δάκρυα ἐγέμισαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς, ἡ μεγάλης εὐχαριστίας
ἀπέδιδεν εἰς τὸν Θεόν, ὅπως διὰ τὴν φιλανθρωπίαν ταύτην ἔκαμε ἡ ἐπῆ-
γεν εἰς ἐκείνας ἀνάμετα, ἑνὰς τοιαύτης ἀγγελουίδος διδάσκαλος, ἡ
ἀκόμα, ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ ἠξιώθη νὰ γένῃ μετοχος τῶν τοιαύτων θαμά-
των· ἡ κοντὰ εἰς ταῦτα ἐμέμφετο μὲ τὸν νῦν τῆς, ὡς ἄφρονος καὶ
θρασύς ἡ δυσσεβεῖς κάποιος κωνσταντινουπόλεως, ὅπως ἐδυσφημῶσαν ἑνὰ
τοιαύτον φωστῆρα, ἡ ἔπασχον μὲ συκοφαντίας ἡ ψεύματα νὰ διασέ-
ψαν τὴν διδασκαλίαν ταύτην· ἡ ταῦτα λέγουσα ἐσύκωνε πρὸς τὸν Θεόν
τὰς χεῖρας τῆς, μὲ πολλὰ δάκρυα, διὰ νὰ εὕρῃ ἀπαλλαγὴν τῆς πά-
θης τῆς, ἡ νὰ σραφῇ εἰς τὴν προτέραν ταύτην ὑγίαν ὁ ὀφθαλμὸς τῆς,
μὲ τὰς πρὸς Θεὸν εὐχὰς ἡ τὴν παρρησίαν αὐτῆς. μὲ τοιαύτας λαμ-
πρὰς ἐλπίδας ἐπέρασε τὴν ἀγρυπνίαν ὅλην (ὅτι δισαγμὸν, ἡ ἀμφι-
βολίαν καμμίαν, δὲν εἶχε παυτελῶς) ἐπειδὴ δὲ ἔφθασε ἡ ὁ καιρὸς
τῆς θείας λειτουργίας, ἡ ἡ ὥρα τῶν μυστηρίων, τῶν ὁποίων ἦτον αὐ-
τὸς ὁ Ἀρχιερεὺς ὑπηρετὴς ἡ τελειωτὴς, ἰδὼν ἔρχεται ἡ αὐτὴ κρυ-
φίως κατ' ὅσον ἡμπορεῖσε, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἐκείνην αἰμορροῦσαν,
ἡ πίνει τὴν ἀρχιερατικὴν σολὴν τῆς ποιμένος, ἡ τὴν ἀκαμβίζει ἐπά-
νω

νω εἰς τὸν πάσχοντα ὀφθαλμὸν, ἡ τραβᾷ θραυματιστὸς εἰς αὐτὸν τὴν
ἐκεῖθεν ἐκπηδήσαντα δύναμιν ἡ θεραπεῖαν· ἄλλα τότε μὲν εὐδύς ἀ-
κόμα δὲν ἐφανερώθη ἡ θεραπεῖα· τῆς νυκτὸς δὲ ἐλθούσης, ἐκοιμήθη
μὲ πολλὰ δάκρυα ἡ ἱεσίας, ἔπειτα, ἡμέρας γενομένης, καθὼς ἐξυ-
πνισεν, ὡς τῶν ὑπερφυῶν ἡ παραδόξων σε, ἔργων Δέσποτα, ἐσκα-
θη βλέψασα καθαρώτατα, ἡ ἦτον ὑγίης ἀπὸ μίαις ὁ ὀφθαλμὸς τῆς,
ὥσαν νὰ μὴν ἐσβέσθῃ ὁλότελα, ἡ ὥσαν νὰ μὴν ἦδελε σφάλῃ ἀδὲ
πρὸς ὀλίγον ἀπὸ τὴν φυτικὴν ταύτην ἐνέργειαν.

Μόλις εἶχε κλείσῃ χρόνος, ἀφ' ἧς κατέβη ἀπὸ τὸ Βυζάντιον
εἰς τὴν μητρόπολιν ταύτην, ἡ ἐπειδὴ ἀπὸ τὰς συχνὰς ἀποδημίας, ἀπὸ
τὰς πολλὰς πειρασμοῦς, ἀπὸ τὰς ἀκαταπαύστης κόπας, ἐκαταδαμόθη
τὸ σῶμα ταύτην, ἡ ἐταλαιπωρήθη κατακράτος, διὰ τῶτο ἡ πίπτει εἰς ἀρ-
ρώστιαν δεινὴν ἡ πολυήμερον· ὁδὸν ἡ ὅλοι μὲν τὸν ἀποφατίζον διὰ
θάνατον, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἄνωθεν, πάντῃ ἀνελπίσως, τῇ χαρίζει ἡ πάλιν
τὸ ζῆν, ἐπειδὴ ἡτοίμαζεν αὐτὸν ὡς γενναῖον ἀθλητὴν, εἰς ἀγῶ-
νας νέας ἡ δρόμους ἡ παλαίσματα· ποῖα δὲ ταῦτα, ὁ λόγος δελεῖ
τὰ φανερῶσαι προθυμότερα.

Ἐπειδὴ προδήλως, κατὰ θείαν θαυματουργίαν, ὁ μέγας ἀ-
πέφυγεν τὸν θάνατον, ἡ ἡ περισσότερα ταύτην ἀρρώστιαν ἔλειψεν, ἀκόμα
τὰ λείψανα ἔχοντας τῆς νόσου, ἀναγκάζεται ἀπὸ πολλὰς ἐσφοδρὰς
δεήσεις τῇ Βασιλείᾳ, νὰ ἀναβῇ πάλιν εἰς τὴν Βασιλεύσαν, μὲ
σχῆμα πρέσβεως, πρὸς τὸν πενθερὸν ταύτην ἡ Βασιλέα, ἡ νὰ ἐνεργήσῃ
τὴν ἐξήγην ἀναμεταξύ τῶν δύο, ὅπως ἔως τότε εἶχον ἀλληλομαχίας.
ὅμως ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευνόντων ἄνωθεν, ἡ Κύριος τῶν κυριούν-
των, τὰς διαλλαγὰς ταύτας ἀποδοκιμάζει ὡς περιττάς, κατὰ τὸ πα-
ρόν (α), πέμπει δὲ αὐτὸν εἰς τὰς Ἀχαιμενίδας (β), τὰς μακρὰν ἀπ' αὐτῆς

(α) Κατὰ τὸ παρὸν ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, ἡ μὲ ἄλλως τρέπας ἡ μέσα ἡγαπήθησαν, ἡ
ἐπῆγεν εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν ὁ Παλαιολόγος Γεώργιος, καὶ ὁ Καντακου-
ζηνὸς τῇ ἔκαμε παραίτησιν τῆς Βασιλείας, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Βασιλεῖον καὶ
ἐμόνασεν· ὅτε καὶ ὁ Κάλικος ἀνέβη ἐκ δευτέρου εἰς τὸν θρόνον, ἀναχωρή-
σαντος τῇ κυρ Φιλοθέῃ εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἀκαταλήπτης.

(β) Ἀγαρηνοὶ εἶναι τῆτοι, δηλαδὴ Τῆσκοι Μωαμετανοὶ κατὰ τὴν θρησκείαν· διὰ-
τι δὲ Ἀχαιμενίδας τὰς ἐνομάζει καὶ ὁ συγγραφεὺς, καὶ ὁ δευτὸς Γεωργί-
ος εἰς τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολὴν ταύτην, ἄλλος ὡς μᾶς καμὴ τὴν χά-
ριν νὰ τὸ σημειώσῃ· ἀγνοοῦμεν γὰρ ἀπὸ τίπου, ἡ ἀπὸ τίναρχου ἔτα
λέγονται.

αὐτὰ ὄντας κατὰ τὴν ἀπιστίαν, καὶ εἰς τὰς κρατημένους αἰχμαλώτους ὑποκατάω εἰς ἐκεῖνας τὰς ἀσεβείας, τὸν πέμπει λέγω μετὰ παράδοξον τρόπον, δηλαδὴ μετὰ σχῆμα σκλάβου, εὐαγγελιστὴν καὶ κήρυκα καὶ μεσίτην καὶ διαλλακτὴν· καὶ φέρεται λοιπὸν αἰχμαλωτὸς εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Ἀρχαμενίδας, ὡς ἂν ἓνας ἀπλῶς τῶν ἄλλων, ἐκεῖνος ὅπως παιδιόθεν ἐπλέτει τὴν Οὐράνιον ἐλευθερίαν καὶ Βασιλείαν, καὶ πολλὰς εἶχεν ὁδηγήσει πρὸς ἐκείνην μετὰ τὴν διδασκαλίαν ταύτην, διὰ τὴν καμὴν καὶ ἐκεῖ τὰ ἴδια αὐτὰ· καὶ μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν ἐδικὴν ταύτην, νὰ ἐλευθερώσῃ πολλὰς ἀπὸ τὴν ψυχικὴν αἰχμαλωσίαν καὶ δουλείαν· ἀλλὰ καλὸν εἶναι νὰ ἀκρόσωμεν πάλιν τὴν καλλίστην καὶ ἱερὰν ἐκείνην γλῶσσαν, ὅπως περιγράφει τὰ τότε συμβάντα, καὶ τὴν παράδοξον ἐκείνην αἰχμαλωσίαν· εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην λοιπὸν, ὅπως γράφει ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην, ὑπερὸν ἀπὸ πολλὰ ἄλλα, λέγει καὶ ταῦτα, ὅτι ἀφ' οὗ ἐπέρασεν τρεῖς μῆνες (τὰς ὁποίας δηλαδὴ ἔκαμαν εἰς τόπον ὅπως ὀνομάζονται Πηγαί· ὅτι ἐκεῖ τὰς ἐπῆγαν κατὰ πρώτην φοράν, καθὼς τὸ λέγει ὁ ἴδιος) ἀφ' οὗ λέγει ἐπέρασεν τρεῖς μῆνες, ἀπαγγέλλων τὸν τρόπον τινὰ ἐκείθεν, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς Πηγᾶς, ἀπὸ τῆς χείρας τῶν ἀνέμων, διὰ τεσσάρων ἡμερῶν ἐφέρθημεν εἰς τὴν Πρῶσαν· ἐκεῖ ἀνταμώνοντές μας οἱ γνωστικώτεροι ἀπὸ τῆς Χριστιανῆς, ἀρχισαν νὰ μᾶς προβάλλουν καὶ ζητήματα μεγάλα, καὶ μάλιστα ὅπως δὲν τὸ ἐκάλεσε καὶ ὁ καιρὸς, διὰ τοιαῦτα ζητήματα· ἐπειδὴ ἦσαν τριγύρω μας οἱ Βάρβαροι· οἱ ἰσχυροὶ ὅμως τῆς εὐσεβείας, δὲν ἐψιφῶσαν τὴν ἀκαίριαν, ἐπειδὴ, καθὼς αὐτοὶ ἐνόμιζον, ἀνελπίστως εὗρηκαν ἄνθρωπον νὰ τὰς διδάξῃ, ἐκεῖνα, περὶ τῶν ὁποίων εἶχαν πόθον νὰ μάθωσιν· ἀφ' οὗ δὲ ἐπέρασεν πάλιν δύο ἡμέραι, ἐσυνώδημεν ἀπὸ τὴν Πρῶσαν μετὰ τὰς φέροντας ἡμᾶς, καὶ εἰς δύο ἡμέρας ἤλθομεν εἰς ἓνα τόπον ὑψηλόν, ἀπὸ μακρὰν περικυκλωμένον μετὰ βετὰ, καὶ φολισμένον μετὰ δένδρα πυκνὰ καὶ χλοερὰ· ὁ τόπος ὅστος ἔχει καὶ νερὰ ψυχρότατα, καὶ αἶρα κατάψυχρον, ἀκόμα καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῶν θέρους, μετὰ τὴν κατὰπνέσθαι καὶ φυσᾶται, ποτὲ μὲν ἐδῶθεν, ποτὲ δὲ ἐκεῖθεν ἀπὸ τῆς ἀνέμου, ὅπως χύνονται ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν ὅπως εἶναι τριγύρω ταῦτα· διὰ τὸτο καὶ ὁ μεγαλύτερος ἡγεμὼν τῶν βαρβάρων, ἐκεῖ διέτριβε τὸν καιρὸν τῶν θέρους· ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκεῖ ἐφέρθηκα καὶ ἐγὼ αὐτάμα μετὰ τῆς ἄλλης αἰχμαλώτης, ἰδὼ πέμπεται πρὸς ἡμᾶς ἓνας ἐγγονὸς ἐκείνης, καὶ κράζει ἐμὲ χωρίζωντάς με ὑπὸ τῆς ἄλλης αἰχμαλώτης· καὶ καλεῖται ἀντάμα μετὰ ἐμένα ἐπάνω εἰς μαλακὰ χορτάρια, καὶ ὀλίγοι ἄρχοντες ταῦτα ἔφεραν τριγύρω εἰς αὐτόν· ἀφ' οὗ δὲ ἐκαθίσταμεν, εἰς ἐμὲ ἐμπροσθεν, κατὰ προσαγὴν ἐκείνην, ἐβάλλθησαν παρὶκά, εἰς ἐκείνον δὲ, κρέατα· ἐπειτα, ἐκείνην κελεύσαντος, ἐγὼ μὲν ἐτρώγαμεν τὰ

πα-

παρὶκά, ἐκεῖνος δὲ τὰ κρέατα· ἐκεῖ δὲ ὅπως ἐτρώγαμεν, ἠρώτησεν, ἀνίστως ποτὲ δὲ τρώγω κρέας, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν· ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθηκα, ὅσα ἦτον ἀρμόδια καὶ ἀκόλута· καὶ αὐτὰ ἰδὼ ἔρχεται ἀπὸ ἑνός, καὶ τὴν αἰτίαν ὅπως ἔλειψεν ἔλεγεν· μάλιστα τῶρα, λέγει ἡμᾶς, νὰ τελειώσω τὴν διαμείρασιν τῆς ἐλεημοσύνης, τὴν ὁποίαν ἔχει διαρισμένην εἰς κάθε Παρασκευὴν ὁ μέγας Ἀμην· ἐν τῇ ἐκείνῃ λόγος ἐκ ὀλίγου περὶ ἐλεημοσύνης· ὁ δὲ Ἰσμαὴλ (ὅτι τὸτο ἦτον τὸ ὄνομα τῆς ἐγγονῆς τῆς μεγάλου Ἀμην.) συνηθίζετε νὰ κάνετε, λέγει, καὶ ἐσσεῖς ἐλεημοσύνην· ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθηκα, ὅτι ἡ ὕψις ἐλεημοσύνης, εἶναι γέννημα τῆς πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἀγάπης· καὶ ὁποῖος περισσότερον ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, εἶναι καὶ περισσότερον ἐλεῶν, καὶ ἀληθῶς ἐλεῶν· πάλιν ἐκεῖνος ἠρώτησεν, ἂν δεχόμεθα καὶ ἀγαπῶμεν καὶ ἡμεῖς τὸν προφῆτην αὐτῶν· ἐγὼ ἀπεκρίθηκα, τὸ, ὅχι· καὶ ἐκεῖνος ἐζήτησε τὴν αἰτίαν· ἔδωκα καὶ πρὸς τὸτο τὴν ἀπολογίαν ἱκανήν, ὡς πρὸς τὸν ἀκούοντα, λέγωντας, ὅτι ὁ μαθητὴς ὅπως δὲν πιστεύει εἰς τὰς λόγους τῆς διδασκαλίας, δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀγαπᾷ τὸν διδάσκαλον, ὡς διδάσκαλον· ἀφ' οὗ δὲ καὶ ταῦτα εἶπα, πάλιν εἶπεν ἐκεῖνος, ὅτι τὸν Ἐσά, (ἦγον τὸν Χριστὸν) ἀληθῶς τὸν ἀγαπάτε, ὅμως τὸν λέγετε ἐσαυρωμένον· ἐγὼ τὸ ὠμολόγησα, καὶ με συντομίαν τῶν ἑλυσαν τὸ φαινόμενον αἰτοπον, προβάλλωντας τὸ ἐκῆσιον, καὶ τὸν τρόπον, καὶ τὴν δόξαν τῶν πάδας, καὶ τὸ ἀπαδὲς τῆς θεότητος μετὰ ταῦτα πάλιν ἠρώτα λέγωντας, διατί ἐσεῖς προσκυνεῖτε τὸ ξύλον καὶ τὸν σαυρόν· ἐπειδὴ δὲ καὶ εἰς τὸτο ἔδωκα ἀπολογίαν, καθὼς με ἐφώτισεν ὁ Θεός, λέγωντας, ὅτι καὶ σύ χωρὶς ἄλλο, θέλεις ἀγαπήσεις, ἐκεῖνος ὅπως τιμῶσι τὸ ἐδικόν σε σημάδι, καὶ πρὸς ἐκεῖνας ὅπως τὸ ἀτιμάζουσι θέλεις ὀργισθῆς· τῷ Χριστῷ δὲ τρόπαιον καὶ φλάμπερρον εἶναι ὁ σαυρός, ἔτι λέγοντος ἐμὲ ταῦτα, ἐκεῖνος θέλωντας νὰ χλευάσῃ καὶ νὰ περιγελάσῃ τὰ ἐδικὰ μας, ὡς τάχα ἄπρεπα, ἀλλ' ἐσεῖς, λέγει θέλετε, πῶς ἔχει καὶ γυναῖκα ὁ Θεός· ὅτι λέγετε, πῶς ἐγέννησεν ἡμεῖς τὸν αὐτόν· ἐγὼ δὲ πάλιν εἶπον πρὸς αὐτόν· οἱ Τῆροι λέγουσι, πῶς εἶναι λόγος τῷ Θεῷ ὁ Χριστός, καὶ ὅτι ἐκ παρθένα ἐγεννήθη τῆς Μαρίας, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς, ὡς θεοτόκον δοξάζομεν· λοιπὸν, ἀνίστως ἡ Μαρία, ὅπως ἐγέννησε κατὰ σάρκα τὸν Χριστόν, δὲν εἶχεν αὐτὸν, εἰς ἐχρηστάζετο ὁλότελα ἄνδρα, ἐπειδὴ τὸν λόγον τῷ Θεῷ ἐγέννησε κατὰ σάρκα, πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεός ὅπως γεννᾷ τὸν ἐδικόν τα λόγον ἀπώματως καὶ θεοπρεπῶς, ὡς ἀπώματον, δὲν εἶχε γυναῖκα, εἰς ἐχρηστὰ ἔλαβε γυναῖκα, καθὼς ἐσεῖς δὲν φρονεῖτε καλῶς τὸ ἐναντίον· δὲν ἐκάκισεν εἰς πρὸς τὸτο· καὶ μετὰ ὅλον ὅπως καθὼς λέ-

X

γα-

γασιν ἐκεῖνοι, ὅπῃ τὸν ἡξεύρασιν, αὐτὸς ἔχει τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν σκληρότητα καὶ εἰς τὴν λύσαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν.

Ταῦτα μὲν συνέβη νὰ εἰπῇ καὶ νὰ ἀκούσῃ ὁ Θεὸς Γρηγόριος, ὅταν εἰς τὰ μέρη τῆς Πρώτης διέτριβεν· ἐπειδὴ δὲ δέλημα Θεὸς ἦτον νὰ μεταβῇ καὶ εἰς τὴν Νίκαιαν, εἰς τὴν ὁποίαν τότε διέτριβε καὶ ὁ μέγας ἀρχιεγὸς τῶν βαρβάρων ἐπιμελόμενος ὡς ἄρρωστος αὐτὴν τὴν υἱεῖαν τε, ἔρχεται λοιπὸν καὶ ἐκεῖσε, κελεύσαντος τῷ Ἀμηνᾷ (α). καὶ ἐκεῖ ἦλθεν εἰς λόγους καὶ διάλεξιν, ἀπὸ πρᾶσαγῆν ἐκεῖνα, μετὰ τὰς λεγομένας Χιόνας τὰς παραβάτας τῷ Χριστιανισμῷ· τὰ ὑποῖα ὕστερον θέλει δηλώσει ὁ λόγος· τὰρα δὲ εἶναι χρεῖα νὰ μάθωμεν ἀπὸ τὴν ἐδικὴν τε χεῖρα καὶ γλωττίαν, τὰ λαλιθέντα καὶ πραχθέντα ἐκεῖ εἰς τὴν Νίκαιαν ἐκ τοῦ Πνεύματος, πρὸ τῶ νὰ συγκροτήσῃ τὴν πρὸς τοὺς ἄσεβεῖς Χιόνας διάλεξιν· λέγει λοιπὸν εἰς τὴν προρρήσεισαν ἐπιστολὴν, ὕστερον ἀπὸ ὀλίγα καὶ ταῦτα.

„Επειδὴ καὶ εἰς τὴν Νίκαιαν οἱ φύλακες μᾶς ἄφησαν κατὰ τὴν συνήθειαν λυτὰς (β) ἠρωτήσαμεν ἡμεῖς, πᾶ κατοικῶσι περισσώτεροι Χριστιανοὶ· καὶ μαθόντες, ὅτι εἰς τὸ μοναστήριον τῷ ὁσίου Υἱακίνθα, παρεσθῆς ἐκεῖσε ἀπῆλθομεν, καὶ εὐρόντες τὰς ἐκεῖ Χριστιανὰς ποδῶντας καὶ εὐχομένους αὐτὸ τῆτο, ἦγον τὸν ἐδικὸν μας ἐρχομὸν, ἐκεῖ ἐκονεύσαμεν· ἢ νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἐκόνευσα· ὅτι μόνος με ἦμην· τὴν ἐρχομένην ἡμέραν εὐγῆκα διὰ νὰ ἰσορήσω τὴν Πόρταν τῆς Πόλεως, ὅπῃ εἶναι καὶ ὀνομάζεται ἀνατολική, ἡ ὁποία ἦτον καὶ πλέον κοντὰ εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὰς ἄλλας· ἀφ' ἧς λοιπὸν, ὀλίγοντι ἐξεχώρησα ἀπὸ τὴν Πόρταν (ἀφῆνω νὰ λέγω τὰ ὕψη καὶ τὰ κάλλη τῶν οἰκοδομῶν, καὶ τὰ δυναμώματα· ὅτι ὅλα αὐτὰ ἡ πόλις αὕτη τὰ ἔχει ἐκ περισσῶ, ἀγκαλὰ καὶ ἀχρεῖως τὴν σήμερον) ἀφ' ἧς λέγω ὀλίγοντι ἐξεχώρησα, βλέπω ἕνα κτίριον κυβικὸν ἐπάνω εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, κατεσκευασμένον ἀπὸ μάρμαρα, καὶ τρόπον τινα ἐτοιμασμένον, διὰ κάποιαν ὑπηρεσίαν· ἐγὼ ἠρωτήσα τὰς παρόντας, τί χρεῖάζεται ἐκεῖνος ὁ

κύ-

(α) Ἐκ συνεργείας καὶ παρακινήσεως τῷ Χριστιανικωτάτῃ καὶ καλῷ ἱατρῷ τῷ Ταρωνίτῃ, ἐκράχθη εἰς τὴν Νίκαιαν, διὰ νὰ ὠφελῇ καὶ ἐκεῖ τὰς Χριστιανὰς· λέγει τῆτο ὁ θεὸς πατὴρ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τε ρητῶς.

(β) Εἰς τὰς δέσους τὰς εὐσταν δεμένους, ὅταν δὲ εἰς πόλιν ἐπήγαγον τὰς ἑλκον, καὶ τὰς ἐδίδαν ἀδεῖαν νὰ οἰκοῦνται καὶ νὰ γυρίζουν, ὅπου θέλουν· καὶ τοῦτο ἐκ Θεοῦ βέβαια οἰκοδομητὸν λέγει καὶ τῆτο ρητῶς ὁ ἅγιος.

κύβος, (α) ὅπῃ εἶναι ἔτζη ἐτοιμος, ἔξω μὲν ἀπὸ τὸ κάστρον, ἐκεῖ κοντὰ ὁμως· καὶ ἀπεκρίθησαν ἐκεῖνοι, τί λογῆς χρεῖαν κάνει ἐκεῖ ἐνδοσκόμμενος· ὁ λόγος ἀκοῖα δὲν εἶχε τελειώσῃ, καὶ ἀκούμεν φωνὰς καὶ κλαυθμὸν ἀπὸ τὴν Πόρταν τῷ κάστρῳ· ὅθεν καὶ σφαιρῶντες πρὸς τὰς βοὰς, βλέπομεν πληθύνους βαρβάρων, ὅπῃ εὐγανῶν ἔξω νεκρὸν καὶ ἐπῆγανῶν ἴσα πρὸς τὸν κύβον· ὅθεν καὶ ἐπαρμερίσαμεν ἡμεῖς ἕνα τῶτον διάσημα, ὅσον ὅπῃ ἠμπορέσαμεν καὶ νὰ βλέπωμεν καὶ νὰ ἀκούμεν τὰ παρ' αὐτῶν πραττόμενα καὶ λεγόμενα· ἀφ' ἧς λοιπὸν ἐκεῖνοι ἐφύσαν εἰς τὸν κύβον, ἐσιώπησαν ὅλοι· ἔπειτα πολλοὶ ἀντάμα συνάσαντες τὸ κιβώτιον ἐκεῖνο ὅπῃ εἶχε τὸν νεκρὸν, τὸ ἔβαλαν μετὰ εὐταξίαν ἐπάνω εἰς τὸν κύβον· καὶ μετὰ ταῦτα σφαιρῶντες ὀλοτρόγυρα τὸ πλῆθος, ἔβαλον εἰς τὸ μέσον ἕνα Τασιμάνην (ὀνομάζει δὲ τοιαύτης λογῆς, τὰς ἀφιερωμένας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶ ἐδικῷ τῶ ἱερῷ) τῆτος ἀσκακῶντας ὑψηλὰ τὰς χεῖράς τε, ἐβόησαν, οἱ δὲ ἐπίλοιποι ἐπεβόησαν· καὶ τῆτο ἔγινε τρεῖς φοαῖς· ἔπειτα πέρασι τὸ κιβώτιον εἰς τὰς χεῖράς των, καὶ τὸ ὑπάγασι παρέκει, ἐκεῖνοι, ὅπῃ ἔμελλον νὰ τὸ βάψωσιν· οἱ δὲ ἐπίλοιποι καθ' ἕνα ἀντάμα μετὰ τὰς Τασιμάνας ἐγύρισαν εἰς τὰ ἴδια· λοιπὸν γυρίζομεν καὶ ἡμεῖς, καταπόδι εἰς αὐτὰς· ἐπειδὴ δὲ εἶδομεν τὸν Τασιμάνην ἀντάμα μετὰ ἄλλης τινός, ὅτι ἐκῆδισαν εἰς τὴν σκιάν τῆς Πόρτας, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν εὐκρασίαν τῶ αἵρος (ὅτι ἦτον μῆνας Ἰουλίου) καὶ ἐπειδὴ, καθὼς ἐκατάλαβα, ἀπαντικρὺ ἐκάδηντο Χριστιανοὶ, ἐκεῖ μετὰ αὐτὰς ἀντάμα ἐκαδίσταμεν καὶ ἡμεῖς· ἠρώτησα λοιπὸν ἐκεῖ καθήμενος, ἀνίστας τινὰς ἐξ αὐτῶν ἡξεύρα τὰς δύο γλώσσας· καὶ ἐπειδὴ εὐρέθη ἕνας τοιοῦτος, ἐπαρακάλεσα τῆτον, νὰ εἰπῇ, ὡς ἀπὸ μέρους με εἰς τὰς Τάρχας, ὅτι, πῶς ἔκαμαν ἔργον καλὸν, ἐκεῖ ἔξω ὅπῃ εὐγῆκαν, τὸ ἐκατάλαβα· ὅτι διὰ τὸν ἀπεδαμμένον ἐγένιν ἡ βοή, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἐβόησαν· διατὶ πρὸς ποῖον ἄλλον; ἀγαπῶ δὲ νὰ μάθω, καὶ τί ἦτον ἐκεῖνο, ὅπῃ ἐλαλήσατε πρὸς τὸν Θεόν· ὁ δὲ Τασιμάνης, διὰ τῶ αὐτῷ ἐρμηνεύς ἀπεκρίθη, ὅτι συγχώρησιν διὰ τὸν ἀπεδαμμένον ἐζητήσαμεν ἀπὸ τὸν Θεόν, τῶν σφαλμάτων τα· εὐγε, ἀπεκρίθηκα ἐγὼ· μα ὁ κριτὴς δύναται χωρὶς ἄλλο, νὰ δίδῃ καὶ τὴν συγχώρησιν· κριτὴς δὲ, καθὼς τὸ λέγετε καὶ εἰσεῖς, ὅλε τῶ ἀνδρωπῖνα γένος, μέλλει νὰ ἔλθῃ ὁ Χριστὸς· λοιπὸν, πρὸς ἐκεῖνον πρέπει νὰ ἀναπέμπετε τὰς εὐχὰς καὶ τὰς βοὰς· καὶ λοι-

X 2

πόν

(α) Κύβος εἶναι σῶμα μαθηματικόν· κύβος δὲ ὑλίκος, εἶναι τὸ κοινῶς λεγόμενον ἀξάρι, ἢ ξάρι.

πὸν τάχα ὡς Θεὸν παρακαλεῖτε καὶ ἐσεῖς τὸν Χριστὸν, καθὼς καὶ ἡμεῖς, ἡξούροντες, πῶς εἶναι ἀχώριστος ἀπὸ τὸν πατέρα, ὡσάν ὁποῦ εἶναι ἔμφυτος αὐτῷ λόγος; (ὅτι ποτὲ δὲν ἦτον ὁ Θεὸς χωρὶς λόγου) ὁ δὲ Τατιμάνης, ὅχι, λέγει, καὶ ὁ Χριστὸς δῆλος εἶναι τῷ Θεῷ· ἐγὼ δὲ εἶπα πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ τῆτο πρέπει νὰ σοχαδῆς, ὡ ἄρις, ὅτι ἔχει νὰ κρίνῃ, καθὼς τὸ λέγετε καὶ ἐσεῖς, ζῶντας καὶ νεκρὰς, ὅταν ἀναστῇσιν καὶ περικυκλώσωσιν αὐτὸν καθήμενον ὑψηλὰ εἰς τὸν φρικτὸν καὶ ἀπροσπάλητον θρόνον τε, εἰς τὴν δευτέραν τε παρασίαν· ὁ δὲ Ἀβραάμ ὁ ἐδικὸς σας προπάτωρ, καθὼς καὶ ἐσεῖς τὸ ἀναγινώσκετε γεγραμμένον (ἐπεὶ δὲ δέχεσθε τὰ μωσαϊκὰ) ὁ Ἀβραάμ φημί, λέγει πρὸς τὸν Θεόν, σὺ ἐπὶ κρίνεις ὅλον τὸν κόσμον, δὲν κάνεις κρίσιν; ὡς ἐκεῖνος ὅπῃ μέλει νὰ κρίνῃ ὅλον τὸν Κόσμον, αὐτὸς ὁ ἴδιος Θεὸς εἶναι, ὁ Βασιλεὺς τῶν πάντων, καὶ διὰ πάντα, καθὼς λέγει καὶ ὁ προφήτης Δανιήλ· καὶ δὲν εἶναι ἄλλος αὐτός, καὶ ἄλλος ὁ πατήρ κατὰ τὴν θεότητα, καθὼς καὶ τὸ ἀπαύγασμα, ἦγεν ἡ λάμψις τῶ Ἡλίου, δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸν Ἡλίον, κατὰ τὸ φῶς· ὁ δὲ Τατιμάνης ἐφάνη πῶς ἐδυσχέρανε καὶ ὠργίσθη· καὶ ὀλίγον τι σιωπήσας, πάλιν ἄρχισε νὰ λέγῃ πλατύτερον· ἐσυνάχθησαν δὲ καὶ Χριστιανοὶ καὶ Τῆρκοι περισσότεροι εἰς τὴν ἀκρόασιν· ἄρχισε νὰ λέγῃ λοιπὸν, ὅτι αὐτοὶ δέχονται ὅλες τὰς προφῆτας, καὶ τὸν Χριστὸν, καὶ τὰ τέσσαρα βιβλία, ὅπῃ ἐκατέβηκαν ἀπὸ τὸν Θεόν· ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐνα καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τῷ Χριστῷ, καὶ τέλος πάντων, πρὸς ἡμᾶς· σραφεῖς λέγει, ἐσεῖς δὲ, πῶς δὲν δέχεσθε τὸν ἐδικόν μας προφήτην, καὶ ἐπεὶ πιστεύετε εἰς τὸ βιβλίον τε, ὅπῃ ἐκατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανόν· ἐγὼ δὲ πάλιν εἶπον πρὸς αὐτόν· Συνήθεια εἶναι καὶ εἰς ἡμᾶς, καὶ εἰς ἐσᾶς, καὶ ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν καὶ ἀπὸ τὸν νόμον βεβαιωμένη, χωρὶς μαρτυρίας, κανένα πρᾶγμα νὰ μὴ δεχώμεθα καὶ νὰ μὴ τὸ σέργωμεν, ὡς ἀληθινόν· ἢ μαρτυρίας εἶναι δύο λογίων· ἢ ἀπὸ τὰ ἔργα καὶ ἀπὸ τὰ πρᾶγματα αὐτά, ἢ ἀπὸ πρόσωπα ἀξιόπιστα.

Ὁ Μωϋσῆς λοιπὸν με σημεία καὶ τέρατα ἐμάξιζε τὴν Αἴγυπτον· τὴν Θαλασσαν ἔσχισε με τὴν ῥάβδον τε, καὶ πάλιν τὴν ἀντάμωσεν· ἄρτον ἐκ τῶ Οὐρανοῦ ἔβρεξε· καὶ τί νὰ λέγω τὰ ἐπίλοιπα; ὅπῃ καὶ ἐσεῖς τὸν δέχεσθε τὸν Μωϋσῆν· ὅτι αὐτὸς καὶ ἀπὸ τὸν Θεόν, ὡς δῆλος πιστὸς ἐμαρτυρήθη, καὶ ὅχι ὡς υἱὸς ἀδὲ ὡς λόγος· ἔπειτα καὶ ἀπὸ θείαν προσηγνῆν, ἀνέβη εἰς τὸ Ὄρος καὶ ἀπέδανε, καὶ ἐπροσέδη εἰς τὰς πρὸ αὐτῶ πατέρας.

Ὁ δὲ Χριστὸς, κοντὰ ὅπῃ μαρτυρεῖται ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἐξαίτια ἔργα, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἐποίησε, μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον Μωϋσῆν, καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας προφῆτας, καὶ μόνος αὐτὸς ὁμολογεῖται καὶ ἀπὸ ἐσᾶς, πῶς εἶναι τῷ Θεῷ λόγος αἰῶνις καὶ συναναρχος· καὶ μόνος ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐγεννήθη ἀπὸ παρθενοῦ· καὶ μόνος ἐξ αἰῶνος εἰς τὸν Οὐρανόν ἀνελήφθη, καὶ ἐκεῖ διαμένει ἀθάνατος· καὶ μόνος ἐξ αἰῶνος ἐλπίζεται νὰ ἔλθῃ πάλιν ἐκεῖθεν, διὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας, καὶ νεκρὰς, ἀφ' ὧ ἀναστῇσιν· ὅτι, ἐγὼ λέγω δι' αὐτόν, ὅσα καὶ παρ' ὑμῶν ὁμολογῶνται τῶν Τέρκων· διὰ ταῦτα λοιπὸν ἡμεῖς πιστεύομεν τῷ Χριστῷ καὶ τῷ Εὐαγγελίῳ αὐτῷ· τὸν δὲ ἐδικόν σας, ὅτε ἀπὸ τὰς προφῆτας εὐρίσκομεν μαρτυρούμενον, ὅτε τὸν εὐρίσκομεν, πῶς νὰ ἐπράξῃ κανένα ἔργον ἐξαίσιον καὶ ἀξιόλογον, ὅπῃ νὰ ἔλθῃ εἰς πίσιν τὸν ἄνθρωπον· διὰ τῆτο δὲν πιστεύομεν εἰς αὐτόν, ὅτε εἰς τὸ βιβλίον τε· ὁ δὲ Τατιμάνης ἐφάνητο, πῶς ἡγανάκει πρὸς ταῦτα, ὅμως ἀπεκρίνετο λέγωντας, ὅτι ἦτον εἰς τὸ Εὐαγγέλιον γραμμένον περὶ τῷ Μωάμεδ, καὶ ἐσεῖς τὸ ἐσβύσατε· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀκραν ἀνατολήν τῷ Ἡλίῳ κινῶντας, καθὼς βλέπετε ἐκατήντησε νικῶντας, ὡς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν δύσιν· ἐγὼ δὲ πρὸς αὐτόν εἶπον, ὅτι ἀπὸ τὸ ἐδικόν μας Εὐαγγέλιον, ποτὲ κανέναν Χριστιανὸς δὲν ἐξήλειψεν ἀδὲ τὸ παραμικρόν· ἀδὲ ἐμεταβλήθη τίποτας ὁλότελα· διὰτὶ εἶναι βαλμέναις κατάραις καὶ ἀναθεματισμοῖς βαρύτατοι καὶ φρικτότατοι, καὶ ὁποῖος ἤθελε πολυμῆσι νὰ εὐχάλη, ἢ νὰ μεταβάλῃ τὸ παρὰ μικρόν ἀπὸ ἐκεῖνα, ἐκεῖνος προτιμότερον ξεπέφτει καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὸν Χριστὸν· λοιπὸν, πῶς ἤθελε τὸ κάμῃ τῆτο Χριστιανός, ὅταν εἶναι τὸς κίνδυνος; πῶς δὲ καὶ ἤθελε μένῃ καὶ νὰ εἶναι ἀκόμα Χριστιανὸς αὐτός, καὶ πῶς ἤθελεν εἶναι καὶ εἰς τὰς Χριστιανὰς ὁλότελα δεκτός, ἐκεῖνος ὁποῦ ἐξελείφει καὶ φθείρει τὰ θεοχάρακτα λόγια, τὰ ὁποῖα, αὐτὸς ὁ ἴδιος Χριστὸς, ἢ τὰ ἐνέγραψεν, ἢ τὰ προεῖρηκεν· εἶναι δὲ καὶ τῆτο ἀκόμα, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον τῷ Χριστῷ, δὲν εἶναι εἰς μίαν καὶ μόνην γλῶσσαν γεγραμμένον, φέρει εἰπεῖν τὴν Ἑλληνικὴν, ἀλλ' ἀπὸ μῆς ἀρχῆς τῷ κηρύγματος, εἰς πολλὰς καὶ διαφόρας γλώσσας καὶ διαλέκτας ἐγράφη· ὅθεν μαρτυρεῖται καὶ ἐκεῖναι ὅλαις, πῶς δὲν ἔγινε τοιοῦτον ἄτοπον εἰς τὸ Εὐαγγέλιον· διὰτὶ, πῶς ἤθελες μείνῃ ἀγνώριστον, ἢν ἐγίνετο τοιοῦτον τὸλμημα; πῶς δὲ καὶ ἡμποροῦσεν εἰς τὰ διάφορα ἔθνη νὰ σώζεται συμφώνως ἡ ἔννοια, καθὼς τὴν σημερον σώζεται;

Τὸ Εὐαγγέλιον τῷ Χριστῷ ἀκόμα τὸ ἔχοντι καὶ πολλοὶ, ὁ-
πῶς διαφέρουσιν ἀπὸ ἡμῶς κατὰ τὰ δόγματα, τὰς ὁποίας ἡμεῖς ὀνομά-
ζομεν αἰρετικές. ἀπὸ τὰς ὁποίας καὶ μερικοὶ συμφωνοῦσιν εἰς κάποια
φρονήματα, μετὰ τὰ λόγια, δὲν ἡμπορῶν ὅμως νὰ δείξω ἕνα τοιῦ-
τον πρῶγμα εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τῷ Χριστῷ. πολλοὶ δὲ καὶ ἐξ ἀρχῆς
ἐγραψάν ἐναντία εἰς τὴν πίσιν τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ ἅδ' ἐκεῖνοι λέγουσι
νὰ εἶναι εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἕνα τοιῦτον νόημα· μάλιστα μέσα εἰς τὸ
Εὐαγγέλιον, φανερά εὐρίσκονται τὰ ἐναντία εἰς τὰ ἐδικά μας· καὶ
πῶς ἤθελε νὰ μαρτυρήσῃ ὡς καλὸς τὰς ἐναντίας τα; κοντὰ εἰς αὐ-
τὰ ὅπῃ εἶπα, τίποτας δὲν εἶναι εἰς τὸ Εὐαγγέλιον γραμμένον, τὸ
ὁποῖον δὲν προείπαν καὶ οἱ δεῖοι προφήται· ἀνίσως λοιπὸν ἦτον μέσα
εἰς αὐτὸ γεγραμμένον τίποτας διὰ τὸν Μωάμεδ, ἤθελεν εἶναι τὸ αὐ-
τὸ γεγραμμένον, καὶ εἰς τὰς προφῆτας· θέλει εὐρὴς δὲ μάλιστα γραμ-
μένον, καὶ ὅχι ἐξηλειμμένον, ὅτι ἐλεύσονται πολλοὶ ψευδοχριστοὶ καὶ
ψευδοπροφῆται, καὶ πολλὰς πλανήσασιν· διὰ τὸτο καὶ μᾶς παραγγέλ-
λει λέγωντας, μὴ ἂν πλανηθῆτε ὀπίσω αὐτῶν· διατὶ ἀνίσως καὶ
καθὼς ὁ Μωϋσῆς, καὶ ὅσοι ἄλλοι προφῆται οἱ προτύτεροι ἀπὸ αὐτῶν,
καὶ ὑπερώτεροι ἀπὸ αὐτῶν, ὅλοι ἀπέθαναν, καὶ εἰς τὴν γῆν ἐπέσρε-
ψαν, καὶ κείτωνται εἰς τὰ μνήματα ἀναμένοντες τὸν ἐξ Οὐρανοῦ κρι-
τὴν, ἀνίσως λέγω καὶ ὁ Χριστὸς τοιούτης λογῆς κείται, καὶ ἀναμένει
ἀντάμα μετὰ τὰς ἄλλας, βέβαια ἐπρεπε νὰ ἔλθῃ, καὶ νὰ βάλῃ
τὸ τέλος· τέλος γὰρ πάντων τῶν γυνήων εἶναι ὁ Οὐρανός· καὶ
κάθε καλὸν ἔργον ἐκεῖ εὐρίσκει τὴν ἀνταπόδοσιν· ἐπεὶ δὲ ὅμως ὁ
Χριστὸς εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀνέβη, καθὼς καὶ εἰσεῖς τὸ ὁμολογεῖτε, κα-
νένας ἄλλος δὲν ἐλπίζεται ἀπὸ τὰς γνωστικὰς ἀνθρώπων νὰ ἔλθῃ ὕ-
περθε ἀπὸ αὐτῶν· δὲν ἀνέβη δὲ μόνον εἰς τὸν Οὐρανὸν ὁ Χριστὸς,
ἀλλὰ καὶ ἐλπίζεται πάλιν αὐτὸς νὰ ἔλθῃ, καθὼς καὶ εἰσεῖς, μετὰ ἡμᾶς
ἀντάμα τὸ ὁμολογεῖτε· λοιπὸν αὐτὸς εἶναι ὁ ἐλθὼν καὶ ὁ ἐρχόμενος,
καὶ ὁ προσδοκώμενος πάλιν ἐλευθεῖσθαι· ὅθεν καὶ καλῶς ἡμεῖς ὅτε δε-
χόμεθα, ὅτε ἐλπίζομεν ἄλλον κανένα, ἔξω ἀπὸ ἐκείνον· ἐλπίζεται
δὲ ἐκεῖνος νὰ ἔλθῃ πάλιν, διὰ νὰ κρίνῃ τὰς ἀνθρώπων· διατὶ· ὅτι
καθὼς αὐτὸς εἶπεν, ἦλθε καὶ ἐπεφάνη εἰς τὸν κόσμον τὸ φῶς, ἡ-
γουν αὐτὸς καὶ ἡ ἐδική τε διδασκαλία, καὶ οἱ ἀνθρώποι ἐπροτίμησαν
ξένας διδασκαλίας, διὰ νὰ κἀνεν τὰς ὁρέξεις των καὶ τὰ θελήματά
των, καὶ ἡγάπησαν δηλαδὴ τὸ σκότος, περισσότερον ἀπὸ τὸ φῶς· διὰ
νὰ μὴ πάθωμεν λοιπὸν ἡμεῖς τὸτο, ὁ πρῶτος τῶν μαθητῶν τῷ Χρι-
στῷ ὁ Πέτρος μᾶς λέγει, πῶς θέλουν ἔλθῃ ψευδοδιδασκαλοὶ καὶ ψευ-
δοπροφῆται, οἱ ὁποῖοι θέλουν ἐμβάσθαι εἰς τὸν κόσμον αἰρέσεις τῆς ἀ-
πωλείας· καὶ διὰ τὴν πλεονεξίαν τὰς, θέλουν σᾶς μεταχειρισθῇ, μετὰ
πλάσ-

πλάσματα καὶ ψευδοδιδασκαλίας· ὅτι πολλοὶ ἔχον νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς
ἀσελγείας των καὶ τὰς ἀκαταστάσεις των· ἄλλος δὲ πάλιν λέγει· ἔξω
ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅπῃ σᾶς ἐδιδάξαμεν, καὶ ἄγγελοι ἔλθῃ ἀπὸ τοῦ Οὐ-
ρανὸν νὰ σᾶς διδάξῃ ἄλλα, ἀνάθεμα ἔσω· ὁ δὲ Γεώργιος ὁ Εὐαγγε-
λίστης λέγει, ὅτι κατὰ Πνεῦμα, ὅπῃ δὲν ὁμολογεῖ κύριον τὸν Ἰη-
σοῦν Χριστόν, ὅπῃ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον μετὰ σαρκός, δὲν εἶναι ἐκ τῆ
Θεᾶ· πῶς λοιπὸν, αὐτὸς ὁ εὐαγγελιστὴς ὅπῃ μᾶς λέγει, πῶς δὲν εἶναι ἐκ
τῆ Θεᾶ, ὁποῖος λέγει, πῶς δὲν εἶναι Κύριος, ὁ Ἰησοῦς ὅπῃ ἐφάνη διὰ σαρκός,
πῶς λέγω αὐτὸς ὁ ἴδιος ἤθελε μᾶς παραδώσῃ βιβλίον ὅπῃ νὰ λέγῃ, τὰ ἐναν-
τία, ἡγαν πῶς θέλει ἔλθῃ ἐκ Θεᾶ, ἐκεῖνος ὅπῃ ἔχει νὰ διδάσκῃ, πῶς δὲν εἶ-
ναι Κύριος ὁ σεσαρκωμένος Ἰησοῦς; ἀδύνατον εἶναι τὸτο ἀδύνατον, δη-
λαδὴ νὰ γράψῃ τὰ ἐναντία, ἡγαν πῶς δὲν εἶναι ἐκ Θεᾶ ἐκεῖνος ὁ
ὅπῃ λέγει τὸτο, καὶ πάλιν, πῶς εἶναι ἐκ Θεᾶ, ἐκεῖνος ὅπῃ τὸ λέ-
γει· ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν δὲ εἶπας, ὅτι ἐκίνησεν ὁ Μωάμεδ, καὶ ἐφ-
θασε κινῶντας ἕως εἰς τὴν δύσιν· ἀλλὰ με ποῖον τρόπον; φανερόν,
ὅτι με πολέμας καὶ μαχαίρας, καὶ κερσεύματα, καὶ σκλαβίας, καὶ αἰμα-
τοχυσίας· ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὐτὰ, προηγμένως καὶ κατ' αὐτὸ, κανένα
δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν ἀγαθὸν Θεόν· μάλιστα καὶ εἶναι αὐτὰ θέλημα κα-
τοδικὸν τῷ διαβόλῃ τῷ ἐξ ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνῃ· τί προβάλλεις τὰ
τοιαῦτα κατορθώματα; δὲν ἐκίνησεν ἀπὸ τὴν δύσιν καὶ ὁ Ἀλέξαν-
δρος, καὶ ὑπέταξεν ὅλην τὴν Ἀνατολὴν; καὶ πάλιν ἄλλοτε ἄλλοι δὲν ἐ-
κινήθησαν πολλαῖς φοραῖς μετὰ τὰς πολέμας, καὶ ἐκυρίευσαν ὅλην τὴν
οἰκουμένην· ὅμως εἰς κανένα ἀπὸ ἐκείνας, δὲν ἐπαράδωκε κανένα γένος
ἀνθρώπων τὰς ψυχὰς των, καθὼς τὰς ἐπαράδωκατε εἰσεῖς εἰς τὸν
Μωάμεδ· ἀλλὰ καὶ μετὰ ὅλον ὅπῃ ὁ ἐδικὸς σας, δύω ἰσχυρότατα μέ-
σα μεταχειρίζεται, ἡγαν τὴν βίαν καὶ τὴν ἡδονήν, ὅμως ἀκόμα ἅδ' ἐ-
ἕνα ὁλόκληρον μέρος τῆς κόσμου, δὲν εἰλκυσεν εἰς τὴν πίσιν τα· ἡ
δὲ τῷ Χριστῷ διδασκαλία, καὶ μετὰ ὅλον ὅπῃ σχεδὸν ἀπὸ ὅλας τὰς τῆ
κόσμου ἀπολαύσεις, ἐμποδίζει τὸν ἀνθρώπον, ὅλα τὰ πέρατα τῆς οἰκ-
μένης ἐκυρίευσεν· καὶ βασιλεύει ἀναμεταξύ εἰς τὰς πολεμῆντας αὐτὴν·
καὶ αὐτὴ μὲν βίαν ἡδεμίαν δὲν μεταχειρίζεται, νικᾷ δὲ μάλιστα κατ'
ἐκάστην, κατὰ λογὴς βίαν, ὅπῃ ἐπιφέρεται κατ' αὐτῆς ἔξωθεν· ὡ-
ς ὅπῃ καὶ μετὰ τὸν τρόπον, αὐτὴ εἶναι ἡ νίκη, ὅπῃ ἐνίκησε τὸν
κόσμον· τῶν λεγομένων, οἱ ἐκεῖ παρευρεθέντες Χριστιανοὶ βλέποντες
τὰς Τάρκας, πῶς ἐκινῶτο εἰς ὀργήν, ἔκαμαν εἰς ἐμένα νεῦμα, διὰ
νὰ παύσω τὸν λόγον· ἐγὼ δὲ σχηματίζωντας εἰς τὸ Ἰακάρων τὸν
λόγον με, πάλιν εἶπα χαμογελῶντας πρὸς αὐτάς· ἀνίσως ἐσυμφω-
νέσαμεν εἰς τὰς λόγους μας, ἡδέλαμεν ἔχῃ καὶ ἕνα δόγμα· ὅμως ὁ
νοῦν

νοῶν νοεῖται τῶν λεχθέντων τὴν δύναμιν· ἓνας δὲ ἀπὸ ἐκείνων εἶπεν, ὅτι θέλει ἔλθῃ ἓνας καιρὸς νὰ συμφωνήσωμεν ἀνάμεσόν μας· ἡ ἐγὼ ἐσυγκατάνευσα, ἡ εἶπα, ἄμποτε τὸ ὀγληγορώτερον νὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς ἐκεῖνος· ἀλλὰ τίς ὠφέλεια εἰς ἐκείνους ὅπῃ ζῶσιν, ἢ τῶρα, ἢ τότε, μετὰ διάφορον πίσιν; ἐσυγκατάνευσα λέγω, ἐπειδὴ ἐνδυμῆθηκα τὸν λόγον τῷ Ἀποστόλῃ, ὅτι ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πάν γόνου κάμψαι, ἡ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς· αὐτὸ δὲ ἔχει νὰ γένη βεβαιότατα εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ. Καὶ αὐτὰ μὲν ἡ σοφὴ ἐκείνη διάνοια ἡ γλῶσσα θαυμαστῶς ἡ ὑψηλῶς ἐκήρυξεν ἀνὰ μέσον τῶν ἀδελφῶν βαρβάρων, χωρὶς νὰ φοβηθῇ παντελῶς, κατὰ τὸν λόγον τῷ Χριστῷ, ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτείνειν· πρέπει δὲ τῶρα, κατὰ τὴν ὑπόσχασίν μας, νὰ γράφωμεν ἐδῶ ἡ τὴν διάλεξιν τῆς τῆς εὐσεβείας ὁμολογητῆ ἡ κήρυκος τέτου, τὴν ὁποίαν ἔκαμε μετὰ τὰς νέας παραβάτας ἡ ἀσεβεῖς Χιόνας· διὰ νὰ γένη τέλειος ἡ ἀνελιπὴς ἡ ὁ ἐδικός μας λόγος· θέλω γράφω δὲ ἡ ἐκείνην ὁμοίως κατὰ λέξιν, καθὼς ἡ ὁ καλὸς ἡ Θεοφιλὴς ἱατρὸς ὁ Ταρωνίτης, ὅπῃ ἔτυχεν ἐκεῖ ἀκροατῆς, τὴν ἐγραφε, ἡ τὴν ἐξεῖλεν ἐκείθεν ὁ ἴδιος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· γράφει δὲ ἕως αὐτολεξεῖ.

„Ἦλθον οἱ Χιόναι, λέγει, ἀπὸ προσαγὴν τῷ αὐθέντῳ τῶν Τέρκων, διὰ νὰ διαλεχθῶσι μετὰ τὸν Μητροπολίτην (ἦγουν μετὰ τὸν Γεηγόριον) ὅτι ἐφοβήθησαν αὐτοὶ νὰ γένη ἔμπροσθεν ἐκείνου ἡ διάλεξις· ἡ κατὰ πρῶτον ἐμεταχειρίσθησαν ἡ ἐμένα ἡ τὸν Ἀρχιερέα, ἡ ξεχωριστὰ ἐκείνους, ὅπῃ πλησιάζαν εἰς τὸν αὐθέντην τῶν Τέρκων, νὰ μὴ διαλεχθῶσιν ὁλότελα περὶ τῶν τοιούτων· ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὸ ἀποφύγαν, πάλιν ἐμεταχειρίσθησκον τρόπως, καὶ ἔμπροσθεν τα νὰ μὴ γένη ἡ διάλεξις· τὸ ὅποιον ἡ ἐπέτυχον· ἡ ἐδιώρισεν ὁ αὐθέντης ὅχι ὀλίγους ἀρχοντας, ἡ ἓνα κάποιον Παλαπάνον λεγόμενον, ἡ ἦλθον ἀντάμα μετὰ τὰς Χιόνας, ἐκεῖ ὅπῃ ἦτον ὁ Μητροπολίτης, ἡ ἐκαδίσταμεν ἀντάμα· ἀρχισαν λοιπὸν οἱ Χιόναι νὰ λέγωσι πολλὰ ἡ ἄμετρα. τὸ δὲ κεφάλαιον τῷ λόγῳ αὐτῶν ἦτον· ὅτι ἡμεῖς ἡκέσαμεν δέκα λόγους, τὰς ὁποίας ἐκατέβαλε γραμμένας ὁ Μωϋσῆς ἐπάνω εἰς πλάκας λιθίνας· ἡ οἶδαμεν, ὅτι ἐκείνους κρατῶσιν οἱ Τέρκοι, ἡ ἀφήκαμεν, ἐκείνα ὅπῃ ἐφρονέσαμεν πρῶτον, ἡ ἦλθαμεν, ἡ ἐγίνκαμεν ἡ ἡμεῖς Τέρκοι· εἶπον λοιπὸν οἱ ἀρχοντες πρὸς τὸν Μητροπολίτην, νὰ ἀπολογηθῇ, ἡ ἀρχισε τοιούτης λογιῆς.

Δὲν ἔπρεπεν εἰς ἐμὲ νὰ ἀπολογηθῶ τῶρα· πρῶτον, ὅτι, ὡς πρὸς τὸ ὕψος ἡ μέγεθος τῆς καθολικῆς ἡ ἀποστολικῆς Εκκλησίας τῷ Χριστῷ, τίς εἰμαι ἐγὼ νὰ ὑπεραπολογημαι, ὅπῃ εἰμαι ἓνα μέρος αὐτῆς, πᾶρα μικρὸν, ἡ σχεδὸν τὸ ἅδεν· δεύτερον, ὅτι ἡ οἱ ἀρχοντες, ὅπῃ κἀθιγνται ἐδῶ ὡς κριταὶ τῶν λεγομένων, εἶναι ἀπὸ τὸ μέρος τῶν ἀντιδίκων μας, ἡ δὲν εἶναι πρέπον νὰ δείχνω εἰς τὰ παρ' αὐτῶν ἀντιλεγόμενα, τὰ δικαιώματα τῆς εὐσεβείας, τὰ ὅποια εἶναι ἡ θεόπνευστος γραφὴ, ἡ μάλιστα τὰ βιβλία τῶν προφητῶν· Τρίτον, ὅτι ἡ παρεδδομένος εἰμαι εἰς αἰχμαλωσίαν· ἡ ἡξεύρω ἀπὸ τὸν Κύριον ἡ Θεὸν ἡ σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅτι ἀπὸ τῆς παρεδόχῃ, ἐρωτώμενος δὲν ἀπεκρίνετο· ὅμως ἐπειδὴ ὀρίζει τέτοιο ὁ μέγας Ἀρχιερεὺς, ἡ καταλαμβάνω, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτὸν αὐθεντικὴν γνώσιν (ὅτι τὰ δέλα ἡ τὰ τυχόντος ἀνθρώπου εἶναι ἴδιον, ἓνα ἡ μόνον δόγμα νὰ ἡξεύρῃ, ἡ τὸ μετὰ βίας) ὁ δὲ αὐθέντης, ἡ μάλιστα ἐκεῖνος ὅπῃ ἡ χειρὸς ὑποκάτω εἰς τὴν ἐξουσίαν τα πολλὰ γένη, ἀνάγκη ἔχει νὰ γινώσκῃ διὰ ὁλας τὰς θρησκείας, ἡ μετελειότητι διὰ τέτοιο ἡ ἐγὼ, ἐρχομαι νὰ εἰπῶ διὰ τὴν ἐδικὴν μας εὐσεβείαν, ὅ, τι ποτε θέλει δώσει ὁ λόγος τῷ Θεῷ, εἰς τὸ ἀνοιγμα τῷ σώματός μου· ἡ τέτοιο θέλω τὸ κάμω, ὅχι τάχα πρὸς τὰς Χιόνας ἀπολογούμενος (ἐπειδὴ αὐτοὶ, ἡ ἀπὸ ἐκείνα, ἐπεὺ ἡκιστα πρῶτον δι' αὐτῆς, ἡ ἀπὸ αὐτῆς, ὅπῃ τῶρα λέγουσι φαίνονται, πῶς εἶναι Ἑβραῖοι, ἡ ὅχι Τέρκοι· ἐγὼ ὅμως κατὰ τὸ παρὸν, δὲν εἰμαι χρεώτης νὰ ἀποκριθῶ εἰς Ἑβραίους· τὸ μυζηρὸν λοιπὸν τῆς ἐδικῆς μας εὐσεβείας, εἶναι τοιούτον· Μόνος ὁ Θεὸς εἶναι αἰώνιος, ἡ παντοτεινός· μόνος εἶναι ἀναρχος, ἀτρεπτος, ἀτελεύτητος, ἀναλλοίωτος, ἀτμῆτος, ἀσύγχυτος, ἀπεριόριστος· ὅλα δὲ τὰ κτίσματα εἶναι φθαρτὰ ἡ τρεπτά· ἡ αὐτὴ δὲ ἡ ἀρχὴ, μεταβολὴ εἶναι, ὅπῃ ἦλθεν εἰς τὸ εἶναι ἐκ τῆ μη ὄντος· αὐτὸς λοιπὸν ὁ Θεὸς ὁ μόνος ἀναρχος, δὲν εἶναι ἄλογος· αὐτὸς ὁ Θεὸς ὁ μόνος ἀναρχος, ἡ ἔστιν ἄσφοτος· ὡς, ὅπῃ, ὁ λόγος τῷ Θεῷ, ἡ σοφία εἶναι τῷ Θεῷ· ὅτι ἡ σοφία εἶναι μετὰ λόγον, ἡ χωρὶς λόγον, σοφία δὲν εἶναι· ἀνίσως ἦτον λοιπὸν καιρὸς, ὅπῃ δὲν ἦτον ὁ λόγος, ἡ ἡ σοφία τα, λοιπὸν ὁ Θεὸς ἓνα καιρὸν ἦτον ἡ ἄλογος ἡ ἄσφοτος· τὸ ὅποιον εἶναι ἡ ἀσεβεῖς, ἡ ἡδύνατον· ἡ λοιπὸν φανερόν γίνεταί, ὅτι ἡ ὁ λόγος τῷ Θεῷ ἀναρχος εἶναι, ἡ ἡ σοφία τῷ Θεῷ ποτὲ δὲν χωρίζεται ἀπὸ αὐτόν· ἀλλ' ἂν λόγος εὐρίσκειται ποτὲ χωρὶς Πνεύματος, τὸ ὅποιον ὁμολογεῖτε ἡ ἐσεῖς οἱ Τέρκοι· ὅτι λέγοντες, πῶς ὁ Χριστὸς, εἶναι λόγος τῷ Θεῷ, λέγετε, πῶς αὐτὸς εἶναι ἡ τὸ Πνεῦμα τῷ Θεῷ, μετὰ τὸ νὰ μὴ χωρίζεται ποτὲ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἔχει λοιπὸν ὁ Θεὸς ἡ λόγον ἡ Πνεῦμα, τὰ ὅποια ἔτε ἀρχισαν ποτὲ, ἔτε ἐχωρίσθησαν πο-

ποτέ, ἀλλὰ εἶναι καὶ διαμένει μετ' αὐτὸν πάντοτε· ὅτι ὁ Θεὸς ποτὲ δὲν ἦτον, ὅτε θέλει εἶναι χωρὶς Πνεῦμα, ἢ χωρὶς λόγον· λοιπὸν ἐν εἶναι τὰ τρία καὶ τὰ τρία ἐν· ὁ Θεὸς λοιπὸν ὅπῃ ἔχει καὶ λόγον καὶ Πνεῦμα, δὲν τὰ ἔχει, καθὼς τὰ ἔχομεν ἡμεῖς, ἵγαν εἰς αἶρα διαλυόμενα, ἀλλὰ τὰ ἔχει ὡς Θεός, θεοπεπώς· καὶ διὰ τὸ εἰπῶ μετὰ καποιοῦν παράδειγμα, καθὼς, τὸ φῶς τῆ ἡλίου γεννᾶται ἀπὸ τὸν ἡλίον, καὶ ἡ ἀκτὶνὰ τῆ ἡλίου ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν ἡλίον, καὶ καταβαίνει εἰς ἡμᾶς, καὶ ποτὲ δὲν χωρίζονται ἀπὸ τὸν δίσκον, ὅτε τὸ φῶς, ὅτε ἡ ἀκτὶνὰ τῆ· διὰ τὸτο καὶ συχνὰ ὀνομάζοντες αὐτὰ Ἡλίον, δὲν λέγομεν ἄλλον Ἡλίον ἔξω ἀπὸ τὸν ἕνα, τοιαύτης λογῆς καὶ τὸν λόγον τῷ Θεῷ λέγοντες Θεόν, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, δὲν λέγομεν ἄλλον Θεόν ἔξω ἀπὸ τὸν ἕνα, ὅπῃ γνωρίζεται καὶ εἶναι ἀνάρχως καὶ αἰδίας, μετὰ τὸν συνἀναρχόν τε λόγον, καὶ μετὰ τὸν συνἀναρχόν του Πνεῦμα· καὶ τοιαύτης λογῆς αὐτὸς ὁ Χριστὸς ὁ τῷ Θεῷ λόγος μᾶς ἐδίδαξε καὶ πεισύμεν καὶ νὰ ὁμολογῶμεν· ὅχι μόνον δὲ ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸν δεκάλογον, τὸν ὁποῖον ἐτεῖς οἱ Χινοὶ προβάλλετε· ὅτι διὰ τὸτο εἶπε, Κύριος ὁ Θεός σε Κύριος εἰς ἐστί, λέγωντας τρεῖς φοαῖς τὸν ἕνα· εἶπε γὰρ δύο φοαῖς τὸ Κύριος καὶ μίαν τὸ Θεός, διὰ τὸ νὰ δείξῃ τὰ τρία ἐν, καὶ τὸ ἐν τρία· ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀρχῆς ὁ Μωϋσῆς δελωντας νὰ δείξῃ, ὅτι ὁ Θεός καὶ λόγον ἔχει καὶ Πνεῦμα, καὶ ὅμῃ μετὰ αὐτὰ εἶναι ἕνας δημιουργός τῶν ἀπάντων, τὸτο δελωντας λέγω νὰ δείξῃ ὁ Μωϋσῆς λέγει, „εἶπεν ὁ Θεός γεννήσῃτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς·“ εἶπε βλασησάτω ἡ γῆ, καὶ ἐβλάστη· καὶ διὰ τὸ μὴ λέγω κατὰ μέρος, καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ, πάντα εἶπεν ὁ Θεός, καὶ ἐγεννήθησαν· αὐτὸ λοιπὸν τὸ εἶπεν ὁ Θεός, καὶ ἐγεννήθησαν, δείχνει, ὅτι ὁ Θεός ἔχει λόγον· ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ λέγῃ τινὰς, χωρὶς λόγον· καὶ ἀκόμα δείχνει αὐτὸ τὸ εἶπεν, ὅτι μετὰ τὸν λόγον τῷ Θεῷ ἔγιναν ὅλα τὰ κτίσματα· καὶ λοιπὸν φανερόν γίνεται, ὅτι αὐτὸς ὁ τῷ Θεῷ λόγος ἦτον πρὸ τῆ νὰ γενῇ ὅλα τὰ κτίσματα· καὶ ἄκτιστος ἦτον καὶ εἶναι· ὅντας δὲ ἄκτιστος ὁ τῷ Θεῷ λόγος, πῶς δὲν εἶναι Θεός; ὅτι μόνος ὁ Θεός εἶναι ἄκτιστος· ἀκόμα καὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον διδάσκωντας ὁ Μωϋσῆς, ὅτι ἐφύσησε λέγει εἰς τὸ πρὸσωπον αὐτῶ πνοὴ ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζωσαν· λοιπὸν μετὰ τὸ νὰ εἶπεν ἐνέπνευσεν ἵγαν ἐφύσησεν, ἐδείξεν, ὅτι ὁ Θεός ἔχει καὶ Πνεῦμα, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸτο, εἶναι δημιουργόν καὶ ποιητικόν· μόνος δὲ ὁ Θεός εἶναι δημιουργός τῶν ψυχῶν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Γάβ λέγει, Πνεῦμα Κυρίου τὸ ποιήσαν με· δελωντας δὲ ὁ Θεσσαλονίκης νὰ συνάψῃ ἀκολάτως καὶ τὰς ἄλλας μαρτυρίας τῶν προφητῶν, καὶ μάλιστα ἐκείνας, ἀπὸ τὰς ὁποίας δείχνεται, ὅτι καὶ τὴν ἀ-

να-

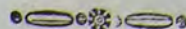
νακαίνισιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅλα τὰ κόσμη ὁ Θεός ἐργάζεται διὰ τὰ λόγια, καὶ τὰ πνεύματός τα· καθὼς λέγει καὶ ὁ Δαβὶδ, ἀπέσειλε τὸν λόγον αὐτῶ, καὶ ἰάσατο αὐτὰς ἀπὸ τῶν διαφθορῶν αὐτῶν· καὶ πάλιν εἰς ἄλλο μέρος· ἐξαποσελεῖς τὸ πνεῦμά σε καὶ κτίσθησονται, καὶ ἀνακαίνισις τὸ πρόσωπον τῆς γῆς· κάνωντας ἀρχὴν ὁ Θεσσαλονίκης νὰ λέγῃ τὰ τοιαῦτα, τὸν ἐμπόδισαν ἐκεῖνοι· ὅτι ὅλοι ἐν ταυτῶ, καὶ ὅσοι ἀκόμα ἐκεῖ ἐπαρᾶσκοντο, εἶπον πρὸς αὐτόν, ταῦτα ὅπῃ λέγεις, ἀληθινὰ εἶναι, καὶ δὲν εἶναι δυνατόν ἄλλῶς νὰ ἔχῃσι· καὶ ὁ Θεσσαλονίκης πάλιν εἶπε πρὸς αὐτὰς· λοιπὸν ὁ Θεός εἶναι τρία· καὶ τὰ τρία αὐτὰ, ἕνας Θεός εἶναι καὶ δημιουργός· καὶ πάλιν ἐκεῖνοι, εἶτε δεῖα δύναμει πρὸς τὸτο κινηθέντες, εἶτε διατὶ δὲν ἐδύναντο, νὰ ἐναντιωθῶν πρὸς ταῦτα, πάλιν ὁμολόγησαν καὶ ταῦτα, λέγοντες, ἐδείχθη τὸτο, καὶ ὅτως ἔχει ἡ ἀλήθεια, καὶ ὅτω ἐργόμεν καὶ ἡμεῖς· καὶ ὁ Θεσσαλονίκης εἶπε, καλόν· δέξα τῷ Θεῷ τῷ ὅτως εὐδοκήσαντι· ἐκεῖνοι ἠρώτησαν, ἀλλὰ τὸτο εἰπὲς μᾶς, πῶς λέγετε, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεός, ὅπῃ ἦτον ἄνθρωπος, καὶ ὡς ἄνθρωπος ἐγεννήθη· καὶ ὁ Μητροπολίτης πάλιν τὰς ἀπεκρίθη· ὁ Θεός ὅχι μόνον παντοκράτωρ καὶ παντοδύναμος ἐστίν, ἀλλὰ καὶ δίκαιος εἶναι· καὶ ἀδικία εἰς αὐτὸν δὲν εἶναι· δὲν εἶναι λοιπὸν κανένα ἔργον τῷ Θεῷ, ὅπῃ δὲν εἶναι ἐνταυτῶ καὶ δίκαιον· καθὼς καὶ ἡ ἀκτὶνὰ τῆ ἡλίου, ἔχει ἐνταυτῶ καὶ τὴν ζωογόνοιον δύναμιν, καὶ τὸ φῶς, καὶ τὴν θερμὴν, τοιαύτης λογῆς καὶ ἡ ἐνέργεια τῷ Θεῷ ἔχει ἀντάμα τις καὶ τὴν δειὰν δύναμιν καὶ τὴν δικαιοσύνην· ὁ Θεός λοιπὸν ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον διὰ τὸ νὰ ἐργάζεται καλὰ ἔργα, καὶ τὸν ἐπρόσβαξε νὰ ζῇ κατὰ τὴν ἐντολήν ὅπῃ τὸν ἔδωκεν· ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος ὅτως δεληματικῶς τα ὑπήκουσε καὶ ὑπετάχθη εἰς τὸν διάβολον, καὶ ἔσφαλεν ὅπῃ ἐπαρέβη τὴν δειὰν ἐντολήν, καὶ θανάτω δικαίως κατεδικάσθη, ἐπειδὴ ταῦτα ὅτω συνέβησαν, δὲν ἦτον ἴδιον τῷ Θεῷ νὰ λυτρώσῃ μετὰ δύνασιν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν θάνατον· ὅτι ἤθελεν ἀδικήσῃ τὸν διάβολον μετὰ τὸν τρόπον ἐκεῖνον, ἂν ἤθελε πᾶρῃ δηλαδὴ μετὰ βίαν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶ διαβόλου τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος δὲν ἐπῆρε μετὰ βίαν, καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, ἀκόμα ἤθελε χαλᾶ καὶ τὸ αὐτεξούσιον τῶ ἀνθρώπου, μετὰ τὸ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ μετὰ βίαν καὶ δύνασιν ὁ Θεός· τὸ ὁποῖον δὲν ἦτον ἴδιον Θεῷ, τὸτ' ἐστὶ νὰ ἀνατρέπῃ καὶ νὰ χαλᾶ ὁ ἴδιος τὸ ἔργον τα· λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης νὰ ἀνατρέπῃ καὶ νὰ γενῇ εἰς τὸν κόσμον ἕνας ἄνθρωπος ἀναμάρτητος, καὶ νὰ ἔπρεπε νὰ γενῇ εἰς τὸν κόσμον ἕνας ἄνθρωπος ἀναμάρτητος, καὶ νὰ ζήσῃ χωρὶς ἁμαρτίαν, καὶ μετὰ τὸν τρόπον τῶτον νὰ βοηθήσῃ τὸν ἄνθρωπον, ὅπῃ ἡμᾶς μετὰ τὸ δελήματα· ἀλλὰ λέγει ἡ γραφή, ὅτι ἄνθρωπον, ὅπῃ ἡμᾶς μετὰ τὸ δελήματα· ἀλλὰ λέγει ἡ γραφή, ὅτι κανένας δὲν εἶναι ἀναμάρτητος, ὅτε ἂν εἶναι ἡμεῖς μία ἡ ζωὴ αὐτῶ· ὁ προφήτης Δαβὶδ λέγει, ὅτι ἐν ἀνομίαις συνέλθην, καὶ ἐν ἀμαρ-

Υ 2

μαρ-

μαρτίας ἐκίσσησέμε ἡμῆς· διὰ τῆτο λοιπόν ὁ μόνος ἀναμάρτητος λόγος τῷ Θεῷ, ἡδὲ ἀνθρώπῳ γίνεται, καὶ ἐκπαρθένα γεννᾶται, καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τὰς Οὐρανὰς μαρτυρεῖται ἀπὸ τὴν φωνὴν τῆ πατρὸς· καὶ ἀπὸ τὸν διάβολον πειράζεται, καὶ πολεμεῖται, καὶ νικᾷ τὸν πειράζοντα· καὶ μετὰ ἔργα καὶ λόγια καὶ θαύματα μεγάλα δείχνει καὶ βεβαιώνει τὴν πίσιν καὶ τὴν πολιτείαν τῆς σωτηρίας· καὶ τοιούτης λογῆς αὐτὸς ὁποῦ ἐκῆσεν ἀδῶως καὶ ἀναμάρτητος ἐδέχθη εἰς τὸν ἑαυτὸν τε τὰ πάντα ἡμῶν τῶν κατακρίψαν καὶ ἀμαρτωλῶν, καὶ ἀπέδανε τέλος πάντων διὰ τὴν καταβῆ καὶ εἰς τὸν Ἀδὴν, καὶ τὴν σῶσιν καὶ ἐκεῖ τὰς πιστεύσαντας· δέλωντας δὲ πάλιν καὶ ἐδῶ καὶ εἰπὴ ὁ Θεσσαλονίκης καὶ περὶ τῆς Ἀναστάσεως καὶ Ἀναλήψεως τῷ Κυρίῳ, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὰς μαρτυρίας τῶν προφητῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὁ Χριστὸς ἀποδείχεται, πῶς εἶναι Θεός, καὶ ἀπὸ τὰς ὁποίας μαρτυρεῖται, ὅτι ὁ ἐκ τῆς παρθένης γεννηθεὶς ἀνθρώπος, εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος Θεός, καὶ ὡς ἀνθρώπος ἀπέδανεν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἀνέστη, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, αὐτὰ δέλωντας καὶ εἰπὴ, οἱ Τῆρκοι ἔκαμαν ταραχὴν, καὶ τὸν ἐμπόδισαν λέγοντες, πῶς λέγεις, ὅτι ἐγεννήθη ὁ Θεός, καὶ πῶς ἐχώρυσεν αὐτὸν μήτρα γυναικὸς, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα· δὲν εἶναι ἔτι· ἀλλ' εἶπε μόνον ὁ Θεός καὶ ἐγένετο καὶ ὁ Χριστός· αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτάς· δὲν εἶναι, λέγει, ὁ Θεός σῶμα μέγα, ὥστε ὅπως νὰ μὴ δύναται νὰ χωρῇ εἰς ὀλίγον τόπον, ἀπὸ τοῦ μεγαλείου τῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι ἀσώματος, ἡμπορεῖ νὰ εἶναι καὶ πανταχῶς, καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ πᾶν, ἀκόμα καὶ εἰς ἓνα καὶ μόνον· καὶ τὸ μικρότατον ἡδελε σοχαδῇ τινες, καὶ εἰς ἐκεῖνο δύναται νὰ χωρῇ ὅλος· ἀλλ' ἐκεῖνοι πάλιν μετὰ ταραχὴν πολλὴν ἔλεγον, ὅτι εἶπεν ὁ Θεός καὶ ἐγένετο ὁ Χριστός· ὁ δὲ Θεσσαλονίκης τὰς ἔλεγεν· ἐσεῖς λέγετε, πῶς εἶναι λόγος τῷ Θεῷ ὁ Χριστός· πῶς λοιπόν ὁ λόγος ἀπὸ ἄλλου λόγον γίνεται πάλιν· ὅτι ἀπὸ τῆτο ἀκολουθεῖ, ὁ λόγος τῷ Θεῷ νὰ μὴ εἶναι συνάναρχος μετὰ αὐτὸν τὸν Θεόν· ἐδείχθη δὲ τῆτο κατὰ πρώτην ἀρχὴν, καὶ ὡμολογήσατε καὶ ἐσεῖς, πῶς ἔχει ὁ Θεός συνάναρχον μετὰ τὸν ἑαυτὸν τε καὶ λόγον καὶ Πνεῦμα· διὰ τῆτο καὶ τὸν Χριστὸν, ὅχι μοναχᾷ λόγον, ἀλλὰ καὶ Πνεῦμα τῷ Θεῷ τὸν ὀνομάζετε· εἶπε δὲ ὁ Θεός καὶ ἐγενε τῆτι ἡ Πέτρα, (καὶ ἐδείξε μίαν ὅπως ἐκείτο ἐκεῖ ἐμπροσθεν) καὶ ὁμοίως εἶπε καὶ ἐγενε καὶ ἡ Βοτάνη, καὶ αὐτὰ τὰ ἐρπετά· λοιπόν, ἀνίσως καὶ (καθὼς ἐσεῖς λέγετε) ὁ Χριστὸς εἶναι λόγος καὶ Πνεῦμα τῷ Θεῷ, ἐπειδὴ μετὰ τὸν λόγον τῷ Θεῷ ἐγενε, ἀκολουθεῖ, ὅτι καὶ ἡ Πέτρα, καὶ τὸ χόρτον, καὶ ἡ ἄρτε ἐρπετὸν, λόγος καὶ Πνεῦμα νὰ εἶναι τῷ Θεῷ, ἐπειδὴ εἶπε καὶ ἐγενε καὶ ἓνα ἀπὸ αὐτὰ· βλέπετε, πόσον κακὸν εἶναι, τὸ νὰ

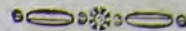
λέγει τινὰς, ὅτι εἶπε καὶ ἐγένετο ὁ Χριστός· ὅτι ὁ προαιώνιος λόγος τῷ Θεῷ ὅπως ἐγενε ἀνθρώπος, καὶ σάρκα ἔλαβεν εἰς τὴν ὑπόστασιν τῆς θεότητος τῆς, δὲν εἶναι Πνεῦμα καὶ λόγος τῷ Θεῷ, κατὰ τὸ μέρος τῆς σαρκὸς· ἐπειδὴ, καὶ καθὼς τὸ προείπαμεν, ὕπερον ἀνεδέχθη τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀπὸ ἡμῶν, διὰ ἡμῶν, ἡγεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας· αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος, ὡς λόγος ὅπως ἦτον καὶ εἶναι συναΐδιος τῷ Θεῷ, κατὰ τῆτο, ἦτον πάντοτε εἰς τὸν Θεόν, μετὰ τὸν ὁποῖον ἀντάμα καὶ τὰς αἰῶνας ἐποίησεν· ἐδῶ πάλιν ἐκοψαν τὸν λόγον οἱ Χιόναι· ὁ δὲ Παλαπάνος ὅπως εἶχεν ἐκεῖ τὸν πρώτον τόπον, προσέζωντας νὰ σιωπήσιν, εἶπεν εἰς τὸν Θεσσαλονίκης, ὁρίσει σε ὁ αὐθέντης νὰ μὴ ἀποκριθῇς, πῶς ἡμεῖς μεν δεχόμεθα τὸν Χριστὸν, καὶ τὸν ἀγαπῶμεν, καὶ λέγομεν αὐτὸν λόγον Θεῷ καὶ πνοῇ· καὶ ὅχι μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν μητέρα αὐτῆς τιμῶμεν, καὶ τὴν ἔχομεν πλησίον τῷ Θεῷ, καὶ ἐσεῖς δὲν δεχέσθε τὸν ἐδικὸν μας προφήτην, ὥστε τὸν ἀγαπάτε.

Οἱ δὲ Θεσσαλονίκης εἶπεν· ὁ μαθητὴς ὅπως δὲν πιστεύει εἰς τὰς λόγους τῶν διδασκάλων, δὲν δύναται νὰ ἀγαπήσῃ τὸν διδάσκαλον· διὰ τῆτο ἡμεῖς δὲν ἀγαπᾶμεν τὸν Μωῦσιν· ἐπειδὴ εἶπε πρὸς ἡμᾶς ὁ Κύριος καὶ Θεός ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅτι ἔχει νὰ ἔλθῃ πάλιν, διὰ νὰ κρίνῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ μὴς παρήγγειλε, νὰ μὴ δεχθῶμεν ἄλλον, ὥστε νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκεῖνος πάλιν εἰς ἡμᾶς· καὶ ὅχι μόνον ἐτῶ μὴς παρήγγειλεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐκείνας ὅπως δὲν τὴν ἐπίστευαν ἔλεγεν· ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸ ὄνομα τῆ πατρὸς μου, καὶ δὲν με ἐδέχθητε· ἀν' ἄλλος τινὰς ἔλθῃ μετὰ τὸ ἐδικὸν τῶ ὄνομα, ἐκεῖνον δέλετε δεχθῆ· διὰ τῆτο καὶ ὁ μαθητὴς τῷ Χριστῷ γράφει πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄγγελος καταβῆ ἀπὸ τὰς Οὐρανὰς νὰ σᾶς κηρύξῃ ἄλλο, ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπως ἐπαρалаβετε ἀπὸ τὰς Ἀποστόλων, ἀνάθεμα ἔστω· καὶ πάλιν οἱ Χιόναι καὶ οἱ Τῆρκοι ἀντάμα εἶπον εἰς τὸν Θεσσαλονίκης·

Ἡ περιτομὴ φανερά ἐδόθη ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος Χριστὸς περιετομήθη, λοιπόν, διατὶ ἐσεῖς δὲν περιτέμενατε· ὁ δὲ Θεσσαλονίκης ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἐπειδὴ τὰ τῶ παλαιῷ νόμου λέγετε, καὶ τὰ δοθέντα τότε εἰς τὰς ἐβραίας, παρὰ τῷ Θεῷ ἐδόθησαν, ἐδόθη δὲ παρὰ Θεῷ καὶ ὁ σκωβατισμός, καὶ τὸ ἐβραϊκὸν πάσχα, καὶ αἱ θυσίαι, νὰ τελῶνται ἀπὸ μόνων ἱερέων, καὶ νὰ εἶναι μέστω εἰς τὸν ναὸν τοῦ θυσιάζηριον, καὶ τὸ καταπέτασμα, ἐπειδὴ αὐτὰ, καὶ ἄλλα παρόμοια παρὰ Θεοῦ τότε ἐδόθησαν, πῶς ἐσεῖς δὲν σέργετα κανένα ἀπὸ αὐτὰ, ἐδὲ τὰ κάνετε;

Ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ Χιῶναι καὶ οἱ Τῆρκοι, δὲν εἶχον καμμίαν ἀποκρίσιν εἰς τῶτο, ἠδέλησε πάλιν ὁ Θεσσαλονίκης νὰ φέρῃ εἰς τὸ μέσον τὰς προφῆτας, ὅπως φανερὰ προλέγῃσι τὴν μετάδεσιν τοῦ Νόμου καὶ τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, καὶ ὅτι ἡ μετάδεσις δέλει γένῃ διὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἄρχισε νὰ λέγῃ, τὸ παλαιὸν καὶ παμπάλαιον, εἰς τέλος ἀποβλέπει· καὶ πάλιν τὸν ἐμπόδισαν λέγοντες, διατὶ εἰς τὰς Ἐκκλησίας σας κάνετε πολλὰ ὁμοιώματα, καὶ τὰ προσκυνεῖτε, καὶ με ὅλον ὅπως ὁ Θεὸς ἔγραψε, καὶ εἰς τὸν Μωϋσῆν εἶπεν, ἢ ποιήσεις πᾶν ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ Οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ, καὶ ἐν τῇ Θυλάσσει· ὁ δὲ Θεσσαλονίκης εἶπε, προσκυνεῖται καὶ οἱ φίλοι ἀπὸ τοὺς φίλους, ἀλλὰ δὲν θεοποιῶνται διὰ τῶτο· ὅτι δὲ ἀληθῶς ὅπως ἔμαθεν ὁ Μωϋσῆς ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ ὅπως ἐδίδαξε τότε τὸν λαόν, εἰς ὅλας εἶναι φανερόν· ἀλλὰ πάλιν αὐτὸς ὁ Μωϋσῆς, δὲν ἄφηκε σχεδὸν ὁμοίωμα, ὅπου νὰ μὴν τὸ ἔκαμεν· ὅτι τὸ μέρος τοῦ Ναῦ, ὅπως ἦτον ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ καταπέτασμα, τὸ κατεσκευάσεν εἰς ὁμοίωμα καὶ τύπον τῶν ἐπερανίων· καὶ ἐπειδὴ τὰ Χερσβίμ εἶναι εἰς τὰ ἐπερανία, ἔκαμεν εἰκόνας τῶν Χερσβίμ, καὶ τὰς ἐξησεν ἐκεῖ μέσα εἰς τὰ αὐτὰ τῷ Ναῦ· τὸ δὲ ἔξω μέρος τῷ Ναῦ, τὸ ἔκαμεν εἰς τύπον τῶν ἐπιγεῖων· ἀνίσως λοιπὸν τότε ἠδελὸν ἐρωτήσῃ τινὰς τὸν Μωϋσῆν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐμπόδισε τὰς εἰκόνας καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν Οὐρανίων καὶ τῶν ἐπιγεῖων, καὶ σὺ διατὶ ὅλον τὸ ἀνάπαλιν τὰ ἔκαμες; βέβαια τί ἄλλο ἠδελὸν ἀποκριθῇ, πᾶρεξ, ὅτι τὰς εἰκόνας καὶ τὰ ὁμοιώματα ἐμπόδισεν ὁ Θεός, διὰ νὰ μὴ τὰ λατρεύῃ τινὰς ὡς θεῶν· ἀλλὰ νὰ ἀνεβάσῃ τινὰς τὸν νῦντα καὶ τὸν πόθον τα διὰ μέσα αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν, δὲν τὸ ἐμπόδισε, διατὶ εἶναι καλόν. ἐπαινῶσαν καὶ οἱ ἔλληνες τὰ κτίσματα, ἀλλὰ τὰ ἐπαινῶσαν ὡς θεῶν· ἐπαινῶμεν καὶ ἡμεῖς αὐτὰ, ἀλλὰ διὰ μέσα αὐτῶν ἀναβαίνομεν εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. εἶπον λοιπὸν πάλιν οἱ Τῆρκοι καὶ ἀληθῶς ἔκαμεν αὐτὰ τότε ὁ Μωϋσῆς; ἀπεκρίθησαν πολλοὶ, ναί, ὅλα τὰ ἔκαμε· καὶ εἰς τῶτο ἐσυκώθησαν οἱ ἄρχοντες οἱ Τῆρκοι καὶ ἀπεχειρέτισαν μετ' εὐλαβείας τὸν Θεσσαλονίκης, καὶ ἔφευγον· ἕνας δὲ ἀπὸ τὰς Χιῶνας ἔμεινεν ὀπίσω ὀλίγον, καὶ ὕβρισε τὸν μέγαν τῷ Θεῷ Ἀρχιερέα μετ' ἀτιμίαν, καὶ ὀρμῶντας ἐπάνω εἰς αὐτόν, τὸ ἐκτύπησε γρόνθας ἐπάνω εἰς τὸ πρόσωπον· τὸν ὅποιον ἐπίσταν οἱ ἄλλοι Τῆρκοι ὅπως τὸν εἶδαν, καὶ πολλὰ τὸν εἶπαν μετ' ὀργῆς, καὶ τέλος, τὸν ἔφεραν καὶ εἰς τὸν Ἀμνῶν. εἶπον λοιπὸν οἱ Τῆρκοι πρὸς αὐτόν, ὅταν ἐγύρισαν, ὅσα ἠδελόν· καὶ ἐκεῖνα μὲν ὅπως εἶπον ἐκεῖνοι, ἡμεῖς σωτὰ δὲν τὰ ἠκούσαμεν· εἰς αὐτὰ δὲ ὅπως ἐγράψαμεν αὐτῶν ἐχρηματίσαμεν· καὶ ὡς νὰ μᾶς ἔβλεπεν ὁ Θεός, ἐκεῖνα, ὅπως ἠκούσαμεν, ἐγράψαμεν.

Τοιαύτη ἐξάθη ἡ αἰχμαλωσία καὶ τὰ παλαιήματα καὶ τὰ ἀγωνίσματα, καὶ αἱ θανάτωσι νίκαι, καὶ τὰ τρόπαια ὅπως ἔστησε κατὰ τῆς πλάνης ὁ μέγας καὶ θανατωδὲς Γρηγόριος· καὶ τοῦτοις λογῆς ἐφάνη καὶ ἐκεῖ νικητὴς καὶ Στεφανίτης ὁ ἐδικός με παλαιστής, μετ' ἐν δυνάμει καὶ ἐν ἐργείᾳ τῷ Πνεύματος τῷ ἁγίῳ, τοῦ ἐνοικῆντος ἐν αὐτῷ, ὡς νὰ εἶχε πανταχῶς παράδειγμα τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν τα, καὶ εἶχε τὸ νικᾶν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα, τρόπον τινὰ ἴδιον καὶ ἐμφυτον εἰς τὸν ἑαυτὸν τα· καὶ αὐτὰ τὰ ἐδιηγῆθηκα μετ' ἐκείνων μάκρος, καὶ τοῖσις λογῆς κατὰ μέρος, ὅχι διὰ νὰ προδέσω εἰς ἐκείνους, καὶ εἰς τὰς λόγους ἐκείνους, κάποιαν δόξαν, καθὼς ἠδελὸν τὸ νομίσῃ τινὰς· ἐπειδὴ ποῖον ἀπὸ τὰ ἐκείνους δὲν εἶναι ὑψηλόν καὶ θεῖον ὡς ὅτι νὰ ἡμπορῇ νὰ ἐκπλήτῃ κάθε ἄνθρωπον, καὶ τὰς λέγοντας ἐνταυτῷ καὶ τὰς ἀκούοντας, ἂν καὶ τὸ παραμικρόν ἀκόμα ἠδελὸν τύχη νὰ εἶναι ἀκόμα, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπως εἶπε καὶ ἔπραξεν ἐκεῖνος, ὅχι κατ' αὐτὸ καὶ με ὅλην τὴν προσοχὴν, ἀλλὰ κατὰ πάρεργον· ὅχι λέγω διὰ τῶτο, ἀλλὰ τὰ ἐδιηγῆθηκα, διὰ νὰ μάθω καὶ ἐκ τῶτων, οἱ ἀγνοῶντες, τὴν ὑψηλοτάτην καὶ βεβαιωτάτην θεολογίαν τοῦ ἀνδρός, καὶ πῶς ὅλα τὰ δόγματα καὶ διδάγματα ἐκείνου, εἶναι κατὰ πάντα σύμφωνα, μετ' ἀποστολικά καὶ πατρικά δόγματα, καὶ ὅτι πανταχῶς ἐκεῖνος ἐγνωρίσθη, κήρυξ μοναρχίας, καὶ μιᾶς τρισυποστάτης καὶ παντοδυνάμει θεότητος, καὶ ὅχι πολυαρχίας τε καὶ πολυθείας, καθὼς οἱ ὄντως πολυθεοὶ ἐκεῖνοι καὶ λατρευτοὶ τῶν ἰδεῶν τε καὶ τῶν κτισμάτων, καὶ τῆς ἀληθινῆς λατρείας τε καὶ θεότητος ὕβρισι, τὰς ὁποίας διὰ μέσα ἐκεῖνος, καὶ ἀντάμα με ἐκείνον, πολλὰκις προλαβὼν ὁ λόγος ἐξήλεγχε καὶ τὰς ἐσηλίτευσε· ὅτι καὶ δὲν ἔπρεπε μάλιστα νὰ σιωπῇδεν καὶ νὰ λησμονηδεν τὰ τοιαῦτα, ὡς νὰ εἶναι κατὰ ἀλήθειαν μυσηρίον εὐσεβείας, καὶ μέγας μεγαλώτατος τῷ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς πίστεως· ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανελέσθωμεν.

Ὁ λόκληρος χρόνον ἐτελείωσεν ὁ γενναῖος Γρηγόριος, ὅπου ἐταλαιπωρεῖτο καὶ ἐκακοπαθεῖν ἀπὸ τὴν σκλαβίαν, καὶ ἀπὸ τὰ κακὰ τῆς σκλαβίας· καὶ ποτὲ μὲν ἐδίδασκε τὰς εὐσεβεῖς νὰ ἔχον ὑπομονὴν καὶ νὰ δείχνον ἀνδρείαν εἰς τὰ κακὰ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ νὰ μὴ παραμελῶν καὶ κάθε ἄλλην ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς, κάνωντάς τας νὰ ἐλπίζον εἰς τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, καὶ μάλιστα τὰς ἐκατάπειδεν εἰς ἐκεῖνα ὅπου ἐδίδασκε, μετ' ἐκείνους τα παράδειγμα, ὅπως ὁ γενναῖος ἔσκεν εἰς τὰς ἐπερχομένας πειρασμούς, καὶ ἀπὸ τὰ ἐδικὰ τα ποτὲ δὲν ἔπαυε, ἦγεν νηστείας καὶ προσευχάς, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἄλλοτε δὲ ἐξήλεγχε τὰς ἀσεβεῖς, καὶ ἐσηλίτευσε μετ' αὐτῶν πολλὰς λόγους λαμπρότα.

τατα τῆς πλάνης τὰ βυζήρια· διὰ τὴν ὁποίαν ἐλευθεροποιίαν καὶ παρρησίαν τε, καὶ πληγὰς ἀναμφιβόλως ὑπέμεινε διαφορὰς καὶ θλίψεις, καὶ μάρτυς ἀναιμάκτος τῆς ἀληθείας, καὶ λαμπρὸς ἀθλητὴς τῆς εὐσεβείας ὑπέσχετο.

Ἐπειδὴ ὅμως πάλιν τὰ πράγματα τῶν Ῥωμαίων μετέπεσαν, καθὼς μεταπίπτει τὰ ζάρια, καὶ ἠκολούθησε δηλαδὴ μεταβολὴ καὶ εἰς τὴν Βασιλείαν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐκεῖνοι ὅπῃ πολλὰ τὰς ἐμελες καὶ ἐφρόντιζαν διὰ τὴν ἐλευθερίαν ἐκείνην (ἦσαν ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Πατριάρχης), ἀπεβλήθησαν ἀπὸ τὰς θρόνων, καὶ ἀπεμακρύνθησαν, καὶ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἀπὸ τὴν κυβερνήσιν τῶν κοινῶν, καὶ δὲν εἶχαν τὸν τρόπον καὶ τὴν δύναμιν διὰ νὰ τὸν ἐλευθερώσεν, τότε εἰς ἐκείνην τὴν ἀπορίαν καὶ τὴν ἀπηλπισίαν, λυτρῶνεται παραδόξως ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν· λυτρῶνεται, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐκίνησε κάποιον Βαλγάρην, ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερα Δαλμάτας ἀπὸ τὰ μακρυνὰ μέρη τῆς δύσεως (α) οἱ ὅποιοι, ἐπειδὴ ἔλαχον καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες, καὶ πλέον παρὰ Βάλγαροι, καὶ μὲ ὅλον ὅπῃ ἦσαν κπὸ μακρῶν, ὅμως αὐτοὶ ἐμέτρησαν μὲ προθυμίαν τὰ ἄσπρα, καὶ τὸν ἅγιον ἠλευθέρωσαν, διὰ νὰ εἶναι φανερά καὶ τῷ ἑνὶ ἀπὸ τὰ θαύματα, ὅπῃ ἐνέργει εἰς αὐτὸν ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν γραφὴν πάντα ποιεῖ, καὶ μεταβάλλει, μόνῳ τῷ βέλεσθαι.

Θαύμα δὲ πάλιν ἐξαίσιον ἠκολούθει, εἰς καιρὸν ὅπῃ ἔμβαينه τὸ πλοῖον εἰς τὰς λιμένας τῆς Βασιλευσῆς, καὶ ἐμελε νὰ ῥάξῃ, εἰς τὸ ὅποιον ἦτον ὁ ἅγιος· ὅτι κρότοι καὶ ἄσματα θαυμάσια εἰς τὸν ἄέρα ἠκούοντο, καὶ ὡς νὰ ἤρχοντο ἀπὸ τὸ μέρος τῶ πλοῖος· κάποιον εὐλαβεῖς ὅπῃ ἦσαν τὰς τοιαύτας μελωδίας, ἔμειναν εἰς ἀπορίαν, μὴ πιστεύοντες, ὅτι ἀπὸ τὸ μέρος τῶν βαρβάρων ἤρχοντο τοιοῦτοι μελωδοὶ· ὅθεν καὶ ἐξάδυσαν διὰ νὰ εἶδαν χάριν περιεργείας· ἔπειτα μὴ βλέποντες ἄλλως πάρεξ τὰς νύκτας, καὶ τὸν δεῖον Γρηγόριον μὲ αὐτὰς ἀντάμα, ὅπῃ ἔγινεν ἀπὸ τὸ πλοῖον, τότε ἐπληροφόρηθησαν, πῶς δὲν ἦτον ἀνθρώπινα ἐκεῖνα τὰ ἄσματα, ἀλλὰ δεῖοι καὶ Οὐράνιοι ἄγγελοι ἐσυνόδευσαν ἀοράτως αὐτὸν τιμῶντες καὶ ἀνακηρύττοντες τὸν μὲ τὰς αγγελικὰς τῶν μελωδίας καὶ ὑμνῶν, ὡς ἀθλητὴν λαμπρότατον τῆς ἀληθείας, καὶ ἀναιμάκτον μάρτυρα τῶν παθημάτων τῷ Χριστῷ.

Ἀφ'

(α) Δὲν εἶναι φανερὸς ὁ λόγος, τάχα ἔειπεν ἀπὸ μακρῶν, καὶ τὸν ἐλευθέρωσαν, ἢ ἐπήγγεν εἰς τὴν Ἀνατολὴν διὰ ἄλλης τῆς χρεῖας, καὶ ὄντες Χριστιανοὶ καλοὶ καὶ πλῆθισι, ἐκαίμην καὶ τέττην τὴν εὐσεβείαν εἰς τὸν ἄνθρωπον τῷ Θεῷ, διὰ σωτηρίαν τῆς ἡ πόλις τε ὡς τὸσον ἔργου,

Ἀφ' ἧ δὲ εὐγύνειν εἰς τὴν Βασιλευσάν, ἐν τῷ μεταξύ ὅπῃ διέτριψεν ἐκεῖ, ἐσύνδεσε θαυμασῶς καὶ ἐξέδωκε τὸν κατὰ λατίνων λόγον περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τῶ ἁγίου Πνεύματος εἰς δύο βιβλία· λόγον, κατὰ ἀλήθειαν παράδοξον καὶ ὑπὲρ φύσιν, καὶ τοῖτον, ἐπὶ παρόμοιον λόγον περὶ τῶ ἁγίου Πνεύματος ἕως τότε προήτερα, δὲν εἶχεν ἰδῆ ἀκόμα ἡ Ἐκκλησία μας· μάλιστα διὰ νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν ἔξω ἀπὸ κάθε προκάλυμμα, καὶ παρρησία, τοῖτον, ὡς ὅπῃ, ὅλας ἡμῖν ὅπῃ προήτερα ἀπὸ τῶτον ἐγράψισαν κατὰ λατίνων, τὰς ἀπέδειξεν, ὡς ἑνὶ παιγνιδί, καὶ ὡς ἑνὶ πρόσχημα διαλέξεως· ἀφ' ἧ λοιπὸν τὸσον θαυμασὰ, καὶ καθὼς ἔπρεπε εἰς αὐτὸν, καὶ καθὼς ἔλαλει δι' αὐτῷ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἔγραψε τὸν τοῖτον λόγον ἐκεῖ, καὶ ἀφ' ἧ κοντὰ εἰς τῶτον, ἔδωκεν ἀκόμα καὶ εἰς τὰς ὁπαδὰς τῷ Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνῃ, τὰς ὁλοῦσερινὰς πληγὰς, καὶ μὲ λόγους, καὶ μὲ γράμματα, καὶ μὲ διαλέξεις ἁμέσας, ἔμπροσθεν τῷ Βασιλεῖ καὶ τῶν ἀρχόντων, ὡς ὅπῃ δὲν ἐθαυμάσθη καὶ τότε παντελῶς ὀλιγώτερον, ἀπὸ ὅλας τὰς παρόντας, ὑπερὲν τέλος πάντων καὶ εἰς τὴν ἐδικήν του Θεσσαλονικὴν καταβαίνει ὅπῃ διὰ νὰ εἰπῶ ἐτῆ, ἐδιψῶσε καὶ αὐτὸν, καὶ τὴν διδασκαλίαν τε, καὶ ἀπὸ τὸν θερμότητα πόθον ἐφορῶντο.

Εὐρκε δὲ αὐτὴν διψασμένην, καὶ αἰδῶν ἀπὸ ἀνομβρίας, καὶ ξηρασίαν πολλήν· καὶ εὐθὺς ἐν πρώτοις λύει τὴν ἀνομβρίαν, παρακαλῶντας τὸν δημιουργὸν μὲ τὰς εὐπροσδέκτας τὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις· τὰς ἐπτότισε δὲ ἐξίστα καὶ μὲ τὸ ζωηρὸν ὕδωρ τῶ λόγου, καὶ τὰς εὐφρανει ψυχικῶς, ὅπῃ εἶχαν διψήσῃ ἀρκετὰ τὸν μεταξύ καιρὸν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς· καὶ κοντὰ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ψυχῶν, θεραπεύει ἀκόμα καὶ τὰ σώματά τας, προξενῶντας εἰς αὐτὰς τὴν ὑγίαν καὶ κατὰ τὰ δύο μέρη, καὶ ἀκέσατε.

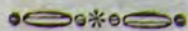
Ἦτον κάποιος ἱερομόναχος Πορφύριος ὀνομαζόμενος, ἄνθρωπος εὐλαβὴς καὶ μὲ σύνεσιν πολλήν, αὐτὸς ἐκατόκει εἰς τὸ Μοναστήριον τῷ ὑπομιμνήσκοντος, κάνωντας ἐκεῖ τὸ ἔργον τῷ ἐπαγγέλματός τας· ἦτον δὲ φίλος τῷ ἁγίῳ, καὶ συχνὰ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ μετὰ χαρᾶς ἦκε τὴν μελίσταγῃ διδασκαλίαν τας· ἐπειδὴ δέποτε τὴν εὐρετὴν ἐτέλῃ τῆς δεσποτικῆς Μεταμορφώσεως, κατὰ τὸ σῆμα, ἔπρεπε βέλαια καὶ ὁ Πορφύριος νὰ συνεγρυπνῇ ἀντάμα μὲ τὰς λοιπὰς μοναχὰς, καὶ ὡς ἱερεὺς νὰ ὑπηρετῇ· ἀλλὰ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐξαφνὰ τὸν ἐπαναβαίνει ἑνας πόνος εἰς τὴν ἀριστεράν πλευράν· πόνος, ὅπῃ τὸν ἐμπόδισεν ἐν ταυτῷ, καὶ ἀπὸ τὴν ἱερατικὴν ὑπηρεσίαν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀγρυπνίαν· ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερα, ἐμπόδισε τὴν ἱεροπραξίαν, καὶ τὴν ἐν τῷ Ναῷ εἶσιν, πλὴν αὐξήσε πολλὴ τὴν ἀγρυπνίαν, ἐπειδὴ ὁ πόνος

τόσον σφοδρὸς ἡ ἀκμαίος ἐσάθη, ὥς ὅπῃ μήτε εἰς τὸ σῶμα δὲν τὸν ἄφνης τελείως νὰ κείτῃται.

Ἐπέρασεν ἡ νύκτα ἐκείνη, ἡ ὁ πόνος δὲν βλέπει παντελῶς εἰς ἐλάττωσιν· ἐπειδὴ δὲ ἔφθασε ἡ ὁ τῶν μυστηρίων καιρὸς, ἡ εἰς ἱερουργίαν ἐκάλει τὸν ἀρχιερεὰ τῷ Θεῷ, ἡκολάθει καθὼς ἡμπορεῖ ἡ ὁ Πορφύριος εἰς τὸν προεσῶτα τῆς Μονῆς, ὅς τις ἦτον ἕνας ἀπὸ τὰς ἐπισκόπους τῶ ἀγίῳ, ἡ ἦτον προσηλασμένος κατὰ τὴν συνήθειαν διὰ νὰ συλλειτουργήσῃ μετὸν Ἀρχιεπίσκοπον· ἡ σταθεῖς μετ' ὑπομονὴν ἐκεῖ εἰς ἕνα μέρος τῶ ἱεροῦ δυσιαστῆρος ἔβλεπε ἡ ἡκουε τὴν θείαν μυσταγωγίαν· ἀπ' ἡ δὲ ἐτελειώθησαν τὰ ἀγία, πλησιάζει παρευδὺς εἰς τὸν ἅγιον, τῷ φανερώσει τὸν πόνον, ὅπῃ τὸν στενοχωρεῖ δύναται, ἡ ζητεῖ τὴν θεραπείαν τὸ ὀδυνηρότερον ἀπὸ τὴν ἐδικὴν τῆ χειρὸς ἡ τὴν προσευχὴν· ἀλλ' ἐκεῖνος κατὰ πρῶτον ἐσυσέβητο, ἡ τὴν παρακάλει εὐλαβῶς ἀπέβαλε, λέγωντας, πῶς δὲν εἶναι ἄξιος διὰ νὰ κατορθώῃ τοιαῦτα, παρακαλῶντας ἡ τὸν Πορφύριον, ἡ καταπέφθωντάς τὸν νὰ μὴ ἔχη δι' αὐτὸν τοιαύτας ὑπολήψεις· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνος δὲν ἐπειθετο, ἀλλὰ μάλιστα ἡ σφοδρότερον τὸν ἐπαρακάλει, ζητῶντας νὰ τὸν εὐλογήσῃ μετὸν ἱεράν τε χεῖρα, τότε σπλαγχνισθεὶς ὁ μέγας τὴν ἀνάγκην τῷ πάσχοντος, τὰς μὲν ὀφθαλμοὺς τε ὤψωσεν εἰς τὸν Χριστόν, τὴν δὲ χεῖράν τε ἔβαλε σταυροειδῶς εἰς τὴν πλευρὰν τῷ προσκυτῆρα, ἡ μετ' ὀλίγον κατάνυξεν ἡ συντριβὴν, τὸ Θεῖον ἡ ἱερὸν ἐκεῖνο Τροπῆριον ἔλεγε, „ Σταυρούμενος Δέσποτα, τοῖς „ μὲν ἡλοῖς τὴν ἀράν, τὴν κατ' ἡμῶν ἐξήλειψας. τῇ δὲ λόγχῃ „ νυττόμενος τὴν πλευράν, Ἀδάμ τὸ χειρόγραφον διαρρήξας τὸν κόσμον ἡλευθέρωσας, „ ἐπειτα τὸν λέγει ἡ τὸν λόγον ὅπῃ εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος πρὸς τὸν Παράλυτον, δηλαδὴ, το ῤαταῖσε Ἰησοῦς ὁ Χριστός· ἡ κατὰ ἀλήθειαν ἐλευθερώνεται ὁ πάσχων ἀπὸ τὸν πικρὸν ἐκεῖνον πόνον· ἡ τὸ θαυμασιώτερον, ὅτι ὅχι βραδέως ἡ κατ' ὀλίγον, ἀλλὰ τελείως παρευδὺς, εἰς τόσον ἔτι ἐγγύρισε παραδόξως εἰς τὸ κελλὶον τῷ, ὅλος υγιῆς ἡ ἔρρωμένος.

Μόλις ἐπέρασαν, λέγει ὁ ἴδιος Πορφύριος, Μόλις ἐπέρασαν ὕστερα ἀπὸ τῷτο, καμπόσαις ἡμέραις, ἡ μετ' συμβαίνει κάποια ἀρρώστια εἰς τὸ σῶμα. ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐκακοπάθητα ἡ πολὺ, ἡμέρας πολυάς· ἡ ὅταν ἀρχισα νὰ βλέπω εἰς ἀπαλλαγὴν τῆς νόσου, τότε μάλιστα ἡ σφοδρότατὴν ὑπερβολικὰ τὴν δοκίμαζω· ὅτι ὅταν νὰ ἤθελε ρεῦσιν ἐξαφνὰ εἰς τὸν λάρυγγά μου ἐπιταυτὰ ὅλη ἐκείνη ἡ κακὴ ὕλη, τόσον κακὰ μετ' ἐκατάστησε, ὥς ὅπῃ παιγνίδι ἔδειξεν ὅλην τὴν προσηλασμένην ἀρρώστιαν μετ' ἐπειδὴ ἔπραξε τὸν φυσικὸν πόρον τῆς τροφῆς, ἡ τόσον πολλὰ τὸν ἐφράξεν, ὅπῃ καὶ νῦν εὖ μετ' ὀλίγον ἡμ-

πῆρατε νὰ ἀπεράσῃ, ὁκτὼ ὀλόκληρα ἡμερόνυχτα, ἡ τέλος πάντων ἐκινδύνευα εἰς θάνατον ἀπὸ τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο πνίξιμον.

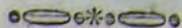
Ἐπειδὴ λοιπόν, κάθε λογῆς ἐπίνοια ἐγένετο διὰ νὰ ἐνδύσῃ ὁ τρόπος τῆς θεραπείας μετ', ὅλα ὅμως εἰς μάτην ἐπὶ γαίαν, καταφεύγω πάλιν εἰς τὸν συνηθισμένον μετ' ἱατρὸν δηλαδὴ τὸν μέγαν Γρηγόριον, ἡ ἀπ' ἡ ἐδιηγῆθην ἀπ' ἀρχῆς τὴν παραλαβὴν ἀρρώστιας, ἡ εἶπα ὕστερον ἡ τὸ κακὸν τὸ τελευταῖον ἡ θανατηφόρον, ὅπῃ με συνέβη μέσα εἰς τὸν λάρυγγα, τὸν παρεκάλεσα θερμῶς νὰ με σπλαγχνισθῇ, ἡ νὰ βάλῃ τὴν χεῖράν τε μετ' ἱεράν προσευχὴν, ἐπάνω εἰς τὸ πάσχον μέλος· τὸ ὁποῖον ἡ ἔκαμε, ἡ σταυρώνας τὸ μέρος ἐκεῖνο μετ' ἱεράν τε δεξιάν, λέγει μετὰ θαυμάτων ἐν ταυτῷ, ἡ τὸ θεῖον ἐκεῖνο μελωδῆμα πρὸς Χριστόν, „ Παδῶν ἀμέτοχος σὺ διέμεινας, λέγει „ Θεὸ σαρκὶ προσωμιλήσας τοῖς πάθεσιν· ἀλλὰ λύσις τῶν παθῶν „ τὸν ἄνθρωπον. ἡ λέγωντάς το μετ' ὅλην τὴν δύναμιν, τὸν λέγει ὕστερον, ὕπαγε εἰς τὸν ἐαυτὸν σε ἡ εἰς τὸ Κελλὶον σε, ἡ ζῆτει ἀπὸ τὸν Θεὸν μόνον τῶν ψυχικῶν ὅπῃ ἡ τῶν σωματικῶν παθῶν τὴν ἴασιν· ἐπειδὴ ἡ εἰς ἐκεῖνον μόνον εἶναι ταῦτα πάντα δυνατόν· ἡ ταῦτα μὲν ἔπραξε ἡ εἶπεν ὁ τῷ Θεῷ ἄνθρωπος· ἐγὼ δὲ, λέγει ὁ Πορφύριος γυρίζοντας ἐκεῖθεν, ὅχι μόνον τὸν λάρυγγά μου ἐγνώρισα εὐδὺς ἐλευθέρων ἀπὸ τὸ πνίξιμον ἐκεῖνο, ἀλλ' εὐδὺς ἐκινῆθην εἰς ὅρεσιν τροφῆς ἡ πηγαινόντας εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν τῶν ἀδελφῶν, (ἐπειδὴ ἔλαχε νὰ εἶναι ἡ ἡ ὥρα τῷ γεύματι) αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ ἴδια, ὡς τῷ θαύματος, ἔτρωγα ἡ ἐγὼ ἀντάμα μετ' ὅλης ἀδελφούς, ἐγὼ λέγω ἐκεῖνος, ὅπῃ ὀλίγον προτύτερα, καθὼς ἡ προσέειπον, εὖ μετ' ὀλίγον ἡμπορῶσα νὰ δεχθῶ.

Μία κάποια καλογραφα ἐκατοίκει εἰς τὸ μοναστήριον τῆς ἀγίας Θεοδώρας· αὐτὴ ἐπῆρεν ἀπὸ βρέφος ἀκόμα ἕνα θηλυκὸν παιδίον, ἡ τὸ ἀνέθρεφεν ὡς ἂν μήτηρ μετ' πολλὴν φιλανθρωπίαν ἡ ἐπιμέλειαν, εἰς τρόπον, ὅτι ἡ εἰς παιδικὴν ἡλικίαν ἔφθασε, ἡ ἡδύνατο νὰ εἶναι πρὸς ὑπηρεσίαν ἐπιτήδειον, ἡ νὰ διδῇ ἡ καλὰς ἐλπίδας περὶ τῷ μελλόντος εἰς τὴν κυρίαν τῆς, διὰ τῷ ὁποῖα ἡ ἐξ ἀρχῆς τὸ ἀνέλαβεν εἰς τὴν φροντίδα της, διὰ νὰ ἔχῃ δηλαδὴ ἐξ αὐτῆς μετὰ ταῦτα κάποιαν βοήθειαν· ἔβλεπε δὲ μάλιστα εἰς αὐτὴν, ὅλα τὰ ἐναντία, ἐπὶ φρόνον τῷ πανηγύρι Δαίμονος· ὅτι τὰ φυσικὰ περιπτώματα τῆς παιδὸς παρὰ φύσιν κινέμενα, κατεμύλυναν ἡ κατεβρώμιζαν τὰ σῶματα, ἡ τὰ φορέματά της, ἡ αὐτὴν ἀκόμα τὴν ἰδίαν ἐπάνω εἰς τὸν ὑπνον της· ὅθεν ἡ ἔκανε τὴν κυρίαν τῆς νὰ ἀγανακτῇ, ἐπειδὴ τὴν ἔβλεπεν, ὅπῃ εἶχε περάσῃ πρὸ πολλῷ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ τὰ ἀγῆ ἡ ὀχληρὰ ἰδιώματα τῆς παιδικῆς ἡλικίας, δὲν ἡμπορῶσα νὰ

ἀποβάλλῃ· ὥς ὅτ' ὀλίγον ἀρχισε νὰ σβύνεται ἡ ἔννοια καὶ τὸ φίλτρον ὅπ' τῆς εἶχεν ἡ Κυρία τῆς, καὶ τέλος πάντων δὲν ἦτον ἄλλο, παρὰ νὰ τὴν ἀποδιώξῃ ὁλοτελεσά· ἀλλὰ δεῖα οἰκονομία, ἰδὲ καὶ ἔρχεται αὐτοκλήτος ὁ σωτὴρ εἰς τὰς πάσχοντας· καὶ τῆς μὲν μιάς, ἰατρῶν τὸ σῶμα, τῆς δὲ ἄλλης τὴν ψυχὴν· ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερα, καὶ τὰς δύο ἰατρῶν καὶ κατὰ τὰ δύο· ἐπεὶ δὲ ἐπάσχον καὶ κατὰ τὰ δύο· ὅτι καθὼς ἐπῆγεν ὁ μέγας Ἀρχιερεὺς εἰς τὸ Μοναστήριον κατὰ τὴν συνήθειάν τε, ἐξωμολογήθησαν καὶ αὐτὰ ἐκεῖναι· ἔπεσαν δὲ ἐν ταυτῇ κάτω εἰς τὰς πόδας τε καὶ αἱ δύο, καὶ μετὰ πίσιν θερμὴν καὶ μετὰ δάκρυα ἐζήτησαν τὴν θεραπείαν· ὁ δὲ ἅγιος ἔδειξε μεγάλην φιλάνθρωπίαν εἰς αὐτάς, καὶ παρηγορῶντας αὐτάς ὡς φιλόσοργος πατὴρ μετὰ λόγους διδακτικὰς, τελευταῖον ἔβαλε καὶ τὴν χεῖρά του ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς παιδός, καὶ ἀνυμνῶντας τὸν Θεὸν καὶ ἐπευχόμενος, παρυσὺς ἐκατάστησεν εἰς καλὴν κατάστασιν τὴν πάσχασαν.

Κάποιος ἄνθρωπος, Παλάτης τὸ ὄνομα, καλὸς τὴν προαίρεσιν καὶ τὰ ἔργα, χρυσοκεντήτης κατὰ τὴν τέχνην, ἐχρυσοκεντούσε τὴν νεὰν ἀρχιερατικὴν σολὴν τῇ μεγάλῃ μετὰ σκοπὸν τάχα διὰ νὰ ἰδῇ τὸ ἔργον ὁ ἅγιος, τὸ περισσότερον δὲ κινήμενος ἐκ τῆς θείας προνοίας, ἔρχεται αὐτοκλήτος εἰς τὸ ὀσπῆτιον τῆς κεντητῆς· αὐτὸς ὅμως εἶχε παιδίον ἀρσενικόν, πέντε χρόνων τὴν ἡλικίαν· τὸ ὁποῖον ἐπάσχειν ἀπὸ δεινὴν αἰμορροΐαν, δεκαπέντε μῆνας ὀλοκλήρως, καὶ ἦτον τόσον καταδαμασμένον καὶ ἀφανισμένον, ὥς ὅτ' εἶχε τῇ λείψῃ παντελῶς καὶ ἡ φυσικὴ τοῦ ὄφιν καὶ τὸ εἶδος τῆς προσώπου· καὶ μόνον ἀπὸ τὴν φωνὴν ἐγνωρίζετο, ὅτι ζῇ· τῷτο βλέπωντας ὁ ἅγιος εἰς τὸ ὀσπῆτιον, ἠρώτησε φιλάνθρωπος τῇ πάσχει τὴν αἰτίαν· ὁ δὲ πατὴρ τῇ παιδίᾳ εὐθύς νικημένος ἀπὸ τὰ πατρικὰ σπλάγχχνα, καὶ μετὰ δάκρυα, καὶ μετὰ λόγια παιδικὰ διηγείται τὴν συμφορὰν τε, καὶ ἐν ταυτῇ συκωνόμενος καὶ τὰς χεῖρας ταύτης καὶ τὸ μιταπεδαμένον παιδίον, τὸ ἔβαινον ἀπὸ κατὰ εἰς τὰς παλάμους τῆς Ἀρχιερέως, καὶ ἀπαρμυλῶντος ἔλεγε καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν ἅγιον, ἐλέησόν με τὸν υἱόν, καθὼς ἔλεγε καὶ ὁ πατὴρ ἐκεῖνος τῇ Εὐαγγελίᾳ πρὸς τὸν Χριστόν· ἐλέησόν με τὸν υἱόν, ἅγιε τῷ Θεῷ, ὅτ' ὅλας μὲν τὰς ἰατρὰς ἐμεταχειρίσθηκα, καὶ κατὰ λογὴς ἐπίνοιαν ἐκάμην διὰ τὴν υἱείαν τάτην, τίποτας δὲ ὅμως μέχρι τῆς σήμερον δὲν ἐκατόρθωσα, ἀλλὰ καὶ τέλος πάντων ἔχματα καὶ ὅλας τὰς ἐλπίδας με· ὁ δὲ ἅγιος πρῶτον μὲν σφραγίζει τὸν ἄρρωστον μετὰ τὸν τύπον τῆς θείας σαυρῆς, ἔπειτα βάνωντας τὴν χεῖρά του ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς παιδός, καὶ λέγωντας μουσικὰ καὶ κάποιαν προσευχὴν πρὸς τὸν Θεόν, εὐθύς ὑγιαίνει καὶ ἔνθα εἰς τὰς γεννητοράς τε τὸν ἀπέδωκεν· ὅθεν καὶ μόνον βλέπομενον μετὰ ταῦτα, καὶ

μετὰ τὸ περιπάτημά τε, καὶ μετὰ τὰ κινήματά τε, καὶ μετὰ τὰ παιδικὰ τε κινήματα, εἰς ὅλας ἀπλῶς ἐξαιτίας ἐκέρυττε τὸ θαύμασιον.

Αὐτὰ καὶ τὰ τοιαῦτα σημεῖα καὶ θαύματα ἔκανε συχνὰ ὁ ἅγιος, εἰς τὸν κατ' ἓνα μερικῶς· τὰ δὲ κοινῶς εἰς ὅλας παρ' αὐτὰ γινόμενα, πᾶσι εἶναι δυνατόν νὰ τὰ διηγῇ τις· φθάνει μόνον νὰ εἰπῶ, ὅτι εἰς τὰς πανδήμους ἐορτὰς καὶ συναξεῖς, καὶ εἰς τὰς ἱερὰς λιτανείας καὶ παύρησις· μεγαλωτάτη συνέβαινε σενοχωρία, καὶ σπρόξήματα καὶ ἀντισπρόξήματα, διὰ τὸ κατ' ἓνα καὶ ἀπλῶς ὅλοι ἤθελαν νὰ τὸν βλέπαν καὶ νὰ χάσκον εἰς τὴν ὁμιλίαν τε καὶ εἰς τὴν ὄψιν τε· καὶ τὰς φωνὰς τε καὶ τὴν διδασκαλίαν τε, οἱ περισσότεροι Θεῷ φωνὰς καὶ ῥήματα ζωῆς κατὰ ἀλήθειαν τὰ ἐνόμιζαν καὶ τὰ ἀνύμωζαν· ῥίπτοντες δὲ καὶ τὰς περισσότερας τῶν ἀρρώστων ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν ἐκεῖνου, τὰς ἐλάμβαναν εὐθύς ὑγιαίνοντας, διὰ τὴν μεγάλην τὰς πίσιν, ἐπεὶ δὲ εἶχον εἰς αὐτὸν ὑπόληψιν καὶ δόξαν, πολὺ περισσότερον ἀπὸ ὅσον ἐβλεπον, σοχαζόμενοι καὶ φρονῶντες αὐτὸν ἐξίστα μετὰ τὰς παλαιὰς Θεοφύρας καὶ ἀποστολικὰς ἀνδρας, καὶ ὡς ἓνα ἀπὸ ἐκεῖνων τὸν ἐβλεπαν, καὶ κατ' ἐκάστην ἐσπῆδαζον νὰ προσέθεν πολὺ μέρος, εἰς τὴν ἀγάπην, καὶ εἰς τὴν λαμπρὰν πίσιν ὅτ' αὐτὸς εἶχον ἅπαντες.

Ἀλλὰ καθὼς ἐξ ἀρχῆς εἶπα, ὅλα ὅμ' αὐτὰ κατὰ μέρος τῇ μεγάλῃ τάτῃ κατορθώματα, τὰ λογικὰ καὶ πρακτικὰ, ὅχι μόνον μακρόν ἔργον εἶναι, καὶ ἔξω τῆς ὥρας καὶ τῆς σκοπῆς νὰ τὰ διηγῇ τις, ἀλλὰ καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ ἀδύνατα· διὰ τῷτο καὶ συντέμνωντας τὸν λόγον, ὅτ' ἔμελλει νὰ παύσῃ καὶ αὐτὸς τὸν δόξον τε, ἀντάμα μετὰ τὸ τέλος τῆς προσκαιρῆς ζωῆς αὐτῆς, ἢ καὶ ὑπερον ἀπὸ ὀλίγα τινα ὅτ' ἡκολούθησαν μετὰ ταῦτα, δέλω τὸν περιγρᾶφω κεφαλαιωδῶς, κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον.

Ὅτι ἐκεῖνος κατορθώνωντας πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ πρακτικὴν καὶ θεωρητικὴν, καθὼς ἀνωτέρω τὸ εἶπα καὶ τὸ ἀπέδειξα, τόσον πολλὰ ἐπρόκοψε, καὶ εἰς τὰ καθόλου καὶ εἰς τὰ κατὰ μέρος ἅπαντα, ὥς ὅτ' ὅχι μόνον τὰς ἱερὰς ὁρας καὶ κανόνες ἐκεῖνους, ὑπὲρ πάντα ἄλλον, μετὰ ὅλην τὴν ἀκρότητα ἐφύλαξεν, ἀλλὰ καὶ ἦτον ἀσώματος, καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐχορημάτισεν εἰς τὰς μεταγενεσέρας τε καὶ ἐσθμὴν ἐν ταυτῇ καὶ κανὼν ὅλων ἐκεῖνων τῶν ἀρετῶν, μετὰ τὸ νὰ ἀπέφυσγεν ἐν ταυτῇ καὶ τὰς ὑπερβολὰς καὶ τὰς ἐλλείψεις θαυμασιώτατα πράγματα, ὅτ' κατὰ ἀλήθειαν δυσκόλως δέλει τὸ εὖρη τινα πολλὰς εἰς ἓνα καὶ μόνον, ἦσαν τὴν μεσότητά των ἁρῶν, ὅχι μοναχὰ εἰς τὰς νῦν καιρὸς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς παλαιὰς ἀγίας· ὅθεν καὶ ἅγιος γενόμενος μέγας, καὶ ἐξαιτίας, καὶ συνδρομὴ τῶν διαφόρων καλῶν, εἰς τὰς ἐσχάτας καὶ ταπεινὰς τῆς καιρῆς, ὥς ὅτ' αὐτὰ κατορθώματα

τα ἢ τὰ προτερήματα, ἔκειν, νὰ μὴν ἡμπορῶν νὰ ἐξιῶνται, καὶ νὰ παραβάλλωνται ευκόλως, με ἐκείνους ὅπῃ ἦσαν εἰς τὰς ἡμέρας τῆς ἡσυχαστικῆς καὶ ἁγίου, ὁδὸν λέγω τοῖστος καὶ τηλικῆτος γενόμενος ἁγίος, ἔφικεν εἰς τὴς μεταγενεστέρους νὰ λέγωσι καὶ νὰ θαυμάζωσι, ἀπὸ ὅλον τὸν πλῆτον τῶν θαυμασίων τῶν καλῶν, ὡς ἰδιαίτητα καὶ οἰκειότατα γνωρίσματα τῆς ὄντως μεγάλης ἐκείνης ἀρετῆς καὶ ψυχῆς, αὐτὰ τὰ ἀκόλουθα· πρῶτον· ὅτι με ὑπερβολὴν ἦτον πρὸς αὐτὰς ταπεινὸς κατὰ τὴν ψυχὴν· δεύτερον· ὅτι ἐφύλαττε πάντοτε τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀνώτερον ἀπὸ κάθε ὁργῆς καὶ ἔχθρας. καὶ με ἄκραν μακροθυμίαν ὑπέφερον, ἐκείνους ὅπῃ κατ' αὐτὰ ἐδύμωσαν καὶ τὸν ἐπὶ κραίαν· καὶ κοντὰ εἰς τὴν ὑπομονὴν τῶν ἀντάμειβε προθυμώτατα καὶ με τὰ κατὰ δύναμιν ἀγαθὰ, καὶ με λόγους καὶ με ἔργα, καὶ με κάθε λογῆς τρόπος· τρίτον· ὅτι δὲν ἐδέχετο ευκόλως τὰ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχς κατὰ τιμὴν λαβόμενα· τὸ ὅποιον τῶτο ἐλάττωμα σχεδὸν φυσικὰ παρακολαθεῖ, εἰς ὅλους τὰς ἀνθρώπους, κατ' ἐξαίρετον ὅμως καὶ περιστότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας ἀκολουθεῖ εἰς τὰς ἀρχοντας καὶ ἡγεμόνας, καὶ εἰς κάθε λόγον δαεῖσσι με προθυμίαν τὰ αὐτιάτας· καὶ ἀπὸ τῶτο συμβαίνει εἰς τὰς μὴ προσέχοντας, τὸ νὰ κατηγορῶν καὶ νὰ ὑβρίζον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς ἀδύνας ἀνθρώπους, καὶ οἱ τῆς ἀγάπης ἀφανισμός· Τέταρτον· ὅτι πρὸς τὰς ὑπερέχοντας, ὅχι μόνον ἐλεύθερον ἐφύλαττε τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς τῆς, καὶ πάσης δολοπρεπῆς κολακείας ἀνώτερον, ἀλλὰ πολυλάκις καὶ εἰς μερικὸς εὐρίσκειτο σερβός, καὶ ἀντίτυπος, μὴ παραχωρῶνται εἰς τὰ παράνομα· καὶ πάλιν καὶ ἐκ τῶ ἐναντίου· Πέμπτον· πρὸς τὰς ταπεινὰς, ἦτον ταπεινός, προνοητικός, καὶ κατ' ὑπερβολὴν ἡμερος καὶ φιλάνθρωπος· ἔκτον· εἰς τὰς πειρασμούς ἦτον καρτερικός, καὶ ἀνίκητος, καὶ ὡς ἄλλος ἀδάμας σερρότατος· ἑβδαιον· ὅτι πρὸς πᾶσαν ἡδονὴν ἀνδραπίνην, τῆς τῆς ψυχῆς καὶ τῆς σώματος παντάπασιν ἦτον ἀνένδοτος, καὶ ἀδύλωτος, σχεδὸν ὡς ἀναισθητός· Ὀγδοον ἐπαριθμῶ γνωρίσμα ἐκεῖνον, τὴν ἄκραν ἡσυχίαν καὶ γαλήνην καὶ χαρὰν τῆς ψυχῆς τῆς· αὐτὴ, δηλαδὴ ἡ μακαρία εἰρήνη τῆς ψυχῆς τῆς, φθάνουσα εἰς ἕξιν ἀκροτάτην καὶ τρόπον τινα συγκρατεῖσα, καὶ φύσις ἄλλῃ γενομένη εἰς τὴν ψυχὴν τῆς, ἐχύνετο διὰ τὰ εἰπῶ ἔτῃ καὶ ἀνέβλυζεν εἰς τὰ ἔξω, δείχνουσα θαυμασίως πάντοτε καὶ εἰς τὰς ἔξω, τὸν θησαυρὸν τῆς ἀνεκλαλήτου χαρᾶς, ὅπῃ ἦτον κεκρυμμένος μέσα εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ψυχῆς τῆς· ὁδὸν καὶ εἰς τὰς ἀγίας καὶ Θεοφόρους ἀνδρας, οἱ ὅποιοι κατ' ἐξαίρετον καταλαμβάνουσι, καὶ ἡθεύρουσι νὰ κρίνουσι τὰ τοιαῦτα καλά, ὁμόφυχοι, καὶ συμφοῖς, καὶ περιπόνητος, καὶ ἀξιαγάπητος ὑπερβολικὰ ἐγίνετο, καὶ τὸν ἐτιμᾶσαν καὶ τὸν εἶχαν, ἴσα με τὰς ἐδικὰς τῶν κε-

φα-

φαλὰς καὶ τὰς ψυχὰς· ἐπειδὴ κοντὰ εἰς τὴν θείαν ἐκείνην εἰρήνην καὶ τὴν χαρὰν, ὅπῃ, καθὼς εἶπα, ἀντάμα με τὴν ψυχὴν, τὰ ἐσολίχε λαμπρῶς καὶ τὸν ἔξω ἀνδρῶπον τὸ σῶμα, κοντὰ λέγω εἰς ἐκεῖνα, ἔβλεπον αὐτὴν ὅπῃ ἐπεμελεῖτο· (ἐνναιον) νὰ εἶναι πάντοτε καὶ σύννεος· καὶ πάντοτε ἐδείχεν ἀνταμωμένα τὸ χαρᾶν ἡδὸς με τὴν κατάνυσιν, καὶ τὴν Νῆψιν· ὁδὸν καὶ με τὸ νὰ εὐρίσκειτο πάντοτε εἰς κατάνυσιν καὶ προσοχὴν, ποτὲ (δέκατον) δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὰς ὀφθαλμῶν τῶν, καὶ τὸ παράδοξον ἐκεῖνο καὶ ὑπερφυσικὸν ρεῦμα τῶν δακρύων, ἔξω ἀπὸ κάθε λογῆς ἐξήγησιν καὶ παρὰδειγμα.

Διὰ τῶτο, καὶ ἄλλος μὲν ἀπὸ ἐκείνης τῆς ὁσίας ἀνδρας, τὸν ὠνόμαζε θησαυρὸν τινα καὶ ταμεῖον ταπεινώσεως, λέγωντας μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ποτὲ τῶ δὲν εἶδεν ἄλλον κανένα μοναχὸν παρόμοιον εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην μετὰ τὸν Γρηγόριον, καὶ με ὅλον ὅπῃ ἦτον εἰς τὸ ὕψος καὶ τὸ πλῆθος τῶν τοσάτων κατορθωμάτων, καὶ θείων καὶ ἀνδραπίνων· ἀπὸ τὰ ὅποια, ἔδω μέρη σωσὰ εἶχασιν λέγει τῶτο ἔτι εἰς τὰς ἡμέρας μας ἐπαινῶνται ὡς ἐνάρετοι· ἄλλος δὲ ἐξ αὐτῶν ἔλεγεν ὅτι τίποτε παντελῶς ἀπὸ τὰ κατορθώματα τῶν παλαιῶν ἀγίων δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὸν μακάριον τῶτον, ἔξω μόνον τὸ νὰ ἐκτελεῖ καὶ θαύματα, καθὼς ἐκεῖνοι· τὸ ὅποιον (λέγει) ἐάν θελήσῃ, καὶ αὐτὸ τὸ λαμβάνει παρὰ Θεοῦ ευκολώτατα· (τῶτο δὲ ἦτον, ὡς φαίνεται καὶ προφητεία τῶ Θεοφάνους ἐκεῖνον ἀνδρὸς, καθὼς τὰς εἰς ἡμᾶς δείχνουσι τὰ πράγματα· (ἐξ ὀνόματος δὲ πάλιν, οἱ θαυμαστοὶ ἐκεῖνοι καὶ κορυφαῖοι τῶν ἀσκητῶν, Σάββας δηλαδὴ καὶ Γερμανὸς οἱ Θεοφρόνες τὰ σεπτά καλλωπίσματα τὰ σεπτὰ Ἀδωνος, τῶν ὁποίων καὶ ἡμεῖς τὸν Θεοσιδὴ βίον καὶ τὴν Πολιτείαν, εἰς δύο βιβλία συνεγράψαμεν, τοιαῦτα περὶ τῶ μεγάλου τῶτο ἐτι ζῶντος, ὡς μὲν ἕνα σῶμα πρὸς ἡμᾶς ἔλεγον, ὅτι ἡμεῖς ἐσοχαζόμεθα καὶ εἶχομεν, διὰ πρᾶγμα μέγα καὶ ψυχωφελές καὶ σωτήριον, ὅχι μοναχὰ τὸ νὰ συζῶμεν, καὶ νὰ συνομιλῶμεν καὶ νὰ βλέπωμεν, ἀν ἦτον δυνατόν διὰ πάντα, τὸν θαυμαστὸν Γρηγόριον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑποδήματα τῶν ποδῶν τῶν, ἀν τὰ εἶχαμεν νὰ τὰ βαζῶμεν εἰς τὰς χεῖρας μας, καὶ νὰ τὰ καταφιλῶμεν πυκνὰ, καὶ νὰ ἐγγίζωμεν εἰς αὐτὰ τῆς ὀφθαλμῶν μας καὶ τὰ μετωπῆμας, βεβαιότατα μεγαλωτάτην ὠφέλειαν καὶ ἀγιασμόν, ἐπιστεύαμεν, πῶς ἐλαμβάναμεν ἀπὸ αὐτῶν· Τοιαῦτα ἡθεύραμε νὰ λέγων διὰ τὸν παρ' ἡμῶν ἐπαινέμενον, καὶ τὸς μεγάλους καὶ θαυμαστὰς μαρτυρίας τῶ ἐκαυαν, οἱ μεγάλοι καὶ θαυμαστοὶ ἐκεῖνοι λύχνοι τῆς διακρίσεως, διὰ νὰ δείξωμεν ἀπὸ τὰ ὀλίγα τὸ ὅλον· πλὴν ὅχι μόνον τότε, ἀλλὰ καὶ τὴν σήμερον κατ' ἐκάστην, ὅσοι μένουσιν ἐτι ζῶντες ἀπὸ ἐκείνης τῆς Θεοφάνους ἀνδρας, με λαμπρὰν τὴν φωνὴν ὅλοι, καὶ με λόγους καὶ με

συγ-

συγγράμματα κηρύττει· ἡ διδασκασιν ὅλας, ἡ τρυφὴν τῆς γλώσσης, ἡ ἡδονὴν δεικνὴν τῆς ψυχῆς, ἡ ἀσκήσεως ἀφορμὴν ἡ ὥσάν ἐγκύμα πυρὸς τῆς πρῆξεως ἐν ταυτῷ ἡ τῆς θεωρίας, ἔχουσι ἡ μεταχειρίζονται, τὰ δεῖα τέτα κατορθώματα ἡ διηγήματα. Ἀφῆνω νὰ λέγω τώρα κατὰ μέρος, τὰ ὅσα ἔλεγον περὶ αὐτῶ, ἐν τῇ Βασιλευσῇ ταύτῃ Πόλει, οἱ σοφοὶ ἡ σπαδαῖοι μετ' ἐξαισίον θαυμασμόν, οἱ πρῶτοι δηλαδὴ τῶν ἀρχιερέων, ἡ οἱ ἐκλεκτότεροι τῆς Συγκλήτης, ἡ οἱ λογιώτεροι ἡ θεωρητικώτεροι ἀπὸ τὰς μοναστὰς ἡ ἡσυχαστὰς· οἱ ὅποιοι κοινῶς τὸν ὀνόμαζαν ἡ οἶκον κάθε λογῆς σοφίας, ἡ προεσάτην τῆς τῇ Χριστῷ Ἐκκλησίας, ἡ πρόμαχον τῆς εὐσεβείας, ἡ τῶν δεῖων δογμάτων διδάσκαλον, ἡ ὁδηγὸν εἰς ὅλα τὰ κάλλιστα· ἡ τί νὰ λέγω τὰ πολλὰ; περισσώτερον ἡ ὑψηλότερον ἀπὸ ἀνδρῶπων τὸν ἐσοχάζοντο· ἡ ὅτι κατ' ἑδῆνα τρόπον δὲν ἦτον ἐλλιπέστερος ἡ κατώτερος αὐτὸς ἀπὸ τὰς κορυφαίας τῶν Θεολόγων πατέρων, ἀλλὰ κατὰ πάντα ἦτον ἡ κοινωνὸς, ἡ σύμφωνος, ἡ ὁμόθυρος, ἡ συναγωνιστὴς ἐκείνων· ἡ ὅτι ἂν ἤθελε ζῆ εἰς τὰς καιρὸς τῶν γενναίων ἐκείνων, ἡ δελαν τὸν ἔχη ἡ συνασπιστὴν, ἡ συσράτηγον, ἡ συγκαθέδρον τας. ἡ ὅχι μόνον εἰς τὸ παραμικρὸν δὲν ἤθελεν τὸν ἀπεσερῆ ἀπὸ τῆς ἐδικῆς τας ἰσότητος, ἀλλὰ μάλιστα ἡ ὡς ἐγκαλλώπισμα ἐδικὸν τοῦ, ἡ δελαν τὸ νομίζειν, τὸ νὰ συναριθμῆται ἡ νὰ συγκατανοῇ ἡ αὐτὸς μετ' αὐτῶ· τὰ ὅποια ἡ τώρα, ὅπῃ μετῆσι ἀπὸ τὴν παρεῖσαν ζωὴν, ἡ καθ' ἑαυτὸν ἐυρίσκειται ἀντάμ μετ' ἐκείνας, γίνονται λαμπρῶς εἰς τὰς Οὐρανὸς, ἡ εἰς ἡμῶς ἐδῶ μετὰ παρρησίας, διὰ μέσσω τῆς ἀρετῆς κοινωνίας ἡ συμφωνίας, ἡ συμφύας τῶν μεγίστων ἡ δεῖων ἡ ὑπερφύων κατὰ ἀλήθειαν λόγων τῇ πατρὸς τέτα ἡ ἐκείνων, καδῶς ἡ ἡ ἀπόφασες τῇ Οὐρανῷ βεβαιώνουσι ταῦτα, ἡ ἡ μεγάλη ἡ ὑπερφύης ἐκείνη ἀποκάλυψις, τὴν ὅποιαν ἔχει μετὰ ταῦτα νὰ φανερώσῃ ὁ λόγος· ταῦτα ἡ οἱ κίρτικοι τῆτοι ἀκούοντες ἡ βλέποντες ὅπως δῆποτε, εἰς ἀλλόκοτον φθόνον ἡ φιλονεικίαν ἡ θεομαχίαν κατ' ἐκάστην ἐξάπτονται, ἡ κατὰ τῆς ἀληθείας ἡ τῶν ἐδικῶν τῆς θεολόγων πόλεμον ἄσπονδον κινῶσιν οἱ γηινόφρονες ἡ δειλαιοι. λέγουσι δὲ μεμφοὶ ἀπὸ τὰς ἐδικὰς μας, ἡ διὰ τὸν Ἀτμεῖνον ἐκείνον, ὁ ὅποιος ἀναμεταξὺ εἰς ἐκείνας τὰς κίρτικὰς, εἶχε τὰ πρωτεῖα τῆς σοφίας, ἡ μετὰ ταῦτα, καδῶς λέγουσιν, ἐπέσεψε καλῶς εἰς τὴν ὁδοδοξίαν, λέγουσι φημί, ὅτι εἰς καιρὸν ἀκόμα, ὅπῃ ἦτον ἐχθρὸς ἡ πολέμιος τῆς εὐσεβείας, εἶπε φανερὰ τοιῆτης λογῆς, ὅτι ἂν ἤθελα βαλδῶ ὅλως διόλα διὰ νὰ μέσω τὰ δόγματα ὅλα τῆς Ἐκκλησίας μας, ἡ νὰ φάσω εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἱερᾶς ταύτης φιλοσοφίας, βεβαίωτατα, διδάσκαλον ἄλλον ἀπὸ ὅλας δὲν ἤθελα προτιμήσω, ἔξω ἀπὸ τῆτον, ἐννοῶν

ἐνωῶντας δηλαδὴ τὸν μέγαν Γρηγόριον· ἐπειδὴ, λέγει ἄτε, νῆς ἄλλος ποτὲ, ἔξω ἀπὸ τῆτον, δύναται νὰ θεωρήσῃ τὰ δεῖα ἡ ὑψηλὰ ταῦτα, τόσον δεῖως ἡ ὑψηλῶς, ἄτε γλώσσῃ ποτε ἄλλῃ, ἔξω ἀπὸ ἐκείνην τῇ Γρηγορίῳ, δύναται νὰ ἐκφράσῃ ἡ νὰ ἐξηγήσῃ ταῦτα, ἡ νὰ τὰ δείξῃ τρόπον τινα ζωντανὰ ἡ λαλῶντα, ἀπὸ τὴν καθαρότητα τῆς ἐκφράσεως· τοιῆτης λογῆς μαρτυρεῖται ἡ ἀπὸ τὰς ἐχθρὰς ἡ ἀλήθεια, διὰ νὰ ἔχη ἡ κατὰ τῆτον τὴν ἀξιοπιστίαν αὐτῇ, καδῶς τινὲς εἶπον, ὅτι ἡ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, ἐν τῇ σκοτίᾳ λαμπρεῖ τῇ ψεύδους, ἡ βέβαια λαμβάνεται ἡ εἰς τῆτην τὴν ἐννοίαν τὸ ἐκείνον· ἡ τοιῆτος ἦτον ὁ μέγας ἄτος νῆς.

Ὅτι ἡ μεγάλη ἡ θεωρῶς τῇ παναγίᾳ πνεύματος χάρις, ὅπῃ ἐνοίκησεν εἰς αὐτόν, ὅλας μὲν τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς τὰ ἐτελείωσε ἡ τὰς ἐδέωσε καινῶς, ἡ κατὰ πάσας τὸν ἀνέδειξε δεῖον κατὰ ἀλήθειαν, ἡ ἐξαισίον ἀνδρῶπων, παρὰ κανένα ἄλλον εἰς τὰς ἡμέρας τας, πλὴν κατ' ἐξαιρετὸν αὐτῇ οἰκειωποιήσῃ τὸ διανοητικὸν τας μέρος, ἡ μετ' τὴν δύναμιν αὐτὴν ἡνώσῃ περισσώτερον· ἡ διὰ νὰ εἰπῶ καλλίτερα· ἐπειδὴ τὸν εὐρηκεν ὅλον νῆν ἀληθῶς, ἡ πολὺ διαφορετικὸν ἀπὸ κάθε νῆν τῇ νῦν καιρῷ, ὡσάν ὅπῃ αὐτῇ εἶναι νῆς, ἀρμοδίως ἔγινε τὸ ἐν μετ' τὸν ἐδικὸν τας νοῦν, ἡ ὅλως διόλα μετ' αὐτόν ἐπροσκόλλῃσῃ, ἡ τὸν ἐκατάσῃσῃ θαυμαστῶς θεωρεῖδῃ καδρέπτῃ ἐδικόν τῆς ἡ ἐκσφράγισμα.

Ὅθεν ἡ φωτιζόμενος ἀπὸ αὐτὴν, ἐμάνθανε τὰς λόγους τῶν νοερῶν τῆς ἡ νοητῶν, ὅχι ἐξ ἀκοῆς ἡ μετ' διδασκαλικὴν ἡ τεχνικὴν παράδοσιν, καδῶς τὰ παραλαμβάνομεν ἡμεῖς οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ κατὰ δεῖον ἡ ὑψηλὸν τρόπον, τῇτ' ἐσι φωτιζόμενος, καδῶς εἶπα ἡ ἐμπνεόμενος ἀνωθεν, καδῶς οἱ ἐν Οὐρανῷς ἀγγελιοι, ἡ οἱ σεπτοὶ προφῆται ἡ θεολόγοι· ἡ ἡ χάρις ἐκείνη λοιπὸν ἡ μεγάλη ἦτον, ὅπῃ ἡ ἐλάλει ἡ ὁῆργει διὰ μέσσω ἐκείνη ὑπερφύως ἡ παραδόξως πρὸς ἡμῶς τὰς γήινους ἡ ταπεινὰς, ἡ ὁφθαλμοὶ ἐκ εἶδε, ἡ ἡς ἐκ ἡκούσε, ἡ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἐκ ἀνέβη· διὰ τὰ ὅποια πάντως, ἡ θεολόγον, ἡ χρυσολόγον, ἡ θαῦμα τῆς οἰκεμένης, ἡ ἀνδρῶπων ὑπερφύσιν, καὶ τὰ τοιαῦτα, οἱ νοῦν ἔχοντες τρεπόντως ἐκείνον ὀνόμαζον.

Ἐκείνος λοιπὸν, ὅπῃ ἐσάδη τοιῆτος, ἡ ὅπῃ ἐμαρτυρήσῃ μάλιστα ὡς τοιῆτος, ἀπὸ ἐκείνης ὅπῃ ἐβλεπον, ἡ ὅπῃ διὰ πολλῶν ἡ μεγάλων σημείων, τοῆτης λογῆς ἁγίος ἀνεκηρύχῃ ἡ ἐμαρτυρήσῃ πολλὰκις ἀπὸ τὴν ψῆφον τῇ Οὐρανῷ, ὑσερα ἀπὸ τὴν ὅποιαν, δὲν μένει πλεόν, ἄτε ψῆφος ἄλλῃ, ἄτε δικαστήριον, ἄτε μετάδοσις εἰς ἄλλο κριτήριον, ἔπρεπε βέβαια νὰ κέρη ἡ ἐνα τέλος τῆς παρατῆς

τιλέγων, οἱ μὲν Γεταῖοι, τότε, οἱ δὲ βαρλααμίται τὴν σήμερον, κακῶς ἢ ἀναξίως τῷ Πνεύματος, τὸ φῶς τῷ Πνεύματος φρονῶντες ἢ φανταζόμενοι. Ἀλλὰ τὸ φῶς μὲν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔλαμψε ἢ ἐγέμισεν ὅλη ἡ οἰκία, ὅταν ἡ ψυχὴ ἀνεχώρησεν ἀπὸ τοῦ σώματος, δύο ἱερεῖς εὐλαβέστατοι, ἢ μὲν καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἀρετὴν ἐσολισμένοι, τὸ εἶδαν ἄλλοι, ἢ εἰς τὰς ἄλλας, τὸ ὑπερφύειν, ἢ ἐξαίσιον ἐκεῖνο δέαμα. Τῆς δὲ ὑπερφυσικῆς τῆς προσώπου λαμπρότητος, μάρτυρες ἐσάδισαν καὶ δεγμένοι, ἢ σχεδὸν πᾶσα Ἡλικία, ἢ ἀπλῶς εἰπεῖν, μάρτυρες ὅσοι συνέδραμον τότε, εἰς τὴν ἐκφορὰν, ἢ εἰς τὸν ἐνταφιασμόν τῷ ἱεροῦ ἐκείνῃ νεκρῷ. συνέδραμε δὲ ὁμῶς ἡ πόλις ὅλη, ὥστε ὅτ' ὁ ἱερεὺς Ναὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἐσενοχωρεῖτο ἢ μέσα ἢ ἔξω ἀπὸ τῆς πλήθους τοῦ λαοῦ. ἔμεινε δὲ ἀχώριστος ἀπὸ αὐτὸν διὰ παντός, ἢ ἀπὸ τῶν ἱερῶν λείψανων ἢ χάρις τῷ θεῷ Πνεύματος. ἢ εἰς τὸ ἐξῆς ἀνέδειξε τὸν ἱερὸν ἐκεῖνα τάφον, θεῖα φωτὸς οἶκον, ἢ θαυμάτων πηγὴν, ἢ βρῦσιν ἱερῶν χαρισμάτων, ἢ κοινὸν ἀδάπανον ἱατρῶν.

Τὰ ὅποια πάντως ἢ ὁ λόγος μας κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν τε, δέλει τὰ φανερώσει, ὅχι ὅλα, ἀλλὰ μερικά. ἐπειδὴ, ὅτε ὅλα εἶναι δυνατόν, ἢ αὐτὰ ὅτ' ἔχω σκοπὸν νὰ διηγηθῶ, μὲ πολλὴν συντομίαν δέλω τὰ εἰπῶ, χωρὶς καμμίαν λογικὴν ἢ ῥητορικὴν αὐξησιν, ἀποφεύγωντας τὸ μῆκος ἢ τὸν κόρον ὁμῶς.

Θαῦμα πρῶτον.

Κάποιος Γερομόναχος ὅτ' ἀσκήτευεν εἰς ἓνα Μοναστήριον τῆς Θεσσαλονίκης, ἔπσεν εἰς χαλεπὴν ἀρρώστιαν. ἡ ἀρρώστια ἦτον κεφαλαλγία· μὰ ἦτον τόσον σφοδρὰ, ὅτ' ἐνθὺς τῇ ἐφοβέρισε θάνατον, ὅμως τὸν θάνατον κατὰ τὴν ὥραν τότε, μὲ κάποιας ἱατρικῆς θεραπείας τὸν ἀπέφυγε, τὸν πόνον ὁμῶς τῆς κεφαλῆς ἔθαμνωσεν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν τῷ ἤρχετο εἰς καθε μῆνα μίαν φορὰν· εἴτα αὐξάνωντας ὁ καιρὸς, τῷ ἤρχετο ἢ δύο ἢ τρεῖς φορὰς τὸν μῆνα, ἢ περισσότεραις φορὰς, ἢ ἀπλῶς εἰπεῖν, συχνότερα ἢ δυνατότερα, ἢ τὰ κακίστα τὰ ἔκανε· γίνεται χρόνος ἑβδομοῦ, ὅτ' ἐπῆσχε ταῦτα ὁ Γερομόναχος, ἢ τὸ πάθος καθ' ἑκάστην εἰς τὸ χεῖρον ἐπῆγαινε, ἢ ἔκανε τὸν πάσχοντα νὰ φαίνεται εἰς τὰς ἄλλας ὡς ἔξω φρενῶν ἢ ἀναίδιτος, ἀπὸ τῆς ἀλλοκότης βίας ἢ φωνῆς ὅτ' εὐγανε. ἢ πάλιν ἐκατάντισε νὰ τῷ φοβερίζῃ ἐκ δευτέρου τὸν θάνατον, δείχνωντας ἀνωφελῆ ἢ ματαίαν πᾶσαν ἱατρικὴν ἐπιστήμην ἢ ἐπιμέλειαν· τί τὸ ἐντεύθεν λοιπόν;

ἀπελ-

ἀπελπίσεται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν παρῶσαν ζωὴν· πέφτει ὅλος δι-
 ὅλα εἰς τὴν φροντίδα τῆς μελέτης· ἀποβλέπει πρὸς μόνην τὴν ἔσο-
 δον, ὡς ἂν ὅτ' ἦτον ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τα, ἢ εἰς τὸ ἐξῆς ἐκεί-
 να μόνῃ ἐμελέτα ἢ ἔλεγε μετὰ σαναγμῶν ἢ κλαυθμῶν, ὅσα με-
 τάνοιαν ἢ ἐπιστραφὴν πρὸς τὸν Θεὸν σηματοῦσι· ἢ συχνὰ ἀνέκραζε
 τὴν ψυχὴν τα τὴν ψυχὴν τα ἢ τὴν ἐκείνης σωτηρίαν, ταλαλῶνται
 τὸν ἑαυτὸν τα ἐν ταυτῷ ἢ διὰ τὴν προτέραν ἀμελείαν τῆς ζωῆς τα,
 ἢ διὰ τὰ ἁμαρτήματά τα· ἢ τέλος ἐταλάνιζε τὸν ἑαυτὸν τα, ὅτι
 δὲν εἶχε τινὰ ὅτ' ἂν συναλγήσῃ ἢ νὰ συμπονήσῃ διὰ τὴν δυνα-
 τὴν θεραπείαν τῆς ψυχῆς τα· ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, φέρει εἰς τὸν
 νῦν τα ἢ τὸν μέγαν, ἢ τὴν ἀγιότητα αὐτῆς, ἢ τὴν μεγάλην τα
 ποιμαντικὴν ἢ ἐπισκοπικὴν (ἦτον γὰρ ὁ Γερομόναχος ἄτος ἢ ἀπὸ τῆς
 γνωρίμας ἢ φίλος τῷ ἀγίῳ). ἢ πάλιν ταλαλῶνται τὸν ἑαυτὸν τα,
 διὰ τὴν δὲν ἔλαχε παρὰ τὸν Θεὸν ἐξεδίμηι ὁ μακάριος
 διὰ τὴν βέβαια, λέγει, ἂν ἤθελα εὐρεθῶ τότε παρὰ τὸν Θεὸν, νὰ ἀκῶ τὰ
 τελευταῖα τα θεῖα λόγια, ἢ νὰ λάβω τὰς ἱεράς τα εὐχάς, ἢ θε-
 λαται ἔχω τώρα ἓνα ἰσχυρότατον φυλακτήριον, ἢ ἔπλον σωτή-
 ριον. Ταῦτα λέγωντας ὁ Γερομόναχος, ἢ τρόπον τινὰ τὸν ἑαυτὸν
 τα κλαίωντας διὰ ταῦτα, τέλος πάντων τὸν ἀρπάζει ὁ ὕπνος· ἢ
 ὁ ὕπνος τῷ παραζηνῇ παρευδὺς ὄραμα τοιαῦτον· μὲ ἐφάνη, λέγει,
 πῶς νὰ εὐρέθῃκα εἰς τὸν Ναὸν τῷ θαυμαστῷ Διηγητῇ· ἢ ἐκεῖ ἔβλε-
 πα μέσα εἰς τὸ ἱερὸν τὸν μέγαν Ἀρχιερεᾶ, παριστάμενον τῇ ἁγίᾳ
 Τραπέζῃ, ἢ ἱεραρχῶντα τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, κατὰ τὸ συνήδες
 ἢ λοιπὸν ἔτω βλέπωντάς τον, ἐγονάτισα ἐμπροσθέν τα, ἢ μὲ πολ-
 λὴν συντριβὴν ἢ πόνον, ἐζήτην τὴν ἱεράν τα εὐχὴν· ὁ δὲ ἅγιος
 πρῶτον μὲν ἐφάνητο, ὅτι δὲν εἶδε παντελῶς καμμίαν προσοχὴν εἰς
 τὸ ζήτημά μου, ἀλλὰ ἦτον ὅλος διόλου δεδομένος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν
 μυσηρίων, ἢ προσηλωμένος εἰς τὴν ἱεράν Τραπέζαν, ἢ εἰς ἐκεῖνα
 εἶχεν ὅλον τα τὸν νῦν· ἀφ' ὃ δὲ ἐπέραςεν ὀλίγον, γυρίζει ἢ πρὸς
 ἐμὲ· ἢ βάνωντας τὴν δεξιάν τα ἐπάνω εἰς τὸ μέτωπόν μου, ἐκεῖ ὅ-
 τ' ἐφάνητο, πῶς ἐσυμμαζώχθη ὅλος ὁ πόνος, ἐσημάδευσε μὲ τὴς
 δακτύλους τα τὸν τύπον τῶν θεῶν σαυρῶν ἀπὸ τῆς ὁποῖας δακτύλας,
 μὲ ἐφάνητο, πῶς νὰ ἔρρευσεν παραδόξως κάποιον ἔλαιον, ἢ μὲ ἔ-
 χρισε τὸ πρόσωπόν· ἢ αὐτὰ μὲν εἶδεν ὁ ὕπνος, ἢ τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο
 ὄραμα· ὁ δὲ Γερομόναχος ἔξυπνος γενόμενος, ἢ εὐρίσκωντας ἀνελπί-
 στως τὸν ἑαυτὸν τα ἐλευθερωμένον ἀπὸ τὸν θανατηφόρον ἐκεῖνον πό-
 νον, ἢ ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα τὰ λυπηρὰ, εἰς τόσον ὅτι δὲν τῷ ἔμεινε
 ἀδὲ ἴχνος ἀπὸ ἐκεῖνα, μεγάλας ἀπέδιδεν εὐχαριστίας μετὰ δακρῶν,
 εἰς τὸν Θεόν, ἢ εἰς τὸν ἐκεῖνα θεράποντα.

Αα 3

Θαῦ-

Εἷς ἄλλος Θεσσαλονικεύς, ἄνθρωπος ὀνομαστός, καὶ εὐγενὴς τῆς Πόλεως, ἔρχωνται γυναῖκα καὶ τέκνα καὶ φροντίδας οἰκιακάς, ἐκυρίως ἀπὸ χρονικὸν πάθος, τὸ ὅποιον ὀνομάζουσιν οἱ ἱατροὶ κωλιγία, αὐτὸ αὐξάνοντάς με τὸν καιρὸν, ἐκαταστάδι ἀνίατον, ἀπὸ τέχνης ἱατρικῆς, καὶ καθε μέθοδος καὶ θεραπευτικῆς ἱατρικῆς, ἐγένετο ἀνωφελές, ἀπὸ τὸν σφοδρὸν πόνον· ἐπειδὴ οἱ φυσικοὶ πόροι τῶ ἀνθρώπῳ ἐφράχθησαν ἀπὸ μίας, καὶ κατ' ἑνὲν τρόπον δὲν ἄφηναν τὰ περιττώματα τῆς κοιλίας νὰ ἐξέλθουν· ἡμέρας ἕξ ἐπέρασεν ὁ ἄνθρωπος ὅτῃ ἐβλαπίζετο ἀπὸ τὸν σκληρὸν ἐκεῖνον πόνον, καὶ τὰ ἐντόδια τα ἐσφουγύριζαν· τὴν δὲ ἑκτὴν ἡμέραν πρὸς τὸ ἐσπέρας, ἄρχισε νὰ ἀπελπίζεται καὶ ἀπὸ τὸ ζῆν· οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τε παρακαλῆμενοι κοντά τα καὶ συμπάσχοντες με αὐτὸν, κατὰ τὸ συνήθες, ἀνέφερον εἰς τὸ μέσον τὸν θεὸν Γρηγόριον, καὶ ὠμιλῶσαν δι' αὐτὸν, καὶ διὰ τὰ θαύματα ὅτῃ συχρὰ ἐτέλει δι' αὐτῇ ἡ θεῖα ἐνέργεια· καὶ ὅτι πολλοὶ εἰς τὸν τάφον ἐκεῖνα ὑπάγοντες μετὰ πίστεως, παραδόξως ἐλευθερώνονται, ἀπὸ χυλεπὰ καὶ χρονικὰ πάθη καὶ ἀρρώσθηματ' ἢ καὶ ταῦτα καὶ ὁ πάσχων· καὶ με δάκρυα καὶ με λόγια ἐλεεινὰ ἐπαρκαλῆσαι τὸν ἄγιον, νὰ ἐλεήσῃ καὶ αὐτὸν, λέγοντας, δύνασαι δὲ καὶ τὸ Θεῷ, ὡς Χριστὸ μιμητὴς ἀκριβέστατος, ἂν καὶ εἰς τὸν τάφον σου δὲν ἡμπορῶ νὰ εἰδῶ καὶ ἐγὼ καθὼς οἱ ἄλλοι, με τὸ νὰ ἐμποδίζωμαι ἀπὸ τὸ πάθος με, καὶ ἀπὸ τὴν ὥραν, ὅτῃ εἶναι παράκαιραν, ὁμῶς δύνασαι λέγων νὰ ἐπισκεφθῇς καὶ ἐμεῖ, καὶ νὰ με θεραπεύσῃς, καὶ νὰ με λυτρώσῃς, ἀπὸ τὴν πικρὴν τέτην ἀνάγκην, καὶ ἀπὸ τὸν ἐλπιζόμενον θάνατον· Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα λέγων ἀπεκοιμήθη· καὶ ἰδὲ τὰ φαίνεται παρὼν ὁ μέγας Γρηγόριος, με σχῆμα ἐνὸς Γεραμονάχου ἐδικῆς τε, ὁ ὅποιος καὶ ἐκεῖνος ὀνομάζεται Γρηγόριος, εἰς τὸν ὅποιον ἡκολάδει καὶ ἕνας ἱεροδιάκονος ἀπὸ τὰς ποτὲ ἐδικῆς τε, γνωστοὶ καὶ φίλοι καὶ οἱ δύο τῶ πάσχοντος· ὁ Γρηγόριος λοιπὸν ἠρώτησε φιλικῶς τὸν πάσχοντα, τί ἔχει; τί πάσχει; καὶ τίς ἡ αἰτία τῆς τῶς ταραχῆς καὶ ἀνάγκης; καὶ δὲν με βλέπεις, τὸν ἀποκρίνεται ὁ πάσχων, ὅτι κυριεύομαι ἀπὸ πικρότατον πόνον, καὶ ὅτι μέλλω νὰ σφριδῶ ἐκ τῆς καὶ τὴν ζωὴν ἀνελπίσας, καὶ νὰ ἀφίσσω καὶ τὰ φίλτατά με παιδία ἔρημα ἀπὸ κάθε λογῆς προσασίαν; μὴ φοβᾶσαι, μὴ φοβᾶται, φίλε, ταῦτα, κατὰ τὸ παρὸν, ὅτι ὅλα μετ' ὀλίγον θέλω σὲ γένει καλὰ, καὶ καθὼς εὐχέσαι, μόνον βάλω τῷ ἐκεῖ ἐπάνω ὅτῃ σὲ ποιεῖ· εἶπε τὸν λόγον· καὶ εὐγύνων.

ταί, καθὼς ἐφάνη, ἀπὸ τὸ ἐξῆς τα ἐνὰ κομμάτι ἀπὸ τῆς ἀπὸ τὴν σφλῆν, ὅτῃ εἶχε χρυσόκεντήσι, ὡς εἶπομεν, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποιον ἦτον τυπωμένοι ἑνὲν χρυσοῖ σαυροῖ, τὸ ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὸ μέρος ὅτῃ ἐπάσχειν· τῷ ἐφάνη δὲ ἀκόμα, ὅτι καὶ ὁ διάκονος ἐκεῖνος ἔβαλε ἕνα σαυρὸν ἀπὸ κηρί, καὶ τὸν ἔβαλεν εἰς τὰ ὀπίσθια τῶ πάσχοντος, κολλῶντας τὸν εἰς τὸ κόκαλον ἐκεῖνο, ὅτῃ ὀνομάζεται ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς ἱερὸν ὅσον· ταῦτα θαυμαστῶς ἐνεργήσας ἔγρηεν ἀφῆκε ἀπὸ τὰς ὀφθαλμῶν τῶ πάσχοντος, αὐτοὺς δὲ ἐκτυπῆσαι κοντά τα ἀπὸ κόψιμον κατὰ τὴν κοιλίαν, καὶ εὐγύνει ὅλην ἐκείνην τὴν κακὴν ὄλην, ὡς ὅτῃ ἔμειναν ἐκστατικοὶ ὅλοι οἱ παρόντες ἀπὸ τὴν δεινὴν ἐκείνην, καὶ εὐδὺς τὸ πάθος χάνεται, καὶ ὁ πάσχων ἐλευθερώνεται ἀπὸ μίας, ὅχι μοναχὰ ἀπὸ τὸν ἐλπιζόμενον θάνατον, καὶ ἀπὸ τὸν πολυήμερον ἐκεῖνον πόνον, ἀλλὰ καὶ ἰσχυρῶς καὶ φαρμακείας γίνεταί, καὶ εἰς τὸν τάφον ἔρχεται τῷ μεγάλῃ, καὶ με φωνὴν λαμπρὰν καὶ μετὰ ὄλην ὁ ἴδιος ἀνακηρύττει εἰς ὅλους τὸ ὑπερφύει τα θαύματα, ἀπὸ δίδοντας εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν ἐκεῖνα θεραπεύοντα τὰ χαρίσματα.

Θαῦμα τρίτον. Πᾶς ὁ πρῶτοφάλτης τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονικῆς (δομέτικον ὀνομάζει τῶταν ἡ συνήθεια) ἄνθρωπος ὀνομαστός, εἰς τὰ μαθητικά, καὶ κατὰ τὴν συχρὰν πράξιν, καὶ κατὰ φυσικὴν ἐπιτηδεύοντα, καὶ κατὰ τὴν τεχνικὴν μέθοδον, καὶ ἀπλῶς κατὰ πάντα ὅτῃ χρησιμεύουν εἰς τὰ τοιαῦτα ἐπάγγελμα· ὅθεν καὶ διδάσκαλος ἦτον, καὶ πρῶτοφάλτης εἶχε ἐπάνω εἰς ὅλους αὐτοὺς λαοὺς ἀρραστήσας καὶ πάσχων ἀπὸ κάποια ὄλην κακὴν καὶ δαιμονίαν, σχεδὸν ὁλόκληρον χρόνον ἐμείνεν ἀκίνητος, καὶ κατὰκειτος ἐπάνω εἰς τὸ σῶμα· ἀλλὰ μετὰ τὴν ψυχρὰν διαίταν, καὶ μετὰ ἄλλας ἐπιμελείας τῶν ἱατρῶν, μέρος μὲν ἀπὸ τὴν ὄλην ἐκείνην ἐκαταπαύθη καὶ ἔχρατι, μέρος δὲ ἐμσταθῆθη καὶ ἄλλαξεν εἰς τὸ καλλίτερον· ὅσον μέρος δὲ ἔμεινεν ἀκαταπύνητον καὶ ἀχώρευτον, τρόπον τινα διωκόμενον ἀπὸ κανέναν ἐλετήφυγον εἰς τὰ ἄκρα τῶ σώματος καὶ ὅλως ἐπαρκαλύθη καὶ οἱ πόδες καὶ αἱ χεῖρες τῶ πρῶτοφάλτης· οὗτος ἐπέρασεν ἀπὸ τῶς ἡμέρας πολλὰς, καὶ ἡ νοσώδης ὄλην φεύγῃς καὶ ἐκείδεν, τὰ μὲν ἄλλα μέρη καὶ ὡς ἀφῆκεν ἐλεύθερα, ἐκείνη δὲ ἡ ἐκείνη, καὶ πρόπον τινα ἐρρίθωσεν, εἰς τὰ τρία δάκτυλα τῆς δεξιᾶς τοῦ χεῖρος ἕνα μέρος τῆς ὄλης ἐκείνης, εἰς τὸν ἀντίχειρα ἄλλω, καὶ εἰς τὰ ἑξήμισι μέρη τῶν δύο καὶ τὰς ἐκατάστησεν ἄργως καὶ ἀπλῶς νεκρῶσας καθεὶν λογῆς ἐνεργείαν· ἐπειδὴ ἡ νοσώδης ὄλην φεύγῃς καὶ ἐκείδεν, τὰ μὲν ἄλλα μέρη καὶ ὡς ἀφῆκεν ἐλεύθερα, ἐκείνη δὲ ἡ ἐκείνη, καὶ πρόπον τινα ἐρρίθωσεν, εἰς τὰ τρία δάκτυλα τῆς δεξιᾶς τοῦ χεῖρος ἕνα μέρος τῆς ὄλης ἐκείνης, εἰς τὸν ἀντίχειρα ἄλλω, καὶ εἰς τὰ ἑξήμισι μέρη τῶν δύο καὶ τὰς ἐκατάστησεν ἄργως καὶ ἀπλῶς νεκρῶσας καθεὶν λογῆς ἐνεργείαν· ἐπειδὴ ἡ νοσώδης ὄλην φεύγῃς καὶ ἐκείδεν, τὰ μὲν ἄλλα μέρη καὶ ὡς ἀφῆκεν ἐλεύθερα, ἐκείνη δὲ ἡ ἐκείνη, καὶ πρόπον τινα ἐρρίθωσεν, εἰς τὰ τρία δάκτυλα τῆς δεξιᾶς τοῦ χεῖρος ἕνα μέρος τῆς ὄλης ἐκείνης, εἰς τὸν ἀντίχειρα ἄλλω, καὶ εἰς τὰ ἑξήμισι μέρη τῶν δύο καὶ τὰς ἐκατάστησεν ἄργως καὶ ἀπλῶς νεκρῶσας καθεὶν λογῆς ἐνεργείαν.

σεσαν λοιπόν διὰ πολὺν καιρὸν τὰ δάκτυλά τε ὁρᾷ, καὶ νὰ κλίνειν, ἢ νὰ κινήσῃν κατὰ φύσιν δὲν ἐδύναντο· ἐλυπεῖτο δὲ κατὰ πολλὰ ἑκείνος, ὅπῃ ἀνελπίζως ἐβλεπε τὴν χεῖρά τε νεκρὰν, ὥσαν ὅπῃ ἐφαίνετο ἀνιάτος, ἐλυπεῖτο δὲ ἀκόμα περισσότερον, ἐπειδὴ δὲν ἐδύνάτο νὰ μεταχειρίζεται τὴν τέχνην τε, καθὼς καὶ πρότερον, τόσον εἰς τὸ γραβισμόν δηλαδὴ, ὅσον καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς ματικῆς χειρονομίας· διὰ τῆτο καὶ ἀπελπισμένοις ἀπὸ κάθε τέχνην καὶ χειρουργικὴν βοήθειαν καὶ ἰατρειάν, καταφεύγει αἰέτως, εἰς τὴν θείαν βοήθειαν, καὶ ζητεῖ ἐκεῖθεν τὴν θεραπείαν τε, πρέσβει· ἰσχυρὰς πρὸς Χριστὸν καὶ μεσίτας τὰς ἐκεῖνα θεράποντας προβαλλόμενος, δηλαδὴ τὰς ἁγίας ἱεράρχας καὶ μάρτυρας, καὶ ὅσας ἄλλας ἠδύνάτο· Νύκτα ἦτον ὁ καιρὸς, ὅτε ἀπὸ τὴν δέησιν ἐκείνην τὰ πάσχοντας, καὶ ὁ Γρηγόριος εὐθύς· ἀντὶ διὰ τὰς ἄλλας ὁλας, καὶ προτίτερα ἀπὸ ὅλης τὰς ἄλλας ἁγίας, ἰδὼ καὶ τὰ φαίνεται εἰς τὸ ὄραμα, καὶ τὰ δίδει τὴν καλὴν εἰδήσιν, τῆς θείας ἐπισκέψεως καὶ θεραπείας, ὅπῃ μετ' ὀλίγων ἔμελλε νὰ τὰ γένη· ἐπειδὴ τὰ ἐφαίνετο, ὥσαν νὰ ἦτον εἰς τὸν θείον Ναὸν τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τῶ Ναὸ ἐσυνάντησε καὶ τὸν μέγαν τῶτον Ἀρχιερέα (ἐκεῖ δηλαδὴ ὅπῃ εἶναι καὶ ὁ τάφος τῶ ἁγίου) καὶ ὁμὴν ἅγιος τάχα ἐφαίνετο, ὅτι ἔβαλε τὴν χεῖρά τε ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τε, καὶ τὸν ἐχάιδευσεν πατρικῶς καὶ φιλικῶς, καὶ τὸν ὠμίλασε γλυκύτατα καὶ ἀρεστότατα λέγωντας, γύρισαι εἰς τὴν οἰκίαν σου φίλε πρωτοψάλτα, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἔχεις νὰ γένῃς καλὰ· ὁ δὲ πάσχων εὐθύς ὅπῃ ἐξημέρωσεν ἔτρεξε σπευδαστικὰ εἰς τὸν Ναὸν· ὑπάγει εἰς τὸν Τάφον τῶ ἁγίου· προσπίπτει ἐκεῖ ἔμπροσθεν· χύνει δάκρυα μετανοίας καὶ δέησεως ἐπάνω εἰς αὐτὸν ἀρετὰ, ἐξομολογούμενος τὴν ἁμαρτίαν τε, καὶ τὴν προπέτειαν τῆς γλώττης τε, ὅπῃ ἔδειξε κατὰ τὸ ἁγίου· ὅτι, καθὼς ἔλεγεν, εἶχε κινήσῃ προτίτερα τὴν γλῶσσαν τε εἰς κάποιας φλυαρίας κατ' αὐτὰ· ὁ δὲν καὶ ἐξομολογούμενος τὴν ἁμαρτίαν τε ἐζήτει παρ' αὐτῶ, καὶ τὴν συγχώρησιν τε καὶ τὴν θεραπείαν τὰ πάδας τε· καὶ ταῦτα λέγωντας παρέτριβε καὶ τὴν δεξιάν τε συχ· νὰ εἰς τὸν λίδον τῶ Τάφου.

Αὐτὰ λέγωντας καὶ παρακαλῶντας ὡραν πολλὴν, ἐγύρισε πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν τε· καὶ ἔχει αὐτὰ (ὡ τῆς θαυμαστῆς καὶ ὑπερφύρας σα χάριτος Χριστὲ, τὴν ὁποίαν ἐπλέτησεν ὁ πιστὸς σα θεράπων Γρηγόριος) ἐσέφη λέγω εἰς τὴν οἰκίαν τε ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἔχει αὐτὰ παραδόξως ευερίθιν ἐνεργὸς κατὰ φύσιν· καὶ οἱ νεκροὶ καὶ ἀκίνητοι δάκτυλοι πρότερον, ζῶντες ἔξαφνα ἐφαίνοντο καὶ κινέμενοι, καὶ τὰ τῆς χειρὸς ἔργα ἀνεμποδίζως ἐπραττον, ὡς καὶ πρότερον· ὅτι πιάωντας τὸ κενδυλὶ ἔγραφον ὕγιως καὶ ἀπταισῶς, καὶ τὰς χειρονομίας τὰ ἐκα-

νευ, ὡς καὶ πάντοτε, δοξάζοντας τὸν σωτῆρα Χριστὸν μεγαλοφώνως, καὶ τὸν ἐκεῖνον μέγαν θεράποντα.

Θαῦμα τέταρτον.

Κάποιος ἄνθρωπος, ἀπὸ ἐκεῖνας ὅπῃ ὑφαίνεσι τὰ βασιλικὰ ἐνδύματα, (τὰ ὁποῖα ἀλαργίδας καὶ πορφυρὰς χλανίδας ὀνομάζουσι) ἐπασχεν εἰς πολὺν καιρὸν ἀπὸ ἐμφραξίν τῆς κοιλίας τε, καὶ παντελῶς δὲν τὰ ἐγίνετο ἡ φυσικὴ κένωσις· κοντὰ εἰς τῆτο τὰ συμβαίνει διὰ πολλὰς ἡμέρας, καὶ ἀνορεξία φαγιτῶ καὶ ποτιῶ, καὶ εὐρίσκεται διὰ ταῦτα εἰς κίνδυνον, ὥσαν ὅπῃ δὲν ἐδύνάτο νὰ μεταχειρισθῇ τὰ ἀναγκαῖα καὶ λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης, προσκαλεῖ ἕνα ἀπὸ τὰς βασιλικὰς ἰατρὰς, καὶ ζητεῖ παρ' αὐτῶ θεραπείαν· ἐκεῖνος τῶ δίδει ἰατρικὸν ποτὸν, διὰ νὰ τῶ ἐνεργήσῃ τὴν κένωσιν τῆς γαστρῆς· τὸ πέρνει ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὡς φαίνεται ὑπὸ τῶ Θεοῦ κινάμενος, τὸ ἐμεταχειρισθῇ ἔξω ἀπὸ τὴν γνώμην τῶ ἱατροῦ· ἐπειδὴ δὲν ἐπὶ τὸ ὅλον, κατὰ τὴν προσαγῆν ἐκεῖνα, ἀλλὰ τὸ ἡμῖς μοναχῶ, σοχαζόμενος λέγει, διὰ νὰ δοκιμάσῃ, καὶ ὕστερον νὰ πῇ καὶ τὸ ἐπίλοιπον.

Ἐπὶ λοιπὸν τὸ ἡμῖς, καὶ αὐτὸ ἀρχινώντας νὰ κἀν τὴν κένωσιν, τόσον ἐφάνη δρακινὸν καὶ ἀκράτητον, ὥσε ὅπῃ μετ' ὀλίγων τὸν ἔρριψε καὶ εἰς δυσεντερίαν ἀκράτητον· ὁ ἱατρὸς ἐκεῖνος λοιπὸν, ὅπῃ εἶπε ἐξ ἀμαθείας τε, εἶπε ἀπὸ ἀληθιμονήσιαν καὶ συναρπαγῆν, τῶ ἐκατασκέυασεν ἐκεῖνο τὸ ἱατρικόν, αἰδανθεὶς τὸ κακὸν ὅπῃ ἔκαμεν, ἐταράχθη, καὶ μετὰ κάθε λογῆς μηχανῆν καὶ τρόπον ἐδοκίμαζε νὰ τῶ κρατήσῃ τὴν κένωσιν· ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς μάτην ἐφαίνοντο γινόμενα, καὶ εἰς ὅλον τὸ ὕστερον, ἐκινδύνευσεν φανερά καὶ εἰς θάνατον· καὶ λοιπὸν, χάνοντας κάθε ἐλπίδα ἀπὸ τῆς μηχανῆς τῶ ἱατροῦ, καταφεύγει πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸν ἐκεῖνον μέγαν θεράποντα, ἠξέυρωσε λέγωντας, ἠξέυρωσε, ἄνθρωπε τῶ Θεοῦ καὶ ζῶντα ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, καὶ τώρα εἰς τὰς Οὐρανὸς μετασάντα, ὅτι πολλὰ καὶ μεγάλα δύνασαι· λοιπὸν γεγὼς καὶ τὴν ὡραν τέτην εἰς ἐμὲ βοηθός, καὶ ἐξάρπασόν με, ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον τῶτον θάνατον μετὰ τὴν κραταίαν μεσιτείαν σου· ἀποκοιμίζεται ὕστερα ἀπὸ τὴν προσευχὴν τέτην ὁ ἄρρωστος, καὶ βλέπει εἰς τὸν ὕπνον τε τὸν καλόγηρον ἐκεῖνον, ὅπῃ ὑπηρετῶσε τὸν ἅγιον ὅταν ἐζῇ, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, ὕπαγε τὸ ὀφλιγορότερον σὺ ὁ πάσχων εἰς τὸν οἶκον τῶ Ἀρχιερέως, καὶ βάλε τὸ ἱερὸν ὠμοφόριον ἐκεῖνα ἐπάνω εἰς τὰ νεφρά σου, καὶ χωρὶς ἄλλο εὐρίσκεις τὴν θεραπείαν σου· ἐφαίνετο λοιπὸν τῶ ἄρρωστῶ, ἐκεῖ ὅπῃ ἐκοιμάτο, πῶς ἐπῆγεν εἰς τὸν οἶκον τῶ Ἀρχιερέως, καὶ ἐζήτει ἐκεῖνο τὸ ἱερὸν ὠμοφόριον, καθὼς τὸν

τὸν ἐπρόσθεεν ὁ φανείς, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠμπόρεσε νὰ εὕρῃ τὸ ζητούμενον, ἐγύρισε πάλιν εἰς τὸν μοναχὸν ἐκεῖνον, λέγωντάς τε, πῶς δὲν εὗρεκε τὸ ζητούμενον, καθὼς τὸν ἐπρόσθεεν· ὁ δὲ μοναχὸς ἐφάνη, πῶς νὰ τὸν ἐπῆγεν ἀπὸ τοῦ χέρι, καὶ τὸν ἐπῆγεν, ὅχι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀρχιερέως, ἀλλὰ μάλισα εἰς τὸν Τάφον τῆς ἁγίας· καὶ ἐκεῖ πιάωντας, ὁ ἴδιος τὸ ἀμόφορον τὸ ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὰς νεφρὰς τῶ νοσήτος, καὶ εὐθὺς ἀνεχώρησε· καὶ ἐνταυτῷ καὶ ὁ νοστὴν ἀποτινάσσωντας τὸν ὑπὸν, δὲν ἀργήσῃ νὰ καταλάβῃ τὸν οἶκον τῆς Ἀρχιερέως, πῶς ἦτον τῆς ἁγίας ὁ τάφος, καὶ ὅτι τὸ ἀμόφορον ἐφανερώσῃ τὸν λίθον, δηλαδὴ τὴν πλάκα, ὅπῃ ἦτον ἐπάνω εἰς τὸν τάφον· ὅθεν καὶ ὠντας ἀκόμα εἰς ἐκείνην τὴν ἐλθεῖν κατὰστασιν, ὑπάγει εἰς τὸν ἱερὸν τάφον, καὶ παρατρέβωντας μικρὸν τὰς νεφρὰς τα εἰς τὴν πλάκα, ἐγύρισεν ἐκείθεν παντελῶς ἐλευθερός, καὶ ἀπὸ τὴν ἀρρώστειαν καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον.

Θαῦμα πέμπτον.

Γάτρευτε καὶ ἱατροὶ ὁ μέγας ἔτος ἱατρὸς τῶν ψυχῶν ὁμοῦ καὶ τῶν σωμάτων· ἦτον αὐτὸς κατάκειτος πάμπολον καιρὸν ἐπειδὴ, ἐβασανίζετο ἀπὸ πολλὰ καὶ διάφορα πάθη· τόσον δὲ ἐμκαρῶχροῖν κατὰκειτος, ὥστε ὅπῃ ἔκαμε πληγὰς, καὶ εἰς τὰς πληγὰς τα ἐγεννήθησαν πλήθος σκολήκων· ὅχι δὲ αὐτὸς μόνος ἦτον ἀρρώστος, ἀλλὰ καὶ ἡ γυναικὶς τα ὁμῶς καὶ τὰ φίλτατά τα παιδιά· καὶ ὁ οἶκος τῶ ἱατρῶ, δὲν ἦτον, ἱατρῶν, ἀλλὰ μάλισα νοσοκομεῖον· ἀλλ' ὅμως ἔρχεται εἰς αὐτὴς με πολλὴν φιλανθρωπίαν αὐτόκλητος ὁ κοινὸς ἱατρὸς, ὁ δεῖος λέγω Γρηγόριος· ἔρχεται δὲ πῶς τάχα; ἐφαίνετο εἰς τὴν θυγάτηρα τα, ἐκεῖ ὅπῃ ἐκοιμάτο, πῶς ἔβλεπε τὸν μέγαν μέσα εἰς τὸ ὀσπῆγιόν της· καὶ πῶς αὐτὴ τάχα ἐγονάτισεν ἔμπροσθεν τα, καὶ τὸν ἐπαρακάλει νὰ δεῖξῃ ἔλεος εἰς τὸν πατέρα της, καὶ νὰ τὸν ἱατρῶσῃ· ὁ δὲ ἅγιος ἐφάνη, πῶς ἐδέχθη τὴν δεήσιν της, καὶ παρευθὺς προσάζει νὰ τῇ φέρῃ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν λεκάνην ἐκείνην, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἐσυνήθιζε νὰ κάνῃ κατ' ἔτος τὸν ἱερὸν Νιπτῆρα· ἐφέρθη παρευθὺς ἐκεῖνη ἀπὸ ἑνα ἱεροδιάκονον γεμάτη ἀπὸ ἀγίασμα· καὶ εὐθὺς ὁ ἱεράρχης προσάζει τὸν διάκονον, νὰ νύψῃ μετ' ἐκεῖνο τὸ ἅγιον ὕδωρ τὰς χεῖρας καὶ τὰς πόδας τῶ νοσήτος· καὶ ὁ μὲν διάκονος τὸ ὀγληγορώτερον ἔβαλεν εἰς ἔργον τὴν προστάγην, ὁ δὲ νοστὴν ἐφάνη, πῶς νὰ ἐγύρισεν ἐν τῷ αἵμα ὅπῃ ἐνίφθη ἐκ τὴν φυσικὴν τα ἐξιν καὶ ὑγείαν· τέτων γενομένων, ἀρχισε τάχα ἡ θυγάτηρ νὰ παρακαλῇ καὶ διὰ τὴν μητέρα της· ἀλλὰ τῆς ἐφάνη, πῶς νὰ ἤκασε φωνὴν ἐκείθεν, ὅπῃ τῆς ἔλεγε νὰ εὐχαριστήσῃ κατὰ τὸ παρὸν εἰς τῶτο· καὶ ὅτι ὕστερα

ρα ἀπὸ ὀλίγον, δέλει ἰδῆ καὶ ἐκεῖνο γεγόμενον· τί τὸ ἐντεῦθεν; ἐφανερώσεν ἡ κόρη τὸ τοιαῦτον ὄραμα εἰς τὰς γυνεὶς της· ὁ δὲ πατὴρ αὐτῆς, εὐθύς ὅπῃ τὸ ἤκασεν ἔτρεψεν εἰς τὸ λυτῶν, καὶ ἐκεῖ ἀπέπλυνεν ὅλας τὰς βρώμας τῶν πληγῶν τα αὐτάμα καὶ τὰς σκολήκας· καὶ μετὰ τῶτο, ἔρχεται εἰς τὸν τάφον τῆς ἁγίας, καὶ παρέμενεν ἐκεῖ μετὰ διακρῶν δεόμενος· ἔπειτα μετὰ δύο ἡμέρας αἰδάνεται κέντημα εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς κένωσιν τῶν περιττωμάτων ἐφέρετο, ὅπῃ εἶχε κακὴ τητῇ διὰ πολλὰς ἡμέρας προτῆτερα· καὶ σφαφεῖς εἰς τὴν οἰκίαν τα πάλιν· τότεν κένωσιν, ὥστε ὅπῃ βλέποντες τον οἱ ὁμότεχνοί τα πάλιν οἱ αὐτοὶ τῶτο ἀπῆλπισαν τὸ ζῆν, νομίζοντες, πῶς δέλει τῇ λείπει μετ' ὀλίγον παντελῶς ἡ φυσικὴ καὶ ζωτικὴ δύναμις, μετὰ τὸ νὰ ἐπικολέδῃς κοντὰ εἰς τὴν μακρὰν ξηρότητα καὶ ἀδυναμίαν τῆς ἀρρώστειας, ἡ μεγάλη αὐτὴ καὶ ὀρμητικὴ κίνησις τῆς κενώσεως· ἔτῃ ἔλεγον οἱ ἱατροί· ἐκεῖνος δὲ ἐφάνη ὅλον τὸ ἐναντίον· ἐπειδὴ τῇ ἐκεκώθη ὅλη ἡ κακὴ ὕλη ἐκείνη μετὰ τὸν θάνατον νιπτῆρα τῆς ἁγίας, καὶ μετὰ ταῦτα ἐκεῖνα τὰ παράδοξα τῶν χειρῶν τα καὶ τῶν ποδῶν τα, παρευθὺς ἐνέρεθη ἀνώτερος τῆς ἀρρώστειας, καὶ ὅχι μόνον δὲν ἔχασεν, ὅσῃ εἶχεν δύναμιν· ἀλλὰ ἀπόκτησεν ἀκόμα, καὶ ὅσῃ δὲν εἶχε, καὶ τότεν ἐγενε καλὰ τὸ συντομώτερον, ὥστε ὅπῃ ἠμπορῶσεν εὐκολα, καὶ ἀλλογον νὰ καβαλικεύῃ ἀνελπίσως· καὶ τὴν Πόλιν νὰ τριγυρίζῃ, ὡς καὶ πρότερον, καὶ νὰ ἱατρῶσῃ πολλὰς, κάνοντας τὴν τέχνην τα· δὲν ἐδυνήθη ὅμως νὰ ἱατρῶσῃ αὐτάμα μετὰ τὰς ἄλλας καὶ τὴν γυναῖκά τα· μάλισα καὶ τὴν ἀπελπίζει ἀπὸ τὴν ζῶν αὐτοῦ, εὐρίσκοντας τὴν ἀρρώστειαν της δυνατωτέραν τῆς τέχνης τα· ὅμως ὁ κοινὸς ἱατρὸς καὶ πατὴρ, δὲν ἐφάνη ψεύσις εἰς τὴν ὑπόσχασίν τα, ἀλλ' ἱατρῶσει καὶ ἐκείνην, ὕστερα ἀπὸ ἐκεῖνον, δίδοντας τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν κεφαλὴν, καθὼς ἔπρεπε.

Θαῦμα ἕκτον.

Μία γυναῖκα εὐγενὴς καὶ κοσμίᾳ ἔπεσεν εἰς ἀρρώστιαν μακρὰν καὶ βαρεῖαν· ὕστερα ἀπὸ τὴν ὁποίαν τῆς ἐχύθη μία κάποια κακοχυσία εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα, καὶ τὴν ἐκατάστησεν ὅλην ξηρὰν καὶ ἀργὸν· ἀλλὰ καὶ ὅχι μόνον ξηρὰ καὶ ἀπρακτος ἦτον (τὸ ὅποιον καὶ τῶτο δὲν ἠδελὲν εἶναι ὑποφερτόν) ἀλλὰ καὶ βάρος μάταιον ἦτον εἰς τὴν πύσχωσαν· ἐπειδὴ δὲν ἦτον αὐτὴν κρεμασμένη εἰς τὰ κάτω, ἀμὴ ἦτον πέτρα ἐκτεταμένη πλαγίως, ἀκαμπτος, ἀκλινὴς, εἰς κάθε λογὴς κίνησιν καὶ μεταβάσιν· κατὰ ἀλήθειαν, καὶ ἀσχιμον πρᾶγμα νὰ τὴν βλέπῃ τινὰς, καὶ πολέμια ὅλα τὰ σώματος· οἱ ἱατροὶ λοιπὸν εὐρίσκον

ἔυλογον, ἐπεὶ δὴ ἦτον ἄρα φύχρα τὸ πάθος τῆς χειρὸς, νὰ τὴν
 διαδεξιμάνωσι καὶ νὰ τὴν ἀναλωπυρήσωσι μετὰ τὰ δερμα καὶ δρακτικά ἱα-
 τρικά· ἀλλ' ἐκεῖνη εἰς αὐτὰ δὲν ἔδινε καμμίαν προσοχὴν, ἀλλ' ἡ μάλι-
 στα ἔχρειε τὴν χεῖρα τῆς μετὰ μῦρα ἀγίων, καὶ μετὰ ἱερὰ ἔλαια ἀπὸ
 τὰς κανδήλας τῶν ἀγίων, καὶ μετὰ τὰ θεῖα λείψανα αὐτῶν τὴν ἐσαύ-
 ρωνε, καὶ ἐκεῖθεν ἤλπιζε τὴν θεραπείαν τῆς· ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ πυκ-
 νὰ θαύματα καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὰ θαυμαστὰ Γρηγορίου, εἰς τὴν ἀρχὴν
 μὲν δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ καμμίαν πίσιν εἰς τὰ λεγόμενα· ἐπεὶ δὴ ὅχι
 μόνον τὴν πρόεπασαν ὑπόληψιν δὲν εἶχεν ἐξ ἀρχῆς πρὸς αὐτὸν, ἀλ-
 λά καὶ πολλὰ κακὰ καὶ βλάσφημα λόγια ἔλεγε κατ' αὐτὸν, καθὼς
 πάσχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ κακὸν τῶτον, τὰ κενόδοξα καὶ ἑ-
 λαφρὰ καὶ ἐυκολομετάβλητα γυναικάρια, ἀπλῶς μὲν εἰς κάθε τόπον,
 μάλιστα δὲ εἰς τὰς λαμπρὰς πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας κυριεύει ἡ φαν-
 τασία, καὶ τὰς κίνει καὶ εἰς τὰς γλώττας ἀκρατεῖς καὶ ἀκολάστες, τὰς
 νομιζόμενας εὐγενεῖς, καὶ εὐσχήμονας· εἰς τὴν ἀρχὴν λοιπόν, καθὼς
 εἶπα, ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν τῆς, δὲν ἔδιδε προσοχὴν εἰς τὰ παρὰ πᾶσι
 θαυμάσιμα θαύματα τῶν ἀγίων· ἀλλ' ἐπεὶ δὴ ἡ τῶν θαυμάτων ἐνέρ-
 γεια ἐγέμισεν ὅλην τὴν πόλιν καὶ συχνὰ περιεκτύπη καὶ εἰς τὰ
 ἐδικά της αὐτιά, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὸ πάθος τῆς ἐδικῆς τῆς χει-
 ρὸς καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν τὴν ἐκαταβίαζε, θεραπεία δὲ ἀπὸ κανενὸς μέ-
 ρους παντελῶς δὲν ἐφαίνετο, τὴν ἐσπρόξε διὰ νὰ εἰπῶ ἔτι καὶ ταύ-
 τιν καὶ μὴ δέλεσται ἡ ἀνάγκη, καὶ καταρεύγει καὶ αὐτὴ ἀντάμα μετὰ τὰς
 ἄλλας εἰς τὸν μέγαν, ἀλλὰ καὶ τότε πειρατικῶς τὸ περισσότερον, καὶ
 ὅχι ἀπὸ πίεσιν πρὸς τὸν ἅγιον· ὅτι, ἡ δὲν δύναται, ἔλεγε μετὰ τὸν
 νῦν τῆς, νὰ μετὰ κάμη τοιαύτην χάριν, ἡ καὶ ἂν δύναται, δὲν θε νὰ
 δελήσῃ ἐξ ἀνάγκης νὰ ἐνεργήσῃ τὰ τοιαῦτα πρὸς ἐμὲ, ὡς κακο-
 γνώμονα καὶ ἐναντίαν τα· καὶ ἀληθινὰ ἔτι ἦτον δίκαιον καὶ ἔυλογον νὰ
 γένῃ· ἀλλ' ὁ μαθητὴς τῶ Χριστοῦ, ὅπως ἀνατέλλει τὸν ἥλιον ἐπὶ πο-
 νηρὰς καὶ ἀγαθὰς, καὶ βρέχει ἐπὶ δίκαιους καὶ ἀδίκους, τῶτον καὶ αὐτὸς
 μιμνήσκων ἐλεεῖ καὶ αὐτήν· καὶ ἀγκαλὰ, καθὼς εἶπα, μετὰ λογισμὸς
 ἀμφιβολίας προσῆλθεν εἰς αὐτὸν, ὅμως ἐκεῖ ὅπως ἐφαίνετο, πῶς ἐ-
 παρακάλει, καὶ προσέτριβε τὴν χεῖρά της, εἰς τὴν πλάκα τῶ Τάφου,
 πρῶτον μὲν τῆς ἱατροῦς τὰς δακτύλους ὅπως ἦτον νεκροὶ καὶ ἀκίνητοι,
 εἰς τρόπον ὅτι νὰ δύναται νὰ τὰς κινή, καὶ νὰ τὰς συνάπτῃ, καὶ νὰ
 σχηματίσῃ τύπον σαυρᾶ, ἀκόμα ἐκεῖ ὅσα εἰς τὸν θεῖον Ναόν, καὶ
 νὰ ἀποδίδῃ καὶ εἰς τὰς ἀγίας εἰκόνας τὴν προσκύνησιν· ἔπειτα καὶ ἀφ'
 ἡ ἐγύρισε εἰς τὸν οἶκόν της, ὑπερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας εὐθύς, εἰς
 καιρὸν νυκτός, τῆς ἱατροῦς καὶ ὅλην τὴν δεξιάν· καὶ ἀπὸ τότε ἐμεινεν
 ἡ χεὶρ αὐτῆς ὑγιὴς κατὰ φύσιν καὶ ἐνεργός, ὡς Θεὸς θαυμασιῶν, ὡς

καὶ

καὶ πρότερον· καὶ ἐνταυτῷ τῆς ἱατροῦς καὶ τὸ κακὸν πάθος τῆς ψυχῆς
 ἡ πονηρὰ ἀπιστία, ὅπως εἶναι πολὺ χειρότερον, ἀπὸ τὰ σωματικὰ πά-
 θη· ὅθεν ἀνυμνήσας τὸν Θεόν, ἀνακηρύττει λαμπρῶς καὶ αὐτὴ τὸν ἐ-
 κείνην θαράποντα· τὴν ὁποίαν, (ἐπεὶ δὴ ἀκόμα ζῇ), ἡμποῦσαν νὰ ἀ-
 κῶαν καλώτατα καὶ νὰ πιεῖται εἰς τὰ ἅγια τὰ θαύματα, καὶ τῶτοι ὁ-
 πᾶ παρόμοια μετ' ἐκείνην ἀκόμα ἀπιστῶν, καὶ βλασφημῶν εἰς τὴν αὐ-
 τὴν ἀγιότητα.

Θαῦμα ἐβδόμου.

Κάποιος γυναικὸς, χήρας, γριάς, καὶ πτωχῆς, ἀπὸ κακὸν
 ρευματικὸν τῆς ἐγένετο ξηρὰ καὶ ἀργὸς ἡ ἀριστερὰ χεὶρ· τὸ πάθος τῆς
 ἀθλίης ἦτον διπλὴν, καὶ διὰ τῶτο καὶ ἀνυπόφερτον· ὅτι εἰς τὰς ἀρχάς,
 ἀρχινώντας ἀπὸ ὀλίγον, δὲν τὴν ἐμποδίζεν ἀπὸ τὸ νὰ πιάσῃ, καὶ νὰ
 κινή τὸ ἐργόχειρόν της· καὶ οἱ πόνοι τότε ἀκόμα ἦσαν ὀλίγοι καὶ ὑπο-
 φερότοι· πηγαίνοντας δὲ ἐμπροσθεν ὁ καιρὸς, ὑπερέβαινε παντελῶς τὸ
 ἐργόχειρον, καὶ μετὰ αὐτὸ ἀντάμα τὰς πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμὰς, ὡς τὸν ὁ-
 πᾶ ἐξ ἀπὸ τὰς χειρὸς τῆς· καὶ κοντὰ εἰς ταῦτα, τῆς αὐξάνει καὶ οἱ
 πόνοι, καὶ τῆς γίνονται ἀνυπόφεροτοι· ἀμφοτέρω μεταχειρισθὶ τῶν ἱα-
 τρῶν ἡ τέχνη, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ρεῦμα· ἔβαλε τελευταῖον καὶ
 καυτῆρα, τὴν κοινῶς λεγομένην φουτανέλαν, καὶ ὅχι μόνον τίποτε δὲν
 ὠφελήθη καὶ ἀπὸ τῶτο, ἀλλὰ καὶ τὰς πόνας αὐξήσῃ μάλιστα, καὶ σφο-
 δρότερον ἐκατάζητε τὸ πάθος τῆς χειρὸς· λοιπὸν ἐπεὶ δὴ πολὺν και-
 ρὸν ἐταλαιπαρεύετο ἡ ἀθλία, καὶ δεινὰ ἐπάσχε, καὶ μετὰ τὰς πολλὰς
 τῆς καὶ μεγάλας φωνὰς ἐσυμμάζωνεν εἰς τὰ λόγια τῆς τῆς γείτονας
 γυναικὸς, τὴν ἐλυπῆντο μὲν καὶ ἐκείνης πολλὰ, ἀλλ' ἐπεὶ δὴ δὲν ἐ-
 δύναντο νὰ τῆς δώσῃ καμμίαν βοήθειαν, τὴν ἐπαρακινῶσαν νὰ δαμάσῃ
 καὶ αὐτὴ μετὰ σπαθὸς ἀντάμα μετὰ τὰς ἄλλας, εἰς τὸν τάφον τῶν ἀγίων,
 καὶ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ ἐκείνων μόνον τὴν θεραπείαν τῆς· πείθεται εἰς τὰς
 καλάς αὐτῶν συμβουλὰς ἡ πάσχουσα· ἐπῆγεν εἰς τὸν ἱερὸν Τάφον
 καὶ πολλὰ δεηθεῖσα καὶ παρακαλέσασα, ἐπεὶ δὴ ἔφθασεν ἡ νύκτα, γυ-
 ρίζει πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς· καὶ μετὰ τὰς ἰδίας ἐκείνης πόνας πέφτει
 εἰς τὸ κρεβάτι τῆς νὰ κοιμηθῇ· ὁ δὲ μέγας ἱατρός τῶν νοσούντων, κά-
 νοντας ἀρχὴν νὰ τὴν θεραπεύῃ, δὲν τῆς ἐπῆρεν εὐθύς ἐκεῖθεν τὸν
 πόνον ἀπὸ μιᾶς, καὶ μετὰ ὅλον ὅπως ἦτον εἰς αὐτὸν δυνατώτατον, ἀλλ'
 ἡσυχὰ τρόπον τινα καὶ ἀπὸ ὀλίγον ὀλίγον ἐφαίνετο, πῶς νὰ τὸν εὐ-
 γανεν, διὰ νὰ καταλαβάνῃ καὶ ἡ πάσχουσα περισσότερον τὴν γινο-
 μένην θεραπείαν· ἐπεὶ δὴ πρῶτον ἱάτρυσσε τὸν ὤμον καὶ τὸ ἐπίλοιπον
 ἕως εἰς τὸν ἀγκῶνα· ἄφηκε δὲ τὸν πόνον εἰς τὸν ἀγκῶνα αὐτὸν καὶ

Bb 3

εἰς

εἰς ὅλον τὸν πῆχυν, ὅπῃ φθάνει ἕως εἰς τὰ δακτύλα· ἡ γυναῖκα ὁμοίως δὲν ἠμπορεῖ νὰ αἰδανθῇ τὸ καλὸν ὅπῃ τῆς ἐγενεν εἰς μέρος, αἰσθάνετο δὲ μάλιστα σφοδρότεράν τὴν καταδρομὴν τῆ πάθης, ἐπειδὴ τῆς ἐφαίνετο, ὅτι ἔφυγεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, καὶ ἐσυμμαζώχῃ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ὅλος ὁ πόνο, καὶ ἄρχισε νὰ φωνάζῃ κατὰ τὴν δαίειαν ἰατρὰν, καθὼς κάνοι πρὸς τὰς αἰδοιτάς ἰατρούς, ἐκείνοι ὅπῃ κατὰ τὴν ὥραν, δὲν αἰδάνονται τὴν ἰατρειάν τας, ὡς πῶς τάχα ἐκείνος ἐγενετο αἰτιώτατος εἰς αὐτὴν τῶ περισσοτέρῳ ἐκείνη κακῇ· ἡ ἰδίαις ἐκείναις ὁμοίως γυναῖκες αἱ γνωαὶ καὶ γείτονες ἐσύντρεχον πάλιν πρὸς αὐτήν, καὶ πάλιν τὴν ἐσυμβάλευον, εἰς τὸν ἴδιον ἰατρὸν νὰ ὑπάγῃ, καὶ ἀπ' ἐκεῖνον νὰ ζητῇ καὶ τὸ ἐπίλοιπον τῆς θεραπείας τῆς· ἐπῆγε πάλιν ἐκείνη, καὶ εἰς τὸν δαυματεργὸν Τάφον, μὲ σεναγμὸς ἐγονάτιζεν, ἀλλὰ τρόπον τινα τὸν ἐκατηγόρει, καθὼς καὶ πρότερον, καὶ ὡς ἀνὰ πᾶν κρυφα κατ' αὐτὰ ἐγόγγυζε, πῶς τῆς ἔκαμε τὸ πάθος χειρότερον· ὁ δὲ δαίειος ἰατρὸς τὴν ἐυσπλαγχνίδην, καὶ ἐπρόβλεπεν εἰς αὐτὴν καὶ τὸ ἐπίλοιπον, καὶ τῆς ἐχαρίσεν ἐκεῖ τὴν θεραπείαν ὁλόκληρον, ὅχι εἰς καιρὸν ὕπνου, ἀλλὰ μὲ λόγια, καθὼς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς τοὺς ἄλλους ἔκανε, ἀλλ' εἰς καιρὸν ὅπῃ ἦταν ἐξυπνος, καὶ πραγματικῶς ὁλοφάνερα καὶ καθαρώτατα· ἐπειδὴ τῆς ἐφαίνετο, ὅτι ἔσυρνε καὶ ἔευγενετο ἀπὸ τὰ ἔκρη τῶν δακτύλων τῆς εἰς ὥραν πολλὴν, τὸν πολυκαιρὸν ἐκείνον πόνον, ὡς νὰ ἤθελε σύρῃ μίαν λεπτὴν κλωσθῆν.

Μετὰ τὸτο ἡ γυναῖκα σφαφέισα εἰς τὴν οἰκίαν τῆς, ὅχι μόνον χωρὶς πόνον εὐρέθη καὶ ἀπαθὴς, ἀλλὰ ἐκίει μὲ πολλὴν εὐκαλίαν εἰς κάθε λογῆς ἔργον τὴν χεῖρά τῆς εὐχαριστῶσα διὰ παντὸς τῷ Θεῷ, καὶ μεγαλύνουσα καὶ τὸν ἐκεῖνα θεραπεύοντα.

Θαῦμα ὕψους, καὶ διπλῆν.

Δύο γυναῖκες μονάζουσαι, ἡ μία γερόντισσα, ἡ δὲ ἄλλη νεωτέρα ἐβλάφθησαν, ἡ μὲν γερόντισσα κατὰ τὰς ὀφθαλμοὺς, ἡ δὲ νεωτέρα κατὰ τὴν ἀκοήν· αὐταὶ καὶ αἱ δύο ἐπῆγαν εἰς τὸν Τάφον τῆς ἀγίας, ζητῶσα κάθε μία τὴν θεραπείαν τῆς ἐδικῆς τῆς πάθης· ὁ δὲ φιλάνθρωπος καὶ ὁξὺς ἰατρὸς θεραπεύει καὶ τῶν δύο τὰ πάθη· καὶ εἰς μὲν τὴν νεάν χαρίζει τὴν ευχολίαν, εἰς δὲ τὴν γηραιάν, τὴν ὁρατικὴν εἶναι καὶ ἐνέργειαν, ἰατρούωντας καὶ ἐκείνης τὴν κώφευσιν, καὶ τῆς τὴν ἀβλαβίαν, ὅθεν καὶ αἱ δύο χρωστικῶς ἀνύμωσαν καὶ ἐμεγάλυνον τὸν ἰατρὸν καὶ εὐεργέτην τας, ἐπειδὴ τόσο ὀγλήγορα καὶ καθαρά, ἐλάβαν ἑκατέρω τρόπῳ τινα τὴν ἀνάπλασιν καὶ ἀναβίωσιν, τῶν πρώτων τέτων.

τῶν καὶ ἀναγκαιοτάτων αἰδοιτηρίων τας, ὅπῃ ἐκαταστάθησαν, ὡς νὰ ἦτον τελείως νεκρά.

Θαῦμα ἑνῶτον καὶ δέκατον.

Δὲν ἔλειψεν ἀπὸ τὸ νὰ εὐεργετῇ ὁ μέγας μετὰ τὰ θαύματα, καὶ τὰς ἐδικὰς μας Θράκας, ἀλλὰ συναριθμεῖ φιλάνθρωπος καὶ τῆς μετὰ τὰς ἐδικὰς τας καὶ αὐτόχθονας, μιμήμενος καὶ αὐτὸς δαυμαστῶς τὸν πολὺχρον καὶ σωτήρα τῆς μεγάλης τῆς ἀληθείας Θεσσαλονίκης, τὸν μεγολομαρτυροῦν λέγων καὶ δαυματεργὸν Δημήτριον· ὅτι κάποιος ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν Ἀδριανέπολιν καταγόμενος γηραιός, καὶ συνετός, καὶ σεμνὸς τὴν πολιτείαν, καὶ ἕνας ἀπὸ τὰς πολίτας τῆς Θεσσαλονίκης ἄντας καὶ αὐτὸς πρὸ πολλῶν χρόνων ἀπὸ τὴν εὐλάβειαν καὶ τὸν ζῆλον, ὅπῃ εἶχεν εἰς τὰ καλά, ἦτον φίλος τῶ ἀγίῳ, καὶ πρὸ τῶ ἀκόμα νὰ γένῃ ποιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης, ἀπὸ μοναχὴν τὴν φημὴν τῶν καλῶν ἐκείνη τῶ δαίει ἀνδρὸς καὶ τόσο ἡγάπα τὸν μέγαν, ὡς ὅπῃ πῦρ αὐτόχρημα ἔπνεε τὸν ζῆλον, διὰ τὴν ἀδικημένην ἀληθειάν αὐτῆς τῶ Γρηγορίῳ· ὅθεν καὶ ἡλεγχε συχνὰ καὶ παρήρσιαι τὰς ἀποστάτας ἐκείνας δι' αὐτὰ ταῦτα, καὶ τὰς ἀνείλεε διὰ τὴν ἀδελφικὴν καὶ καταφρόνησιν τῶ Ἀρχιερέως τῶν· καὶ ταῦτα λέγων πολλάκις, ἡρέτιζε καὶ ἐτάραττεν ἐκεῖνο τὸ κακὸν πλῆθος, καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν ἐσυλλογίζετο εἰς τὸ ἐξῆς κατ' αὐτὰ κακὰ, φοβερίζοντας νὰ τὸν δαυατώσῃ· τὸ ὁποῖον βέβαια καὶ ἤθελε τὸ βάλλῃ εἰς ἔργον, ἂν ὁ Θεὸς δὲν ἤθελε σῆσθαι καὶ παύσθαι τὴν σάσιν καὶ τὴν τυραννίδα ἀνωθεν.

Ὅταν δὲ ἦλθεν εἰς τὴν Πόλιν ὁ Ἀρχιερεὺς, καὶ ἡ Ἐκκλησία τῶ Θεῷ ἀπέλαβε τὸν νυμφίον τῆς συναριθμεῖται, καὶ οἰκισθῆναι εἰς τὴν φιλίαν τῶ ἀγίῳ, καὶ αὐτὸς ὅπῃ καὶ πρὸ τῶ νὰ ἰδῇ ἦτον φίλος τέλειος καὶ γνήσιος καὶ αὐτῶ τῶ ἀγίῳ καὶ τῆς ἀληθείας, μετὰ τὸ νὰ ἐφανέρωσαν τὰ πάντα εἰς αὐτὸν οἱ παλαιοὶ φίλοι· ἀφ' οὗ δὲ ἐγενεῖτο καὶ τὰ γλυκύτατα νάματα τῆς διδασκαλίας τας, ἐτρώθη κατὰ κράτος ἀπὸ τὸν ἔρωτα, καὶ συνεδέθη μετὰ τὸ φίλτρον, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἦτον ἀχώριστος ἀπὸ αὐτὸν κατὰ τὴν ψυχὴν· ὅχι δὲ αὐτὸς μόνος ἦτον πρὸς τὸν μέγαν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐκείνος μανδάνωντας τὸν λαμπρὸν ζῆλον ὅπῃ ἐδείξε πρὸς τὰς σασιασάς, καὶ τὴν τόσῃ ἀντίστασιν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ὅπῃ καὶ τὴν ζωὴν τα ἐκινδύνευσε, τὸν ἐπαίνεσε πρεπόντως, καὶ πρὸς τὸ τέλος τῶν συγκομιῶν τα, ἐπέφερε καὶ ταυτὴν εὐχὴν λέγωντας, τὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τῶ καλῶ ἀξιόλογον ζῆλόν σου, ὦ φίλε, καὶ τὴν μεγάλην γενναϊότητα τῆς ψυχῆς τας, ὁ Θεὸς μόνος δε-

δέλαιο ἀνταμείψει ἀξίως· ὅτι ἡ ἐδική μας ἀνταμοιβή, ὅτι λογῆς καὶ
 ἂν ἤθελεν εἶναι, δέλαιο γένῃ μικρὰ, καὶ ἀνοίκειος, ἐπεὶ δὲ δέλαιο εἶναι
 τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ δυνάμεως· καὶ ταῦτα μὲν εἶπε τότε ὁ ἁ-
 γίος· δὲν ἦτον ὁμοῦς ὁ λόγος ἀπλῶς, ἀλλὰ δέλαιο προφητεία καὶ ἐπί-
 νοια· καθὼς δέλαιο τὸ δέξει ὁ ἀκόλατος λόγος· ὅτι ὁ καλὸς ἁ-
 γίος φίλος, περνώντας ὑψερρον καιρὸς πολὺς, πίπτει εἰς ἓνα πάθος τοι-
 ῆτον· τέσσαρες ῥόζοι μεγαλῶτατοι ἐφύτρωσαν ἑξαφνα μὲ μίαν μέ-
 σα εἰς τὴν ζερβὴν τοῦ Παλάμιν, σκληροὶ καὶ ἀντίτυποι ὥσαν πέτραις·
 τραχεῖς δὲ καὶ ἀκανθωτοὶ εἰς τὰ ἄκρατα· δὲν ἐδύνατο λοιπὸν, ἅτε
 τὴν παλάμιν τοῦ νὰ κλείσῃ κατὰ φύσιν· καὶ διὰ τὸ νὰ πιάσῃ τίποτε
 δὲν ἦτον εἰς τὸ ἐξῆς ἐπιτιθεῖσθαι, καὶ ἀπὸ τὸν ὄγκον, καὶ ἀπὸ τὴν ἀ-
 κανθώδη τραχύτητα τῶν ῥόζων· ἀλλὰ κοινὰ εἰς ταῦτα, ἐπροξενόσε
 καὶ ἀσχημίαν καὶ ἀκοσμίαν εἰς ὅλον τὸ σῶμά τε.

Ὁκτώ χρόνοι ἔγιναν, ὅπῃ ἐπάσχε τῆτο τὸ κακόν, καὶ δε-
 ραπείας ἐλπίς δὲν ἐφαίνετο παντελῶς· ἐπεὶ δὲ κατ' ἐκάστην ἐβλε-
 πε καὶ ἦκε καὶ αὐτὸς τὰ ἐξαίτια θαύματα, ὅπῃ ἐνήργει ἀκατάπαυ-
 στα ὁ ἱερός Τάφος τῶ μεγάλῃ, ἔρχεται καὶ αὐτὸς ἀντάμα μὲ τοὺς
 ἄλλους εἰς τὸν Τάφον· καὶ ἀφ' οὗ ἐπροσκύνησεν, ἐξάδῃ πλησίον, βά-
 ρυντας τὴν πᾶσχοντα χεῖρα ἐπάνω εἰς τὴν Πλάκα, καὶ ἀτενίζοντας
 εἰς τὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας, τῇ ἐφαίνετο ὥσαν νὰ ἐβλεπε ζωντανὸν τὸν
 δεῖον Γρηγόριον· ὁ δὲν καὶ μὲ ἓνα ἥθος φιλικόν καὶ χαροποῖόν, ὥσαν
 ἀπὸ πολὺ θάρρους καὶ εὐνοίαν κινήμενος μὲ χαμηλὴν φωνὴν παρακα-
 λώντας ἔλεγε, τώρα, φίλε τῷ Χριστῷ γνήσιε σὺ, ὅπῃ ἀπολαμβάν-
 νεις τὴν πρὸς Θεὸν παρρησίαν Τρανώτερον καὶ καθαρώτερον, δύνασαι
 νὰ χαρίζῃς τὰ αἰτήματα μὲ εὐκολίαν, εἰς ἐκείνας ὅπῃ σε παρακα-
 λῶν ὑπερμαχῶν καὶ πρεσβεύων ὑπὲρ τέτων ἀμέσως· καὶ λοιπὸν ἐφθα-
 σεν ὁ καιρὸς νὰ μεταχειριθῇς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν παρρησίαν σε καὶ
 δύναμιν, καὶ ὑπὲρ ἐμὲ, καὶ διὰ τὸ πάθος τῆτο τῆς χειρὸς μου, καὶ νὰ
 ἐξιδεώσῃς πρὸς ἐμὲ τὸν Θεὸν καὶ σωτήρα μου, ἐνδυμένον εἰς καιρὸν
 ἡμᾶς τὰς ἀναξίους ἑκάμες τότε, ὅταν ἔζης μετὰ σαρκὸς εἰς τὴν γῆν,
 λέγωντας, ὅτι ὁ Θεὸς δέλαιο σε ἀνταμείψει ἀξίως τὸν ὑπὲρ τῆς
 ἀληθείας καὶ τῆς καμῆτου ζήλον καὶ τὴν ἐνσασιν· ὁ μὲν Χριστιανὸς ἐκεῖ-
 νος, καθὼς εἶπα, χαριέντως, καὶ τρόπον τινὰ χαμογελῶντας ἀπὸ τὸν
 πολὺν πόθον καὶ τὴν πῆσιν ὅπῃ εἶχε πρὸς τὸν ἅγιον, ἐσχημάτιζε
 τὴν δέησιν ταύτην· κάποιος δὲ ἀπὸ ἐκείνων, ὅπῃ ἐπαρκαλάδηντο εἰς τὸν
 Τάφον τῇ ἁγίᾳ, διὰ νὰ λάβω τὴν δεραπείαν τῆς, ὁ ὅποιος ἤλθεν
 ἀπὸ ἄλλου τόπον, μὲ σχῆμα καλογήρου, βάρβαρος κατὰ τὴν γλῶσ-
 σαν

σαν καὶ τὸ ἔξω ἥθος, ἀγαθὸς δὲ κατὰ πολλὰ κατὰ τὴν γνώμην καὶ
 ἐνάρετος, βλέπωντας τὸν ἄνθρωπον ὅπῃ προσήχθετο τοιούτης λογῆς,
 μὲ χαρωπὸν ἥθος δηλαδὴ, καὶ μὲ χαμογελάσματα, καὶ ὅχι μὲ προ-
 σοχήν καὶ κατάνυξιν, πῶτον μὲν τὸν ἠρώτησε τί τάχα πάσχει· ἐ-
 πεὶ δὲ ἐκεῖνος ἐξαπλῶνντας τὴν χεῖρα τῇ ἐδείξε τὸ πάθος, τό-
 τε ἀπεκρίθη ὁ μοναχὸς, ἔπειτα ὁ καλὸς ἄνθρωπος, ὅταν ἐστὶ τότε
 κακὰ νοσῇ, καὶ τὰ αἰσχυρὰ πάσχει, δὲν κλαίεις καὶ δὲν δύρεσαι πα-
 ρακαλῶντας τὸν ἅγιον, ἀλλὰ προσέρχεσαι εἰς αὐτόν, ὥσαν νὰ μὴ
 εἶναι καμμίαν χρεῖαν, καὶ τρόπον τινὰ δέλαιο νὰ καίῃς μὲ τὸν ἅγι-
 ον· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτόν, ἡεῦρε πατέρα μου, ἄτος (δεί-
 χωντας τὸν ἅγιον) ἡεῦρε λέγω ἄτος μὲ ποῖας λογισμῶς, καὶ μὲ
 ποῖαν διάνοιαν καὶ καρδίαν, ἐγὼ ζητῶ τὴν παρ' αὐτῆς δεραπείαν καὶ τὴν
 βοήθειαν.

Ταῦτα εἶπα, λέγει, πρὸς ἐκεῖνον, καὶ γυρίζω εἰς τὴν οἰκί-
 α μου· καὶ τὴν νύκτα, κατὰ τὴν συνήθειαν, πίπτω νὰ κοιμηθῶ, ἔχων-
 τας τὸν ἅγιον εἰς τὴν μνήμην μου καὶ παρακαλῶντας τὸν κατὰ διάνοι-
 αν, ἀφ' οὗ δὲ ἐπέρασεν ἡ νύκτα, καὶ καιρὸς ἔφθασε διὰ τὴν Ἐκκλη-
 σίαν, καὶ διὰ τὰς δεῖας ὕμνας, κατὰ τὸ συνήδες, συκλόμενος λέγει ἀ-
 πὸ τὸ σῶμα· κράζω τὴν δεαυτέραν νὰ μὲ φέρῃ νερόν νὰ νίψω μὲ
 τὴν δεξιάν μου τὸ πρόσωπον, καθὼς καὶ πρότερον (ὅτι ἡ ἀριστερά, προει-
 πομένη, πῶς ἔμεινε παντάπασι ἀσχετὸς) καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖ ὅπῃ ἐπιτό-
 μην, ἔτυχε νὰ ἐγγίξω καὶ τὴν ἀριστεράν, εὐρίσκω μὲν τὸ πάθος ἐκεῖ-
 νο (ὡ τῶν παραδόξων καὶ φρικτῶν σε θαυμασίῳ Χριστῷ Βασιλεῦ) εὐ-
 ερίσκω λέγω τὸ πάθος ἐκεῖνο, φευγᾶτον ἀπὸ μῆς, εἰς τόσον ὅτι ἡ
 δεξιὰ δὲν ἀπέμεινε εἰς τὴν χεῖρά μου, ἀλλὰ καὶ ἡ Παλάμη τῆς
 χειρὸς μου ἀκωλύτως ἐκινεῖτο, καὶ ἐκλείετο. ταῦτα περιεργαζόμενος, ἐ-
 φώναξα τὴν δεαυτέραν νὰ μὲ φέρῃ πλησίον τὸ φῶς, καὶ κράζοντας
 τὴν σύζυγόν μου καὶ τὰς ἄλλας ὅπῃ εὐρέθισαν παρόντες τὰς δεῖχας τὸ
 θαῦμα· καὶ ὅλοι μας μὲ ἐκπλήξιν ἐδοξάσαμεν τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἐκεῖ-
 νε δεράποντα· τί ἀκολουθεῖ μετὰ ταῦτα; ὑπάγει καὶ δευτέρον ὁ ἄν-
 θρωπος εἰς τὸν Τάφον τῇ ἁγίᾳ, διὰ νὰ ἀποδώσῃ τὴν ευχαρίστη-
 σιν τῆς μεγάλης ταύτης εὐεργεσίας, μὲ ἐκεῖνο πάλιν τὸ πρότερον σχῆ-
 μα, καὶ τὸ χαρωπὸν ἥθος· καὶ πάλιν ὁ προειρημένος καλόγηρος βλέ-
 πωντάς τον, ἄρχισε νὰ τὸν οὐσιδίζῃ καὶ πάλιν ὡς καὶ πρότερον, διὰ
 τὴν διάχυσίν τε καὶ τὴν περιφρόνησιν· ὁ δὲ καλὸς Χριστιανὸς ἐκεῖνος ἀ-
 νοίγωντας εὐδοῖα τὴν λατρυμένην τὴν χεῖρα, ἀνακηρύττει καὶ σιωπῶν-
 τας τὸ θαῦμα· ταύτην ἰδὼ ὁ μοναχὸς ἐξεπλάγην, καὶ τῇ ἡεῖστο νὰ
 κρεττῇ τὰς χεῖρας, καὶ νὰ φαίῃ παρρησία, δοξάζοντας τὸν Θεόν, καὶ
 με-

μεγαλύνοντας τὸν αὐτὸν θεράποντα· εἶτα καὶ πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς ἀ-
γίης φησὶς ἔλεγεν, ἔγὼ μὲν ἄνθρωπος τῷ Θεῷ, ἐπειδὴ μὲ ἀμφι-
βόλως λογισμὸς προσήδρευα ἐδῶ εἰς τὸν Τάφον σου, διὰ τὸ κατὰ
φαίνεται καὶ μέχρι τῆς σήμερον δὲν ἐπέτυχα τὸ αἰτημαῖον καὶ τὴν θε-
ραπείαν μου, ἀπὸ τῆς χάριτος σου, ὅθεν καὶ σκοπὸν ἔβαλα νὰ γυρίσω εἰς
τὴν Πατρίδα μου· ἀλλὰ τώρα, μὴ γένοιτο· δὲν θέλω ξεμακρύνω ἀ-
πὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἐδικῶν σου χαρισμάτων, ὅχι λέγω μὰ τὸς ἀγῶνας
τῶν ἀρετῶν σου, καὶ μὰ τὰ μεγάλα τὰτα θαύματα, δὲν φεύγω· ἀλ-
λὰ θέλω παραμείνω καὶ προσδιατρέψω καιρὸν ἐδῶ, ἕως ὅτε νὰ ἐπιτύ-
χω καὶ ἐγὼ τῆς θεραπείας μου, διὰ σοῦ, καὶ διὰ τῆς ἐδικῆς σου μεσιτείας
πρὸς τὸν Θεόν· καὶ δὲν ἀπέτυχες τὸ σκοπὸν, ὅπως τοιούτης λογίης ἐ-
σοχάσθῃ καὶ παρεκάλεισεν, ἀλλὰ τῆς θεραπείας ταῖς ἀξιώσεις ταχύτα-
τα, κατὰ ἐπὶ πόσει, μετὰ σπουδῆς ἐπανεστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του·
καὶ φανερόν ἐστιν ἀπὸ τούτου· ὅτι ἀπὸ τότε, λέγει, ὅπως μὲ ἱατροῦ-
σθαι τὸ χεῖρ, ἐγὼ κατ' ἐκάστην ἐπὶ γαῖαν εἰς τὸν Τάφον τῷ μεγάλῳ,
καὶ ἐπροσκύνων, καὶ τὴν κατὰ χάριτος ευχαριστίαν ἀπέδιδα, ὅμως τὸν μο-
ναχὸν ἐκεῖνον δὲν τὸν εἶδα πλέον ἐκεῖ· ὅθεν δήλον, πῶς ἔτυχες τῆς
θεραπείας ταῖς, καὶ ὅπως ἀνεχώρησες· διατὶ, πῶς ἤθελε φύγει χωρὶς
νὰ ἱατρευθῇ, ὅπως ἔχδεις εἶχεν ὁμοίη τὸσον δυνατὰ, νὰ μὴ φύγει ἀπὸ
ἐδῶ, χωρὶς νὰ λάβῃ τὸ ποδόμενον.

Ἀλλὰ τῆς μὲν ἐδικῆς τοῦ Θεσσαλονίκης, καὶ τῶν ἐντοπίων
καὶ ἀκόμα καὶ τῆς περιχώρου, καὶ τῶν ἐρχομένων ἐξωθεν τοιούτος ἱατροῦ
καὶ σωτῆρος καὶ φροντιστοῦ, εἰς κάθε καιρὸν καὶ χρείαν, γίνεται ὁ πανθαύ-
ματος Γρηγόριος· ἀλλὰ τὰς μακρυνὰς καὶ ξένους μήπως τάχα καὶ τοὺς
παραβλέπει καὶ τὰς καταφρονεῖ, ὡς ἀγνωρίζας· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἐ-
πειδὴ ἠξέουρε, πῶς ἡ ἀπανταχῇ γῆς ἐξαπλωμένη Ἐκκλησία τῷ Χρι-
στῷ εἶναι μία, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὅλην ἐξίστα ἐδεφένδευσε, καὶ τὴν ψυ-
χὴν ταῖς ἐτι ζῶν, κατὰ μίμησιν τῷ Χριστῷ, ὑπὲρ ἐκείνης ἔδωκε,
διὰ τούτου καὶ ἐκεῖ εἰς τὰς μακρυνὰς τόπους, γίνεται ὁμοίως εἰς τὰς κα-
λῶντας αὐτόν, καὶ σωτῆρος καὶ ρύσης, καὶ ἱατροῦ ἀνιάτων παθῶν· καὶ μάρ-
τυρος ἀληθέστατος τῷ λόγῳ, Θετταλῶν, καὶ Σέρβων, καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι
ἐπὶ ἐρχόμενοι ἐκεῖθεν ἀπὸ τῶν μακρυνῶν γένων, διηγούνται τὰ τὰ με-
γάλῃ θαύματα· καὶ τί χρεῖα νὰ λέγω τὰ πολλὰ; τὸσον καλὰ τὸ
ἠξέουρεσιν, καὶ τὸσον εἶναι πεπεισμένοι ἀπὸ τῶν πραγμάτων· εἰς τὴν με-
γάλῃ παρθενίαν, ὅπως ἔχει πρὸς τὸν Θεόν, ὡς ὅπως καὶ εἰκόνας τῶν
ζωγραφίσσιν, καὶ πυκνὰ πανηγυρίζουσιν τὴν μίμησιν ταῖς, μὲ πίστιν μεγά-
λην, καὶ μὲ θερμώτατον πόσον τῆς ψυχῆς των, καὶ ναὶ μετὰ προθυ-
μίας κτίσουσιν εἰς τὸ ὄνομά του, ὡς ἂν εἰς νὰ ἀπὸ τὰς ἀποστόλους καὶ
τὰς

τὰς πατέρας· καὶ ὅλοι μετὰ πολλῆς τῆς θαύματος ἀνακηρύττουν τὸν μέ-
γαν τούτον, ὀνομάζοντες τὸν καὶ κήρυκα τῆς εὐσεβείας, καὶ προ-
σάτην τῆς Ἐκκλησίας, καὶ διδάσκαλον καὶ φύλακα τῶν ὁρίων
ταύτης δογμάτων, ὅλα τὰ ἐναντία δηλαδὴ, εἰς ἐκεῖνα ὅπως κά-
νει ἡ ἐδικὴ του Πατρὸς, καὶ μιμνῆται καλῶς τοὺς Σαμαρείτας ἐκεῖ-
νας τὰς μικρὰς καὶ ἄλλογενεῖς, καὶ τὴν πεινὴν Χαναανίαν, καὶ τὰς ὁμοί-
αυτων, καὶ νικᾷ τὴν μεγάλην Ἰερουσαλὴν μὲ τὴν πρὸς Χριστὸν πίστιν,
καὶ τὸν τύπον, καὶ τὴν κενοδοξίαν, καὶ τὸν φθόνον τῶν ἐδικῶν τῆς γερα-
ματείαν καὶ φαρισαίων· καὶ φοβᾶται φοβῆσθαι κατὰ πολλὰ, μὴ τύχῃ καὶ
ἀρμόζωσι καὶ πρὸς τήν ἐκείνην τὰ δεσποτικά φρικτὰ ταλαιπώματα·
Ἰερουσαλὴμ, Ἰερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα τὰς προφῆτας καὶ λιθοβο-
λῶσα τὰς ἀπεσταλμένους πρὸς σέ· καὶ ὅτι πολλοὶ ἤξουσιν ἐξ ἀνατο-
λῶν καὶ δυσμῶν, καὶ ἀνακληθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ, οἱ
δὲ υἱοὶ τῆς Βασιλείας ἐκβληθήσονται ἔξω· διὰ ταῦτα λοιπὸν, καὶ
ἄλλος ὁ μιμητὴς τῷ Χριστῷ, προφθάνει ἔξωθεν καὶ χωρὶς ἀναβολῆς και-
ρῶν, εἰς τὰς λαμπρὰς πιστεύοντας, καὶ τελειώνει προθύμως τὰ ζητήμα-
τα αὐτῶν· ἀπὸ τῶν ὁποίων καὶ ἡμεῖς τώρα ἀναγκαίως πρέπει νὰ δι-
γνησώμεν ἓνα ἢ δύο.

Θαῦμα δέκατον πρῶτον.

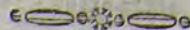
Μία γυναῖκα ἀπὸ τὴν Καζορίαν εὐγενὴς τῷ τότε ἐκεῖνον
καὶ σεμνὴ, Ζωὴ τὸ ὄνομά της, ἀρχισε νὰ ἀγροικᾷ ἓνα δριμύτατον πό-
νον εἰς τὰ ἐντόσδιά της· ὁ δὲ πόνος ἄτος τότεν πολλὰ τὴν ἐδλίβε καὶ
τὴν ἐβασάνιζε καὶ ἐσφιρογύριζε τὰ μέσα της, ὡς ὅπως καὶ ποταμὸν
ἐκεῖθεν ἐχύνοντο κατ' ἐκάστην αἵματα· πέντε χρόνους ἡ δυστυχὴς ἐ-
κεῖνη γυναῖκα διέμεινε πάσχουσα τὴν πικρὰν ταύτην βάσανον, καὶ θε-
ραπεία τῆς νόσου δὲν εὗρισκετο, καὶ κάθε λογῆς τέχνη τῶν ἱατρῶν εἰς
μάτην ἐγίνετο, ὡς ὅπως ἡ ἀρρώστια ἀπελπίσθη τέλος πάντων ἀπὸ
ὅλα· ἡ ὁποία καὶ τόσους χρόνους δὲν ἤθελε βασιλεῖν ὅπως ἀκατάπαυ-
στα ἐσώνετο μὲ τὴν αἵματοχυσίαν, ὅπως τῆς ἐκατάτρωγε τὰς σάρκας,
ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ κράσις τῆς σώματός της ἔλαχε δυνατὴ, καὶ ῥωμαλεή,
καὶ ἡ ὁρεξίς της πρὸς τὰ φαγητὰ δὲν εἶχε κοπῇ, διὰ τούτου καὶ ἡ φύ-
σις ἠμώρθε νὰ διαρκέσῃ εἰς τὸν τὸσον πόλεμον τῷ κακῷ· ἀλλ'
ὅμως κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἐνίκηθη ἀπὸ τὴν τέσσην πολυκαιρίαν κατα-
δαμασθεῖσα, καὶ ἔπεσε τέλος πάντων καὶ εἰς τὸ κρεβάτι, καὶ κείτεται
ἐπάνω εἰς τὸ σῶμα ἀκίνητος δύο χρόνους ὁλοκληρῶς, ὕψους ἀπὸ τὰς
CC 2

πέντε ὁπὲ προσέπομεν· ἐπειδὴ δὲ ἡ φήμη τῶν θαυμάτων τῷ μεγάλῳ Γρηγορίῳ, κατ' ἐκάστην ἡμέραν λαμπρῶς ὑψώνετο, τὰ ὅποια δηλαδὴ, ὅχι μόνον εἰς τὴν μεγάλην Θεσσαλονίκην, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς τόπους ἐκείνης ἐνήγγει παραδόξως, ταῦτα καὶ ἡ ἀδελφὴ ἐκείνη ἀνέσασα, καταφεύγει μετ' ἑαυτὴν πρὸς τὴν ἐνεργῆσαν διὰ μέσσω ἐκείνου θεῖαν δύναμιν· καὶ τί κάλει προσκαλεῖ τὰς ἱερεῖς τῆς Ἐκκλησίας κατὰ πρόσταξιν διηλαδὴ ὁ Ἀπόστολος Γάβριος· καὶ πρῶτον ἐτοιμάζει, καὶ τῆς ψάλλον ἱερὸν εὐχέλαιον· ἔπειτα μετὰ τὸ τέλος τὰς λέγει, τὰ προσφερὰν καὶ εἰς τὸν θεῖον Γρηγόριον μίαν προσευχὴν καὶ δέξιν διὰ λόγου της· εἰς δὲ τὸν καιρὸν ὅπῃ ταῦτα ἡ δέξις ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἱερῶν κατὰ τὸ σύνθετον, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ δὲν ἐδύνατο νὰ σέκη ἀντάμα, καὶ νὰ συμπάσῃ τὰ θεῖα μετὰ τὰς εὐχομένους καὶ ψάλλοντας, ὡς ἂν ὁπῷ, ὡς εἶπον, ἐκείτο ἀκίνητος, ἐπαρακάλει θερμῶς τὸν ἅγιον, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὅπῃ ἦτον πεσμένη, καὶ μετ' ἑαυτὴν πολλὴν ἐζήτησε παρ' ἐκείνου βοήθειαν καὶ ἀντίληψιν· καὶ ὡς τῶν παραδόξων καὶ ἔργων Χριστοῦ καὶ θαυμάτων, ἐκείνη, ὅπῃ τὸς χρόνους ἐχώνευτε καὶ καταδαπανήθη ὅλη, καὶ ἐκείτο μία παράλυτος καὶ ἀκίνητος, ὅχι ὑπερὸν ἀπὸ καμμίαν ἡμέραν, ὅχι μετὰ ὀλίγης ὥρας διάστημα, ἀλλ' εὐδὺς τότε, ὅπῃ οἱ ἱερεῖς ἀκόμα ἤρχοντο καὶ ἔφαλλον, ἔξαφνα μετ' ἑαυτὴν μίαν, πάντων βλέπόντων, συγκολληθεὶς ἀπὸ τὴν κλίνην, ἱατρουμένη, δυαμμένη, καὶ τὸ σῶμα εὐρύσσει, ὅπῃ σχεδὸν, ὅτε σημάδι δὲν εἴμενεν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸ πάθος ἐκεῖνο τὸ δεινὸν καὶ πολυχρόνιον· ὥστε ὅπῃ τὸ παράδοξον τῷ θαύματι ἐκκεῖ καὶ τὰς βλέποντας καὶ τὰς ἀκούοντας ἐνταυτῷ, νὰ καταπλήττωνται καὶ νὰ θαυμάζωσι, σπλαγχνόμενοι καὶ κρίνοντες αὐτὸ, ὅχι κατώτερον ἀπὸ ἐκεῖνο, ὅπῃ ὁ Χριστὸς πάλαι ἐνήργησεν ὑπερφυῶς εἰς τὸν Παράλυτον, εἴτε τὸν τῆς Καπερναὺμ ἐννοήσῃ τις, εἴτε τὸν ἐν τῇ προβατικῇ Κολυμβήθρῃ, μετ' ἑαυτὴν μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐκεῖ μὲν ὁ ἴδιος μόνος, ἐδῶ δὲ διὰ μέσσω τῷ Γρηγορίῳ τῷ Μαθητῇ καὶ φίλῳ, παραδόξως ἐσύκωσε τὴν ἀδελφὴν ἀπὸ τὴν κλίνην καὶ ἀπὸ τὸ πολυχρόνιον πάθος της.

Ἐκ τούτου οἱ Θεοφιλέστεροι καὶ πρῶτοι τῆς Κασορίας, καὶ μάλιστα τὸ ἱερατικὸν τάγμα, εἰς ἐν συνελθόντες καὶ σκεψάμενοι ζωγραφίσαντες ἱερὰν εἰκόνα τῷ Γρηγορίῳ, κατὰ τὴν καὶ προσέπον, καὶ πανηγυρὶν λαμπρὰν καὶ πάνδημον συγκροτήσαντες ἐορτάζοντες τὴν ἡμέραν τῆς αὐτοῦ τελειώσεως· καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ναὸν ἱερὸν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, ὡς λαμπρῶς μαθητῇ τοῦ Χριστοῦ, ἀνεγείρασι, χωρὶς καὶ καρτερέσθαι συνόδες μεγάλας, καὶ κοινὰς ψήφους, διὰ νὰ τὸν ἀνυψώσιν καὶ νὰ τὸν κανονίσαν ὡς ἅγιον· εἰς τὰ ὅποια παρεκκληθεὶς πόλεις, καὶ χρονοτριβὴ, καὶ ἀ-

με-

μέλεια, καὶ ἀργοπορία, καὶ πολλὰ ἄλλα ἀνθρώπινα ἐμπόδια, ἀλλὰ καλῶς καὶ εὐσεβῶς εὐχαριστήσαντες καὶ ἠρεσθίσαντες, εἰς μόνην τὴν ψῆφον καὶ ἀνακήρυξιν τῷ Οὐρανῷ, καὶ εἰς τὴν λαμπρὰν καὶ ἀναμφίβολου τῶν πραγμάτων ὅψιν καὶ πίσιν, ὅπῃ εἶναι τὰ θεῖα θαύματα.

Θαῦμα δέκατον δεύτερον.

Ἦνας μοναχὸς ἐκ τῆς αὐτῆς Πόλεως καὶ αὐτὸς, τὴν γνώμην ἀγαθὴν, τὴν ἡλικίαν γηραιὴν, τὸ ὄνομα Εὐφραίμ, ὀλίγον καιρὸν προηγήτερα, πηγαινόμενος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἐδιηγήθη διὰ λόγου ταῦτα ἀκόλιστα· εἰς τὴν Θεσσαλίαν λέγει, μετ' ἑταίρῳ χρεῖα νὰ ὑπάγω, προηγήτερα ἀπὸ δύο χρόνους· ἐκείθεν γυρίζοντας πάσχω ἕνα συμβεβηκὸς τοιαύτου· μετ' ἑκαρφώθῃ περιπατῶντας ἕνα μικρὸν ἀκάνδι εἰς τὸ δεξιὸν ποδᾶρι. ὅθεν καὶ μετ' ἐπὶ ἀρετὰ εἰς καμπύτας ἡμέρας· ἔπειτα ἀπὸ τὸ δεξιὸν ποδᾶρι, δὲν ἤξεύρω νὰ εἰπῶ τί λογῆς, ἐπέρασεν ὅλος εἰς τὸ ἀριστερὸν, καὶ τὸσον πολὺς, ὅπῃ ἐγένετο καὶ ἀνυπόφοτος· ὅτι κατ' ὀλίγον, κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα ὀχληρὰ, ἀρχιστε νὰ μετ' ἀποσερῇ καὶ τὸν ὕπνον καὶ τὴν τροφήν· περῶντας λοιπὸν μετ' αὐτὰ ἡμέρας ὅχι ὀλίγας, μετ' ἔρχεται τὸ ποδᾶρι, καὶ ἴσα μετὰ λαμῶν καὶ ἀσκὸν γεμάτον γίνεται· εἴτα καὶ τρύπαι ἀνοίγονται εἰς τὸ πρῆξιμον, περισσότερες ἀπὸ τεσσαράκοντα· τῶν ὁποίων καὶ τὰ σημάδια ὅπῃ ἱατρεύθησαν, φαίνονται καὶ τώρα, καὶ μετ' ἐβαλύνανσι τὸν λόγον· ἀπὸ τὰς ὁποίας τρύπαις ἔτρεχαν ὕλαι καὶ βρώμαις πανταχόθεν· καὶ μετ' ὅλον τῆτο, ὑπερὰ ἀπὸ ἕνα χρόνον, καὶ μῆνας ἕξ, τὸ πρῆξιμον δὲν ἐταπεινώνετο, καὶ κατὰ λογῆς ἱατρεία καὶ βότανα, εἰς τὸ πάθος ἐκεῖνο ἦσαν ἀνεργήματα καὶ ἀνωφελῆ· καὶ ἐγὼ ἀπελπίζομαι διὰ ταῦτα, καὶ πολλὰ καὶ ἐβαρέθηκα τὴν ἐπώδυνον ἐκείνην ζωὴν· ἀλλὰ τί τὸ ἐντεῦθεν; ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὰς συμπατριώταις μου, καὶ ἀπὸ τὰς ἐρχομένων ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης, τὰ πάντοτε καὶ ἐξαίσιμα τὰ θαύματα τῷ Γρηγορίῳ θαύματα· πιστεύω εἰς ἐκεῖνα ὅπῃ ἤκουσα τρανώτατα τὸν ἀνακηρύττω κύλον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ διδάσκαλον τῆς εὐσεβείας, καὶ πάσης ἀγιοσύνης καὶ ἀρετῆς κατοικητήριον· καὶ πρὸς τὰς ταύτας, τὸν ὁμολογῶ σημείων καὶ θαυμάτων θεῶν ἐργάτην, καὶ ἀποστολικῆς δυνάμεως καὶ χάριτος πεπλουτισμένον· ἔπειτα τὸν παρακαλῶ καὶ θερμῶς ἐγὼ διὰ τὸν ἑαυτόν μου, καὶ διὰ τὸ πάθος μου· καὶ κατ' ὅσον ἡμπορῶ κατὰ κεῖνος ὢντας ἐπροσευχῆθαι καὶ μετὰ θερμῶν δακρύων ἐζητήσῃ τὴν ὑ-

Cc 3

γίαν

γυσίαν τῆ ποδός μου, ὑποσχόμενος, ὅτι λαμβάνοντας τὴν προτέρα μου ὑγίαν, ὅπως νὰ ἡμπορῶ νὰ περιπατῶ ἀπταισίως, θέλω ὑπάγω εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, νὰ προσκυνήσω τὸν ἱερὸν τῆς Τάφου, καὶ νὰ γένω κηρύξῃ ἐκεῖ παρηγορίαν τῶν μεγάλων θανάσιων, τὰ ὅποια, διὰ τῆς ἐδικῆς τῆς προστασίας, εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἐργάζεται. Ταῦτα, λέγει, εἰδικῆς τῆς προστασίας, εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἐργάζεται. Ταῦτα, λέγει, καὶ τὰ τοιαῦτα εἶπα εἰς τὴν δέησίν μου μετὰ πολλῆς τῆς κατανύξεως· καὶ ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ καιρὸς τῶ ὕπνου ἔφθασεν, κοιμᾶμαι καὶ ἐγὼ, ὑπερὰ ἀπὸ τήν τὴν προσευχήν· καὶ ἰδὼ ἐρχεται κάποιος μοναχὸς, φορῶντας ἀρχιερατικὰ σύμβολα, τὸν σαυρὸν λέγων ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ ἱερὸν ὠμοφόριον· καὶ ἐμβαίνοντας εἰς τὸν οἰκίσκον μου, εὐχόμενος, πῶς νὰ μᾶς ἐχαιρέτισεν· εἶτα καθίσας κοντά μου, μετ' ἡρώτα, πῶς ἔχω· ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ τῷ ἔδειξα τὸ φάσκωμα τῆς ποδός μου, καὶ τὰς πληγὰς, καὶ τὰς πόνους ἐπρόδεσα, ὅπως ἐπάσχα ἀπὸ ἐκείνου, καὶ τὴν μακρὰν καὶ πολυκαιρινὴν ταλαιπωρίαν μου, ἐκεῖνος πιάνοντας εὐθύς μετὰ τὰς δύο το χεῖρας τὸν πόδα μου, ὥσάν νὰ ἐσυμμαζῶνε τὸ πρήξιμον, καὶ ἐσπρωγὼν τὸ σάκιον εἰς τὸ ἔξω μέρος, ἀλλὰ μὴ φοβεῖσθαι μὲ λέγει πλέον, ὅτι δὲν ἔχεις πλέον τίποτα κακόν· καὶ ὁ μὲν μοναχὸς ἐκεῖνος, ἀφ' οὗ εἶπε καὶ ἔπραξε ταῦτα φιλανδρώπως, ἀνεχώρησεν.

Ἡκολούθησα δὲ νὰ κοιμᾶμαι ἐγὼ μετὰ τὸ ὄραμα ἐκεῖνο, τόσον γλυκὰ καὶ εἰρηνικὰ, ὅπως ποτὲ προτιμότερα δὲν ἐκοιμήθηκα τοῖον ὕπνον· ἐπειδὴ δὲ ἔφθασε καὶ ὁ ὄρθρος, καὶ ἡ ὥρα τῆς ἀκολουθίας ἐκάλεε τὰς μοναχὰς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπήγα καὶ ἐγὼ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀκροβιβζώντας ἐπάνω εἰς τὴν ῥάβδον, θαῦμα ἔξαφνον εἰς τὰς βλέποντας, καὶ ὁποῖον ποτὲ τινος ἀπὸ αὐτὰς δὲν ἠλπίσαν νὰ ἰδῶν· ἐπειδὴ δὲ ἐρωτώμενος ἀπὸ τὰς μοναχὰς, ἐδιηγήθηκα τὸ θαῦμα, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς παραδόξου θεραπείας, τὰς ἔκαμα νὰ ἐκπλήττονται καὶ νὰ θαυμάζωσιν ἀκόμα περισσότερο.

Ἡμέραι ἐπέρασαν ὁκτώ ὑπερὰ ἀπὸ ταῦτα· καὶ ἐπειδὴ καθαρῶς πλέον ἐγύρισα εἰς τὴν πρώτην μου ὑγίαν, ἐρχομαι εἰς τὸν δεῖον ἐκεῖνον Ναόν, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται ἡ ἱερὰ εἰκὼν τῆς θαυμαστοῦ Γρηγορίας· καὶ προσκυνώντας, καὶ ἀποδίδοντας τὴν χρεωσθεμένην εὐχαρίστησιν, ἐγύρισα πάλιν εἰς τὸ μοναστήριον· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔπρεπε νὰ τελειώσω καὶ τὸ ταξίδιον καὶ τὰς συνθήκας ὅπως ἔκαμα πρὸς τὸν δεῖον ἱατρον μου, εἶπα μετὰ τὸν νύκτα μου, ὅτι ὁ καιρὸς τώρα εἶναι πρὸς τὸν χειμῶνα· ὅθεν εἶναι καὶ βαρὺς καὶ δύσκολος πρὸς ὁδοποιρίαν, καὶ μάλιστα εἰς τὰς γέροντας, καθὼς εἶμαι ἐγὼ· ὅθεν ἂν λείψω, κατὰ τὸ πικρὸν ὁ δρόμος τῆς Θεσσαλονίκης, ἐπεὶ καὶ ὁ καιρὸς δὲν τὸ συγχωρεῖ,

εἰ, ἔλεγον μόνος μου· ἡμπορῶ δὲ καὶ μετὰ ἄλλον τρόπον, νὰ ἐκπληρώσω τὴν πρὸς τὸν μέγα ὑπόσχεσίν μου, καὶ νὰ μὴ παραβῶ καὶ τὰς συμφωνίας μου· δηλαδή, νὰ κράξω τὰς ἱερεῖς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοὺς καλογήρους τῶ μοναχισμοῦ, καὶ νὰ ἐκτελέσωμεν κοινὴν εὐχήν τοῦ ἁγίου, καὶ νὰ πανηγυρίσωμεν καθὼς πρέπει· καὶ μετὰ τὸν τὸν τρόπον, θέλομεν ἀποδώσει καὶ τὸ χρέος μου εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἐν ταύτῃ καὶ τὴν χρεωσθεμένην εὐχαρίστησιν καὶ τιμὴν εἰς τὸν ἐκεῖνα θεράποντα· ὁ Ἐφραίμ λοιπὸν ταῦτα ἐμελέτησε μετὰ τὸν νύκτα, καὶ αὐτὰ εἶπε καὶ εἰς τοὺς κοινοβιάτας· ὅθεν ἀπέβλεψεν εἰς τὴν εὐχήν· καὶ τὰς ὑπηρετίας ἐπρόσβαξε νὰ ἐτοιμάζην λαμπρῶς καὶ πλουσιοπαρόχως.

Ἀλλὰ δὲν τὸ εὐρίσκειν ἔτι εὐλογον, καὶ ὁ αἴτιος τῆς Πανηγύρεως ὁ μέγας Γρηγόριος· ὅθεν εἰς ἐκεῖνας μόνους ἀναμεταξύ ἐβάλετο νὰ περιορισθῇ τὸ θαῦμα, καὶ νὰ μὴ διαδοθῇ καὶ παρέκει· ἀλλ' ἤθελε μάλιστα νὰ κινηθῇ καὶ νὰ κηρυχθῇ καὶ εἰς τὰς μακρὰς τόπας καὶ πόλεις ἢ τὰ ἁγία χάρις, διὰ νὰ δοξάζεται ὁ Θεὸς καὶ διὰ τῶν πανταχῶς, καθὼς καὶ διὰ τῶν ἄλλων αἰετοῦ· ὁ δὲ τρόπος ποῖος ἐξήνθη, ἀκόμα δὲν εἶχε τελειώσῃ ἡ ἡμέρα ἐκεῖνη, καὶ φρίκη μεγαλωτάτη καὶ πυρετὸς λαυρὸς κυριεύει τὸν μοναχόν· πρῶτον τῶ ποδὸς πολὺν, καὶ πόνοι ὡς ἐξ ἀρχῆς, ἀπὸ τὰς προτέρας ὅχι ὀλιγώτεροι· καὶ ὁ πᾶσχαν δὲν ἀργεῖ νὰ καταλάβῃ τὸ αἶτιον τῆς πληγῆς· ὅθεν ἀμολόγει, πῶς ἐσφαλε, καὶ ὅτι ἐξ ἀπερσεφίας τὰ ἐπαρέβη τὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας· καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀνυπερδέτως ὑπέσχετο νὰ κάμῃ τὰ ταξιδιὰς τῆς ἐκπλήρωσιν· καὶ ταῦτα ἐκ δευτέρου ἐπαγγελόμενος, εὐθύς παραδόξως ἐπικολάθει καὶ ἡ θεραπεία τῆς ποδός, καὶ τὸ δεινὸν πάλιν μονοήμερον ἐχάθη ἐκεῖθεν· ὅθεν καὶ ὀλίγον ἀναμεινίας, τόσον ἔγινεν ὑγίης κατὰ πάντα, ὥς ὅπως μετὰ τὰ ἰδιά τε ποδάρια περιπατῶντας ἐπῆγεν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ ἐπροσκύνησε τὸν ἱερὸν Τάφον, καὶ μετὰ θεοῦ τῆς πόδου τὸν ἅγιον λίθον κατεφίλησε· καὶ τειστωτόπως, καθὼς καὶ προσέειπε ἐξάθῃ ἐπ' Ἐκκλησίας, καὶ ὡς ἄν θεοφόρητος γενόμενος, ἀνεκήρυξεν εἰς πάντας τὰ μέγιστα τὰ μεγάλα πατρὸς θαύματα.

Βεβαιότατα καὶ ὁ λόγος θέλει μείνῃ κολοβός, καὶ τὸ κοινὸν τῆς Ἐκκλησίας θέλομεν ζημιώσῃ, ἂν σωπήσωμεν τὰ θαύματα ὅπως ἔγιναν εἰς τὸν τρυφιστὴν τὸν βεβροαιῶν· ἐπειδὴ ὡς ἐξ ἀρχῆς αὐτὸς πολέμιος ταύτης τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ αὐτῶν ταῦτα, τῆς ἐγένεν ὑπερὸν καὶ φίλος καὶ μαθητὴς· καὶ τέλος πάντων, καλῶς καὶ γνησίως πρὸς αὐτὴν ἔχοντας, πρὸς τὸν Θεὸν ἐξεδήμιττε.

Καὶ λοιπὸν ἄς διηγηθῶμεν με' συντομίαν καὶ ἐκεῖνα, καὶ ἄς τὰ βάλωμεν ὑποκάτω εἰς τὰς ὀφθαλμούς καὶ τῶν πσιῶν καὶ τῶν ἀπίστων, καὶ μάλιστα τῶν τῶν σημερινῶν· εὐγενὲς ἦτον ἐκεῖνος, καὶ γνωστικός· ἀλλὰ τὸτο κακῶς καὶ ἀναξίως τὸ ἑαυτὸ τὰ ἐσοχάσθη καὶ ἐπραξε· ὅτι εἰς τὰς ἀρχὰς ἐχρημάτισε μαθητὴς τῷ κακοδανάτῃ Ἀκινδύνῃ εἰς τὴν Πατρίδα τὴν Βέρροϊαν· καὶ ἡ μὲν τῶν γραμμάτων προκοπὴ ὅπῃ ἔλαβεν ἀπὸ ἐκείνου ἐσάδῃ ὀλίγη· ἐπεὶ δὲ μόνον τὰ πρῶτα γραμματικά ἐδιδάχθη παρ' αὐτοῦ· ἔπειν ὁμως ὅλην τὴν πονηρὰν καὶ βρωμερὰν κύλικα τῶν αἰρέσεων· καὶ φανερὰ ἐγένεν ἄλλος Ἀκινδύνος κατὰ τὴν δυσσέβειαν· καὶ κάμπολλα μὲν καὶ μέγιστα πολλὰκις ἤκασεν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, παρὰ τῷ θανματῷ Γρηγορίῃ ἔτι ζώντος· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ λόγου μας ἐδῶ εἰς τὴν Κωνσταντινῆπολιν, καὶ ἀπὸ ἄλλας πατέρας καὶ διδασκάλους πολλὰ πολλὰκις περὶ θείας ἐνεργείας καὶ χάριτος ἐδιδάχθη· ὁμως ὕστερα ἀπὸ ὅλα ταῦτα, ἔμεινε διὰ πάντα ἀναίδητος, προβύλλωντας κατὰ τῆς ἀληθείας πάντοτε θεληματικῶς τα, τὴν κακὴν τὴν φιλονεικίαν καὶ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀντίστασιν· εἰς τόσον ὅτι τάχα καὶ ἐγγραφὴ καὶ λόγους ἐσύνδετε καὶ βιβλία κατὰ τῆς εὐσεβείας, μὴν ἡξεύρωντας, διὰ νὰ εἰπῶ ἀποσολικῶς, μὴν ἡξεύρωντας, καὶ αὐτὸς, ὡς ὁ εἰκός τα διδάσκαλος, μήτε αὐτὸ λέγει, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιῶται· ἀλλ' ὁμως, ἔμελλε πάντως νὰ μεταπλάσῃ καὶ τὸν ἡθεῖα δεξιὰ, μετὰ μεγάλα ταῦτα θαύματα τῷ Γρηγορίῃ· καὶ μετὰ τὰς σωματικὰς ἐνεργείας, νὰ τῷ θεραπεύσῃ ἀντάμα καὶ τὴν ψυχὴν· τὰ ὅποια ἐσάδῃσαν, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Θαῦμα δέκατον τρίτον. καὶ ιδ'. καὶ ιε'.

Παιδίον ἀρσενικὸν εἶχεν ἄτος· τὸτο ἔπεσεν εἰς ἀρρώστια βαρυτάτην, καὶ συντόμως ἐκινδύνευσεν εἰς θάνατον· ἐκείτετο λοιπὸν ἀπηλπιμένον κατὰ ἀπὸ ὅλας, καὶ ὅλον ἕνα ἔπνεε τὰ λείδια· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἄτος ὁ τζυμισχὴς καταβυθισμένος ἀπὸ μιᾶς εἰς τὴν λύπην, ἐπιραμέριζε μὲν ἀπὸ ἐκεῖ ἔμπρός, μὴν ὑποφέροντας νὰ βλέπῃ τὸ φίλτατον τέκον τα νὰ ἀγωνίζεται τοιούτης λογῆς, καὶ νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὴν ψυχὴν, καθίζει δὲ εἰς κάποιον μέρος τῆς οἰκίας χωριστὰ μόνος τα, καὶ ἀκουμβίζωντας τὴν δεξιὰν τα εἰς τὰ γόνατά του, καὶ ἐπάνω εἰς τὴν δεξιάν τα ἀκροβάντας τὴν κεφαλὴν τα, καθὼς ὡς ἐπὶ τὸν πλεῖστον οἱ λυπημένοι συνηθίζουσιν νὰ κάμνουν, ἔλεγε ψιθυρίζων-

ζώντας μόνος τα, τῶρα, ἀνίσω, καθὼς λέγασιν ὁ Γρηγόριος, ἔκανε θαύματα, καὶ ἐδύνατο νὰ χαρίσῃ τὰ παρόμοια ἀνέλιπτα, ἤθελε δειξῇ τὸτο καὶ εἰς ἡμᾶς, ἐκπαύωντας τὸν ἴψον μα ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον· ταῦτα μὲ σφοδρὰ καὶ μεγάλην ἀσυμῖαν καὶ λύπην συλλογίζόμενος, καὶ δοκιμάζωντας περισσύτερον, παρὰ δεόμενος, ἐκεῖ εὐδύς, ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀσθενίαν, κλέπτεται καὶ ἀπὸ ὕπνου· καὶ ὁ ὕπνος τῷ δείχνει εὐδύς τὸν θείον Γρηγόριον (ὡς τὰ κανὼν θαύματος) ἐνδεδυμένον τὴν ἀρχιερατικὴν εὐσχήνην· καὶ εἰς ἐκείνον, ὅπως μήτε ἐπαρκαλέσσε, μήτε ἐπίστευσεν ἀκόμα, μετὰ πολλὴν φιλικήν φροντίαν λέγει τοιαυτῶς· ἤλθωμεν καθὼς βλέπεις, ἐπεὶ δὲ μᾶς ἐκάλεσας· ὁ δὲ τζυμισχὴς καὶ τὸν ὀλίγον ἐκείνον τινάζωντας ὕπνον ἀπὸ τὰς ὀφθαλμούς τα, τρέχει παρευδύς εἰς τὸ ψυχομαχεῖν παῖδιον, καὶ τὸ εὐρίσκει, ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν θάνατον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν βαρυτάτην ἀρρώστιαν ἐλεύθερον, μετὰ τῷ φανέντος τὴν θείαν καὶ παράδοξον δύναμιν· τὸ θαῦμα τὸτο τοιούτης λογῆς γενόμενον τὸν ἔκαμε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ δεχθῇ τὰ εὐτερεῖα δόγματα, καὶ νὰ γένῃ φίλος καὶ αὐτῆς, καὶ τῷ Γρηγορίῃ τῷ μεγάλῃ προστάτῃ ταύτης, ἀπὸ ἐκεῖ ὅπῃ ἦτον ἐχθρός· καὶ ὁ μόνον τὸτο· ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐναντίων τὸν ἀρμάτωσε, καὶ λαμπρὸν πολέμιον τῆς πλάνης τοῦ Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου εὐδύς τὸν ἀνέδειξεν· ὅθεν καὶ ἐκατάκαυσεν ὁσα πρότερον κατὰ τῆς ὁρθοδοξίας ἔγραψε, καὶ ὁμολογώντας ἀπταίστως τὴν ὑγιὰ πίσιν, μετὰ αὐτὴν καλῶς τὸν βίον τετελείωσε.

Δὲν περὶ αἰρὸς πολλὸς μετὰ τὸν θάνατον τῆς, καὶ πάλιν τὸ ἴδιον παιδίον ἀρρώστῃ βαρέως, καὶ ὁμοίως κινδύνευσεν εἰς θάνατον, καθὼς καὶ προτίτερα· καὶ ἐπεὶ δὲ βοήθειας ἐλπίς δὲν ἐφαίνετο παντελῶς, καταφεύγει καὶ πάλιν διὰ προσευχῆς ἡ μήτηρ εἰς τὸν συνηθισμένον τῆς ἱατρῶν, καὶ τὴν ἐκεῖνα βοήθειαν μετὰ κατάνυξιν καὶ δάκρυα ζητεῖ· καὶ ἐκεῖνος εὐδύς ἔδραμε, χωρὶς καμμίαν ὑπέρβειν καὶ ἀναβολὴν καιρῷ· καὶ φανὲς εἰς αὐτὴν ἐν καιρῷ τῷ ὕπνῳ, θάρσει, γύναι, τῆς εἶπε· τὸ παιδίον σε δὲν ἀποδαίνει· καὶ ὁ λόγος εὐδύς ἔργον ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ἐν ταυτῷ καὶ ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀρρώστια ἀπεδιώχθησαν, καὶ ὅλον ὑγιὲς ἀπεκατέστη τὸ παιδάριον.

Ἀς προσδέσωμεν καὶ τρίτον θαῦμα τῷ ἁγίῳ ἀκολούθως, ὅπου ἔγινε καὶ αὐτὸ εἰς τὸν οἶκον τῷ τζυμισχῇ, διὰ νὰ μάθωμεν καλλιτέρα, πῶς ὁ μιμητὴς τῷ Χρυσῷ, ἀνταμίσβει πλασιοπάροχα τὰς πράξεις ἐχθρῶς καὶ πολέμιος, καὶ ὕστερ' αὐτῶν τῷ ἑγὼν φίλοι.

Ἡσθένησεν ἡ ἀδελφὴ τῆς γυναικὸς τα· καὶ ἡ ἀδελφεὶα ἦτον φοβερά, καὶ ἀπέβλεπεν εἰς θάνατον· λοιπὸν ἡ ἀδελφὴ ἀπηλπισμένη ἀπὸ

ὁπὸ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα, ἀπεφάσισε νὰ καταφύγῃ εἰς μόνην τὴν θεῖαν βοήθειαν· καὶ λοιπὸν εὐγαίνεσα ὡς ἔλαχεν εἰς καιρὸν νυκτὸς ἀπὸ τὴν οἰκίαν τῆς μόνῃ, τρόπον τινά, ὥσταν μεθυμένη ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς ἀδελφῆς, καὶ ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῶ πάθος, ἔτρεχεν ἀπὸ τὸ μέσον τῆς πόλεως, ὡς ὅτῃ, ὅσοι ἔλαχον νὰ τὴν ἀνταμώσων εἰς τὸν δρόμον, ἐνόμισαν, πῶς εὐγίκεν ἀπὸ τὰς φρένας τῆς· ἐκεῖνι δὲ ἐπῆγεν εἰς τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο μοναστήριον, τὸ ὁποῖον πελαιόθεν ὀνομάζουσι Χώραν, δὲν ἤξεύρω, ἢ τὴν χώραν τῶν ζώντων ἐνοσάντες δηλαδὴ τὸν Χριστὸν, ἢ τὴν χώραν αὐτῆς τῆς ἀχωρήτης Χριστῆ, τὴν παρθένον λέγω καὶ Θεομήτορα· καὶ ἀφ' ἧς ἐδεῖται ἐκτενῶς τῷ Χριστῷ, καὶ μετὰ πολλῶν δακρύων, τὸν ἐπαρακάλεσε διὰ τὴν ἀδελφὴν τῆς, ἐγύρισεν εἰς τὸν οἶκόν τῆς· ἐπειδὴ δὲ ὁ θάνατος κατ' ὀλίγον ἀναμφιβόλως ἐπλησίαζεν εἰς τὴν γυναῖκα, τὸν Γρηγόριον καὶ πάλιν ἐκάλει ἡ ἀδελφὴ, καὶ τὴν μετ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς μεγάλην τῷ Χριστῷ δύναμιν· ὃ δὲ παρευδύς ἐφάπτετο ἀκολουθῶντας τὸν Χριστὸν, καὶ φανείς εἰς καιρὸν ὕπνε εἰς τὴν γυναῖκα. Ἰδὲ λέγει καθὼς βλέπει ἡλθαμεν εἰς τὰ λόγια σου, ἐπειδὴ ἐκάλεισας καὶ ἡμᾶς· πλὴν καὶ τῷτο ἤξευρε, ὅτι κατὰ τὸ παρὸν δὲν θέλει ἀποδάνῃ ἡ ἀδελφὴ σου· ἡ δὲ γυναῖκα ἠρώτησε· καὶ ποῖος εἶναι τάχα αὐτός, ὅτῃ καὶ σὺ τὸν ἀκολουθεῖς· ὁ κοινὸς δεσπότης πᾶν ἀπάντων εἶναι ὁ Χριστὸς (τῆς ἀπεκρίθη ὁ ἱερεὺς Γρηγόριος) ὅτῃ κατοικεῖ, λέγει, τὸ μοναστήριον ἐκεῖνο τῆς Χώρας.

Ταῦτα ἡ γυναῖκα εἰς τὸν ὕπνον τῆς ἀκῆσασα, εὐδύς ἐξύπνησε θαυμάζουσα· ἀφ' ἧς δὲ εἶδε τετελειωμένους μετ' ὅσον καὶ πραγματικῶς τὰς μουσικὰς ἐκείνας καὶ θείας λόγους, ἐμεγάλυνε τὸν Χριστὸν, συμφώνως μετ' τὴν ἀδελφὴν τῆς, καὶ ἀνεκέρυττε καὶ τὸν ἐκεῖνα μέγα θαυμάζοντα.

Εἴνα θαῦμα τῷ μεγάλῳ τέτῳ θέλω διηγηθῶ ἄκομα, διὰ νὰ τὸ βάλῃ αὐτὸ ὥσταν μίαν χρυσὴν Κορωνίδα εἰς τὰ προλαβόντα διηγήματα, καὶ ἔτω νὰ τελειώσω τὸν λόγον, ἀφῆλθοντας τὰ περισσώτερα εἰς τὰς ἐδικὰς μας τέτῃς σοφὰς, ὅτῃ τὰ περιγράψωσι καὶ τὰ λογογραφῶσιν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνωθεν· καὶ προτιότερα, καὶ περισσώτερον ἀπὸ τὰς ἄλλας εἰς τὸν ἐδικὸν μας ἀδελφόν, ὅτῃ συγγράφει ἄριστα ἐκεῖνα εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν, ὡς τὰς πολλὰ πλετισμένους ἀπὸ δύναμιν λόγων, καὶ ἀπὸ τῆς σοφίας τὰ καλὰ· ἀπὸ τὸν ὁποῖον καὶ ἡμεῖς ἐδέχθημεν τὰ προειρημένα, καὶ καθὼς ἠμπορέσαμεν, τὰ ἐσυνάψαμεν μετ' τὸν βίον τῆς ἀγίας, διὰ νὰ μὴ τὴν καὶ λυπήσωμεν πολλοὺς, ἀφῆλθοντες κατὰ τῷτο ἀτελῆ τὸν λόγον· εἶναι δὲ αὐτὸ τοῖτο.

Θαῦμα δέκατον ἕκτον.

Εἶνα ἀπὸ τὰς μοναχὰς τῆς ἱερᾶς Λαύρας τὰ ὅσα Αἰθανασία, ἀνδραπος μοναχῆς τέλειος, τὴν ἡσυχαστικὴν ζωὴν προτιμήσας, καὶ ἔξω ἀπὸ ἑνός, ἢ καὶ δύο εἰς ὅλας τὰς ἄλλας πάντοτε σχεδὸν ὡς αὐτὸς ἀδελφώτης, ὡς ἐγκλειστος, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐκτενῶς ἐπαρακάλει τὸν Θεόν, νὰ τὰ ἀποκαλύψῃ περὶ τῆς θείας Γρηγορίας, εἰς ποῖαν κατάστασιν εὐρίσκεται ἐν Οὐρανοῖς, καὶ μετ' ποῖας ἀπὸ τὰς θαυμάσιων τῶν ἐσυναρτίσθησεν· αὐτὰ παρακαλῶντας πολὺν καιρὸν, ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν ὄραμα βλέπει τοιοῦτον· τὰ ἐφάνη, ὡςταν νὰ ἦτον εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, καὶ ἔσπεκε μέσα εἰς τὸν περιβήτητον Ναὸν τῆς ἀγίας Σοφίας (καὶ μετ' ὅλον ὅτῃ μὴδὲ ἐπῆγε ποτὲ τὰ εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, ἠδὲ εἶδε ποτὲ μετ' τὰς ὀφθαλμούς τε ἐκεῖνον τὸν Ναόν). Σύνοδον δὲ ἀγίων πατέρων ἔβλεπε συναγμένην εἰς τὸ μέσον τῆς Ἐκκλησίας· καὶ οἱ πατέρες ἦσαν, ὁ μέγας Αἰθανάσιος· ὁ Οὐρανιστάτωρ Βασίλειος· ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος· ὁ Νύσσης Γρηγόριος· ὁ Ἀλεξανδρείας Κύριλλος· καὶ ἀνάμνησιν αὐτῶν, καὶ ὅλη ἡ λοιπὴ τῶν θεολόγων ἀγία πληθὺς· τέτων λοιπὸν διαλεγόμενων, ὁ ὅσιος ἐκεῖνος ἔβανε μεγάλην προσοχὴν, καὶ ἐσήλωνε τὸν νῦν τα δυνάτα, διὰ νὰ καταλάβῃ περὶ τίνος ἦτον ἡ διάλεξις, πλὴν μετ' ὅλην ἐκείνην τὴν τόσων προσοχὴν, τίποτας δὲν ἤκουσεν. ἐπειδὴ δὲ ἐφαινότο πῶς νὰ ἐφάσταν εἰς τὸ τέλος τῶν λόγων, καὶ ἦτον χρεῖα νὰ κάμνῃ καὶ συμπέρασμα, μετ' ἁποῖαν ἀπόφασιν, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Συνόδων, τότε καὶ ὁ ἀσκητὴς ἐκεῖνος ἤκουε κοινῶς ὅλας τὰς παρόντας Πατέρας, ὅτῃ ἔλεγον ἀδύνατον εἶναι νὰ λάβῃ τὸ κύρος ἢ ὑπόθεσις ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ νὰ ἀποφασίσαν οἱ παρόντες τὰ δόξαντα, ἀνδὲν εἶναι παρὼν εἰς τὴν Σύνοδον, καὶ εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς, καὶ Γρηγόριος ὁ τῆς Θεσσαλονικῆς πρόεδρος· καὶ λοιπὸν ἐξέλθεται ἀπὸ τὴν Σύνοδον, ἕνας ἱεροδιάκονος, διὰ νὰ τὸν κράξῃ νὰ ἔλθῃ καὶ ἐκεῖνος εἰς τὴν ἱερὰν Σύνοδον.

Ἀπελθὼν δὲ ἐκεῖνος ὑποσφραῖ μετ' ὀλίγον, λέγωντας, πῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ πλησιάσῃ τις εἰς αὐτόν, καὶ νὰ τὸν ὁμιλήσῃ, ἐπειδὴ, λέγει, σέκει κοντὰ εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον, καὶ καλεῖται μόνος μετ' ὀλίγον τὸν Βασιλέα· οἱ δὲ πατέρες τὸν ἐπρόσβαζον καὶ πάλιν νὰ ὑπάγῃ, καὶ νὰ προσμένῃ, ἕως νὰ τελειωθῇ ἡ βασιλικὴ συνουσία, καὶ ὕστερον νὰ τὸν ἀνταμώσῃ, καὶ νὰ τὸν εἰπῇ τὸ ἀπὸ τῆς Συνόδου κάλεσμά· ἐπῆγε πάλιν ἐκεῖνος, καὶ προσμένωντας, κατὰ τὴν προσηγνὴν, εὐρίσκωντας ἀρμόδιον καιρὸν, εἶπε τὰ πάντα εἰς τὸν Γρηγόριον·

ριον· ὅτι, ἀδύνατον εἶναι νὰ κυρωθῶν τὰ εὐρεθέντα εὐλογα ὑπὸ τῆς Συνόδου, μὴ παρά τις τῆς σῆς παναγιότητος.

Ταῦτα ὁ Γρηγόριος ἀκῶσας ἔρχεται εἰς τὴν Σύνοδον· οἱ δὲ πατέρες τῆς Συνόδου βλέποντες τον, ὅπῃ ἤρχετο, τὸν ἐπροσκυβώσαν ὅλοι, καὶ τὸν ὑπεδέχθησαν φιλοφρόνως καὶ μετὰ χαρὰν, καὶ ὡτὰν ἀπὸ τὰς χεῖρας βασιάντες τον, τὸν ἔφεραν, καὶ τὸν ἐκάθισαν ἀνάμεσα εἰς τὰς κορυφαίας, καὶ ἰσοτίμιας ἀγίας τρεῖς ἱεράρχας καὶ θεολόγους, μεταξὺ δηλαδὴ τῶ βασιλείου καὶ Γρηγορίου καὶ Χρυσόστομου, ὡς ἰσοτίμον μετὰ αὐτῶν· καὶ τότε πλέον καὶ τὴν ἀπόφασιν ἔκαμαν· καὶ τὰ δόξαντα τῇ Συνόδῳ ἐκύρωσαν· ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερα ὅτι ἐπικράτησαν καὶ ἐκήρυξαν ἀρετὰ καὶ ἐξαίρετα εἰς δόξαν αὐτῶν καὶ τῆς κοινῆς Ἐκκλησίας· τῷ Χριστῷ, τὰ προαποφασισμένα καὶ βεβαιωμένα ἀπὸ τὰς λόγους αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τὰς λόγους ἐκείνων· ὅτι ἡ ἀπόφασις ἐκείνη, καὶ ἡ ὑπόθεσις ὅλη τῆς Συνόδου ἐκείνης, ἦτοι λόγια, ὅπῃ ἐλέγοντο ἀπὸ ὅλης ὁμῆς τὰς ἐκεῖ συναγμένους θεολόγους πρὸς τὸν Γρηγόριον, μετὰ κίποιαν ἱερὰν εὐχαρίστησιν, καὶ εὐφροσύνην ἀπόρρητον καὶ τέρψιν· ἦγαν, ὅτι τὰ κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ αἰτίας ἀπ' αὐτῶν θεολογηθέντα, ὅλα αὐτοὺς τὰ ἐσύναξεν ἀντάμα τὰρ εἰς τὰς ἐσχάτας καιροὺς μετὰ τὴν θείαν χάριν καὶ δύναμιν, καὶ καλῶς τὰ ἐσύναψε, καὶ ὁρθῶς τὰ ἐπεξήγησε καὶ τὰ ἐξέτα, πλάστε, καὶ τὴν ἰσχύον καὶ τὸ κύριον ἐκ θείας πνεύματος ἔδωκεν εἰς αὐτὰ, καὶ τὰς νεοφανεῖς αἰρέσεις μετὰ αὐτὰ θαυμαστικῶς κατέσρεψε καὶ κατήσχυσε, καὶ ὡτὰν ἕνα συμπέρασμα, καὶ ἱερὰν ἐξήγησιν τῶν ἱερῶν ἐκείνων λόγων, τὰς ἐδικὰς τε λόγους ἔκαμεν· ἀφ' οὗ (λέγει ὁ ὁσιος· καὶ ὅλοι ὁμῶς ἐκεῖνοι οἱ θεολόγοι, καὶ κατ' ἕνα ἀπὸ ἐκείνων χωριστὰ) ἐφάνηκαν, πῶς εἶπαν μετὰ πολλῆς τῆς περιχαρείας πρὸς τὸν θῆον Γρηγόριον ταῦτα τὰ λόγια, ἐσυκώδησαν ἀντάμα μετὰ αὐτὸν ἀπὸ τὰς θρόνων των, καὶ τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον διέλυσαν σύλλογον.

Τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ μεγάλα καὶ ὑπερφύσιν θαύματα τὰ κατὰ ἀληθείαν μεγάλα καὶ θαυμαστὰ Γρηγορίου, ὅσα ἐτέλεσε καὶ τελεῖ ἀκατάπαυστα, μετὰ τὴν πρὸς Θεὸν ἐκδήμιάν τε, καὶ τὴν ὄντως μακαρίαν τε κοίμησιν.

Ἀξία μὲν ἀληθῶς αὐτῶ, διὰ τὴν μεγάλην καὶ ἀγγελικὴν πολιτείαν τε, διὰ τὰς θαυμαστὰς ἀγῶνας καὶ ἰδρωτάς τε ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, καὶ διὰ τὰς συχνὰς τε διωγμὰς καὶ τὴν καλλίστην ἐμολογίαν τε, ὀλίγα ὅμως ἀπὸ τοῦ πολὺ πλῆθος ὅπῃ ἐνῆσαν, καὶ γίνονται, καὶ ἐτι ἔχουσι νὰ γίνωνται, ὅσον μόνον διὰ τὸν οὐκ ἐξωμεν τὸ ὅλον ἀπὸ τοῦ μέρους.

Τὰ ὅποια, τόσον πολλὰ θαυμάτων καὶ ποιῶν ἡ θεία χάρις ὑπὲρ φύσιν ἐνεργεῖ, ὅχι ὡς νομίζω διὰ κέρδος καὶ αὐξάνει ἐκεῖνου, ἀλλὰ τὸ περισσώτερον διὰ νὰ δεῖξῃ καὶ νὰ βεβαιώσῃ τὸν ὁρθὸν λόγον τῆς εὐσεβείας, ὅπῃ ἐπολεμήθη μὲν, καὶ ἀκόμα σήμερον πάρα ποτὲ πολεμεῖται, ἀπὸ τὰς κακὰς καὶ πολυκεφαλῆς ταύτας αἰρέσεις, ἐσηρίχθη δὲ ἀπὸ ἐκείνων, καὶ ἀνεκλήρυχθη πολλάνικα, καὶ εἰς τὰς πλησίον, καὶ εἰς τὰς μακρὰν, καὶ εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, μετὰ τὴν δύναμιν τῇ ἐν αὐτῷ κατοικῶντος θείου πνεύματος· ὅθεν ἀποστολικῶς καὶ τατοῦ ὁφθόγγος ἐξῆλθεν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ εἰς τὰ πέλαγὰ τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶ· ἀγαθὰ καὶ τὸ κακὸν ταῦτο παραβλάσθημα ἐκείνων, οἱ ἐσχατοὶ λέγω ταῦτοι καὶ ἀκίκαδοι τῷ πονηρῷ συστήματος τῆς πλάνης, ἐπειδὴ προαιρῶνται νὰ μένωσιν ἀκόμα μέσα εἰς τὴν παλαιὰν τῆς πλάνης καὶ τὴν νυκτομαχίαν ἐκείνην, καὶ ὡτὰν ὁ τυφλὸς ψηλαφῶσι τοῖχον, κατὰ λέγει ὁ προφήτης Ησαΐας, καὶ δὲν ἡμπορεῖσιν οἱ ἄδελφοι νὰ ἀντιβλέψουν εἰς τὸ μέγα τοῦτο φῶς τῶν τῶ ἀγία θαυμάτων, καὶ τὸν τῆς ἀληθείας Ἡλίον· πρὸς τοὺς ὁποίους φαίνεται μοι, πῶς ἀρμόζει νὰ εἰπῇ τινὰς δικαίως τὸ θεσποτικὸν ἐκεῖνο λόγιον εὐγνώμονας ὀλίγον τί, ὅτι „ἐάν σημεία καὶ τέρατα ἴδῃτε, ἢ μὴ πιστεύσῃτε· τόσον πολλὰ φιλονεικῶσι νὰ υπερβαίνωσι καὶ τὴν ἀπιστίαν τῶν Ραββίων, οἱ νέοι καὶ ἀλλόκοτοι τῆς εὐσεβείας ταῦτοι πολέμιοι· ὅτι ἐκεῖνος τότε ὁ Χριστὸς ἀνείστη, ὡτὰν ὁ πᾶς δὲν ἐδύνατο νὰ τὸν πιστεύσῃ διὰ θεὸν ἀληθινόν, χωρὶς νὰ εἰδῇ σημεῖα· „ἐάν, λέγει, μὴ σημεία καὶ τέρατα ἴδῃτε, ἢ μὴ πιστεύσῃτε· ταῦτοι δὲ, καὶ μετὰ ὅλον ὅπῃ βλέπεν τὸν Χριστὸν, ὅπῃ ἐκτελεῖ θαυμαστὰς δυνάμεις καὶ σημεία, καὶ χαρίσματα ἱαμάτων, διὰ τὰ μεγάλα τούτου „ἐδικὰ τε θαράποντος, ὅμως δὲν πιστεύουσιν οἱ τάλαντες· τετύφλωκε γὰρ „ αὐτῶν, φησι, τὰς ὀφθαλμούς (ἡ κακία αὐτῶν δηλαδὴ,) καὶ πεπῶ „ ρωκεν αὐτῶν τὴν καρδίαν· καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὄντως ἢ βλέπα „ σι· καὶ ὡτὰ ἔχοντες ἐκ ἀκῶσιν.

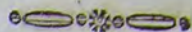
Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν, ἐπειδὴ ἐκ προαιρέσεως θέλει νὰ εἶναι τυφλοὶ, ὡς τὰς ἀφήσωμεν νὰ χαίρωσιν τὸ σκότος τῆς πλάνης των· διατὶ, ἀγαθὰ καὶ τὰρ δὲν θέλουν νὰ ἴδωσιν τὰς μεγάλαις ταύτας δυνάμεις καὶ τὰ ἔργα, ἀλλ' ὅμως θέλει ἔλθῃ ἐκεῖνη ἡ ἡμέρα, νὰ ἴδωσιν τὸν μέγαν τῆτον, εἰς αἴρα, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, ἀρπαχόμενον, ἀντάμα μετὰ τὰς ἀγγέλους καὶ τὰς ἰσοθέους ἀνδράς· εἰς ἀπάντησιν τῷ Κυρίῳ, καὶ ὡς ἥλιον, λάμποντα, κατὰ τὸν λόγον τῶ πρώτου καὶ μεγάλου Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης· καὶ οὐ μὴ πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμενον· καὶ

βέβαια δέλουν τὸν ἰδὴ τότε δεδοξασμένον, ὅσον διὰ τὴν καταλάβουσι τοῦλάχισον, ἐκείνον ὅπου τὰρὰ δὲν δέλουν νὰ πιστεύσουν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τὸν ἐμπαίζουσιν· ἐπεὶ καὶ τὴν δόξαν γραφὴν ἀκούω ὅπου λέγει καθαρά διὰ τοὺς σαυρωτάς τοῦ Χριστοῦ, ὅφονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

Σὺ δὲ ὦ μακαρία καὶ κατὰ ἀλήθειαν σεβασμία, καὶ περιπόριτε Κεφαλὴ, τῆς ἡσυχίας τοῦ κράτος, τῶν μοναζόντων ἡ δόξα· τὸ κοινὸν τῶν θεολόγων καὶ πατέρων καὶ διδασκάλων ἐγκαλλώπισμα· τῶν ὑποσώλων ὁ συναγωνιστής· τῶν ὁμολογητῶν καὶ μαρτύρων ὁ χωρὶς αἵματος ζηλωτής καὶ σεφανίτης καὶ λόγιος καὶ πράγματις· ὁ τῆς εὐσεβείας ἀθλητής καὶ σερατηγός καὶ ὑπέρμαχος· ὁ τῶν δόξων δογμάτων ὑψηλός ἐξηγητής καὶ διδάσκαλος· ὁ τῆς ἀδελφείας καὶ πολυθέου ταύτης πλάνης τῶν διαφορῶν αἰρέσεων ἀναιρέτης ὁξύτατος· ὁ τῆς κοινῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας προστάτης καὶ φύλαξ καὶ σωτὴρ, ὕψιστος ἐκ τῶν πρώτων καὶ μόνον σωτήρ, σὲ ὀνομάζω ἀκόμα καὶ σῶμα καὶ γλῶσση καὶ ψυχὴ ταύτης καὶ νοῦν· νῦν ὁμοῦ ἱερώτατον, καὶ ὑψηλότατον, καὶ θεοειδὲς ἐξάπαντος καὶ δόξαν· καὶ κεφαλὴν, μετὰ τὴν πρώτην καὶ ὑπὲρ φύσιν καὶ κοινὴν κεφαλὴν τῶν πάντων Χριστῶν· καὶ λόγων καὶ σοφίας ταμείον· καὶ δαυμαστῶν χαρίτων ἄθροισμα· καὶ παιδευτὴν ἄκρον τῆς ἀρετῆς· καὶ γνώμονα τῆς θεολογίας, καὶ κανόνα δογμάτων· καὶ φιλοτιμίαν ἐξαίρετον τῇ Θεῷ πρὸς ἀνθρώπους· καὶ κοινὸν ζολισμὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· καὶ πᾶν εἶτι δόξαν καὶ ὑψηλὸν καὶ σεβάσιμον, σὺ λοιπὸν καὶ τὰρὰ ὅπως μετέστις πρὸς τὸν Χριστόν, ἐποπτεύεις μὲν βέβαια ἐκκινῶν τὴν ποίμνην σε, καὶ τὴν κοινὴν Ἐκκλησίαν τρανώτερον, ἐπεὶ δὲ καὶ ἀβυσσῶς διαφορᾶς θεραπεύεις, καὶ μετὰ τὰς λόγους σε τὰς τελευταίους, καὶ τὰς αἰρέσεις ἀποδιώκεις, καὶ ἀπὸ διαφορᾶς πάσης καὶ συμφορᾶς τῆς ἐλευθερώσεις· ὅτι ποτε δὲν δέλεις ἀληθιμονήσεις τὴν ἰεράν ἐκείνην ἐπιστήμην, καὶ τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ἀγῶνας καὶ ἰδρωτάς σου, μετὰ τοὺς ὁποίους ἀντάμα ζῶν μετὰ ἡμᾶς, ὡς ὑπερκόσμιος ἐστράφης, καὶ ἡξύνθης, καὶ τελειώθης ὑπερφυῶς συνεδόξασαι.

Ἀλλὰ δέξαι, παρακαλῶ, εὐμενῶς καὶ τὸν ἡμέτερον τῶτον λόγον, ὅπου ἐτυραννήθης ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πρὸς σὲ πόθου μας, καὶ ἐτόλμησε νὰ ἐπιχειρηθῇ τὰ ὑπὲρ δύναμιν· καὶ δέλεις τὸν δεχθῆναι, εἶμαι βέβαιος, ἐπαινώντας ἐν ταυτῷ καὶ τὴν φιλικὴν καὶ τὸ κατὰ δύναμιν· καὶ ὅτι τέλος πάντων τὰρὰ, δὲν ἐκινῆκαμεν ἕτε ἄκαιρα, ἕτε περιττῶς, εἰς τὸ λέγειν καὶ γράφειν, ἂν καὶ ποτε ἄλλοτε ὅπως ἴσως ἐκινήθῃμεν, καθὼς τάχα σὺ ἡδύτης εἰπῇ· δέξαιλέγω τὸν λόγον τῶτον, καὶ παῦσι τὴν καταιγίδα τῶν διαφόρων·

φέρων καὶ πολλῶν τέτων παθῶν καὶ πειρασμῶν, ὅπως κορυφώνεται τὸν πολλὰ, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προξενεῖ τρικυμίαν καὶ ζάλην, ἡ τέλος πάντων θέλησαι, νὰ μᾶς λυτρώσῃς ἀπὸ τὰ παρόντα λυπηρὰ καὶ ἐπώδυνα, μετὰ τὰς καλὰς ἐκείνας ἐλπίδας, καὶ τὴν ἐλπίζομένην μακαριότητα καὶ ἀνάπαυσιν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὃ ἡ δόξα καὶ κράτος σὺν τῷ ἀναρχῷ πατρὶ, καὶ τῷ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

A' M H' N.

„Ὡς με ἐνίσχυσαι κλεινὴ τὸν βίον σου ἐκφράσαι, ὣς ἀπομιμήσασθαι ποίησον ταῖς εὐχαῖς σε, ὥς ἀφθαρσίας τύχοιμι, ἔνθεν τὴν κλήσιν φέρων.

1783. Γελίε 15.

Η ἀγία μας Ἐκκλησία ἡ Ἀνατολική, ὅλη κοινῶς τὴν σήμερον, δὲν ἔχει καμμίαν ἀμφισβολίαν, περὶ τῆς ἀγιότητος τῆς θεῆς τῆς Γρηγορίας, δηλαδή τῆς Παλαμᾶ.

Ὅτε ἀναγινώσκεται καὶ ψάλλεται τὸ ἅγιον Τριῶδιον, εἰς ἐλα ἐκεῖνα τὰ κλίματα τῆς οἰκουμένης, καὶ ἡ τότε ἀγιότης παρρησιάζεται καὶ κηρύττεται, μετὰ τὴν ἱερὰν αὐτῆς ἀκολουθίαν, ὅπῃ ἐκεῖ μετὰ περιέχεται.

Κατὰ μέρος ὅμως τινές, καὶ μάλιστα ὅσοι πλησιάζουσιν καὶ συναναφέρονται μετὰ τὰς ἐδικὰς τὰς ἀσπόνδους ἐχθρὰς τὰς Δυτικὰς, καὶ ἀπὸ τὰς θολερὰς νύκτας ἐκεῖνων ποτίζονται, οἱ τοῖστοι πάντα δὲν λείπουν. ἢ νὰ βλασφημῶν ἴσα μετὰ ἐκείνης πρὸς αὐτὸν, ἢ τῆς ἀρχῆς νὰ τρέφουσι ψυχρὰς ἀμφισβολίας καὶ δισαγωγὰς περὶ τῆς αὐτῆς ἀγιότητος· καὶ διὰ τὸ ἓνα μέρος, καὶ διὰ τὸ ἄλλο, ὁ βίος τε εἶναι ἱκανὸς διδάσκαλος, εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐκεῖνος νὰ ἐλκύσῃ εἰς ἐπίγνωσιν, καὶ τότε νὰ ζηρήσῃ εἰς τὴν Πέτραν τῆς ἀληθείας· δὲν μοι ἐφάνη ὅμως περιττὸν, ὁ δὲ ἀσύμφορον, μάλιστα καὶ ἰσχυρότατον τὸ νομίζω μέσον, διὰ νὰ φράζονται τὰ ἀπύλωτα ζώματα τῶν ἐχθρῶν τε, νὰ προσέσω κοντὰ εἰς τὸν πανδαύμασον βίον τε, καὶ τὴν συνοδικὴν ἀπόφασιν, ὅπῃ ἔκαμιν ἡ Ἐκκλησία διὰ τὴν ἐορτάζουσαν κοινῶς ὡς ἁγίως, εἰς τὴν ὁποίαν, καὶ ἡ ἀγιότης αὐτῆς καθαρῶτα φαίνεται, καὶ ὅτι δὲν ἐγένον ἡ ἀπόφασίς τε ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν μετὰ τυφλὴν κρίσιν, ἀλλὰ μετὰ πάρα πολλὴν ἐξέτασιν καὶ ἀκριβείαν, καὶ ὅταν νὰ εἰπῇ τινὰς ἀπὸ μίαν κάποιαν βίαν Οὐράνιον· ἐγένετο δὲ ἡ ἀπόφασις ἐξ αἰτίας τοιαύτης, καθὼς εἰς τὸν Τόμον τῆς Ἀγάπης τῆς ἱερᾶς Δοσιθέου, φαίνεται.

Ἐπὶ τῆς Πατριαρχίας τῆς ἐν ἁγίοις Φιλοθέου τὰ τε, ἐξάτη εἰς τὴν ἱερὰν Λαύραν τῆς Ἀθῶνος, ἕνας κάποιος ἱερομόναχος, Πρόχρος, ὁνομαζόμενος τὸ ἐπὶ κλῆρον Κηδώνης· ὅτος ἐγνωρίσθη, πῶς ἐφρόνει τὰ τοῦ Βαρθολαίου καὶ Ἀκινδύνου, καὶ ἐτι χειρότερα ἀπὸ ἐκείνης καὶ δυσσεβέστερα· ὅθεν ἀποδιωχθεὶς ἀπὸ τῆς ἐκεῖ πατέρας φεύγει εἰς τὴν Κωνσταντινῶπολιν· ἐκεῖ δὲ εὐρισκόμενος γράφει πρὸς τὸν καθηγόμενον τῆς Λαύρας ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ὁποίαν περιέκλεισε μὲν καὶ ἄλλας πολλὰς κομπολογίας καὶ φλυαρίας καὶ συκοφαντίας, ἔγραψε δὲ καὶ ἀνείδεικε τὰς Δαυριώτας ἀκόμα καὶ διὰ τὸ, δηλαδή ἐπειδὴ ἐώρταζον ὡς ἅγιον τὸν ἱερὸν Γρηγόριον, χωρὶς τὴν Πατριαρχικὴν ἀδειαν, καὶ ὅτι ἀπὸ αὐτοῦ ὁ Πατριάρχης λέγει δὲν τὸν ἐορτάζει εἰς τὴν Κωνσταντινῶπολιν· Τὰυτα οἱ Δαυριῶται, ὅμως καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἀθέτας ἀνέσεις καὶ βλασφημίας, ἐδήλωσαν εἰς τὸν Πατριάρχην διὰ κοινῆς ἀναφορᾶς· ὅθεν εἰς τὴν Σύνοδον, ὅπῃ ἔκαμε χρεῖα νὰ γένῃ, διὰ νὰ ἐξετασθῇ τὰ αἰρετικὰ τὰ Κηδώνη καὶ βλασφημίας, ἐδημιόγησε καὶ ἀπεφάσισε κοινῶς μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων,

ρέων, καὶ δύο Πατριαρχῶν τὰ τε Ἀλεξανδρείας καὶ τὰ Γεροσολύμων, κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα, καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς Γρηγορίας, διὰ νὰ ἐορτάζηται κοινῶς εἰς ὅλην τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν· τὰ ὅποια ἡμεῖς ἐκ τοῦ ἑλληνικῆς μεταφράσαντες, γράφομεν ἐδῶ πρὸς τελείαν εἰδήσιν καὶ πληροφορίαν τῆς αὐτῆς ἀγιότητος.

Δημιγόρια τῆς Πατριαρχίας καὶ ἀποφασίς Συνοδική.

Επειδὴ δὲ κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα, καὶ τὸτο ἔλεγεν εἰς τὸ γράμμα ὅπῃ ἐξεῖλεν εἰς τὸν ὁσιώτατον καθηγόμενον, ἦγον περὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἱερᾶς Γρηγορίας, πῶς τάχα ἡμεῖς δὲν ἐγράψαμεν εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος, διὰ νὰ ἐορτάζηται· ἐπειδὴ ἄτε ἡμεῖς ἐδῶ δὲν τὸν ἐορτάζομεν, διὰ τὸ κρῖνομεν ἔυλογον νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τήτου τὰ πρέποντα καὶ ἀκόλαθα.

Ἐγὼ τὸν ἱερὸν Γρηγόριον, καὶ ἀπὸ τὴν θάυμασθον ἐκείνου καὶ ἰσάγγλον πολιτείαν τε, καὶ ἀπὸ τῆς μεγάλης ἀγῶνας, ὅπῃ ἠγωνίσθη κατὰ τῶν παθῶν καὶ τῶν δαιμόνων, καθὼς ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ τὸν ἠξέσω, ἀπὸ τὴν μακρὰν καὶ πολυχρόνιον συναναστροφήν, ὅπῃ εἶχα μετὰ ἐκείνου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς κόπης καὶ ἀγῶνας ἀκόμα, ὅπῃ ἠγωνίσθη γενναίως, διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Χριστῆς, καὶ εὐαγγελικῶς τὴν ἐποίμανε, ζηρῶντας τὴν, καὶ μετὰ λόγους καὶ μετὰ συγγράμματα καὶ μετὰ διαλέξεις, καὶ μετὰ κάθε λογῆς δύναμιν καὶ τρόπον· δι' αὐτὰ ὅλα, ἅγιον τὸν ἔχω, καὶ τῶν μεγάλων ἐκείνων διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας τῶν θεοφόρων πατέρων κατ' ἀδυνατόν ἐλλείπετον· καὶ μετὰ βεβαιώσαντι τὸν λόγον τὰ ἐγκώμια ὅπῃ ἐγὼ ἔκαμα πρὸς ἐκείνον, μετὰ ὕμνων καὶ κανόνων, καὶ ὁ βίος ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐγὼ συνέγραψα· μάλιστα δὲ ἀκριβῶς εἶμαι πληροφορημένος εἰς τὸτο, καὶ σέβω καὶ τιμῶ τήτον ὡς ἅγιον ἀπὸ τῶν θαυμάτων αὐτῆς· τὰ ὅποια ἐτέλεσε μετὰ τὴν πρὸς Θεὸν ἐκδημίαν τε, κάνοντας τὸν τάφον τῶν ἱμαρτῶν πηγῇ· διὰ τὰ ὅποια θέλωντας νὰ πληροφορηθῶ, ὅχι τάχα, πῶς ἐγὼ νὰ εἶχα ἀμφισβολίαν περὶ τήτων, μη γένοιτο, (ἐπειδὴ ἠξέσω τὴν ζώοντα ἐγὼ, πῶς εἶναι ἀξία, διὰ νὰ ἐκτελῇ τοιαῦτα παράδοξα) ἀλλὰ διὰ νὰ πληροφορηθῶ καὶ νὰ βεβαιώσω τοὺς ἀμφιβάλλοντας εἰς αὐτὰ καὶ ἀπιστῶντας, διὰ τὸτο ἔγραψα εἰς τὸν ἀδελφόν μου τὸν μέγαν οἰκονόμον τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, νὰ ἐξετάξῃ καὶ νὰ εὐρη μερικὰ θαύματα αὐτῆς, καὶ νὰ μοι τὰ γράψῃ· ἐκεῖνος δὲ τὴν ἐντολὴν λαβὼν, δὲν ἠδέλγησε νὰ κάμῃ τὸτο ἄλλως, πᾶρξεν ἑξ ἑσπῶτον ἀμέσως ἐκεῖνας, ὅπῃ εἶχαν τὰ πάθη, καὶ ἱατρύθησαν, καὶ τὰ θαύματα ἀπέλαυσαν, καὶ λαμβάνοντας ἐξ ἐνὸς ἐκάστη ἀπὸ ἐκείνης τῆς ὁμολογίας, πῶς εἶναι ἀληθινὰ τὰ λεγόμενα.

Ε ε

γόμενα, ταύτης λογιῆς ὕπερον ἔγραψε πρὸς με, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὰ, βάνοντας εἰς ταῦτα καὶ ἀξιόπιστος μάρτυρας· ὅχι δὲ μόνον ἐγὼ, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸ ἐμῆ Πατριάρχης (ἄτος ἦτον ὁ κύρ Καλλιστος) ἀκάντας ταῦτα, ἔγραψεν εἰς τὰς ἐπισκόπους, καὶ τὰς λοιπὰς Ἐκκλησιαστικὰς τῆς Θεσσαλονίκης νὰ συζητήσιν Σύνοδον, καὶ νὰ εὐρωσι τὰ πλέον ὀμολογώμενα, καὶ προφανῆ θαύματα· καὶ γραφάντες, καὶ ὑπογράφαντες αὐτὰ, νὰ τὰ ἀποστείλωσι πρὸς αὐτόν· οἵτινες καὶ αὐτοὶ ἔκαμαν τὰ ἴδια. ἐσυνάχθησαν γὰρ μετ' εἰδήσιν καὶ ὀρίσμον καὶ τῆς μακαρίτιδος ἐκείνης καὶ ἁγίας Δεσποίνης τῆς μητρὸς τῆς κρατίσε καὶ ἁγίας ἡμῶν αὐτῶν αυτοκράτορος· καὶ αὐτὰς ἐκείνας τὰς θεραπευθέντας κράζοντες, καὶ μετὰ πολλὴν ἀσφάλειαν καὶ ἀκρίβειαν ἐξ αὐτῶν ἀμέσως τὴν μαρτυρίαν λαμβάνοντες, πῶς εἶναι ἀληθινὰ τὰ περὶ τῶν λεγόμενα, τὰ ἔγραφαν καὶ τὰ ὑπέγραψαν, καὶ πρὸς τὸν πρὸ ἐμῆ Πατριάρχην ἀπέστειλαν αὐτὰ· καθὼς φανερώμεσι τὰ ἴδια γράμματα· διὰ τὸ καὶ ἐγὼ, ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τοῦ Ἀκαταλήπτου κατῆμενος, μακρὰν ἀπὸ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς φροντίδας, λαμπρὰν καὶ μεγάλην ἐορτὴν ἐπετέλουν τοῦ ἁγίου τούτου, κράζοντας ἐκεῖ καὶ τὰς ψάλλας τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς κληρικούς· καὶ τῶρα, ὅπου πάλιν ἐγύρισα εἰς τὸν ὑψηλὸν τῶτον θρόνον, ἐπειδὴ οἱ Λαυριῶται ἀνέφερον εἰς ἡμᾶς διὰ γραμμάτων περὶ τούτου, ἔγραψα πρὸς ἐκείνας, ἵνα πᾶς ὁ βουλούμενος, ἐορτάξῃ τούτῳ κατ' ἴδιον· καὶ τῶρα τούτο λέγω, ὅτι πᾶς ὁ θέλων ἐορτὴν ἐπιτελεῖν τούτου ἀκαλύτως ποιείτω· εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν δὲ τούτου δὲν τὸ ἐκάναμεν, ὅτε εἰς τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας· διὰτὶ ἀκόμα δὲν εἶχα τὸ κοινολογῆσαι εἰς τὴν ἱερὰν Σύνοδον· τῶρα ὅμως ἐδώσαμεν ἀπόφασιν καὶ γνώμην κεινὴν, διὰ νὰ ἐορτάζηται πανταχοῦ τούτο δὲ εἶναι σὺνηδες νὰ γίνεσθαι εἰς τοὺς ἁγίους, ὅπου δοῖται ὁ Θεός· καθὼς ἐγενε καὶ εἰς τὸν ἁγίον Ἀθανάσιον τὸν οἰκαμενικὸν Πατριάρχην· ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς τὸν ἐδόξατε διὰ θαυμάτων, καὶ πρὸ τοῦ ἀκόμα νὰ τὸν κηρύξῃ ἡ Ἐκκλησία, οἱ καλόγηροι τῆς Μοναστηρίου του, ἐπέτελαν εἰς τὸ ὄνομά τε λαμπρὰν ἐορτὴν· καὶ τὴν ἱερὰν αὐτοῦ εἰκόνα ἐφεραν εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν, τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς λιτανείας, διὰ μέσης τῆς πόλεως εἰς χρόνας πολλὰς· ὕπερον δὲ εἰπάσης τὸ καὶ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐορτάζεται· καὶ εἰς ἄλλας δὲ πολλὰς ἁγίας καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, τῶν ὁποίων τὰ λείψανα εὐρίσκονται εἰς πολλὰ τῆς πόλεως μοναστήρια, τὸ γίνεσθαι, καὶ ἐορτάζονται παρὰ παντ, τὰ βελομένα, πρὸ τῆς νῦν γένῃ

γένῃ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀπόφασιν· καὶ λοιπὸν τοῖτον παρόμοιον ἐγενε καὶ εἰς τὸν ἱερὸν Γρηγόριον· διὰτὶ, πῶς ἡμποροῦμεν νὰ μὴ ἔχωμεν ἁγίον καὶ Θεοφύρον, τὸν ὁποῖον τόσον πολλὰ ἐδόξατε ὁ Θεὸς διὰ θαυμάτων, ὥστε ὅπου καὶ εἰς ἄλλας πόλεις μακρυνὲς πολλὰ τὸν ἐορτάζουσιν (ἐπειδὴ σιωπῶ τὴν ἐδικὴν τε Θεσσαλονικὴν) καὶ Νάον εἰς τὴν Καζορίαν εἰς τὸ ὄνομά τε ἀνήγειραν· καὶ εἰς ἄλλας τόπους ὁμοίως τῶ ἐκτελεῖσθαι πανδήμους ἐορτάς· ἁγίον λοιπὸν ἐγὼ τῶτον ἔχω, καὶ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλον, καὶ ἕνα ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐκείνης θεολόγους καὶ Θεοφόρους Πατέρας· ἡ δὲ Σύνοδος, ἀπεδέξατο, καὶ ἐπήνεσε ταῦτα· ἰωζϛ.

Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ἀρχιεπισκόπου
Θεσσαλονίκης τοῦ ΠΑΛΑΜΑ, Δεκάλογος τῆς κατὰ Χριστὸν νομο-
θεσίας, ἥτοι τῆς νέας Διαθήκης.

Εὐτολή Πρώτη.

Κύριος ὁ Θεός σε Κύριος εἷς ἐστίν. ὁ ἐν Πατρὶ, καὶ Υἱῷ, καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, γνωριζόμενος. Πατρὶ ἀγεννήτῳ. Υἱῷ γεννητῷ ἀνάρχῳ, καὶ ἀχρόνῳ καὶ ἀπαθῶς, ὡς λόγῳ. ὃς δι' ἑαυτοῦ, τὸ ἐξ ἡμῶν Χρίστας πρόσλημμα, κέκληται Χριστός. καὶ Πνεύματι Ἀγίῳ. καὶ αὐτῷ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀγεννητῶς, ἀλλ' ἐκπορευτῶς προερχομένῳ. οὗτος μόνος Θεός· καὶ ἕτος Θεὸς ἀληθινός· ὁ ἐν τριάδι ὑποστάσεων Κύριος εἷς. Φύσει, καὶ βελῇ, καὶ δόξῃ, δυνάμει τε, καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς Θεότητος γνωρίσμασι, μὴ διαίρουμένος.

Αὐτὸν μόνον ἀγαπήσεις· καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σε· καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σε· καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σε· καὶ ἔσαι πρὸς τὰ ῥήματα αὐτοῦ καὶ τὰ προσάγματα ἐν τῇ καρδίᾳ σε, εἰς τὸ πράττειν αὐτὰ καὶ με-

μελετᾶν· καὶ λαλεῖν ἐν αὐτοῖς κατ' ἡμέρην τε καὶ πορευόμενον, καὶ κοιταζόμενον καὶ ἀνιστάμενον· καὶ μνησθήσῃ διὰ παντὸς Κυρίᾳ τοῦ Θεοῦ σε· καὶ Φοβηθήσῃ αὐτὸν μόνον, καὶ οὐκ ἐπιλήσῃ αὐτοῦ· ἔδὲ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ· ἔτι γὰρ δώσει σοι αὐτός ἰσχύν, τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημα αὐτοῦ· ἔδὲν γὰρ ἕτερον ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ, ἢ τὸ Φοβεῖσθαι καὶ ἀγαπᾶν αὐτὸν, καὶ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ· ἕτος καύχημά σου· καὶ οὗτος Θεός σου.

Μὴ ἀκούσης τῶν ὑπερκοσμίων Ἀγγέλων τὸ ἀπαθές· καὶ ἀόρατον, καὶ τοῦ ἐκπεσόντος ἐκείθεν τὸ λίαν πονηρὸν, καὶ πρὸς τὴν πλάνην σοφὸν καὶ ὀξύ καὶ παμμήχανον, καὶ ὁμότιμόν τι τούτων τῷ Θεῷ δοξάσης· μὴ ἴδῃς τοῦ Οὐρανοῦ τὸ μέγεθος, καὶ τὸ πολυεῖδες τῆς τούτου κινήσεως, τὸ περιλαμπές τοῦ Ἡλίου, τὴν τῆς Σελήνης Φανότητα, τῶν ἄλλων ἀσέρων τὸ διαυγές, τὸ εἰς ἀναπνοάς τοῦ ἀέρος ἔυχρησον, τῆς θαλάττης καὶ τῆς γῆς τὸ πάμφορον, καὶ θεοποιήσεις τί τῶν τοιούτων. πάντα γὰρ τοῦ μόνε Θεοῦ εἰσι δούλα καὶ κτίσματα, τῷ λόγῳ αὐτοῦ ἐκ μὴ ὄντων γειόμενα· αὐτὸς γὰρ εἶπε καὶ ἐγεννήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ ἐκτίσθησαν· τοῦτον οὖν μόνον τὸν Δεσπότην καὶ δημιουργὸν τοῦ παντός, ὡς Θεὸν δοξάσεις· καὶ πρὸς αὐτὸν δι' ἀγάπης κολληθήσῃ, καὶ αὐτῷ μετανοήσεις ἡμέρας καὶ νυκτός, ἐπὶ τοῖς ἐκαστοῖς καὶ ἀκαστοῖς σου παραπτώμασιν· αὐτὸς γὰρ ἐστίν οἰκτίρων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ ἀγαθοποιὸς αἰώνιος, ὑπερχημένος καὶ δίδους οὐράνιον βασιλείαν καὶ ἀδιάδοχον, καὶ βίον ἀνώδυνον, καὶ ζωὴν ἀθάνατον, καὶ Φῶς εἰς ἀπόλαυσιν ἀνέσπερον, τοῖς τε σεβομένοις καὶ προσκυνούσιν αὐτὸν, καὶ ἀγαπῶσι καὶ φυλάσσει τὰ προσάγματα αὐτοῦ.

Αλλὰ καὶ Θεὸς ζηλῶν τῆς, καὶ δίκαιος κριτὴς· καὶ Φρικτὸς ἐκδικητὴς αὐτοῦ ἐστίν, ἐπάγων τοῖς ἀσεβοῦσιν εἰς αὐ-

αὐτὸν, καὶ ἀπειθῆσιν αὐτῷ, καὶ ἀθετοῦσι τὰ προσάγματα αὐτῆς, κόλασιν αἰώνιον. πῦρ ἀσβεστον. ὀδύνην ἀπαυσον. θλίψιν ἀπαραμύθητον. ἐνδυμα ζόφου ἀφεγγῆς. χώραν σκοτεινὴν καὶ τεθλιμμένην. βρυγμὸν ἐλκεσίνων ὀδόντων. ἰοβόλους καὶ ἀκοιμήτους σκώληκας. ἃ ἡτοίμασε τῷ πρώτῳ ἀποστάτῃ πονηρῷ, καὶ σὺν αὐτῷ, πᾶσι τοῖς πεπλανημένοις ὑπ' αὐτῆς, καὶ ἀκολοθήσασιν αὐτῷ, καὶ ἀθετήσασιν τὸν ποιητὴν αὐτῶν, ἐν ἔργοις καὶ λόγοις καὶ διανοήμασιν.

Ἐντολὴ Δευτέρα.

Οὕ ποιήσεις πᾶν ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ Οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι, εἰς τὸ λατρεύειν αὐτοῖς ἢ δοξάζειν ὡς Θεοὺς. πάντα γὰρ εἰσι κτίσματα τοῦ μόνου Θεοῦ, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι διὰ τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου κτισθέντα. ὃς λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐπ' ἐσχάτων τῶν αἰώνων. ἐκ παρθενικῆς μηδὸς σάρκα λαβὼν, ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανέσραφη, καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας παθὼν καὶ ἀναστὰς, εἰς Οὐρανὸν μετὰ σώματος ἀνῆλθε· καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς· μετ' ἧς σώματος πάλιν ἐλεύσεται ἐν δόξῃ, κληῖται ζῶντας καὶ νεκρούς.

Τοῦτε οὖν τοῖνυν τοῦ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος ποιήσεις τὴν εἰκόνα, διὰ τὴν εἰς αὐτὸν ἀγάπην. καὶ μνησθήσῃ δι' αὐτῆς, ἐκεῖνος. καὶ προσκυνήσεις δι' αὐτῆς ἐκεῖνον. ἀνάγων τὸν νῦν σε δι' αὐτῆς, ἐπὶ τὸ προσκυνητὸν ἐκεῖνο σῶμα τοῦ σωτήρος, τὸ καθήμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς ἐν Οὐρανῷ· ὡς δ' αὐτως, καὶ τῶν ἁγίων τοὺς τύπους ποιήσεις καὶ προσκυνήσεις. ὡς ὡς Θεοῦς. τοῦτο γὰρ ἀπηγόρευται· ἀλλὰ διὰ τὴν εἰς ἐκεῖνος σχέσιν καὶ διάθεσιν καὶ τὴν ὑπερβάλλουσαν τιμὴν, ἀναφερομένην διὰ τῶν εἰκόνων ἐπ' αὐτὰς τῆ νοῦ· καθάπερ καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐποίησε τὰς τῶν Χεραβὶμ εἰκόνας ἐνδον τῶν ἁγίων· καὶ αὐτὰ δὲ τὰ τῶν ἁγίων ἅγια, τῶν ὑπερεραυνῶν

τύπος ἦν· καὶ τὸ ἅγιον κοσμικόν, εἰκόνα ἔφερε παντὸς τῆ κόσμου· καὶ ἅγια αὐτὰ ἐκάλεσεν ὁ Μωϋσῆς, ἃ τὰ κτίσματα δοξάζων· ἀλλὰ δι' αὐτὸν τὸν κοσμοποιὸν Θεόν.

Καὶ σὺ τοῖνυν, ὃ θεοποιήσεις τὰς εἰκόνας τῆ Δεσπότου Χριστοῦ, καὶ τῶν Ἀγίων. ἀλλὰ δι' αὐτῶν προσκυνήσεις, τὸν κατ' εἰκόνα οἰκείαν πρότερον ποιήσαντα ἡμᾶς, καὶ ὕψιστον τὴν κατ' ἡμᾶς αὐτὰ εἰκόνα διὰ Φιλανθρωπίας ἀφ' αὐτοῦ ἀνείληφέναι ἐνδοκίησαντα καὶ κατ' αὐτὴν περιγραφτὸν γενόμενον. ἐ μόνον δὲ τὴν θεῖαν εἰκόνα προσκυνήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῦ σαυροῦ αὐτοῦ τὸν τύπον· σημεῖον γὰρ ἐστὶ μέγιστον καὶ τρόπαιον Χριστοῦ κατὰ τοῦ διαβόλου, καὶ πάσης ἀντικειμένης Φάλαγγος· διὸ καὶ Φρίπτουσι καὶ Φυγαδεύονται, τοῦτον τυπόμενον ὁρῶντες· ἔτος ὁ τύπος, καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸ πρωτότυπον, μεγάλως ἐν τοῖς προφήταις ἐδοξάσθη, καὶ τὰ μέγιστα ἑτεροαυτοῦργησεν. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ κρεματούμενου ἐν αὐτῷ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μέλλοντος ἐρχεσθαι κληῖται ζῶντας καὶ νεκρούς, ἐλεύσεται ἔμπροσθεν τοῦτο τὸ μέγα καὶ φοικτὸν αὐτοῦ σημεῖον, μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς· δόξασον οὖν αὐτὸ νῦν, ἵνα μετὰ παρρησίας προσβλέψῃς τότε· καὶ συνδοξαοῦν αὐτῷ. καὶ τὰς τῶν Ἀγίων δὲ εἰκόνας, ὡς συσαυρωθέντων τῷ Κυρίῳ προσκυνήσεις, τὸν σαυρὸν προτυπῶν σε τῷ προσώπῳ, εἰς μνήμην ἐρχόμενος τῆς ἐνεργασμένης ἐκεῖνοις κοινωνίας τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ· ὡς δαύτως καὶ τὰς σοροὺς τούτων τὰς Ἀγίας, καὶ εἴ τι τῶν ὁσέων λείψανον· οὐ γὰρ διέση τούτων ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ὥσπερ οὐδὲ τοῦ προσκυνητοῦ σώματος Χριστοῦ διέση ἡ Θεότης, ἐπὶ τοῦ ζωοποιοῦ θανάτου· τοῦτο δὲ ποιῶν, καὶ δοξάζων τοὺς τὸν Θεὸν δοξάσαντας, καὶ τελείας δι' ἔργων φανέντας ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ, καὶ σὺ δοξασθήσῃ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· καὶ μετὰ τοῦ Δαβὶδ ψαλμοῦ ἐμοὶ λέγων, λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ Θεός.

Ἐν-

Οὕ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σε ἐπὶ ματαίῳ· διὰ τι τῶν γηίνων, ἢ διὰ φόβον ἀνθρώπινον, ἢ αἰσχύνην, ἢ κέρδος οἰκείου, ἐπὶ ψεύδει ὁμνῶν· ἐπιorkία γάρ, ἀρνήσις ἐστὶ Θεοῦ· διὰ τοῦτο, οὐδὲ ὁμόσεις ὅλως· ἀλλὰ Φεύξῃ τὸν ὅρκον τελείως, ὡς διὰ τοῦ ὅρκου τῆς ἐπιorkίας ἐρχομένης, καὶ ἀπαγορευούσης τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς ἀνόμοις συγκαταριθμούσης τὸν τῇ ἐπιorkία χρώμενον· ἀληθεύων δὲ ἐν πᾶσι τοῖς σοῖς λόγοις, ὅρκων βεβαιότητα παρέξεις· εἰδὲ ποτε συμβαίῃ ὅρκῳ σεαυτὸν ὑποβαλεῖν, ὃ τῶν ἀπεικταίων, εἰμὲν ἐπὶ τινὶ τῶν κατὰ νόμον θεῶν, πράξεις μὲν ὡς νόμιμον ἐκείνου· σεαυτὸν δὲ ἀπαιτήσεις τὰς ἐξουσίας, ὅτι ὅλως ἄμωσας· ἐλεημοσύνη καὶ ἱκεσία καὶ πένθει καὶ κακώσει σώματος ἐξιλεούμενος Χριστὸν, τὸν εἰπόντα μὴ ὁμόσης· εἰ δ' ἐπὶ τινὶ τῶν παρανόμων, ὅρα μὴ διὰ τὸν ὅρκον πληρώσης τὸ παράνομον· ἵνα μὴ τῷ προφητοκτόνῳ Ἡρώδῃ συναριθμηθῇς· ἀφετήσας δὲ τὸν παράνομον ἐκείνου ὅρκον, ὅρον δὲς σεαυτῷ, τοῦ μηκέτι ποτε ὁμόσαι· καὶ ἐξίλεε σεαυτῷ τὸν Θεὸν χρώμενος ἐπιπονώτερον σὺν δάκρυσι, τοῖς προσειρημένοις σοι Φαρμακοῖς.

Εντολή Τετάρτη.

Ἡμέραν μίαν τῆς ἐβδομάδος, ἣτις καὶ Κυριακὴ καλεῖται διὰ τὸ ἀνατεθειμένη εἶναι τῷ Κυρίῳ, κατ' αὐτὴν ἀνασάντι ἐκ νεκρῶν, καὶ προῦποδείξαντι καὶ προπισωσαμένῳ τὴν κοινὴν ἀνάστασιν, ἐν ἣ πάν γήινον ἀργήσῃ ἔργον, ταύτην οὖν τὴν ἡμέραν ἀγιάσεις· καὶ βιωτικὸν πᾶν ἔργον οὐ ποιήσεις, χωρὶς τῶν ἀναγκαίων· καὶ τοῖς ὑπὸ σέ καὶ μετὰ σοῦ πᾶσιν ἄνεσιν παρέξεις· ἵν' ὁμοῦ δοξάσητε τὸν τῷ οἰκείῳ θανάτῳ κτησάμενον ἡμᾶς καὶ ἀνασάντα καὶ συναναστήσαντα τὴν ἡμετέραν Φύσιν· καὶ μνησθῇς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· καὶ μελετήσεις ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δι-

δικαιώμασι Κυρία· καὶ ἐξετάσεις σεαυτὸν, μήτι παρέβης, ἢ παρέλειπας· καὶ διορθώσεις σεαυτὸν ἐν πᾶσι· καὶ προσκατερήσεις ἐν αὐτῇ τῷ τῷ Θεοῦ Ναῷ, καὶ ταῖς ἐν αὐτῷ συνάξεις παραμενεῖς· καὶ μεταλήψῃ ἐν εἰλικρινεῖ πίσει καὶ ἀκατακρίτῳ συνειδότι, τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ· καὶ ἀρχὴν ἀκριβεστέρε βίε ἀρξῇ· καὶ ἀνακαίνισις σεαυτὸν· καὶ ἐτοιμάσεις πρὸς ὑποδοχὴν τῶν μελλόντων αἰώνων ἀγαθῶν· δι' αὐτὰς τὰς γηίνους, εἰδὲ ταῖς αἰαῖς ἡμέραις καταχρήσῃ· ἐν δὲ τῇ Κυριακῇ, πάντων διὰ τὸ προσεδρεύειν τῷ Θεῷ ἀφύξῃ· πλὴν τῶν ἀναγκαιοτάτων, καὶ ὧν ἀνευ ζῆν ἀδύνατον· ἔτω γὰρ τὸν Θεὸν ἔχων τόπον καταφυγῆς, καὶ μεταβήσῃ· τό, τε πῦρ τῶν πασῶν ἐκ ἐκκαύσεις, καὶ τὸ βάσιγμα τῆς ἀμαρτίας ἐκ ἀρεῖς· καὶ οὕτω τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων ἀγιάσεις, σαββατίζων τὴν τῶν κακῶν ἀπραξίαν· τῇ Κυριακῇ δὲ, τὰς νενομισμένας μεγάλας ἑορτάς συνάψεις· τὰ αὐτὰ πράττων καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀπεχόμενος.

Εντολή Πέμπτη.

Τίμα τὸν Πατέρα σου καὶ τὴν Μητέρα σε· δι' αὐτῶν γὰρ σε προήγαγεν εἰς τὸν βίον ὁ Θεός· καὶ αὐτοὶ σοι μετὰ Θεὸν αἵτιοι τοῦ εἶναι· οὐκοῦν καὶ σὺ, μετὰ Θεὸν, αὐτοὺς καὶ τιμήσεις καὶ ἀγαπήσεις, εἰ καὶ πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην ἢ πρὸς ἐκείνας συνεργεῖ· εἰ δὲ μὴ συνεργῇ, Φεύξῃ ἀπ' αὐτῶν ἀμέσως· ἀν δέ σοι καὶ ἐμπόδιον ᾧσι, καὶ μάλισα πρὸς τὴν ἀληθῆ καὶ σωτήριον πίσιν, ἑτεροδοξοὶ τινες ὄντες, οὐ μόνον Φεύξῃ, ἀλλὰ καὶ μισήσεις· οὐκ ἐκείνας μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς πρὸς γένος· καὶ τοὺς κατὰ πάσαν ἄλλην Φιλίαν καὶ συνάφειαν· καὶ αὐτὰ σε τὰ μέλη καὶ τὰς τούτων ὁρέξεις, καὶ αὐτό σου πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν ἐκ τούτου πρὸς τὰ πάσῃ σχέσιν· „ εἴτις γοῦν οὐ μισεῖ τὸν „ Πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν Μητέρα, καὶ τὴν Γυναῖκα καὶ „ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, προσέτι καὶ τὴν ἑαυτοῦ „ ψυ-

„ ψυχὴν, καὶ αἶρει τὸν σαυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπί-
 „ σθμε, οὐκ ἔστι με ἄξιος.

Καὶ πρὸς μὲν τοὺς κατὰ σὰρκα Πατέρας καὶ Φίλους καὶ Ἀ-
 δελφούς, ἔτω· τοὺς δὲ οἰκείας τῆς πίστεως μὴ ἐμποδί-
 ζοντας πρὸς σωτηρίαν, καὶ τιμήσεις καὶ ἀγαπήσεις· εἰ δὲ τὰς
 κατὰ σὰρκα Πατέρας ἔτω, πόσω πλέον τιμήσεις καὶ ἀγα-
 πῆσεις τοὺς κατὰ πνεῦμά σοι γεγονότας Πατέρας; οἱ σε ἀ-
 πό τοῦ εἶναι εἰς τὸ εἶναι μετεποίησαν, καὶ μετέδωκάν σοι
 τοῦ Φωτισμοῦ τῆς γνώσεως, καὶ ἐδίδαξαν τὴν Φανέρωσιν τῆς
 ἀληθείας, καὶ ἀνεγέννησάν σε διὰ τοῦ Ἀγροῦ τῆς παλιγ-
 γενεσίας, καὶ ἐνέδωκάν σοι τὴν ἐλπίδα τῆς ἀνασάσεως καὶ τῆς
 ἀθανασίας, καὶ τῆς ἀδιαδόχου Βασιλείας καὶ κληρονομίας, καὶ
 ἐποίησάν σε ἐξ ἀναξίς ἄξιον τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, καὶ Οὐ-
 ράνιον ἀντ' ἐπιγείης, καὶ αἰώνιον ἀντὶ προσκαίρου, καὶ Υἱὸν καὶ
 διδασκτὸν ἐκ ἐτι ἀνθρώπου, ἀλλὰ τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ, τοῦ χαρισαμένου σοι τὸ Πνεῦμα τῆς υἰοθεσίας· ὃς εἶ-
 πε, μὴ καλέσητε Πατέρα ἐπὶ τῆς γῆς· μηδὲ καθιγητήν·
 εἰς γὰρ ὑμῶν ἐστὶ Πατὴρ καὶ καθιγητὴς, ὁ Χριστός.

Πᾶσαν ἔν τιμὴν καὶ ἀγάπην ὀφείλεις τοῖς πνευματικοῖς πα-
 τράσιν ὡς τῆς εἰς αὐτὰς τιμῆς ἀναφερομένης ἐπὶ τὸν
 Χριστὸν, καὶ τὸ πανάγιον Πνεῦμα, ἐν ᾧ τὴν υἰοθεσίαν ἔλα-
 βες, καὶ τὸν ἐπεράνιον Πατέρα, παρ' ᾧ πᾶσα πατριὰ ἐν Οὐ-
 ρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται. σπεύσεις δὲ διὰ παντὸς τοῦ
 βίης πνευματικὸν Πατέρα ἔχειν· καὶ ἐξ ἀγγέλλειν αὐτῷ
 πᾶν ἁμάρτημα καὶ πάντα λογισμόν· καὶ λαμβάνειν παρ' αὐ-
 τοῦ τὴν ἰατρειάν καὶ τὴν ἄφεσιν· αὐτοῖς γὰρ ἐδόθη λύσαν
 καὶ δεσμεῖν ψυχάς· καὶ πάντα ὅσα ἂν δήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς,
 ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ Οὐρανῷ· καὶ πάντα ὅσα ἂν λύσωσιν ἐ-
 πὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ Οὐρανῷ· ταύτην γὰρ
 τὴν χάριν καὶ τὴν δύναμιν ἔλαβον γὰρ Χριστοῦ· διὸ καὶ ὑπα-
 κού-

κάσεις αὐτοῖς, καὶ ἐκ ἀντιλέξεις· ἵνα μὴ προξενήσης ἀπώ-
 λειαν τῇ σεαυτοῦ ψυχῇ· εἰ γὰρ ὁ τοῖς κατὰ σὰρκα γο-
 νεῦσιν ἀντιλέγων, εἰς ἃ μὴ ἀπηγόρευται τῷ θεῷ νόμῳ,
 θανατῆται κατὰ τὸν νόμον, πῶς ὁ ἀντιλέγων τοῖς κατὰ
 Πνεῦμα Πατράσιν, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ διώκει ἀπ' αὐ-
 τοῦ, καὶ τὴν οἰκείαν ἀπόλλυσι ψυχὴν; διὰ τῆτο καὶ συμβέ-
 λευσαι, καὶ ὑπάκουσον διὰ τέλους τοῖς ἐν Πνεύματι Πατρά-
 σιν, ἵνα σωθῇ σε ἡ ψυχὴ, καὶ κληρονόμος γένῃ τῶν αἰω-
 νίων καὶ ἀκηράτων ἀγαθῶν.

Εὐτολὴ Εἴκη.

Οὐ πορνεύσεις· ἵνα μὴ ἀντὶ τοῦ εἶναι μέλος τοῦ Χριστοῦ,
 ὑπάρξης πόρνης μέλος· καὶ ἐκκοπῆς τοῦ θεῖου σώματος·
 καὶ ἐκπέσης τῆς θείας κληρονομίας· καὶ ῥιφῆς εἰς γέενναν·
 εἰ γὰρ θυγάτηρ ἱερέως ἂν ἁλῶ πορνευομένη, ἐννόμως κατα-
 καίεται ὡς τὸν Πατέρα καταισχύνουσα, πόσω μάλλον ὁ τῷ
 Χριστοῦ σώματι τοῖτον μiasma προστρίψας, ὑπόδικος ἔσται
 κολάσεως αἰωνιζούσης; ἀλλ' εἰ μὲν χωρεῖς, καὶ παρθενίαν ἁ-
 σκησον· ἵνα δυνηθῇς ὅλος γενέσθαι τοῦ Θεοῦ, καὶ δι' ἀ-
 γάπης τελείας αὐτῷ προσκολληθῆναι, αὐτῷ προσεδρεύων
 διὰ βίου, καὶ μεριμνῶν ἀπερισπάσως αἰεὶ τὰ τοῦ Κυρίου,
 καὶ προκαταλαμβάνων τὴν μέλλουσαν ζωὴν, καὶ ὡς Ἀγ-
 γελος Θεοῦ ἐπὶ γῆς πολιτευόμενος· αὐτῶν γὰρ ἔστιν ἡ
 παρθενία· καὶ αὐτοῖς ὁμοιοῦται μετὰ σώματος κατὰ τὸ
 ἕγχωρον, ὁ κολλώμενος τῇ παρθενίᾳ· μάλλον δὲ
 πρὸ τούτων τῷ πρὸ πάντων αἰώνων ἐν παρθενίᾳ γεννή-
 σαντι Πατρί, καὶ τῷ παρθένῳ καὶ ἐκ παρθένου Πα-
 τρὸς ἐν ἀρχῇ προσεδόντι γεννητῶς, καὶ ἐπ' ἐσχά-
 των τῶν αἰώνων ἐκ παρθένου Μητρὸς σαρκὶ γεγεννημέ-
 νῳ,

νω, καὶ τῷ ἐν μόνου τοῦ Πατρὸς οὐ γεννητῶς ἀλλ' ἐκ πορευτῶς προϊόντι ἀπορρήτως Πνεύματι· ὃ Θεῷ ἐξομοιοῦται καὶ ἐν ἀφθάρτῳ γάμῳ συναρμολόζεται, ὁ ἀληθὴς παρθενίαν ἐπανηρημένος, καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα παρθενέων, αἰσθισίν τε πᾶσαν καὶ λόγον καὶ διάνοιαν, τοῖς τῆς παρθενίας κάλλεσιν ὠραϊζόμενος· εἰ δὲ μὴ παρθενεῖν προαιρῇ, μὴ δὲ κατωμολόγησας τοῦτο τῷ Θεῷ, ἐξέσι σοι μίαν Γυναῖκα κατὰ νόμους ἐν Κυρίῳ ἀγαγέσθαι, καὶ ταύτῃ μόνῃ συνοικεῖν, καὶ ὡς ἰδίῳ σοι σκευὸς κτᾶσθαι ἐν ἀγιασμῷ, πάσῃ δυνάμει τῶν ἀλλοτρίων ἀπεχόμενος. δυνήσῃ δὲ τούτων, τελῶς ἀποσχέσθαι, ἐὰν φυλάξῃς τὰς πρὸς αὐτὰς ἀκαίρους συντυχίας, καὶ τοῖς πορνικοῖς λόγοις καὶ ἀκουσμασι μὴ ἐπιτέρῃ. καὶ αὐτὴν τὴν σὴν ὄψιν τοῦτε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, ἀποσρέψῃς ἀπ' αὐτῶν, ἐφ' ὅσον δυνατόν, καὶ συνεδίσῃς μὴ περιέργως τῷ κάλλει τῶν προσώπων ἐνορᾶν. ὁ γὰρ ἐμβλέψας Γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· καὶ κατὰ τοῦτο μὲν ἀκάθαρτός ἐστι τῷ εἰς καρδίαν βλέποντι Χριστῷ· ἀπὸ τούτου δὲ, καὶ ἐπὶ τὴν διὰ σώματος αἰσχυργίαν καταντᾷ ὁ δαίμονας· καὶ τί λέγω πορνείας καὶ μοιχείας καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ τῇ φύσει μύση; καὶ γὰρ καὶ εἰς τὰς παρὰ πᾶσαν φύσιν ἀσελγείας, ἀπὸ τοῦ περιέργως ἐνορᾶν τοῖς τῶν σωμάτων κάλλεσιν, ἀκολάσως κατασύρεται ὁ ἄνθρωπος· σὺ τοίνυν τὰς πικρὰς ἐκκόπτων ρίζας ἀπὸ σεαυτοῦ, θανατηφόρους οὐκ οἴσεις καρπὸς· ἀλλὰ καρπώσῃ τὴν ἀγνείαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ἀγιασμόν· καὶ χωρὶς, ἑδείς ὀφείτῃ τὸν Κύριον.

Εν

Εὐτολὴ Ἐβδόμη.

Οὐ φονεύσεις· ἵνα μὴ τῆς υἱοθεσίας ἐκπέσης τοῦ καὶ τὰς νεκροὺς ζωοποιούντος, καὶ υἱοποιηθῆς δι' ἔργων τῷ ἐξ ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνῳ· ἐπεὶ δὲ ὁ Φόνος ἐκ πληγῆς προβαίνει, ἡ δὲ ἐξ ὕβρεως, αὕτη δὲ ἐξ ὀργῆς, ἡ δὲ ὀργὴ ἡμῖν προσγίνεται, ἐκ τῆς παρ' ἐτέρων ἐπιφερομένης ἡμῖν ζημίας, ἡ πληγῆς, ἡ ὕβρεως. διὰ τοῦτο, ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἦματιον, καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης εἶπεν ὁ Χριστός· καὶ τὸν πλήττοντα μὴ ἀντιπλήξῃς· καὶ μὴ ἀνδραβρίσῃς τὸν ὑβρίζοντα· ἔγω γὰρ καὶ σεαυτὸν, καὶ τὸν κακοῦντά σε, τῷ Φονικῷ πτώματος ἐλευθερώσεις· σὺ μέντοι, καὶ τῶν πρὸς Θεὸν ἡμαρτημένων ἔξεις τὴν συγχώρησιν· ἄφετε γὰρ Φησι, καὶ ἀφεθήσεται ὑμῖν· ὁδὲ κακολογῶν καὶ κακοποιῶν ἐκείνος, δίκην τίσει κόλασιν αἰώνιον. ὁ γὰρ εἰπὼν τῷ Ἀδελφῷ αὐτοῦ μωρὲ, ἐνοχὸς ἐστὶν εἰς τὴν γέννην τῷ πυρός, εἶπεν ὁ Χριστός.

Εἰ μὲν οὖν δυνήσῃς πρόρριζον ἀνασπᾶσαι τὸ κακὸν, τὴν τῆς πραότητος μακαριότητα περιποιήσας τῇ ψυχῇ, δόξασον Χριστὸν, τὸν διδάσκαλον καὶ συνεργὸν τῶν ἀρετῶν, καὶ χωρὶς κατὰπερ ἐδιδάχθης, οὐ δυνάμεθα ποιεῖν τῶν ἀγαθῶν οὐδέν· εἰ δὲ μὴ δυνήσῃς ἀόργητος διαμεῖναι, μέμφε σεαυτὸν ὀργιζόμενος· καὶ μετανόει τῷ Θεῷ καὶ τῷ ὑπὸ σοῦ κακῶς ἀκούσαντι, ἡ παλόντι παρὰ σοῦ· ὁ γὰρ ἐπὶ ταῖς ἀρχαῖς τῆς ἁμαρτίας μὴ μεταμελλόμενος, εἰς τέλος αὐτῆς οὐκ ἔρχεται· ὁ δὲ ἀναλγήτως ἐν τοῖς μικροῖς διακείμενος, δι' αὐτῶν καὶ τοῖς μεγάλοις περιπεσεῖται.

Εὐτολὴ Ὀγδοή.

Οὐ κλέψεις· ἵνα μὴ ὁ τῶν κρυφίων γνώσης ὡς καταφρονήσαντι αὐτῷ, ἀποδώσῃ σοι πολλαπλασίονα τὴν τιμωρίαν·

F f 3

αν· μᾶλλον μὲν ἔν καὶ ἀπὸ τῶν προσόντων σοι κρυφίως πα-
ρέξεις τοῖς δεομένοις· ἵνα ἀπολάβῃς παρὰ τοῦ ἐν τῷ κρυπ-
τῷ βλέποντος Θεοῦ ἑκατονταπλασίονα, καὶ ζωὴν αἰώνιον ἐν
τῷ μέλλοντι αἰῶνι.

Εὐτολὴ Ἐνάτη.

Ου συκοφαντήσεις· ἵνα μὴ ἐξομοιωθῇς τῷ τήν ἀρχὴν πρὸς
τὴν Ἐὐαν τὸν Θεὸν συκοφαντήσαντι, καὶ ἐπικατάρα-
τος κατ' ἐκείνον γένῃ· μᾶλλον μὲν οὖν, εἰμὶ τῶν πολλῶν
εἴη τις βλάβη, καὶ σκεπάσεις τὸ τοῦ πέλας πτώμα· ἵνα
μὴ τῷ Χάμ ὁμοιωθῇς· ἀλλὰ τῷ Σὴμ καὶ τῷ Ἰάφεδ, καὶ
τῆς εὐλογίας ἐπιτύχῃς.

Εὐτολὴ Δεκάτη.

Οὐκ ἐπιθυμήσεις τί τῶν τοῦ πλησίον· οὐ κτήμα, ἢ χρῆ-
μα· οὐ δόξαν, οὐ δὲ ὅσα τοῦ πλησίον σε ἐξίν· ἡ γὰρ
ἐπιθυμία συλῆφθεῖσα, τίκει ἁμαρτίαν· ἡ δὲ ἁμαρτία ἀ-
πετελεθεῖσα, ἀποκτείνει θάνατον· σὺ δὲ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ
ἐπιθυμῶν, καὶ τῆς ἐν πλεονεξίᾳ ἀρπαγῆς ὡς δυνατόν ἀφέ-
ξῃ· μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀπὸ τῶν σῶν παρέξεις τῷ αἰτούν-
τι, καὶ ἐλεήσεις, καθ', ὃ ἐφικτὸν τὸν χρεῖζοντα ἐλέους,
καὶ οὐκ ἀποσραφήσῃ τὸν θέλοντα δανείσασθαι· καὶ τι τῶν
ἀπολλομένων ἔντης, ἀνασώσεις τῷ Δεσπότῃ, καὶ τῶν ἐχ-
θρῶδ' πρὸς σὲ διακειμένων οὗτος ἢ· οὕτω γὰρ καὶ κείνους
καταλλάξεις, καὶ νικήσεις ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν, καθά-
περ ὁ Χριστὸς διακελεύεται σοι.

Ταῦτα πάσῃ δυνάμει φυλάττων, καὶ ἐν τούτοις ζῶν, ἐ-
ναποθήσεις σου τῇ ψυχῇ τὸν ἵς εὐσεβείας θῆσαν-
ρόν· καὶ ἐναρεθήσεις τῷ Θεῷ, καὶ ἀγαθοποιήσῃ· ὑπὸ
τοῦ

τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν κατὰ Θεὸν, καὶ κληρονόμος γενήσῃ
τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντα ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν,
χάριτι καὶ Φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆ-
ρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὃ πρέπει πάντα δόξα τιμὴ καὶ
προσκύνησις, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ
ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Α' Μ Η' Ν.

Τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ τοῦ
ΠΑΛΑΜΑ Ομολογία τῆς ὁρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως.

Εἰς Θεὸς πρὸ πάντων καὶ ἐπὶ πάντων, καὶ ἐν πᾶσι, καὶ ὑπὲρ
τὸ πᾶν, ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, παρ' ἡ-
μῶν προσκυνούμενός τε καὶ πισευόμενος· Μονὰς ἐν Τριάδι, καὶ
Τριάς ἐν Μονάδι ἀσυγχύτως ἐνομένη, καὶ ἀμερίσως διαιρε-
μένη· Μονὰς ἡ αὐτὴ καὶ Τριάς παντοδύναμος, Πατὴρ ἀναρ-
χος, ὁ μόνον ὡς ἄχρονος, ἀλλὰ καὶ ὡς κατὰ πάντα τρόπον
ἀνάτιος, μόνος αἰτία καὶ ρίζα καὶ πηγὴ τῆς ἐν Υἱῷ καὶ ἁ-
γίῳ Πνεύματι θεωρημένης Θεότητος· μόνος αἰτία προκα-
ταρκτικῇ τῶν γεγονότων, ὁ μόνος δημιουργός, ἀλλὰ μόνος
ἐνός Υἱοῦ Πατὴρ, καὶ Πνεύματος ἁγίου ἐνός προβολεύς· αἰεὶ
ὢν, καὶ αἰεὶ ὢν Πατὴρ, καὶ αἰεὶ ὢν μόνος Πατὴρ τε καὶ Προ-
βολεύς· μείζων Υἱοῦ, καὶ Πνεύματος, τοῦτο μόνον ὡς αἰ-
τίος, τ' ἄλλα δὲ πάντα, ὁ αὐτὸς αὐτοῖς καὶ ὁμότιμος, οὗ
Υἱὸς εἰς, ἀναρχος μὲν ὡς ἄχρονος· ἐκ ἀναρχος δὲ, ὡς ἀρ-
χὴν καὶ ρίζαν καὶ πηγὴν ἔχων τὸν Πατέρα· ἐξ ὃ μόνου
πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἀσωμάτως, ἀρρήτως, ἀπαθῶς,
γεννητῶς προῆλθεν· ἀλλ' ὁ διηρέσθη, Θεὸς ὢν ἐκ Θεοῦ· ἐκ
ἁλλος μὲν καὶ ὁ Θεός, ἁλλος δὲ καὶ ὁ Υἱός· αἰεὶ ὢν, καὶ
αἰεὶ ὢν Υἱός, καὶ μόνος Υἱός· καὶ αἰεὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἀ-
συγχύτως ὢν, ἐκ αἰτίας καὶ ἀρχῆς τῆς ἐν Τριάδι νοημένης
Θεότητος, ὡς ἐξ αἰτίας καὶ ἀρχῆς ὑπάρχων τοῦ Πατρὸς,
ἀλλ' αἰτία καὶ ἀρχὴ τῶν γεγονότων πάντων, ὡς δι' αὐτοῦ
πάντων γεγονότων· ὅς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, ἐχ-
" ἀρπαγμὸν ἠγάγατο, τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ· ἀλλ' ἐπὶ συντε-
λείᾳ τῶν αἰώνων ἑαυτὸν ἐκένωσε· μορφὴν τὴν καὶ ἡμᾶς λα-
βῶν,

233
βῶν, καὶ ἐκ τῆς αἰτιαθείσης Μαρίας εὐδοκίᾳ τοῦ Πατρὸς, καὶ
συνεργείᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· κηδεῖς τε νόμῳ φύσεως,
καὶ γεννηθεῖς, Θεὸς ὁμῶς καὶ ἄνθρωπος, καὶ ὡς ἀληθῶς ἐ-
νανθρωπήσας γέγονεν ὁμοῖος ἡμῖν κατὰ πάντα, πλὴν ἁμαρ-
τίας, μείνας ὅπερ ἦν Θεὸς ἀληθινός, ἐνώσας ἀσυγχύτως καὶ
ἀτρέπτως τὰς δυὰς φύσεις καὶ θελήσεις καὶ ἐνεργείας· καὶ
μείνας εἰς Υἱὸς ἐν μιᾷ ὑποστάσει καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρωπή-
σιν, ἐνεργῶν τὰ θεῖα πάντα ὡς Θεός, καὶ τὰ ἀνθρώπινα
πάντα ὡς ἄνθρωπος, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀδιαβλήτοις ὑπο-
κείμενος πάσῃ· ἀπαθὴς μὲν καὶ ἀθάνατος ὢν καὶ δια-
μένων ὡς Θεός, ἐκὼν δὲ Σαρκὶ παθὼν, ὡς ἄνθρωπος, καὶ
σαυρωθεὶς καὶ θανὼν καὶ ταφείς, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνα-
στὰς· ὅς καὶ τοῖς μαθηταῖς μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐπιφανεῖς,
καὶ τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν ἐπαγγεिलाμένος, καὶ παραγγέ-
λῃς μαθητεύειν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ βαπτίζειν εἰς τὸ ὄνο-
μα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος,
καὶ τηρεῖν καὶ διδάσκειν ὅσα ἐνετείλατο, αὐτὸς ἀνελθὼν
εἰς Οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς, ὁμότιμον
καὶ ὁμόθρονον ὡς ὁμόθεον ποιήσας τὸ ἡμέτερον Φύραμα,
μετ' οὗ πάλιν Φυράματος ἤξειν μέλει μετὰ δόξης κρῖναι
ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ ἀποδῆναι ἐκάσῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐ-
τοῦ· τότε δὲ πρὸς τὸν Πατέρα ἀνελθὼν ἐπεμψεν ἐπὶ τὰς
ἀγίας αὐτῆς Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον,
ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται· συνάναρχον μὲν ὃν τῷ
Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, ὡς ἄχρονον· ἐκ ἀναρχον δὲ, ὡς καὶ
αὐτὸ ρίζαν καὶ πηγὴν καὶ αἰτίαν ἔχων τὸν Πατέρα, ἐχ-
ὡς γεννητὸν, ἀλλ' ὡς ἐκπορευτὸν· ἐκ Πατρὸς γὰρ καὶ αὐ-
τὸ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ἀρρήτως καὶ ἀπαθῶς, ὁ γεν-
νητῶς, ἀλλ' ἐκπορευτῶς προῆλθεν· ἀδιαίρετον ὃν τοῦ Πα-
τρὸς καὶ Υἱοῦ· ὡς ἐκ τοῦ Πατρὸς προερχόμενον, καὶ ἐν
Υἱῷ ἀναπαυόμενον, ἀσυγχύτου καὶ τὴν ἐνώσιν ἔχον, καὶ
ἀμερίσον τὴν διαίρεσιν· Θεὸς ὃν καὶ αὐτὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ,
ἐκ

ἐκ ἄλλου μὲν (α) καὶ ὁ παράκλητος, Πνεῦμα ἀνθυπόστατον, ἐκ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ δι' Υἱοῦ πεμπόμενον, τὸ ἐξὶ Φανερούμενον· αἴτιον καὶ αὐτὸ τῶν γεγονότων πάντων, ὡς ἐν αὐτῷ τελεσιουργημένων· τὸ αὐτὸ καὶ ὁμοτίμον Πατρί τε καὶ Υἱῷ, χωρὶς τῆς ἀγεννησίας καὶ τῆς γεννήσεως· ἐπέμφθη δὲ παρὰ τοῦ Υἱοῦ πρὸς τοὺς οικίους μαθητὰς, τοῦτ' ἐξὶ πεΦανέρωται· πῶς γὰρ ἂν ἄλλως παρ' αὐτοῦ πεμφθεῖν, τὸ μὴ χωριζόμενον αὐτοῦ; πῶς δὲ ἂν ἄλλως (β) ἔλθειν, τὸ ὑπάρχον πανταχοῦ; διὸ μὴ μόνον παρὰ τοῦ Υἱοῦ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ Πατρὸς, καὶ διὰ τοῦ Υἱοῦ πέμπεται. καὶ παρ' ἐαυτοῦ ἔρχεται Φανερούμενον· κοινὸν γὰρ ἔργον ἢ Ἀποστολή, δηλονότι ἢ Φανέρωσις τοῦ Πνεύματος, Φανεροῦται δὲ, οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν, οὐδεὶς γὰρ ποτε Θεοῦ φύσιν ἢ εἶδεν ἢ ἐξηγόρευσεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν χάριν, καὶ τὴν δύναμιν, καὶ τὴν ἐνέργειαν, ἣτις κοινὴ ἐστὶ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Πνεύματος. ἴδιον μὲν γὰρ ἐκάστω τούτων, ἢ ἐκάστῃ Ὑπόστασις, καὶ ὅσα τείνει πρὸς αὐτήν· κοινὰ δὲ ἔχῃ ἢ ὑπερούσιος ἐστὶα μόνον, ἢ πανταπασιν ἀνώνυμος, καὶ ἀνέκφαντος, καὶ ἀμέθεκτος, ὡς ὑπὲρ πᾶσαν ἐπωρυμίαν ἔσα, καὶ ἐκφανσιν καὶ μετοχήν· ἀλλὰ καὶ ἡ χάρις, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ ἐνέργεια, καὶ ἡ λαμπρότης, καὶ ἡ βασιλεία, καὶ ἀφθαρσία, καὶ ταῦθ' (γ) ἀπλῶς, καὶ ὁ κοινωνεῖ, καὶ κατὰ χάριν ἐνοῦται τοῖς Ἁγίοις ἀγγέλοις τε καὶ ἀνθρώποις ὁ Θεός· μήτε διὰ τὸ μερισθόν ἢ διάφορον τῶν ὑποστάσεων, μήτε διὰ τὸ μερισθόν ἢ ποικίλου

(α) Δοκεῖ μοι ἐσφάλλαι τὸ παρὸν, ὑπὸ τῶν μεταγραφόντων· εἴη δ' αὖ τὸ ὀρθὸν ἕως ἔχον, ὅτι ἄλλος μὲν καὶ ὁ Θεός, ἄλλος δὲ καὶ ὁ παράκλητος· φησὶ γὰρ ὁ Κύριος ἢ ἄλλον παράκλητον πέμψω.

(β) Ἰσως, ἔλθῃ.

(γ) Ἰσως, πάντ'.

τῶν δυνάμεών τε, καὶ ἐνεργειῶν, τῆς ἀπλότητος ἐκπίπτων· ἕως ἡμῖν εἰς ἐστὶ παντοδύναμος Θεός ἐν μιᾷ Θεότητι· οὔτε γὰρ ἐξ ὑποστάσεων τελείων γένοιτ' ἂν ποτε σύνθεσις, ἕτε τὸ δυνάμενον ὅτι δύναμιν, ἢ δυνάμεις ἔχει, δι' αὐτὸ τὸ δύνασθαι σύνθετον ἀληθῶς ποτε λεχθεῖν αὐν.

Πρὸς τούτοις προσκυνούμεν σχετικῶς τὴν ἁγίαν εἰκόνα τοῦ περιγραφέντος ὡς δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὸ πρωτότυπον ἀναφέροντες σχετικῶς τὴν προσκυνήσιν, καὶ τὸ τίμιον τοῦ σαυροῦ ξύλον, καὶ τὰ σύμβολα πάντα τῶν αὐτοῦ παθημάτων, ὡς ὄντα τράπηλαια θεῖα κατὰ τοῦ κοινοῦ πολέμους τοῦ γένους ἡμῶν· πρὸς δὲ καὶ τὸν τύπον τοῦ τιμίου σαυροῦ τὸν σωτήριον, καὶ τοὺς θείους ναοὺς καὶ τόπους, καὶ τὰ ἱερὰ σκευή, καὶ τὰ θεοπαράδοτα λόγια, διὰ τὸν ἐν αὐτοῖς ἐνοικοῦντα Θεόν· ὡσαύτως προσκυνούμεν καὶ τὰς τῶν Ἀγίων πάντων εἰκόνας· διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην καὶ τὸν Θεόν, οὐ οὔτοι ἀληθῶς ἠγάπησάν τε καὶ ἐσεβάπευσαν· ἐν τῇ προσκυνήσει, πρὸς τὰς τῶν εἰκόνων μορφὰς ἀναφέροντες τὴν διάνοιαν· προσκυνούμεν καὶ αὐτὰς τὰς τῶν ἁγίων σορούς· ὡς τῆς ἁγιαστικῆς χάριτος τῶν αὐτῶν οὐκ ἀποπτώσεως ἱερωτάτων ὁσῶν, ὥσπερ οὐδὲ τοῦ Δεσποτικοῦ σώματος, ἐν τῷ τριμέρῳ ἢ θεότητι διηρέθη θανάτῳ· Κακὸν κατ' οὐσίαν ἴσμεν οὐδέν· οὐδ' εἶναι τοῦ κακοῦ ἀρχὴν ἑτέραν· ἢ τὴν ἐκτροπὴν τῶν λογικῶν, κεχρημένων τῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ δεδομένῃ αὐτεξουσίᾳ κακῶς· Στερρόμεν πάσας τὰς Ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις ἐγγράφως τε καὶ ἀγράφως· καὶ πρὸ πάντων τὴν μυστικωτάτην τε καὶ πανίερρον τελετήν, καὶ κοινωνίαν, καὶ συναξιν, παρ' ἧς καὶ ταῖς ἁλλαῖς τελεταῖς ἢ τελείωσις, καὶ ἢ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ κενώσαντος ἐαυτὸν ἀκένωτως, καὶ σάρκα λαβόντος καὶ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν, κατὰ τὴν θεσπεσίαν ἐκείνην παραγγελίαν, καὶ αὐτεργίαν, τὰ θειότατα ἱεραργεῖται καὶ διεργεῖται, ὁ ἄρτος καὶ τὸ ποτήριον· καὶ αὐτὸ τὸ ζωαρχικόν

κὸν ἐκεῖνο τελεῖται σῶμα καὶ αἷμα, καὶ τὴν ἀπόρρητον αὐ-
τῶν μετεσίαν καὶ κοινωνίαν τοῖς εὐαγῶς προσιῶσι χαρίζεται.
Πάντας δὲ τοὺς μὴ ὁμολογῶντας καὶ πιστευοντας ὡς τὸ Πνεῦ-
μα τὸν ἅγιον προεμήνυσε διὰ τῶν προφητῶν, ὡς ὁ Κύριος
ἐδέσπισε διὰ σαρκὸς ἡμῖν ἐπιφανείς, ὡς οἱ Ἀπόστολοι ἐκή-
ρυξαν πεμφθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ὡς οἱ Πατέρες καὶ διάδοχοι ἐ-
κείνων ἐδίδαξαν ἡμᾶς· ἀλλ' αἰρέσεως οἰκειάς ἢ ἄρξαντας, ἢ
τοῖς κακῶς ἄρξασιν εἰς τέλος ἐπηκολοθηκότας, ἀποβαλλό-
μεθα, καὶ ἀναθέματι καθυποβάλλομεν.

Δεχόμεθα δὲ καὶ ἀσπαζόμεθα τὰς ἁγίας καὶ οἰκου-
μικὰς Συνόδους, τὴν ἐν Νικαίᾳ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ οὐκὼ
θεοφόρων Πατέρων, κατὰ τοῦ θεομάχε Ἀρείου, κατασπών-
τος ἀσεβῶς εἰς κτίσμα τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ κατατέμνον-
τος, εἰς κτιστὰ καὶ ἄκτιστα, τὴν ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ
πνεύματι προσκυνημένην θεότητα· τὴν μετ' αὐτὴν ἐν Κων-
σταντινῶν, τῶν ἑκατὸν πενήκοντα Ἁγίων πατέρων κα-
τὰ Μακεδονίαν Κωνσταντινῶν, ἀσεβῶς εἰς κτίσμα κα-
τασπώντος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ κατατέμνοντος μη-
δὲν ἦττον καὶ τὰτε εἰς κτιστὰ, καὶ ἄκτιστα τὴν μίαν θεότητα.
τὴν μετ' αὐτὴν ἐν Εὐφῶ τῶν διακοσίων Πατέρων κατὰ
Νεστορίαν Πατριάρχην Κωνσταντινῶν, τὴν καθ' ὑπόστασιν
ἑνωσὶν ἀσθενῶς ἐπὶ Χριστοῦ τῆς αὐτοῦ θεότητος καὶ ἀνθρω-
πότητος, καὶ τὴν ὡς ἀληθῶς τεκῆσαν τὸν Θεὸν Παρθένον,
θεοτόκον καλεῖν μηδαμῶς βελομένη· Καὶ τὴν Τετάρτην τὴν
ἐν Χαλκηδόνι τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα Πατέρων κατὰ Εὐ-
τυχῆς καὶ Διοσκόρου, μίαν φύσιν ἐπὶ Χριστῷ δογματιζόντων
κακῶς. Καὶ τὴν μετ' αὐτὴν ἐν Κωνσταντινῶν τῶν ἑκατὸν
ἐξήκοντα πέντε πατέρων, κατὰ Θεοδώρου καὶ Διοδώρου τὰ
αὐτὰ τῷ Νεστορίῳ φρονούντων, καὶ διὰ συγγραμμάτων τὰ ἐ-
κείνη συνισῶντων, Ὀριγένης τε καὶ Διδύμου καὶ Εὐαγρί-
τινός, τῶν παλαιῶν μὲν ὄντων, μυθώδη δὲ τινα ἐν τῇ
τοῦ

τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ παρεισάγειν ἐπιχειρούντων. Καὶ
τὴν μετ' αὐτὴν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, τῶν ἑκατὸν ἑβδομή-
κοντα Πατέρων, κατὰ Σεργίου, Πύρρου, Παύλου, Κων-
σταντινουπόλεως ἄρξαντων, ἀσθενούντων ἐπὶ Χριστοῦ τὰς κα-
ταλλήλους ταῖς δύο φύσεσι, δύο ἐνεργείας, καὶ δύο
τελήματα. Καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ πάλιν, τῶν ἑπτὰ καὶ ἐ-
ξήκοντα καὶ τριακοσίων Πατέρων κατὰ τῶν εἰκονομά-
χων.

Ἀσπαζόμεθα καὶ πάσας τὰς κατὰ Θεοῦ χάριν
κατὰ καιρὸν, ἢ τόπον πρὸς βεβαίωσιν εὐσεβείας καὶ εὐαγ-
γελικῆς πολιτείας συναθροισθείσας ἁγίας Συνόδους· ὧν
εἰσὶ καὶ αἱ συγκροτηθεῖσαι κατὰ τὴν μεγαλόπολιν ταύ-
την ἐν τῷ περιβοήτῳ Ναῶ τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας,
κατὰ τοῦ Καλαβροῦ Βαρλαάμ, καὶ τοῦ μετ' ἐκείνου
τὰ ἐκείνου φρονούντος, καὶ δόλῳ σπεύδοντος ἐπεκδικεῖν,
Ἀκινδύνου. οἱ τὴν καιρὴν χάριν Πατρὸς Υἱοῦ καὶ Πνεύ-
ματος, καὶ τὸ Φῶς τοῦ μελλόντος αἰῶνος, καθὼ καὶ
οἱ δίκαιοι λάμπουσιν ὡς ἥλιος, ὡς ὁ Χριστὸς προὔπεδει-
ξεν ἐπ' ὄρους λάμπας, καὶ ἀπλῶς πᾶσαν δυνάμιν τε καὶ
ἐνέργειαν τῆς τρισυποστάτης θεότητος, καὶ πᾶν τὸ διαφέ-
ρον ὁπωσοῦν τῆς θείας φύσεως, κτιστὸν εἶναι δογματίζε-
σι, καὶ κατατέμνουσι καὶ οὗτοι δυσσεβῶς εἰς κτιστὰ καὶ
ἄκτιστα τὴν μίαν θεότητα, καὶ τοὺς εὐσεβῶς ἄκτιστον τὸ
θειότατον ἐκεῖνο Φῶς καὶ πᾶσαν δυνάμιν καὶ ἐνέργειαν πρεσ-
βεύοντας θείαν, ὡς μηδενὸς ὄντος προσφάτου τῶν τῷ Θεῷ
προσόντων φυσικῶς, διθείτας ὀνομάζουσι καὶ πολυθεούς,
ὡς καὶ Ἰσδαῖοι Σαβεβιανοὶ τε καὶ Ἀρειανοὶ ὀνομάζεσθαι
ἡμᾶς. ἀλλ' ἡμεῖς τούτους τε καὶ κείνους ὡς ὄντως ἀθέους
τε καὶ πολυθεούς ἀποβαλλόμεθα, καὶ τοῦ πληρώματος τῶν
εὐσεβούντων, ὡς καὶ ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ καθολικὴ καὶ Ἀπο-
στολικὴ Ἐκκλησία διὰ τοῦ συνοδικοῦ Τόμου τοῦ ἁγιορει-
τι-

τικοῦ, τελέως ἐκκόπτομεν· πιθεύοντες εἰς μίαν θεότητα
 τρισυπόστατον καὶ παντοδύναμον· ἑδαμῶς τοῦ ἐνιαίου καὶ
 τῆς ἀπλότητος ἐκπίπτουσιν διὰ τὰς δυνάμεις, ἢ τὰς ὑ-
 ποστάσεις· ἐπὶ τούτοις προσδοκῶμεν ἀνάσιν νε-
 κρῶν, καὶ ζωῆν τοῦ μέλλοντος ἀλλήκτου
 αἰῶνος,

Α' Μ Η' Ν.

ΝΕΙ-

ΝΕΙΛΟΥ τοῦ Ἀγιοτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως

Εγκώμιον εἰς τὸν ἐν Ἀγίοις Πατέρα ἡμῶν Γρηγόριον Ἀρχιεπί-
 σκοπον Θεσσαλονίκης τὸν θαυματουργόν.

Οὐδὲν ὅτως ἐπαχθεὶς, καὶ πολλῆς καὶ ἀμυδρῆς γέμον
 τῆς δυσκολίας, ὡς τὸ περὶ μεγάλων τινῶν καὶ θαυμα-
 σίων λόγον ποιῆσθαι, εἰ τύχοι πρότερον μὴ παρέργως, ἀλ-
 λά μετ' ὅσης ὑφ' ἑτέρων εἰρημένα σπαδῆς, καὶ ἔγω θαυμα-
 σίων ἀνδρῶν, ὡς μὴ τῇ θείᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ συ-
 νεισοφίᾳ, πολλῶ τῷ μέτρῳ τῶν κατ' αὐτοὺς ἀπάντων δια-
 φερόντων· ἐ μόνον γὰρ, τό, τε φυλάξασθαι τὰ πρότε-
 ρον εἰρημένα, τὸ, καὶ ἑτέρα τῇ τοῦ ἐμφημεμένα δόξῃ κα-
 τάλληλα ἐξευρεῖν, διπλὴν αὐτῷ παρασκευάζει τὴν ἀγω-
 νίαν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν οἰκίαν περὶ λόγους δυνάμιν τε καὶ
 δόξαν, πολλῶ τῶν προειρηκότων ἀποδέσσαν συνορᾷ ἐ σφό-
 δρα προσύμῳς, ἐδ' ἐνακμάζουσιν ἔχων περὶ τοῦ λόγου τὴν
 ἐργασίαν τὴν ἐφ' ἑσιν, προσβάλλει τοῖς προκειμένοις, ἀπο-
 μαραινομένης οἷον αὐτῷ τῆς ὁρμῆς, τῷ σφόδρα σαφῶς εἰδέ-
 ναι, ὡς ἔδεν ἔσαι πλέον αὐτῷ λίαν προθυμηθέντι, ἀλλ'
 ἀνάγκη πᾶσα, τῶν φθασάντων ἐλθεῖν κατοπιν, καὶ τὴν
 ἡτταν προφανῶς ἐνεργεῖν· ἐ μὴν ἀλλ' αὐτό γε τοῦτό ἐστι
 καὶ τὸ μάλιστά μοι τὸν λόγον πεποιηκός, ὅτι μὴ περὶ με-
 γάλων μόνον, ἀλλὰ γε καὶ πρὸς μεγάλης ἡμῖν ἡ ἀμύλλα·
 ἐ τῷ πρὸς ἀμφοτέρων τὴν εὐδοξίαν δυνατὸν λογίζεσθαι τῶν
 λόγων ἀντικαθίστασθαι τῇ δυνάμει, ἀλλ' ὅτι παρὰ τῆς ἡμῖν
 ἡ ἐκείνων δόξα, πρὸς τὴν ἡτταν ἐ φαύλη, παρ' ἐγγνώμο-
 σιν

σιν ἔσαι κριταῖς, ὃ τὸ πρὸς ἀξίαν περὶ τῶν θαυμασίων, ἀλλὰ καὶ τὸ μικρὰ περὶ τοιούτων εἰπεῖν κρίναι τῶν ἐπαινουμένων· ὅτι μὴ τῇ φύσει τοιαῦτα, τῇ τοῦ μείζονος δὲ παραδέσει σμικρὰ δοκεῖ· ὡς δ' ἡμῖν τούναντίον, ἢ τοῖς μικρο λόγοις συμβαίνει, ἐκεῖνος μὲν, καὶ μεγάλα τιὰ περὶ μικρῶν λέγωνσι τὴν μέμφιν μὴ διαφεύγειν. ἡμᾶς δὲ καὶ περὶ τῶν ὑπερεχόντων συμμετρα φαινόμεθα λέγοντες, πάσης ἀπολῦσθαι γραφῆς· οὐ ταύτη δὲ μόνον, ὅπερ ἔφημεν περιέειν ἡμῖν παραίτησις πρὸς τὴν ἡτταν, ἀλλ' ὅτι μὴ δ' αὐταδεῖα τι καὶ λογισμῶν ἀκρισία τουτοῦ τῶν λόγων ὑπῆλθεμεν τὸν ἀγῶνα, ἀλλ' αὐτοῖς ἐκείνοις τοῖς φθάσαι πεπεισμένοι, ἢ τὸ γε ἀληθέστερον εἰπεῖν καὶ προσεταγμένοι· (α) ἐπειδὴ τοιαύτης ἔλαχον παρὰ Θεοῦ τῆς τιμῆς, τῆς μεγάλης τῶν πιστῶν Ἐκκλησίας, ταυτὸν δ' εἰπεῖν καὶ πάσης τῆς οἰκμένης, τῇ ἐνοικούσῃ χάριτι τοῦ Πνεύματος ἐξηγηῖσθαι, καὶ βραβευτὰς εἶναι τοῖς ὑπὸ χεῖρα, ἱερῶν καὶ πνευματικῶν ἀγῶνων καὶ παλαισμάτων· τὸ μὲν οὖν ἔδνει τινὶ τῶν εὐδοκίμηκόντων μεγάλα, ἢ καὶ πόλει πολλὰς ἐχούσῃ τῶν ἐγκωμίων τὰς ἀφορμὰς, καὶ μηδένα τόπον τοῖς βελομένοις εὐφημεῖν ἀργὸν παρηκνῖα, τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων δοξαῖν τοῖς λόγοις συνάυξειν, καὶ λαμπροτέρα ἀπεργάζεσθαι πειρᾶσθαι τοῖς ἐγκωμίοις, ὡς περὶ οἱ τοῖς φύσει καλοῖς, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν εὐχοσμίαν περιτιθέντες, ὃ μικρὸν δοκεῖ τοῖς περὶ λόγους ἐπτοημένοις, ἐν τούτῳ τῆς σπαδῆς ἡγαμένοις τέλος, τῶν ἀνεσομένων τὴν ἐνφίμειαν, καὶ πρὸς τοῦτο κεχῆνασιν ἀκρατῶς· καὶ νομίζουσι τῶν πόνων ἄθλον εἰληφέναι, ἂν παρὰ τῶν πολλῶν, ἢ καὶ τῶν σοφωτέρων τύχωσι θαυμαδέντες· ἀλλ' ὃ καὶ τοῖς ὄντως σοφοῖς, καὶ τὴν εὐτέλειαν τῶν παρόντων δι-

(α) Ἐοικεν ἐκ τούτων, πρὸ τῆς ἑαυτῆ Πατριαρχίας τὸν παρόντα ποιῆσθαι λόγον.

διεγνωκόσι καὶ πεπαιδευμένοις καλῶς, τί μὲν θαυμάζειν προσήκει, τίνων δὲ καὶ λίαν ὀλιγωρεῖν, μέγα τὰ τοιαῦτα δοκεῖ· μικρολόγη μὲν ψυχῆς καὶ δόξης κενῆς ἐρώσης, καὶ ὁ Φασιν Ἐκλήνων παῖδες ἐν μύθοις περὶ τῶν ἐν ἁδὰ κολαζομένων τινος, εἰς τετρημένον ἀντλήσης τίθου. ἂν δὲ τις ὑπὲρ ἀρετῆς τε καὶ εὐσεβείας, καὶ τῶν πολλὰ δὴ ταύταις ἐνδυσσάντων, λόγων ποιῶτο, καὶ τῶν τὴν ἀξίαν ὡς οἶόν τ', ἐπὶ μέγα αἰρεῖν πειρῶτο, τούτου δ' εἰ καὶ μὴ λίαν ἐντεχνον, μηδὲ περιηνδισμένον ὡς περὶ ἐντρίμμασι ταῖς ἀπὸ τῆς τέχνης περιεργείαις, ἀλλ' ἀτεχνῶς ἀπέρητον, καὶ πάσης φιλοτιμίας ἀπηλλαγμένον προάγοι τὸν λόγον τῆς προσομιλίας ἕνεκα καὶ ἐπαινῶσι καὶ σεφανῶσιν, ὡς τῇ καλῇ μόνον ἀλλ' ἐ φιλοτιμίας ἕνεκα τὸν πόνον ἀνηρημένον· ἄλλως β' ὅτι μηδὲ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἀκερδῆς, σφόδρα μὲν ἐν καὶ λυσιτελῆς, καὶ τὴν ὀνησιν ἐν τοῖς καιριωτάτοις μάλιχα προσαρμόζων· ἐρεδίζειν γὰρ ὡς τὰ πολλὰ τῶν θαυμαζομένων ἕκαστον, καὶ πρὸς μίμησιν ἐφέλεσθαι τῶν ἀκούντων εἰώθε τὰς ψυχὰς. καὶ πρὸς ἐπίδοσιν ὡς περὶ φυσικῆς ἀνάγκης προκαλεῖσθαι τινας· δι' αὐτὴν μάλισα, τοῖς περὶ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου καὶ αὐτὸς ἑμαυτὸν, λόγοις καδῆκα, ἐ τῷ σφόδρα ἑμαυτῷ διαρρέειν, ὡς ἀξιόμ τι τῆς ἐκείνου μεγαλονοίας, καὶ τῆς περιφανείας τῇ βίῃ καὶ λόγω φθέγγεσθαι δυνασομένῳ, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀμφοτέρωθεν ἐπεισιν, ἐκ ἀγεννεῖς τινὰς εἰδὲ μικρὰς ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ λίαν φιλοτίμους, τῶν πόνων τὰς ἀντιδόσεις ἀπολήψεσθαι διαρρέειν· ἢ τὰ γε δεύτερα (α)· παρ' ἐκείνῳ, ἐχ' ἢ τυχεῖσα πάντως κίεσεται ἡμῖν ἐλπίς, εὐ εἰδόντων, ὡς ἐ πρὸς τὴν ἀξίαν ἀποβλέ-

(α) Ἐκ δευτέρου· ἢ γὰρ κἀκεῖνῳ χαρίμεθα καὶ ὁμῖν καιρίοντι φθεγγόμενοι, καὶ τῇ ὑμετέρῃ φίλτρῃ, καὶ τῆς περὶ ἐκείνον ἀξιοχρεῶν σπαδῆς· ἢ τὰ γε δεύτερα παρ' ἐκεί· ὅπως ἔχει τὸ ὕψος τῆς Λαύρας Κώδικος.

Η h

βλέπει τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ γε τῇ προθυμίᾳ καὶ τῷ περὶ ἐ-
κείνου Φίλτρῳ, τὴν ἀντίδοσιν ἀντιμετρήσει· πάντα μὲν οὖν
τὰ ἐκείνου διεξιέναι ὡς περ ἐν συγγραφῇ τὰς ἐγκωμίων τη-
ρῶντα νόμους, καὶ ὡς περ ἀνδριάντα τινὰ τῶν ἐκείνου καλῶν,
καὶ τῆς ἐν λόγοις καὶ πράξεσι περιφανείας, τὸν λόγον τοῖς
εἰσέπειτα προτιθέναι, πρὸς τῷ δυσχερὲς εἶναι καὶ μεγάλης
δεῖσθαι τῆς διανοίας, ἔτι καὶ πρὸς ἡμῶν, ἀξίως τε εἰρηκότος
καὶ ὑπὲρ οὗ ταῦτα εἴρηται καὶ εἴρηται καὶ συγγέγραπται, πολλὰ
μὲν ἀπὸ τῶν ἔργων τοῦ δεδρακότος τὴν λαμπρότητα κερτι-
μένα, ἐκ ἐλάττω δ' ἐκ τῆς τοῦ λέγοντος δυνάμεως προσ-
κτισάμενα τὴν ἰσχὺν, ὥς μὴ ἑτέρως τὸν λόγον σιάζειν,
μὴ δ' ἀπολείπεσθαι τῆς ἀκρας Φιλοτιμίας, ἀλλὰ λόγων
δύναμιν καὶ βίβη τὴν ἐν πᾶσι καλοῖς ἀκρότητα συνέλθοντα.
ἐν ἔργῳ οὐδενὸς ἀπολείπομενον ἐξαιρεγᾶσθαι, τῶν νῦν ἢ τῶν
πρότερον ἐπὶ μεγέθει καὶ κάλλει βεβοημένων. οὐ μὴν ἀλλ'
ἐπειδὴ πάντα κείνῳ ὡς περ εἴρηται συνετέθη· καὶ πρόκειται
τοῖς ἐθέλουσιν, ἔχῃ ἥττον χαρίεις, ἢ ὅσον ὠφέλιμος δια-
τριβὴ, δεῖ δὲ καὶ ἡμᾶς ὡς περ ἔρρανόν τινα ἀναγκαῖον, καὶ
συνεισφορὰν κοινὴν τὸν λόγον ὀφειλομένην τῷ κοινῷ Πατρὶ
καὶ διδασκάλῳ συνεισενεγκεῖν, τῶν μὲν πολλῶν καὶ κατὰ
μέρος ἀφεξόμεθα διηγημάτων, καὶ ὅσα μὴ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖ-
νον τείνει, μὴ δὲ σαφῇ καὶ καθαρᾷ αὐτῷ φέρει Φιλοτιμίαν
ἐκ τῶν εἰργασμένων δ' αὐτῷ μόνον, ποιησόμεθα τὸν λόγον,
καὶ τέτων ὅσα παρεσθέντα λυμανεῖται τῇ διηγέσει, ἢ ὀλί-
γα μὲν, Φίλα δὲ μὴ τοῖς ἀνέεσιν ἢ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ
ἐυφημημένῳ τὰ εἰρημένα· Καὶ ὡς περ ἐκείνῳ ζῶντι, τῆς τε
προσέσης ἐν λόγοις δυνάμεως καὶ τῶν ἡδῶν τῆς εὐκοσμίας,
καὶ τῆς ἐνοικέσης ἀπάσης ἀρετῆς καὶ μεγαλοψυχίας, καὶ μι-
κρᾶς συνεισίας, σαφῇ δειγμάτων παρεχέσθαι ἐξήν, ἔτω δὲ
καὶ νῦν τοῖς τὰ κείνῳ θαυμάζειν προαιρημένοις, καὶ ἐξ ὀλίγων
ἔξεσι, τὸ πᾶν ἡδὸς ἐκείνῳ, καὶ τὴν ἐπανδουσαν αὐτῷ χά-
ριν, καὶ τὴν εἰς ἐν ἀπάντων τῶν καλῶν συνδρομὴν, τοῖς ἀ-
κρωμένοις ἐναργῇ καθίστα· ὡς δ' ὡς περ αἰνιγματὰ τοῖς τὰ
ἐκείνῳ

ἐκείνῳ συμβαίνειν διηγημένοις, μήτε τοὺς πάντα διεξιόντας
πλέον ἐσχηκέναι τῶν ὀλίγα εἰπόντων, μήτε τούτων ἐκ τῶν
ὀλίγων, ἐλάττον ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκρότων ἐνδεῖναι
θαῦμα δεδυνημένων· ἐκείνος τοίνυν ἀγαθὸς ἐξ ἀγαθῶν Φῶς
ὡς περ δίκαιον, καὶ ῥίζης εὐγενοῦς, εὐγενὲς βλαστὸς προελ-
θὼν, οὐ συνέσειλε τὴν εὐκλειαν τῶν τεκόντων, ἀλλ' εἰ μὴ
δὲν ἐπίφθορον εἶπεῖν, τῆς εἰς Φῶς προαγωγῆς πολλαπλα-
σίας αὐτοῖς ἀποδεδώκει τὰς ἀμοιβὰς, κόσμος αὐτοῖς τε καὶ
παντὶ τῷ γένει γεγεννημένος· πάντα γὰρ ὡς περ ἐκ συνή-
ματος, ἐφ' ἐμὸς ἀγαθὸς σύσασιν, εἰς κοινὴν τῆς φύσεως
ὡς περ Φιλοτιμίαν ἐπ' ἐκείνον συνέδραμε τὰ καλὰ, ὅς ἐστι
προϊόντος αὐτῷ τοῦ βίβη, τῷ πρὸς πᾶν ὅτιεν τῶν ἀγαθῶν
πεφυκέναι, ὡς περ ἀπὸ γραμμῆς, ἐξ ἡλικίας πρώτης, ἐναρ-
γῇ τεκμήρια σοχάζεσθαι πᾶσι παρεχομένου· καὶ ὁφθαλμὸς γὰρ
καὶ ταῖς αὐτῆς δυσχερείαις, ἐξ ἡλικίας πρώτης σχεδὸν ἐκ-
δοθεὶς, (ἐτι γὰρ ἐπτά γεγονότι, ὁ Πατὴρ αὐτῷ τὸν βίον
ἀπολελοίπει,) ἐδ' ἔτι πρὸς ἐδὲν τῶν ἀγαθῶν ἐκάλυψε.
ἀλλ' ἐπεὶ μήπω τῶν ὑπὲρ αἰδοῦσιν, καὶ ὅσα πρὸς Θεὸν καὶ
τὴν ἐκείνῳ φέρει μακαριότητα, διὰ τὴν ἡλικίαν ἐφάπτεσ-
θαι δυνατός ἦν, τῶν ἐν τῷ βίῳ τῷ βελτίστῳ, καὶ ὡ μόνῳ,
μετὰ τὴν πρώτην κτίσιν τῶν ἄλλων πάντων ἀνδρωπος ὑπε-
ρέχει, σοφία λόγων καὶ ἐπιστήμη φέρων ἐνδεδωκεν ἑαυτόν.
σπεδῇ δὲ μέγεθος φύσεως συγκεράσας, καὶ τῷ τῶν ἄλλων
ἀπάντων ὡς οὕτων δικαίων τοῖς νῦν ἔχουσιν ἀμελεῖσθαι, κα-
τάπαξ ἀφελᾶσθαι, τὸν νοῦν τοῖς ποθεμένοις προσασχο-
λήσας, ἔτι ἐν ὀλίγῳ θαυμαστὸς καὶ τοῖς ἀπάντων εἰς μᾶλλον
ἀδόκιμος ἦν, ὡς τῶν ἐν ἡλικίᾳ μὲν ἐπ' ἐκείνο τοῦ χρόνου
πάντων κρατεῖν, τῶν σοφωτέρων δὲ τοῖς ἀκροῖς περὶ πρωτεί-
ων ἀμφισβητεῖν, πάντων εἰκότων, καὶ τὴν ἐκείνῳ τῶν λό-
γων δύναμιν, ὡς ἀμαχόν τινα καὶ τῇ ἐκείνῳ φύσει μόνῃ πρέ-
πασαν θαυμάζόντων· καὶ τούτων ἔξεσι μαρτύρια σαφῇ τῷ
βελομένῳ παντὶ λαμβάνειν, καὶ τὰς λόγους οὐς ἐκείνος ὑπερου-
δυνάμει πνεύματος, καὶ τῆς ἀληθινῆς Σοφίας τε καὶ πρώτης
ἐμ-

ἐμπειρία καὶ ἐπιστήμη, ὑπὲρ τῶν αὐτῆς ὀργίων λαμπρότατα,
καὶ ὡς ἂν ἕτερος συντέταχθε πάντων ὁδοίς, ἢ κατὰ τῶν ταυ-
τά μᾶλλον κακῶς εἰπόντων, καὶ τὰ σεμνοτάτα καὶ ἁγιάτατα,
κακῶς ἐξορρηχασμένων, οἱ δὲ λόγοι, καὶ δικαίως ἂν ἁλ-
γοῖεν, τῆς κάτω καὶ παταμένης, ἀλλὰ μὴ τῆς ἄνω καὶ ἐλευ-
θέρως ἐκγονα καλυμμένοι καὶ πολίτιδος τῶν Οὐρανῶν, ἐδὴ τε-
τες τῶν εἰρημένων μάρτυρας λαμβάνειν χρῆναι, ἀλλὰ τὴν διὰ
πάντων ἐξαρχῆς αὐτῷ συντραφείσαν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ συναυξη-
θεῖσαν Φύσιν, ἣν ἐδὲ πάμπαν ἀπόλλυσθαι, τῶν πάλαι τις
εἰρηκεν ἐπὶ σοφίᾳ θαυμαζομένων· οὐ μὴν καίτοι τοσούτον (α)
κρατῶν ἐν λόγοις, καὶ τούτων οὐκ ἐφ' ἑνὸς τινος εἶδους, ἀλλὰ διὰ
πάντων σχεδόν, ὁ καὶ τῷ σφόδρα τῶν καλῶν ἐρῶντι πρὸς φι-
λοτιμίαν ἤρκεσεν ἂν, τὸ τῆς ψυχῆς εὐθενὲς ἐν τούτοις πα-
ραναλίσκειν ἔκρινε δεῖν· ἀλλὰ τὸ μὲν τῇ θύραθεν σοφίᾳ
ταύτῃ προσέχειν καὶ τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν ἐκ ταύτης θηροῦν,
πρὸς τῷ μηδενὸς ἐπ' ἀσφαλοῦς βεβηκέναι· τοῖς γὰρ ἀλλή-
λων τῶν ταύτῃ πρὸς ὄντων λόγοις, ἢ περὶ τῶν ὄντων γνῶ-
σις κλονεῖται καὶ ἀσατεῖ, ἐτι καὶ τῶν μηδὲν ἐννοημένων ὑψη-
λοτέρων τε καὶ θεῖων εἶναι νομίσας, αὐτὸς δ' ὑπεραρδῆναι καὶ
τέτων, καὶ διαβῆναι τὴν φύσιν, καὶ τῇ τῆς σοφίας ἐννοήσας
συγγενέσθαι πηγῇ· ἵν' ἀμεταβλήτως ἔχη καὶ ἀληθῶς ἐκεί-
θεν τοὺς τῶν ὄντων εἰδέναι λόγους, πάντων ὡς μηδένων κα-
ταφρονήσας, τὴν ἐν πράγμασιν αἰρεῖται φιλοσοφίαν, ἐ δὲ δο-
κεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὄντως φιλόσοφος ἐθέλων εἶναι· καὶ τὸ
τῆς ἁγίωσύνης ἐπάνωμον ὅρος καταλαβόν, ὡς ἂν μὴ τὸν
μόνον, τῶν σωματικῶν ἢ καὶ τῶν γήινων ὑπερηρκώς, ἀλ-
λὰ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα μετεωρίσειε, προχέειρον πρὸς Θεοῦ συ-
νεσίαν παρασκευάσας, ὅλον ἐπέδωκεν ἑαυτὸν, πρὸς κτήσιν
τῆς ἀρετῆς· καὶ πρῶτα μὲν τῶν ἐπ' ἐκείνο τοῦ χρόνου, τῶν
ἐν

(α) Τοσούτων ὁ Λαυρεντιανὸς κώδιξ.

ἐν Ἀδῶ συγγενόμενος τῷ βελτίστῳ, ἵνα μὴ δ' ἐν τούτῳ μη-
δὲν ἀφιλόσοφον μὴδ' ἀγενεὲς εἰργασμένος ἦ, ἀλλὰ τῇ πρῶ-
τῇ καὶ καλλίστῃ φιλοσοφίᾳ, τὴν κοσμικὴν ταύτην καὶ δούλην
καθυποτάξῃ, τῷ, τε μοναζόντων παρ' ἐκεῖνα καταλέγεται
Χορῷ, καὶ τῶν ὀργίων τὰ τελεώτατα ἐκδιδάσκειται, ἐταί δ' ἐ-
κείνος πρὸς ὃν ἐπόθει Θεὸν ἦν ἐκδεδημηκὸς ἀξίας τῶν καμὰ-
των ἀποληφόμενος ἀμοιβᾶς, ὁ Γρηγόριος ἐτι τῆς Φίλης ἐκ-
παίδος καὶ συντρόφου ταπεινώσεως ἀντεχόμενος, καὶ διὰ τοῦτο
μήπω θαρρύνων ἑαυτῷ, καὶ τοι πολλῶν ἑτέρων, διὰ τὴν ἐπαν-
θεῖσαν ἐν νεότητι πολιαν καὶ τὴν ἐν πᾶσι τοῖς πνευματικοῖς
ἐμπειρίαν, δυνατὸς ὦν ἐξηγεῖσθαι, τῇ Ἀθανασίᾳ τοῦ με-
γάλου Λαύρα φέρων ἐκδίδωσιν ἑαυτὸν· καὶ τὸτο μὲν πρὸς ἑ-
αυτὸν αὐτὸς ὥσπερ ἀμιλλαν ἐνσησάμενος, τοῦτο δ' ὑπὲρ τῆς
καλλῆς ἀπληξίας ἐν τοῖς πόνοις πάντας ὑπερβαλέσθαι φιλο-
νεκήσας, οὕτω πάντας ἐξέπληξεν ἐν βραχεί, ὡς πάντα
μὲν τὰ κείνη θαυμάζειν· μιμεῖσθαι δ' ἐθέλειν μὲν, ἀμύχα-
νον δ' ἡγεῖσθαι, τὸ μέγεθος συνορώντας καὶ τὴν συντονίαν
τῶν πραττομένων· ἐ γὰρ τοῖς μὲν τῶν πρὸς τελειότητα φε-
ρόντων ἐπιμελῶς, τοῖς δ' ἀνειμένως προσεῖχε τε καὶ ῥαθυ-
μως, οὐδὲ ποτὲ μὲν, ποτὲ μή· ἀλλ' αἰεὶ καὶ διὰ πάντων
τῶν καλῶν αὐτῷ τὸν βίον ἀρμασάμενος ἦν· ὥσπερ εἰκόνα
τινὰ καὶ σῆλην ἀγαθοῦ παντός, εἰς κάλλος ἑαυτὸν ἀποξέ-
σας· Ἐπεὶ δ' ἱκανῶς εἶχεν αὐτῷ καὶ τῆς ἐν Λαύρᾳ διατρι-
βῆς, καὶ μὴ μόνον πρὸς τὰς ἀρχάς καὶ τὰς ἐξουσίας, ἀλλ'
ἤδη καὶ τὰς ἀνάγκας αὐτὰς τοῦ σώματος, ἡγωνισμένος ἀ-
ριεῖα ἦν, ἐπὶ τὴν Φίλην ἐξεῖσιν ἡσυχίαν· ὥσπερ ὅπλις τοῖς
προτέροις καμᾶτοις καθυπλισμένος· τὴν μὲν οὖν ἐκεῖ τῶν
πόνων ὑπερβολὴν, καὶ ὡς ἀγώνισμα τοῦτο πρῶτον ἔχεν ἑαυ-
τῷ, ὅσῳ τοὺς ἄλλους πρότερον, ἑαυτὸν ἐν τοῖς ὑπὲρ ἀρετῆς
τότε πόνοις ὑπερβαλέσθαι, καὶ αὐτὰς μὲν ἔχει συνορᾶν·
(τὴν γὰρ ἡσυχίαν οἱ τὰ θεῖα σοφοὶ καὶ ταῦτα δεδιδασκε-
μένοι, οἶονσι τέλος ἐπέχειν λόγον πρὸς τ' ἄλλα τῆς ἀρετῆς
μέρη φασί· καὶ τούτῃ χάριν ἐπιπυνώτερον ὅσῳ καὶ ὑψηλό-
τε-

τερον ἔργον εἶναι, καὶ πολλῆς δεόμενον συντονίας καὶ τῆς σπαδῆς.) μάλιστα δ' ἐκ τῶν καρπῶν τοῦ Πνεύματος τῶν θείων χαρισμάτων Φημί, ἃ μετὰ πολλῆς αὐτῷ παρεσχέθη τῆς θαφίλειας, ὡς καὶ τοῖς ὁρῶσι πᾶσιν ἐκδηλα καθεστάναι, πάντων αὐτῷ προσόντων, ἃ Παῦλος ὁ θεῖα παθών τε καὶ διδασκῶν, τοῦ Πνεύματος εἶπεν εἶναι καρποὺς, ἀγάπης· χαρᾶς· εἰρήνης· μακροθυμίας· ἐπιεικείας τε καὶ χρηστότητος· καὶ τῶν ἀπηριθμημένων αὐτῷ δὴ πάντων· τίς μὲν γὰρ αὐτοῦ τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης καὶ τὸν πλησίον πλεῖω δείγματα ἐξηνεγκεν ἐν τῷ παρασχόντι παντί· τίς δ' ἐν πᾶσιν ὠφειλὴ χαίρων ὡσπερ ἐκεῖνος, καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλου παράγγελμα σαφῶς ἐπὶ τῶν ἔργων ἀποπληρῶν; πάντοτε χαίρων, καὶ πειρασμοῖς καὶ θλίψεσιν ἐνδοκῶν, ὡς ἔδειξεν ὁ μετὰ ταῦτα βίος, πολλαῖς αὐτῷ δυσχερεῖαις καὶ τοῖς δοκοῦσιν ἔξωθεν ἀνιανοῖς ἀνυδαῖς· (ἐν οἷς ἅπασιν, οὐ τῇ ψυχῇ μόνῃ ἦν χαίρων, ἀλλὰ καὶ τῷ προσώπῳ, τὴν ἐνδον ὑπεδείκνυ χαρὰν, σεμνῷ τινι μεδιᾷματι, καὶ ἡθὺς εὐκοσμίᾳ.) ὁμοίως ἐν ἀνέσεσί τε, καὶ τούναντίον τοῖς πᾶσι προσομιλῶν· ἀλλὰ μὴν τὴν γε μακροθυμίαν καὶ τὴν ἐπιείκειαν καὶ χρηστότητα, οὐκ ἔσθ' ὅς τις οὐκ αὖ θαυμάσαι, οὐκ ἐπὶ καιροῦ τινος, οὐδ' ἐν οἷς ἡδέως εἶχεν, ἀλλ' αἰεὶ καὶ τοῖς δυσκόλως πρὸς ἐκεῖνον ἔχουσιν, ὁμοίως φυλαττομένην. ὡσπερ ἐν τι τῶν φυσικῶν ἐκ τῆς περὶ ταῦτα μελέτης τῇ ψυχῇ καλῶς ἐντακέντα. δακρύων δὲ πηγὰς, αἷς οὐ κατ' ἐκάστην νύκτα κατὰ τὸν θεῖον Δαβὶδ. ἀλλ' αἰεὶ τὴν τῆς καρδίας ἀρδεύων ἄρεσαν ἦν, καὶ καρποφόρον τῷ Θεῷ καὶ πόνα καὶ εὐσυχὺν ἐργαζόμενος, τούτων δὲ τὸ πλῆθος, σαφῶς μὲν, οὐδαὶς αὖ ἔχοι λέγειν κρυπτῶς ἐν τῷ τῆς ἀρετῆς τελεμένῳ ἐργαστηρίῳ, δῆλος δ' ἦν κατὰ τὰς αἰωνάς βλύζων πηγὰς, εἰ ποτέ τις αἰτία πρὸς τοῦτο φέρουσα τύχοι. οὕτω δ' αὖτε τῷ τε καὶ θεῷ προσαδολεσχίσας ἐπὶ μακρόν· καὶ ὑλικῆς ἀπάσης ἐννοίας ἀποσείσας τὸν νοῦν, καὶ τῷ ἀκριβέ-

στά-

στάτῳ Φωτὶ, καὶ ταῖς ἐκεῖθεν ἐλλάμψεσι συγγενόμενος, ὡσπερ ἄσαρκός τις διήγεν ἐπὶ τῆς γῆς, θαῦμα τοῖς ὁρῶσιν ἅπασαν ἐντιθεῖς, ἔχ' ἥττον ἢ τοὺς πόρρω καὶ μὴ ἰδόντας κατέπληττεν ἀκοῇ· καὶ ἵνα ταῦ μέσω παραλείπω τοιαῦτα ὄντα, οἷα πρὸς ἐνφρημίαν ἤρκεσαν αὖ ἑτέρῳ παρόντα μόνον, ἐπεὶ καλῶς ἦν πᾶσαν αἰδοῖσιν ἐκπαιδεύσας, καὶ οἰκητήριον Θεῷ καὶ τῶν ἐκεῖθεν χαρισμάτων ἑαυτὸν κατεσκευακώς, τὸ τῆς ἱερωσύνης μέγα δέχεται χρῆμα, μῦρον αὖν τις εἴποι, διαυγεστάτῳ σκευεῖ καὶ καθαρωτάτῳ προσενεχθέν. ἐντεῦθεν αὐτὸν καὶ μείζους τῶν προτέρων κάματοι διαδέχονται· ἵνα μὴ τὸ δῶρον ἢ τετιμηκώς μόνον, ἀλλὰ καὶ παιδρωτέρων ἀποδείξῃ τὴν ἐνοικοῦσαν τοῦ πνεύματος λαμπρότητα. ἐ γὰρ ὡσπερ πρότερον, ἑαυτὸν ἦν ῥυθμίζων, καὶ ὑποτάπτων τὴν σάρκα τῷ πνεύματι, ἔτω δὴ καὶ μετὰ τὴν ἱερωσύνην ὤετο δεῖν· ἀλλ' ἐκεῖνο καλῶς ἐννοήσας, ὡς τοῦ κατ' ἡσυχίαν θεῷ συνεῖναι, τὸ προσαγαγεῖν, αὐτῷ θυσίαν ἁγίαν ζῶσαι, ψυχὰς καθαρὰς καὶ τῆς αὐτῆς κληρονομίας ἀξίας, κρείττον καὶ ὑψηλότερον εἰς λόγον εὐδοκιμήσεως, ὃ καὶ Πέτρῳ τῷ Κορυφαίῳ τῶν Ἀποστόλων, αὐτὸς ὁ τῷ Θεῷ λόγος κατέστησεν ἐναργές, τοῦ φίλτρους τοῦ πρὸς αὐτὸν, οἰοῦναι δειγμάτων καὶ μαρτυρίων, τὴν ἐπιστάσιαν τῶν οἰκείων ἐκλήτηςας προβάτων, ἐπεὶ καὶ κοινῇ ψήφος αὐτὸν, τῷ τε τῶν ἐν Ἀθῶ πάντων ἐξηγημένον, καὶ τῶν δι' ἀρετὴν καὶ προσασίαν ἐπιφανῶν, εἰς προσασίαν μοναζόντων ἐκάλει διακοσίῳ τὸν ἀριθμὸν, τῶν τε ψηφισαμένων τὴν ἀξίαν εὐλαβηθεῖς, καὶ τὸ προσήκεσαν εἶναι καὶ δικαίαν τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν. ἀμα δ' ὅτι καὶ πολὺ τὸ κέρδος καὶ λαμπρὰ τὰ βραβεῖα παρὰ τῷ βραβευτῇ τῶν τοιούτων καὶ ἀγνωστέῃ κεῖται Χριστῷ, ἐκὼν εἶναι τὴν λειτουργίαν καὶ σὺν προθυμίᾳ καταδέχεται πολλῇ, καὶ τοι μὴ δὲ πρότερον ἀπείρατος ὢν μὴ δ' ἀμαθὴς τῶν τοιούτων, εἰ καὶ μὴ πλειόνων, ἀλλ' ἐλαττόνων ἤρξε τὴν πνευματικὴν ταύτην ἀρχὴν, καὶ πρὸς Θεὸν φέρεσαν. εἰ γὰρ καὶ σχολάζων ἐ-

αυ-

αὐτῶ διηγεῖται ἦν καὶ Θεῷ προσαδολεσχῶν, ἅλ' εἰς δέ-
κα τὸν ἀριθμὸν ὁμοψύχοις συνέζη· καὶ ὑπ' αὐτὸν ταπτο-
μένους εἶχε, καὶ τὰ πνευματικὰ ῥυθμίζων, καὶ τὴν εἰς ἑ-
ρανοὺς ἦν φέρσαν τρίβον ὑποδεικνύς, οἷς καὶ κοινωνοῖς καὶ
ἐνεργοῖς χρώμενος, καὶ ψυχῶν φροντιστήριον συνεστήσατο,
τῷ πλήθει τῶν συνόντων προσήκον. Ταῦτα μὲν δὴ πρό-
τερον. τότε δ' εἰς προσασίαν πλειόνων ὡς ὁ λόγος ἐφθῆ
δηλώσας, ὑπὸ τῆς κοινῆς ψήφου, μᾶλλον δ' εἰ δεῖ τὰ ληθῆς
εἰπεῖν, ὑπ' αὐτοῦ κληθεῖς τοῦ Θεοῦ, τί μὲν οὐκ ἐφθέρ-
ξατο τῶν δεόντων; τί δὲ τῶν ὅσα χειραγωγεῖν οἶδε πρὸς
τὴν ἀπλανῆ τρίβον τῆς σωτηρίας, ἀπρακτον παρήκε καὶ
πρὸς βραχὺ, ὃ τὰς μὲν πρακτικούς ὑπερελάσας ἐν λόγοις,
τῶν δ' ἐν βιβλίοις βιούντων, ἐν τῷ πράττειν κενρατικῶς·
μᾶλλον δὲ τὰς μὲν πρακτικούς, ἐν ἔργοις νικήσας, τοὺς δ'
ἐπὶ σοφίᾳ μέγα φρονούντας ἐν τῷ λέγειν παραδραμῶν, καὶ
ἀμφοτέρους τῷ κατ' ἀμφω τελείως ἔχειν κατόπιν θεμένου,
λόγοις ἦν ὑπαλείφω πρὸς ἀρετὴν, νεφετῶν παρακαλῶν, ὑ-
ποσηρίζων τὰς καταπίπτοντας· ἔργοις ἑαυτὸν παραδείγμα
προτιθεῖς, τοῖς πᾶσι πάντα γενόμενος, ἵνα μηδεὶς τῶν προ-
κειμένων ἀδλῶν ὀλιγορήσας, τῶν ἐπιγγεγλμένων ἀποτύ-
χη σεφάνων, τοῖς καλῶς ἀγωνισαμένοις· τὴν δ' ἐπιείκειαν
αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐξ ἀγνοίας, ἢ ῥαθυμίας τῆς ἐνθεῖας πα-
ρατραπέντας, εἴτ' ἐξ ἐπαινεμένης ἐπιστροφῆς Θεῷ, καὶ τοῖς
ἐκείνου σπλάγχχου ἐπιδραμόντας, τὸ δὲ σεφρόν καὶ βε-
βηκὸς καὶ οἷον ἀπαρᾶχώρητον, πρὸς τὰς ψυχῆς ἀπαιδευ-
σίᾳ καὶ ἀνταδείᾳ τοῖς χείροσιν ἐπιμένοντας, ἵν' ἐκ δὺν τῶν
ἐναντίων ἐν σωτηρίας φάρμακον συγκεράσῃ, τὴν δὲ προσα-
σίαν τῶν δεομένων, τὴν δ' ἅλῃν ἀπάσαν, ὅση τε πρὸς
τοὺς ἑνδον, ἢ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς θύραθεν προσιόντας πο-
λυειδῆ κηδεμονίαν, καὶ τὴν ἐκάστῳ γιγνομένην ἐπιμερίαν·
ταῦτα δὲ, τίς ἂν ἐπαινέσεται κατ' ἀξίαν; ἅτε διὰ πάντων
ἀποσολικῶς ἦν τὸ ποίμνιον διεξάγων· ὧν οὐδὲ τῆς χάρι-
τος, καὶ τοῖς ἐν θάυμασιν ἐνεργείας ἀμοιρος ἦν, ἢ παρὰ
τῶν

τῶν τότε καλῶς ἐπὶ χλόνι ποιμανθέντων τῆς εὐσεβείας εἰ-
σέτι καὶ νῦν θρυλεῖται, ἑδαμῶς ἀπολειπόμενα τῶν πώπο-
τε θάυμαδέντων. οὐ μὴν, καίτοι πολλὰς οὕτω καὶ μεγά-
λας πρὸς εὐδοκίμησιν ἀφορμὰς ἐκ τῆς πνευματικῆς ἐκείνης
ἀρχῆς ἐσχικῶς, καὶ τῆς τῶν λογικῶν ποιμνίων ἐπιμελείας,
ἐπὶ μακρὸν ἡδυνήθη χρόνον ἐγκατεργῆσαι, καὶ τὴν διάζευ-
ξιν τῆς θρεφάμενης, καὶ τῆς πνευματικῆς ἡλικίας εἰς τέ-
λειον μέτρον προαγαγούσης ἡσυχίας πράως ὑπενεγκεῖν. ἅλ'
ἐπὶ νῦν αἰεὶ σεφρων καὶ τῷ ταύτης ἔρωτι τετρωμένος. (καί-
τοι τίς οὕτως, ὥσπερ ἐκεῖνος, νῦν ἀκίνητον ἔχειν, καὶ
Θεῷ προσηλωμένον ἐν μέσοις πλήθεσι συσσεφόμενος ἡδυνή-
θη) ταχέως τὰ δεσμὰ διαρρήξας, καὶ τὸ κατέχον ἐκ μέ-
σε θεμένος πᾶν, ταῖς ἐκείνης αὐδῆς πτέρυξιν ὑπέβηκεν ἑ-
αυτὸν, ἐν σιέπῃ τῶν πτερύγων σε σκεπάσεις με τὸ τοῦ Δα-
βὶδ ὑποφάλλον, καὶ τῇ Ἀθανασίᾳ τοῦ θεῖου Λαύρα προ-
σεχώρησεν αὐδῆς ὅσον οἶόν τε ἦν τῶν ἀνθρώπων ἀναχωρῶν,
καὶ ἑαυτῷ τε καὶ Θεῷ συγγινόμενος κατὰ μόνας· ἢ γὰρ
ὥσπερ πρότερον ἑνδον τοῦ περιβόλε τὴν οἰκίαν ἔχειν ὑ-
πέμενε σὺν τοῖς ἅλκοις. ἅλ' ἔξω τειχῶν τὸν ποτῶν Ἐκ-
κλίνων θόρυβον ἦν. τὸ μὲν δὴ μέχρι τέτων, ἐκείνῳ τε ὁ
τοῦ βίβου διάυλος ῥᾶον ἐχώρει καὶ κατὰ ῥῆν, καὶ ἡμῖν ὁμαλῶς
ὁ λόγος, ὀλίγα ἢ ἑδὲν δυσχεραίνων. τὸ δὲ ἐντεῦθεν, τί
τίς ἂν χρήσαιτο· ἢ ποτέραν ἀκινδύνως ἔλοιτο τῶν ὁδῶν;
πάντα μὲν γὰρ τὰ ἐκεῖνα καταλέγειν σὺν ἀκριβεῖ, καὶ λό-
γος καὶ πράξεις, καὶ τοὺς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγωνάσας τε καὶ κιν-
δύνους, μόνῃς ἦν τῆς ἐκείνου γλώττης καὶ διανοίας, τοῖς ἔτω
μεγάλοις ἔργοις, πρὸς διήγησιν ἐξαρκέσης. τέτων δ' αὐδῆς
ἐκλεξαμένους ὀλίγα, τῶν λοιπῶν καταψήφισαδαι σιωπῇν,
πρὸς τῷ ῥαθυμίας ἐγκλήματι σφᾶς ὑπάγειν, ἐπὶ καὶ τὰς φι-
λοθέας ζημιώσωμεν ἀκοῆς, μεγάλων οὕτω καὶ θαυμασίων
διηγημάτων ἀποσερῦντες. μέσῃν τοιγαρὲν χωρῶντες ἡμεῖς,
ἵνα μήτε τοῦ δεόντος ἀποπίπτωμεν τοῖς ὑπὲρ δύναμιν ἐγ-
χειροῦντες ῥαθυμίαν κατακριθῶμεν τὰ καιριώτατα καταλι-
πόν-

πόντες, οὕτω ποιησόμεθα τὸν λόγον, ἐκείνους ἐπικάρου προ-
 ρησάμενοι καὶ τὴν ἐκείνου πρὸς Θεὸν παρρησίαν· ἵν' ὥσπερ
 ἐν τοῖς ἔργοις ἐκεῖνος, μείζον ἢ κατὰ τὴν ἀνθρώπινην δύνα-
 μιν, καὶ εἰπὼν καὶ πράξας ὦφθῃ καὶ καρτερήσας, οὕτω δὴ
 καὶ τὸν ἡμέτερον πρὸς τὸ δέον ἐνδύνοι λόγον· καὶ μὴ παν-
 τάπασιν ἐν τῷ προσήκοντος ἀμαρτάνειν· εἶχε μὲν οὖν ἐ-
 κείνους ὥσπερ ἔφημεν, ἡ Ἀθανασία τοῦ Σεῖα Λαύρα, πά-
 σης ὑλικῆς προσπαθείας κεχωρισμένον, καὶ κατ' ἡσυχίαν
 τὸ μέλι τῆς ἀρετῆς φιλοπονώτερον ἐργαζόμενον· ἔδει δὲ
 καὶ πρὸς δοκιμασίαν ἡμῖν, Ἀδερῆ ἐπενεχθῆναι τὸν ἀλιτή-
 ριον, ὃ γῆν ἀγαθὴν διδοῦντα καὶ ἀποκείροντα, οὐδὲ πό-
 λεις οἰκισμένας εὖ ἀνασαντοῦντα καὶ κατασιδιάπτοντα, ἀλλὰ
 Χριστοῦ τὴν Ἐκκλησίαν πολιορκοῦντα, καὶ μηχανήμασι καὶ τὰ Φ-
 ροῖς, καὶ πᾶσι τρόποις πειρώμενον καταβάλλειν· εἰδόσι λέγω
 τὸ ἐκ Καλαβρίας κακὸν· Τυφῶνα τις ἂν, ἡ κεραυνὸν τὸ
 προστυχὸν ἅπαν ἐμπιπρῶντα καὶ διαφθεύοντα, ἡ καταιγί-
 δα πάντα φύρεσαν καὶ συγχέεσαν, ἡ οὐκ οἶδ' ὅ, τι ἀντὶς εἰ-
 πὼν, ἄξιαν προσαρμόσει προσηγορίαν· τοῦτο δὴ, ἐπὶ λύμῃ
 καὶ Φθορᾷ τῇ κατ' ἡμᾶς οἰκεμένη παρεισφύραρεν, καὶ τῆς
 οἰκείας μοχθηρίας, ἀρχὴν τινα μικρὰν καὶ Φαύλην πεποίη-
 μένον, ἐπὶ τοσούτου ἤρε τὴν Φλόγα τῆς ἀσεβείας, καὶ ἔτω
 λαμπρὸν καὶ περιφανὴ τὸν πόλεμον ἐνεστήσατο, ὥς μὴ τὰ
 ἡμέτερα συγχέαι μόνον, καὶ πολλῆς ἀηδίας ἐμπλήσαι καὶ
 ταραχῆς, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῆς ὑπερορίας, τὴν κακίαν προε-
 νεγκεῖν, καὶ Νήσας μὲν ὅλας τῷ πυρὶ τῆς ἀσεβείας διαφ-
 θεῖραι καὶ κατασφραδαῖ· ἐώοις δὲ καὶ ἐσπερίοις κλίμασιν
 ἐκταθῆναι· καὶ μηδὲν τῆς οἰκεμένης μέρος σχεδὸν, ἀπειρα-
 τοῦ τῆς οἰκείας λύμης καταλιπεῖν· ὁθεν δὲ ἡ ἀρχὴ· (καὶ
 σκοπεῖτε, ὡς Φαύλη καὶ τῆς ἐκείνου μικρολόγου καὶ χα-
 μερποῦς ἀξία τῆς διανοίας.) ὥρῃ δὲ μηδὲν ἐκεῖνος τῆς Ἑλληνι-
 κῆς σοφίας καὶ τῶν συλλογισμῶν τῆς ἀνάγκης, καὶ τῆς ἐκ
 τούτων οἰοῦναι διηγευμένης ἀληθείας μείζον εἶναι καὶ ὑψι-
 λό-

λότερον· μὴ δ' ὥς τις ἂν μάλλον ἐν περινοίᾳ γένοιτο τοῦ
 τῶν ὄντων εἶδεναι λόγου· τὸ δ' ἔτι τούτων ἀνοητότερον, καὶ
 μηδεμίαν ὑπερβολὴν ἀτοπίας ἐξαλειπὸς, μὴ δ' αὐτῷ Θεῷ
 δύνασθαι τινα συγγενέσθαι, εἰ μὴ ταύτην ἔλθοι πρότερον
 τὴν ὁδὸν, καὶ Πυθαγόρῃ καὶ Ἀριστοτέλει καὶ Πλάτωνα συγ-
 γενόμενος καὶ φύσεως ἀνάγκας ἐκείδεν, καὶ γενέσεως τῶν
 ὄντων καὶ Φθορᾶς ἀκολουθίαν μεμαδηκώς, οὕτως ἐπὶ τὴν
 κατάληψιν ἔλθοι τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ ἀ-
 λήθεια μὲν ἔφασκεν ὁ Θεὸς καὶ ἔστι καὶ ὀνομάζεται· τὸ
 δὲ τὴν ἀλήθειαν ἀγνοεῖν, τὸν Θεὸν ἐστὶν ἀγνοεῖν· πᾶς δ' ὁ
 μὴ τὴν ἔξω σοφίαν πεπαιδευμένος, ἀπερὶ κινήσεως τῶν Οὐ-
 ρανίων σωμάτων· ἡ φύσεως τοῖς σοφοῖς ἐξευρήται τῶν Ἑλ-
 λήνων ἡγνοηκώς, τὴν ἀλήθειαν ἀγνοεῖ, οὐδὲν ἄλλο λείπε-
 ται, ἢ τὸν μὴ ταῦτα πεπαιδευμένον, τὸν Θεὸν ἀγνοεῖν·
 ἀγνοῖαν δὲ, οὐδὲν ἕτερον ἢ σκότος εἶναι ψυχῆς· ὥσπερ καὶ
 ἐναντίον, φωτισμὸν ψυχῆς, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτα εἶδε-
 ναι· εἰ δὲ ταῦτα τέτον ἐχειν ἀνάγκη τὸν τρόπον, μηδένα
 δύνασθαι πεφωτισμένον εἶναι, εἰ μὴ ὅς ἂν εἴη τὴν σοφίαν
 ταύτην ἐξησκημένος, τὴν δύραθεν δηλαδὴ· ἡ δὲ τοιαύτη
 ἄνοια, ἡ τ' ἀληθέστερον εἰπεῖν μάλλον παραπληξία, οὐκ ἐ-
 κείνῳ μόνον ἦν τότε πρεσβευομένη, ἀλλὰ καὶ τῷ Λατίνῳ γέ-
 νει παντὶ σχεδὸν, ἔτως ἐκ μακροῦ τοῦ χρόνου μέχρι νῦν
 ἐνετάκη, ὥς καὶ τοῖς παρ' αὐτοῖς τὰ Σεῖα φιλοσοφοῦσι, καὶ
 τὸν μονήρη βίον ἀνηρημένοις, μηδὲν περισπεδαστότερον εἶναι,
 μηδ' ὁ δοκεῖ μάλλον ἀγειν πρὸς τελειότητα, ἢ τῇ μωρίᾳ
 ταύτῃ προσέχειν, καὶ περὶ ταῦτα κρατίζεσθαι· καὶ ἴδοις
 ἂν τι γελοῖον, ἢ μάλλον θρήνων ἄξιον ἐκείνοις συμβαῖνον·
 μεираκίοις ἐν παιδευτηρίοις ἐν ἡλικίᾳ συνόντας εἰ τύχοι πρε-
 σβυτικῇ, καὶ τὴν ἔξω σοφίαν παιδευομένους, καὶ τῷ σεμνῷ
 τῆς πολιτείας, τῷ ὄντι μὲν ἐνυβρίζοντας, αὐτοὺς δὲ ὑπ' ἀ-
 νοίας μάλλον σεμνυνομένους, καὶ νομίζοντάς τι προυργεῖν ποιεῖν,
 τῶν ὄντως καλῶν καὶ οἰκειουντων Θεῷ, καὶ τὴν ψυχὴν
 δι-

δυναμένων φωτίζειν καταμελούντας· ἐκεῖνος μὲν οὖν περὶ τῶν μεγάλων οὕτω μικρολόγως διανοεῖτο. παρ' ἡμῶν δ' ἀκρών εἶναι τῶν ἐν ἡσυχίᾳ ζώντων. τοὺς πλείους οἱ λόγου μὲν καὶ τῆς ἑξω σοφίας παντάπασιν ὄντες ἀγευσοί· παθῶν δὲ κρατοῦντες καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἀκριβῶς μετιόντες, καὶ τῷ Θεῷ συνημμένοι νοῦ καθαρότητι, καὶ πάσης ὑλικῆς προσπαθείας ἀφесκέναι, φωτίζονται τε τὸν νοῦν, τῇ τοῦ πρώτου καὶ ἀκραιφνεστάτῃ φωτὸς ἐλάμψει, καὶ τὰς τῶν ὄντων ἐνδιδάσκονται λόγους, καὶ σοφοὶ τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνδρώπινα γίνονται, ἤλγει σφοδρῶς, τὴν δόξαν τῆς τοῦ παντός αὐτῷ τιμωμένης σοφίας διαπίπτασαν συνορῶν, καὶ ἡρεμεῖν οὐκ εἶχε τῷ Φθόνῳ νικώμενος, (α) καὶ διαβᾶλιν ἐπειράτο σθένει παντὶ, οὐ τοὺς ἐν ἡσυχίᾳ μόνον βιοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἡσυχίαν αὐτὴν, πλάνην εἶναι τῶν μετιόντων πρὸς ἀπάτην συνεσκευασμένην τῶν ἀκρόντων διατεινόμενος. μηδὲ γὰρ ἑξ-εῖναι φωτισθῆναι τὸν νοῦν, ἀγνοίας τοσαύτης αὐτὸν περιεχυμένης· δεῖν γὰρ εἶναι μηδὲν ἀγνοεῖν, τῶν τοῖς πρότερον σοφοῖς πᾶσιν ἐξευρημένων, καὶ πάντα ὄντινόν ἐκείνοις φοιτᾶν, οἱ τῶν βελτιόνων δύνανται τι διδάξαι, καὶ Ἕλληνες ὥσι, καὶ Σκύθαι, καὶ Βάρβαροι, εἰ μέλλοι τὸν νῦν ἔχειν πεφωτισμένον, καὶ τῶν θεῶν τε καὶ ἀνδρωπίνων πραγμάτων τὴν γυνῶσιν ἔχοντα. Ταῦτα οὐ μόνον τοῖς αὐτῷ φοιτῶσι διελέγετο μερικαίως, ἀλλὰ καὶ λογογραφῶν ἦν καὶ οἷον ἐπιδεικνύμενος, καὶ τὸ ἐκεῖσε μέρος ἐπανορθούμενος, τῶν ἡσυχάζοντων τὴν πλάνην, καὶ πάσῃ πειρώμενος μηχανῇ τῆς μὲν ἡσυχίας ἀφίσταται πείθειν πάντας. τοῖς Σοφοῖς δὲ τῶν Ἑλλήνων τὸν νοῦν προσέχειν, καὶ δι' ἐκείνων τῆς ἀγνοίας καθάρειν αὐτὸν πειράσθαι· ἐκείνῳ μὲν ἐν οὐκ ἐν παρέργῳ κατὰ τῆς ἡσυχίας τὰ τοιαῦτα ἐσκαιωρεῖτο· ἔ

μὴν

(α) νενικημένος· ἔτις ὁ τῆς Λαύρας Κώδιξ.

μὴν οὐ δ' οἱ ταύτῃ συντετραμμένοι, καὶ μόνον παθῶν ἀπαλλαγὴν εἶναι, καὶ πρὸς Θεὸν οἰκειώσιν καὶ ἀνάβασιν τῇ πείρᾳ καλῶς εἰδότες, ἀμύνειν ἡμέλειν πολεμιμένην. ἀλλὰ σπαδῆς μὲν καὶ προθυμίας ἑδὲν ἐλλείποντες, Γρηγόριον δὲ παρ' ἑαυτοῖς τὸν μέγαν μὴ κεκτημένοι, ἐν Θεσσαλονίκῃ γὰρ ὁ πόλεμος ἐλάμβανε τὴν ἀρχὴν, ἐκεῖσε τῇ Λαύρᾳ κατῶς ὁ λόγος ἐφθῆ δηλώσας ἐπιδημοῦντος, ἐπεὶ τοῖσιν ἐκεῖνον ὄραν, οὐκ εἶχον, ὃν μόνον ἤδεσαν ἀξιοχρεῶν, καὶ λόγῳ δυνάμει καὶ τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι, πρὸς τὸν ἔτω ποικίλον ἀντικαθίσταται δυνάμενον πόλεμον καὶ βαρύν, γραμμασι πρεσβεύονται πρὸς αὐτόν, τοῦτο μὲν, ὅσα Βαρλαάμ κατὰ τῆς ἱερᾶς ἡσυχίας καὶ τῶν ταύτῃ προσεχόντων εἶπε καὶ συνεγράφατο σαφῶς δηλοῦντες, τοῦτο δὲ, καὶ δεόμενοι πρὸς ἀμυνὰν ἀναστῆναι, καὶ μὴ παριδεῖν τούτων μὲν εἶναι, τὴν ἡσυχίαν ὑβριζομένην, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας, εἰ παροφθεῖν, λαμαινούμενον τὸ κακόν· τί οὖν ἐκεῖνος; τῇ μὲν ἐνοικέσῃ τοῦ Πνεύματος χάριτι, τὰ μέλλοντα προορώμενος, τὴν ἐσομένην προεῖπε βλάβην, ὡς πολλή τις ἔσαι καὶ χαλεπή, καὶ ὡς καλῶς κυβερνωμένη τῇ τοῦ Πνεύματος αὐρᾷ, καὶ χρόνον ἐκ ὀλίγον ἤδη βαθεῖαν εἰρήνην ἀγάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ, σάλος οὐ μικρὸς, καὶ χαλεπὸς ἐπεγεργήσεται κλύδων, καὶ τὸν πάλαι τῶν Ἀγίων πρόρρησιν. εἰς ἐκβασιν ἤκειν ἤδη, οἱ πρὸς τοῖς ἐσχάτοις ἐφασαν χρόνοις, αἵρεσιν χαλεπὴν ἐπισκωμάσειν τῇ Ἐκκλησίᾳ. διχῇ δὲ τῆς γνώμης διαιρεμένης, καὶ βορῶν μὲν ἀπηλλάχθαι, καὶ ἀπραγμοσύνην συζῆν, καὶ ψυχῆς ἡρεμίας καὶ γαληνότητι, τοῦ παντός τιμωμένῳ, τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας ὑπερμαχεῖν, καὶ τὴν ἤδη φυομένην αἵρεσιν ἀνατέλλειν, καὶ λυσίτελές ἡγαμένῳ σφοδρὰ καὶ ἀναγκαιὸν, τοῦ ἰδὲ τὸ κοινὸν ἀγαθὸν προτιμᾶ. καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ἐργαστήριον, τὸν Ἄδω καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀπολιπὼν, ἐνθὺ Θεσσαλονίκης χωρεῖ. ποθοῦσι δὲ τοῖς φίλοις ὀφθεῖς, καὶ πάντ' ὅσα πράξοι τε καὶ φθέγγεται κατ' αὐτῶν τε καὶ τῆς ἡσυχ-

ἡσυχίας, ὁ πρὸς αὐτοὺς τὸν πόλεμον ἀνηρημένος σαφῶς ἐκμαθῶν, ἐκείνῃ μὲν, κατεγνώσκεν ἀβελτηρίαν. καὶ πολλὴν ἀντάδειαν τρόπων, καὶ ἀκρισίαν τῶν λογισμῶν, εἰς τὴν καθάπαξ ἦν ἀμαθής, τοῖς σφόδρα περὶ ταῦτα ἡσυχολιμένοις, καὶ διὰ βίᾱ παντὸς ἐξηγηκῶσιν, ἐνόμισεν ἀμφισβητεῖν δεῖν, καὶ μὴ μόνον εἰς λόγους ἦκειν, καὶ κλέμμασι σοφιστικοῖς, τῶν ἐκ τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν ἀνωθεν παραδεδομένων ἀφίσταται πειρᾶσθαι πείθειν, ἀλλ' εἰ μὴ πείθοιντο, καὶ συκοφαντίαις πολλαῖς καὶ λοιδορίαις καὶ ὕβρεσιν ὑποβάλλειν. εἰ μὴ καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἐκείνῳ σφόδρα πρόθυμος ἦν. ὅτι δεοί οἱ, τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἐν ψυχῇ γαλήνης, ἐννοῶν, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἀγαθιάσεως ἀποσᾶς, ἀντιλογίαις προσέχειν, καὶ πολλῆς ἐμπίπλασθαι τῆς ἀηδίας, καὶ ταραχῆς. Διὸ καὶ πάντα τρόπον ἐπειράτο τὴν κινεμένην ἔριν κατακοιμίζειν, καὶ πείθειν τὰ τῇ φλογὶ ταύτῃ τὴν αἰτίαν παρεσχηκότα, τὸν μὲν κενινημένον πόλεμον κατατίθεσθαι, καὶ τῶν κατὰ τῆς ἡσυχίας ἀποσχέσθαι βλασφημιῶν, καὶ τοῖς πολεμηθεῖσιν ἀδίκως σπείσασθαι. σοφία δὲ τῇ ἔξω προσέχειν. ἥς τὰ πρῶτα φέρεται, καὶ ταύτῃ περᾶσθαι τὴν παρὰ τῶν πολλῶν, ἣ καὶ τῶν σοφωτέρων ἐυφημίαν καρπῶσαι, καὶ μὴ πρὸς ἑδὲν αὐτῷ χρήσιμον ἀποδύεσθαι τὸν ἀγῶνα. ὁ δὲ, (καὶ γὰρ ἔδει χαλεπὸν ἡμῖν τὸ κλυδώνιον ἐγερθεῖναι,) καὶ θεραπευόμενος ὀλιγῶρει. καὶ πρὸς εἰρήνην παρακαλέμενος οὐχ ὑπῆκεν. ὅθεν καὶ Γρηγόριος ἐχρήτο τοῖς λόγοις, καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Πνεύματος ἀντετίθει τῇ καταργημένῃ κατὰ Παῦλον σοφίᾳ. καὶ τὰς ἐκ τῶν συλλογισμῶν ἀνάγκας καὶ τὰ σοφίσματα διέλυεν ἐνχερῶς, τῶν ἀγαθῶν μὲν εἶναι τὸν λόγον καὶ τὴν σοφίαν τὴν ἔξω δὴ ταύτην ἀποδεικνύς, ἀλλ' ἐχ' ὥς τε καὶ Θεῷ δύνασθαι αἰκιοῦν. μάλλον μὲν ἔν καὶ φυσῶσαν καὶ Θεοῦ πόρρω βάλλεσαν, εἰ τις αὐτῇ μὴ κατὰ λόγον χρῶτο, μὴ δ' ὥς προσῆκου, ἀλλ' αὐτῇ προσέχοι διηνεκῶς, ματαία καὶ ἀνοήτῳ σχολῇ τὸν βίον καταναλίσκων, καὶ μηδὲν εἰς τὴν ἐκεῖθεν μακαριότητά συν-
τε-

τελούσῃ. ἔνθα μὴ σοφία λόγων καὶ δύναμις, πλεον ἔχει τῆς ἀμαθίας, ἀλλ' ἡ τῶν σωτηριῶν ἐντολῶν τήρησις τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ κατ' αὐτὰς ἐργασία, καὶ ψυχῆς ἐκ τῶν αἰσχυρῶν παθῶν κάθαρσις καὶ συντήρησις καὶ πρὸς Θεὸν κατ' ὅσον ἔξεσι νεύσις τε καὶ οἰκειώσις, τῆς ἀλήτου μακαριότητος, καὶ τῆς αἰωνιζούσης εὐδαιμονίας γίνεται πρόξενος. Τοῖς γε μὴν τὸν μονήρη βίον ἀνηρημένοις, καὶ μέτρα τίθεισι, καὶ ὅρας τινάς, ἐφ' ὅσον δεῖ, καὶ ὅτε, τῇ παιδείᾳ ταύτῃ προσέχειν, μάλλον δ' εἰ πρὶν εἰς τὰτο σχήματος ἦκειν, ταύτης ὁπωσοῦν ἐτυχον μετασχόντες, ὅπως μὴ δέον τοῖς ματαίοις τέτοις τὴν διάνοιαν ἀσχολεῖν, ἀλλ' ὥσπερ ἄλλης πάσης ὑλικῆς προσπάδειας, οὕτω δὴ καὶ ταύτης χρήσιμον ὑπερηκότας τὸν νοῦν, Θεῷ προσέχειν διηνεκῶς, τὸ τῆς ψυχῆς ἀποκαθαίροντας ὄμμα καὶ δεκτικὸν ποιοῦντας τῶν θεῶν ἀπαυγασμάτων. καὶ ὥσπερ ἐκ ταπεινοτέρων τῶν τῆς πράξεως δηλαδὴ μεταβαίνοντας ἀγώνων καὶ παλαισμάτων, ἐπὶ τὴν θεωρίαν χωρεῖν, κατ' ἣν προκόπτοντας, οὐ τὰς αἰδησεις μόνον ἀπράκτες μένειν συμβαίνει, ἀλλὰ καὶ τὸν νοῦν αὐτὸν, πᾶσαν νόσιν καὶ κίνησιν ἀποτίθεσθαι, καὶ ἄγεσθαι ἢ ἂν τῷ ἄγοντι δοκοῖ, ἐλλάμψων τε καὶ φωτισμῶν ἐκεῖθεν ἀναπύμπλασθαι θεῶν, καὶ λόγους κτίσεως ἐκιδάσκεσθαι, καὶ μυσηρίων ἀρρήτων γινομένων μετόχους, εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐπανέρχεσθαι κάλλος, καὶ πάντα γίνεσθαι μετασία, ὅσα φύσει πέφυκεν εἶναι Θεός. ταῦτα δὲ πᾶσι κοινὰ προκειῶται, καὶ ἀγωνίσματα καὶ βραβεῖα, εἰ τοῖς λόγοις μόνον καὶ τῆς ἔξω σοφίας μετεσχηκόσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς καθάπαξ τούτων ἀπείρως ἔχουσιν, οὐδὲν παραβλαπτομένοις πρὸς τὴν κτῆσιν τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν ἐκείνων. ἀλλ' εἰ δεῖ τι καὶ θαυμαστὸν εἰπεῖν, ῥᾶον πρὸς τελειότητα τῆς Πνευματικῆς ἡλικίας ἀφικνήμενοις, ἅτε δὴ πρὸς τὸ αὐτοφον καὶ ταπεινὸν εὖ μάλα διακειμένους. Ἐπειδὴ καὶ τοῖς παιτέσις ἑαυτὸν ὡς τὰ πολλὰ φιλεῖ Θεός. ἔμ-

ἐμφανίζειν· τοὺς γὰρ ὑπερηφάνους ὁ Θεὸς ἔφη Δαβὶδ ἕως σφόδρα παρανομεῖν· ἐξ ὧν συμπεραίνεται μὴ τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τέτε τὴν καταργημένην φωτίζειν δύνασθαι τὴν κεκτημένην ψυχὴν, μὴ δ' οἰκειοῦν Θεῷ, ἀλλὰ τὴν διὰ τῶν ἔργων ὄντως Φιλοσοφίαν, ἣ καὶ καθαίρειν δύναται ἂν καὶ φωτίζειν. καὶ φίλος Θεοῦ, καὶ ἀσωμάτοις παραπλησίους τοὺς αὐτῇ προσέχοντας ἀπεργάζεσθαι· ὑπὲρ μέντοι τῆς ἱεραῆς ἡσυχίας οὕτω σαφῆ καὶ καθαρὸν πεποιήται τὸν λόγον, καὶ οὕτως ἐπὶ πᾶν ἀκριβείας ἦκοντα καὶ ἐμπειρίας τῆς κατ' αὐτὴν, ὥς μηδὲνα μηδαμῶς τῶν πρότερον Θεοφόρων ἀνδρῶν, ἐπὶ ταύτην ἑαυτοὺς καθεύτων τὴν πραγματείαν. οὕτω κατάλληλον θεῶν καὶ πᾶσιν ἐφαρμοζέσθαι τὴν διδασκαλίαν καὶ τελείοις καὶ ἀτελέσι, καὶ μέσοις, καὶ μηδὲν ἐξελοπέναι τῶν ἐκᾶσω προσφυῶν τε καὶ οἰκείων θεωρημάτων. Οἱ μὲν οὖν ὑπὲρ ἡσυχίας τοῦ μεγάλου Γρηγορίου λόγοι, λοιδορημένης καὶ τὰ ἔσχατα παχέως ἀδίκως, οὕτω λαμπροὶ καὶ τῆς πνευματικῆς, καὶ τῆς ἐκτὸς σοφίας· ἄδερμιαν λελοιπότες ὑπερβολὴν. ὑπὲρ ὧν οὐδὲ βαλομένοις μὴ ὅτι γ' ἐπαινεῖσαι πρὸς ἀξίαν ἡμῖν ἐξέσαι, ἀλλ' ἐδ' ἀπλῶς ὑπογράψαι τῷ λόγῳ, καὶ τὴν συντονίαν, καὶ τὸ κάλλος, καὶ τὸ βάθος τῶν νοημάτων· ὧν εἴ τις τὴν ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς ὑπερβολὴν ἐθέλοι καταμαθεῖν, οὐχ ἑτέρωθεν ποθεῖν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν ἐκείνων τοῦ ποθεμένου τυχεῖν ἐξέσαι. Λόγοις μὲν ἐν ᾧ τῇ εὐσεβείᾳ πολεμαμένη, σὺν πολλῇ παρέσει τῇ προσδυμία τε καὶ σπεδῇ· ἐπεὶ δὲ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ζῆλον, οἷον ἐν τῇ ψυχῇ φέρων ἦν, καὶ ἔργοις ἔδει φανερόν καθίσταν, καὶ μὴδ' ἐν τούτῳ τῷ μέρει, τῶν πολλὰ καμόντων ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀπολειφθῆναι, τί γίνεται; τὸ πρὸς ᾧ γενναῖον Ἀνταγωνιστὴν πολεμεῖν ὁ Βαρθολαῖμ ἀπογνῶς, (ἦδη γὰρ ἐκ πρώτης ἀφειρηθείας κατὰ κράτος ἦν νενικημένος καὶ ἡσχυρμένος,) ἐπὶ τὴν μεγάλην πόλιν μεταχωρεῖ· οὐ κρατεῖ λόγων θαρσύνων τοσοῦτον, ὅσον ᾤετο διαβο-

λαῖς

λαῖς καὶ συκοφανταῖς τοῦ μεγάλου περιέσεσθαι Γρηγορίου· ἄλλως δ', ὅτι καὶ τῶν Ἑλληνικῆς ἐνταυθοῖ μετεσχηκότων παιδείας ὄντων πολλῶν, καὶ διὰ τῶν ἐκείνου σφοδρῶς περιεχομένων, ἐφ' ᾧ τῶν σαθροῖς ἐρείσμασι τὸ πρὸς ἐκείνους δυσμενὲς ὑπερείσας, (ἦδη γὰρ πρὸς ἐκείνους πᾶς ὁ πόλεμος ἐξεργάγη,) τῶν προτέρων εἶχετο πάλιν, πλάνην αὐτοῦ καταβοῶν, καὶ τὴν ἡσυχίαν ὡς τῆς πλάνης αὐτῷ ταύτης αἰτίας καταμεμφόμενος· διέπειν τε καὶ τῶν ὁρθῶν δογμάτων παρατροπὴν ἐγκαλῶν, καὶ πάντα ὄντιν ἐν αὐτῷ πειρώμενος ἐπεγείρειν· καὶ ψήφον ἐκείνου μηχανώμενος ὡς ὁρθῶς μὴ φρονέοντος, ἐρήμην κατενεχθῆναι. ὁ καὶ συνέβη, ταῖς ἀπάταις ἐκείνου καὶ τοῖς σοφιστικῶς κλέμμασι καὶ περινοαῖς πάντων, πλὴν ἐλίγων ὑπενεχθέντων, ᾧ τῶν σοφῶν τοῦ Θεοῦ τὰ κατὰ τὸν μέγαν τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστὴν συγχωρῆντος, ἵνα καὶ μάλλον ἀνακηρυχθῇ, καὶ λαμπρότερος ἐπὶ τῶν ἔργων δειχθῇ, ὡς μόνος ᾧ τῶν φλόγα τῆς ἀσεβείας πρὸς ὕψος ἀέριον ἐξαρθεῖσαν δυνηθεῖς κατασβεῖσαι, εἰ μὴ ταχέως ἐκείνος ἐπιφανεῖς ἅπαντα ἀνέτρεψε καὶ διέλυσεν· ὡς γὰρ ἐπὶ δίκῃ ἐδόκει καλεῖν ἐκείνον, τῶν μήπω συνδεμένων τῇ δυσσεβείᾳ τοῖς πράγμασι ὁρθῶς διαιτῶντων, καὶ δεῖν οἰόμενων καταψήφίζεσθαι μηδενὸς, πρὶν καιρὸν εἰς ἀπολογίαν λαβεῖν, καὶ τῷ ἐγκαλοῦντι κατὰ πρόσωπον ἀντιζηῖναι, ἐκείνος μὲν ἀναβαλλόμενος ἔδεν, ὁξέως παρῆν· πάντα δ' ὑπεχώρει τὰ χαλεπὰ, ῥᾶον, ἢ τοῦ φωτὸς παρασίτῃ τὸ σκότος διαλυόμενα, καὶ ἡ ἀλήθεια τὴν προσήκουσαν ἐλάμβανε παρρησίαν. καὶ τὸ ψευδὸς κατησχύνετο δραπετεῦον. ἐ γὰρ ἦν ἔδει, ὅς τις τῆς ἐκείνου γλωττίης τῆς θεολόγου, καὶ τῆς ὑψηλῆς διανοίας καὶ Οὐρανίης πείραν λαμβάνων, ἐκ ἐνδύς ἐπὶ τὴν ἀποστολικὴν καὶ Πατρικὴν ἐνήγετο πρίν, καὶ σαφῆ τὴν συμφωνίαν τοῖς ὑπ' ἐκείνου λεγομένοις πρὸς τὰς θεοφόρους θεολόγους, καὶ τῶν πρὸς τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλους συνεμαρτύρει. ἐνδύς μὲν ἐν καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἦκειν τὸν πολέμιον τρεψάμενος ἦν· πάν-

Κ κ

των

των αὐτοῦ δυσσέβειαν κατεγνωκότων πομπῇ, καὶ δεῖν οἰομένων μετὰ τῆς βλασφημίας γλώττης ποιεῖν ἐκ μέσε, καὶ μὴ πρόφασιν ἀπωλείας καταλείπειν τοῖς ἀπλυσέροις. Ἐπεὶ δὲ καὶ λαμπρῶς ἐπὶ θεάτρῳ τὸν ἀβλητὴν ἀνακηρυχθῆναι προσήκου ἦν, καὶ τὴν δυσσέβειαν μᾶλλον αἰσχυρῶς θῆναι θριαμβευθεῖσαν, καὶ τοῦτο γίνεται μετ' ὅσης ἀντις εἴποι τῆς παρρησίας καὶ τῆς λαμπρότητος· τοῦ γὰρ πομπῶς τροπαίου τὴν ἐσπέραν διαλαβόντος, ἄρτι τῆς κρατείας ἐπανήκοντος βασιλέως, ἡ σύνοδος αὐτοῦ παρόντος καὶ τοῖς πράγμασι ἀξίως ἑαυτοῦ διαιτῶντος συνεκροτεῖτο. καὶ τῶν λογάδων μόνου τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοῦ τὴν ἱερὰν ἀρχὴν αὐτῆς τότε πεπιστευμένου, μηδ' ὅσοι τῶν ἐν τέλει καὶ τῶν ἄλλως ἐπιφανῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς πόλεως σχεδὸν ἀπάσης σπεδῇ συνδεδραμηκότων, ζημίαν ἐ μικρὰν ἐκάσε λογιζομένη πανηγύρεως τοιαύτης ἀπολειφθῆναι· τὴν μὲν ἐν Γρηγορίῳ τοῦ μεγάλου τότε σπεδῆν, καὶ τὴν περὶ τὸ λέγειν τέχνην, ἡ τὴν πνευματικὴν μᾶλλον σοφίαν καὶ τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν ἦν ἐνεδέδυτο, καὶ ἡ τῶν ἐναντίων ἀπετέφρε τοὺς λόγους, καὶ ῥαδίου ἐδ' ἐυχερές ἔμοι γ' ἐν διελθεῖν· ἐκεῖνο δὲ μόνου ἀναγκαῖον εἰπεῖν, ὅτι πάντας κατέπληξε καὶ φίλος καὶ πολεμῖς, τὰς μὲν, οἷς ἡγγχευ ἐπισομίζων σεργείαις ἀνάγκαις· τοὺς φίλους δὲ, καὶ τῶν πώποτε θανατοδέντων ἐπὶ σοφία, πομπῇ τῷ μέσῳ δόξας κεκρατηκέναι. ὁ μὲν ἐν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγῶν αὐτῷ τοῖτον εἰλήφει πέρας, λαμπρὸν οὕτως ἀπὸ τῶν πολεμίων τροπαίον ἀνασῆσαντι, καὶ τὸν πρὶν διώκτην καὶ ὕβριστην συνδέσθαι τῇ εὐσεβείᾳ καταναγκάσαντι. καὶ πρὸς ἀπάτην ἦν αὐτῷ καὶ ψεῦδος τὰ εἰρημένα, τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγμασι πανέργως μεθαρμοσθέντι· ἐμὴν ὁ τοῖς ἀγαθοῖς ἐχθρὸς καὶ πολέμιος ἐξαρχῆς, Γρηγορίου τε καὶ τὴν ὁρδὴν ὑπὲρ ἧς ἐκεῖνος ἡγωνίζετο πῖσιν, πολὺν χρόνον ἀπείρασεν ὑπέμεινεν ἐκλιπεῖν. ἀλλ' ἐπεὶ μετὰ τῆς βλασφημίας γλώττης, ἐκ ἐν πομπῇ τῷ μέσῳ τῆς κακίας ὁ ἀρχηγὸς ἐκεῖνος ἦν ἐκ ποδῶν, τοῖς φί-

λοις

λοις προσχωρήσας Λατίνοις, καὶ ἡ τῆς ἀσεβείας φλόξ καλῶς ἐδόκει κατασβεσθῆναι, ἀφρόον ἐκεῖνα πομπῇ χαλεπώτερος πόλεμος ἐξεργάσθη· τῶν γὰρ ὁμιλητῶν ἐκεῖνε καὶ Φοιτητῶν ὁ μάλιστα τῆς λύμης μετεσχηκὼς, καὶ τοῦ πρὸς τὴν εὐσεβείαν μόνου, ἀλλὰ καὶ τοῦ πρὸς τὸν μέγαν πόλεμον κληρονόμος εὐδὺς ἐδείκνυτο. καὶ πάλιν ἀγῶνων ἑτέρων καὶ σκαμμάτων ἀρχή, πομπῇ τῆς προτέρας χαλεπωτέρα· ἐφίλονε κησε γὰρ ὁ δεύτερος ὑπερβαλέσθαι κακία τὸν πρὸ αὐτῆς, καὶ τῆς ἀσεβείας καζόσον οἶον τε πομπῇ προσῆναι σπεδῇ· μείζω τε γὰρ ἐκεῖνε καὶ χαλεπώτερα πρὸς λόγον ἀσεβείας ἐξεύρε· καὶ τῆς βλασφημίας πομπῆς εἰργάσατο κοινωνούς. οὐμὴν ἐδ' ὁ τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστὴς Γρηγόριος ἡμέλει πρὸς ταῦτα. ἀλλὰ παντοῖος ἦν ἔργοις καὶ λόγοις τὴν ἐξαφθεῖσαν φλόγα κατασβεσαι φιλονεικῶν. καὶ πρῶτα μὲν, Ἀκινδύνου πομπῇ προσῆγε τὴν θεραπείαν· ἐλέγχων· ἀποδεικνύς· τὴν κοινωνίαν τῆς ἀσεβείας προσονειδίζων· πάντα πράττων ὅπως ἐκεῖνον ἴδῃ πρὸς εὐσεβείαν μεταστέμενον. ἐπεὶ δ' ἀνίατα νοσῶν καὶ τὴν τῆς ἀσεβείας ἀχρηστουγίαν κύλικα σπάσας ἐκεῖνος ἦν, τοῖς λόγοις ἐχρητο καζάπερ βέλεσι, καὶ τὸ πονηρὸν ἐπίτρωσκε σίφος· λογογραφῶν μὲν τὴν εὐσεβείαν, καὶ παντὶ τῷ βελομένῳ προτιθέμενος ἀκριβῶς τὰ τῆς θεολογίας ἀπόρρητα. καὶ τὰ βῆσι τοῦ Πνεύματος μετὰ τοῦ Πνεύματος ἐρευνῶν· καὶ διὰ πάντων τοῖς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἡγωνισμένοις διδασκαλοῖς τῆς Ἐκκλησίας, ὁμογνώμων, καὶ σύμπαντες ἀναδεικνύμενος· τοῖς δὲ ψευδέσιν ἐκεῖνων λόγοις καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας ἐξευρημένοις, πολέμιος ἀτεχνῶς, καὶ πάντας ὥσπερ ἀδρανῆ τινα καὶ σεσηπότα δίκτυα διαλύων. δεῖσαν δὲ καὶ σύνοδον αὐτίς πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας εὑρεσιν ἀφροισθῆναι, τάχις μὲν συνεκροτεῖτο μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. ὁ δὲ τῆς ἀληθείας ὑπερμαχος καὶ σεργὸς ἀγωνιστὴς, ὁ πολὺς ἐν σοφία, καὶ πλείων ἐν εὐσεβείᾳ Γρηγόριος, ἐδὲ πομπῇ ἐδεήθη λόγων πρὸς ἐλεγχον τῆς κακίας. ἀλλ' ἤρκεσε μόνου τοῖς προτέροις ὁμολογῶν

K k 2

γνώμονας ἀποδείξει τοὺς ἀντικαζημένους καὶ ἀντιδόξας, καὶ πάντα ἢν ῥᾶτα διηγουκός, καὶ τῶν ὀρθῶν παραχαράκτας δογμάτων, καὶ πολεμίας τῆς ἀληθείας τοὺς ἀντιπάλους ἀποδεικνύς. πάντες γὰρ ὥσπερ ἐκ μίας καὶ γλώττης καὶ γνώμης, δυσσέβειαν μὲν ἐκείνων κατεψήφίζοντο, καὶ ταῖς αὐταῖς ὑπῆγον ἐπιτιμίαις, αἷς καὶ τὸν πρῶτος τῆς αἰρέσεως ταύτης ἄρξαντα, εἰ μὴ μεταβάλοιεν καὶ τὴν ὀρθὴν ἀσπάζαιτο πίσιν, Γρηγόριον δὲ καὶ λόγοις καὶ γράμμασιν ἀνεκήρυττον· καὶ τὰ βέλτερά πάντα προσεμαρτύρουν, καὶ πολλῆς ἤξιεν τῆς εὐφημίας καὶ τῶν κρότων καὶ τῶν σεφάνων. ἀρ' εἴ ἐν μὲν τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγῶσιν, ὅπως ἦν θερμὸς καὶ ζέων τῷ πνεύματι, καὶ πάντ' ὅσα χρὴ τὸν θεολόγον μετὰ πολλῆς ὧν τῆς ὑπερβολῆς, ἐν τοῖς κατ' ἀρετὴν ἔργοις λαμπρὸς καὶ περιφανής, ὅξυς τὸν νῦν καὶ πεφωτισμένος τῷ Δεῖω Πνεύματι, τῇ τῶν γραφῶν ἐμπειρίᾳ, τὰς ἐκ' ἐκείνου τοῦ χρόνου κατόπιν δέμενος, οἶμαι δὲ καὶ τὰς ὑπεροχὰς ἐσομένους. τοῦ χειμῶνος δὲ τῶν πειρασμῶν προσβαλόντος, καὶ σάλας πολλῆς, καὶ τοῦ ῥοδίου τῶν δεινῶν περισχόντος, μικρόψυχόν τι καὶ ἀγεννὲς εἰπὼν ἢ πράξας ὥφθη ἢ καὶ μελλήσας; ἔδαμῶς. ἅπαν μὲν σὺν τούναντίον μετὰ πολλῆς τῆς τῶν δεινῶν ἐπιφορᾶς τῆς πραότητος καὶ τῆς μακροθυμίας ὑπενεγκόν· ἐπειδὴ κακεῖνα πολλὴν αὐτῷ προξενήσουντα τὴν εὐδοκίμησιν ἤδει· μάλλον δ' ὅτι καὶ ταῦτ' ὑπὲρ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης αὐτῷ συνήδει καὶ τῆς κατ' εὐσέβειαν ἀληθείας ὑπενεγκόντι. ὥς γὰρ ὁ πρὸς ἀλλήλους τοῖς ὁμοφύλοις πόλεμος, κακῶς μὲν καὶ ὥς οὐκ ὤφελε. (τὴν γὰρ κοινὴν εὐτυχίαν ῥωμαίοις ἀνάλωσε καὶ διέφθειρε, καὶ κακοῖς περιέβαλε τοῖς ἐσχάτοις,) ἀνῆπτο δ' οὖν ὁμῶς, τί γὰρ δεῖ τὰ πᾶσι γνώριμα διεξιόντα, τῶν ἐντυγχανόντων ἀποκναῖεν τὰς ἀκοάς, κινεῖται μὲν καὶ ὁ τὴν ἀρχὴν τηνικαῦτα τῆς μεγάλης τῶν πιστῶν Ἐκκλησίας πεπιστευμένος, ἐλόγως ἂν τις εἴποι καὶ ἀνοήτως τοῖς ἰδίοις ἐπεβαλεῖν.

λύ-

λύκος ἀντὶ ποιμένος γενόμενος ἀτεχνῶς· ἀνάπτει δὲ τὴν φλόγα τοῦ πολέμου σφοδρῶς καὶ πᾶσιν ἐπαλλήλους ἐκμαίνει τρόποις, οἷς ὁσημέραι τὴν εἰρήνην ἀναφανῶν ἦν· καὶ τῆς οἰκείας ἐπιλελησμένος ὥσπερ ἀξίας, καὶ τοῦ καταλλάξαντος ἑαυτῷ τὸν κόσμον ἰδίῳ αἵματι, ὅτι μαθητὴς εἶναι πεπιστευμένος, εἶτα πᾶν τάναντίον δρῶν, ἐπὶ κακῷ μὲν κεφαλῆς τῆς ἰδίας, κακῷ δὲ τῶν πειδομένων, ὅσας ἔξην, ἐφέλκεται πρὸς τὸ πολεμεῖν. τὰς μὲν πείθων, τοὺς δ' ὡς οἶόν τε βιαζόμενος· ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς τὴν ἔργοις καὶ λόγοις καὶ πᾶσιν οἷς ἐκεκόσμητο καλοῖς ὁ πάντα θαυμαστὸς Γρηγόριος περιφάνειαν οἶδε, καὶ πολλῆς ἐνόμισε ῥοπῆς ἐκ τέτε πρὸς τὸ σπαδαζόμενον εὐπορήσειν, πάντα μὲν, ὁ Φασι, κάλων ἐκίνει καὶ πᾶσι τρόποις ὑπεποιεῖτο, τῆς οἰκείας κακοβαλίας συνεργόν καὶ σπαδασὴν ἐκείνον δέλῳ παραλαμβάνειν· ἐκ πρώτης δὲ πείρας ἀποκροθεὶς, ὥσπερ κύμα πέτρα περιπεσόν, καὶ το κοινῇ συνῆσον καὶ τὸ προσήκον αὐτοῦ τῷ ἤδει καὶ τῷ προσχήματι διδαχθεὶς, δέον ἀποσχέσθαι τῶν ἀτόπων ἔργων, καὶ τῆς ἐπανορθώσεως εἰδέναι χάριν, τῷ πρὸς ἐλευθερίαν διειλεγμένῳ, ὁδὲ, τούναντίον ἦν ἅπαν· καὶ κακοῖς ἡμείβετο, τὸν ἐκ βαράθρου κακίας τόγχε εἰς αὐτὸν ἦγον ἀναγαγόντα· καὶ διὰ πάσης ἤγε σπεδῆς, κακοῖς ἐκείνῳ τοῖς ἐσχάτοις περιβάλεῖν· ἔκταν ἔδδ' ἀπέσχετο τῶν περιέργων ἔδενος, καὶ μοχθηρίας τῆς ἐσχάτης πεπληρωμένων, ἕως τὴν πρὸς ἐκείνῳ τῆς ψυχῆς δυσμένειαν εἰς ἔργον εἶδεν ἐκβάσαν· ὥς γὰρ ἔδδ' ἐκείνῳ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων εἶχεν ἐπαγαγεῖν, ἤδει γὰρ αὐτὸν τῶν κατὰ τὸν βίον σορύβων τε καὶ πραγμάτων, ἔδδ' ἤττον ἢ οἱ πάλαι τεθνηκότες ἀπεσχημένον, ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν εἶδε καὶ τὴν ταύτης συκοφαντίαν· καὶ θᾶττον, ἢ ἄντις ὥρῃ μεταβαλὼν, τοὺς μὲν ἀποκηρύκτας καὶ πολεμίας τῆς ἀληθείας, ἐν τοῖς πρώτοις εἶχε τῶν φιλημένων. καὶ πάντα κατὰ τῆς εὐσεβείας, ἢ τῆς ἰδίας μάλλον ἐχαρίζετο κεφαλῆς· ὅς δὲ πρό-

K k 3

τερον καὶ λόγοις καὶ γράμμασιν ἦν θαυμάζων, καὶ τῆς ἀ-
ληθείας πρεσβευτὰς, καὶ τῆς ὁρθῆς πίσεως ἐκάλει προσά-
τας, τούτες δὲ, τῶν αὐτῶν ὧν περ καὶ πρότερον δογμα-
των ἐξερχομένους καὶ μηδεμίαν ἐπιδεδεγμένους παρατροπὴν,
ἐγκλήμασι δυσσεβείας ὑπευθύνους καθίστη. Ἐντεῦθεν, τί μὲν
ἐπέλιπεν εἶδος κακίας; μᾶλλον δὲ ποῖον ἐκ ἐπεδείξατο μεθ'
ὑπερβολῆς; συζόγους ἀδέσμους, καὶ πονηρὰ συνέδρια συνε-
κρότει· καὶ γράμματα δυσσεβείας ἐξετίθετο μεσά· καὶ
Γρηγόριος μετὰ τῆς ἀληθείας ὁ σερβὸς ἐλαύνετο τῆς ἀλη-
θείας προσάτης· καὶ κακῶς ἦκε, καὶ δεσποτήριον ὤκει, καὶ
διὰ πάσης μηχανῆς ἐκακοῦτο· ἡ δὲ τῆς ἀσεβείας ὑπερήρε-
το φλόξ, καὶ οἱ ταύτης σπυδαδαὶ καὶ πρόμαχοι, πολλῆς
ἡξιῶντο παρὰ τῷ καλῷ τῆς Ἐκκλησίας προσάτη τῆς κηδε-
μονίας καὶ τῆς αἰδοῦς. καὶ ἱερέων ἐνεγράφοντο καταλόγοις
οἱ βέβηλοι, καὶ χειρας καὶ τὰς ψυχὰς, καὶ πάντῃ τὰ
δεινότερα ἐτολμάτο· ἃ οὖν κινεμένης τῆς αἰρέσεως ἐνδὺς
ἐξαρχῆς, τὸ δολερὸν ταύτης ἠγνόησε καὶ ὑπόκριτον τοῖς
ἄλλοις παραπλησίως καὶ Γρηγόριος ὁ τῷ Φωτῇ τῆς Τριέδος
πεφωτισμένος; ἢ ἐκ ἠγνόησε μὲν, πρὸς δὲ τὸ τοῦ ἀγῶνος μέ-
γεθος ἀπιδῶν καὶ τοὺς πόνους καὶ τοὺς καμάτους, ἐτέρω τὸ πρῶ-
τεῖον ἐν τοῖς πόνοις ἔχειν παρήκεν, αὐτὸς ἐν ῥαθυμίᾳ ζῆν
ἡρημένος; ἢ τοῦτο μὲν οὐ, οὐ μετὰ πολλῆς δὲ τῆς προθυ-
μίας καὶ τῆς σπεδῆς τῶν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἡψατο πα-
λαισμάτων; ἢ ἐν οἷς μὲν εὐδοκίμει καὶ παρὰ πάντων ἐκρο-
τεῖτο καὶ ἐθαυμάζετο θερμὸς τις καὶ ἀκάθεκτος ἦν, καὶ
πρὸς τὴν ὑπὲρ τῆς ὁρθῆς πίσεως ἐνστασιν ἀπερίτρεπτος, καὶ
παρ' ῥησίας καὶ ζήλῳ πλήρης ὥσπερ ὑπὸ τῶν ἐπαίνων καὶ
τῶν κρότων ἐρεδισζόμενος, τῶν δὲ πραγμάτων ὁσράκε δίκην
μεταπεσόντων, καὶ τῶν μὲν ἐναντίων ὑπὸ τῶν τοὺς καιροὺς
θεραπευόντων, καὶ ἀγεννῶς καὶ μικροφύχως τὸς ἐν ἐξουσί-
αις κολακεύοντων, ἐξαιρεμένων, αὐτοῦ δὲ κακῶς πάσχον-
τος, καὶ εἰρηγομένου, καὶ παρ' ῥησίας οὐδαμῶς οὐδ' ἐλευθερίας

ἀπο-

ἀπολαύοντός τινος. τὴν ἀταξίαν ἔδειξε τῶν καιρῶν, ἢ τὴν
ὁμότητα τῶν ἀρχόντων, καὶ μικρόν τι τῆς τόλμης ὕφηκε,
καὶ τῆς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐνστάσεως ὑπεχώρησεν; ἐδαμῶς
ἀλλ' αἶ, καὶ διὰ πάντων ἴσος ἦν καὶ ὁμοῖος ἑαυτῷ. καὶ
καιρὸς ἀνέσεως, καὶ πειρασμῶν παρ' αὐτῷ διενήνοχεν ἑδὲν.
ἀλλ' ἐλευθέρῃ γλώττῃ, καὶ γνώμῃ καὶ τοῖς κινδύνοις, τὰ
τῆς ὁρθῆς πίσεως δόγματα ἐξετίθετο, καὶ τοὺς δυσσεβῆ-
τας ὥσπερ βέλεσι κατετίτρωσκε τοῖς λόγοις, ἀπὸ τῆς εἰρ-
κτικῆς ἀφιεῖς. Ἀλλ' ἐπειδὴ ποτε καὶ τὴν ἀλήθειαν ἔδει παρ'
ῥησίας τῆς ἀξίας τυχεῖν, καὶ τὸ ψεῦδος φυγαδεύθῃναι,
ὥσπερ νόσος τῆς υἰείας ὑποχωρήσαν τῇ παρασίᾳ, παύεται
μὲν ὁ πολιτικὸς πόλεμος καὶ ἡ εἰρήνη τῶν ὁμοφύλων, μετὰ
τὴν πολλὴν ἐκείνην κάκωσιν καὶ τὴν φορὰν τῶν ἀμυδῆτων
δεινῶν· ἐκείνῳ δὲ καὶ ὁ τῆς Ἐκκλησίας συναποσβέννυται·
ἐπειδὴ καὶ τοῦτον ἔσχευεν αἰτίαν, καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας
ὥσπερ ὑπασπιστὴν καὶ σύμμαχον ἰσχυρόν· λύεται δὲ καὶ
τὰ δεινὰ Γρηγορίου. καὶ ἦν αὐτῷ ἐν τοῖς προτέροις, καὶ πα-
ρὰ πάντων ἐκροτεῖτο καὶ ἐθαυμάζετο, καὶ τῷ τῆς Ἐκκλη-
σίας μετὰ τὸν διώκτην καλῶς προσάντι, διὰ πάσης ἡγετο
τῆς τιμῆς, ἐν εἰδότι Θεῷ, καὶ τοῖς ἐκείνους λατρευταῖς καὶ
τῶν ὁρθῶν δογμάτων προσάταις, τὸ προσήκον σέβας ἀπο-
νέμειν καὶ τὴν αἰδῶ. καὶ βασιλεύει καὶ τοῖς ἐν τέλει καὶ
πᾶσιν ὁμῶς, ποσειδὸς ἦν, καὶ ἡδὺς, ἰδεῖν τε καὶ προστυχεῖν.
καὶ τῶν ἐκείνους λόγων ἦσαν ἐξηρημημένοι, καὶ κανόνα τινα
καὶ εἰρημὴν θεολογίας καὶ δογμάτων ὁρθῶν ἀκρότητα τοῖς
ἐπ' εὐσεβείᾳ γνωριμωτάτοις παραπλησίως καὶ διδασκάλοις
τῆς Ἐκκλησίας, ἡδεσάν τε καὶ ἀνεκλήρυτον· οὐ μὲν ἄχρη
λόγων ἦσαν, οὐ δ' ἐν ἑαυτοῖς τὸ κατ' ἐκείνους περιφέροντες
θαῦμα· ἀλλ' ἐν εἰδότες ὡς οὐκ ἐκείνους μᾶλλον, ἢ τὸ κοινὸν τῆς
τῶν πιστῶν ζημιώσεσιν Ἐκκλησίας, τὸν τῆς σοφίας λύχρον ἐκεί-
νον καὶ καθαρὸν τοῦ Πνεύματος καταγώγιον ὑπὸ τὸν μό-
δι-

διον κατακρύφοντες σιγῆς βυθῶ καὶ λήθης παραδοθέντα, μόλις μὲν, καὶ μετὰ πολλῆς ἱκετηρίας καὶ πιθανότητος, πείθουσι δ' οὖν ὁμως, τῆς περιουσίας Θεσσαλονίκης, ἱερῶς καὶ ὡς Θεῷ Φίλον προσῆναι. ἡ μεγέθεις ὥσπερ καὶ κάλλος καὶ τῆς ἄλλης τῶν ἀγαθῶν χορηγίας ἀφθονωτάτης μετὰ τὴν πρώτην περίεσιν, οὕτω δὲ καὶ Φορᾶς ἀγαθῶν ἀνδρῶν, καὶ βίῳ καὶ λόγῳ, καὶ πᾶσιν ὁμοῦ κεκοσμημένων τοῖς ἀγαθοῖς, ὥσπερ συγκεκληρωμένον ἀνωθεν ἐξαρχῆς, οὐκ αὐτόχθοσι μόνον, καὶ καρποῖς οἰκείοις, καὶ παρ' αὐτῇ τραφέσει, καὶ ἀυξηθεῖσιν ἐγκαλωπίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ εἶπε τις ἐπέρα γενναῖον τέκοι, ὑποδέχεσθαι τε καὶ οἰκειοῦσθαι, καὶ κοσμεῖν ὁμοῦ, καὶ αἰτικοσμεῖσθαι δαφιλῶς τε καὶ φιλοτίμως· ἀλλ' αὖτις ἀγώνων ἄλλων ἀρχαί, καὶ σεφάνων ἀφορμαὶ φέρονται· καὶ μεγαλοψυχίας καὶ καρτερίας δείγματα τῷ Ἀγίῳ, ὥσπερ συγκεκληρωμένων αὐτοῦ τῇ φύσει, διὰ βίου μὲν παλαίειν ἀνιροῖς, νικῶντα δὲ διὰ πάντων ἀναγορεύεσθαι· παρῇ μὲν γὰρ ἐν Θεσσαλονίῃ εἰρήνην εὐαγγελιζόμενος ἀληθῶς, καὶ ἀγαθῶν ἐσμὸν, καὶ πᾶν, ὃ, τι βέλτερον ἐπαγόμενος· λείψανα δὲ τῆς σάσεως τὴν ἀρχὴν εἰσέτι παρελύπει Ρωμαίων. καὶ τῆς φλογὸς κατασβεσθείσης, οἱ ἀνδρακες ὑπελείποντο. καὶ οἱ σασιασαί, τῷ μὲν, ἐδόκεν ὑπεῖκειν, τῷ δ' ἀντιπίπτειν τῶν βασιλέων. καὶ τῇ μὲν πόλει πράγματα παρεῖχον καὶ κινδύνους ἐνεργάζοντο χαλεπούς· σφίσι δ' αὐτοῖς ἐκ τῶν τῆς πατρίδος κακῶν παρεῖχον πλετεῖν. ταύτης δὲ τῆς μοχθηρίας τῶν ἐπὶ κακῷ τῆς πόλεως Ἀρχόντων, καὶ ὁ μέγας παραπολαύει ποιμὴν καὶ τὴν εἰσόδον τὴν εἰς τὴν πόλιν οὐ συγχωρεῖται· ἀλλὰ συνασχημεῖν αὐτοῖς καὶ τὴν σάσιν συνεπεγεῖρειν κατηναγκάζετο· καὶ τοῦ μὲν, τῶν βασιλέων ὑπερεῦχεσθαι καὶ μεμνηῖσθαι, τοῦ δ' οὐδαμῶς, ἵν' εἴη σάσεως ἀφορμὴ, καὶ πόλεμος τοῖς πολίταις, ὁ τῶν ἄλλοτρίων ἀγαθῶν αὐτοῖς βλαίος πορισῆς· ἢ μετὰ τῆς εἰρήνης συναπελαύνεσθαι, καὶ πλά-

υβς ὑπομένειν καὶ πειραταῖς καὶ κλύδωσι. καὶ πᾶσιν ὁμοῦ παραβάλλεσθαι λυπηροῖς. Οἱ μὲν οὖν ἐπιεικεῖς τῶν πολιτῶν καὶ σώφρονες, οἷον ἀγαθῶν ἐκ τῆς τινῶν μοχθηρίας συνιέντες ἀποσερουνται, ἢ δεινὰ μὲν ἐποιοῦντο· καὶ τῆς ζημίας εὐχερῶς τὸ μέγεθος φέρειν οὐκ εἶχον· ἀμύνειν δ' ἐαυτοῖς ἑδαμῶς οἷοί τε ἦσαν· ἢ πρὸ τέτων γε τῷ δικαίῳ. ὁ γὰρ δῆμος θαλάττης δίκην, οὐχ ὅποι δέον, ἀλλ' ὡς ἂν ὁ προσπίπτων ἄνεμος ἐκταράττοι φερόμενος ἀτάκτως, καὶ βορβούμενος, τοῖς σασιασαῖς πολλὴν παρεῖχε ῥοπήν, τὴν οἰκίαν μαχθηρίαν εἰς πέρας ἄγειν· τί δὲ ὁ τοῦ Χριστοῦ μαθητῆς του πράε ἢ Φιλανθρώπε, καὶ πάντα φέρειν ὑπ' ἐκείνου πρᾶως δεδιδαγμένος, ὡς ἂν μὴ τῇ οἰκίᾳ μόνον. ἀλλὰ καὶ ταῖς ἐτέρων ψυχαῖς ἀνάπανσιν ἐκπορίσῃ· τὰ σπλάγχνα μὲν, ἡλγει καὶ συνεσρέφετο, τὴν ἀπώλειαν τῶν ταῦτα συσκευασάντων, τὴν τε ζημίαν τῶν ἀναιτίων ὡς μεγάλην καὶ πρὸς ψυχὴν ἀγεσάν συνορῶν. τὴν μεγαλοψυχίαν δ' ὥσπερ τι φάρμακον ἑαυτῷ, καὶ τὴν ἐν τοῖς δεινοῖς καρτερίαν ἐπιτιθεῖς, ἐδ' ἄχρι λόγων, ἢ σχήματος ἐφάνη τοῖς ἐλαύνουσιν ἐπαχθεῖς· ἀλλὰ μετὰ τῆς συντρόφε καὶ Φίλης αὐτῷ τῆς ψυχῆς γαλήνης, καὶ τοῦ προσήκοντος κατασηματος ἀπεχωρεῖ· καὶ νήσας ἐπὶ χρόνον τινὰ παρῶκει, καὶ τοὺς ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι κατὰ σχολὴν τὸ μέλι τῆς ἀρετῆς φιλοπόνως ἐργαζομένους, ὥσπερ τις σφατηγὸς περιήει, πρὸς τὸν ἔνδον καὶ κατὰ ψυχὴν πόλεμον ἐπεγεῖρων, καὶ κατὰ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων διερεθίζων, καὶ νίκης ἀναδιδάσκων τρόπος καὶ παρατάξεως, ὡς ἂν μηδαμῶς ἀκερδῆς, μηδὲ μικρὰν προσάγεσθαι γένοιτο Θεῷ τὴν καρποφορίαν, ἢ ἡ πλάνη, καὶ τῆς λαχούσης ἢ ἀποχώρησις. Ἐν τούτοις δὲ ὄντι τῷ θαυμασίῳ, καὶ τῶν ἐτέροις σπαδασμάτων, τὸ πάρεργον μεῖζον πολλῶ καὶ θαυμασιώτερον ποιημένῳ συμβάν, τι τῶν ἀδοκῆτων, εἰς Βυζάντιον ἠνάγκασεν ἐπανήκειν· Ὅλίγα τὸ μεταξὺ· καὶ οἱ τὴν ἐκείνου πόλιν ἀνασταυέντες,

ἐκποδῶν ἦσαν αὐτῇ χάσει καὶ πανουργύμασι, τοῦ δήμου καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν αὐτοὺς ἐξοσρακισάντων· καὶ συμφρονήσαντες ἢ πόλις, ποιμένα τὸν καλὸν ἐπεζήταν· καὶ πρεσβεία παρ' αὐτὸν ἀφίκτο κοινή, τῇ ποιμνῇ παρακαλοῦσα καὶ τοῖς θρόνοις ἐπιστῆναι· ὁ δὲ, (καὶ γὰρ οὐδὲν ἦττον τὸν οἰκεῖον ἐπόδει κληρὸν, ἢ ὅσον ἀντεποδείτε), τάχις ἄτε παρῆν ὡς ἐξῆν· καὶ πολλῆς ὀφθεῖς ἐνέπλησε θυμῆς· τὴν μὲν γοῦν ἀποδοχὴν τῆς πόλεως ὡς λαμπρὰ, καὶ τὸ προχυθεὶν πληθὺς, ἔχ' ὅσον ἐυγενὲς μόνον καὶ πρῶτον ἀξία, ἀλλὰ καὶ ὅσον ἀσημόν τε καὶ ἀγοραῖον, ἐκ ἀνδρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν· τὸ γὰρ τῶν ἱερέων πληθὺς ἔω· καὶ τῶν ἄλλων τῶν κληρῶν κατελεγμένων, ἔμην ἀλλὰ καὶ ὅσον ἀνακείμενον ἦν Θεῷ, καὶ καταμόνας αὐτῷ ζῶν, καὶ κόσμῳ κεχωρισμένον, καὶ ὑμνωδίας εἰς αἰθέρα διῶνυμένης, καὶ μύρων, καὶ λαμπάδων πολὺτι πληθὺς, καὶ τὴν ἄλλην τῆς πανηγύρεως πολυτέλειαν καὶ Φαιδρότητα, δοκῶ μοι παρήσειν νῦν ἀναγκαίως, ἢ μόνον ὅτι πομπῆς ἡμῖν δεήσει σπευδῆς τε καὶ συντονίας, ὥς πρὸς τοσούτον διηγῆματος μέγεθος ἐξαρκέσαι, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ προκείμενον ἡμῖν, κατ' ὅσον οἶόν τε, τὸ μήκος τοῦ λόγου περὶ αἰρεῖν, καὶ τοῖς ἀναγκαίοις μόνοις ἐνδιατρίβειν· πλὴν ἐκεῖνο μόνον ἀναγκαῖον εἶπειν, ὡς τῆς μὲν ἀξίας ἔδεν ἂν ἐφίκοιτο τῆς ἐκείνης, ἢ πόλις δὲ καὶ περ' ὅπως ἔσα λαμπρὰ καὶ περιφανὴς, καὶ πᾶσιν οἷς ἂν ἀγάλλοιτο πόλις ἐς τὰ μάλιστα ἐρρώμενη, ἔδεν τῶν εἰς αὐτὴν ἡκόντων παρῆκε, τὸ μὴ εἶπεραχέναι· Ἀρ' οὖν τῇ πόλει μὲν ὅπως κρείττον, ἢ κατὰ ἀνδρωπὸν ὑποδέδεκται ταῖς τιμαῖς, ἐπὶ τῶν ἔργων δ' ἡλέχθη, μείζον ἢ προσῆκε τετιμημένος; τοῦναντίον μὲν ἂν ἅπαν ἔδοξε παραπολὺ τῆς ἀξίας ἀπολελεῖσθαι· ὅπως τὰ κατὰ τὸν οἰκεῖον κληρὸν διετίθει καλῶς, καὶ τοῦ Πνεύματος ἀξίως τοῦ ἐνοικούντος, καὶ ὡς ἂν ἐτέρῳ μὲν ἔδεν, ἐκεῖνῳ δ' ἐξείναι μόνῳ· ἢ μὴν ὑπελώφησέ γε κατὰ παῖς τὸ κύμα τῶν πειρασμῶν. οὐδ' ὁ πειράζων ἡρέσθη τοῖς

προ-

προλαβοῦσιν· ἀλλ' αὖτις ὑπεκινεῖτο τοῦ πονηροῦ Πνεύματος ἀντιπνεύοντος· ὡς γὰρ οἱ τὰ Ἀκινδύνα κακῶς Φρονεῦντες τὴν Ἐκκλησίαν αὖτις ἐπειρῶντο ταράττειν καὶ θορυβοῦντες οὐκ ἐπάνουντο, καὶ πράγματα παρείχον τοῖς βασιλεῦσιν, ἐπὶ δίκην προκαλέμενοι τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀδικίαν τὸ πρᾶγμα προσαγορεύοντες, εἰ μὴ τὰ κατ' αὐτὰς ἐξετάσας τύχοι καὶ ἀκριβὲς τῆς βασάνης, Βασιλεῖ μὲν ἔδοκει καὶ τῷ τινικαῦτα τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας προεσηκότι, σύνοδον εἶναι δεῖν συγκροτεῖν· τῶν ἀρχιερέων δὲ παρῆσαν μετακληθέντες ὅσοις ἐξῆν· καὶ μετὰ πάντων· ἢ πρὸ τέτων μᾶλλον, ὁ πολὺς τὰ θεῖα Γρηγόριος ἐπεδήμει τῇ Κωνσταντίνῃ· ἐπειδὴ καὶ πρὸς ἐκείνον ὡς τοῦ λόγου προσάτην· καὶ τῆς ἀληθείας γενναῖον ἀγωνιστὴν, τὸ πλεῖστον ἢ τὸν πᾶν ἐβλεπε τοῦ ἀγῶνος· Ἡ θροῖς τοιγαροῦν ἐν βασιλείοις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος· καὶ τὰς προλαβούσας νικῶσα παραπολύ· καὶ γὰρ Βασιλεὺς ἐπεκόσμηκε ταύτην παρῶν· καὶ ὁ τῆς μεγάλης τῶν πικρῶν Ἐκκλησίας ποιμὴν τε καὶ Πατριάρχης· Ἀρχιερέων τε πληθὺς ἐκ ὀλίγῃ· καὶ τῶν ἐν Βασιλείοις ὅσον ἐκκρίτον καὶ διαπρέπον ἐν ἀξιώμασι· (τὸ γὰρ μοναζῶν ἐκὼν παρατρέχω πληθὺς καὶ τοῦ δήμου παντὸς, οἱ τὲς ἐν τοῖς βασιλείοις οἰκῶν καίτοι λίαν ὄντας λαμπρὰς καὶ περιφανεῖς, καὶ μεγέθει καὶ κάλλει τὰς ὁπδήποτε νικῶντας παραπολύ, ξενοῦς ἀπέφαινον καὶ τῷ πλήθει τῶν συνειλεγμένων οὐκ ἐξαρκύντας·) τότε δὲ τρίτον τοῖς ἐναντίοις κατὰ τὰς γενναίας τῶν ἀθλητῶν ὁ τρισαρισεὺς Γρηγόριος συμβαλὼν, ἐνίκα τῷ περιόντι πομπῇ, ἔδεν πρῶτην προσβολὴν ὑποσάντας, καὶ τὸ ψεύδος ἡσχύνετο κατὰ κράτος, καὶ τὴν προσήκασαν εἶχεν ἢ ἀλήθεια παρ' ἑαυτὴν· καὶ Γρηγόριος ὁ μέγας τοῖς ἀπάντων εἰσάκουσιν ἐκροτεῖτο, καὶ πράγμασιν αὐτοῖς καὶ λόγοις ἀνεκηρύττετο· ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς τὴν λαχοῦσαν ἔδει τάχις ἐπανήκειν, ἐπάνεισι μὲν ὁξέως, ὥσπερ τὸν καλὸν ἔδει ποιμένα, καὶ πολλὴν Φροντίδα τοῦ ποιμνὸς πεποιημένον, δυσχερεῖς δ' αὖτις

L 12

σις

Σις οὖ μικραῖς περιπίπτει, καὶ τῆς πόλεως ἀπελαύνεται, καὶ τῆς τῶν δημοσίων νόσε παραπολαύει, καὶ τῆς ἀναφθείσης εἰσεως ἐν τῷ τότε· εἴ τις εἶδε τὴν πρὸς ἀλλήλων τῶν Βασιλέων Φιλονεικίαν, καὶ τὴν διάσασιν, καὶ ὡς ἀλλήλοις ἐπολέμεν. τῆς ἀρχῆς, ὅσον ἐξῆν ἐπισπασάμενοι μέρος, οἶδεν ὁ λέγων· καὶ ἐρημίας αὐτοῖς ἀνερευνᾷ, καὶ τοὺς καταμόνας τῷ Θεῷ ζῶντας πρὸς Φιλοσοφίας ἐπίδοσιν ἐκκαλεῖται, καὶ τὸν καιρὸν τῶν πειρασμῶν, καιρὸν ἐκεῖνος ἐμπορίας καὶ κέρδους ποιεῖται πνευματικοῦ· οὕτως ἐκεῖνος ἤδει καὶ τοῖς δοκῶσιν ἐναντίοις ἐπωφελῶς κεχρηῆσθαι καὶ συμφερόντως, ὥσπερ Φασὶ τὴν μέλιτταν. πᾶσιν οἷς ἂν ἐντύχοι πρὸς ἐργασίαν μέλιτος καταχρηῆσθαι· ἀλλ' ὁ τῶν πειρασμῶν χειμῶν καὶ αὐτοῖς ἐδόκει διαλελυῖσθαι, τοῦ Θεοῦ τὰ κατ' αὐτὸν οὕτως οἰκονομῆντος, καὶ διὰ τῶν λυπηρῶν ὁμοῦ, καὶ χρηστοτέρων ἐξυφαίνοντος ἐκεῖνα τὸν βίον, ἵν' ἐπὶ τέλει τῶν ἀδελφῶν ἀνακηρύξῃ τὸν ἀδελιγὴν, καὶ τῆς ὑπομονῆς καὶ καρτερίας ἀμειψῇται Φιλοτίμως, ὥσπερ δὴτα καὶ εἰργασθὼς πολλοῖς αὐτὸν καὶ μετὰ τὴν σαρκὸς ἀποδημίαν τιμήσας τοῖς θανμασίοις. καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν πόλιν μεταβαίνει, καὶ τῆς κατ' ἐξέδρας ἀπολαύει μικρὸν, καὶ ἀγῶνες αὐτὸν ἕτεροι καὶ κάμματα διαδέχονται, καὶ τὸ ποίμνιον καταρτίζει ἐπὶ νομᾶς ὁδηγῶν καὶ διδασκαλίαις ἐκτρέφων, ὁσημέραι πνευματικαῖς. καὶ εὐεκτοῦν Θεῷ, καὶ σφόδρα πῖον καὶ τῷ Ἀρχιεπίσκοπῳ Χριστῷ καλῶς ἐπόμενον παρεχόμενος. ἐδόκει μὲν οὖν ὥσπερ ἔφην ὁ χειμῶν αὐτῷ διαλελυῖσθαι τῶν πειρασμῶν. ἀρχὴν δ' ἐλάμβανε μᾶλλον, ἔδὲ τῶν σαρκῶν αὐτῷ φεισαμένε τοῦ πονηρῶ· ἀλλ' ἐξηγητικός μὲν εἰς μείζονα πείραν, ὑπὸ πολλῆς πονηρίας καὶ τοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἀκράτε μίσους, συγκεχωρηκός δὲ καὶ Θεῷ, ὡς ἂν κατὰ τὸν μέγαν ἐκεῖνον ἀδελιγὴν τῆς ὑπομονῆς, ἐν πᾶσι καὶ διὰ πάντων, βεράποντα τὸν οἰκεῖον ἀμεμπτον ἀποδείξῃ· ἐξέλεται μὲν γὰρ εἰς Βυζάντιον αὐτοῖς τὰς κατ' ἀλλήλων τοῖς Βασιλεῦσι διαλύσων διαφοράς· πειραταῖς δὲ πε-

ριτυγχάνει βαρβάροις· καὶ δεσμώτης ὑπ' αὐτῶν ἄγεται πρὸς Ἀσίαν, ἵνα καὶ κεῖ πολλὰς χρόνιων λύσῃ δεσμῶν, ἀφύκτοις τῆς ἀμαρτίας δεδεμένους σειραῖς. καὶ τῶν τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς δαλείας κακῶν πειράται, ὁ τῆς ἀνω Σιών τῆς ἐλευθέρας πολίτης γνήσιος, καὶ τὸ τῆς ὑποδουλείας ἀξίωμα κατόσον ἐξέσιν ἀνδρώπῳ διατηρήσας, καὶ τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν ἀκίβδηλον, εἰς τέλος διαφυλάξας· ὅπως μὲν οὖν ταῖς κακοπραγμαίαις εἰς δέον κατὰ τὸν οἶον τῶν στρατιῶν ἄριστοι ταῖς δυσκολίαις ἐχρήσατο τῶν καιρῶν, καὶ ὡς καὶ κεῖ τὸν λόγον κηρύξας τῆς ἀληθείας, καὶ παρ' ῥησιασάμενος τὴν εὐσέβειαν, κατήσχυε σαφῶς τῆς Περσικῆς λατρείας τὴν ἀτοπίαν, τὰς παρ' ἐκείνοις καταπλήξας σοφές, ὑπερῆρε δὲ τὰ ὑμέτερα, τῆς Περσικῆς ὁμότητος ἀμελήσας, καὶ ὡς ὑσέρησε τῶν μαρτυρικῶν ἀδελφῶν καὶ σκαμμάτων οὐδὲν, ὅσατος εἰς ψυχῆς προθυμίαν ἦκει, τὸ μὴ (α) παθεῖν ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας παρεσκευασμένος εἶναι σαφῶς· τί γὰρ, εἰ τῆς ἐτέρων ἐνεκα σωτηρίας, ὁ Φιλεῖ Θεὸς ἄει διὰ πάντων κατασκευάζειν, καὶ κείνῳ ἤρπασε τῶν κινδύνων, ἵν' εἴη πολλοῖς πρὸς σωτηρίας ὁδὸς ἀλείπτῃς, καὶ ὁδηγὸς πλανωμένοις, καὶ τοῖς ἐν σκότει κατημένους τῆς ἀγνοσίας χειραγωγός, ταῦτα δὲ τὰ μεγάλα καὶ τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἐπάξια, καὶ γνωρίσματα τῆς πρὸς Θεὸν παρ' ῥησίας, παρὰ τῆς καλῆς ἐκείνης γλώττης διηγεμένης ἀκίβητι ἂν εἴη δικαίον, ἐπειδὴ καὶ πράττειν ἐξήκει μόνος, καὶ καταπλήξας τῇ πράξει τοῖς εἰσέπειτα διηγείσθαι· ἡμᾶς δὲ τοσούτον μόνον ἀναγκαῖον εἶπεν, ὅτι ταῖς μὲν κατὰ τὸν βίον ἐτέρας πράξεσι, τῶν ὁποιδῆποτε γῆς ἐκράτει, ἑαυτὸν δ' ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ τοῖς καιροῖς, ὅσον ἐν τοῖς ἀνω χρόνοις τὰς ἀλλὰς ὑπερεβάλλετο· πάντα γὰρ τότε τοῖς τὴν Ἀσίαν οἰκῶσιν ὡφθη π-

εἰς, Διδάσκαλος εὐσεβείας· ὁρθοῦ βίᾳ καθηγητής· λογί-
 ων θείων ἐξηγητής· ἀληθῆς θεολόγος τῶν τῆς Τριάδος
 ὁρθῶν δογμάτων· τὸ μέγιστον, χωρὶς αἱμάτων ἀθλητῆς τῷ
 Χριστοῦ, καὶ σεφανίτης δίχρα βασάνων· τὴν μὲν οὖν αἰχμα-
 λωσίαν οὕτω διατίθεται καλῶς ὥσπερ δὴ καὶ τὴν πλάνην
 πρότερον, ἵνα μηδὲν τῶν κατὰ τὸν βίον ἐκείνῳ συμπεπτωκό-
 των ἄδοξον ἢ· ἀλλ' ὥσπερ ἑαυτῷ Στεφάνῳ καὶ ἀναρρή-
 σεως· παρὰ τῷ καλῷ τῶν ἡμετέρων ἀγωνοθέτῃ καὶ βρα-
 βευτῇ τῶν ἀγαθῶν Χριστῷ, οὕτω δὴ καὶ τοῖς ὑσερον ἐπαί-
 νων ἀφορμὰς παρέχοντο πανταχόθεν· ἐπεὶ δὲ κατησχύνε-
 το διὰ πάντων ὁ πονηρὸς, ὑπεχώρει καὶ ἡττημένος, καὶ τοῦ
 πρὸς ἐκείνον πολέμου καὶ τῶν ποικίλων ἐπιφορῶν, ἀπάνητο
 μηδὲν, ὅτι μὴ γέλῳτα ὦφλε, μάλλον δ' ἀφανῶς δέδηκται
 ἐκείνος, εἰμὴ καὶ μάλλον εἰς πείραν ἦκε τῶν ἀλγεινῶν, Λύεται
 μὲν ὁ τοῦ Θεοῦ ἀνδρωπὸς καὶ οἰκονόμος τῶν αὐτοῦ μυστη-
 ρίων τῆς βαρβαρικῆς ὁμότητος καὶ τῶν ἀδίκων δεσμῶν τοῦ
 Θεοῦ ποδὲν ἐκ γῆς ἐσχατιῶν τοὺς λυσομένους κεινηκότος,
 δαφιλῶς καὶ φιλοτίμως καταβεβληκότων τὰ λύτρα, καὶ
 πάντων εὐαγγελικῶς εἰπεῖν, ὧν εἶχον, τὸν τίμιον μαργα-
 ρίτην ὠνησαμένων· ἐπάνεισι δ' ἐκ τῆς ὑπερορίας, ἢ τῆς κα-
 λῆς ἐμπορίας ὁ ἀθλητής, οὕτω γὰρ ἐγὼ καλῶ τὴν ἐκείνῃ
 πρὸς τὴν Ἀσίαν ἐπιστάσιαν· ἢ ἀποδημίαν, ἢ τῶν ἐκεῖσε πι-
 ρῶν ἐπίσκεψιν, ὑπὲρ τῆς Τριάδος καὶ μετὰ τῆς Τριάδος γε-
 γεννημένην· οὕτω δ' ἀσμένως προσπίπτει τοῖς ἐν τῇ πόλει,
 μάλλον δὲ πᾶσι τοῖς περιόικοις καὶ Ἑλλήσιν ὁμοῦ καὶ Βαρ-
 βάροις, εἰς ταῦτ' συνελθοῦσιν, ὥστε μηδὲν ἐκείνοις τῶν κα-
 τὰ τὸν βίον ἡδέων, ἰδίου εὐρεῖν ἔχειν ἐκείνης τῆς εὐφροσύ-
 νης, καὶ νομίζειν καὶ διηγείσθαι· τοιγαρὺν οὐδὲ διέλιπεν
 εὐεργετῶν αὐτοὺς καὶ λόγοις καὶ πράγμασι, διδάσκων· να-
 σετῶν· νομοθετῶν· πᾶσαν διάνοιαν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστρέφων,
 τοῖς ὁρθοῖς ὑποσηρίζων δόγμασι τῆς Τριάδος· καὶ τοῖς μὲν
 καλῶς ἐσῶσι, βάσις γινόμενος ἀπερίτρεπτος· τοῖς δὲ κλο-

νεμένοις καὶ κασιάζεσθαι, τὴν μαγνήτη φύσιν ἀποπληρῶν, οὐ
 βία φύσεως ὥσπερ ἐκείνη τὸν σίδηρον ἐφελκόμενος, ἀλλὰ λό-
 γοις ἀληθείας καὶ τῇ ἐνοικουσίᾳ χάριτι τοῦ Πνεύματος ὁ-
 κειούμενος· ἕως ἔπεισε πάντας τὸν ἰὸν ἀποδεχόμενος τῆς δυσ-
 σεβείας, εἴ τις ὑπῆρχεν αὐτῶν ὑπὸ τῶν κακοδόξων κατα-
 χρανθεῖς, ἀμέμπτως καὶ καθαρῶς λατρεύειν Θεῷ· καὶ νῦν
 εἶνα τινὰ μηδὲν τῶν ὑπὸ τὴν ἐκείνῃ προσασίαν τελούντων
 ἐστὶν εὐρεῖν, τοῖς κακοῖς τῆς ἀληθείας σπαράκταις προσεσχη-
 κότα· τούναντίον μὲν οὖν καὶ μεθ' ὑπερβολῆς ἀπάσης ὡς
 Θεοῦ πολεμίοις ἐκπεπολεμημένους αὐτοῖς· καὶ μεθ' ὅσης ἂν
 τις εἴποι τῆς προθυμίας ἐλάυνοντας καὶ σπεδῆς· οὐ μὴ τῶν
 ψυχικῶν μὲν παθῶν τε καὶ νοσημάτων οὕτως ἢ ἄριστος ἰα-
 τρὸς, καὶ τῶν ἡθῶν διορθωτής, καὶ πρὸς πάντ' ὅ, τι οὖν τῶν οἰ-
 κειούντων Θεῷ χειραγωγία καὶ ὁδηγία, τῶν σωματικῶν δ'
 ἡμέλει, εἴ τις ἀδισάκτῳ ψυχῇ προσίοι, καὶ τὴν θεραπείαν
 ἐξαιτεῖτο πρὸς αὐτόν· ἀλλὰ καὶ τούτων πολλοὺς ἀπήλαξε χρο-
 νίων καὶ χαλεπῶν, καὶ ζῶν ὁμοίως καὶ πρὸς τὴν ἀνω λη-
 ξιν μεταχωρήσας· τίνα οὖν ἀντις αὐτῷ προσαρμοσάς προ-
 σηγορίαν, μάλλον ἂν ἐφάψασθαι δόξοι τῆς ἀληθείας; μάλ-
 λον δ' οὐ ποῖα καθαρῶς αὐτῷ προσήκεσα καὶ δικαίως; ποι-
 μὴν ἢ καλὸς τῶν ἑαυτοῦ προβάτων, οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ καὶ
 πολλὰς προτιθεῖς τὴν ψυχὴν· Διδάσκαλος ἀληθῆς, καὶ
 βίῳ καὶ λόγῳ καὶ τῷ κατ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι τοὺς μαθη-
 τευόμενους παιδεύων· ὁρθῶν δογμάτων ὑφηγητής, ἀπαίσιως
 καὶ καθαρῶς, τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐκτιθέμενος
 λόγους, καὶ θεολογῶν τὰ πάσης ὑψηλότερα διανοίας, καὶ
 τὰ δυσέφικτα τρανῶς ἀναπτύσσων· καὶ τοῖς ἀληθῶς θεο-
 λόγοις, ἐν ἅπασι συμφωνῶν, ἅτε δὴ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ
 αὐτοῦ Πνεύματος ταῦτα δεδιδαγμένος· ψυχικῶν τε παθῶν
 ὁμοίως καὶ σωματικῶν ἀλγηδόνων· ἄριστος ἰατρός· ὁρθῶν
 καὶ χερῶν προσάτης· τῶν ἐν εὐτυχίαις ἐσπαιρομένων σω-
 φρονιστής· τῶν ἀθυμούντων ἐν δυσπραγίαις παρηγορητής· τὸ
 ἥθος

ἡθους ἀπλοῦς· τὸν τρόπον ἐπιεικῆς· σοφὸς τὸν λόγον· τὴν
διάνοιαν ὑψηλὸς· τοῖς ταπεινοτέροις καὶ μετριάξας εἰκὼν,
καὶ συγκατιῶν αὐτοῖς καὶ συνταπεινούμενος· ὑψηλὸς τοῖς ἐ-
πὶ πνεύματι, καὶ τύφῃ παντὸς ὑπεροχῶν, καὶ διαπτύων ὡς
ὄναρ τὰς κοσμικὰς δόξας καὶ φαντασίας· τοῖς ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ
πεπολεμηκόσι καὶ μοχθηρῶς καὶ φιλονεικῶς προσεγενεχθεῖσι,
δυσὶ ταῖς ἐξέρχονται ὑλαὶς παραπλήσιος ἀναδειχθεῖς, ἀ-
δάμαντι Φημί καὶ σιδῆρῳ· τῷ μὲν τῷ πείνειν, ἐν δὲ τῷ
πλήττεσθαι τὴν ἀδάμαντος φύσιν καθαρῶς διασώζων, οὐδὲ
μίαν συντριβὴν ὑπομένων ἢ θραῦσιν· ἀλλ' ἄρτιος τὴν διάνοιαν,
καὶ τὸν ὑπὲρ ἐυσεβείας ζῆλον ἄχρι τέλους ἀπαρχῆς
ἴσον διατηρήσας· τοσαύτας καὶ πλείας τούτων ἢ τοῦ ἀνδρός
ἀρετὴ τὰς κλήσεις αὐτῷ προσαρμόζειν πείθει, πανταχόθεν
καλεῖν ἐξέλοντας. οὕτω δὲ καλῶς καὶ ὡς Θεῷ φίλον τοῦ
παρόντος βίῃ τὸν δίαυλον παρελθὼν, καὶ πᾶσι χρησάμε-
νος ὁμοίως πρὸς ἐνδοκίμησιν, ὥσπερ μισθόν τινα τῆς ἐυσε-
βείας καὶ τῆς ποτῆς κακοπαθείας τούτων εἶναι λαμβάνει, ἐν
οἷς ἐπόσει καὶ ἀντεποσειτο καταλύσας τὸν βίον· καὶ τοῖς
τὸ πολίτευμα κησαμένοις ἐν Οὐρανοῖς πατράσι καὶ Πα-
τριάρχαις, καὶ ὑπερήθληκόσι τῆς ἀληθείας, ὁ τούτοις κατ'
ἰχνοῦ ἀκολοθήσας, καλῶς προσδέμενος· καὶ ἵνα πῖ μικρὸν
τῷ λόγῳ καὶ μετὰ τὴν ἐκείνη πρὸς Θεὸν ἐκδημίαν ἐνδιατρί-
ψωμεν, ἐκείνου μὲν ἡ Ἐκκλησία τῶν πρωτοτόκων εἶχε,
καὶ ὁμήγουρ Πατέρων καὶ προφητῶν, καὶ Ἀγγέλων χο-
ροσασία· ἡ πόλις δ' ἀγῶνα προῦθηνεν ἑαυτῇ, τῆς εἰσοδίας
τιμῆς, τὴν ἐξόδιον μείζω ποτῶ καὶ θαυμασιωτέραν ἐργά-
σασθαι τῷ ποιμένι· καὶ συνδραμόντες ἀξία πᾶσα καὶ ἡλι-
κία, ἀνδρῶν πλήθος καὶ γυναικῶν, ποτὰ μὲν δάκρυα κα-
τέρρει τῶν ὀφθαλμῶν· ποτὰς δ' ἀφῆκε μετ' οἰμωγῆς τὰς
Φωνάς· τὸν Ἀρχιερέα· τὸν Ποιμένα· τὸν Πατέρα· τὸν δι-
δασκαλον ἀνακαλεμένη· καὶ πάντων ὁρῶντων ταῖς διανοαῖς,
ἡ καὶ ἀκοῇ δεχομένων τὰ τότε τετελεσμένα, μείζω τὴν

περὶ ἐκείνη δόξαν ἢ κατὰ ἄνθρωπον ἐντιθεῖσα· ἐπεὶ δὲ ἔδει
καὶ τὸν ἐκείνη παραδοθῆναι τῇ γῇ νεκρὸν, μόλις τὰς χεῖρας
τῶν κατεχόντων διαφυγόντα, προέμπεται μὲν ὑπὸ παν-
τὸς τοῦ πλήθους, ὑπὸ λαμπάσι ποταῖς, καὶ μύροις, καὶ ὡ-
δαῖς καὶ ὕμνοις πνευματικοῖς· πάντων δὲ τῶν ὅσα νόμος ἐκ-
τελεσθέντων, οὕτω παραδίδεται τῇ σοφῇ, λαμπρῶς καὶ πο-
λυτελῶς, πασῶν ποικίλων, καὶ ψυχικῶν ἀλγυδόνων, καὶ
νόσων σωματικῶν, ἁμισθον ἱατροῖον, καὶ ἀγαθῶν παντὸς ἀ-
νέκλειπτος θησαυρὸς· Ἀλλ' ὁ ποτὰ μὲν τοῖς ἀσκητικοῖς
ἐνιδρώσας πόνοις, ποτὰ δὲ τοῖς ὑπὲρ ἐυσεβείας καμῦταις,
καὶ δύνω καὶ τρισὶν ἔτεσιν, ἀλλὰ βίον ὅλον ἐνηθληκῶς· καὶ τὰς
ἀγῶνας καὶ τὰς ἀθλὰς ἡμῖν, ἐκ ἐυσεβείας μόνον, ἀλλὰ καὶ
ἀνδρίας καὶ καρτερίας, παράδειγμα καλὸν καταλελοιπῶς, καὶ
μέτρα λόγου καὶ σιωπῆς μετὰ τῶν ἄλλων καλῶς εἰδώς, αὐ-
τὸς μὲν τὸν ἡμέτερον τόνδε, εἰ καὶ πολὺ τῆς ἀξίας ἀπο-
λειπόμενον, ἀλλ' ἐδὲν τῆς δυνάμεως ἐνδεέστερον ἔχεις λόγον·
ἐξήσεις δ' ἡμῖν τὴν τῶν πασῶν καταιγίδα, δεινῶς ἐροβῆσαν
καὶ συνταράττεσαν καὶ γαληνῶς παράσχοις τὸ κλυδώνιον
τοῦ βίῃ διαδραμεῖν, καὶ ἀπαλλαγέντας ἐνδένδε ταῖς σεαυ-
τοῦ σκηναῖς δέξαιο, καὶ μέγα πῶς καὶ ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν
ἀξίαν τὸ αἰτέμενον ἢ, μὴ τὸν πόνον ἡμῖν, ἀλλὰ τὸν πό-
νον ἀντιμετρῶν. ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡ-
μῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων.

Α' Μ Η Ν.

Ταῖς τῶν τριῶν σε τέτων ἱεραρχῶν, Γρηγορίῃ μὲν τοῦ ἐγ-
κωμιαζομένης, Φιλοθέῃ δὲ, καὶ Νείλῃ τῶν ἐγκωμια-
ζῶν, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς.